

No. 782.

925 - g. 14

1872.


GLASGOW

UNIVERSITY

LIBRARY.

Huntcham Add 309

41 D



Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/b24932231_0002



SYLLOGE
OPERVM MINORVM
PRAESTANTIORVM

AD ARTEM OBSTETRICIAM
SPECTANTIVM

Q V A M

CVRAVIT ATQVE EDIDIT, ET INDICIBVS
NECESSARIIS AVXIT

D. IOANNES CHRISTIANVS TRAVGOTT
SCHLEGEL,

SERENISS. PRINCIP. REGN. DE SCHOENBURG CONSI-
LIAR. AVLIC. ET ARCHIATER, DYNASTIARVM WAL-
DENBURG ET LICHTENSTEIN, ETC. PHYSICVS
ORDINAR., ET ACADEM. CAESAR. NATVR.
CVRIOSOR. SODALIS.

VOLVMEN SECVNDVM

CVM VIII. TABVLIS AENEIS.

LIPSIÆ;

IN LIBRARIA WEIDMANNIA,

MDCXCVI.

OLYMPIA WASH STATE

THE UNIVERSITY OF WASHINGTON

LIBRARY

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

* * * * *

CONSPECTVS CONTENTORVM
VOLVMINIS SECVNDI.

XXI.

- D. *Ioan. Henr. Joerdens* Diss. de vitiis peluis muliebris ratione partus. Erlang. 1787. pag. 1

XXII.

- D. *Ioan. Christ. Brand* Diss. de Secundis ambitui ostii matricis interni adfixis. Lugd. Batav. 1770. 25

XXIII.

- D. *Frid. Benj. Osiander* Comment. de causa insertionis placentae in vteri orificium ex nouis circa generationem humanam obseruationibus et hypothesebus declarata. Gotting. 1792. 71

XXIV.

- D. *Phil. Adolph. Böhmer* Comment. qua situs vteri grauidi foetusque a sede placentae in vtero per regulas mechanismi deducitur, c. tab. aen. et quidem prima in hoc volum. Halae, 1741. 91

XXV.

- D. *Car. Frid. Christ. Hennemann* Diss. de obliquitate vteri et positura infantis obliqua vel iniqua. Gotting. 1769. 117

XXVI.

- D. *Ioan. Christ. Themelii* Comment. qua nutritionem foetus in vtero per vasa vmbilicalia solum fieri, occasione monstri ouilli, sine ore et faucibus nati, ostenditur, c. tab. aen. et quidem 2da in h. vol. Lipsiae. 1751. 165

XXVII.

- D. *Dan. Christ. Burdach* Diss. de laesione partium foetus nutritioni inseruentium abortus causa, c. tab. aen. et quidem 3tia in h. vol. Lipsiae, 1768. 195

XXVIII.

- D. *Car. Frid. Weinknecht* Diss. de conceptione extrauterina: accedit obseruatio conceptionis tubariae tab. aen. (et quidem tab. 4ta et 5ta in h. vol.) illustrata. Halae. 1791. 223

XXIX.

- D. *Ioan. Georg. Frid. Henning* Praefide D. *Christ. Frid. Nürnberger* Diss. de causis partus animalis naturalibus. Wittenb. 1784. 253

XXX.

- D. *Ott. Frid. Rosenberger* Diss. de viribus partum efficientibus generatim et de vtero speciatim, ratione substantiae muscu-

musculosae et vasorum arteriosorum: c. tab. aen. et quidem tab. 6ta, 7ma et 8va in h. vol. Halae, 1791. pag. 281

XXXI.

D. *Franc. Georg. Wildes* Diff. de adminiculis chirurgicis ante partum administrandis. Gotting. 1765. 323

XXXII.

D. *Ioan. Car. Gehler* Respond. *Traug. Christoph. Härtel* Diff. de partus naturalis adminiculis. Sect. prior. Lips. 1772: 343

XXXIII.

D. *Ioan. Car. Gehler* Respond. *Theod. Frid. Lohde* Diff. de partus naturalis adminiculis. Sect. altera. Lips. 1772. 371

XXXIV.

D. *Christoph. Franc. Nicol. Dupuy* Diff. de balneis ante, in et post partum. Argentorati, 1778. 401

XXXV.

D. *Iust. Godofr. Glinz* Comment. de commodo parientium situ. Lipsiae, 1742. 437

XXXVI.

D. *Ant. Wilhelm. Car. Siebold* Diff. de praestantia situs commodi in partu praeternaturali. Ienae, 1792. 491

XXXVII.

D. *Car. Gottl. Mylii* Diff. de signis foetus viui ac mortui. Ienae, 1789. 507

XXXVIII.

D. *Christ. Frid. Angermann* Praef. D. *Ern. Gottl. Bofe* Diff. de conatuum pariendi regimine. Lipsiae, 1756. 517

XXXIX.

D. *Christoph. Gottl. Trautmann* Diff. de necessitate accelerandi partum. Lipsiae, 1755. 549

XL.

D. *Rich. Mar. Harnier* Diff. sistens indicationes et methodum rumpendarum aquarum in partu. Marburgi, 1794. 585

XLI.

D. *Ioan. Car. Gehler* Resp. *Christ. Frid. Baumeister* Diff. de sanguine in partu profluente. Lipsiae, 1759. 623

XLII.

D. *Gustav. Frid. Bezold* Diff. de haemorrhagia vteri partum insequente. Argentorati, 1780. 667

XLIII.

D. *Ioan. Phil. Iuh. Rudolph* Diff. de partu sicco. Erlangae, 1790. 707

XXI.

D. IOANN. HENRIC. IOERDENS

DISSERTATIO

DE

VITIIS PELVIS MVLIEBRIS
RATIONE RARTUS.

E R L A N G A E 1 7 8 7.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

PLANTAE
INDIAE
ORIENTALIS

PLANTAE
INDIAE
ORIENTALIS

P R A E F A T I O.

Artis obseruare et prosequi progressus, quae vetustissima generis humani simulque ad eius propagationem utilissima est, et vtile mihi, et gratum videtur. Est autem ista ars obstetricia, quae in sua cum genere humano origine absque dubio tam simplex, quam natura ipsa fuit. Corpus muliebri vi morborum, educatione deprauata et morum necessitudine in singulis subiectis nondum deforme, tunc temporis nullam adhuc exegit artem ingeniosam, quae tantum paullatim, tardiusque accessit, quum difficultates in partu per illas causas increuerunt et homines iiscum se familiares reddiderunt. Semper ab initio plurima adhuc naturae auxiliatrici reliquerunt, et nimis parum ingenio obseruandi quaeque diligentia praediti, vocem naturae in partibus dolorosis neglexerunt, ad inuestiganda impedimenta illi in operationibus suis obuia. Inde euenit, vt veteribus parum praeter auxilium in partu naturali notum esset, vt ex scriptis antiquissimorum, qui super hanc scientiam praescripta exhibuere, cognosci potest. Qualem enim sententia: partum, in quo infans se situ transuerso offerret, acque esse impossibilem, atque nucleus amygdalae in lagenae ventre in transuersum iacens per angustum huius collum exire posset, conuersionis ideam supponit? Et quam manca quaque promiscue sumpta auxilia sunt, quae HIPPOCRATES, vir alioquin diuini ingenii, in partu difficili praescribit? Foetum enim

mortuum neque sponte, neque per medicamenta secundum naturam edendum, discindere statim sicque eximere praecipit, ^a cum tamen commodè conuersio fieri potest, vbi methodum suam adhibere suadet.

Neque videtur ante CELSUM, qui maiori, quam HIPPOCRATES, prudentia de hac arte scribit, quemdam de situ infantis per manus introductionem se conuincere, aut an possibile sit eum alia ratione, quam suo capite educere, vel cognitum habuisse, vel ausum esse. Primus enim docuit, quomodo manus in vterum immitti debeat idque tali, qua nostris temporibus adhuc fieri solet, ratione. Qua se probabiliter magis de modis possibilibus infantis e pelui egressus instruxit et intellexit, non omnem partum esse omnino praeternaturalem, in quo caput non primum se offerret, dicit enim: ^b sed in pedes quoque conuersus infaus non difficulter extrahitur, quibus apprehensis per ipsas manus commodè educitur. Methodum quoque non ineptam affert, situm infantis transuersum mutandi in rectum, quae eadem ab eo primum prolata de partu possibili infantis in pedes conuersi sententia nititur. Dolendum sane, praescripta CELSI postea relicta neque vltius indagata esse. Eo enim factum est, vt denuo deinceps in errorem inciderint, capiti semper primum e pelui proueniendum, quem in finem ad tempora PARAEI vsque, qui conuersiones iterum introduxit, parientes rudi et inculta manu tractauerunt.

Non mirandum, artem ad saeculi nostri initium vsque tam diu minus cultam mansisse, cum verecundia muliebris, viris hac in re se committere, tam diu dubitauerit ac soli se in partu sexus sui auxilio reliquerit, qui nimis timidus non possidet sexus potioris animum constantem et ad magna molimina fortem, neque ingenii in deficiente auxilio sagacitatem. Lento tantum gradu ista intempestiua verecundia conuicta et primum quidem inter Gallos est.

a. Lib. d. superfoetatione C. III.

b. Lib. III. Cap. 29.

est. Innotuere enim tunc temporis *PARAEVS* eiusque discipulus praeceptore multo prudentior *GVILLEMAN*; in saeculo autem decimo septimo *MAURICEAU*, vir magni ingenii, omnium vero maximus in arte *LAMOTTE*.

Ars autem reuiuiscens nimis cito ingeniosa fieri uoluit, atque ante tempus manum, optimum et maxime naturale in arte obstetricia instrumentum, reliquit, quocumque ars in casibus difficilibus non tam frequenter, quam cum instrumentis periculosa futura esset, si modo eius magnitudo et mobilitas, ut commode applicari posset, ubique admitteret. Dum iusto minor peluis structura, cum diuersa eius diametrorum inter se proportione et ipse partus mechanismus notus esset; temere instrumentorum acutorum numerus inuentus est, quae non nisi mala conciere et fidem optimae artis labefactare poterant, cum, omissa cognitione anatomica, non ita confecta essent, ut se secundum structuram et flexionem partium, pro quibus destiuata esse deberent, satis adaptare potuissent. Argumentum hac de re maxime adhuc nunc loquens est assertatum curiositatis causa in armariis medicorum obstetricantium ridiculosum speculum uteri, guaro et ignaro per adspexit terrorem simul incutiens. Fuerunt autem huius Epochae viri *CHAMBERLAIN* cum tribus filiis, ambo *ROONHUYSEN*, *RVYSCH*, *SOLINGEN*, *DEVENTER*, *DIONIS*, *HORN*, *HEISTER*, *SLEVOGT*, *FRIED*, *THEBESIVS*.

Postquam autem partem primam anatomicam artis obstetriciae excolere hancque in applicatione manus et instrumentorum magis respicere inceperunt; ars obstetricia subito aliter apparuit et ex scholis *BAUDELLOCQUE*, *LEVRETI*, *LODERI*, *OSTERTAGII*, *PLENKII*, *ROEDERERI*, *RVDOLPHI*, *RICHTERI*, *SMELLIE*, *SAXTORPHI*, *STEINII*, *STARKII*, aliorumque clarorum virosum, tirones prodierunt et adhuc nunc prodeunt, qui simul in anatomia bene versati, magis circumspexi operationes aggrediuntur; neque instrumenta perinde cum manu commutant; sed

primum conditionis pelvis infantisque curam habent et ex diametrorum vtrarumque inter se ratione, vtrum instrumentis supersedere possint, nec ne, concludunt. Instrumentis autem tunc talibus vtuntur, quae a praeceptoribus suis inuenta commodissimeque composita et tam simplicia tamque parca sunt, vt naturalia magis, quam artificialia sint sicque sacculi sereni nostri symbolo: *non sumus domini, sed ministri naturae*, respondeant.

His praemissis, mihi, vtpote huius tam utilis artis amatori et cultori, blanditus sum, non plane inutile quid suscepisse, si materiam ad Dissertationem inauguralem ex ea medicinae obstetriciae parte depromerem, quae recentium assiduitati debet vtilem suam culturam atque inuentionem peluimetrorum, quae tamquam instrumenta partim vtilia, partim inutilia, maioris tamen emolumenti causae fuerunt, vt nimirum allicerentur artis periti, partem tam vtilem artis obstetriciae solidius adhuc excolere. Viri eruditi, quorum iudicio et examini hoc specimen submitto, artis tironi indulgebunt, me meam quidem materiam non nouis meis inuentis ditasse, at non iis displiciturum speravi, si praecipue sententiam experientiasque CLAR. OSTERTAGII, viri in exercenda arte versatissimi et experientissimi, cuiusque fuisse discipulum mihi gratulor, proposuero atque circa materiam hanc, quae passim in compendiis atque scriptis dispersa inuenitur, vnice versatus fuero.

DE VITIIS PELVIS MULIEBRIS RATIONE PARTVS,

§. I.

Quum innumera sint impedimenta, quae partum, lege naturae intra certum tempus, doloribus toleratu non nimis difficilibus et propriis naturae viribus absolendum, possunt vel retardare, vel reddere difficilem, vel naturae
omnino

omnino impossibilem, quisquis scit tiro, qui leuem qualemcunque opellam in arte obstetricia suscepit. Sunt enim ea, quae artis primam ideam exhibent, quae aUSA eius iuitia fecerunt et ex perniciosis tenebris paulatim in lucem perdixerunt, qua nunc, pro salute humanae societatis, versatur. Sunt, ut paucis comprehendam, in genere ea, quae is, qui artem exercere vult, nunquam satis habere potest cognita atque comperta.

§. 2.

Sed, quamquam mihi proposueram, ista impedimenta, quantum mihi inter legendum, ex instructione et observatione innotuere, paulo fusius hic percerere; id tamen ipsum per copiam rerum et temporis breuitatem nec licitum fuit, nec lubitum. Hinc istam tantum impedimentorum in partu partem hic adumbrare cupio, quae ex vitis peluis prouenit saneque potior est.

§. 3.

Peluum cauum osseum appellant, compositum ex variis ossibus, substantia quasi ligamentosa, quam Ill. HUNTERVS descripsit, inter se coniunctis, in feminis amplius, in superiore sua superficie magis planum, per alas ilium magis extrorsum vergentes, cuius a superiore parte peripheriam Ill. LEVRET^c cum corde chartae lusoriae comparauit. Diuiditur linea eminente in duas partes, quarum superior, maior et amplior, peluum sic dictam magnam; inferior, minor et angustior, peluum paruam constituit. Ex quo alia naturalis peluis diuisio in introitum, vel aperturam superiorem,^d cauum et exitum, vel aperturam inferiorem,^e proficiscitur.

§. 4.

Sunt istis peluis quasi regionibus certae quaedam ac determinatae a natura diametri tributae, quae si in singulis,

A 4

lis,

c. L'art des Accouchemens à Paris 1766. p. 6. §. 30.

artis obstetriciae. Coloniae Allobrogum 1763. §. 3.

d, ROEDERER Elementa

c. Ibid. §. 4.

lis, vel in omnibus nimia vel longitudine, vel breuitate peccant, peluim faciunt aut amplitudine, aut angustia vitiösam, quaeque non absque plenaria peluis deformitate cogitari possunt, si vna alteraue ratione omnino excedunt. Habet autem peluis magna vnam tantum diametrum, peluis vero parua tam in introitu, quam in exitu tres diametros, quarum singulas mihi primum describere, deinde addere liceat, qua ratione a norma naturae magis minusue possint deflectere.

§. 5.

Peluis magnae diameter transuersa inter duas spinas ossium ilium superiores est. ^f Octo pollices, vel octo cum dimidio ad nouem vsque parisinos aequat, prout pars ossium ilium lata ad latera magis minusue depressa et expansa est. Raro adeo laesa occurrit, vt vitia eius damnnum inferant. Nihil enim eius nimia longitudo, in alis ilium admodum extrorsum flexis et planis, ad situm vteri obliquum conferre potest, nisi placenta, magis ad vnum alterumue vteri latus implantata, axin vteri turbet eoque efficiat, vt eo magis ad vnum alterumue latus inclinēt, quo magis ossa ilium sunt plana et inter sese discedentia. Partus tunc fieri potest tardior magisque dolorosus, ob orificium vteri in latera opposita ossium peluis illidens et ad dura ossa pressum eoque spasticè contractum. Ceterum Cl. ROEPERER ^g lata ilia inter signa bene formatae peluis et ad facilem partum dispositionis refert,

§. 6.

Pelui maiore maioris momenti minor est, quae magis ad formam canalıs accedit, ^h cuius apertura superior et infe-

f. BAUDELOCQUE'S *Anleitung zur Entbindungskunst*. Leipzig 1782. Erst. Band. Von den Eintheilungen des Beckens in seine natürlichen Ausmessungen.

g. Element. art. obstet. p. 3. Nom. g.

h. BAUDELOCQUE *im angeführten Buche, ebendasselbst.*

inferior cauo ipsi amplitudine cedit. Aperturæ superioris, vel introitus, tres diametri numerantur earumque maxima est, quæ transuersa vocatur. Incipit ista a linea eminente vnus ossis ileum et ad eandem alterius tendit, pollicibus quatuor cum dimidio, vel quinque aequalis,ⁱ quæ differentia, vti in reliquis diametris ex corporis statura diiudicanda est, cum inter mulierculam et gigantiam peluis varii magnitudinis gradus intercedant et in illis paulo plerumque breuiores reperiantur. Animaduertitur autem de diametro ista transuersa, eam inter introitus reliquas minime vitii laborare, idque si accadat, raro per se capitis foetus violare transitum, sed per reliquas diametros, quæ, si ista vitiosa fuerit, simul vitiantur. Alis enim ossium ilei, in diametro transuersa iusto latiore, nimis inter se distantibus, ossa pubis iiscum coniuncta vnacum iis lateraliter et retrorsum trahuntur; hinc angustior fit diameter anterior posterior, si symphysis ossium pubis protuberantiae ossis sacri propius accedat.

§. 7.

Si vero alae ossium ilei sibi inuicem magis appropinquant, quam in pelui bene formata fieri solet, ramos ossium pubis magis antrorsum porrigi necesse est. Symphysis ergo ossium pubis, ab ossis sacri protuberantia, spatio iusto longiori recedit, vel quod vnum idemque est, diameter anterior posterior iusto fit longior. Quo in casu regio pubis magis est prominens, cum in pelui bene formata magis in arcum flectitur. Damna tunc ex introitu peluis iusto ampliore incidunt. Cum enim foetus capiti nullum in introitu obstaculum renitatur, vel leui nixu matris statim promouetur, et, si peluis reliqua amplitudine

A 5

dine

i. BAUDELOCQUE l. c. quinque assumit aequæ ac PLENK in *seinen Anfangsgründen der Geburtshülfe*. SMELLIE vero quinque cum quadrante; vid.

eius *Sammlung anatomischer Tabellen*. ROEDERER quinque cum dimidio pollicum rhen. l. c.

dine cum ista introitus congruit, foetus vel nimis cito in lucem editur, vel officio vteri nondum distenso, hoc capite foetus per exitum eliditur, ex quo varia prolapsuum genera oriuntur. Si autem, vti primum a LEVRETO animaduersum est, et plerumque obseruatur, introitus et exitus inuersa inter se proportione versantur, introitu itaque ampliori, exitus angustior deprehendatur et vice versa; primum partus stadium iusto citius peragitur, secundo vero accedente violentissimi dolores et nixus parum vel nihil sunt profecturi et in partu, qui velocissimus ab initio videbatur, fortasse a forcipe adhuc auxilium erit petendum. Potest tamen in casibus rarioribus diameter transuersa etiam per se nimia breuitate peccare. Dum vero caput foetus aut lateraliter, aut oblique in peluim demergitur, magnum offendit impedimentum, quod non nisi longo tempore et vehementibus doloribus superari potest, donec tandem caput in diametro sua a mento ad verticem obliqua, imminutis reliquis diametris, paulatim fit longius, et cunei modo impellitur.

§. 8.

Secunda in introitu diameter est ea, cuius rectae nomen est, vel anterior posterior, vel parua, vel coniugata ROEDERERI, a symphyssi ossium pubis cartilaginea ad promontorium ossis sacri spectans et pollices quatuor continens.^k Sedes est angustiae peluis maxime vulgaris, eaque duplici ratione. Aut enim vltima vertebra lumbalis in sua cum osse sacro coniunctione nimis eminent, quod nonnunquam pollice plus fit; aut arcus ossium pubis non format dimidium per curuaturam suam circulum, sed magis minusue ad lineam rectam vergit, et conuexa sua superficie magis in concavam flectitur. Eo autem cauum peluis in linea a superficie anteriore ad posteriorem ducta perdit spatium, in cauo firmissimis ossibus coalito, et

perpar-

^k. BAUDELOUQUE et ROEDERER et SMELLIE PLENK quinque pollices, quatuor cum diuidio assument.

perparua in coniunctionibus suis extensione, quae ipsa adhuc in lite est, capace, omnino irreparabile, nisi ossa capitis mobilia damnum inde emanans resarciant. Facile colligitur fore, vt ista angustia tanto fiat maior tantoque periculofior, si ex vtraque parte vitiosae concurrunt conformationes.

Variae apud autores huius diametri differentiae reperiuntur, quae a tribus pollicibus cum dodrante, decrescen- te semper per quadrantem proportione, ad pollicem vsque cum dodrante et ad pollicem cum dimidio descendunt. Diameter ad posteriores gradus vsque aberrans, plenariam quidem deformitatem peluis iam supponit, cuius paulo inferius adhuc mentio fit. Ne autem repetitione molestus essem, insignes quoque huius diametri aberrationes in serie leuiorum vitiorum proponere non iniquum existimaui,

§. 9.

Cum peluis, ratione foetus capitis, paulo angustior ipsi partui faueat et foetus caput proportionis iustae a dolorum vi compressum dimensionibus suis peluis dimensio- nes non excedat; Cl. BAUDELOCQUE¹ primum angustiae gradum per diametrum paruum trium pollicum cum di- midio ita stabiliiuit, vt cum diametro parua trium polli- cum, aut duorum cum dodrante, ceteris paribus, par- tum naturalem locum habere posse non ueget, in diame- tro vero duorum pollicum cum dimidio foetum per vias naturales nasci non posse contendat. Cl. SMELLIE in col- lectione sua tabularum anatomicarum peluim deformem delineatam exhibuit, in qua diameter nostra aequae breuis est, quam autem diameter in figura quarta tabularum Cl. BAUDELOCQUE, quatuordecim vel quindecim lineas aequans, adhuc superat. Nec mihi ipsi occasio defuit similes obseruandi insignes aberrationes. E quibus mihi illam potissimum afferre liceat, cuius specimen mihi e museo

1. L. c. von den Fehlern der Bildung des Beckens in Rücksicht auf die Entbindung.

museo III. RVDOLPHI dimetiendum beneuole concessum est. Aequat autem diameter in introitu huius pelvis parua, a symphysis ossium pubis ad latus dextrum promontorii ossis sacri ducta, (hoc enim nimis sinistrorsum distortum symphysis ossium pubis a media parte non respexit) pollicem vnum cum vndecim lineis; diameter autem, quam a medio rami ossis pubis sinistri lateris versus medium promontorii ossis sacri obuium continuavi, pollicem cum dimidio. Pelvis quoque ceteroquin deformis, non concessit ILLUSTRI VIRO partum absoluere alia ratione, quam operatione caesarea. Quid? quod Cl. OSTERTAG in muliercula omnino deformi, tribus pedibus non longiori, istam diametrum aequare pollicem reperit, hinc instituire sectionem caesaream coactus est.

§. 10.

Sunt autem vitia huius diametri vitiis aliarum diametrorum multo maiora, cum introitum maxime violent, in introitu vero foetus caput maxime a manu auxiliantis distet. Si per illum non nisi maxima naturae intentione trudi potest, omnes contundit partes, quas ab introitu deorsum offendit et supra quas propellitur. In exitu applicare forcipem coactus, vnum tantum punctum laboriosum tibi superandum est, nec mater tantum periclitatur; in illo vero casu tibi integra quasi punctorum, quae ab introitu ad exitum patent, superanda series, hinc dolores et contusiones fiunt acerbissimi. Praeterea autem partes quoque respiciendae sunt, in quibus per pressionem inflammatio excitari potest. In introitu inflammatio invadit vterum, vtpote partem maxime sensibilem, hinc ad eam maxime pronam, cuius paries anterior vehementer ad superficiem ossium pubis internam premitur. Quis autem ignorat inflammationem in hac parte morbum esse periculosissimum, nec facile aut per resolutionem, aut per coctionem tolli, sed per magnam humorum ad vterum affluentium copiam facile in putredinem et gangraenam

nam transire? In exitu non nisi partes externae molles premuntur, vagina vteri, nymphae, labia maiora, partes, quae omnes gangraena possunt comprehendi absque morte subsequente, dummodo non in vrethram et vesticam penetret gangraena et in ipso hoc casu saepius adhuc auxilium praesto est. Verum non est cur haec atrociam statim istius causae extrema afferam. Satis iam malorum ex angusta ista diametro euenit, si ab omni inflammationis periculo recesseris. Etenim peluis in introitu nimis angusta eo ampliorem exitum opiuari sinit. Stadium igitur partus primum per longum tempus duraturum, donec nimirum foetus caput ita paulatim compressum et prolongatum sit, vt per peluis cauum possit promoueri. Quod eo citius euenturum, secundum ergo stadium eo breuius futurum deprehendes, quo minor est, quae in exitu capiti se opponit, resistentia. Hoc itaque collum vteri secum trahet, quia vteri orificium per dolores, quorum efficaciam eo vsque non propagari ob violentam vteri compressionem poterat, nondum apertum, quin spasticè potius per irritationem pressione effectam, constrictum ac durum est, hinc cedere vi extendenti nescium. Oritur sic prolapsus colli vteri praelongati completus. Ponamus contra diametrum istam iusto longiorem, introitum itaque peluis iusto ampliorem: sequatur inde necesse est, initium laboris parturientis esse breuius citiusque iri peractum, tum demum autem eius cruciatus incepturos, quibus parturientes nonnunquam adeo delassantur, vt obstetricanti perito necessitas imponatur, ad inflammationem et gangraenam auertendam ad forcipem recurrere.

§. II.

Tertia introitus diameter obliqua est, quae ab vno symphyseos sacro-iliacae angulo pergit oblique antrorsum ad partem ossis pubis alterius lateris mediam et quae quatuor pollices cum quadrante habet. Potest ista potissimum diminui, si vnus alteriusue lateris acetabulum per flexionem

nem seu directionem ossium femoris praeternaturalem nimis introrsum premitur. Eiusmodi vero femorum flexiones plerumque per ossium in rhachitide emollitionem oriuntur, quamquam varii auctores hunc morbum non pro causa tantarum pelvis deformitatum accipere veliunt. Quodsi vero ossa femoris valde in hoc morbo flectantur, iam axes eorum per centra acetabulorum ire non possunt; hinc ista introrsum trudentur, quo fit, vt pelvis figuram fere triangularem accipiat. Fieri idem potest, si vnum tantum os femoris in tenera iuuentute adeo flectitur, vt cauitas cotyloidea vnus lateris in cauum pelvis prematur. Qua ratione diameter ex vno ad alterum latus obliqua fieri longior potest, altera vero diameter simul breuior. Sint autem vtraeque, aut vna tantummodo diameter obliqua, iusto angustiores; id fere periculosius, quam si diameter recta hac in re peccaret, quia foetus capiti cum occipite versus vnum acetabulum, cum fronte versus symphysin sacro-iliacam directo intra illam diametrum in peluim descendendum est.

§. 12.

Quod autem ad cauum pelvis attinet, sub eo comprehenditur illud spatium, quod a duabus aperturis, superiori et inferiori, vel ab introitu et exitu excipitur, quodque istis multo est amplius. Eius imminuta, vel aucta amplitudo maxime pendet a minori maioriue ossis sacri flexione, vel ab eius concauitate, pelvis cauum respiciente. In pelui bene formata oritur, si a basi ossis sacri ad eius apicem lineam duxeris; infra hanc lineam excauatio intra sex et octo lineas alta. Si autem haec excauatio minus alta est; iam pelvis non bene formata dici potest, quia os sacrum tunc nimis et rectum, et planum est, et suo cum apice nimis retrocedit, hinc non planum inclinatum^m naturale format, in quo lentius caput et cum moderamine descendere possit. Nascitur eo illud incommodum,

dum, ut foetus caput, durante per cauum transitu, magna vi in superficiem ossis sacri nitatur, premat et affricet paria nervorum sacralium, illidat in musculos propinquos eoque comprimat neruum obturatorium, cruralem et insignem originis nerui ischiadici plexum, cuius laesa functio se euidenter per tremorem et stuporem extremitatum inferiorum exferit, quamque saepius in partibus obseruauit lente et cum difficultate procedentibus, quamquam lectus ad FRIEDII praescriptionem compositus pressionem externam non expectare sineret. Prouenit inde praeterea illud incommodum, quod parturiens nimis cito partum edere possit. Foetus caput, quod ab anterioribus ad posteriora, vel ad os sacrum premitur, versus illud quoque cedit, utpote locum ex quo minima ei fit resistentia, sic perinaeum cum ano potest extrorsum protrudi, vel omnino rumpi. Et, si orificium uteri vi sua contractili non gaudet, sed laxum et flaccidum est, uti in foeminis fluore albo laborantibus; uterus se contrahens collum uteri potest propellere et ipse succedens prolabi.

§. 13.

Si excauatio illa iusto est altior, hocque vitium frequentius occurrit; apex ossis sacri nimis antrorsum vergit et foetus capiti magis renititur. Nascuntur inde exitus angusti difficultates, eaeque incommodis ex antecedente vitio maiores, quarum nunc mentio fiat necesse est.

§. 14.

In peluis exitu triuni denuo diametrorum ratio habenda. Prima sit transuersa a tuberositate ossis ischii vnus lateris ad eandem alterius tendens, quae in foemina bene formata, staturae mediocris quatuor pollices longa esse debet. Potest autem aequae ac aliae diametri nimia vel breuitate, vel longitudine fieri vitiosa. Illud potissimum, si tuberositas ischii, aut si spinae ischii, quas attendere LEVRETUS primum non omisit, ⁿ sibi iusto propius accedunt.

n. L'art des accouchemens §. 33.

clūnt. Hae enim saepius easdem cum illis mutationes subeunt, vt, tuberositatibus iusto propius ad se accedentibus, spinae quoque nimis propinquae sint. Potest vero spina ischii in foeminis lue venerea affectis per exostoses lineae centralis magis fieri confinis et capiti foetus remoram iniicere. In diametro transuersa trium pollicum partus iam valde difficilis fit et partes molles ita comprimuntur, vt iis inflammatio imminet. Attamen caput satis compressum, tandem eliditur et prodit. Si vero pollices tantum duos cum dodrante aequat, partus absque forcipe impossibilis et in mortis periculo foetus versatur. Magis adhuc ad breuitatem duorum pollicum aberrante hac diametro partus fit impossibilis, hicque apud antiquos casus, vbi sectionem caesaream adhibuere, quae tamen tunc detrimum locum habet, si manus auxiliatoris intrare in pelvim non potest, quod autem duorum pollicum spatium nondum recusat. Diametrum transuersam duorum pollicum cum nouem lineis ipse obseruauī, vna cum diametro trium pollicum cum nouem lineis inter spinas ischii. Cl. OSTERTAG vero inter tuberositates ischii in alia foemina spatium vnus tantum pollicis cum dimidio reperit. In foeminis, quarum extremitates inferiores recta itaque ascendunt, vt genua valde ad se inuicem inclinent; pelvis in exitu et diametro ista transuersa peccare potest, quia ossa ilei tunc magis extrorsum trahuntur, hinc in sua inter se distantia magis dimouentur, dimotis autem ossibus ilei et diametro introitus transuersa latiore facta, tuberositates ischii sibi propius accedunt et diametrum transuersam exitus angustiores reddunt. Si in casu opposito extremitates inferiores late inter se distant et extrorsum flexae sursum pergunt; cavitatis cotyloidea cum tribus, quae eam constituunt, ossibus nonnihil introrsum premitur, fit ergo introitus angustior, quod cum fieri non possit, nisi ossibus aperturam superiorem constituentibus magis ad lineam pelvis centalem conuergentibus; necesse est, vt ista ossa continuas suas partes inferiores, aperturam inferiorem

compo-

componentes illisque directione opposita semper obsequiosas ita trahant, vt inter se diuergant. Nascitur inde vitium diametri exitus transuersae nimis longae, nascuntur eo vitia exitus nimis ampli supra iam commemorata.

§. 15.

Exitus alia diameter obliqua est, oblique a tuberositatibus ossium ischii ad ossis sacri apicem progrediens, quae trium in singulo latere pollicum est. ° Potest haec varia ratione vitiosa esse, prout ad eius terminos respexeris. Os sacrum minus flexum apicem suum magis retrorsum vergit, hinc diametrum obliquam iusto longiorem reddit. Facile patet, idem consecuturum, si tuberositates ossium ischii magis a linea centrali recedunt, idque eo magis futurum, si duabus ex partibus hac in re peccetur. Simili modo res in diametro iusto breuiori se habet. Peccari hic ex nimia ossis sacri concauitate per nimis eminentem apicem potest, aequae ac per tuberositates nimis in peluim protuberantes. Superfluum foret difficultates ex utroque casu enascentes ex superioribus repetere.

§. 16.

Tertia itaque exitus diameter eaque inter duas reliquas maximi momenti superest. Rectam vel magnam vocant, eiusque termini sunt symphysis ossium pubis in margine arcus inferiori et apex ossis sacri. Volunt quidem auctores hanc diametrum ad os vsque coccygis pertinere, sed pars mobilis, qualis hoc os, et retrocedens in partu, et nunquam certa distantia gaudens nullo modo pro puncto fixo accipienda. Modo si ossificatum esset, posset ista diameter eo vsque referri et nihilominus talem
tum

O. BAUDELLOCQUE l. c. hanc diametrum inter coniunctionem rami ascendens ossis ischii et descendens ossis pubis vnus

lateris ac ligamentum sacro-ischiaticum alterius lateris ponit eique quatuor pollices tribuit.

tum resistentiam nunquam est praestitura, qualem ossis sacri apex. Diameter itaque magna, vel recta, qualem supra posui, pollices vt plurimum quatuor cum dimidio, vel quatuor cum dodrante, vel etiam quinque comprehendit. Huius vitii os sacrum plerumque in culpa est. Si enim basis huius ossis multum in cauum peluis eminent; apex eius, vtpote alter diametri terminus, magis retrocedit, quod spatium longitudini diametri necessario accrescit. En itaque exitum peluis iusto ampliorem, qui eodem osse iusto rectiori fieri talis potest. Si eiusdem ossis inuersam posueris directionem, vt eius basis magis sit plana minusque ad axin peluis protuberans; apex directione magis obliqua magis in aperturam exitus intrabit, eamque angustiores reddet.

§. 17.

Quod ad terminum refert oppositum, eadem eo producit angustia, si arcus ossium pubis cum margine inferiori magis introrsum spectat, seu flexus est, si in genere arcus magis est rectus, quam conuexus, si is magis retrorsum et ad latera trahitur per ossium ischii crura magis inter se distantia, quo diameter magna magis minusue in sua longitudine imminuitur. Contribuit idem terminus ad augendam longitudinem huius diametri vitiosam, si margo ossium pubis inferior magis antrorsum emergit, id, quod vario modo fieri potest. Est enim arcus ossium pubis, ossium ischii in adultis continuatio. Ossibus ischii ergo fere inter se couterminis, rami ascendentes eorum coniuncti cum ramis descendentes ossium pubis magis antrorsum exportiguntur, arcus fit magis conuexus et in symphyli sua a basi ossis sacri magis remotus. Exerit quoque magnam in hanc diametrum vim sternum remotum. Quod si eius apex magis sursum tendit, vel eleuatus est; musculi recti valde adtrahuntur et ossa pubis in tenera aetate obsequiosa vna ita adducuntur, vt, cum in arcum extrorsum se curuare debeant, magis nunc fiant

fiant recta et plana et cum margine inferiori antrorsum spectantia.

§. 18:

Qualia autem damna ex vitiis huius diametri nunc indicatis sequantur, elucet ex supra dictis. Nimia nimirum longitudo praebet ad partum improviso editum occasionem, si orificium vteri satis est molle et apertum, si minor adest vis fibrarum elasticarum atque constrictio; ad varia vero prolapsuum genera, prolapsum vteri completum et incompletum, si collum vteri adhuc est durum, longum et crassum, orificium vteri neque satis molle, neque apertum, si vehementes dolores et nixus, et magna vis fibrarum contractilis adest. Nimia autem huius diametri breuitas non leuiora mala adfert, cum foetus caput in longa sua diametro, rectam peluis in exitu sequatur. Forcepibus tamen, cum in exitu sit, applicatio, in plerisque casibus partum hic citissime absoluit, minori matris et infantis cum periculo.

§. 19.

Haec itaque de peluis angustia et amplitudine relativa. Reliquum est quaedam de iisdem absolutis addere, quamquam raro occurrant. Peluis in omnibus suis diametris nimis ampla locum habere non nisi qua vitium congenitum potest et magis minusue periculosa est, secundum maiorem, vel minorem, quo excedit, gradum. In eiusmodi pelui aut nulla sunt partus stadia, aut obseruatu saltem difficilia, quia vnum in alterum citissime transit, sublati aut leuibus tantum impedimentis, quae naturae leges salutariter partum per determinata interualla debent et retardare, et simul causam praebere, cuius effectu partes molles et externae paulatim ad edendum partum praeparantur. Caput foetus paucis et breuibus doloribus statim ad orificium vteri premitur et vterus ipse deorsum pellitur, imprimis si parturiens dolores enititur erecta. Orificium vteri, capite in introitu non retento, dilatari non potest. Caput itaque magis magisque per dolores cum vteri ori-

ficio nondum satis aperto protruditur ac, si vteri contractiones sunt vehementes, vterus cum capite foetus onustus inter mulieris femora eliditur.

§. 20.

Quod ad peluim absolute angustam; potest ea non vitio solum congenito talis esse, sed aduentitio quoque, per exostoses venereas et per rachitidem. Neque immerito mihi inter causas huiusmodi malae conformationis aduentitiae referenda videtur praua illa matrum et nutricum consuetudo, dum puellas in tenera aetate alterutro semper brachio gestant, quo fit, vt peluis successiue obliquam formam, cauum eius angustantem, induat. Leuis angustia fortasse per naturae vires superari potest, si dolores vrgentes et vehementes caput tandem angustiae magis adaptant et in cunei formam cogunt. Quod autem ipsum sine magnis foeminae cruciatibus magnaue virium iactura, sine violenta partium mollium contusione, sine inflammationis et gangraenae periculo cogitari non potest. Non est quod probem, peluim per breuitatem omnium suarum diametrorum valde vitiosam, cauum esse, quod omnia pericula, quibus exponi parturiens potest, in se quasi occlusa continet. Restat enim arti tunc vnicum remedium sectio caesarea, sed quis est, qui huic operationi interfuerit, vel etiam partium laedendarum naturam et nobilitatem considerauerit, qui non illico perspiciat, quanto cum periculo haec operatio coniuncta sit?

§. 21.

Potest peluis in variis suis introitus et exitus diametris esse vitiosa, potest in suo cauo, potest et relatiue et absolute; nec tamen signa prae se ferre eidentis deformitatis, etiamsi per mensuram in corpore mortuo peluim male formatam esse exploratum habueris. Sunt ergo de pelui deformi in specie quaedam dicenda, idque eo magis, cum angustia peluis relatiua, extra consortium aliorum vitiorum

rum posita, nunquam tantum noceat, quantum eius deformitas. In quibusdam foeminis, quae in pueritia sua omnem vim emollitionis ossium per rachitidem subiere, peluis variis locis simul esse potest deformis, omnino compressa, in obliquum ducta, margine ossium pubis superiori versus os sacrum resupinata. Possunt in spina dorsi distorta et diuersimode curuata, vertebrae lumbares, ubi cum basi ossis sacri coniunctionem ineunt, omnino ad vnum latus spectare et ita in os sacrum preinere, vt eius cartilago directione obliqua cum ramo ossium pubis in contactum fere veniat, quo applicatio instrumenti fit impossibilis. Haec diformitas augetur, si vna alteraue ala ossium ilium non depressa, sed per cristam introrsum curuata valde concaua est et in gibbam vertebrarum lumbalium columnam inclinat; si altitudo arcus ossium pubis nimis arcta, cartilaginès in eorum symphysi vero nimis latae; si tuberositates ischii antrorsum et sursum reflexae sunt, et diametrum quinque fere pollicum inter se relinquunt, vt in pelui ex museo Ill. RVDOLPHI obseruauit, quo fit, vt acetabulorum inferiores partes in cauum peluis admodum promineant et spinas ischii a posteriore superficie secum coniunctas simul introrsum pellant.

§. 22.

Aliam peruersam conformationem columna vertebrarum sistere potest, si, in rariori casu, in inferiori vertebrarum serie gibba, arcum format, cuius concaua pars aut symphysin, aut vnum alterumue ossium pubis ramum respicit. Locum tunc situs vteri obliqui rariores habent, in quibus fundus vteri resupinus, orificium vteri antrorsum, aut ad vnum alterumue acetabulum tendit eoque multiplices difficultates in partu parit. At non semper morbus ille, ossa naturali sua firmitate priuans, eodem impetu in ossa lata urgere videtur, quo ossa cylindrica in omnem formam contorquet. Permanet nonnunquam peluis in forma sua perfecta, aut, vti videtur, eam ra-

tione nobis latente recuperat, quamquam et spina dorsi, et femora, et reliqua extremitatum ossa a naturali sua directione maxime recedant. Id quod cum, qui artem exercet, reddere semper cautum in suis iudiciis debet.

§. 23.

Potest peluis pars dimidia esse integra, dimidia deformis. Sic exempli gratia in foemina claudicante, cuius femur vnus lateris, saluo femore alterius, obliquam, qualicunque casu fit, obtinuit directionem, ossa innominata vna cum acetabulo adeo in eo latere possunt introrsum flecti, vt earum superficies externa omnino fiat concaua, interna vero conuexa, diametri obliquae non solum imminuantur, sed plane interrumpantur et ossium innominatorum interna superficies a promontorio ossis sacri ac symphyssi sacro-iliaca parum, vel nihil sit remota. Si porro femur vnus lateris, qua cum tibia et patella coniunctum est, oblique extrorsum ascendit, vt caput suum sub angulo valde acuto in acetabulum immittat; ossa huius lateris innominata extrorsum ducuntur, cauum peluis in hoc latere fit amplius, diametri eius obliquae fiunt longiores, cum in latere opposito, quod, ossibus suis innominatis ad latus vitiosum tractis, formam magis oblongam accipit, decrescant.

§. 24.

Neque os sacrum, neque os coccygis deformitatibus carent. Potest illud esse nimis arctum, nimis longum, nimis incuruatum, nimis reflexum; hoc in suis vertebris nimis rigidum et durum, in apice suo bifidum, vel oblique ad latus curuatum et per angulum rectum, vel acutum cum apice ossis sacri cohaerens. In posteriori casu caput foetus descendens potest retineri, in priori tamen multum dependet a tuberositatibus ac spinis ossium ischii. Quae si diametrum satis latam inter sese praebent; caput non multum versus os coccygis renititur. Si autem istae tube-

tuberositates et spinæ sibi iusto propius accedunt, caput eo cedere cogitur, vbi minima resistentia, quam in pelui bene formata os coccygis per mobilitatem suam offert. Qua destitutum tanto magis impedimentum in exitu cre- scit, cum ex duabus partibus resistentia vrgeat.

§. 25.

Supereſt, vt alius adhuc vitii peluis mentionem fa- ciam, quod quamquam neque diametris quidquam detra- hat, neque regularem eius formam laedat, partum tamen reddere potest difficilem, hinc non silentio praetermitten- dum. Est hoc trium synchondrosium ossium peluis, praecipue autem synchondroseos ossium pubis et sacro iliaca laesa firmitas, quae, quoad structuram harum syn- chondrosium, locum habere triplici ratione potest. Aut enim vitii sedes est in duabus cartilaginibus, quae ossibus, vnam alteramue posteriorum symphyfium constituenti- bus, ex vtraque obuia parte insident; ^p aut in substantia ligamentoso- elastica, quae duas in vtraque symphyfi car- tilagines intercedit et cuius continuus nisus est se ipsa et in symphyfibus ossa dimouere; aut in ligamentis elasticis, quae synchondrosin ossium pubis circumdant, quae a cri- sta ossium ileum ad os sacrum vltimamque vertebrae lum- balem expansa sunt et a margine ossis sacri et coccygis ad inferiorem ossis ilei partem tendunt; in fibris denique li- gamentosis, quae ossa ileum cum osse sacro antrorsum coniungunt.

§. 26.

Negant quidem Ill. HVNTERI, CAMPERI, SANDI- FORTI, BONNIQUE aduersarii, quod cartilagines in sym- phyfibus durante grauiditate emolliri, substantia illa ela- stica illo tempore intumescere ossaque peluis femouere, ligamenta denique et fibrae ligamentosae relaxari possent;

B 4

fed

p. Dr. IAN PETERSEN MI- limg über die Schaambeintren-
CHELLS' ausführliche Abhand- nung.

sed nemo, qui naturae in partu fidelis fuit observator iis assentiet. Si enim perpenderit sub graviditatis finem omnem vteri foetusque molem in peluim vrgere et gravidam ipsam de sensu quodam queri, ac si omnia in osium pubis regione vellent disrumpi; si insuper humorum ad has partes durante graviditate affluxum eorumque in intimam illarum partium substantiam penetrationem consideraeris; nil verisimilius, quam quod cartilaginee, et substantiae illae elasticae, et ligamentosae debeant emolliri, et ossa per vrgentem molem diduci, quod in partu pergravi tanta fieri vehementia potest, vt arcus osium pubis rumpatur. Cl. OSTERTAG sibi de ea re persuasit per sectiones in puerperis, morbo quodam post partum mortuis, factas, in quibus ossa pubis duarum, vel trium linearum spatio inter se remota reperit. Id quod vtique non in partu fiet facili, qui nullam offendit resistantiam, verumtamen in capitis partu difficili. In quo, si peluis cartilaginee sint durae ac cedere nesciae, elasticitas substantiae illius ligamentoso elasticae magis minusue imminuta, ligamenta et fibrae ligamentosae rigidae, quod in foeminis vetulis, praesertim primiparis ita se habet; partus non solum valde retardari potest, sed aliis in pelui impedimentis simul concurrentibus, fieri dolorosus, periculosus, quin imo ista durities instrumentis impedimentum opponere potest.

Multum abest, vt crederem, hanc materiem hisce pagellis iam omnibus numeris absolutam esse. Ne autem plus, quam pro dissertatione fas est, attentione Beneuoli lectoris abuti videar, in his subsisto Eiusque me benevolentiae commendo.

XXII.

D. IOANN. CHRISTIAN. BRAND

DISSERTATIO

DE

SECUNDIS AMBITVI OSTII
MATICIS INTERNI ADFIXIS.

LVGDVNI BATAVORVM, 1770.

DE SECUNDIS AMBITVI OSTII MATRICIS INTERNI ADFIXIS.

§. 1.

Inter multiplicia, quae fetui, ex suo domicilio egressum molienti, tempore partus sese obiiciunt, impedimenta, subinde ipsam placentam vterinam, peruerso loco infixam, esse, iristis proh dolor! experientia testatur. Magni praesertim momenti ea aberrationis placentae species est, qua ceruici, aut huius sedibus vicinis, ita infixam radicatur, ut ostii vterini aperturam internam ex parte, aut et penitus, tegat, obturet. Quod quidem secundarum situs vitium plerumque et matrem et fetum in maximum vitae discrimen adducit; imo vtrique non raro mortem infert, nisi sagax medentis manus celeri auxilio succurrat. Natura enim actiuosa in superandis obflaculis, et nouis, ubi ars desinit, viis molientis, alias sat efficax, rarius hic sibi sufficit. Operae igitur pretium me facturum credidi, antennis paucis obseruationibus ad illustrationem huius peruersi situs vitii facientibus, exponere, qua ratione ars, casui huic difficillimo, maxime iniqua, et periculosissimo, salutarem medelam manu adferat.

§. 2.

Quamuis cum vteri natura et actione maxime congruere videatur, secundas matricis fundo adhaerescere; locum tamen, cui in superficie huius caui se adfigant, certum vix vllum esse, sedula obseruatio docuit, et praegnantium, morte perentiarum, incisio confirmavit. Rarius matricis fundo ita adhaerescunt, ut centrum centro respondeat; frequentius cum vteri fundo, et locis proximis, praesertim posterioribus, conglutinantur; frequenter regionibus lateralibus, dextrae, sinistrae, vel et anteriori,

aut

aut inter has mediis, varia a fundo distantia, adhaerent;² rarius iterum cœruici, seu peripheriae aperturae ostii matri-
cis interni, se adfigunt, et adhuc rarius in hac sede ad
plenam vsque fetus maturitatem immotae manent.^b

Priorem enarratarum sedem, qui nēgauerit, equidem scio neminem; de reliquis vero artis obstetriciae auctores olim diu multumque dubitarunt,^c donec tandem plerique recentiores, experientia conuicti, eas concesserint. Ultimus insitionis locus diu praeteruisus, aut neglectus, tardius, et hoc demum saeculo, in quo tam insignia incrementa ars nostra cepit, in obstetricantium notitiam peruenit, licet ab omni tempore suas radices hic defixerit, et partus difficiles reddiderit placenta,

§. 3.

In vniuerso enim laxitatis vteri ambitu, cui placenta adhaerere nequeat, punctum dari nullum, inde patere arbitror, quod omnis haec superficies in quauis sede innumeris poris, et vasorum exhalantium orificiis, gaudeat, ex quibus placenta adhaerens humores sugere possit. Secundas peritoneo,^d membranae densae, politae, fir-
miori, huiusque propagini mesenterio, intestinorumque tunicae exteriori, sese adfigere, et laete crescere posse, conceptus extravterini abdominales^e satis abundeque probare

a. PUZOS *traité des accouchemens*, p. 98 seq. LEVRET *l'art des accouchemens*. Aphorism. 212. et 240.

b. SMELLIE *treatise on the Theory and Practice of Midwifery* Lib. I. Cap. III. Sect. VIII.

c. DEVENTER *Observations sur le manuel des accouchemens*, Cap. IX. p. 35. BRUDENEL EXTON *new System of Midwifery*, p. 132. CRANTZ *de re instrum. in arte obstetr.* p. 108. MAURICEAU *traité*

de maladies des femmes grosses, Lib. I. Cap. XXI. T. I. p. 159. *et Observations sur la gross.* obs. VIII.

d. *Medical Observations and Inquiries* Vol. III. Art. VI. p. 51.

e. SMELLIE *Collections of Cases and Observations in Midwifery*, Vol. II. Collect. V. Artic. II. PUZOS, l. c. p. 99. AMAND *Observations sur la pratique des accouchemens*, Obs. LVIII.

bare videntur. Cur igitur placenta in qualibet matricis regione interna radicari nequeat, praeprimis quum conditiones coalitui magis fauentes, et in ouulo, et in vtero dentur, non video.

Ouulum humanum, mole etiam adhuc paruum, involucro quodam membranaceo, lanugini molli, seu tomento filamentoso, vndique efflorescenti, simili, et filis extrorsum fluctuantibus longioribus, brevioribus, hirsutum esse, adcurata obseruatio in ouis abortiuis instituta, docuit.^f Similiter matricis facies interior mollis, tenera, veluti spongiosa, lanosaque reperitur, et tunica quasi flocculenta, seu lanuginosa,^g villos et flocculos repraesentante,^h in qua arteriolae et venulae decurrentes multis ostiisⁱ patent, intus inuestitur.

Facillimo itaque negotio chorii, seu oui, superficiem exteriorem tomentosam cum matricis floccis, mutua implicatione conseruere posse^k liquet. Inde quoque, ouo ab vtero separato, vtriusque superficies flocculenta est, praeprimis si in aquam ponantur.^l Coharentiam hanc magis firmanant vasa copiosissima ex vtero in chorion sese penetrantia.^m Hoc igitur nexu tutus in vtero fetus moratur, qui alias ex suo hospitio leui de causa eiici posset.

Chorion vniuersae parti matricis internae, hinc et locis ostio vicinis, inuolucris membranacei, seu tomentosi, inter-

f. *Illustr. Praeceptor* B. S. ALBINVS Adnotat. acad. Lib. I. Tab. I. fig. 12. et Tab. V. fig. 1, 2, 5. RUYSCH Thesaur. VI. Tab. I. fig. 2, 3.

g. *Ill.* B. S. ALBINVS Vteri grauidi Icon. Tab. V. k, l, m, n. et Tab. VI. Eiusd. Adnot. acad. Lib. V. Tab. I. lit. d.

h. BOERHAAVE Praelectionion. T. V. P. II. p. 153.

i. KAAU Perspirat. dicta Hipp. n. 199 et 201.

k. A. DE HAEN Rat. Med. Part. VI. p. 39.

l. G. VAN DOEVEREN Specimen Obseruat. academ. Cap. VII §. 12. p. 103.

m. Cel. NOORTWYK vteri grauidi histor. p. 9 et 10. et Clariss. HUNTER conf. *Essays and Observations physical and literary* Vol. I. Art. XVII. p. 420.

interuentu adhaeret, ⁿ cur igitur placenta se non simili ratione adfigere possit? praeprimis quum placenta sit ea chorii portio, quae arctius vtero nequitur, ^o et cuius vasa, ex umbilico paullatim excrefcentia, ^p vaginulis, a chorio natis, circumdantur. ^q Nec obstat vterum prope ceruicem densiorem esse, paucioribusque pingi vasis, ^r quum saltem aequus, si non maior, eorum hic sit numerus ac in peritoneo, cui tamen se adfixit placenta. Hoc igitur tantummodo probaret secundas difficilius, et hinc forsitan rarius, ceruici vteri adfixas inueniri.

§. 4.

Sed cur huius phaenomeni possibilitatem verbosius demonstrarem, quum experientia satis abundeque docuerit, placentam super ostium radicatam inuentam fuisse. Praeter testes, a Cel. LEVRET ^s adductos, placentam orificio matricis adfixam deprehenderunt DENYS, ^t SMELLIE, ^u GARROW, ^v VAN HOORN, ^w GIFFARD, ^x PUZOS, ^y Cel. VAN DOEVEREN ^z aliique, quos breuitatis ergo mitto.

Probe

n. NOORTWYK l. c. p. 9.
§. 6. SMELLIE *Collections of praeternatural Cases and Observations in Midwifery*, Vol. III. p. 418, 421.

o. SIMSON *Essay on the Womb*. p. 61. et *Essays of a Soc. at Edinburg*. Vol. IV. p. 95.
LIEUTAUD *Essays anatomiques* p. 372.

p. Ill. ALBINVS Adnotat. acad. Lib. I. Cap. XVIII. et Tab. III. fig. 1. Tab. V. fig. 4.

q. Idem, ibid. p. 72.

r. HALLER *Primae lineae Physiol.* §. 343:

s. *Suite des Observations sur les Accouch. laborieux*, p. 48 seq. ubi AMAND, LA MOTTE, PEU, VIARDEL, PORTAL testes ci-

tat. Eiusdem *l'art des accouchemens* p. 342 seq.

t. *Verhandeling over het Ampt der Vroed Meesters* p. 60 et 64.

u. l. c. Vol. II. Coll. XVIII. Art. III. Obs. IV, V, VI, VII, VIII. Vol. III. Collect. XXXIII. Art. II. Obs. V, VIII, X, XI, XIV. et Collect. XXXIX. Art. I. Obs. I, II, III.

v. Apud SMELLIE l. c. Vol. II. Collect. XIII. Art. I.

w. *Ondermyzing in de Vroedkunde* Part. I. Cap. VII. p. 28:

x. *Cases in Midwifery*, published by E. HODX Cas. 224 et 280.

y. l. c. p. 98.

z. l. c. Cap. X. §. 4 et 9.

Probe tamen obseruandum, auctores^a huius artis id genus exemplis abundare (licet disertis verbis rem non indicauerint), quae probant, quod tales casus viderint, sed praecipua opinione coequentes, et placentiam fundo vteri solummodo adhaerere credentes, hinc, si in ostio occurreret, eam separatam esse statuentes, oculos ad videndum non habuerint, aut se non satis distincte explicauerint. Suis igitur exemplis confirmant, quod ex omni historia physica et medica cognoscimus, eius esse indolis ingenia humana, ut quamquam omnibus ad cognitionem rei necessariis praesidiis instructa, tamen non omni tempore cognoscant, quae cognoscere et possunt, et debent, et volunt.^b Interim diffidendum non est, multos, etiam si veram malam naturam et indolem non cognouerint, optimas tamen operandi regulas, ex experientia stabilitas, reliquisse, adeoque nos docuisse, praxin theoria subinde carere posse, licet non negandum sit, eam hac praeclucante perfectiorem, tutioremque, reddi.

Nec HIPPOCRATI vitium hoc penitus ignotum fuisse forsitan suspicari liceret, ex iis, quae in cap. de superfetat. leguntur, vbi ἢν τιμὶ ἀν. ἐκδύη τὸ χωρίον τῆ παιδὸς ἐν τῆσὶ μήτρησι, inquit πρὶν ἔξω ἀρχεῖται χωρῆεν τὸ παιδίον, δυσκοῖσι,^c per χῶριον enim hic non velamenta foetum cingentia, sed secundas intelligendas esse, plura HIPPOCRATIS

a. MAURICEAU *Observations sur la grossesse*. Obs. VIII, LV, LIX. CCX, CCXVI, CCCXXIII, CCCXXVIII, CCCXXXVIII, CCCCLIV, CCCCLXXXIV, DII, DCVII, DCLI. Eiusd. *dernieres Observat.* LXXXIX. LA MOTTE *traité des accouchemens*; Obs. CCXXXIV. ad CCXXXVII. PORTAL *Pratique des accouchemens*, Obs. XXXIX, XLI,

LI, LXIX, LXXIX. PEU *Pratique des accouchemens*, Lib. II. Cap. 1. §. 3.

b. HAMBERGERI *Physiologia medica*, p. 71.

c. HIPPOCR. *de superfetatione*; Sect. II. T. II. p. 645. Edit. Linden.

GRATIS^d loca docent, et eius commentator GALENVS^e confirmat.

§. 5.

In modum, quo secundae cum utero cohaereant, paucis inquirere ab instituto nostro non plane alienum erit. Cohaerere ouum ope inuolucris membranacei, ex chorionis facie externa vndique efflorescentis, (dum nempe huius villi, vel lanugo, villis, vel lanugini, matricis mutuo implicatu tam arcte vniuntur, ut confinia saepe difficulter cognosci^f possint,) iam (§. 3.) obseruauimus. Quod vero attinet ad vasa, plurimi artis salutaris doctores in eadem sententia fuerunt, sanguinem recta via per continuata vasa ad placentam fetumque tendere, et ex his vicissim series canalium continua redire, donec recentiores ex auctoribus^g nullam inter vteri et placentae vasa rubra intercedere anastomosis docuerint, prioremque argumentis sane non ficulneis infringere tentauerint. De natura fluidi, quod ab utero ad placentam foetumque transmitteretur, quoque litigant. Sunt enim, qui perhibent sanguinem ex matricis arteriis in telam cellulosam placentae effundi, et ex hac per placentae venulas resorberi;^h sunt et iterum alii, qui plane alium succum a sanguine diuersum, minusque crassum, et per vasa vteri lactea percolatum, ad placentam amandari,ⁱ sibi et aliis persuadent. In litem hanc me immittere nollem. In praesentia mihi sufficere adcuratissimi-

d. HIPPOCRATES *de Natura pueri*, Sect. VIII et XLIII. T. I. p. 139 et 163. *De Natura muliebri*, Sect. XXIX. T. II. p. 377. *De Morbis Mulierum*. Lib. I. Sect. LXXVI et LXXVII. T. II. p. 462.

e. *De Semine*, Cap. I. FORTIUS ad HIPPOCRATES Sect. VII. p. 132. G.

f. NOORTWYK, l. c. p. 9. 13.

g. RODERER *de utero gravidato*. A. MONRO *Ess. of a Soc. at Edinburg* T. II. p. 102 seq. et *Essays physical and literary*, Vol. I. Artic. XVII et XVIII.

h. CELSIUS HUNTER Conf. COOPER *de abortionibus*, Cap. IV. p. 17 seq.

i. VIEUSSSENS *traité de liqueurs*, p. 96.

ratissimas, et summa cum cautione factas inquisitiones docuisse, arteriolas vteri glomeratas, seu tortuosas, quae in superficie vteri interna sub tenui membrana, inflatis maioribus, adparuerunt, ^k in placentam se penetrasse. Audiamus de his *Magnum Praeceptorem*. *Perquisivi in utero*, inquit, *cui placenta integre adhaerebat. Inveni easdem* (nempe arterias tortuosas), *plenas sanguine. Data opera nihil mutaueram, neque premendo, neque inflando, neque replendo, aliove modo. Praeterea placentam diligentius separans, ei se ad postremum inferentes video, ubi antea patentes inueneram. Leniterque, ubi se inferebant, placenta circumcirca detracta, in eam manifeste pertinebant. Et sanguine ad eam usque plenae erant. Aliae vacuae: in quas tamen premendo arterias maiores sanguinem facile propellebam, in placentam usque. Quin, ut libebat, impellebam, rursusque repellebam. Itaque dubium non erat, quin ad placentam pertinerent, sanguinemque in eam deducerent. Credibileque afferre, quod a vasis placentae acceptum, embryoni tradatur.*¹ Arteriolae hae sanguinem in substantiam placentae caernosam emittunt, ex qua partim per radículas venae umbilicalis minimas resorptus ad foetum per venam umbilicalem prope- rat; partim per matricis venulas minimas iterum absorptus ad eiusdem venas maiores redit. Placentam enim duobus systematibus sanguiferis, nempe umbilicali, seu fetali, et vterino, mire implexis, nullibi tamen continuis, formari ita, ut venae vterinae in placenta haerentes sanguinem partim ab arteriis cognominibus tortuosis memoratis accep- tum, partim ex caernulis placentae ebibitum reducant; vena vero umbilicalis sanguinem, partim a venulis mini- mis ex caernulis susceptum, partim ab arteriis fociis tra- ditum, ad foetum adducat; nihil autem ex systemate vte- rino

k. III. ALBINVS *Vteri mu- lievis gravid. icon. T. VII.*
fig. g.

I. Adnot. academ. Lib. I.
Cap. X. p. 35.

rino directe in umbilicale, aut vicissim, nisi antea in telam cellulofam, vel cauernulas, exierit, transeat, adcuratio- res anatomicae scrutationes probare videntur.^m Quibus hactenus expositis mortem foetus, ex placentae secessione oriundam, non repugnare infra monstrabimus.

§. 6.

Quaesitum quoque est, qui fiat, vt secundae interdum super ceruice potius, quam in fundo, aut in regionibus lateralibus huic vicinis, radidentur? Quin huius phaenomeni causae praeternaturales et peculiare dentur, dubium est nullum. Qui primas hominis origines ab ouariis arcessunt, rationem, cur placenta vteri fundo adhaereat, reddi posse, sibi et aliis persuadere conantur. Ouulum nimirum ab ovario abruptum, a tuba susceptum, ad matricis laxitatem protrusum, caudiculam ex arteriola et venula, quibus olim ovario nececebatur, conflata habere, quae, quum ipso ouulo specificè leuior sit, supremum locum occupare,ⁿ hinc cum fundo vteri in contactum venire, huic se adfigere, et in placentam excrefcere, autumant. Quae quidem omnia et similia hypothefibus nondum demonstratis nituntur. Et quum totum generationis negotium densissimis circumiectis tenebris velatum, sensuumque luci inaccessum lateat, latebitque, infitionis placentae rationi mechanicae adsignandae impares quoque sunt, et manebunt, physiologi. Paupertatis igitur in explicando patiens phaenomenon cognoscere mihi sufficiat, licet eius rationem ignorem.

§. 7.

Propius ad institutum meum pertinet animaduertisse: secundas modo et gradu variis super ore vteri radici posse. Eas enim ita, vt eius centrum ostio matricis ex- amullim

m. HUNTER *Praelect. in art. obstetr.* conf. etiam COOPER *de abortionibus*, p. 18.

n. ASTRUC *traité des maladies des femmes*. T. V. Cap. VII. p. 163 seq.

amissum congruat; ° aut ad sedes cervici vicinas plus minus declinet, hinc maior portio regioni, vel anteriori, vel posteriori, vel dextrae, vel sinistrae, vel inter has mediis, adfigatur, inferi posse, experientia docuit. Prior aberrationis species reliquis foetui exituro impedimentum grauius ponit, et haemorrhagiam plerumque largiorem iunctam habet, hinc quoque plus periculi minitatur. Ex hac varia, quam placenta aberrans habet, sede causam adsignare valemus, cur aliis feminis citius, aliis tardius sanguinis profluum, ex hoc secundarum situs vitio nascens, incommodet. Prout enim propius ad cervicem, vel magis remote inferitur, variabunt quoque mutationes, quas eius nexus patitur. Si propius abest ab ostio vteri interno, grauiditatis terminum fere attingere poterit femina; attamen vix, ac nec vix quidem, si longius. Segmentum vteri inferius et cervix, extensione a superiori ad inferiora pergente, sensim dilatantur. Eo serius igitur pars segmenti inferioris, vel cervicis, distrahitur, quo est inferior; hinc eo tardius quoque separatur placenta et haemorrhagia invadit, quo propior ori vteri est placentae sedes.

§. 8.

Fuerunt, qui existimauere, placenta in instante partu in ostio matricis digito tangenti obuiam, atque primum oblatam, cervici, eiusque peripheriae, non adhaesisse: posse enim secundas fundo, aut plagis lateralibus adfixas, potentiarum nocentium externarum, internarum, efficacia auulsas, facile gliscere, ad orificium internum deuolui, et sic primum prodire, statuerunt.^p In hac sententia celebris olim vteri deuii scrutator fuisse videtur, dum, *secundina*, inquit, *nonnunquam sanguine congelato ori vteri, aut vaginae, adeo adglutinatur, ut concreta, vel unita esse putetur, tum digitis deglubenda est et cet.*^q

C 2

Facil-

o. LA MOTTE *traité des accouch.* Obs. CCXXXVI.

p. LEVRET *l'art des accouch.* p. 362.

q. DEVENTER *Operat. chirurg. nouum lumen exhibentes obstericantibus*, Cap. XXXI. p. 139. Edit. Leidens.

Facillime quidem largior, potentias nociuas, tanta
 uehementia agentes, vt integram placentam soluere queant,
 dari; sed hoc integris velamentis fieri posse, de eo valde
 dubito. Nec video quomodo vir in hac arte expertissi-
 mus statuere potuerit, placentam integris membranis, foe-
 tum circumdantibus, penitus auulsam, ita ad os vteri in-
 terdum prouolui, vt foetus, aquae, et velamenta penitus
 inuertantur, partes superiores fiant inferiores, et placenta
 antea fundo adhaerens, iam segmento vteri inferiori, eius-
 que orificio obuertatur; et vicissim. Obstat enim huic
 subuersioni firmior chorii cum vtero nexus. Et quaenam
 quaeso vis secundas ad ostium pelleret? Si talis daretur,
 haereret aut in placenta, aut in matrice. In placenta nul-
 lam vim, quae eam huc trudere posset, praeter pondus
 nosco; sed hoc ad membranas separandas, totumque
 ouum inuertendum non sufficeret; praesertim quum omnia
 placentae et membranarum puncta a liquore amnio, vt
 fluido pressio, hinc ex legibus hydrostaticis quaquauersum
 aequaliter tendente, aequaliter quoque premantur, adeo-
 que nullus motus consequi possit. Nec vtero ipsi vis,
 ouum penitus inuertens, placentamque ad orificium defe-
 rens, inesse potest, vtpote qui sese contrahendo agit se-
 cundum leges chordae circularis, constringendo suum
 cauum arctantis, ac, ostio nondum aperto, placentam
 versus centrum sui caui vrget. Multo minus vterus ces-
 sante nixu placentam detrudit, tunc enim omnia laxata
 sunt, et vis pellens fileat. Matrix ergo vndique se contra-
 hens, et aquae, quaquauersum nitendo illi resistentes,
 impediunt, quo minus secundae inter illam et has haeren-
 tes delabi possint, quamdiu actio et reactio inter ouum
 vterumque durat.

A veritate quoque alienum est, placentam ad ostium
 vteri deuolutam, sanguine coagulato interposito, cum
 segmento vteri inferioris parietibus iterum conglutinari
 posse. Cur enim excusso foetu contractione ipsius matricis

cis non expelleretur, sed separationem manu peragendam postulat;^s imo subinde adeo firmiter adhaeret, vt ad eam separandam vis requiratur.^c Et quis profecto nexum adeo firmum sanguini coacto et interferto tribueret?

Quae iam disputauit nequaquam sic intellecta vellem, ac si penitus negarem, placentam alio loco positam, abstractam, ad ostium delabi posse; scio enim, et comperitum habeo, a potentiis mechanicis, vt lapsu, rudiori equitatione, concussionem, aliisque iniuriis,^u matricem incurfantibus, velamenta foetus lacerari, liquorem amnii emanare, et secundas ad ostium prouolui posse; sed hoc integris membranis fieri vt credam, a me impetrare nequeo.

Firmum igitur manet ratumque, placentam integris adhuc velamentis ostio, aut eius ambitui adstantem, a prima sua origine ibi adhaesisse.

§. 9.

Placentam reuera super ceruicem radicatam, et non aliunde adlatam esse, eius singularis quoque figura, vt pote quae segmenti vteri inferioris curuae exquisite congruit, confirmare videtur. Secundae enim ceruici adfixae, caute separatae, integrae eductae, in situm super planum horizontale explicatae, curiosius lustratae, duplo crassiores in medio, quam prope marginem, inueniuntur; immo, si ita componuntur, vt superficies, quae foetui obvertebatur superiora, et altera, quae matrici adhaeserat, inferiora, seu planum, cui incumbit, spectet, mammam referunt, ita vt funiculus umbilicalis, e centro prodiens, papillam quasi repraesentet.^v E contrario secundae, quae matricis fundo, aut sedi cuidam laterali, adhaeserunt, nequaquam in centro duplo, sed parum tantummodo,

C 3

crassio-

s. SMELLIE l. c. Vol. II. Col. XII. Art. II. Observ. VIII. LEVRET l. c. p. 356.

t. PORTAL l. c. Obs. XLI. LXIX et LXXIX.

u. MAURICEAU Observ. CCCCXI, CCCXXXVIII, CCCCLII, CCCCLXXX.

v. LEVRET suite des observations, p. 64 et 117.

crassiores sunt, ita tamen, ut, sensim extenuatae, ora obtusa terminentur; et facies, quae foetum respiciebat, concava deprehendatur.

Nec est cur illam figuram miremur, placenta enim, in molem suam excrescens, spatio sese adcommodat, eique respondet. Iam curvam, quam superficies uteri interna versus cervicem describit, minoris; quae vero secundum terminat, maioris ellipsos segmentum esse, notum esse arbitror. Docent hoc uteri grauidi incisiones perpendiculares, et iconum ad naturam perfectarum inspectio. Secundae igitur ob defectum spatii latioris necessario crassiores, quam cervici; latiores vero, minusque crassas, quam fundo adhaerent, obseruantur. Etenim hic, primis iam gestationis mensibus explicatus, superficiem et spatium latius, in quod excrescere posset, placentae concedit; cervix vero, ultimis demum grauiditatis temporibus, quam placenta, quoad maximam partem, iam formata est, expanditur, et expansa minus latefcit, adeoque massa haec tanto crassior, quando minus diffusa, euadit.

§. 10.

Proximum est, ut phaenomena, quae placentae super ostium internum factam insitionem comitantur, expendamus. Quae quidem maxime inter se differunt, *alia enim iam eo tempore, quo utero fert femina; alia durante partu obseruantur: et haec iterum aut ad matrem parturientem; aut ad infantem excutiendum, pertinent.*

§. 11.

Quum secundae segmento matricis inferiori, sedibusque ostio conterminis, sese adfixerint, alia phaenomena digito, habitum ostii exploranti, sese obijciunt, quam quum fundo, vel partibus lateralibus, adcreuerint.

1) Quamquam foetus in axi uteri, et uterus eiusque ostium in axi pelvis, adeoque omnia in positu naturali collo-

collocentur, et orificii, eiusque ambitus, vaginae obuersi, habitus facillime digito explorari possit, nequaquam tamen retro partem vteri inferiorem, vltimis grauiditatis mensibus iam extenuatam; vel et subinde in iis, quae iam pepererunt, per ipsum ostium, globum rotundum, durum, mobilem, digito leniter vrgenti cedentem, adscendentem, iterumque subsidentem, seu caput foetus, in liquore amnii natantis, sentimus; sed, quum in ceruice radicatur placenta, per matricis parietes attenuatos, vel et ipsum orificium hians, *massam spongiosam, mollem*, facile digitis prementibus cedentem, et cessante pressione protinus esse restituentem, *sensu tactus percipimus*.

2) *Ceruix*, quod ad magnam partem explicata, *crassior, spongiosior, mollior*, in nostro casu digito scrutanti *se sistit*, et minime duritatem ipsi naturalem, et renixum, exhibet, quem experimur, quum fundo, aut regionibus lateralibus sese adfixerit placenta vterina. Etenim vis vasorum placentae attrahens,^x humores maiori copia ad hanc sedem inuitat, hinc vasa distenduntur, venae in sinus ampliantur, et tota illius loci substantia turgidior, mollior, crassior, euadit.^y

3) *Sub finem vltimorum*, praesertim vero octaui, vel noni, mensum, subinde etiam maturius,^z *sanguinis profluum grauidam corripit*. His enim temporibus praecipue ceruix expanditur, retrahitur, figura eius cylindrica explanata^a euanescit; hinc os tincae, ceruicis aperturam externam constituens, adhuc conuiuens, et muco conglutinatum existens,^b diducitur, diductum hiat, pla-

C 4

centa

x. MONRO *Essays physical and literary*, T. I. p. 421. Sanguis a matre descendens, quem sane caro spirans attraxerit, in incrementum cedit. HIPPOCRATES *de Nat. Pueri Sect. VIII. T. I. p. 139.*

y. LEVRET *l'art des accouchem. Aphorif. 240.*

z. Iam quarto mense Celsus VAN DOEVEREN l. c. Cap. X. p. 150 et 160.

a. LEVRET l. c. Aphorism. 368.

b. *Essays physical and literary*, T. I. p. 411. HIPPOCRATES Aphorif. V. 51.

centa in eius margine radicata auellitur, vasa ab vtero prodeuntia, ad placentam pertinentia (§. 5.), lac rantur, ostia sinuum aperiuntur, sanguinemque contentum emittunt.^c De hac haemorrhagia varia notanda sunt.

a) Plerumque *absque vlla potentia nociua* praegressa, *subito*, et praeter omnem expectationem, *gravidam corrumpit*. Nec hoc mirum, superuenit enim ex matricis mechanismo, cuius cervix, vltimis praesertim mensibus ex naturae lege^d deletur, retracta disparet, suumque ostium distractum exhibet. Vasa igitur, in eius ora radicata, necessario euulsa patent, etiam absque nixibus ad partum concomitantibus^e sanguinem fundunt.

b) Dum *prima vice* grävda hoc cruoris profluuiio tentatur, plerumque *parcius est, breviorisque durationis*. Ex quo autem semel adflixit, facilius, frequentius redit, plerumque largius est, diutiusque durat;^f plane aliter ac in haemorrhagiis ex aliis causis inductis euenire solet, quippe quae sensim sensimque minuuntur, penitusque sistuntur.^g In initio pauca vasa abrupta, paucique sinus aperti, minorem sanguinis copiam suppeditant. Quum vero haemorrhagia gravidam de nouoprehendit, ob novam cervicis distractionem alia quoque vasa lacerantur, adeoque numerus ostiorum fundentium augetur, hinc sanguis vberius deperditur. Simulac semel diducta suere vasorum ostia, leui de causa quoque novam distractionem admittunt, adeoque sanguinis profluuium frequentius recurrit.

Quum vterus plenus nec sese contrahere; nec vasa sua arctare; nec placenta cum illo iterum conseruere queat:^h
multis

c. *Memoires de l'acad. des sc.* ann. 1723. SMELLIE l. c. Vol. I. Lib. I. Sect. IX. et Lib. II. Cap. III. Sect. III.

d. LEVRET l. c. Aphorif. 368 ad 370.

e. DENYS l. c. p. 60 seq. PZOS l. c. p. 20.

f. DENYS l. c. p. 61. 558. 561. 563.

g. PEU *Pratique des accouchem.* p. 513 seq.

h. MAURICEAU *traité des maladies de fem. groff.* Lib. I. Cap. XXI. p. 159.

multis mirum visum est, qui haec haemorrhagia iterum sistatur. Sequentibus vero ex causis cruorem iterum cohiberi posse, verisimile est. Primo lobi placentae, quorum vasa dilacerata sunt, tempore collabuntur, mole minuuntur, se quasi corrugant, vasaque aperta esse desinunt. Nec experientiae hoc repugnat. Placenta enim post haemorrhagiam praegressam inuadentem, iterumque silentem, partu absoluto excussa, in quibusdam locis minus turgida, liuescens, collapsa, et quasi sine vasis esse videtur. Deinde vasa vteri abrupta, sese adstringendo in matricis substantiam retrahunt, sibi que ipsis obturaculo sunt. Ad hanc obturationem substantia vteri spongiosa, in peripheria ostiorum retractorum turgens, non parum confert. Porro parte quadam cruoris euacuata, matrix sese adstringit, adeoque ovo semper contigua manet, sic ostia vasorum, ad vteri contenta adpressa, ad tempus clauduntur. Denique quum cruor paulatim lentius stillet, occasionem in thrombos abeundi nanciscitur, ⁱ viasque obstipat. Eo igitur vberior haemorrhagia obseruatur, quo plures grumos a parte placentae prolapsa manu abstrahit medicus obstetricius. ^k Thrombi calore, humiditate loci, corruptione, soluti, aut vasis iterum repletis impetu humorum, vel nixu, acti, ex vasorum ostiis protruduntur, viasque relinquunt apertas, et sanguis profluuium redit. ^l

c) Quo magis femina ad partus terminum adspirat, eo magis vasa vteri grauidi ampliantur, ostiis maioribus hiant, ^m adeoque sanguis eo copiosus deperditur, quo propius a partu abest. Qui iam aperturas vasorum matricis grauidae, post placentae solutionem conspicuas, at-

C 5

tentius

i. PEU l. c. p. 514. PUZOS l. c. p. 327 et 340.

k. LEVRET *suite des Obs.* p. 327 et 340.

l. SMELLIE Vol. I. Cap. III. Sect. IX.

m. *Essays physical and literary* p. 413, 414, 425. *A quatuor lineis ad pollicem patentes inuenit* ROEDERER p. 16.

tentius lustrat, praesertim in fede, cui placenta adhaeserat, " torrentem praecipitem, imo riuum cruoris saepe incredibilem, praepriis vigentibus doloribus partum praesagentibus, aut et nixibus ad partum veris, prorumpentem, minime obstupebit.

d) *Mulii grumi* ° cum sanguine adhuc fluido simul *excitantur*. Thrombi originem suam ab exitu sanguinis ex genitalium externorum rictu, ob femora adducta compressaque impedito, trahunt, quippe quo fit, ut extra sua vasa effusus, et in vagina, vel et utero, retentus, cogatur, hinc etiam cruribus diuaricatis, vel feminibus diductis, maxime elabuntur. ^p

4) *Ostium matricis altius in pelui haeret*, difficilisque inuenitur. ^q Cuius phaenomeni ratio in eo posita mihi quidem videtur, quoniam segmentum uteri inferius ob secundas adfixas magis turgens, minus in cavitatem peluis descendere, digitoque hinc aegrius attingi queat.

5) Nec silentio praetereundum est, hanc peruersam placentae insitionem *ischuriae*, vel et *abortui*, *occasione non raro praebere*. ^r Placenta iugiter increfcens distendit quoque cervicem, quae tumens vesicam comprimit, urinam cohibet. Eadem segmenti uteri inferioris praematura distensione, ostium ante tempus aperitur, fundus uteri se contrahit; ouum perditur.

§. 12.

Dum *femina parturit* priora phaenomena et symptomata (§. 11.) augentur, aut et noua sese adiungunt.

1) *Vigentes veros ad partum nixus continuum cruoris fluentum comitatur*, ut non raro stupenda copia insigni

n. III. ALBINVS l. c. Lib. V. Tab. I. et Tab. uteri grauidi VII.

o. DENYS l. c. p. 527. PEU l. c. p. 515.

p. Idem l. c. p. 61 et 549.

q. VAN DOEVEREN l. c. p. 153. LEVRET *suite des obser.* p. 62. DENYS l. c. p. 61. 561, 563.

r. SMELLIE l. c. Vol. I. Lib. II. Cap. I. Sect. II.

signi cum impetu prorumpat. Eodem tempore sanguinis coacti grumi seorsim, aut et sanguini fluido intermixti, elabuntur.^s In doloribus ad partum veris vteri fundus se contrahit, ouum versus ceruicem vrget, idcirco hoc tempore ob vteri mechanismum, a natura statutum,^t ceruix patitur, extenditur, pluraque vasa abrupta hiant. Tantum igitur abest, vt ingrauescentibus matricis contractionibus, ouum expulsuris, sanguinis profluuium minuatur, vt potius augeatur. Est igitur, rebus sic se habentibus, haemorrhagia in ratione contractionis vteri, seu efficaciae dolorum ad partum. Praeterea vasa ceruicis amplissima (§. II. 3. c.), ob separationem placentae patentia, sub nixibus ad partum magis expanduntur, quocirco minime mirandum, si subinde incredibilis sanguinis copia deperdatur. Quo magis ostium tinae retractum, extenuatum euanescit,^u eo maior secundarum pars abstrahitur, eoque plures lacerantur arteriolae ac venae, sinusque patent, vt etiam ex hac causa insignis haemorrhagia vexet.

Nequaquam, dum grauida vere in partum nititur, hoc sanguinis profluuium natura, aut ars, sistere valet. Proles enim in lucem edi nequit, nisi ceruix eiusque ostium, vna cum aperturis vasorum, post placentae auulsionem hiantium, dilatentur. Ob eandem labiorum orificii retractionem,^v semper plus de placenta soluitur, et haemorrhagiae causa augetur. Etiam si darem placentam oblatam, ab alio loco separatam, nunc ad ostium deuolutam, haemorrhagiae causam esse, haec tamen nulla quoque ratione sisti poterit, quia matrix nondum vacuata, nec se adstringere, nec sua vasa arctare potest.^w

2) Quo

s. Idem Vol. I. Lib. II. Cap. III. Sect. III.

t. LEVRET *Part des accouch.* Aphorif. 500.

u. LEVRET *Part des accouch.* Aphorif. 487, 493.

STORCH *Weiberkrankheiten* T. V. p. 61.

v. LEVRET l. c. p. 355.

w. III. ALBINVS *Adnot. acad.* Lib. I. Cap. X. p. 36.

2) Quo largior est haemorrhagia, quo diutius duravit, eo magis vires cum sanguine profunduntur, vis motrix fatiscit, hinc nixus ad partum et efficacia, et frequentia, multum remittunt, imo denique, vigore omni exhausto, penitus silent.

3) Ostium uteri tardius aperitur, et labia retracta tardius evanescent; ^x Placenta enim cervici adglutinata ostii oras, quo minus se velociter subducere possint, retinet. Quin et secundae molles, laxae, ad dilatationem ostii minus aptae sunt, quam caput foetus durum, acuminatum, cuneiforme. Id quod adeo verum est, ut sub uteri, vel foetus, situ obliquo, quo caput non recta ostium intrat, idem obseruetur.

4) Placentae portio in ostio primum oblata vrgentibus ad partum nixibus magis magisque protruditur, imo saepe ante foetum eiicitur. ^y

5) Maxima placentae parte, aut etiam tota, auulsa, numero infinita vasa referata hiant, riuulique vitales matris omni latice priuantur, vnde uniuersa natura muliebris labascit, ^z pallor, horripilatio, frigus, rigor, vertigo, oculorum caligines, animi deliquia, conuulsiones, superveniunt, praegnantsque, meliori fato digna, rapitur.

§. 13.

Foetum hanc haemorrhagiam nequaquam impune ferre, sed inde gravius laedi, experientia clinica docet. Etenim plerique foetus, quum placenta primum prodierit, vel saltem in ostio sese obtulerit, mortui extrahuntur, ^a aut si celeri auxilio, ac manu sagaci, adhuc viui excutiuntur, debiles sunt, et refocillatione egent. ^b In expli-

x. DENYS l. c. p. 559.

y. Idem l. c. p. 526.

z. LA MOTTE l. c. Observat.

CCCXCVIII.

a. MAURICEAU in plerisque Observat. ad §. 4. lit. u. citatis.

Eiusdem dernieres Observat. CXX. LA MOTTE l. c. Obs. CCXXXIV ad CCXXXVII.

b. LEVRET suite des observations p. 63.

explicando hoc phaenomeno ad haemorrhagiam, ex separata placenta prorumpentem, foetui letalem, prouocare nollem. Vasorum enim ex foetu ad vterum continuata series non datur; ^c nec placenta absque violentia et integerrime separata sanguinem plorat; ^d nec foetus ex hac causa eneetus sanguine exhaustus inuenitur. ^e Placenta igitur auulsa foetus ex haemorrhagia non perit. Perire potius ob defectum sanguinis respiratione materna animati, ad credendum inducor. Et haec sine dubio quoque causa est, cur foetus funiculo umbilicali elapso, et a capite in transitu per peluim compresso, diu viuere nequeat, licet ne guttulam quidem cruoris perdat. Ibi enim commercium foetus cum matre ob separationem, hic vero ob compressionem tollitur. *Quamquam vero et haec sintentia suis vexatur dubiis, quae expediri aegre queant: non sunt tamen ista tanti momenti, ut non sperare liceat, ulteriore scrutinio tandem ad liquidum perductum iri. Quod ipsa natura distant, systema non ilico turbandum, si qua forsitan parte ob cognitionis humanae angustiam hiat.* ^f

Quibus propositis minime obstat, quod in femina, ex haemorrhagia eneeta, substantia placentae mollis, laxa, eiusque vasa depleta inuenta ^g sint; hoc enim locum habere posse, quum placenta in sede quadam lacerata fuerit, probat communicatio expedita, quae inter ramos systematicis vasorum umbilicalium in illa obtinet. Et hac forsitan ratione diuersae auctorum obseruationes, dum alii placentam auulsam sanguinem fundere copiosum, imo exsan-

c. MONRO *Essays phys. and literary* Vol. I p. 419. BURTON *new system of Midwifery* p. 54.

e. HUNTER *praelectionibus in art. obstetr.*

f. Illustr. PRAECEPTOR GAUBIUS *Patholog.* §. 587.

d. ROEDERER *Icones vteri grauidi*, p. 27. *Commentar. Soc. Goetting.* T. III. no. IX. p. 404 seq.

g. DENYS l. c. p. 64. GARROW apud SMELLIE Vol. II. *Collect.* XIII. Art. I.

ex sanguinem fuisse, ^h alii non fundere, ⁱ scripserint, componi possent, ibi enim sine dubio placentae vasa disrupta, hic vero adhuc integra erant.

§. 14.

Ex his omnibus, (§. 10 ad 13.), inter se collatis, sua sponte patent *signa*, quibus acerbam hanc partus speciem futuram, imminuentem, imo et praesentem dignoscimus. Animaduertendum tamen est tutissimam, certissimamque diagnosin tunc demum exurgere, quum plura signorum, protinus exponendorum, in femina grauida, vel in partum nitenti, simul occurrant. Depromuntur signa

1) *ex haemorrhagia*

a) *quae ultimis grauiditatis mensibus* (nisi maturius contingens abortum, ex hac causa natum, comitetur), rarius sexto, frequenter octauo, frequentius sub initium, aut et finem, noni, *derepente, sine vlla violentia* externa, interna, praegressa, *inuadit*; *subinde* tamen quiete corporis et animi iterum *remittit, cessatque penitus*, paucis diebus, quin et solummodo horis, interiectis, *reversura*.

b) *In initio* plerumque *parca est*, eo largior autem deuenit, quo frequentior redit. ^k

c) *Ingruente partu* eo usque increfcit, vt saepe *undatim, affatim*, et magna vi, de genitalibus *prorumpat sanguis*.

d) *Durantibus nixibus* ad partum veris *crur maiori copia et impetu profilit*, iis vero *remittentibus lentius emanat*, si secundae super vteri ostium radicantur. Contraria ex parte, si sanguis ex alia superficiei matricis internae regione fertur, silentibus nixibus ad partum veris abundantius effluit; simulac vero dolores ad partum veri

partu-

h. DENYS l. c. p. 264. LA
MOTTE Observat. CCCXCVIII.
SMELLIE l. c.

i. ROEDERER l. c. p. 27.

k. PEU l. c. p. 513.

parturientem iterumprehendunt, vigentque, profluuium cohibetur omne. Et sic quòque liquet, quod haemorrhagia vteri sola male pro signo pathognomonico casus nostri habeatur; potest enim haec grauidae insidiari, si placenta a quouis alio loco soluta est.

e) Quòtiescumque grumi sanguinis parti placentae; per ostium propullae, adhaerentes, digitis detergendo soluntur, ex vagina educuntur, ¹ toties quoque sanguinis profluuium de nouo incipit, augeturue.

f) Denique plane non amplius remittit, sed continuo-riunulo fluere pergit, donec foetus tantum non semper mortuus eiiciatur, vterus se adstringat, et mater in vado sit, aut sanguine exhausta, viribus fracta, rapiatur.

2) Ex ostii vterini habitu, ope sensus tactus cognito.

a) Duobus circiter mensibus ante grauiditatis terminum per ceruicem iam multum explicatam, minime caput globosum, sed mollis et fungosa quasi substantia per partem vteri, quae vaginam spectat, sentitur; imò ipsa haec matricis portio mollior, et cum laxitate magis turgida, obseruatur.

b) Alpropinquante partu, imò dum ipsum parturienti negotium feruet, nec velamenta foetum includentia; nec vesica a membranis, a liquore amnii pressa protrusis, formata, multo minus pars quaedam foetus; sed massa, sanguine vda, mollis, compressilis, spongiae non absimilis, ^m seu placenta, in vagina, ostione, deprehenditur.

c) Massa haec laxa, matricis orificium tegens, obturans, ⁿ aut in vagina protrusum haerens, digitis oculatis curiosius explorata, exhibet molem carneam, sulcis anfractuosis, interpositis lobulis eminentibus, aratam. Ea enim placentae superficies, quae vtero adhaerescit, tuberculis,

1. LEVRET suite des observations p. 65 et 66. Eiusdem

Part des accouch. p. 364.

11. LEVRET Part des accouch.

m. DEVENTER l. c. p. 180. p. 363.

ribus, laciniis, sulcis leuiter et inaequaliter distincta est, ° et lobulis subrotundis formata exhibet tubercula mollia, non parua, per scrobes et sulcos interiectos diuisa, ita vt, *tactu percepta, brassicae floreae caput^p referri videatur.*

d) *Digitis*, in vaginam immisiss, plerumque *occurrunt sanguinis coacti frusta*, quorum pars tumori carnosio, compressibili, fungoso, in parte vaginae superiori sito, adhaeret; pars vero libera, nullibi adcreta, in atrio vteri moratur. ^q

e) Dum huius massae ambitum tactu exquisitius cognoscere tentat medicus obstetricius, ostium vteri ad eius partem superiorem ita inuenit, *vt placenta*, per ostium protrusa, *quasi strangulata sentiatur.*

f) Quin denique *manu medens medicus digitos* in matricis ostium, inter portionem secundinarum excussam, ostiique oram *interferere molitur, penetrare nequit*, quin violentiam magnam partibus inferat; aut etiam si orificii angustias absque difficultate insigni superauerit, digitosque vterius in matricis laxitatem introducere tentauerit, *nequaquam progredi ipsi licet, nisi prius placentam deglubat*; vel saltem non in omni ambitu aequa facilitate inter massam et vteri superficiem eos impellere poterit, sed in ora sedes, quae maiorem renixum obiciunt, ^r inueniet.

3) *Doloribus ad partum*, vtpote qui et efficacia, et frequentia, pedetentim *decrescunt, torpescunt*, et denique plane *silent*; contraria ratione ac fere in aliis partus difficilis speciebus euenire solet. ^s

4) *Fluctuatione liquoris amnii*, quam celebris medicus obstetricius ^t inter signa pathognomonica retulit. Sequenti methodo hanc percipere licet. Digito vno altero

o. Ill. ALBINVS de vtero grauidi, T. VI. EVSTACHIVS, Tab. IV. fig. 5.

p. LEVRET *suite des observations*, p. 66. Eiusd. *l'art des accouch.* p. 349. 359.

q. PEU l. c. p. 514. LE-

VRET *suite des observat.* p. 66.

r. Idem l. c. ibid.

s. THEBESIVS *Hebammenkunst.* p. 370.

t. LEVRET *Memoire sur la cause des pertes de sang.* conf.

Eiusd. *l'art des accouch.* p. 364.

roue in fulcum inter lobos partis placentae oblatae profundius immisso, altera manu abdomen grauidum lenissime, et reiteratis vicibus, percutitur, vt liquor amnii in motum actus, in placentam, loco percussionis fere oppositam, incurrat. Quam quidem fluctuationem digitus profundius in placentae fulcum submersus, vt tunicam, eam placentae faciem, quae foetum respicit, inuestientem, prope attingat, manifesto percipit.

§. 15.

Praesagia, quae prudentem, et prouidum medicum obstetricium in iniquo hoc casu formare oportet, a multis conditionibus pendent. Nullo autem non tempore, rebus sic se habentibus (§. 14.), et mater et foetus vita multum periclitantur.^u Praedictione igitur dubia, antequam manum operi adimoueat, se muniat, famaеque suae consulat, ne parturientem, quae seruari non potuit, interfecisse videatur. Discrepat prognosis ratione

1) *Sedis placentae.* Grauius ceteris paribus periculum premit, quum secundae cervici ita adhaeserint, vt harum centrum vteri ostio ex amissim congruat; sub hoc enim situ via foetui, exitum molienti, penitus praeccluditur, et manus auxiliatrix difficiliter ad interiora sese penetrat. E contrario, si placenta parte tantum suae marginis ostium tegit, aut illud non penitus obturat, et foetui exitus, et manui medicatrici aditus liberior, patent. Ne dicam, quod sanguinis profluvium ibi maius periculum minuetur, vtpote quod in priori, quam posteriori, aberrationis placentae specie largius obseruatur.

2) *Portionis placentae auulsae,* quae quo maior est, eo plura vasa lacerata hiant, eo plus sanguinis deperditur, et eo magis metuenda pericula vndique surgunt; contraria ex parte minor portio, in matricis orificio manui scrutanti occurrens, meliorem exitum spondet.

3) *Du*

^u. LA MOTTE *traité des accouch.* Lib. III. Cap. XV. p. 330. Edit. Lugd.

3) *Durationis haemorrhagiae.* Quo diutius haec afflixit, quo diutius femina iam parturit, et quo tardius medici manu medentis auxilium imploratur, eo grauiores laesiones ex *κεναιργυεία* natae vrgent, nisi iam ex haemorrhagia confecta vltima agat parturiens. Probe tamen notandum tempus durationis solum ad praesagium certum formandum non sufficere, non raro enim et hic phaenomena occurrunt, quae qui fieri potuerint, non ita adsequamur. Quarto demum die, ex quo placenta penitus elapsa erat, amicus medicus aduocatur, parturientem adhuc viuam inuenit, foetumque mortuum, superstate matre, pedibus prehensis, manu extrahit. Plura exempla haemorrhagiarum, per aliquot dies durantium, auctores adnotarunt.^v

4) *Copiae et impetus cruoris prorumpentis.* Quo rapidiores, et quo tumidiores cruoris emanantis vndae sunt, eo citius systema circulatorium matris depletur; hinc vires ad partum superandum, et vitam continuandam, necessariae cum sanguine deficiunt.

5) *Situs foetus, uterique.* Quo magis vteri axis cum peluis axi congruit, et quo magis foetus ad situm naturalem accedit, eo maior spes partus feliciter absoluendi superest. Praeprimis situm capitis attendere iuuabit, quum enim hoc iam profundius in peluis cavitatem descenderit, magis laboriosa erit inuersio.^w

6) *Dolorum ad partum.* Nixuum ad partum, quod ad efficaciam, et frequentiam, remissio, mali; imo plenaria cessatio, pessimi ominis est.

7) *Status ostii uterini.* Labia orificii uterini breuiora, tenuiora, molliora, aequabiliter attenuata, vltiori extensioni minus obnituntur;^x hinc manus obstetricia absque insigniori violentia ad cauum penetrat. Quum autem huius ostii labia crassa, dura, inaequalia, deprehenduntur, ad
eius

v. LEVRET *Part des accouchemens*, p. 362. DENYS
l. c. p. 61, 92.

w. LA MOTTE l. c. p. 294.
x. MAURICEAU *Aphorismes* XLIX.

eius extensionem insigniori vi opus est, vnde facillimo negotio pessima metritis, matri plerumque letalis, insequitur.^y

8) *Temporis grauiditatis.* Primis gestationis temporibus, quam vltimis, propiori periculo grauida vrgetur;^z licet in hoc casu ouum abortu facile elidatur.

9) *Symptomatum.* Instantis mortis praesagia horripilatio, artuum, narium, faciei, totius corporis, frigus, vel et rigor; pulsus vacuus, debilis, celer, inaequalis, intermittens; aurium tinnitus; oculorum caligines; dyspnoea; anxietas; animi deliquia; sudor frigidus ex vniuerso corporis ambitu manans; conuulsiones;^a sensus aboliti, aliaque plura, non sine ratione habentur. Interim quum sexum sequiorem fere tenacioris vitae experientia monstrat, vt ne quidem moribundae feminae semper credendum sit, et parturientes asphyxia raptae,^b etiam altero die ad vitam redierint, mirum non erit, si conuulsae, vel et animo linquentes primiparae subinde, licet rarius, adhuc euaserint.

§. 16.

Quae quidem (§. 14.) enarrata signa diagnostica ad placentam ostio insertam, post mediam grauiditatem, nequaquam vero ante id tempus, dignoscendam, sufficiunt. Abortum itaque, qui ex hoc secundarum situs vitio frequentius contingit, vt in nostra arte consummatissimus^c medicus adfirmare non dubitauit, nec certo praesagire, nec praepedire possumus. Inter leuiora pericula versatur grauida sanguinis profluuium primis mensibus vexata,^d licet foetus tantum non semper perdatur.

D 2

§. 17.

y. Idem *traité de maladies des femmes gross.* p. 170.

z. Idem Aphorif. XLVIII, LVII.

a. DENYS I. c. p. 49. Hipp. Aphor. V. 56.

b. *Journal des Savans.* Mois

Juillet. 1749. p. 304 seq. Edit. Amstel.

c. SMELLIE I. c. Vol. I. Lib. II. Cap. I. Sect. II.

d. MAURICEAU Aphorif. XLVIII.

§. 17.

In his dubiis et metuendis rebus auxilio arcessitus medicus obstetricius, omnes et singulas conditiones, quae in casu singulari sese ipsi obiciunt, attenta, pacata, prouida, et proba mente lustrat, vt cognoscere, atque ex artis legibus determinare, valeat, vtrum partui huic iniquo manus medicae adplicandae sint; nec ne. Etenim si vniquam, sane hic, cautione opus erit, ne leto extinxisse dicatur eam, quam fors rapuit, aut adstantium feminarum incuria crudeliter consumsit.

Partus huius praeternaturalis speciem promptum postulare auxilium; et manu quantocius absoluendum esse, fere omnes artis nostrae doctores consentiunt, ^e vt vnicam salutem in festinato partu, ^f et quidem quouis tempore, quo haemorrhagia, ex placentae separatione nata, vrget, arte moliendo, ponant. ^g *Quum enim placenta abcessit, fluit sanguis e vasis patentibus, quamdiu uterus distentus: vacuus factus autem adstringit se; sic sanguis fere conquiescit.* ^h Attamen a vulgari hac sententia recedere videtur PVZOS, ⁱ timens, ne ob deficientem adstrictionem haemorrhagia perseueret, quum fibrae vteri motrices ob subitam exinanitionem tonum suum recuperandi tempus non habeant. Et quamquam hic metus vanus sit, quoniam eadem velocitate, qua foetus pedibus arreptis protrahitur, matricis fibrae se constriugant, ^k vasa interposita comprimendo claudant: potest tamen haec methodus subinde vsui esse, hinc eam quoque infra paucis exponere iuuabit.

§. 18.

e. PVZOS l. c. p. 168. PEU
l. c. p. 272, 516. LEVRET
Parv des accouch. Aphorism.
749, 751. et p. 355. LA MOTTE
l. c. p. 330.

f. SAUVAGES *Nosolog me-*
thod. T. II. p. 121. MAURICEAU
l. c. T. I. p. 161. T.
II. Obs. LV, CCLXI.

g. DEVENTER l. c. Cap.

XXXI et XXXIII. ABLAIN-
COURT *remarques sur ce chap.*

h. III. ALBINVS *adnotat.*
academ. Lib. I. Cap. X. p. 36.

i. *Memoires sur les pertes de*
sang. Conf. Eiusd. *traité des*
accouch. p. 323.

k. DENYS l. c. p. 211.
BURTON l. c. p. 131. LA
MOTTE l. c. p. 767.

§. 18.

Quemadmodum igitur conditiones dantur, quae partum hunc quantocius arte absoluere iubent: sic dantur quoque, quae, eundem naturae committi posse, docent. Quas quidem probe distinxisse nullo non tempore poenitebit.

Nequaquam ergo, si placentae margo vteri ostium parum attingeret, aut et huius dimidiani partem degeret, adeoque illius parua modo portio in ostio digitis obuia fieret; si eodem tempore cum illa parte protrusa foetus velamenta a liquore amnii in vesicam, legitimo modo formatam, expanderentur; si haemorrhagia minus larga foret, imo paullatim minueretur; si nixus ad partum veri, et violentia, et frequentia, crescerent; si peluis bene conformata vterum in axi suo situm reciperet; si foetus rite collocatus esset; si mens parturienti constaret, viresque suppetere; si symptomata enarrata (§. 15. n^o 9.) abessent: ac reliquae ad partum naturalem necessariae conditiones adessent, manus medica operi adiuuenda est; sed negotium naturae actuosae beneficio relinquendum est.

Praeterea auctores nihil moliri suadent, si ostium vteri durum, quasi callosum, et pertinaciter clausum existat,¹ ne violentia, qua tunc aperiendum foret, vtero illata, metritidi funestae occasionem praebet; licet et in hoc casu, urgente necessitate, hac difficultate non obstante, alii opus adgredi iubeant.^m

Sunt porro, qui autumant, nihil tentandum esse, si signa, mortem instantem praesagientia (§. 15. n^o 9.), adessent, parturiens extrema ageret, et praeprimis eius vires funditus exhaustae forent, singultus fatigaret, sensusque externi et interni aboliti silerent.ⁿ Sed quum experientia docuerit, foetum subinde tardius periisse, ut mortua quoque matre adhuc superuixerit,^o et quum huius

D 3

omnino

1. MAURICEAU T. II. Obs. CXCVII. PEU l. c. p. 272, 276, 516.

LEVRET *Part des accouch.* p. 355.

n. PEU l. c. p. 276.

m. PVZOS l. c. p. 168, 169.

o. DENYS p. 551.

omnino ratio habenda sit, pia, sollersque manus medica opem ferre non recusabit; praesertim, quum foeminae ex asphyxia non raro iterum reuiuiscant. Prudentis tamen est in hac rerum facie amicis parturientis praesentibus verum statum ante oculos ponere, de euentu nihil certi promittere, ^p interim tamen, quae verus numinis cultus, ac scientia, dictitant, fideliter peragere, exitumque prouidentiae diuinae committere,

§. 19.

Quum ergo profluuium sanguinis acrius instat, nixus et efficacia et frequentia minuuntur, initio fere obdormiscunt; in ostio et retro segmentum vteri grauidi inferius, nec pars quaedam foetus oblata, nec membranae foetum includentes, nec vesica liquore amnii turgescens; sed in vagina multum cruoris congelati, et in matricis orificio massa quaedam spongiosa, tactu deprehenditur, vires parturientis decrescunt, ostium molle, aequale, minus resiliens, inuenitur, vterus, aut et foetus, inique siti sunt, symptomata exposita (§. 15. n^o. 9.) periculum imitantur, quiescere, aut cunctari sane nefas. ^q

Ab usu remediorum sanguinem sistentium nil boni hic expectandum, omnia enim medicamina in cohibendo sanguinis vterini fluxu quamuis efficacia, in nostro vitio incassum tentantur, quoniam causam, et mali fomitem, nulla ratione tollere valent. ^r Quin et ipsa venae pertusio, quae alias in profluuiis sanguinis vterinis vtilem se praestitit, ^s quum placentae auulsio eam induxit, nocebit. ^t Quamdiu enim vterus sua contenta non dimisit, sese quoque adstringere nescit; hinc nec adstringentia, nec styptica,

p. PVZOS l. c. p. 172. DENYS l. c. p. 94.

q. LEVRET *l'art des accouch.* Aphorif. 751. PVZOS l. c. p. 172.

r. ROEDERER *elem. artis obstetr.* §. 686. THEBESIVS

l. c. p. 397. MAURICEAU T. I. p. 171. T. II. Obs. XCII, PVZOS l. c. p. 327.

s. HEISTER *Chirurgia* T. II. p. 1008.

t. MAURICEAU T. II. Obs. DXXXII.

ca, lumina vasorum minuendo, aut humores cogendo, aliquid proficiunt; praesertim quum cervix in partu maximam dilatationem subeat, eiusque vasa a nixuum violentia multum patiantur,

§. 20.

Simul vt omnium conditionum sagax et circumspertum scrutinium, inaturaque meditatio, agere, et quidem manu, iubent, ante secum rite decernat quid agendum? et qua ratione succurrendum sit? quam operationem ipsam adgrediatur, ne sine scopo manus rei iniiciendo, et se ipsum, et parturientem, irrito conatu fatiget. Idcirco summa cum attentione de nouo in omnia curiosius inquirat, vt foetus, matricis, situm; ostii peluisque habitum; placentae iuique adfixae conditiones, exquisite cognoscat, omniaque secum rite, mature, perpendat. Prout enim hae conditiones variant, variabunt et ipsae indicationes, quas explere medicum obstetricium oportet.

Diffidendum tamen non est omnes, qui se obicere possunt, casus, et rerum hic occurrentium discrimina, conditionesque, ad certas classes reduci vix posse. Celebrem olim virum^u hac in re consentientem habeo, qui, *nihil amplius*, inquit, *de hac operatione* (loquitur de extractione foetus mortui, et rebus ad artem obstetriciam pertinentibus) *in publicum dabo; propter summas istas difficultates, quae circa ipsam occurrunt. Etiam si enim illam plus quam quadragies propriis manibus administraverim, et vxor mea plus quam tricies, nondum duae observationes, quae sibi inuicem ex omnibus respondiissent, occurrerunt, sed semper aliquid noui, iam circa situm foetus, iam circa dispositionem uteri, et partium genitalium, aut parturientis interuenit. Quis igitur rem tam intricatam, tantisque mutationibus difficultatibusque coniunctam, ad certam methodum redigere possit.*

Tentabo tamen, quid enim tentare nocebit? an res hanc partus difficilis speciem circumstantes, et concomitantes, synopsis quadam generali autem oculos ponere possim, ut sic filum habeam, quo ex hoc labyrintho me extricem. In uniuersum symptomata uergentia, quae ex hoc placentae situs vitio nascuntur, medici obstetricii auxilium exigunt.

I. aut ante sextum mensem, quum nempe ouum abortitione reiicitur;

II. aut post sextum mensem, foetu ad maturitatis, et foemina ad grauiditatis terminum, adspirantibus, quo in casu

α) vel vitium haecenus expositum solum, nullis aliis partus impediementis grauioribus sociatum, adest. Id quod si obtinet, foetus

a) modo adhuc extra peluini haeret, huiusque caput aperturam superiorem nondum ingressum est, ubi placenta

1) nunc manui in vagina

αα) aut penitus auulsa, et in uaginam vi nixuum protrusa, occurrit;

ββ) aut eius tantummodo portio soluta, cum multo sanguine coacto adhaerente, obuia est;

2) nunc nihil de placenta in uaginam prouolutum inuenitur, sed tota adhuc in matricis cauea retinetur. In hac rerum facie

αα) aut ostium uteri ad sufficientem latitudinem dilatatum est, et placenta

aa) vel sede quadam soluta, laxius adhaerens inuenitur, velamenta uero

1) modo rupta, et liquor amnii effusus;

2) modo adhuc integra, deprehenduntur;

bb) vel circumcirca orae ostii interiori adhuc firmiter adcreta haeret, tum placenta

1) modo perforanda est, ut manui per eam mediam uiam in uterum pateat;

2) mo-

2) modo locus quaerendus, vbi minus firmiter adhaeret, ibique leniter deglubenda est.

ββ) aut ostium nondum sat dilatatum, idcirco secundum artem aperiendum est; quo facto placenta obuia

aa) vel in omni ambitu adhuc adhaeret,

bb) vel sede quadam auulsa deprehenditur, et quidem velamentis

1) nunc integris;

2) nunc ruptis.

b) modo caput cum parte placentae oblatae iam in peluim delapsum est, vt foetus inuersio locum amplius habere nequeat. Tunc caput

1) aut in media peluis minoris cauitate ita subsistit, vt ostium

aa) vel apertum sit, et placenta

aa) aut protrusa in vaginam, et quidem

1) nunc tota;

2) nunc pro parte tantum;

bb) aut orificio praetensa adsitet;

ββ) vel oclusum sentiatur:

2) aut in apertura peluis inferiori haeret.

β) vel aliis impedimentis et partus vitiis complicatur, quae sedem suam habent

a) aut in foetu v. g. situs iniquus, caput mole maius,

b) aut in matre, vt mala peluis conformatio, vterus oblique situs, prolapsus et cet.

Ex quibus omnibus, probe consideratis, facillimo negotio indicationes speciales, quae explendae sunt ab eo, qui manibus malo huic succurrere tentat, deducuntur,

§. 21.

Placenta ostio matricis insita frequentiore, quam vulgo creditur, abortus causam constituit. Haemorrhagia leuior grauidam ante quintum, sextumue, mensem inua-

dens postulat remedia congrua, qualia fere quies corporis et animi, venae pertusio, aër frigidiusculus, medicamenta refrigerantia, sopientia, leniter adstrictiua, vt rhabarbarum tostum, cum vitro antimonii cerato, atque opio habentur. Quibus et similibus, si leuamen obtineri nequit, et signa abortum praesagientia crescunt, allaborandum, vt uterus, a contentis suis vacuefactus, se adstringere queat. Quo propius grauida a sexto mense abest, eo facilius erit diagnosi, eaque maiori cum fiducia partes tractare, foetumque protrahere possumus. Quotiescunque abortus ante quintum mensem imminet, expulsiois negotium tuto naturae relinquitur, vtpote quae, siue secundum, siue praeter naturam, foetus prodeat, ope nixuum feliciter excutitur, vt obstetricii medici auxilio vix indigeat; ^v si vero omnia lentius procederent, periculum faciendum, an, vno vel altero digito in genitalia introducto, matricis ostium aperiri, secundaeque oblatae arripi, protrahique possint. Violentiam tamen adhibere nefas, et potius exspectandum, donec natura ad expellendum sese accingens, ostium diducat. ^w Facilius optatam contigemus metam, si ouum, vel placenta, iam in vaginam pro parte expulsa, haereret. Et quoniam sanguine mucoque omnia lubrica digitorum vim arripientem, extrahentem, plerumque eludunt, praestat ad forcipem *Levretianam* (*pince à faux germe*) pro extrahendo abortu, seu ouo abortiuo, fabrefactam, ^x confagere.

Quum abortus post quintum mensem imminet, foetus aut legitimo situ offertur, viresque parturientis vigent, aut non. In priori casu naturae totum negotium relinquimus; in posteriori ostium arte aperitur, pedibusque arreptis foetus protrahitur. ^y

§. 22.

v. FRIED *Anfangsgründe der Geburts-Hülfe* §. 415.

w. PVZOS *traité des accouch.* p. 324.

x. LEVRET *suite des observations* p. 285. et Tab. II. fig. 12, 13.

y. Cel. VAN DOEVEREN l. c. Cap. X. §. 4 seq.

§. 22.

Foetus ante quintum mensem excussus, quum diu superstes esse vix queat, quoque non est, cur de eo conservando multum solliciti simus. Dispar vero res est post sextum mensem elapsum, quoniam tum non solum vitae foetus prospiciendum, sed et quam maxime gravidæ conservationi, utpote quæ circa hoc tempus ob vasa sanguifera ampliora aperta periculum ex hæmorrhagia facilius, velocius, pereundi incurrit, prospiciendum est. Ut ergo metam felicius attingamus regulæ quaedam generales, ante ipsam operationem notandæ, ac exsequendæ, sunt

1) *Parturiens in situm congruum*, et ipsi, et medico obstetricio, quantum fieri potest commodum, *reponatur*. Quam quidem legem prudentia dicitur, sæpe enim negotium protrahitur, improviseque impedimenta multum temporis absument, hinc utriusque viribus parcendum. Sellæ obstetriciæ, quales vulgo adhibere solent, huic casui iniquo minime aptæ sunt. Præstat igitur grabatum extemporaneum *Hoornianum*,^z vel alium,^a construere, si perfectissimus *FRIEDII* adparatus^b non ad manus foret. Prioribus ita incumbat, ut os sacrum margine lecti, pedesque dependentes adstantibus, fulciantur. Sic puerpera commode requiescit, et viæ auxilianti magis patent.

2) *Firmetur per ministras*, quarum quatuor requiruntur, duæ nempe lateri adfidentes, quæ pedes, scabelis insistentes, vel genu suffultos, ita sustinent, ut altera manu genu, altera talum, proximumque tarsum, comprehendant, femoraque diducant; tertia capiti humerisque prospiciat; quarta necessaria operanti porrigat.

3) *Parturientem, ministrasque instruat, quomodo se gerere debeant*, illamque bono animo, et in providentia diuina adquiescente, esse suadeat.

4) *Dum*

z. VAN HOORN l. c. Lib. I. Cap. XI. p. 45.

289 seq. G. TEN HAAFF *Obseruat. ad Hoorn.* l. c.

a. FRIEDL. c. §. 181. ROEDERER *elem. art. observ.* §.

b. l. c. T. I, II, et III.

4) Dum parturientem sic componit, quantum fieri potest, a motu nimio caueat, quoniam haemorrhagia filens facillime inde recrudescit, imo augetur.^c

5) Omnia ea ratione disponat, ne urbanitatem laedat.

6) Matrem, vel foetum debilitatum, resicientia remedia, quin et ferramenta, forsitan necessaria, praesto sint, curet.

7) Prudente et medico christiano digna prognosi se denuo munit. Exsequatur regulam CELSI:^d si nullum adparet aliud auxilium, perituraque sit, quae laborat, nisi temeraria quoque via fuerit adiuta, in hoc statu boni medici est ostendere, quam nulla spes sit sine operatione, faterique quantus in hac ipsa sit metus; et dum demum, si exigatur, opus adgredi.

§. 23.

Omnibus rite dispositis ad curationem ipsam, quae manuum opem desiderat, se accingat. Primum est, vt omnia coacti cruoris frustra follicite et prudenter educat. Quum iam, his excussis, secundae penitus abstractae, in vaginam eiectae, deprehenderentur, (§. 20. a. a. 1. aa.) eas continuo, et ante foetum, eximere^e oportet, separatae enim foetui non amplius profunt, et manui auxilianti impedimento forent. Oculata medici manus placentam totam, aut eius partem, a sanguinis congelati frustulis probe distinguat, ne eam forsitan, parte quadam sua adhuc cohaerentem, pro cruoris thrombo habeat, et in matris, infansisque, interneccionem protrahat. Placenta a cruore coacto firmitudine et resistentia, quas digitis contrectantibus dat, maioribus, ac praeprimis tuberibus, seu lobis cum interiectis

c. PYZOS l. c. p. 168, 327.
SMELLIE Vol. II. DENYS
l. c. p. 562.

d. De Medicina Lib. II.
Cap. X.

e. DEVENTER l. c. p. 181.

MAURICEAU T. I. p. 332.
SMELLIE Vol. I. p. 389. HEI-
STER l. c. T. II. p. 1008. LA
MOTTE Observat. CCXXXII.
CCXXXIII.

iectis fulcis anfractuosis, quibus illius facies, vtero obuersa, aratur (§. 14. 2. c.), distinguitur.

Quotiescumque vero dimidia, aut et maior, placenta portio auulsa, in atrium vteri protrusa, deprehendetur (§. 20. II. α. a. 1. ββ.), ea manus ingressum, foetusque egressum, multum impedit; aut parum. Si prius, caute deglubenda, educenda; si posterius locum habet, relinquenda est.

§. 24.

Quum, euersis concreti sanguinis massulis, in vagina de placenta nihil inueniatur, ostiumque vteri eousque dilatatum sit, vt manum, arte operam ferendi peritam, admittat,

1) Digito vno, alteroue, per ostium vteri introducto cum prudentia et lenitate inquirat, vtrum secundae in fede quadam ambitus interni orae iam solutae sint, nec ne.

2) Si fede quadam seiunctae forent, caute tantum vterius separetur, quantum requiritur, vt manui ingressus pateat. Reliqua pars intacta relinquatur, vt per hanc commercium cum vtero, ad vitam foetus conseruandam necessarium, pergere possit, nec mater nimiam sanguinis iacturam faciat.

3) Simulac manus in cauum vteri se sensim penetrans placentamque pedetentim semouens, velamenta eius orae continuata attigerit, eaque nondum rupta sint, (§. 20. II. α. 2. αα. aa. 1.) digitis vnguibusque eadem rumpat, laceret, foramen augeat, vt manum commode admittat.

4) Intrusa protinus manu, antequam liquor amnii effluit, caput, forte oblatum atque resistens, remoueat. A capite, vt parte oblata, manum sensim in cauum vteri intrudendo, pergat super collum, pectus, abdomen, femora,

mora, ad crura, pedesque quaerat, arripiat.^g Probe quidem scio, dari auctores,^h qui, quum caput osilio adstat, reliquaque ad partum necessaria conspirant, negotium naturae efficaciae committere, et versionem tum deinum instituire suadent, quum inique positus fuerit foetus.ⁱ Verum enim vero, quum de nixibus consecuturis, et partu protinus absoluendo, nequaquam certi esse possimus, minus tuto naturae beneficio res committitur.

5) Pedes ita arreptos, vt calcanei foetus volis manuum medentis respondeant, ad orificium adducat. Si ambo pedes continuo inuenire, aut ob peruersum situm, simul attrahere nequeat, alterutrum, ad osilium attractum, fascia, scite immissa, firmet, et dein ad alterum quaerendum adducendumque, se accingat. Non raro situs foetus ad eo peruersus est, vt alter pes ad primum adduci nequeat, quo in casu foetum alterutro pede attrahat, modo certus sit, alterum, quem arripere nequit, super abdomen reflecti; tantum enim abest, vt, vitio proportionis absente, haec opitulandi ratio noceat, vt potius distendendo exituro capiti viam pandat.^k

6) Reliqua dein secundum leges artis, in versione obseruandas,^l peragat.

7) Educto foetu partem placentae adhuc adglutinatam soluat, eamque extrahat. Etenim placentae excussionem, rebus sic se habentibus, naturae committere nollem, quoniam, cervici adfixa, fundi matricis contractione tardius, et cum vitae periculo, expelletur.

8) Dum placentam extrahit, simul, aut et denuo immissa in matricem manu, sanguinem coactum, intus haerentem, leniter euerrat,^m vt hac ratione dolores post partum

g. MAURICEAU T. I. p. 161, 333, 334. LA MOTTE Obs. CCXXXII.

h. PVZOS *memoires sur les pertes de sang* l. c. p. 323.

i. DEAEENTER l. c. p. 181.

k. PVZOS l. c. p. 170.

l. LEVRET *Part des accouch.* §. 689 seqq.

m. CELSVS Lib. VII. Cap.

XXIX. MAURICEAU *Observ.*

LVIII. HEISTER l. c. p. 1009.

VAN HOORN l. c. Part. I.

Cap. XVI. p. 63.

tum praepediat, contractionemque vteri, vndique aequabilem, adiuuet.

9) Quibus peractis genitalia linteis calefactis tegantur, et puerpera, femoribus modice compressis et extensis, in lecto quiete decumbat.ⁿ

10) Infans recens natus, vna cum matre, cardiacis congruis reficiantur.

§. 25.

Est et vbi digito, in ostium apertum immisso, placentam vndique orae firmiter adhaerescens, ac praetensam, comperimus, vt quoque ad velamenta accessus pateat nullus (§. 20. II. a. a. 2. aa. bb.). Rebus sic constitutis alii secundas perforare;° alii vero partem marginis in illo latere, vbi manui succurrenti commodior datur introitus, digitis ad velamenta vsque interfertis, *solvete*^p *inbent*.

§. 26.

Vi per mediam placentam sibi viam parare periculosum esse videtur. Plerumque enim vasa umbilicalia, in hoc situs vitio in ipso placentae centro,^q vel loco non multum ab hoc distante, nascuntur. Merito igitur timendum, ne vasorum umbilicalium per placentam sparsorum trunci maiores dilacerentur, abrumpantur, haemorrhagia nascatur, commetium inter foetum matremque intercipiatur, ac vita in foetu, forsan adhuc superstes, penitus sufflaminetur. Locum habebit haec succurrendi ratio, quum viae sat patent, situs foetus non adeo iniquus est, et periculum grauius vrget. Simulac secundae digitis perforatae sunt, hiatus protinus manu leniter immissa occludendus

n. PEU l. c. p. 279.

p. MAURICEAU l. c. T. I,

o. VAN HOOORN l. c. p. 29.

p. 333.

LEVRET *Part des accouch.* p.

q. LEVRET *suite des Obser-*

353. Eiusd. *suite des observ.* p.

various etc. p. 117.

68. PEU l. c. p. 518. DENYS l.

s. p. 211, 552, 560, 564.

dendus est, vt liquoris amnii effluuium impediatur. Quae dein vltèrius agenda, iam (§. 24. n^o. 4.) exposuimus.

§. 27.

Tutori vi mihi quidem incedere videntur, qui placentaë centrum, et quae huic proxima sunt loca, quousque illud vlla ratione fieri potest, intacta relinquunt, vasisque maioribus parcunt. Summo hinc studio medicus obstetricius digitis inquirat, an forsan secundas in sede quadam laxius cohaerentes sentiat. In hac ipsa sede digitis, moderate inter hanc et matricem insertis, agitando, leniterque suffodiendo, versus marginem tantum de placenta soluat, quantum requiritur, vt manui, ad velamenta orae placentaë continuata tendenti, accessumque ad foetum molienti, via pateat.^r Secundas, sedato nisu separatas, ad latus oppositum protrudat; maximam vero partem, quousque illud fieri potest, relinquat, ne harum laceratione, aut vltèri separatione, sanguinis profluuium nimis increseat. Velamenta simul vt attigerit, a matricis superficie semoueat, vnguibus rumpat; foramen ampliet, et manu, protinus et molliter impulsa, liquoris amnii effluuium praepediat. Reliqua exposita ratione (§. 23. n. 4 seq.) peragat.

§. 28.

In hac partus difficilis et praeternaturalis specie contingit quoque, vt copiosis sanguinis congelati massulis, ex vagina extersis, nil de secundis medicus detegat, et explorato orificii habitu illud adhuc contractum, aut non eousque diductum, inueniat, vt digito introitum concedat (§. 20. II. a. a. 2. ββ.). Rebus ita se habentibus nil superest quam vt medicus obstetricius summa prudentia, moderatione, et non raro patientia vtens, vncto digito vno post alterum immisso, compositaque tandem manu, ostium

ostium ampliet.^s Plerumque sub largiori haemorrhagia euenit, vt minorem in dilatando ostio difficultatem inueniat.^t Exinanitione vasorum vteri fibrae motrices minus turgidae; faciliusque cedentes redduntur;^u quin et ipse sanguis calidus emanans os vteri relaxat.^v Est tamen et vbi difficilius eius labia cedunt, vt etiam manus fatigata cum altera commutanda sit.^w Huic regulae non obstat, quod alii ostii dilatationem, quae manu fit, reiiciant, et potius naturae beneficio totum negotium relinquere malint, timentes, ne ex distractione letalis inflammatio superueniat;^x hi enim auctores de pertinacissima, et omni placido nisu insuperabili, ostii constrictione, vt nulla ratione aperiri possit, quin ingens iniuria huic sensibili parti inferatur, intelligendi sunt: Quo in casu quiescere, et meliora tempora exspectare; praestat.

Adaperto orificio pro diuersitate conditionum (§. 20. II. a. a. 2. ββ. aa. bb.) diuersis quoque modis (§. 25. ad 27.) enarratis manu benefica opitulatur.

§. 29.

Hactenus caput foetus, extra peluis cavitatem constitutum, consideravi. Subinde vero medicus, iusto ferius accessit, idem caput foetus, nixuum efficacia pressum, iam cum placenta in peluis partem mediam delapsam, aut in huius aperturam inferiorem actum, inuenit (§. 20. II. a. b.), vt nec manui introducendae, nec foetus versioni, locus sit.^y Eiusmodi partus manibus nudis vix absolui poterit; sed ferramentorum usum postulat.^z Conditionum

s. CELSVS Lib. VII. Cap. XXIX.

t. Cel. VAN DOEVEREN I. c. p. 154.

u. LA MOTTE I. c. Obs. CCXXXIV.

v. MAURICEAU T. I. p. 165.

Vol. II:

w. PYZOS I. c. p. 170.

x. PEU I. c. p. 273. ad 276.

MAURICEAU T. II. Observ. CLXII. CCXCIV.

y. LEVRET *l'art des accouch.* Aphorif. 734 et 735.

z. Cel. FRIED I. c. §. 358. n. 8.

num concomitantium varietas iubet, vt in indicationibus specialibus ad placentae situm, et ostii vterini habitum, diligentius attendamus. Nimirum ostium vteri aut referatum, aut adhuc clausum, deprehenditur; et in priori casu placenta tota, vel pro parte, elapsa est; aut adhuc retro ostium haeret.

Placenta vndique libera, soluta, in vagina digitis obvia, protinus eximenda, et dein forceps ratione exponenda adplicanda est.

Si in huiusmodi rerum facie in matricis ostio, satis patente, portio solummodo placentae inueniretur, profluum sanguinis remitteret, vires parturienti suppeterent, naturae actuosae adhucdum vltior expulsio committi poterit. Vrgentibus vero symptomatibus (§. 15. n^o. 9.), si celeri auxilio opus foret, et vera capitis gomphosis non adesset, portionem placentae oblatae ad latus depellere, et dein forcipe *Leuretiana*, aut si malles *Smelliana curua*, caput prehensum educere, tutissimum erit remedium.

Secundis in vteri cauo adhuc morantibus et ostio aperto praetensis (§. 20. II. a. b. 1. aa. bb.); tentandum an, parte minus firmiter cohaerente soluta, ad latus remoueri, et hoc facto, memorata forceps debitis sub encheiresibus admoueri possit. An et per eandem mediam perforatam forceps ad caput protrahendum admouenda est? Tentamen difficile, exitus dubius, non equidem multum boni promittunt. Praestabit tamen anceps hoc remedium experire, quam nullum; ad capitis enim perforationem, et extenuationem, transire nollem, nisi prius de morte foetus constaret, aut puerpera in funesto discrimine versaretur.

Quomodo ostio contracto medendum, et hoc recluso, pro rerum circumstantium varia indole vltius auxiliandum, partim ex supra (§. 28.) expositis, partim ex iis, quae hoc paragrapho dicta sunt, patere arbitror.

§. 30.

Quum caput simul cum placenta in aperturam pelvis inferiorem protrusum, aut in eadem impactum subsisteret, omnes §. praecedente enarratae conditiones morbosae medico-obstetricio sese obicere possunt; quibus quoque laudatis methodis obviam it, nisi quod, loco forcipum curvarum, et *forcipe recta Smelliana*, aut *veste Roonhuyfiano* subinde commode utatur; et si signa foetus mortem indicantia certa suppetere, aut capitis vera gomphosis adesset, perforatorio Friediano,^a aut Levretiano, a Cel. Fried emendato,^b aut Quldiano;^c quin et forcice Smelliana,^d caput oblatum aperiat, digitisque in hiatum immisissis cerebrum excutiat; caputque extenuatum forcipe *Friediana*^e dentata protrahat.

§. 31:

Tandem et alia vitia, partusque impedimenta, cum nostro malo concurrere posse (§. 20. II. β.), experientia docuit. Situs matricis obliquus, eiusque prolapsus, mala pelvis conformatio, parturientis convulsiones; aut situs foetus perversus, dum eius abdomen, dorsum, ostio adstant, vel manus, pedes, funiculus umbilicalis simul cum secundis offeruntur,^f huius generis esse possint. Quid in his similibusque casibus iniquis opus sit factu illi, quem non latet modus et ratio vitiiis his simplicioribus, et extra concursum cum aliis puerperas vexantibus, medendi, facile patebit. Regulae enim sigillatim observandae cum iudicio, et prudentia, inter se collatae, qua ratione manus

E 2

ob.

a. THEBESIVS l. c. Tab. XVIII. fig. XXXII et XXXIII.

miscal tables for midwifery, Tab. XXXIX.

b. FRIED l. c. Tab. V. fig. 4.

c. FRIED l. c. Tab. IV. fig. 8.

c. WALBAYM *Wahrnehmungen* T. I. Tab. V. fig. I. et II.

f. Cel. VAN DOEVEREN l. c. Cap. X. §. IX. p. 161. MAURICEAU l. c. T. II. Obs. VIII. DENYS l. c. p. 93, 226.

d. SMELLIE *set of anat-*

ad 228.

obstetricia opitulari valeat, docebunt. Specialia monita et praecepta superaddere instituti ratio vetat.

§. 32.

Ab hac (§. 20. ad 31.) gravidis et parturientibus, sanguinis profluvio correptis, auxiliandi ratione dissent ea, quam PVZOSIO^g tribuunt;^h licet eandem alii auctores iam ante illum laudauerint, commendauerint. Nimirum ille sagacioris ingenii vir parturientes, in quibus nixus, et efficacia, et frequentia, valebant, plerumque euasisse experiundo didicerat. Naturam ergo esse imitandam, et foetum quantocius excutiendum, nequaquam vero methodo hactenus enarrata, ut putat, nimis violenta, sed placidiori. Etenim ex dilatatione ostii praecipiti, et impatiēte, fere semper metritidem, febrem acutissimam, gravissimis symptomatibus stipatam, ex quibus non nisi aegre aegrae feruentur, nasci. Praeterea foetum, pedibus arripitis velocius extractum, tam celerem uteri contractionem insequi non posse, adeoque sanguinem ad mortem usque profundi. Dolores itaque ad partum veros, si forsani languidiores deuenierint, aut penitus conquieverint, moderato nisu, et prudentia, esse excitandos. Ostium ergo gradatim atque leniter contrectare, parum dilatare, utrum ad contractiones sollicitare, dein exspectare, donec nixuum potestate velamenta oui pressi vesicam formarent: quam formatam et liquore amnii turgidam denique rumpere iubet, quo aquae effluerent, matrix sese contrahendi, vasaque sua adstringendi spatium nancisceretur, et caput propulsum exitum obturaret, et sic haemorrhagia conquiesceret.^k Si contingeret, ut, laceratis velamentis, caput:

^g *Memoires sur les pertes de sang. Conf. Me. de Pacad. roy de Chirurg. T. I. p. 3-8.*

^h VAN SWIETEN T. IV.

p. 508.

ⁱ MAURICEAU Aphorism. LIV. et LEVRET ad h. I.

DENYS l. c. p. 527. PEU l. c. p. 272, 515. BOERHAAVE. Praelect. T. V. Part. II. p. 251.

^k DEVENTER l. c. p. 180.

SMELLIE Vol. I. Lib. III. Cap. I. Sect. VII.

put aberraret, manu in situm congruum deducendum foret. Continuata dein leni ostii dilatatione, et per interualla repetita irritatione, dolores reuiuiscere, et partum feliciorem euentu absolutum, matrem foetumque seruatum iri, qui methodo vulgari, ac minus benigna, certo certius periissent.

Facillime quidem largior, dilatationem ostii uterini violentam pessima mala inducere (§. 28.), et methodum benigniorem feroci esse praefendam, quamdiu illa locum habet, verumtamen methodum *Puzosianam* omnibus haemorrhagiis, ex placentae solutione natis, mederi vix credo. Quamobrem ipse, ubi viribus iam exhausta sit puerpera, supra laudatam auxiliandi rationem esse praefendam, statuit.

§. 33.

Foetu atque secundis, quacumque illud factum sit ratione, eductis, symptomatis maxime urgentibus promte succurrere medici medentis est.

Cruoris profluuium, si continuaret post partum, inquirendum, utrum a sanguine coacto retento; an ab aliis peregrinis, ut placentae frustulis, relictis; an ab atonia fibrarum uteri superueniat. Sanguis igitur congelatus manu amica euerrendus; portio secundarum, forte in utero remanens, soluenda, educendaque est. Fibrarum motricium atonia promptum et facile parabile exigit remedium, id quod etiam in poculo vno vel altero aquae frigidissimae inuenimus. Reliqua remedia, haemorrhagias sistentia, ex materia medica cuique nota sunt.

Κεραγγεια, ex cruoris profluuiio uatae, alimento fluido, meraco, forbili, facilioris concoctionis, parua copia, sed frequentius ingestio, medemur. Iura igitur carnium cum vitello oui, aut incoctis granis cerealibus selectioribus, maxime indicationi respondent.

E 3

Animi

Animi deliquiis remediis cardiacis congruis, internis, externis, cruoris profluuium cohibentibus, medemur.

Puerperio relicto debilitati sanandae, cibi partibus alibilibus scatentes; potus nutriens, reficiens; officinam digestionis roborantia, amara, leniter aromatica, vinosa; exercitia sensim aucta; ipsumque tempus, remedio erunt.

Oedema pedum, leucophlegmatiam, hydropem ex haemorrhagia natos, roborantia, cortex Peruvianus, ac ferrum, tollunt.

§. 34.

Quae quidem hactenus speciminis ergo disputata sufficere arbitror. Si in his a veritatis tramite aberrauerim; aut paucis dicenda verbosius exposuerim; aut latius explicanda strictius prosecutus sim; aut momenta magis necessaria omiserim: L. B. aequitati non ita diffiteor, vt me venia carere existimem errorum,

— — *quos non incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura.*

XXIII.

D. FRIDER. BENIAMIN OSIANDER

COMMENTATIO

DE

CAUSA INSERTIONIS PLACEN-
TAE IN VTERI ORIFICIUM EX NOVIS
CIRCA GENERATIONEM HVMANAM
OBSERVATIONIBVS ET HYPO-
THESISIBVS DECLARATA.

G O T T I N G A E, 1 7 9 2.

§. 1.

Quo frequentius hodie placenta uteri orificio vicina est partui infantis interdum praeuia, obstetricanti medico obiicitur, et quo maius vitae periculum et matri et foetui imminet ex haemorrhagia, talem placentae situm subsequente: eo maiori sane cuiuslibet artis obstetriciae magistri cura casus hic dignus est, primum, ut causam insertionis huius praeternaturalis timeatur; deinde, ut insertionem ipsam, tam consiliis quam medicamentis caueat: tandem ut ea suborta sanguinis profusione, quae solet cum illa coniuncta esse, medeatur.

§. 2.

Novi equidem esse, qui minus frequentem hanc esse insertionem contendant, inter quos est ipse Cel. STEIN,^a multis mihi nominibus deueniendus. At quomodo raram eam dicendam esse putem, qui ipse intra duodecim praeseos obstetriciae annos et inter centum et sexaginta octo auxilia, parturientibus praestita, decies ob haemorrhagias, a placenta uteri orificio proxima ortas, aliaque occasione forsitan enarrandas, auxilio vocatus fuerim?^b Nec pauciores fere sunt casus similes, quos in agro Kirchhemio-Tecensi locisque vicinis accidisse comperi, plerumque cum tristi pro matre ac infante exitu coniunctos. Possem et illos huc referre, quando ouum humanum ante dimidium grauiditatis tempus ob eandem rationem immaturum est eiectum; quod abortus veram fuisse causam ob sanguinis

E 5

uterini

a. STEIN *practische Anleitung zur Geburtshülfe*. Cassel, 1783. §. 138, 140, 469.

b. Primum praeseos meae auxilium foeminae ob placentam praeviam enormi haemorrhagia laboranti praestiti. Et, cum nuperrime Amicum A. C. REVSS, Archiatrum Stuttgar-

diensem, Medicum in praxi obstetricia dexterrimum, inuiserem, inter alia mihi narravit, in tribus locis, Tubingae, Bruchsaliae et Stuttgartiae primum praeseos suae obstetriciae casum praeviam placentam cum haemorrhagia coniunctam fuisse.

uterini fluxum explorandq̄ pluries comperi, eamque in
 ouis eiectis ipsis conspicuam et confirmatam deprehendi.
 Taceo recentiorum rei obstetriciae scriptorum obseruatio-
 nes, quae haud pauca placentae orificio uterino infidentis
 exempla commemorant,

§. 3.

Ex his, quae diximus, apparet, placentam ad inter-
 num uteri orificium adhaerentem non tam raro (certe in
 Suecia) occurrere, quam quidem ob vitae discrimen, cui
 grauida cum foetu semper est obnoxia, bonus quisque op-
 tauerit. Verum licet abscondita diuinae prouidentiae vo-
 luntas hominem a prima germinis conformatione usque
 ad senis obitum innumeris periculis obiiciat, eadem
 tamen summa sapientia et bonitate naturae aequae ac artis
 auxilio et minuendi et auertendi discriminis curam gerit.
 Imo, nisi natura, ad iuuandum semper parata, in eius-
 modi haemorrhagiis saepius, quam ars, auxilio veniret,
 futurum esset, vt maior etiam grauidarum aequae ac infan-
 tum periret numerus.

§. 4.

Nunc igitur inquiram, quae causa sit, cur ouum hu-
 manum placenta sua uteri orificio sese inserat, vsurus po-
 tissimum argumentationibus ex iis, quae a me obseruata sunt,
 petitis; obseruata autem ipsa vna cum epicrisi alio forte
 tempore vulgabo. Et quamquam haud nescio, haud ita
 pridem a STARKIO et MELITSCHIO, viris celeberrimis,
 idem argumentum egregie illustratum fuisse,^c spes tamen
 est, neque hanc nostram operam ingrata vel superuaca-
 neam futuram esse medicae atque obstetriciae artis cul-
 toribus.

§. 5.

*„Der Mutterkuchen soll mehrentheils und ordentlicher
 „Weise seinen Sitz im Grunde der Gebärmutter haben; ;
 „allein:*

c. Vid. STARKS *Archiv für* p. 78. 2 B. 4 St. p. 706. 4 Bd.
die Geburtshülfe, 2 Bd. 3 St. 1 St. p. 10

„allein es ist kein Ort und keine Stelle, woselbst er sich
„nicht außerordentlicher Weise festhängen könnte. Ja
„der innere Muttermund selbst ist davon nicht befreyt.
„Diese Unbestimmtheit des Orts der sich in der Gebä-
„mutter festhängenden Nachgeburt hat ihren hinreichen-
„den Grund und zulängliche Ursache in der Specificquen
„Schwere des Eyes.“ Sic docet Cl. STEIN in theoretica
institutione sua §. 310 et 311. Hanc sententiam qui se-
quitur, is incerti variatique loci, vbi ouum ex determina-
to placentae puncto radices suas in vterum agit, rationem
et causam vnicam positam esse putauerit in diuersa oui gra-
vitate. Nobis vero haec causa non nisi secundaria videtur,
primariam vero diuersae pro loco adhaesionis causam in
varia vteri conditione et situ quaerendam esse dixerimus.

§. 6.

Alia enim est forma et situs vteri nunquam adhuc gra-
vidi, alia vteri semel pluriesue grauidi; alia inclinatio eius
sive axis in grauiditate, alia extra grauiditatem.

§. 7.

Vteri nunquam grauidi s. virginiei conditio, praeter
illam a cl. STEIN in §. 107 et 108 Inst. theor. traditam
formam, haec est, vt tota eius superficies externa, supe-
rior maxime, magis complanata sit seu minus conuexa,
quam vteri grauiditatem passi, superior vero vteri caui
superficies sit conuexa, cum e contrario fundus ille, gra-
uiditate concavatus, semper plus minusue concavus re-
maneat.

§. 8.

Situs porro vteri virginiei, excepto (quod probe teneri
velim) menstrui tempore et quouis concipiendi irrita-
mento ita se habet: Axis eius longitudinalis cum axi pel-
vis conuenit, fundusque sive superficies superior anterior-
que ad marginem ossis pubis inclinatur, quo fit, vt, qui
vaginalgem eiusdem vteri portionem exploret, anterus ori-
ficii

ficii labium prae posteriori demissum; ipsum vero orificium, cavitatem ossis sacri respiciens, deprehendat; digito autem explorante titillatum et ad concipiendum incitatum ab axi pelvis declinat, descendit, et relicto ossis sacri cauo anteriora petens magis cum vaginae axi nunc conuenit. Conus ille truncatus simul duriusculus fit magisque cartilagineus; os tinae autem labio anteriori extra et sursum tracto sese aperit, et non solum digiti indicis apicem, sed et puerilem catheterem caute inductum ad uteri cauum vsque sine multa molestia admittit.

§. 9.

Ex hac uteri orificii versus arcum pubis inclinatione durante conceptionis incitamento patet, eum generationis modum, in quo mulier supina iacet, naturae hominis conuenientissimum esse, et felici conceptioni praeprimis fauere; licet possit quibusdam foeminae conditionibus alii etiam coeundi modi ex diuersis causis praeferendi ideoque omnino liciti esse videantur.

§. 10.

Neque vero incitata vaginalis portio foeminae, nunquam adhuc grauidae, in statu naturali tantum ab axi pelvis declinat, ut corporis lineam centralem in antica parte transcendat. Ponamus nunc ad conceptionem requiri parallelum membri virilis orificii cum uteri orificio situm, sequitur tunc ex antedictis, consequi non posse conceptionem in congressu stantis viri cum foemina nunquam antea praegnanate et erecto corpore coeunte.

§. 11.

Mulier autem stans et simul valde resupinata concipere omnino potest, nisi uterus praeternaturali modo ad hoc illudne pelvis latus vel protinus inclinet; concipietque eo facilius, quo magis uterus praeternaturaliter retrorsum pendet.

§. 12.

§. 12.

Pro diuerso igitur vteri situ praeternaturali diuersi praeternaturales generandi modi, vt antea monitum est; ad certius concipiendum magnum vsum habent; contra vero in praeternaturali situ vteri et naturali generationis modo coitus saepe frustraneus esse potest, et maritus aequae ac vxor in sterilitatis suspicionem venire.

§. 13.

Porro etiam pro diuersa lineae centralis peluis foeminae declinatione ab horizontali linea externae internaecque partes genitales diuersum situm habent (Cl. STEIN theor. §. 61), diuersa igitur etiam est orificii vterini directio durante concipiendi incitatione et extra illam, ideoque etiam tum in generationis modo, tum in partu ipso probe animaduertenda.

§. 14.

Sicuti vero vterus durante concipiendi instigatione ab axi peluis decedit, ita etiam inchoante et durante quouis menstruationis fluxu axin peluis relinquit. Qua de causa vteri orificium iam diei vel bidni spatio ante initium fluxus menstrui eandem directionem habere deprehenditur, quam solet alias inter concitationem ad concipiendum habere. Tunc vero simul illa ceruicis vterini conditio accedit, vt rima oblonga labiumque anterius eodem fere modo evanescant, quo solent paucis post conceptionem diebus evanescere. Sequitur inde, illud incertis graviditatis signum, quod Cl. STEIN (theor. §. 169) a se primo obseruatum tradidit, non prorsus certum, atque constans esse, vt adeo vel exercitatissimus explorator facile falli possit, si breui ante fluxus menstrui reditum foeminam antea non gravidam explorauerit.

§. 15.

Celeb. LODER primus est, qui argumentationem Steirianam, qua rotunda vterini orificii forma certum graviditatis

ditatis signum perhibetur, in dubium vocavit. ^d Sed video sententiam eius nisi tantummodo anatomicis observationibus. Absent vero multum, ut anatomicae observationes ^e tantum efficiant, quantum efficere putauerim plures in viuis mulieribus aequae ac aegrotis diligenter a me institutas explorationes; videorque mihi nonnulla obseruasse, quae, quantum scio, ab aliis hac in causa nunquam tradita sunt.

§. 16.

Quod a rotunda externi uterini orificii forma desumitur grauiditatis signum, certius est tunc, si menstrua, antea rite fluentia, explorationem non sequuntur, et interiectis aliquot diebus orificium rotunde adhuc formatum deprehenditur. Absentia enim rimae oblongae si praesto esse menstrui fluxum indicauerit; eo citius irritationem exploratione factam menstrua consequentur. Et potest omnino exploratio nonnunquam ad proliciendum, si retentus sit, menstrui fluxum multum conferre; quod ipso equidem usu compertum habeo.

§. 17.

Medicus igitur obstetricus, si in exploranda foemina; nunquam ante grauida, orificium uteri fere rotundum, vaginalem simul portionem paulo crassiore, cum corporis magis quam peluis axi parallelam, et profundius in pelui haerentem deprehenderit, poterit hanc sententiam ferre:

d. Progr. *Probativ ex anatomicis observationibus, circumlarem aperturam orificii uterini formam certum ineuntis grauiditatis signum non esse.* Ienae 1785.

e. Inter plura rariora multoque studio collecta anatomica praeparata, quae ad illustrandam hominis generationem et occultum eius incre-

mentum vini spiritu merfa asserno, illud sane non levis est momenti, quod e corpore virginis, hymene adhuc praeditae et hydrope pericardii, thoracis et abdominis extinctae, excidi, et in quo orificium uteri non grauidi, minime oblonga, sed subrotunda potius apertura instructum conspicitur.

ferre: Mulierem certe intra biduum menstrua passuram esse; quae si consecuta non fuerit, de graviditate vix esse dubitandum. Neque enim illud solius graviditatis certissimum signum est, quia haud raro praeternaturali modo orificium vteri quoque extra menstruationis periodum et graviditatem ita comparatum inuenitur, quale primis graviditatis diebus esse solet (STEIN theor. §. 173.). In hysteriis, libidinosis, virosis, et quibus menstrua ex causa morbofa parca, vel nulla, vel nunquam a molestia libera fluunt, maxime vero in iis, quarum magna procreandi cupiditas a natura ipsis indita sero expletur, eadem orificii vterini conditio plerumque locum habet.

§. 18.

Tunc demum vero ex rotunda vteri orificii forma graviditas certo concluditur, si exploratori medico persuasum sit, oblongam orificii rimam vere olim adfuisse, menstruaque alio tempore ex ordine manasse. Rima enim ista vere oblonga signum est haud dubium, mulierem gravidam non esse posse; rotunda autem orificii forma dubium est graviditatis signum, nisi eadem brevissimo abhinc temporis spatio fuit oblonga.

§. 19.

Per omnem fluxus menstrui periodum, etiam proximo post finitum eum vnus diei vel bidui spatio,prehendimus labia orificii vterini molliora et crassiora, ipsamque rimam fere ^f rotundam, conum vero truncatum brevior, laxum, profundius in vagina haerentem, et parietem

f. Nolim cuiquam fraudi esse vocabulum, quo utimur, *fere*. Quae enim hic tradimus, sunt a nobis vere observata, atque explorando cognita. Et quamvis nobis videamur digitorum sensum non admodum hebetem ad tactum habere, nunquam tamen factum est, ut positus il-

lis vteri conditionibus oblongam rimae formam sentire potuerimus: sed nec orificium semper ita rotundum, quale solet locum habere in primo graviditatis initio. Oculorum auxilium si accedere possit, facilius esset. de vera orificii forma pronuntiare.

rietem denique vaginalem, quo tectus est conus, rugosum.

§. 20.

In mulieribus pluriēs enixis omnes illae vteri mutationes similiter locum habent. Modo laesiones orificii, ex praecedenti aliquo partu forsā ortae, aliaque vteri vitia, situm vteri atque orificii conditiones saepe immutantia, diagnōsin status grauidi vel non grauidi difficiliorem, ac signa ex cono truncato et orificio petita fallaciora reddunt.

§. 21.

Omnes vērō hae mutationes tum ex maiore vel minore sanguinis impetu et affluxu ad internas genitales mulierum partes oriuntur, tum ex plus minusue forti, naturaliter vel praeternaturaliter aucta neruorum irritabilitate, qua musculosae genitalium partes intenduntur.

§. 22.

Positis his veris obseruationibus ea facilius explicantur, quae inter praegnationis actum et post illum contingunt. Praegnatio autem, si coniecturas probabiles, certasque etiam obseruationes sequi liceat, ita fit: Reiteratis, minime frustra, feminis eiaculationem praecedentibus concipiendi incitationibus, a genitali muliebri et virili vicissim factis, vterus eum occupat situm, quem §. 8. diximus, simulque eius orificium hiat, et in secundo quouis coitu excipit utique vterus in cauum vsque suum, non aetheram modo feminis humani partem, sed et fluidam omnesque eius essentialēs partes. Patet hoc ex oblonga et membri virilis et cervicis vteri forma (nihil enim frustra facit natura), deinde etiam ex appropinquante et sese apertente externo internoque vteri orificio sub concipiendi illecebris, nec non ex vehemēti feminis eiectione. Experientia autem docet, semē proximē ab orificio vterino eiectum, nec per illud vere ingressum, vni non habere, vt foeminam efficiat grauidam. Inde intelligas tum callida

da meretricum artificia, tum steriles coitus ex incuruata a nimis longo membri frenulo mentula, vel ex aliis membri vitiis, quibus libera rectaque feminis versus vteri orificium eiectione impeditur.

§. 23.

Quodsi enim atra illa seminalis; vel, vt recentiores quidam scriptores volunt, feminis resorptio per vaginae parietes, ad implendam foeminam sufficeret, multo frequentiores essent praegnationes, quae nefario quodam, vel interdum etiam, vt parcatur sanitati foeminae, licito modo studiose euitantur. Laxa vero orificii vterini apertura faciliorem reddit conceptionem. Omnis contra sterilitatis causa nonnunquam posita est in arcta ceruicis vterini strictura, qua mulieres hystericae haud raro laborant. Quare fit, vt facillime tum concipiant, quando recentes a fluxu menstruo relaxatum inde habent vteri orificium.

§. 24.

Cum vehementior sit feminis eiectio, non omnino requiritur, vt apertam ceruicis vterini riuam orificium mentulae tangat; illud vero abesse non potest; vt vtrumque et vterini ceruicis et penis orificium rectam innicem habeant directionem. Sin minus; h. e., si angulum acutum efficiant, fieri nequit, vt semen in vterum pertingat. Hinc facile intelligitur; quomodo foemina, cui vagina hymene vix perforato, penem per angustum foramen non intromittente, semen ipsum vero haud prohibente, est praetexta, tamen concipere possit.

§. 25.

Eiectum semen vel omne, vel plurimum excipit vterus, sub maiore minoreue corporis horrore et concussionem sese contrahens; semenque ita in vnam tantum, aut in vtramque tubam Fallopiam propellens:

§. 26.

Canaliculi illi, lateribus uteri adhaerentes, a natura sapienter ita formati sunt, ut orificiis suis latis et fimbricatis vere distent ab ouariis. Quod si enim semper cum illis coniuncti essent, ouula nonnisi ex vno, non ex omni fere ouarii latere in tubam propelli possent. Forte hoc etiam ita disposuit natura, ut aër cum semine, aut ante illud in uterum ingrediens, in cauum abdominis liberum haberet exitum, nec in tubam ingressus seminis transinissionem impediret.

§. 27.

Ouariorum duo genera sunt admodum diuersa: alterum genus animalium ouiparorum, viuiparorum alterum. Animantia nempe ouipara utero vero carent, sunt autem sacco membranaceo, vel potius canali amplo instructa, per quem ano terminatum uteros, ut ita dicam, ipsos racematim in abdomine cohaerentes, et oua dictos, vel plures simul, vel singulos excludunt. In his ouis cruda, organis nondum praedita, primitiarum futuri foetus materies, centrum plerumque occupans materie ad incrementum foetus, ut et ad s. d. secundinas necessaria, circumuoluta est. Viuipara vero animalia maxima ex parte crudam illam primitiarum futuri foetus materiem, certis folliculis in duo corpora, ouaria dicta, congregatis inclusam continent. In vno autem eodemque utero, qui singulari et admirabili structura ouiparorum uteros longe superat, vel vna modo, vel plures materiei istius crudae partes, a matris succis nutritae, formam capiunt et incrementum. Hominem ad viuiparorum classem referendum esse, non est, quod moneam.

§. 28.

Organicis corporibus omnibus, quae in vniuerso terrarum orbe arte naturae vigent et viuunt, ab omnium re-
rum

rum auctore vis insita est, sui generis corpora procreandi suumque genus augendi conseruandique. Vis ista diuina ab antiquis scriptoribus haud perperam *plastica virtus* dicta, nunc *nifus formatiuus*, vel alio, quod procreandi vim designet, nomine appellanda, in vitae curriculo certam se exserendi periodum seruat.

§. 29.

Omnis procreatio sociatam diuersi generis, et masculi et foeminae, vel in eodem corpore; vel in diuerso praesentis actionem requirit. Haec actio pro ratione generis diuersa est. De humana procreandi actione in antecedentibus dictum est. Hac ratione natura omnia fere, nobiliora certe corpora organica producit. Pauca tantum in regno animali et vegetabili genera, quae proxime ad inorganica accedere solent; ex diuersa modo et aeris et fluidorum mixtione progerminare videntur.

§. 30.

Ante illam actionem; in sano hominis corpore rite institutam, germina, quae non possunt non organica corpora esse, nequaquam existunt, sed foecunda demum actio vel vnum germinem, vel plura, producit. Ad foecundandam crudam illam germinum materiem fluidum quoddam, in testiculis maris elaboratum; quod semen dicitur, requiritur.

§. 31.

In viri bene valentis semine sensibus percipiuntur haec:

- a. Semen constat duobus diuersis humoribus; altero denso; pituitae simili; altero tenuiori et fluidiori.
- b. Colore album est; et vix flauescit.

- c. Quo diutius in vasis seminalibus referuatum fuit, eo maior est partis densae quantitas, et eo magis color in fluidum minus transparentem vergit.
- d. Quo crebrius breui temporis interuallo eiectio feminis iteratur, eo tenuius est et aquosius, eoque magis colorem vitreum, transparentem habet, atque ipsa quantitas grauitasque eius minor est.
- e. Grauitas enim feminis a viro vegeto per quatuor, pluresue dies retenti, et tunc vno iactu emissi, drachmam vnam et dimidiam, cum octo granis, vel quinque et dimidium scrupulum efficit.
- f. Odor femini peculiaris, odori tamen, quem gluten farinaceum spargit, haud absimilis. Possis quoque cum illo comparare, quem edit ouum recens, quum diffringitur.
- g. Densior feminis pars multum aeris proprii continet, qui cum materie calida et odora facile effugit, seque aeri circumiecto, s. d. atmosphaerico, facile immiscet.
- h. Aere euaporato semen redditur magis fluidum; frige factum quum fuerit, aliquot granis leuius est.
- i. Aer feminis, dum calidum est, in album vas vitreum immissi, inter effugiendum sub forma bullularum, armatis imo et nudis oculis conspicuarum, superficiem feminis petit; vaporque omnes vasis parietes obducit.
- k. Luculentius autem apparet aer, si calido adhuc femini rectificatus vini spiritus infundatur. Intima enim feminis mixtio inde soluitur, densa eius pars coagulatur, et fibrosa, ac, vt ita dicam, membranosa redditur. Aer autem liberatus sub forma maiorum minorumque bullularum, sese in effugiendo excipientium, superiora petit, et partim dissiliens in superficie bullulis euanescit, partim diutius,

tius, membranulis coagulatae partis densae inclusus, haeret.

- l. Aer hic cum calida et odora parte coniunctus sine dubio id est, quod antiqui scriptores auram feminalem dicebant.
- m. Armatus oculus non sine quadam oblectatione, imo admiratione, aerem hunc in copiosissimis, minutissimis, mox rotundis, mox oblongis, celerrime circumnantibus, seque ad instar globulorum mercurii viui, excipientibus, seu, vt ita dicam, deuorantibus bullulis, obseruat.
- n. Verisimillimum, si quid iudico, est, animalcula spermatica, ab aliis, si credere licet, a me autem nunquam obseruata, nihil aliud esse, quam minutissimas illas aereas bullulas, in calido semine sese circumagitantes, in variis formis natantes, sese excipientes, mox euaporantes et euanescentes. Viuidum idcirco videtur semen, dum calet, frigefactum vbi fuerit, mortuum est.
- o. Ante aeris sui euaporationem recens semen, et sub certis conditionibus eiectum, nonnunquam *phosphorice lucet.*

Dignum est, quod diligenter expendatur hoc phaenomenon, certum quidem illud, ac vere obseruatum, quamquam nemini, quod sciam, commemoratum.

§. 32.

Semen hoc, in vteri cauitatem iniectum, vteroque se contrahente ad tubarum extremitates vsque propulsus, excitat animatque cruidam germinum, quae in ouariis sunt, materiem eo tantum loco, quem tubarum simbriae amplexae sunt, et quem semen ipsum tetigit.

§. 33.

In genitalium partibus internis, quae eundem cum semine recenti calorem habent, aer iste seminalis non liberari videtur. Putauerim igitur seminis auram ad ovaria per tubas solam non progredi. In quibusdam certe brutis immutatum semen ad ovaria usque protruditur. Aeris vero illius plauis singularis, cum densiore seminis parte iuncti, in foecundanda foemina praecipuas partes esse, equidem vix dubitauerim affirmare.

§. 34.

Quid, si dicamus, feminalem aerem crudam germinum materiem eodem fere modo animare, quo aer circumiectus et ad gradum quodammodo calefactus aerem in ovo gallinaceo vere concitat, eoque germen, calcando gallinam iamiam animatum, ad ulterius incrementum impellit.

§. 35.

Modum porro, quo ovarium foecundatur, haud abfimilem dixerim variolarum insitioni, semenque ipsum puri bonae indolis comparauerim. Postquam enim semen internas uteri partes externasque ovarii tetigit, plastica illa corporis virtus (§. 28) s. nisus formativus, in foemina compositus, ad procreandum hominem adigitur, quemadmodum a perpaucis variolarum pure natura ad procreandas similes variolas incitatur.

§. 36.

Sequitur nunc febrili similis horror, sequuntur, non a resorpto semine putrido, sed ab immutata corporis oeconomia, morbosi corporis affectus, quales alias cum febribus coniuncti esse solent, ut cephalalgia, cardialgia, appetitus praeuus, cibi fastidium, lassitudo, alii. Interdum etiam symptomata oriuntur, certas periodos in modum

dum februm feruantia, vti vomitus mane, cibo nullo adhuc sumto, aut post cibos assumptos redeuntes; et insuperabilis ad somnum procliuitas interdum certis recurrens horis etc.

§. 37.

In ouariorum loco, quem semen attingit, oritur quaedam inflammatio, qua pustula s. ouum effertur, matura redditur, disrumpit, et germen nunc productum emittit. Hoc sub guttulae forma tubam ingressum, et, vt mihi videtur, tenuissima membranula, amnion dicta, indutum, cum semine tubam replente in vteri cauum refluit. Refluit autem semen cum ouo e tuba in vterum eo tempore, quo superfluum ex vtero iterum lente emanat, a refluyente summotum. Motu tubae peristaltico hoc fieri, vterique orificium bis aperiri et claudi videtur. Prima vice patefacit viam semini ingredienti, ingresso irritatur, irritatione clauditur, strictionem sequitur relaxatio, relaxationem apertio. Effluit semen in vteri cauo contentum; e tuba remanens locum eius cum ouo occupat, sequitur inde noua irritatio, denuoque occluditur internum vteri orificium, et a continua viuidi oui irritatione clausum ad partum vsque, vel vsque ad summum vteri expansionem permanet.

§. 38.

Humanum germen nunc productum, vel praeternaturali modo, vt experientia abunde docuit, in ipsum ouarium, vel in tubam, vel in vterum radices agere potest. Sequitur inde, ad germinis incrementum vterum non esse plane necessarium, ^B neque ab vtero pendere oui adhaesionem, sed ab ipso germine. Primus itaque motus a germine procedit; germinis vita per se consistit; nulla igitur

F 4

arteria

g. Omnes autem foetus, in ouario, abdominis cauo, vel tuba reperti, quoad maturitatem aut formam imperfecti

sunt, eoque satis docent, ad perfectionem foetus vterum esse omnino necessarium.

arteria ex placenta ad foetum, sed duae a foetu ad placentam emittuntur. Per resorbentia autem vasa nutrimentum ad ovum ducitur; quapropter humani foetus incrementum cum parasiticae plantae incremento haud male comparaueris.

§. 39.

Quod si nunc vnum vel plura germina, aut non cohaerentia, aut sub introitu in uterum, in futuram monstruosam formam compressa, in uteri cauum deuenerint, primis horis libere mouentur pro ratione amplitudinis caui. Mox autem tenuissima vasa agens membrana, amnion dicta, alteram induit chorion nominatam, atque vasa in uterum immittit.

§. 40.

Secundum easdem leges uterus sub introitu oui in cauum uteri, et durante grauiditate superiorem caui partem dilatat, inferioremque coarctat, inchoante autem et durante partu in fundo contrahitur, atque in orificii parte amplificatur. Quocirca in utero, prima vice grauido, amplissimum spatium in fundo et in utroque latere ad tubarum ostia existit, in quo primiparae ovum facillime radicatur. Raro itaque eiusmodi oui placenta alio in loco, quam in fundo aut prope fundum in lateribus inuenitur, rarissime vero uteri insidens orificio.

§. 41.

Aliter se res habet in foeminis saepius grauidis, et quarum uterus a natura latus, aut praeternaturali ratione, e. g. nimio menstruorum aut lochiorum fluxu, abortu, fluore albo, grauioribus ad partum laboribus, gemellorum grauiditate, orificii uteri vel uteri ipsius laesione et insequenti uteri pyogenia, prolapsu aliove modo relaxatus est. In iis non modo omne uteri cauum extra grauiditatem et sub initium illius amplum manet, sed et relaxatio
ipfa

ipsa in causa est, cur post conceptionem vterus in fundo non satis dilatetur, nec in inferiori parte, quantum satis est, coarctetur.

§. 42.

Quo fit, ut ovum pro specifica sua gravitate (vid. STEIN theor. §. 311.) in amplius descendat vteri spatium, et in orificium internum vel prope illud, vel in cervicem insidens radices agat. Qua de causa in foeminis, quae pluries pepererunt, placenta lateribus orificii vteri inserta haud raro deprehenditur. Superfluum semen pluribus post conceptionem horis, ne dicam diebus, demum effluens insertioni ovi ad vteri orificium fauet, et sine dubio interdum illud cum semine eluit, praeprius si reiteratum conceptionis incitamentum accesserit.

§. 43.

Praeterea etiam coitus, breui ante fluxus menstrui periodum celebratus, vel paulo post conceptionem saepe repetitus; vel conceptio breui post difficilem, cum haemorrhagiis vterinis aliisque vterum debilitantibus symptomatibus coniunctum, partum subsecuta insertionis ovi ad vteri orificium causam praebet.

§. 44.

Inprimis autem obliquus vteri situs, laxa tela cellulosa circa illum ac ligamentis relaxatis, vel mala corporis formatione vel pravo eoque voluntario corporis situ ortus, praeternaturalem illam placentae adhaesionem adducit. Quodsi enim foemina in coitu supina iaceat, et post conceptionem aliquamdiu in eodem statu perduret, ovulum in fundo vteri profundius posito facile adhaerescit; si in latere sita dormiat, libentius lateri inhaerescit; si vero post coitum foecundum statim obambulet, stet aut sedeat, laxi praeprius vteri orificio sese

inserir. ^h Consequitur supinum et lateralem foeminae situm, post conceptionem aliquamdiu continuatum, ad feliciorē ovi insertionem necessarium esse, certe admodum proficuum.

§. 45.

Aliter se res habet in bestiis, quam in homine. Invariabilis enim horizontalis corporis bruti animalis situs constantem quoque efficit ovi situm, id quod insuper a separatis placentae partibus, super omnem ovi superficiem plerumque sparsis, in eodem situ facilius seruatur. Neque etiam breuior humano funiculus brutorum umbilicalis praeternaturalem foetus situm facile admittit. Quam ob rem in domesticis brutis transuersus pulli ad partum situs raro obuenit.

h. In foemina primipara, quae forsā breui post conceptionem et certo durante graviditate semper ob lanificium protinus inclinata sedebat, inveni nuper placentam in anteriori uteri pariete prope orificium sitam.

XXIV.

D. PHILIPP. ADOLPH. BOEHMERI

COMMENTATIO

QVA

SITVS VTERI GRAVIDI FOETVS-
QVE A SEDE PLACENTAE IN VTE-
RO PER REGVLAS MECHANISMI
DEDVCITVR.

CVM TAB. AEN., QVAE EST PRIMA IN HOC VOLVMBINE.

H A L A E, 1741.

1841
JANUARY 1st
1841

1841
JANUARY 1st
1841

1841
JANUARY 1st
1841

§. I.

Placentā siue corpus vasculosum, ^a figura fere rotundum, arteriis quam plurimis venisque nec non ductibus lymphaticis ^b instructum, membranīs duabus foetum inuoluentibus circumdatur. Externa siue *χωρείω* ab utraque parte cingitur, qua, utpote villosa, turgente vasis sanguiferis ac lymphaticis, parte conuexa vtero grauido adhaeret. Interna, *ἀμνείος* Graecis dicta, tenuior existit, pellucida, priori contigua, atque continens liquorem amnii foetum molliter excipit. Praeterea parte concaua fermeque eius medio, vasa in truncum venosum, duasque arterias coalita, spiralibus contorsionibus vna cum vracho progrediuntur ad foetum, qui teste BOERHAAVIO ^c *dum exportatus usque ad radicem placentae, desinit in vesicam singularem, figura oualem, propriam, a chorio amnioque distinctissimam, membrana constantem subtiliori quam reliquae duae, sitam inter placentam chorio amnioque obductam* a Graecis *ἀλλαντοειδής* ^d vocatam:

§. 2.

a. RYVSCHIVS Thes. an-
not. V. Tab. I.

b. LA MOTTE libro, qui
inscribitur: *Traité complet des
accouchemens naturels, non na-
turels, et contre nature* L. I.
p. m. 129. auctoritatem D. ME-
RY allegat. Ita enim: M. ME-
RY nous fit voir les vaisseaux
lymphatiques autrefois à l'Hôtel-
Dieu dans la Salle des Accou-
chées, par l'ouverture qu'il fit
pour tirer l'enfant d'une fem-
me grosse qui venoit d'expirer.

c. Institutionibus medicis, p.
351 seqq.

d. Οὐραχὸν in membranā
farcimālem deduci plurimi
testantur; hinc eum peruium,

sicuti RIDLEVS observ. med.
pract. et physiolog. esse adserunt.
Allegant obseruationes vrinae
per umbilicum redditae Trans-
act. philos. Angl. comp. t. IV.
p. 96. Act. Reg. Scient. Pari-
sienf. anno 1701. p. 24. Exi-
stentiam vero *allantoidis hu-
manae* neminem ante NEED-
HAMVM, HOBOKENVM,
GRAAFIVM ac inprimis HA-
LEVM euicisse, auctor est
LVDOVICVS DE NEVFILLE
in diss. *περὶ τῆς ἀλλαντοειδούς*;
qui membranā hanc, a BOER-
HAAVIO *lotii apothecam* di-
ctam, instit. med. p. 352. quoad
situm, figuram ac texturam de-
scribit. Litem hic non moue-

bimus;

§. 2.

Partes hae foetum statu grauiditatis inuoluentes inseruiunt sanguinis praeparationi, nutritioni foetus, eius liberiori in utero motui; ac felicitandae foetus exclusioni. Praeparatur materia, dum sanguis in vasculis uteri placentaeque corpore carminationem subit, transfudatione per canaliculos in minimos diuiditur globulos, vltteriusque perficitur, pro ratione nutriendi corporis ac vasorum placentae dispositione, quorum congeries statu perfectionis constituit corpus ratione diametri octo circiter nouemque pollicum; crassitiei vero eius in centro vnus pollicis: Praeparata materia hac nutritur, dum teste RYVSCHIO^e vel extremitatibus arteriarum susceptus sanguis; inque vasis tunicae chorii villosae, exactius mutatus; ad venae umbilicalis ostia deferitur, vel lymphia eius per amnii canaliculos in cauitatem amnii insillat.^f Mouetur facilius; quippe fluidum; cui foetus inuadat, inembranas expandendo spatium permittit inutationi loci. Haec vero quaquauerfutum contingit; reactione tamen uteri versus eius centrum

bimus, sed *αυτοψία* ducti existentiam eius non plane negamus, quum nobis contigerit anno MDCCCXXXIX. sub reditu itineris in Galliani aliasque peregrinas oras suscepti, Lugduni Batavorum membranae huius praeparationem in foetu apud celeberrimum ALBINVM conspicere, a quo vltteriore explanationem figurae, quam aeri incidendam curauit, ac operi magno anatomico, quod ab erudito orbe valde desideratur, iunget, sicuti ex docto eius percepimus ore, expectamus. Quod vero attinet ad huius membranae vel secundinarum texturam ac diuisionem, succi nutritici consi-

stentiam, se- et excretionem placentaeque exactam descriptionem, funiculi umbilicalis structuram aliis pertractandum relinquimus, quorum describendae materiae ratio completam exposcit anatomico-physiologicam pertractationem. Sistunt nobis succinctam secundinarum descriptionem DANIEL TAVVRI *traité de la generation et de la nourriture* à Paris in 8vo anno 1700. et *l'anatomie* D' HEISTER *avec des Essais physiques* à Paris in 8vo 1735. p. 236. ad p. 319.

e. l. supra cit.

f. BOERHAAVIUS *institutionibus medicis*, p. 315 seqq.

trum tendente fit, vt foetus in centro hoc contineatur, (§. 4.) donec legitimo tandem tempore, pondere foetus existente specificè grauiori, sub situ placentae in vteri fundo naturaliter vna cum secundinis excludatur. *Facilitatur* demum partus, quippe nisi foetus, qui descendit in peluim, motuque vteri aucto, membranae orificium vteri expandunt, ruptisque membranulis, partes genitales, humiditate gelatinosa stillante, laxantur, vt *caput agatur in capacitatem oris vterini dilatati, tumque nixu aucto materno, per lubrica vaginae, ope lacunarum mucilaginosarum, et sebacearum in alis latentium, loca exeat; subsequenter funiculo umbilicali, membranis, placenta,* ceu optime describit BOERHAAVIUS.^h

§. 3.

Hactenus de *secundinis in genere.* *Stricte* vocantur corpus fere rotundum vasculosumⁱ (§. 1 et 2.) *naturaliter,*

g. Non erimus hic solliciti de affluxu aquarum spuriarum, qui in gravidis nonnullis, leni fragore praegresso, vltimo gestationis mense saepius contingit, haud tamen subsequente nisu ad partum. Discimus potius vsu membranarum, liquorum amnii continentium, quam grauiter illi peccent, qui, situ foetus existente perpendiculari, ad rupturam membranarum confugiunt; adeoque medium illud, quo vterus aperitur, remouent. Deinde cognoscimus rationem partus difficilis oriundi a iusto citiori aquarum effluxu.

h. Lib. cit. pag. 353.

i. Pro eo ac plures foetus deprehenduntur in vteri fundo, variat etiam numerus placenta-

rum. Ratione substantiae, qua saepius iunguntur, sunt distinctae; interim connatae aliquando, figurae irregularis conf. *les observations importantes de M. DEVENTER, sur le Manuel des accouchemens, augmentées de reflexions sur les points les plus interessans par JACQUES JEAN BRVHIER D'ABLAINCOVRT* anno 1739. edit. Paris. in 4to p. 64. et fig. V. p. 65. Sic etiam in erudita descriptione foetus bicipitis ad pectora connati vir excell. HALLERVS, se vnicam obseruasse placenta, refert p. 2. ac celeb. FRIDIVS, cuius sub fideli manu ductione artem obstetricandi Argentorati anno MDCCCXXXIX. exercuimus, in museo *effigiem gemellarum con-*

ter, mediante tunica villosa chorii, extremitatibus vasorum fundi^{le} uteri cohaerens, iunctum e centro concavae partis per funiculum cum foetu, quem vna cum membranis (§. 1.) ac liquore amnii inuoluit, iisque ruptis, solet secundo post partum excludi. Hinc *secundinae*, Germanis *Nachgeburth*, Graecis τὰ δεύτερα, τὰ ὑτέρα.¹

§. 4.

conseruat, a suprèma et antèriore thoracis regione ad umbilicum vsque aduersa facie sibi-mez. vitarum, placenta, umbilico eiusque funiculo, hepate, diaphragmate, pulmonibus et corde simplicibus donatarum, quas laudatus vir e matre ANNA MARIA ELSASSERN per tres dies parturiente die XVIII. Decembris an. MDCCXXX. pedibus, capite dextro prius detruncato, manuali operatione extraxit. Triste eiusmodi exemplum foetus bicipitis ad pectora, concretè, umbilico eiusque funiculo ac placenta vna etc. gaudentis simile illi, quod TVLPIVS depingit I. III. c. XXXIIX. p. 274. eodem anno Parisiis conspicerè nobis licuit.

k. conf. DEVENTER libr. cit. p. 62. vbi *l'arriere faix s'attache au fond de l'uterus*. MAURICEAU traité des mala. dies des femmes grosses Tom. I. lib. II. cap. VIII. et lib. III. cap. V. edit. Paris. in 4to *L'arriere-faix s'attache par le milieu de ses vaisseaux au fond de la matrice*. DIONIS traité général des accouchemens lib. III. cap. V. p. 221. edit. Paris. in 8vo. VIARDEL observa-

tions sur la pratique des accouchemens à Paris 1671. in 8vo p. 209. PEU pratique des accouchemens l. p. 36. à Paris anno 1694. in 8vo. *La situation ordinaire du placenta est au fond de la matrice; mais quelque fois avec distinction de lieu. Car tantôt il est placé en la partie supérieure, tantôt en l'inférieure, et tantôt dans les collatérales* PORTAL pratique des accouchemens edit. Paris. anno 1685. observ. XIV. et lib. III. nec non AMAND nouvelles observations sur la pratique des accouchemens edit. Paris. secund. an. 1715. p. 38. et obs. XL. lib. LXII. idem confirmant; Celeberr. FRIDIVS disput. de secundinis salutaribus, aequè ac nociuis, cuius auctor est, respondente PETRO STVARTO; Argent. 1736. p. 9. in statu; inquit, naturali placenta situm suum in uteri fundo obtinet.

I. MAURICEAU l. c. p. 248: *On appelle l'arriere-faix, parcequ'ordinairement il sort après l'enfant, et qu'il est comme un autre faix à la femme*. Idem DEVENTER l. c. p. 41. VIARDEL secundo a foetu naturaliter in lucem editur, l. c. p. 203.

§. 4.

Indicatae observationes (§. 3. not.) *adhaesionis placentae fundo uteri in statu naturali*, nos ducunt ad rationes situs perpendicularis uteri foetusque indagandas. Quum vero sit situs perpendicularis norma situs obliqui, ratione aë experientia ducti ratiocinamur: sublato aequilibrio uteri, et placenta existente in parte quadam extra sphaeram activitatis muscoli orbicularis, uterum, quin et ipsum saepius foetum, situm formare obliquum (§. 23. 25. 29.).

§. 5.

Intelligimus vero per *situm naturalem uteri grauidi*, quando linea directionis e centro gravitatis foetus per orificium uteri ducta, cadit intra basin foetus et granidae; (fig. I. §. 9.) *Basis grauidae* dicitur spatium intra pedes eius situm ordinarium habentes. *Basin vero foetus* constituit spatium vel extremum capitis; vel intra pedes.^m

§. 6.

^m. Mutationes omnes, quas foetus in utero subit, contingunt pro ratione maioris uteri dilatationis, et foetus extensionis. Quo magis enim corpus elasticum expanditur, eo fortius renititur, motu existente vehementiori (per reg. mot.). Foetus vero, dum maxime nutritionis ope extenditur, volumen eius augetur, quò superat reactionem aquarum, adeoque in statu naturali perpendiculariter versus orificium uteri descendit. Itaque ratione specificae gravitatis foetus liquore amnii contenti, triplicem animadvertimus mutationem. Facta enim impraegnatione ovuli fibrilla, utpotè specificè le-

vior ovulo, fertur naturaliter ad fundum uteri; cum partem eius superiorem (§. 32.). Quo magis autem foetus quoad omnes partes in fluido extenditur, eo gravior fit; ut sit vel eiusdem gravitatis specificae cum fluido, vel specificè gravior fiat, adeoque tendat versus partem uteri inferiorem; interim existente actione fluidi ad peripheriam uteri, huiusque reactione versus foetum aequali, situm retinet perpendicularem lin. A. B. Fig. I. (§. 9.) seu linea directionis cadit intra basin foetus. Quemadmodum vero illa dicitur spatium vel superius capitis vel intra pedes foetus existens: ita sub

§. 6.

Vterus autem, quatenus est corpus elasticum, eatenus etiam patitur secundum molem in eo contentam contractionem et dilatationem. Dilatatione ultra modum aucta, accedente foetus gravitate maiori, ad contractionem excitatur, qua, peracto partus negotio, in pristinum restituitur statum. *Actio* itaque *uteri* a nobis observatur *duplex*; *illa* quidem, quae nisi foetus secundinarumque, instante partus tempore, ope directionis motuum, quaquaversum ad foetum, a fundo uteri B. ad centrum C. eiusque orificium A. fig. I. tendentium, absoluitur.

§. 7.

naturali eius situ caput embryonis tertio vel quarto iam graviditatis mense per uteri substantiam tactu explorari posse, asserimus. Non enim solum per uteri orificium instante partus negotio exploramus situm foetus, verum ante partum illum diiudicamus, ex globo, quem uteri cervix, dum caput in illam agitur, format. Quod si iste uteri globus maxime versus os sacrum indice leviter tangitur, resiliens animadvertitur corpusculum rotundum. certo indicio, embryonem parte capitis superiori perpendiculariter iam tendere versus orificium. Dum vero gravida terminum partus attingit, tempus parturiendi non ex ipsa orificii uteri mutatione solum (§. 25.) praedici; verum etiam ex tota uteri substantia situs foetus diiudicari potest, quippe volumen maius capitis, vel nates, (quae partes difficile tactu

teste VAN HOORNIO distinguuntur), maius replent spatium: pars vero extrema foetus ad orificium sita inaequalem ac acutam figuram uteri cervicis describit: vid. DEVENTER lib. cit. cap. XIV seqq. Discimus inde nugas et garrulas esse obstetricum, quae cum DIONISIO lib II. cap. XVII. ac reliquis. octavo mense foetum parte superiori deorsum moveri, contendunt, ceu dicunt (*das Kind hat sich gewendet*); quum potius cognoscamus, foetum parte, qua utpote specificè graviore versus orificium tendit, manere situ perpendiculari (§. 2.) quatenus existente actione et reactione aequali in illo continetur; (§. 8.) ultimo vero gestationis mense praeparationem foetus ad exclusionem fieri descensu eius in pelvim, quemadmodum vulgo fertur, (*der Leib hat sich gesenket*).

§. 7.

Hoc motu contingit, ut utero, foetu, secundinis, orificio uteri et vaginae, linea perpendiculari positae, facilis fiat exclusio; quippe motus partium superiorum musculosarum in punctis B. et aa. tendit versus centrum C. ad orificium A. (aequali vi, qua perpendiculariter agit in foetum, hic in aquas, hae tandem in membranas. ubique in punctis c. c. c., quae ultra modum extensae, earumque actione imminuta disrumpuntur, adeo, ut facilis foetui pateat descensus in peluim et exitus.

§. 8.

Altera vero actio seu potius reactio vergit a punctis peripheriae uteri b. b. b. et a. a. a. versus centrum C., ita, ut ab utroque placentae latere pressio versus punctum intermedium C. aequalis fiat, atque sic foetus in centro gravitatis contineatur.

§. 9.

Patet hoc ex fig. I. cuius linea perpendicularis A. B. indicat uteri situm naturalem, in quo placenta a. a. a. et fundus uteri B. e diametro opponuntur orificio eius in puncto A. eiusque punctum C. centrum intermediumⁿ indicat, versus quod motus fluidi uterini siue amnii foetum circumdantis dirigitur, continua reactione uteri, quae adiuuatur sub in- et expiratione extensione et contractione musculorum abdominis, quaquaversum ab utroque placentae latere existente aequali, ut foetus spatio c. c. c. etc. inclusus eundem semper retineat situm perpendicularem A. B.

§. 10.

Itaque reactio erit aequalis, quando placenta a. a. a. in fundo uteri B. sita e diametro respondet orificio in puncto A. Nam haec tunc in fundo maior existit, quippe

G 2

in

n. DIONIS l. c. p. 185. *P'enfant est toujours dans le milieu de la matrice,*

in eius centro fibrae circulares, quas RYVSCHIVS^o ibi tetigit, initium sumunt, quarumque nisus, tanquam e centro fornicis, versus latera per fibras distributus aequaliter fit. (vi leg. mot.) Sed *inaequalis* erit *actio* uteri, propter placentam extra centrum gravitatis fundi uteri sitam,^p cum latus illud, cuius parti v. g. fig. III. H. F. G. adhaeret, gravitate, adeoque et motu tunc superat alterum latus (§. 23.).

§. II.

Quamvis vero contingat, ut motu nonnunquam extraordinario, ab vna uteri parte vehementius foetus prematur versus alteram: facile tamen cessante ista causa in
pristi-

o. Tract. anatom. de musculo in fundo uteri observato, p. 9. Est musculus orbicularis, i. e. musculus ex fibris circularibus constans, quarum substantia fere admodum crassa videtur ad praestanda obsequia a Deo demandatus, scil. ad depulsionem secundinarum foetus: conf. epistola HECQVETI de musculo Ruyschiano. Hinc REGNERVS DE GRAAF veterum aliquid carni in fundo prae se ferre docet, quo exclusio foetus, secundinarum, mensium et lochiorum eo feliciter succedat, et BOERHAAVIUS instituit. med. p. 353. refert, fibras uteri validas maxime in loco placentae contiguo animaduerti, ut contractione orbicularis musculosae machinae, foetus cum secundinis etc. expellatur.

p. Motuum uteri inaequalitas a praeternaturali sede proveniens patet ex sequentibus, quae laudatus RYVSCHIVS cit. l. tradit - - - Quum itaque

placenta musculo huic adposita haeret, quod plerumque secundum naturae cursum evenit; tum placenta (princeps secundinarum) mature, et sine mole per musculum hunc depellatur: est quando loco perverso lateri eius amittitur, ut musculum in auxilium vocare nequeat, id est, si extra sphaeram aetivitatis sita est: tum placenta tanta violentia crebro adhaeret, ut non nisi vi extrahi possit. His fibris elasticitatem uteri augeri, testatur BERGERVS de natura humana, ac MALPIGHIVS docet, mediantibus iis uterum vim extensionis et contractionis acquirere. iisque in fasciculos coagmentatis ac reticulariter implicitis uteri structuram componi, quam DIEMERBROECK in cadavere puerperae decem, et D. MERRY in aliis quatuor post partum horis extinctae demonstrant Acad. Scient. 1706.

pristinum redibit situm perpendiculararem, quamdiu foetus sua gravitate seu nisu non superat reactionem istius uteri partis, versus quam a causa quadam externa vrgetur (per leg. mot. et fig. II. demonstr. §. 21.).

§. 12.

Quodsi sub statu graviditatis accidat, ut quacunq; ex ratione pars superior foetus, qua respicit fundum uteri in puncto B. fig. I. seu placentam a. a. praeponderet inferiorem, qua versus orificium A. tendit: pars specificè gravior (siue pedes siue caput existant,) vergit versus orificium uteri A. leuior sursum mouetur (per leg. mot.) ad fundum uteri in puncto B. eiusque situs perpendicularis A. B. non mutatur, siquidem antea memorata uteri reactio aequalis in liquorem amnii, quae a lateribus uteri b. b. b. etc. fit versum foetum eiusque gravitatis centrum C. hoc impedit (§. 8.).

§. 13.

His itaque ducti rationibus concludimus, sub situ placentae in fundo uteri foetusque perpendiculari (non exclusis reliquis necessariis, scilicet, ut sit debita partium confirmatio quoad figuram, unionem, locum situmque, debita proportio inter cavitatem ac molem in illa contentam.) negotium partus naturalis absolui, ac exclusionem foetus facilitari α) quia grauia secundum lineam perpendiculararem cadentia, maiori nisu agunt, seu maiorem exercent vim. β) Quoniam nifus hic constrictione musculorum⁹ ab utroque uteri latere superiori augetur, quip-

G 3

pe

q. Actio uteri constringens, quae in uteri fundo maior obseruatur (§. 10.) tanta est, ut, sub operatione manuali, quam partus praeternaturalis requirit, reactionem manus superet. Haec vero manus in ute-

ri cavitatem introductae compressio, aliter non est soluenda, nisi encheiresi quadam, retrahendo eandem ad carpum usque, ac flectendo ad omnes partes, qua uteri fit relaxatio. Alias enim sensus inducitur ma-

nui

pe qua uterus ad foetum vrgetur singulari cum impetu, omni eius actione tendente in foetus partem superiorem. γ) Quippe in hoc situ nisus, quem foetus ex omni parte exercet, fit versus vaginam.

§. 14.

Licet vero uteri reactio valida maxime circa *fundum* existat, ut aequaliter in partes eius omnes directa, foetum vna cum secundinis linea perpendiculari expellat; (§. 10, 12.); observationes tamen quam plurimae retardatum, imo naturaliter impossibile testantur partus negotium, quamquam sub situ foetus perpendiculari: et *placentam* tam fortiter saepius *fundo* uteri adhaesisse, ut motus in illo validi non suffecerint expellendis secundinis, sed instituta fortiori funiculi umbilicalis agitatione, vel ruptura eius, vel inversio uteri eiusque fundi, subsecuta sit. *Prioris* reddemus rationem, specimine altero, quo modum extrahendi foetum commode forcipe nouo anglicano, et observationes quasdam susceptae eius ope felici successu operationis exponemus. *Posterior* vero observatio^r indicat, *separatio-*

nui stupefactius instar formicarum eam perreptantium, qui impedit, quo minus partes foetus a se inuicem distingui queant.

r. De *inversione* uteri perpendantur, quae LA MOTTE libr. cit. p. 806, PEU lib. cit. p. 586. ac D. FRIDIUS cit. disp. p. 34. *tradunt*. AMAND observ. 40, 50, 62. varias eiusmodi notauit observationes, et p. 359. refert, se in iis maxime praeternaturalem adhaesionem obseruasse, in quibus propter motuum ad partum imminutionem, orificii uteri relaxationem, indeque acceleratam foetus exclusionem, dolo-

res non suffecerint separandae placentae. Ita enim: *J'ai remarqué plusieurs fois, que les femmes qui accouchent avec peu de douleurs, sont ordinairement plus difficiles à delivrer, que celles qui en ont davantage, et selon moi, en voici la raison, le petit nombre de douleurs, ne pouvant être causé, que par une indisposition de l'orifice interieur de la matrice, à une dilatation facile, l'enfant vient par conséquent plus promptement, et le peu de temps, qui est employé à sa naissance, ne suffisant pas pour la preparation au détachement de l'arriere-faix, est cause, qu'après l'accouchement*

rationem placentae non ab aetivitate sola muscoli orbicularis tantum, sed aetione aequali fluidi amnii versus latera dependere. Quodsi enim placenta a. a. a. fig. I. Tab. I. adhaereat fundo vteri B. nisu foetus et constrictione vteri in puncto B. tendit versus orificium A. linea perpendiculari (§. 10.). Hoc nisu foetus aquas propellit versus punctum A. Cum vero ibi cedere nesciant, nisi versus latera c. c. c.; partes laterales membranae expandunt, quarum expansione fit extensio vasculorum capillarum, quae reactione vteri a centro fundi B. versus punctum A. atque actione fluidi amnii, quod nisu fortiori foetus a puncto A. versus latera c. c. c. vrgetur, ibique vterum magis expandit, facillime a fundo separantur.

G 4

§. 15.

ment la delivrance s'en trouve plus difficile; d'où il arrive fort souvent, que le cordon de l'ombilic se rompt au centre de l'arrierefaix, ou que l'on court risque de river la partie superieur de la matrice, à moins que l'on ne previenne cet accident par les precautions que je mis ici en usage. Videtur vero haec ratio insufficiens, cum sub facili partus negotio dolores (qui utpote effectus motuum vteri nil nisi nisu indicant ad separanda et expellenda contenta) continui ac directi sunt a fundo versus orificium, quibus foetus linea perpendiculari facillime excluditur (§. 7. 12.). Motibus igitur directis versus placentam, qui contractione et dilatatione seu vi vteri elastica peraguntur, existente actione fluidi versus latera aequali (§. 26.) vasa placentae ab utero separantur. Id

vero directe fieri nequit. nisi sede placentae in muscoli orbicularis centro, quo in potiores eius partes vterus aetivitatem exercere possit. Quando autem placenta musculo huic ad duas vel tres partes tantum adhaeret, illae quidem separantur, reliquae extra sphaeram muscoli situm obtinentes difficilius seiunguntur, quippe vis reagens vteri inaequaliter fertur in placentae corpus (§. 26.); (praesertim cum PORTAL lib. cit. p. 86. vteri locum, cui placenta adhaeret, reliquis partibus crassiorem observaverit); adeoque vis simplex ab vno latere vteri, non vniata ab utroque existit. Ergo dolores ad facilitandum partum et placentae separationem non sufficiunt, nisi motus aequalis in fundo atque aequalitas actionis fluidi amnii ab utroque latere adsint.

• DEVENTER libr. cit. p.

§. 15.

In numerum eorum, qui nullam aliam placentae sedem, quam *in fundo uteri* concedunt, DEVENTER^c ac DIONIS^u referendi sunt, quorum vero opinio experientiae

35. *La matrice s'augmente, s'étend, se dilate à mesure que les mêmes changemens arrivent au foetus, aux membranes, et aux eaux.*

t. Lib. cit. cap. IX. vbi: *le placenta ne s'attache qu'au fond de l'uterus et c'est cette portion, qui augmente le plus. Eandem repetit sententiam in subsequentibus respondendo ad objectiones - - On ne manquera pas cependant de m'objecter le témoignage de quelques accoucheurs, qui attestent, qu'ils ont trouvé le placenta adhérent aux côtés de la matrice, assez près de son orifice, mais je répondrai, que cette autorité prouve peu dans la bouche de ceux qui, n'ayant jamais remarqué, que la matrice prend des situations obliques, n'ont pu observer, si le fond de l'uterus étoit tourné en avant, ou en arrière; d'où il suit qu'ils n'ont pu remarquer en quel endroit positivement le placenta étoit attaché.*

ii. Cum fixam sedem placentae in parte uteri superiori posuerit; miranda simul inelarescendi eius cupiditas, qua ductus asserere sustinuit, neminem inter anatomicos fuisse qui sufficientem reddiderit ra-

tionem situs placentae in uteri fundo. Ita enim: libr. cit. p. 183. *Le placenta si nécessaire pour entretenir la circulation du sang de la mere à l'enfant, est toujours placé à la partie supérieure de la cavité de la matrice: les anatomistes conviennent de sa situation; mais je n'en ai point vu qui nous ait donné des raisons, pourquoi il est placé plutôt en cet endroit qu'en un autre, etc. Supra enim laudatus RUVSCHIUS describendo muscolum uteri orbicularem (§. 10. not.), usum huius muscoli sufficienter probavit, insufficienter vero DIONIS. Primo enim substantiam uteri non adeo compactam in fundo quam in lateribus animadverti docet, quo vasa placentae mediante membrana chorœi villosa cum uteri vasibus in fundo liberius faciliusque iungerentur, contra eorum cohaesionem arcta et compacta uteri in lateribus structura impediret. Argumentum vero infirmo ruti fundamento, testatur ipsa uteri interna structura (§. 17.) et adhaesio placentae ad latera uteri eiusque orificium (§. 18.). Pergit eodem §. aliam subiungendo causam, uteri vasa scilicet copiosiora*

tiae repugnat quotidiana. Neque enim ratio, qua DE-
VENTER contradicentes convincere conatur, sufficiens est,
quando lateralem placentae adhaesionem adparentem tan-

G 5

tum,

stora inueniri in fundo vteri, quam in reliquis eius partibus, necessaria ad ouuli nutritionem. Sed aliam nobis sistunt figuram RVYSCHII, GRAAFII, MORGAGNI, BARTHOLINI, MALPIGHII, SANCTORINI, HEISTERI, WINSLOVII, reliqui, quippe qui corpus vteri vasculosum fibris variis praecipuis circa fundum intertextum nobis sistunt, cuius vasa capillaria hiant quaquaversum in vteri cavitatem. (§. 17.) Hinc ratiocinantur, ouula nutririi maxime in loco placentae contiguo, affluxu sanguinis materni ac transfudatione succi nutritii per poros membranae chorei villosae. Porro necessitatem *situs placentae in fundo ad peragendum circulationis ac nutritionis* negotium requirit, quod situ placentae ad latera vel ante orificium vteri propter foetus compressionem impediretur. Quodsi verum sit, foetus e centro grauitatis prolapsus detineri in parte, quae minus reagit, nisi partis prolapsae foetus existente maiori (§. 29.): funiculus tamen umbilicalis dum ceu specificè leuior respectu foetus innatat aquis, liber sui que iuris est, vt MAURICEAU tradit lib. cit. t. I. lib. II. p. 230. *Le cordon de l'enfant flotte au milieu*

*de ses eaux, où ne pouvant pas être comprimé, le mouvement du sang n'y peut pas aussi être comprimé: vel circumuolutus foetus partibus negotium sanguificationis ac nutritionis non impedit. quemadmodum recens nati, viui sanique testantur infantes, qui variis umbilicalis funiculi circa collum et partes extremas circumuolutionibus in lucem eduntur. Deinde ostendit *situ placentae in fundo vteri liberiore fieri ac faciliorem sanguinis per venam in foetum descensum*, quam sub laterali ac anteriori et inferiori placentae in vtero sede fluidi adscensum. Regula quamuis luce meridiana clarior; quippe motus fluidorum velocior fit, pro eo, ac illa nisi proprio facile descendunt (per leg mot.): falsa tamen eiusdem applicatio. Funiculus enim umbilicalis, dum vel liber vel circumuolutus partibus foetus fluido amni innatat, varios circuitus angulosque format; adeoque sanguinis prolapsus per venam in foetum istis circuitibus funiculi umbilicalis descendendo et adscendendo absoluitur, vid. DEVENTER lib. cit. c. XVIII. ac fig. *aeri incisus* Itaque liquet non a descensu solum sanguinis per venam umbilicalem, sed potius a motu leni constrictorio vteri placen-*

tum, et ab obliquo uteri situ provenire contendit. Quod quamvis nonnunquam fieri concedamus, exceptio tamen non tollit regulam possibilitatis ac existentiae adhaesionis placen-

placentaque, qui augetur actione musculorum abdominis sub in- et expiratione, circulum sanguinis e placenta in foetum promoueri, cf. illustr. HOFFMANNVS medic. ration. system. tom I sect. II. c. XII. p. 248 et B BOERHAAVIVS institut med p 373. 374. Demum suspendi debere omulium in uteri fundo indicat, ne cum *impuris succis*, ut sanguine menstruo, vel mucos quodam, sicuti fluor albus est, *ex utero eliminetur*, qua ex hypothese MAURICAEI sententiam reiicit, qui recte quidem libr. cit. t. I. c. VII. p. 39. facta impraegnatione uteri orificium claudi affirmat, quo secundum BOERHAAVIVM instit. med. p 343. *ouum impraegnatum, clauso iam stritura suorum musculorum utero, contineatur*. Mutationes enim omnes orificii uteri, quas in gravidis animaduertimus, consistunt in extensione orificii fibrarum, quae postea pro eo, ac illud dilatatur, abbreviantur. Hinc obseruamus post statum conceptionis, uteri orificium longius compactiusque prominere, sub incremento grauiditatis mollius atque crassius fieri, ac tandem pro eo ac uterus dilatatur, ita expandi, ut instante partus tempore nisi corpus rotundum, ac eius in medio riniam tactu percipere

re valeamus, quae tandem in ipso partu ita aperitur, ut sub situ foetus perpendiculari, motibusque ad foetum directis, facilis per illam foetui ac secundinis pateat exitus. Impuritates autem seroso mucidae vel sanguineae, in quibusdam gravidis primis mensibus e genitalibus fluentes, ac ultra diu diu gestationis tempus saepius durantes, non ex utero, sed vagina eius, fluunt, et in plethoricis maxime obseruantur, quae pro ratione dispositionis humorum, partiumque genitalium, temperamentis, vitaeque generis, sanguinem, vel mucum effundunt. Quando vero aperto orificio tempore gestationis sanguis uteri cauitate effluit; periculum abortus imminet, id quod ab optimis artis obstetriciae magistris ac nonnullis, qui de natura humana scripsere, uti HOFFMANNIS, BERGERIS, BOHNIS, VERDVCIIIS, ORTLOBIIS, aliis, sufficienter probatum fuit. Quodsi adducta ratio laudati viri foret sufficiens, partus difficilis ex placenta ad uterum adhaesione propter effluxum ouuli ex utero nunquam contingeret, quod cum rationi et experientiae sit contrarium (§. 18.) sententiam auctoris, neque speciem tantum verisimilitudinis prae se ferre patet.

placentae in vno vteri latere, vel parte eius anteriori et posteriori, vel ante orificium (§. 18.). Concludit inde, fundi vteri substantiam^v reliqua magis augeri. Neque hoc negamus, existente placenta in fundo; interim asserimus, partem vteri, cui adhaeret placenta, reliqua eius substantia fieri crassio^w (§. 14. not.).

Modus vero possibilitatis diuersae placentae in utero sedis ac inde enati vteri foetusque situs, pro eo ac ouuli fibrilla adhaeret, patet ex ipsa vteri structura. Licet vero MALPIGHIVS vteri compagem adeo obscuram esse fateatur, vt pene impossibilem ipsius iudicet resolutionem; operam tamen iam dedere antiquissimi GALENVS, VESALIVS, et alii, quippe qui in substantiam eius inquirentes, vterum ex *meris membranis* constructum esse iudicarunt, quae lege naturae ad incrementum foetus explicentur. *Carnoso-nerueam* vteri substantiam depraedicat DRELINCOURTIVS, *fibrosam* BERGERVS, *spongiosam* GRAAFIVS, BOHNIVS, WINSLOVIUS, *vasculosam* penitus RVYSCHIVS membranis, quibus contextus carnosus continetur, inuolutam, in cuius cauitatem internam hiant orificia vasorum, quae originem ducunt a tortuosis, arterioso-venosis, spermaticis, hypogastricis et haemorrhoidalibus inter se communicantibus.

§. 17.

v. DEVENTER libr. cit. p. 38. *La raison pourquoy le fond de l'uterus augmente plus que le reste, c'est, comme je l'ai deja dit, l'adherence du placenta, et sa disposition mechauique, qui fait que le placenta s'y attache, et qu'ils augmentent, et s'etendent ensemble.*

w. PORTAL. lib. cit. p. 86. *Il me vint dans la pensée que je pouvois m'eclaircir d'un doute où*

j'estois: sçavoir si la matrice seroit plus épaisse à l'endroit où le placenta se trouvoit adherent; et l'examinant derechef en toute son étendue et circonference, je la sentis être mollette et membranense, et elle me parut de l'épaisseur environ de trois à quatre lignes; et je la trouuai au tact plus épaisse à l'endroit où le placenta étoit attaché, qu'ailleurs.

§. 17.

Miranda haec uteri structura, quam compages vasorum, fibrarumque circa fundum maxime conspicuarum membranacea constituit, nos docet dispositionem uteri ad recipienda vasa, quibus placenta intimè iungitur. Quamvis vero haec vasa, teste WINSLOVIO, ^x maxime conspiciantur in fundo, orificia tamen eorum in reliquis uteri partibus distributa, iniectiones RVYSCHIANAE et ab aliis institutae probant, ^y ac nos conuincunt, vera esse, quae DEYENTER ^z perspicue tradit.

§. 18.

Deinde *situm placentae in utero diuersum* confirmant *observationes conceptuum tubarii, ^a ovarii, abdominis,*

x. Exposit. anatom. de la structure du corps humain tom. IV. p. 59. *La portion de cette membrane qui couvre le fond de la cavité, est percée de quantité de petits trous assez sensibles, par lesquels on fait sortir des gouttelettes de sang en pressant tout le corps de l'uterus.*

y. Celeberrimus CASSEBOHMIVS in utero foeminae ultimo gestationis tempore, vna cum foetu extinctae, vasa omnia sanguine repleta per totam uteri inuenit substantiam. Facta iniectione mercurii in arterias et venas iliacas internas, per totam substantiam uteri e poris venosis in cavitatem internam hiantibus, vndequaue guttulas eius effluxisse, parum vero ex arteriosis exstillasse animaduertit. Quae observatio nos docet; vasa dispersa per totam uteri substantiam,

eiusque dispositionem vbiunque ad recipienda vasa placentae nutritioni foetus destinata. Vid. RVYSCHIVS obs. anat. I. fig. 12 p. 13.

z. Libr. cit. pag. 21. 22. *L'uterus en lui-même est d'une substance épaisse, et solide, il est composé d'une multitude innombrable de vaisseaux d'une finesse étonnante, venes, artères, nerfs, et vaisseaux lymphatiques, parsemé de fibres musculaires, dont le mélange, le tissu, l'arrangement, forment un objet admirable.*

a. Vid. RVYSCHIVS aduers. Dec. I. p. 6. ELSHOLZIVS de conceptu tubario Lips. 1676. in 4to, TILINGIVS de tuba uteri, deque foetu nuper in Gallia extra uteri cavitatem in tuba concepto, Rintellii 1670. in 12mo, CYPRIANVS de foetu tubario Amstelod. 1700.

DEVSIX-

ac praeternaturales partus saepissime matri foetuique fune-
lli, a placentae ad uteri orificium vel ad latera adhaesione
prouenientes. ^b

§. 19.

DEVSINGII vindiciae foetus ex-
tra uterum geniti anno 1664.
in 12mo, eiusdem historia foe-
tus extra uterum geniti 1661.
in 12mo, eiusd historia partus
infelicis, quo gemellorum ex utero
in abdominis cauum elapsa ossu,
sensim multis annis post per abdo-
men ipsum in lucem prodierunt
1662. in 12mo. SINIBALDI
historia foetus Musipontani Fran-
cof. 1679. in 4to. STRAVSII
resoluzio obs. Musipontani foetus
Darmst. 1663. in 4to. MAU-
RICEAU L. I c. V. p. 86. His-
toire d'une femme dans le ven-
tre de laquelle on trouua après
sa mort un petit foetus, de trois
mois, ou environ, avec une
grande abondance de sang caillé;
la quelle merite bien d'être exa-
minée, pour sçavoir si cet enfant
auoit été engendré dans le vais-
seau eiacularoire, appelé Tuba
uteri, comme plusieurs personnes
le croyent. MANGETTUS bi-
blioth. anatom. t. I. p. 623.
LOUIS-LEGER DE GOVEY
veritable chirurgie à Rouen:
1714. in 8vo curiosam refert
obseruationem, quae inscribitur
p. 401. *Observation d'une
Demoiselle, à la quelle on trouua
un petit fetus dans une tumeur,
qui lui survint à l'ame. Pla-
centam eius obseruauit in am-
bitu annuli musculi obliqui
eiusque partibus adiacentibus*

pag. 404. TVLPIVS obser-
uat. med. lib. IV. c. 40. em-
bryonis frustulatum per aluum
excreti mentionem facit.

b. *Placentae uteri lateribus,*
vel etiam eius orificio adhaeren-
tis, quamplurimae extant ob-
seruationes. In casu priori situ
foetus existente obliquo, post
extractionem eius cum pedibus,
instituenti placentae decortica-
tionem ut plurimum nos cogit
necessitas In posteriori me-
thodum secuti sumus celeberr.
FRIDIJ, qui eiusmodi partum
cum haemorrhagia, vitaeque
matri foetusque periculo iun-
ctum, non naturae negotio re-
linquendum, sed facta placen-
tae in tantum ab utero separa-
tione, in quantum iubet ne-
cessitas introducendi manum,
ruptisque membranis, foetum
encheiresi quadam manuali pe-
dibus extrahendum iubet. conf.
supr. alleg. disput. Displicet
vero a D. GRÉGOIRE Parisiis
nobis admodum laudatus mo-
dus, quando in simili casu per-
forandam placentam, ac per
illam foetum pedibus extrahen-
dum iubet, quippe dilaceratio-
ne vasorum placentae; insignis
haemorrhagia oritur, circulus-
que sanguinis e placenta in foe-
tum sistitur, PORTAL. p. 207.
obs. XLIII. *d'un accouchement,*
où l'arriere-faix se presentoit.

§. 19.

Quum igitur ratione ducti statuamus *uteri dispositionem* in toto eius ambitu ad recipienda vasa placentae, (§. 16. 17.) diuersam vero placentae sedem obseruationibus probauimus (§. 18.); effectus *lateralis adhaesionis* considerari meretur, qui consistit in eo, vt uterus foetusque e situ perpendiculari dimoueantur, lineamque directionis obliquam accipiant: quemadmodum *excell. FRIDIVS*, quem honoris causa nominamus, *supra cit. disp.* probat; quando *in obliquo*, inquit, *foetus situ post partum illi lateri adhaerens reperitur placenta, in quo foetus oblique situs fuit, atque ibi tam firmiter accreta est, vt raro more solito mediante lenta attractione cum funiculo umbilicali instituenda educi, quin potius per manualementem de-corticacionem primum ab utero separari, et tum denique extrahi possit.* (§. 14. eiusque not.)

§. 20.

Dicitur vero a nobis *situs uteri obliquus*, quando linea recta D. F. fig. II. e centro placentae in D. sumpto per centrum uteri C. ad alterum perimetri uteri extremum F. ducta, cum alia quadam F. G. ex eodem extremo ducta, atque perpendiculararem A. B. ad angulum rectum secante, facit angulum obliquum.

§. 21.

Sed *foetus situs obliquus* audit, vbi linea ab vno eius extremo D. fig. II. vsque ad alterum F. ducta, cum alia quadam

VIARDEL cap. VII. *d'un accouchement, au quel l'arriere-faix se presentoit le premier au passage*, p. 88. AMAND, *obl. XX. Accouchement d'une femme, qui avoit une perte de sang depuis douze jours, dont l'arriere-faix se presentoit avec un pié de l'enfant*, p. 118. LAMOTTE

de la sortie de l'arriere-faix avant l'enfant t. III. p. 404. MAURICEAU t. I. l. II. c. XXVII. *de l'accouchement, au quel l'arriere-faix se presente le premier, ou est tout-à-fait sorti devant l'enfant.*

c. Cap. II. p. 21.

quadam F. G., perpendicularem A. B. ad angulum rectum secante, facit angulum obliquum.

§. 22.

Itaque *foetus situs obliquus* ab *uteri situ obliquo* in eo differt, quod in priori casu linea D. F. fig. II. ex centro placentae per centrum uteri C. ducitur, in altero autem ab una foetus extremitate ad alteram usque.

§. 23.

Quodsi vero placenta non est in uteri fundo B. fig. I; pars uteri dimidia B. a. b. b. b. etc. A. magis intumescet; (§. 10.) ita, ut grauior euadat altera B. a. b. b. b. etc. A. sicque fiet uteri situs obliquus fig. III, atque ita mutabitur, ut centrum fundi, quod antea fig. I. et II. e diametro oppositum erat vaginae in A, nunc sit in puncto *laterali* F. G. fig. III., quod priori B. est inferius, atque opponatur puncto E.

§. 24.

Quo magis uterus sub incremento foetus extenditur, eo maius successiue replet spatium. Reagit quidem uterus, sicuti in omni motu fit, qui ex percussione oritur, (per princ. mot.) haud tamen quaquauersum aequali vi, sed maiori ab isto *latere*, ubi est *placenta*, praesertim in H. G. fig. III. Quo enim corpus quoddam est grauius; eo difficilius a latere mouebitur, i. e. maiori cum vi resistet motui laterali. Hac maiori resistentia seu vi inertiae, foetus magis vrgetur versus alteram partem D. E. ac versus placentam, ita ut situm reclinatum D. L. accipiat, si placenta H. G. non adeo multum distat ab ordinario fundi loco in B.

§. 25.

Quando autem placenta in O. L. fig. IV. ponitur, integer foetus, seu utraque eius pars tam superior quam inferior,

ferior, versus alteram vteri partem B. D. F. C. A. magis vrgebitur, ac haec reaget. Itaque foetus pro diuersitate reactionis, quae fit ab altera vteri parte B. O. E. L. N. N. N. A. vel *obliquum* B. F; vel magis *perpendiculararem* D. C. obtinebit situm. In *priori* casu crescente foetus pondere, ita, vt grauior liquore amnii euadat, ex situ B. F. prolabeatur versus E, et situm habebit obliquum E. F, vbi omni suo nisu tendet versus *partes vteri laterales* N. N. ac postea proprio motu situm mutabit, etsi semper situ obliquo permanserit. In *posteriori* vero variuin situm pro diuersitate motus liberi foetus obtinebit.

§. 26:

Quum igitur, mole in vno vteri latere existente maiori, grauitas maior in illo euadat, *aequilibrium actionis et reactionis* in vtero tollitur, eoque fit, vt motus fluidorum inaequaliter dirigatur versus latera, inprimis vero eam vteri partem, quae minus resistit. (per leg. mot.) Hinc ratio eorum conici facile potest, quae circa placentae in lateribus adhaesionem obseruauit FRIDIUS. (§. 19.) Testantur sublatum vteri, foetusque in vtero aequilibrium signa ante partum iam conspicua, v. g. inaequalitas abdominis, durities, altitudo, et dolorosa grauitas in illo latere, in quo maxime mouetur. Posita itaque placenta in O. L. fig. IV. nisu foetus ad partes vteri laterales O. E. L. N. N. A. maior humorum adfluxus et refluxus in parte hac, ideoque et motus auctior excitabitur, vterusque magis extendetur. Haec *vteri inaequalis extensio*, quam HIPPOCRATES^d obseruauit, dum *fortus*, inquit, *mares quidem in dextris, foeminae vero in sinistris magis*, non indicat differentiam sexus, sed motum foetus in vno latere maiorem, ac in altero, adeoque vel *vteri*, vel *foetus*, vel vtriusque *situm obliquum*.

§. 27.

d. Sect. V. aphor. 48: THOMAS BARTHOLINUS Anat. L. I. c. 23. p. 162;

§. 27.

Quisque autem facile intelliget, *obliquis his sitibus difficilem reddi debere partum.* Etenim in situ D. L. fig. III. motus directio non fit versus vaginam in A, sed versus L. et E. respectu grauitatis, qua perpendiculariter deorsum nititur. Potest quidem fieri, vt ex parte etiam deorsum tendat versus vaginam, e. g. ex K. M. sed nisus hic est insufficiens. Magis autem partum impedit situs E. F. fig. IV. Nam motus directio fit versus F, et foetus maxima suae grauitatis parte premit vterum in punctis N. N. N, vt taceam impedimentum, quod figura foetus creat, ceu optime testatur FRIDIVS, quando ^e *quo propius*, ait, *placenta fundum vterinum accedit, eo minor foetus obliquitas, eo facilior quoque est partus: quo procul autem a fundo vteri remota est, eo obliquiorem, et situm, et eo difficiliorem, imo et funestum, foetus et mater nanciscuntur partum.*

§. 28.

Verum enim vero posita *placenta c. c. c.* Fig. II. *ante orificium vteri* in A, vterus vna cum foetu situ permanebit perpendiculari, quia actio ab utroque latere libere et aequaliter fit, et aequalis reactio placentae c. c. c. versus centrum C. licet eiusmodi placentae situs admodum sit praeternaturalis, imo causa saepius funesti partus. (§. 18; ei. not.)

§. 29.

Interim fieri posse adfirmamus, *foetum e situ naturali dimoueri, etsi vteri situs adhuc sit perpendicularis.* Nimirum quamdiu linea directionis C. F. Fig. II. e centro grauitatis foetus C. ducta cadit intra basin foetus, i. e. intra caput, quo regulariter vaginam in A. respicit, vel intra pedes (§. 5.): ille non potest cadere versus vnum alterumue latus vteri, ita, vt capite vel pedibus illud tangat, e. g. in puncto D. atque sic situm accipiat inclinatum.

e. cit. disput. c. II. p. 21.

tum. (per princ. mechanica.) Linea autem directionis regulariter extra basin foetus cadere non potest (per priora). Sed accidit quandoque, ut extraordinario quodam conflictu, vel superior vel inferior pars foetus ab vno uteri latere E. vehementius prematur versus alterum latus D. ac reagere potest. Quodsi iste conflictus adeo vehemens existit, atque foetus hoc ipso ita inclinatur, ut linea directionis C. A. non ulterius intra basin foetus existat, partes vero basin foetus constituentes extra illam positaе, versus punctum E. tendant; foetus, postquam prolapsus est versus punctum istud D. se ipsum in pristinum situm perpendicularem restituere nequit, nec uteri reactione, in illo puncto id possibile est, quatenus nifus partis prolapsae foetus maior ibi existit, ac reactio uteri. Prius tamen haec situs mutatio non accidit, ac *foetus sufficientem gravitatem* est consequutus, qua uteri reactionem ab vna parte superare valet, saltem ei aequatur.

§. 30.

Situ autem tali ratione mutato, difficilis redditur partus, quippe uterus non ex omni parte tunc in foetum pressionem exercet, nec ipse foetus omni sua gravitate nititur versus *orificium uteri et vaginam*, sed simul in *reliquas uteri partes*.

§. 31.

Expositis iam iis quae docent causam situs uteri gravidi foetusque in utero, notandum, HENRICVM DEVENTERIVM^f *causam situs obliqui foetus in uteri situm obliquum*, huius vero in *laxitatem ligamentorum* reiecit. Enim vero quamvis concedamus, uterum gravidum, graviore sua parte liberum ac solutum, facile huc vel illuc dilabi posse (*quippe uterus parti acuminatae non diu potest inniti, quin huc vel illuc inclinet*) et GRAAFIVS doceat,

f. Operat. Chirurg. novum lumen obstetricantibus exhibentibus c. XI.

ceat, vterum non semper praecise in medio collocatum, sed quandoque, licet rarius, illum nunc magis versus dextram, nunc magis versus sinistram hypogastri partem praesertim in *praegnantibus* situm offendi; *laxitatem tamen ligamentorum*, propter facultatem extensivam, (ceu tradit DEVENTER) non utpote *causam*, sed ut *effectum* sublatis aequilibrii agnoscimus; quippe in parte vteri graviore, extensio ligamenti vnius, in altera alterius relaxatio contingit: alias enim quaeuis grauida, secundum traditam ab auctore ligamentorum dispositionem, semper et foetus et vteri situm obliquum patiatur necesse est, cui vero experientia et auctoritas aliorum repugnat.

§. 32.

Quum vero in antecedentibus *causam situs vteri foetusque obliqui a diuersa sede placentae* in utero deduximus; restat, ut paucis in *originem adhaesionis placentae* inquiramus. Ouula dum diuersimode in ouario disposita sunt, simul arcte eorum sinibus continentur. Cohaesio haec aliter non contingit, nisi mediante fibrilla, qua ouulum petiolo suo adhaeret. Accedente itaque statu conceptionis, vi feminis expansiva ouulum turgescens ac expansum, liberatur. Hac expansione ouuli, fibrilla, qua petiolo antea adhaesit, simul extenditur, eaque excedente, ad rupturam cogitur, obducente sinum ouuli cicatrice quadam. Ouulum hoc mediante semine, quo tuba FALLOPII ac vterus turgent, defertur in vterum, eiusque fibrilla fundum ordinarie petit, quippe utpote specificè leuior femini reliquisque humiditatibus in utero contentis innatans, vna cum ouulo altiora petit, atque existente reactione vteri, ac actione fluidi quaquaversum aequali, in centro fluidi continetur, ut fibrilla ouuli situ perpendiculari centrum fundi respiciat.

§. 33.

Mutationi vero loci obnoxium est ouulum impraegnatum, et in vteri cauitatem iam delatum, pro diuersis mutationi-

tationibus corporis foeminae post concubitum. Quod si enim foemina statim ad latus inclinēt, linea e centro fundi uteri ad orificium eius ducta, euadet obliqua: ouulum vero cum fibrilla in fluido contentum^s ad superiorem uteri partem tendet proximam, quam perquam perpendiculariter respicit, et ad illam maxime, ad quam propter minorem resistantiam vrgetur, ibique radices agens, funiculum constituet umbilicalem, eiusque puncto adhaesionis, dum peruia haec fibrilla in ramulos diuiditur, corpus vasculosum placentae formabit, necessarium ad recipiendum lympham ac sanguinem, pro eo, ac crescente foetu vasa placentae magis aptantur ad recipiendos vel lymphae, vel sanguinis globulos.

§. 34.

Adhaesio fibrillae ouuli praeternaturalis in actum iam ducta statu grauiditatis corrigi nequit. Hinc *praeseruandi scopo* experientissimus D. FRIDIUS^h suadet, vt foemina *partui praeternaturali obnoxia, post concubitum in lecto, resupina quiete tam corporis, quam animi exactissima, ad minimum per otidium vtatur*, quo ouulum per tubam FALLOPII in uterum delatum, perpendiculariter ad centrum fundi tendat, ac eius fibrilla ibi adhaerens causa existat *situs placentae, foetus, ac uteri perpendicularis.*

g. Tubam Fallopii uterumque semine repletum inuenit Cel. RVYSCHIVS aduers. anatom. med. chirurg. Dec. I. p. 3 et 4: idemque vidit in utero

mulieris cum adultero deprehensae in adulterio, statimque a marito deprehensore interceptae, thes. anat VI.

h. Discept. supr. cit. p. 42.

XXV.

D. CAR. FRIDER. CHRISTIAN. HENNEMANN

DISSERTATIO

DE

OBLIQUITATE VTERI ET POSI-
TVRA INFANTIS OBLIQA VEL
INIQA.

GOTTINGAE, 1769.



D E

OBLIQUITATE VTERI ET POSITURA
INFANTIS OBLIQUA VEL INIQUA.

SECTIO PRIMA.

SISTENS PARTVS NATVRALIS ET PRAE-
TERNATVRALIS NOTIONEM.

§. 1.

Prooemium.

Speciminis inauguralis elaborationem meditati cum ante omnia delineandi limites videantur, quibus materiae pertractandae contineatur ambitus, ut ita secerni facili negotio queant a proposito aliena, primoque quasi intuitu, quousque producendum sit orationis filum, perspicere possit L. B.: generalia quaedam, quae ad hunc scopum facere posse arbitratus sum, de variis partuum speciebus, hac sectione praemittere operae pretium censui. Ita tamen in hoc versabor negotio, ut leui tantum pede ea attingam, uberiorem expositionem iis relinquens, qui varias partuum diuisiones ex proposito commentariis adumbrare haud dedignantur.

§. 2.

I. *Duplex significatus vocabuli partus.*

Notanda vero ante omnia aequiuocatio vocabuli partus videtur, ne, parum attentus, quonam accipiatur significato, autorem quemdam erronee aut minus saltem commode de partu quidquam praedicasse iniquo censeas.

Duplici praesertim sensu vocabulum partus inter nostrates usurpari solet. Venit enim α) hac voce in sensu
H 4 gene.

generaliori sumta, ipse, quo foetus ex utero^a excluditur, actus, qui si ad tempus, quo foetus in utero gestatus fuit, respicias, vel ipsius partus siue maturi, aut κατ' ἐξοχὴν sic dicti, siue praematuri,^b vel abortus^c nomen sortitur. Praeter hunc significatum eo magis in arte obstetricia utilem, quo facilius ita actus exclusionis, a foetu, qui excluditur, distingui queat, alius usu obtinuit, non aeque commendabilis. Interdum β) ipsi foetui hoc applicabatur nomen. Quod quidem, quo iure factum sit, meum non est hoc loco curatius perpendere, cum, quanta sit consuetudinis vis, in significatibus verborum, in se arbitrariis, stabiliendis immutandisque, non ignorem.^d Id tantum monitum esse volo, me in hac dissertatione partus vocem semper pro actu accepisse.

§. 3.

II. Partuum species.

Iam facilis, ad varias partuum species explicandas patet transitus, quarum primum pilum ducere videtur, per-

a. A partu enim discrepare extractionem foetus qui in alio loco, quam in utero reperitur, statuo. Exempli vid. in HALLERI Element. Physiol. Tom. VIII. pag 45. et in epist Patunae ad Morgagnum de foetu sine inuolucris extra uterum invento.

b) c) PVZOS *Traité des accouchemens*, à Paris 1759. Chap. XVIII. p. 190 seqq. PEU *pratique des accouchemens*, à Par. 1694. Liv. I. Chap. IX. p. 87 seqq.

d. Interim, quod ab hoc significato nec aenim castius loquens abhorruerit, fragmenta veterum Ictorum in Digest. Libris seruata satis testantur. Prió-

rem enim significatum in l. 1. §. 19. de ventre in possessionem mittendo inuenies; posterior autem l. c. §. 11. in f. §. 15 et 17. item in l. 1. §. 11. l. 2. de Carboniano edicto, in Rubro Tituli de inspiciendo ventre custodiendoque Partu ll. 1. §. 1. 12, 13. eod. innumerisque aliis locis obuiam est. Quin apparebit simul ex horum, aliorumque, quae adhuc comparare licuit, locorum numero, probabilis, quaeque notatu mihi dignissima videtur, coniectura, ea tempestate, qua ista loca condita sunt, vocabulum partus, saepius pro foetu, quam pro actu sumtum esse.

peruulgata eorum in naturales et praeternaturales distinctio. Naturale philosopho omne illud audire, quod per naturam rei, i. e. per vires rei infinitas possibile, inter omnes constant; eandemque seruarunt notionem artis obstetriciae Doctores, quandam partuum speciem naturalem vocantes.

A. Partus naturalis.

Animaduenterunt enim, alios partus per solam naturam, i. e. per eas vires matris vterique, quae ad foetum excludendum conferre queunt, absolui posse, alios secus; Illos *naturalium* nomine appellarunt.^f

§. 4.

I. Eius requisita.

Quae vt characteristica, si ita loqui fas est, reddatur notio, circa requisita partus naturalis dispiciendum erit. Fluit, vti opinor, prono alueo ex ista definitione §. antec. communis haec eorum indoles, quod omnia ea in hunc censum veniant, quae, vt vires parturientis vterique ad exclusionem foetus sufficiant, adesse debent. Itaque cum duobus praecipue momentis absoluat partus negotium, primo vt exclusio foetus ex vtero, deinceps, vt transitus eius per reliquas partes genitales rite procedat: ad alterum horum capitum spectare debent, quae modo enarrabo, partus naturalis requisita.

H 5

Fallor

e. BONETI Thesaur. med. pract. Genev. 1690. T. III. p. 286. n. 35.

f. In figenda hac notione secutus sum viros Cl. PVZOS l. c. Chap. X. p. 106. et PEU l. c. Liv. I. Chap. XII. §. 1. ita tamen, vt doctrinae gratia definitionem, quam illi exhibent, quaeque in communi vita forsitan seruetur, quodammodo mutauerim. Non enim, vti

viri Cl. partum naturalem dixi, qui sola natura duce *perficitur*, sed quae ea sola duce *perfici potest*; memor scilicet, quod alias 1) ab arbitrio nostro qualitas partus penderet, cum et citra necessitatem succurri naturae conatibus possit, 2) nulla alia partus naturalis tradi possent requisita, quam vt partus negotium a manu obstetricis haud promoueat.

Fallor aut pertinent huc

I.) *ex parte matris* haec requisita:

a. iusta sit uteri, tam quod ad situm, quam intuitu vis contractibilis, sanitatisque, conditio. Iustum uteri situm eum voco, si orificium eius in axi pelvis haereat; iustam uteri respectu vis contractilis conditionem, si contractiones uteri, ut expellatur foetus, satis efficaces sint; iustam denique eius, sanitatis respectu habito, constitutionem, si morbis careat, exitum foetus difficiliorem reddentibus, e. g. prolapsu, polypo.

b. rite constitutae sint reliquae partes genitales tam externae, quam internae. Itaque

α. proportionata sit ossium pelvis apertura tam superior quam inferior foetui quoad amplitudinem latitudinemque

β. sint satis quoque ampla vagina et genitalia externa, quorum nomine huc veniunt sinus externus vulvae et labia pudendorum.

γ. careant utraque vitio locali.⁵

δ. nullum faceffant negotium partes genitalibus adfines. Sit igitur partus tempore α) nec intestinum rectum scybalis duris, β) nec vesica urinaria urina, grumo lapidibusque repleta.

II.) Foetus intuitu huc spectare visa sunt haec requisita:

a. iustus sit infantis situs

α. haereat scilicet foetus in axi uteri pelvis

β. omni exfule complicatione

b. habeant membra foetus proportionem ad aperturas pelvis

c. iusta

g. ROEDERERI *Elementa artis obstetriciae* 1766. p. 110.

- c. iusta longitudine sit funiculus umbilicalis instructus
- d. ita cohaereat cum utero placenta, ut per contractiones eius facile separari queat.

§. 5.

2. *Eius diuisio in faciliem et difficilem.*

En, si requisita cogere in vnam orationem velis, realem, quam vocant, partus naturalis definitionem! Abit is iterum ex sententia Dd. artis obstetriciae in duas species. Prouti enim vel leuiora tantum adsint symptomata, vel lente et sub grauioribus affectionibus absoluat partus, is vel *facilis* vel *difficilis* vocatur.

Apparebit ex hac definitione quod, quin sicco praeteream pede, a me impetrare non possum 1) nullum partum absolute facilem dici posse, quum nullus ab omni molestia vacuus sit, sed inniti potius hanc denominationem comparationi partus faciliores inter difficilioresque institutae, quam impropriissimam salutare barbaro termino vel ea propter dialectica solet, quod tertium comparationis, cuius loco hic omnimoda incommodorum absentia fungitur, nulli rerum comparatarum per se, sed tantum alteri in relatione ad alteram competat; 2) accidere huc, quod in abstracto satis accurate regi nequeant partus facilis difficilisque fines, sed potius decisio quaestionis, cuinam partuum naturalium speciei datus quidam partus accensendus sit, relinquere debeat competentis de his rebus iudicis iudicio, qui pro diuersa virium parturientis corporisque conditione, pro vehementia dolorum, et pro temporis diurnitate, aliisque circumstantiis, facilis sit an difficilis? arbitrabitur. Ab hisce enim circumstantiis pendet tota ista distinctio, indeque, quamdiu modum quo metiri dolorum vehementiam, viriumque pro diuersitate subiectorum diuersarum potentiam possimus, inuenire nobis datum non est, figi dictae diuisionis limites non poterunt.^h

§. 6.

h. v. SWIETEN in comment. ad BOERHAAV. T. IV. p. 513. edit. Lugd.

§. 6.

Et causae partus facilis aut difficilis.

Causas partum facilem difficilemve reddentes quod attinet, facilis erit partus, si ad requisita partus naturalis adhuc circumstantiae partus negotio fauentes accedant e. g. iuuentus parturientis, sanaque et robusta matris constitutio. Difficilior caeteris paribus iam erit, in quo hae deficiunt; quae quidem difficultas augebitur, si aliquod *partuum naturalium* requisitum *pro parte* haud adsit. *Aliae* igitur partus laboriosi causae huic cum praeternaturali *communes*, *aliae* illi *propriae* sunt. Ad posteriores mihi debilitas matris referenda videtur, quam, licet praeternaturalis partus causam renunciare haud audeam, difficiliorem tamen reddere partum posse omnino existimo. ⁱ

§. 7.

B. *Partus praeternaturalis.*

Linquo haec, ne iusto longius a proposito aberrem, iam de partu praeternaturali, quae huius loci esse videntur expositurus.

I. *Definitio.*

Opposita haec partui naturali (§. 4.) notio cum ex opposito declaranda sit, *partus praeternaturalis* nomine ille veniet, ^k qui non nisi manibus

i. Ita limitanda videtur sententia Celeb. DE LA MOTTE *Traité des accouchemens* Part. 2. Liv 2. Chap. 3. qui debilitatem magis proficuum quam noxiam renunciauit. Nam quamuis lubens concedam, a contractionibus uteri maximam partem pendere partum, tamen conatus matris ad promouendum eum conferre posse quisque largietur. Si igitur cae-

tera paria supponere fas est, facilior semper partus erit, quem nisibus suis mater accelerare potuit, quam si ob virium defectum id ei haud licuit.

k. Aliam fere diuisionem secutus videtur Cel. DE LA MOTTE l. c. partus in naturales, non naturales, contra naturam editos, diuidens. Verum in verbis tantum discrepamus. Quos enim vir doctiss. naturales, ego faci-

nibus aut instrumentis in subsidium vocatis perfici potuit. ¹

2. *Causae.* a. *Proximae.*

Eidem quoque principio superstructum est axioma, dari non posse partum praeternaturalem, nisi vnum alterumue requisitorum partus naturalis (§. 4.) deficiat. Quae quidem hypothesis variis fontibus ex quibus promanare possit partuum praeternaturalium qualitas in praesentiarum detegendis optime iusseruet. Quae enim ansam partus vt praeternaturalis euadat, praebitura sunt, vel a matre profiscuntur, vel ab infante.

a. *Vitium matris.*

Matris vitia, quibus praeternaturalem partus conditionem interdum debemus, vel in *ipsis partibus genitalibus* vel *extra eas* sita deprehendimus. Quod ad *partes genitales* pertinet, si in iis aliquid adsit, quod impedimentum idque inuincibile naturae moliminibus, ad exclusionem foetus tendentibus iniicit, partus praeternaturalis erit. Potest igitur partus praeternaturalis euadere:

1) *Ob vitium vteri.* Hoc nomine venit a) *situs eius minus rectus*, sub quo in praesentiarum *prolapsus obliquitatemque* complector. *Prolapsus* enim cum ob pondus vteri summis cruciatibus molestis que parturientem afficiat, partus adeo turbat negotium, vt artis auxilium necessario requiratur.

Obli-

faciles; quos ille non naturales, ego difficiles; quos denique ille contra naturam editos, ego praeternaturales, salutari.

1. Notio haec tantopere a notione partus difficilis discrepat, vt fieri non posse iudicaturus forsitan sis, quin confundantur. Nec id quidem in abstracto facile fieri largior, licet summi

nominis vir Ill. v. SWIETEN in comment. T. IV. cap. de partu difficili illas saltim non distinxerit. In singularibus autem casibus non raro dubius eris, vtum difficilis, an praeternaturalis partus notio applicanda sit, quum vt in aliis naturae operationibus nec hic limites huius alteriusue notionis satis accurate distingui possint.

Obliquitatem vero causare partum praeternaturalem posse aequum quemlibet rerum arbitrum largiturum esse persuasum habeo, modo quid hoc sibi velit vocabulum exposuerim. Opponitur obliquitas uteri situi eius recto, qui cum in eo consistat, ut, quam axis peluis, eam quoque uterus sequatur directionem, facile erit ad intelligendum, ibi poni uteri obliquitatem, ubi eius situs a directione axis peluis plus minus recedit.

Inde patet, non leue per hanc obliquitatem gigni, quo minus facile a matre excludatur foetus, impedimentum, cum caput infantis versus os quoddam peluis dirigatur. Gradu inter se differre has obliquitates vix est quod mox, cum ex posita nostra definitione iam inferre et harum rerum imperitissimus possit, maiorem adesse obliquitatis gradum si magis, minorem si minus uteri directio a directione peluis discrepet. Interim attigisse haec vel propterea iuuabit, cum, quod, quae difficilior tantum partum redditura primo sub intuitu videbatur causa, praeternaturalem interdum positis terminis habilibus efficere possit, inde pateat. ^m

β) *Inertia uteri.* Cum enim a contractionibus uteri praecipue pendere partus negotium supra notauimus, harum defectus, qui *inertiae uteri* vocabulo indigitatur, omnino partus praeternaturalis causa esse poterit. γ) Referenda ad vitia uteri quae huius loci sunt, adhuc videntur,

m. Addi his causis potuisset inuersio uteri. Quamuis enim eam vel post partum plane absolutum vel post foetum exclusum contingere tantum posse optime sciam, tamen si partus significationem etiam ad separationem inuolucrorum, quibus embryo inclusus fuit, extendere liceat, et inuersionem uteri non raro partus praeternaturalis causam existere de-

monstrabo. Periclitatur enim inuersione, non, quam fieri potest, celerrime reposita, plerumque vita parturientis, impeditur placentae solutio. Quae quidem, si ita latius patere ponamus vocabuli partus intentionem cum separaretur necesse sit, aliquatenus per inuersionem uteri partus praeternaturalis reddetur.

tur, *ea vitia localia*, quae dum orificii matricis dilatationem impediunt, transitum infantis impossibilem reddunt. Fieri hoc polypo, carcinomatibus vteri, aliisque tumoribus in vicinia orificii vterini constitutis, quin connato penitus orificio, potest, sicuti etiam cicatrices orificii vterini pro re nata eundem effectum producere valent.

2) *Ob vitium reliquorum genitalium* et quidem

a. *pelvis*. Si scilicet illa deformis et coarctata sit, id quod vel ob rhachitidem, quae ossa in totum mutavit, vel ob exostoses, ⁿ aperturæ ambitum minuentes, contingere potest: transitus foetus ab vtero exclusi difficilior euadit.

b. *Vaginae*. Eadem fere, quae in vtero obuenerint interdum notauimus, etiam hic impedire transitum foetus queunt. Clauditur enim ea, coarctaturque ob praesentiam tumorum, vlcerum, ob inflammationem, prolapsum, interdumque connata deprehenditur.

c. *Labiorem vuluae*. Haec enim si tumoribus vel oedematosis vel inflammatoriis infarcta sunt, difficultatem inde oriri, ob quam pro circumstantiarum varietate, in praeternaturalem degenerare partus potest, quisque cognitione harum partium leuiter tantum imbutus fatebitur.

3) *Ob molestiam a partibus, quae genitalibus adfinesunt, oriundam* et quidem,

a. *a vesica; urinaria*, si scilicet illa calculis vrinaque repleta sit.

b. *ab intestino recto*, si illud ob scybala dura expanditur. Hae enim, quas modo enarraui partes, ita repletae, praesertim si hoc in vesica et intestino recto simul contingit, vehementer orificium vteri in medio fere earum constituti comprimunt et ideo descensum tam vteri quam infantis magis magisque impediunt retardantque.

§. 8.

§. 8.

β. *Vitium infantis.*

Transeo ad causas partuum praeternaturalium, quae ex parte infantis proficiscuntur. Infantem quod attinet, partus reddi praeternaturalis potest

1) *ob magnitudinem eius, solitae partium genitalium aperturae haud respondentem.* Ea enim impossibilem reddi transitum infantis quis est quem fugiat? Tribuit vero hoc iusto maius volumen infantis potest vel *toti eius corpori*, vel *certis tantum partibus.* Ad *priorem* casum in specie pertinere videtur monstruosa, quam interdum observatam legimus, foetuum bicorporeorum conditio.^o Ad *posteriolem* multae referendae sunt species, quas enarrare curatius forsitan non iniucundum erit. Fiunt partus praeternaturales

a. *Ex nimia capitis mole.* Haec, quae vel ex statu quodam capitis morbofo, e. g. hydrope,^p vel dum natura, quam solet, non servavit proportionem capitis ad reliquas corporis partes, oritur, paragonphosin minatur, non nisi instrumentorum ope corrigendam.

b. *Ex nimia humerorum latitudine.*^q Quae si adest, fieri fere nequit, quin humeri nimis lati ossibus pubis ita inhaereant, ut, nisi opportuno tempore adhuc solvantur, incolumem extrahere foetum, vix integrum sit.

c. *Ex volumine trunci foetus ob hydropem,*^r *tympanitidem, putredinemve aucto.*

2) *Ob situm infantis minus opportunum.* Minus recte situs esse potest infans *vel quod ad totum corpus male collo-*

o. CHRISTELL. *diff. de partu gemellorum coalitorum.* Argent. 1751.

p. KALTSCHMIDT *progr. de hydrocephalo interno.* Ien.

q. ROEDERER *dec. dupla de part. labor. obs. IX.*

r. PEU *l. c. Liv. 2. chap. 14. p. 466.* et MAURICEAU *Traité des maladies des femmes grosses.* Liv. 2. chap. 18. p. 304.

collocatus; vel *intuitu partium singularum*. Prioris situs tres praecipue numerantur species. Est enim vel *transversus* vel *obliquus* vel *iniquus*. Si *transversim* positus sit foetus, siue collum, siue brachium, siue pectus, siue abdomen aut dorsum se orificio offerat, cum longitudo eius longe superet aperturas partium, quas transire eum oportet, naturae molimina tantum abest, ut ad eum excludendum sufficiant, ut potius ab iis multum periculi foetui pariter ac matri imminere videatur. Dum enim vehementioribus uteri contractionibus in pelvium frustra protrudatur foetus transversim iacens: suffocatio infantis, uterique inflammatio metuenda est.

Obliquitatem infantis eodem fere modo explicandam censeo, quo supra (§. 7.) obliquitatis uteri notionem formare conatus sum. Respiciendum tamen mihi hic ad axin uteri videtur, ita ut obliqua infantis positura ea dicenda sit, si occiput infantis aliam versus ac axis uteri directionem spectet.

Perspiciet lector harum rerum non plane rudis facile ex dicta notione et ex infra dicendis, quatenus ansam praebere hic situs partui praeternaturali possit.

Discrepat a situ obliquo positura foetus *iniqua*. Haec adest, si facies infantis, in partu naturali os sacrum respiciens, aliam nacta sit directionem. Exinde quamvis non semper oriatur partus praeternaturalis, tamen cum rarissimi casus sint, in quibus ad foetum ita positum expellendum non artis auxilio opus fuerit, hanc posituram partus praeternaturalis causam renunciare non dubito.

Situs vero *singulorum membrorum* foetus minus opportunus tunc temporis adest, si ea se offerunt primo, quorum exclusio facit, ut a natura sibi soli relicta reliqua pars foetus edi amplius nequeat, licet respectu *totius* corporis nullus situs praeternaturalis adsit.

Ex hoc capite partus praeternaturalis nomen meretur is, quem *agrippinum* salutare schola nostra solet, qui in eo consistit, quod foetus pedibus primo in orificium

descendat. Licet enim et ad hunc partum perficiendum omnino insufficientes naturae vires praedicare non audeam, rarissimo tamen casu prospere cessura eius molimina mihi persuadeo.^s

3) *Ob funiculi umbilicalis breuitatem vel contorfionem.*^t

4) *Ob placentam uteri orificio accretam.*^u Hoc enim casu ad separationem placentae et ad perficiendum partum (§. 7.) manus obstetricis necessario requiritur.

§. 9.

b. *Remota e.*

Praecipuas ita partuum praeternaturalium causas, quae *proximae* vocantur, naturali uti spero ordine digestas enarraui. Addere his *vel* plures, non adeo frequentes aut leuioris momenti *vel remotiores*,^v nolo, partim quia incidenter eas iam tetigi, partim quia ad scopum, quae dixi, iam sufficiunt.

§. 10.

Finis haëtenus distorum. Thema dissertationis.

Praefari ita scilicet placuit, ut quam pertractare hoc specimine inaugurali apud animum constituerim materiam, eo facilius explicare possem. Vir Excell. WRISBERGIVS, gratissimam cuius memoriam innumera, quibus
me

s. WETZLAR diss. de iis quae in agripparum partu obseruanda sunt. Gieslae 1760. §. 4.

t. FREIER diss. de partu diffic. propter funic. umbilic. foetus collum stringentem. Halae 1765. §. 3. et ROEDERERI Dec. dupla observ. de partu

laborioso. obs. 14. 15. 17. in opusc. p. 174 seqq.

u BRUNNER diss. de partu praeternat. ob situm placentae super orific. intern. uteri. Argentor. 1730.

v. Harum complures mixtas tamen *proximis* recenset THEBESIVS in *seiner Hebammenkunst* §. 318-321.

me pro summa humanitate prosequi haud dedignatus est, beneficia, ad extremum usque halitum sacram esse iube-
bunt, suavor mihi exitit, ut obliquitatem vteri, ac obli-
quam et iniquam infantis posituram exponerem. Mo-
rèrè gelli optimo Praeceptorì idque eo lubentius, cum
haud raro obliquitatem vteri et infantis, iniquitatemque,
licet summum eas intercedat discrimen, confundi cer-
nerem.

Pertractationis ratio.

Ita vèro huius inateriae pertractationem instituendam
censeo, ut in sectione, quae hanc proxime sequitur, obli-
quitatem tam vteri quam infantis describerem, sectioni
tertiaè, quae de iniqua infantis positura dicenda super-
erunt, seruatorus.

SECTIO SECUNDA.

DE OBLIQUITATE VTERI ET
INFANTIS.

§. II.

De vtero et pelui.

Cum de obliquitate vteri et infantis verba facere hac
sectione constituerim: iure quodam suo, ut praemitterem
ante descriptionem vteri; axisque eius; et peluis, quam
ipsam adgrederer obliquitatis expositionem, postulare
posse Lectorem Benetolum ingenue fateor. Sed impe-
diunt limites, quibus circumscribor, arctiores, impedit
copia inateriae; cui ex instituto pertractandae dicatae hae
plagulae sunt, quo minus officio in praesentiarum satisfac-
cere possim.

Eoque facilius me hac de re impetraturum veniam
spero, cum eximii nominis Viri; quorum ne insistere qui-
dem vestigiis ob virium tenuitatem exiguitatemque mihi

licet, non descriptiones ^w solum sed et delineationes ^x exhibuerint.

§. 12.

Ad ipsius itaque obliquitatis vteri explicationem progredior.

MEMBRVM PRIMVM.
DE OBLIQUITATE VTERI.

§. 13.

I. *Primi obliquitatis vteri obseruatores.*

Licet dogmatica praesertim ad rhombum pertinere videatur obliquitatis explicatio, tamen hoc §. qui primus eam obseruauerit aut saltem primus eius fecerit mentionem, videbo. Praeterea, quod eiusmodi recordationem Viris de rebus nostris bene meritis debeamus, progressum scientiae ita obseruare semper iuuat.

Vindicat sibi Cl. DEVENTER, ^y primae obseruationis obliquitatis vteri laudem, eo praesertim vsus argumento, quod nemo antea obliquitatem delineauerit. Nolo, quamvis possem, consequentiae iustitiam impugnare. Sufficiet probasse et ante Deventerum esse mentionem obliquitatis factam. Praeter loca infra ad singulas obliquitatis species

w. Vteri descriptionem vide apud REGNER. DE GRAAF de mulierum organis cap VIII. (in operibus Lugd. Bat. 1677. 8. p. 231.) HALLER Elem. physiologiae T. VII P. 2. p. 45 seq. axis vero. in programme ROEDERERT de axi pelvis in opusc. p. 19.

x. REGN. de GRAAF l. c. Tab. VII. p. 229 Tab. IX p. 253. Tab. X. p. 255. COW-

PER in anatomia corp. hum. Tab. 53. fig. 1. 4. Lugd. Bat. 1739 fol ROEDERER in iconibus vteri humani T. VII. DEVENT. dans les obseru. sur le manuel des accouchemens à Paris 1734. 4. Par I. I B. D'ABLAINCOURT fig 3. 4. TUEBESIVS in der Hebammenkunst, Liegnitz 1767. 8. Tab. 9. fig. 15.

y. l. c. cap. 35. p. 201.

cies excitanda, in scriptis HIPPOCRATIS,^z iamiam vestigia inueni, quae cognitam ei fuisse obliquitatem vteri probant. Quatuor species obliquitatis recenset MOSCHIO^a et GALENVS,^b AETIVS^c vero *difficultatem partus contingere* statuit *ob ceruicis vteri obliquitatem*, quam interdum adesse pluribus locis quoque commemorat Avicenna.^d

§. 14.

II. *Diuisio obliquitatis vteri.*

Reuertor ad euoluendas obliquitatis vteri species, cum notionem eius S. I. §. 7. exhibuerim. Primo loco eas exponere volo, quae intuitu modi aberrationis orificii vterini ab axi peluis statuendae sunt. Cuius quidem rei cardo cum in eo versari praecipue videatur, vt, quasnam sequi directiones orificium vteri ab axi peluis declinans possit, determinem: quatuor obliquitatum vteri species cum DEVENTERO^e admittere nullus dubito.

Orificium enim vteri, axis peluis derelinquens directionem, vergere potest

I 3

a. In

z. Cf. HIPPOCR. *Traët de mulierum morbis* lib. 1. (oper. Hippocr. edit. Foef. Sect. V. p. 159. lin. 29.) et lib. 2. (op. H. Sect. V. p. 222. lin. 11.) nec non *Traët. de natura muliebri* (oper. H. S. V. p. 142. lin. 1.)

a. Cap. 141. in SPACHII *gynaeccis*. Argentin. 1597. fol. p. 18.

b. lib. de dissectione vulvae cap. 7. (in oper. edit. Froben. class. 1. p. 217.)

c. T. III. lib. 16. cap. 22. p. 125. oper. Basileae 1585. fol.

d. Cf. canon. med. Venetiis 1595. fol. lib. 3. Tr. 1. cap. 8. p. 925. lin. 21. 22. cap. 10. lin. 42. p. 927. Tr. 2. cap. 8. p. 953. His locis iungi poterunt Auctores a LEVRET excitati, in libro: *Suite des observations sur les causes et les accidens de plusieurs accouchemens laborieux*. à Paris 1751. 8. p. 43. §. 2.

e. l. c. cap. XI. p. 60.

a. *In obliquitatem ad anteriora.*

- 1) *Ad ossa pubis,*^f ita scilicet, vt fundi uteri directio ad posteriora, versus partem diaphragmatis posteriorem et spinam dorsi tendat, quae quidem obliquitatis species *obliquitas ad anteriora* vocatur,

Ad posteriora.

- 2) *Ad os sacrum, et coccygis.*^g In hac, quae *obliquitatis ad posteriora* nomen sortitur, specie, fundus uteri abdomini propius accedit, ita vt hoc interdum supra ossa pubis valde propendere notauerit Cel. MAURICEAU.^h Os vero uteri lumborum vertebris ossique sacro obuertitur.ⁱ

Et

f. DEVENT. l. c. fig. 34. 35. 36. THEBESIVS l. c. Tab. 26. fig. 80. Tab. 27. fig. 84. RIECKE *Unterricht für Hebammen*, Stutgard 1746. 8. Tab. 3. cas. I. p. 19. 23. V. DOEVEREN obseruat. academ. Groening. 1765. 4. cap. 7. §. 2. p. 96.

g. THEBESIVS l. c. Tab. 24. fig. 78. DEVENT. l. c. fig. 33. RIECKE l. c. Tab. 4. obs. 3. p. 32 seqq. SOMMER de partu laborioso. Goetting. 1765. obs. 2. Huius et antecedentis obliquitatis iamiam mentionem iniicit AVICEN. cap. 11. p. 928. lin. 21. 22.

h. *Observations sur la grossesse ex l'accouchement des femmes* Tom. 2. à Paris 1728. 4. obs. 18. p. 17.

i. Hanc quam praeter Deventerum celeberrimi artis ob-

stetriciae Dd. agnoscunt, ex quorum numero ROEDERERVM, THEBESIVM, BOESSELIVM, CRANZIUM nominasse sufficet, in dubium vocavit Cl. SABATIER in *Mem. de l'acad. de Chirurgie à Paris* T. 8. p. 426. quia uterus vertebris lumborum incumbens ad posteriora inclinare non possit. Sed vt uterus in statu naturali incumbat vertebris lumborum, tantum abest, vt potius liber in axi peluis haereat. Si vero, quod fieri posse Vir Cl. haud inficias ibit, ab hac versus os sacrum et coccygis deflectit matricis directio, obliquitati ad posteriora locus erit, quae, si, quod res est, dicendum, iamiam adest. quando matrix vti Vir Cl. vult, vertebris lumborum innititur.

Et ad latera.

3) Ad alterutrum ossium ilium siue dextrum^k siue sinistrum,^l ita nempe, vt fundus vteri illud hypochondrium respiciat, quod orificii vteri directioni ex aduerso positum est. Haec, quae obliquitatis vteri lateralis notionem sistit, declinatio, cum in duas, prouti notauimus, familias abeat, tertiam et quartam obliquitatis vteri speciem^m constituit,ⁿ

§. 15.

b. In temporariam et perpetuam.

Alio plane respectu obliquitatem vteri in temporariam et perpetuam dispefcimur. Fundamentum scilicet huius

I 4

diuifio-

k. RIECKE l. c. Tab. 5. cas. 4. p. 42. 46 seqq. v. DOE-
VEREN l. c. cap. XI. §. 2. p.
164. ROEDERER dec. dupl.
obs. de partu labor. obs. VIII. in
opusc. p. 153 seqq. BERTRAM
dissert. de partu diffic. ex vteri
situ obliquo Lugd. Bat. 1747.
§. 9.

l. THEBESIUS l. c. Tab.
26. fig. 81. Tab. 27. fig. 85.
DEVENT. l. c. Tab. 37. 38. et
RVYSCH opera Amstel. 1721.
4. obs. 88. p. 82. fig. 69. SOM-
MER diss. c. obs. VI. ROEDE-
RER dec. dupla obs. de part.
labor. observ. X. in opusc. p.
163 sqq.

m. Vtramque cognitam praec-
ter Galenum et Moschionem al-
legatos §. 13. habuerunt AG-
TIVS l. c. lib. 16. cap. 22. p.
126. et AVICENNA l. c. Tr.
2. cap. 16. p. 956. lin. 44. 45.

n. Ita summi in arte obstet-
ricia nominis viri rem confice-
re studuerunt, licet eum, qui
ex hac distinctione inferre vel-
let, me nullas praeter com-
memoratas agnoscere obliquitatis
species, ab iniquitatis nota haud
liberum iudicem. Quae enim
supra iam monui, quaeque iam
obseruauit HIPPOCRAT. lib.
de his quae vterum non gerunt.
(in oper. Sect. V. p. 242. lin.
47 seqq) hic repetenda erunt,
gradu differre obliquitates et
dari igitur inter expositas hoc
§. species, quae cardinales no-
bis audiunt, alias, medium
quasi locum inter binas quasuis
vicinas cardinales sustinentes,
quae igitur intermediarum no-
mine insigniuntur. Infinitis
modis hae inter se discrepare
queunt, quare omnes perseru-
tari velle et audaciae foret mi-
nus ferendae, et labor sua uti-
litate destitutus.

diuisionis in duratiōe obliquitatis positum est. Quae enim perpetuo durat, *perpetua*, quae vero breuius tantum temporis spatium remanere solet, *temporaria* dici comode potest. Illa partus tempore adhuc adsit necesse est; haec pro circumstantiarum diuersa indole ea tempestate vel adesse vel abesse potest.

§. 16.

c. *In connatam et superuenientem.*

Tertiam denique obliquitatum uteri diuisionem ex originis ratione repetere licebit. Uterus enim vel a prima conformatione obliquus est, quum nec hic ab eiusmodi aberrationibus liberam semper vindicare naturam possumus; ° vel a causa quadam superueniente, qui rectus erat, obliquus redditur. *Connatam* illam, hanc vero *superuenientem* vel *accidentalem* salutabimus. ^p

§. 17.

III. *Causae.* a. *Obliquitatis connatae.*

Facile ex distinctione §. anteced. patebit, me iam praecipuas obliquitatis uteri causas colligentem de obliquitate superueniente verba facere. Obliquitas connata soli naturae debetur, cuius nimis absconditas subtilesque machinationes obseruare haud licet.

§. 18.

b. *Superuenientis.*

Causas vero obliquitatis uteri superuenientis quod attinet, probe a se inuicem separandae veniunt, *communes* *omni-*

o. Conf. RYVSCHIVM et BERTRAMVM locis ad §. 14. citatis.

p. Prona ex hoc videtur consequentia, quod non solum tempore grauiditatis, sed etiam extra illud obliquitas uteri con-

tingere possit, id quod Hippocratem iamiam statuisse exinde colligo, quum obliquitatem uteri inter causas sterilitatis retulerit. Interim ad meum scopum obliquitas uteri pertinet, quatenus ex ea difficilius partus redditur.

omnibus obliquitatis vteri speciebus §. 14. exhibitis, propriaeque huic alterius speciei.

§. 19.

Ad communes pertinent

1) omnes circumstantiae, quae dum contingunt, aequilibrium vteri tollunt. Pertinent huc

a. ea vteri vitia, quae alteram vteri partem altera graviorem reddunt, aequalesque vteri contractiones impediunt. Hoc nomine vulnera vteri indeque oriundae cicatrices, scirrhi, polypi, hydatides, sarcomata et huius generis alia comprehenduntur.⁹

b. Placenta non adhaerens vteri fundo. Adhaesio enim placentae facit, ut vteri pars, cui adhaeret, aucto ita eius pondere inclinare incipiat, quae quidem inclinatio eo maior euadit, cum in loco adhaesionis placentae expansio vteri rite fieri nequeat^r et non raro infans in oppositam partem ita premat,^s ut cervicem vteri ab axi recedere cogat.^t

§.

c. For-

q. BERTRAM d. c. §. IX. n. 6. PELIZAEVS diff. de partu diffic. ex positura vteri obliqua Argentorat. 1758. §. IX. n. 2. WINCKLER diff. de vtero obliquo. Goetting. §. XIII. n. 3.

r. Elegans est, quam inde deriuat LEVRET (observ. sur les causes et les accidens de plusieurs accouchemens laborieux. à Paris 1762. 8. p. 125.) conclusio, adaugeri difficultatem partus si placenta orificio vteri adhaereat, quoniam hoc ob adhaesionem placentae aegrius dilatatur.

s. Pressio haec infantis parie-

tes vteri quas attingit, magis extendit, quod cum in opposita parte non ita fiat, longius interdum placenta a centro fundi vteri distare videtur, quam re vera ab eo abest, LEVRET suite des observ. p. 108.

t. Ita in thesi. Sed in hypothesis dubium DEVENTERO monetur, vtrum alii loco praeter fundum adhaerere placenta possit. Sed cum impossibile plane esse eiusmodi adhaesionem haud probauerit, fidem habendam virorum de arte obstetricia bene meritorum asserto omniino censeo, qui se hanc aber-

c. *Foetus, placenta licet in fundo uteri adhaerente, male locatus.* Hoc enim uteri partem anteriorem posterioremue, aut latera iusto magis premente, orificium uteri ex sede naturali quin dimoueat fieri fere nequit.^u Persuadeo mihi etiam, situm foetus haud rectum in gemellis saepius occurrentem praecipuam esse causam, quare gestationem gemellorum per saepe obliquitas uteri comitari soleat.^v Vidi hanc, quam ex natura rei deriuare studui, conclusionem experientia firmatam nuperrime in nosocomio exercitationibus obstetriciis dicato. Aderat ibi uterus gemellos gestans valde inclinatus ad posteriora, ita vt vix digito indice tangi potuerit, antequam instante partu caput vnius gemelli appropinquaret.

2) *Impedimenta quae a vicinis partibus aequali expansioni iniiciuntur.* Oriuntur haec

a. *a vesica urinaria* ob pertinaciorem urinae retentionem *expansa.*^w

b. *Ab intestinis.* Situm quidem in cauitate abdominis ossea, quam peluis nomine insignire solemus, vterum a natura deprehendimus vt si verbis vti REGNE-

RI

aberrationem vidisse testantur. Ita SANCTORINVS obseruat. anat. cap. XI. p. 214. et VAN DOEVEREN l. c. cap. 6. §. 7. p. 93. placentam priori uteri parte, BERTRAMVS d. c. §. IX. n. 3. posteriori, VAN DOEVEREN l. c. cap. 7. §. 11. p. 102. parti dextrae, et cap. 10. p. 150 seqq. orificio, adhaerentem obseruarunt, vt innumera loca taceam a LEVRETTO *Suize des obseruat.* §. 2. p. 41. 42. §. 3. 4. et VAN DOEVEREN l. c. cap. X. p. 158. n. β) p. 159. n. δ) p. 163. n. ζ) allegata.

u. PELIZAEVS d. c. §. XI.

v. MÜLLER d. c. §. X.

Idem eo magis, si rariori in casu trimelli aut quadrimelli adsint, contingere posse, vix est quod moneam, cum ibi a minori ad maius recte concludatur.

w. VAN DOEVEREN l. c. cap. VII. p. 94 seqq. Interdum retentio urinae *effectus* obliquitatis uteri est, si scilicet vterus oblique situs collum vesicae vehementius comprimit. Illum igitur hic supponi casum in aprico iacet. quando ab alia causa e. g. grunio, lapidibus, retentio urinae proficiscitur.

RI DE GRAAF^x licet, inter vesicam et intestinum rectum tanquam inter duo pulvinaria collocatus sit. Sed sedem hanc originariam facta impraegnatione tanquam nimis angustam, uterus, cuius volumen ambitusque augetur, deserere debet. Altiora igitur petens, intestina ibidem collocata sursum premit, quo fieri potest, ut, intestinis alterutrum latus occupantibus, ob eorum reactionem in unam tantum uteri partem ab axi pelvis deflectat.^y

f. *A pelvi vitiosa* vel a prima conformatione vel a rha-
chitide tali. Si enim eam partus tempore orificium
uteri ingreditur, quum ob vitiosam pelvis conditio-
nem dilatatio non undique aequalis fieri queat, ma-
trici deserenda erit, quam alias secutura fuisset, di-
rectio, ea adoptata figura, quae pelvis formae
conuenit.^z

§. 20.

Propriarum causarum exemplum in obliquitate late-
rali deprehendo.

Haec enim oriri interdum potest *ob vitia ligamento-
rum uteri*. Cum ligamenta ad detinendum uterum in sede
sua praecipue faciant,^a facile est ad intelligendum, vitio
quodam correpta ad eundem finem minus sufficere. Con-
stare hoc vitium potest 1) *in nimia breuitate unius liga-
menti*.^b Si enim ligamentum altero breuius est, fieri
fere nequit, quin declinatio orificii in illud latus procedat,

x. l. c. Tr. de mulier. or-
gan. in op. c. VIII. p. 232.

y. PELIZAEVS d. c. §. XI.
N. HOORN *Siphra und Pua*.
1743. Stockholm. cap. II. p.
78. DEVENTER l. c. p. 279.
f. 46.

z. MÜLLER d. c. §. X. PE-
LIZAEVS d. c. §. XII. et

WINCKLER d. c. §. XIII.
LEVRET *Part des accouchemens*
Art. 10. p. 113. §. 634.

a. DE GRAAF l. c. p. 277.
PELIZAEVS d. c. §. 6.

b. PELIZAEVS d. c. §. 12.
n. 1. BERTRAM d. c. §. 9.
n. 5. 8.

dat, vhi breuius ligamentum adest. Breuius autem vel ob primam conformationem vel ob inflammationem, abscessum, cicatricem, existere potest. 2) *In nimia relaxatione vnius ligamenti.*^c Ita enim cum quod laxius redditum est ligamentum, parum ad sustineendum vterum in axi peluis conferat, omnis res ad oppositum ligamentum redit. Impare vero hoc, quod non in medio uteri constitutum est, tantae moli, obliquitas uteri procul dubio aderit. Apparet vero id quod implicite iam monui, vnum tantum alterumue ligamentum, non omnia simul, hoc laborare vitio debere; tunc enim non obliquitas sed prolapsus uteri orietur.^d Ea praesertim notatu digna videtur relaxationis ligamentorum species, quae diuturnae vel saepius repetitae praeternaturali flexioni corporis originem debet.^e Corpore enim ita inclinato aliam quoque versus directionem tendit vterus, ligamentumque huic directioni oppositum cedere nisi nimis forti cogitur. Euenit inde, vt, si saepius hoc contigerit, infirmius ligamentum redatur, et ita vterus sponte istam sequatur regionem, quam petere ob corporis foeminae inclinationem debuit. Praesertim hoc ita procedit, si grauidum esse vterum ponas.

§. 21.

IV. *S i g n a.*

Iam in *signa* obliquitatis uteri inquisituro separanda videntur ea, quae ad omnes obliquitatum species pertinent, *generalium* nomine indigitata, quaeque de huius alteriusue speciei praesentia testantur, *specialia* scholae nostrae dicta.

Vtrorumque nulla fere alia exhiberi poterunt, quam quae in grauidas cadunt, quamuis etiam in mulieribus haud praegnantibus interdum inueniri obliquitatem supra

mo-

c. RIECKE l. c. p. 11, 12.

THEBESIVS l. c. §. 389. p.

327. MÜLLER d. c. §. X. n.

2. 3. PELIZAEVS §. 12. n. 3.

d. REGN. DE GRAAF de

mulier. organ. in oper. cap. 10.

p. 269.

e. Ob eandem rationem claudicantes obliquitati uteri laterali valde obnoxiae videntur.

monuerim. In his enim non adeo se exferunt symptomata, quae obliquitatis vteri originem debent, ac in gravidis.

§. 22.

a) *Generaliora.*

Signis obliquitatis vteri generalioribus quae

I.) *ante partum* obseruare licet, accenseo,

a. quod per tempus grauiditatis grauidae abdomen non vbiuis aequaliter extendatur, sed in quadam abdominis parte maior protuberantia, tensio, durties obseruetur.^f

b. Sentiunt grauidae, id quod et externe tactu percipere poteris, motum infantis in vno eodemque extra axin peluis cadente loco, ita quidem, vt ob identitatem loci et idem motui vigor inesse videatur.

c. appropinquante partus tempore abdomen non subsidet vterusque in peluim haud descendens situm altiorrem seruat.^g

d. situm infantis vterique exploraturus, orificium vteri non vti alias in axi peluis inuenies. Quod quidem phaenomenon, si per omnem grauiditatem vel in medio eius tempore, quo vterus inferiora rursus petit, obseruaueris, certissimum de obliquitate vteri iudicium habebis.

II.) *Partus tempore* et quidem

A. sub dolorum initio

a. adhuc extra axin peluis deprehenditur orificium vteri, ita vt aegre attingere illud liceat, tantum abest, vt eius peripheriam tactu explorare possis.^h Caput vero infantis non nisi per substantiam vteri tactu percipitur.

β. Ori-

f. CRANZ *Hebammenkunst.* cap. VIII. p. 115. n. 3.

g. BOESSEL *Hebammenkunst.* p. 20. §. 47. et p. 105. §. 286.

h. CRANZ l. c. pag. 116. n. 2. BOESSEL l. c. §. 286. p. 105.

Respectu obliquitatis ad anteriora id tantum monendum dico,

- β. Orificium a doloribus, licet eius vigoris, ut muscoli abdominales sese corrugauerint, durumque abdomen reddiderint, non mutatur, quum caput infantis ossi cuidam inhaerens agere in illud nequeat.
- γ. Irregularem typum seruant dolores, raro se exferentes et breue tantum temporis spatium perdurantes.
- δ. aquae spuriae saepe adsunt.ⁱ

B. Effluxo super partus negotio tempore quodam
 a. vesica velamentorum non formatur, aut
 b. difformis ex orificio uteri pendet.^k

§. 23.

b) *Specialiora.* α) *obliquitatis ad anteriora.*

Inter signa ad singulas obliquitatis uteri species spectantia primo loco enarranda veniunt ea, quae obliquitatem *ad anteriora* concernunt. In hac obliquitate

1. abdomen haud propendere, quin nullam graviditatis speciem praese ferre solet; solum in regione pubis grauida tensionem quandam sentit.^l
2. Nullus infantis motus manu abdomini applicata percipi potest ob fundum uteri ad posteriora versum.
3. Difficilis esse solet excretio urinae, ob caput infantis vethram premens.
4. Difficilis euadere praesertim in vltimis graviditatis mensibus solet digestio et respiratio propter pressionem fundi uteri in ventriculum et diaphragma.^m
5. Difficilis quoque ob pressionem fundi in intestinum rectum procedit excretio aluina.

6. Ple-

duco, vel a posteriori corporis parte vel ad ossa pubis in vagina ducendum esse digitum explorantem. BOESSLE l. c. §. 287.

i. CRANZ l. c. p. 117 n. 4
 k. Oblongae figurae can re-

fert CRANZIUS l. c. p. 124. n. 3.

l. BOESSEL l. c. p. 31. §. 73. et CRANZ l. c. p. 124. n. 3.

m. ROEDERER Elem. artis obstetric. c. 17. S. 2. §. 471 β)

6. Plerumque compressa esse peluis solet, quare ex eius qualitate probabilis quaedam coniectura de obliquitate capi poterit.

§. 24.

In obliquitate β) *ad posteriora*

1. Abdomen a fundo uteri valde extenditur et supra symphisin ossium pubis, nonnunquam ad genua usque propendit.ⁿ Inde fit
2. ut grauida difficiliter ambulet.
3. Motus infantis, manu abdomini admota anteriora versus percipitur.
4. hypochondria minus repleta sunt^o
5. excretio aluiua, uti in obliquitate ad anteriora, difficilior (ast ob pressionem capitis infantis) euadit;
6. sicuti et hic suppressio urinae haud raro adest, quamvis α) ea hic a fundo una cum vesica supra ossa pubis haerente oriatur β) nec raro incontinentia adsit; si scilicet vesica infra uterum constituta, ab eo prematur.^p

§. 25.

γ) *Ad latera*

Vtriusque obliquitatis lateralis signa eadem sunt, simul igitur exponenda. Sunt quae sequuntur: in latere ad quod uteri fundus directus est,

1. motus infantis percipitur
2. colliculus adest,^q et

3. a

n. MESNARD *Guide des accoucheurs*, à Paris 1753. 8. chap. 7. art. 4. p. 229. BOESSEL l. c. p. 31. §. 73. CRANZ l. c. p. 121. n. 3.

§: 470 β).

p. ROEDERER *Elem. a. o.*

§ 470 ζ).

q. BOESSEL l. c. p. 31. §.

o. ROEDERER *Elem. a. o.*

73. CRANZ l. c. p. 117. n. 1.

3. a compressione neruorum vasorumque femur vna cum toto pede tumere incipit, et non infrequenter per magnam grauiditatis partem stuporem et pedis immobilitatem capitis versus easdem partes nixus producit.

§. 26.

V. *P r o g n o s i s:*

Orationis filum me ad explicanda ea trahit; quae ab obliquitate uteri metuenda quaeue speranda sint.

Supra iam obliquitatem uteri inter causas partus praeternaturalis retuli; hic vberio rem rationem eius rei reddere annitar.

Partus naturalis requisitam id praecipuum stabiliui, vt transitus infantis per genitalia fieri possit. Continget hoc caeteris paribus, si in axi peluis haereat vterus partim cum ita nihil exitui foetus obsit, partim cum vterus dicto modo situs vim musculorum abdominis et diaphragmatis, exclusionem infantis promouentem recipere possit.⁵ Non posterius solum, vtero oblique sito deficit, cum ille extra axin peluis, quacum diagonalis a composita musculorum abdominis et diaphragmatis actione producta coincidit, collocatus sit; sed etiam exitus foetus difficilior redditur quum ille versus ossa peluis dirigatur. Inde euenit, vt nisi caput infantis ossibus inhaereat, humeri eandem sequentes directionem, iis innitantur. Quo fit, vt partus retardetur: debilisque mater euadat.

Id vero ipsa natura rei docet, non idem a quauis obliquitate imminere periculum. Mitio rem obliquitatis speciem interdum dolores reparant, in grauiori magis funestum causantes exitum, dum vterus aduersus ossa peluis pressus contundi et gangraenosus effici possit.

Excutienda igitur quaestio, quaenam species obliquitatis mitioris; quaeue atrocioris indolis sit? responsio mihi regu-

Y. CRANZ p. 115. n. 4. 3. ROEDERER progr. de axi
ROEDERER Elem a. o. §. 474. peluis. §. 17.

regulariter non ex regione, in quam orificium inclinatur, sed ex quantitate aberrationis ab axi pelvis desumenda videtur, ita ut peior reputanda sit obliquitas, si magis, benignior, si minus ab axi pelvis vterus deflectat. Si interim comparare species §. 14. enumeratas velis, periculosior caeteris omnino obliquitas ad anteriora est. Ea enim vehementia ossibus pelvis impingitur infantis caput, ut interdum ossa frangantur, circulatio sanguinis impediatur, gangraena partium genitalium oriatur, materque et infans vix quasi ruina pereant, ut leuiora damna taceam, inter quae incontinentia urinae ob debilitatem vrethrae causatam forsitan referenda foret.

Non carent periculo reliquae obliquitatis vteri species. Generalia huius §. ad eas quoque spectant, quare de iis prolixius differere nolo. Id tantum corollarii loco addam, praeter periculum ex iis metuendum, singularem quamdam concomitari eas solere molestiam, quod scilicet grauida, vltima grauiditatis tempora attingens, aegre ambulare aut sedere queat. Tribuendum hoc in obliquitate ad anteriora abdomini propendenti, in laterali tumori alterutrius pedis, quem inter signa huius obliquitatis supra collocaui:

§. 27.

VI. *Methodus mēdendi.*

Colophonem iis, quae de obliquitate vteri disserui, addat succincta expositio remediorum, quibus malis inde metuendis occurrere queat. Cautiones hunc in finem *ante partum* obseruandae eo spectant, ut vterus sensim in axin pelvis redux agatur. Quiescat igitur grauida in latere fundo vteri opposito, inuitet leni quadam pressione vterum, ut quam dereliquit, directionem recipiat. Si in specie obliquitas ad posteriora adest, proderit cingulum, cui fascia, quae humeris superimponitur, adfixa est, ad retinendum, quominus nimis propendeat, abdomen.

In ipso partu distinguendus venit mitior ab atrociori obliquitatis gradu. Ille adest, si orificium ab axi quidem pelvis aberrat, totum tamen, nulli scilicet ossi insistens, aperturam pelvis, licet non recta linea, ingreditur.⁵ Hoc casu naturae omnia committenda esse statuo, cum fieri facile possit, ut infans a dolorum in orificium uteri caputque infantis agentium vi excludatur.

Si vero atrocior sit gradus obliquitatis, cum dimidia fere orificii matricis, capitisque pars ossi cuidam inhaereat, duplex erit, quam eligere possis via, ita tamen, ut quae praefenda in dato casu sit alteri, ad te pertineat iudicium. Naturae scilicet molimina ad partum absolendum minus sufficere apparet. Quibus si succurrere velis, id fieri potest

- 1) *reducendo uterum ad axin pelvis.* Hunc in finem
 - a. exploret obstetricans gravidam;
 - b. si insistens orificium uteri ossi cuidam inueniatur, pareatur commodus puerperae situs horizonti scilicet parallelus.^u
 - c. introducat obstetricans manum in vaginam, digitisque duobus aut tribus; leni pressione adhibita, quando dolores cessant, amoveat ab osse, cui inhaeret, orificium, ea observata cautela, ut dorsum manus os, cui orificium innititur, vola vero partem oppositam, respiciat.

d. con-

t. Hunc forsitan casum ante oculos habuit WINCKLERVS in d. c. § XXI. obliquitatem partus praeternaturalis causam negans recte notatus a SOMMERO d. c. obs. 2. p. 12. n. 10.

u. Varios pro varia obliquitatis indole situs docent Cl. BOESSEL in *der Hebammenkunst*, p. 51. 52. §. 132-136. inclusivè CRANZ in *der Hebammenkunst* p. 119 seqq.

Sed quod pace tantorum vi-

rorum dixerim, per duos et quod excurrit annos, quibus in nosocomio Goettingensi Celeb. WREISBERGIUM saepius obliquitatibus uteri medentem vidi, semper, quem indicavi, situs servatus est, optime conatibus respondente euentu. Nec multum utilitatis ex alio redundare posse sibi videtur, praesertim cum ille plerumque incommodis respectu obstetricantis prematur.

- d. continuetur hoc vsque ad rupturam vesicae.
- e. si digiti caput inter et ossa peluis venire nequeunt, applicetur eorum loco eundemque in finem vectis Roonhuyfianus.^v
- f. Orificium ab osse ita liberatum quantum fieri potest, leniter ducatur ad axin peluis.

Reliqua circa hunc partum peragenda ad naturam pertinent, nisi quod, deficientibus doloribus, forcipe caput extrahendum sit.

2) *Versione infantis.* Huic, praesertim si vectis applicari nequit, locus erit. Requiritur autem, ut vel integra adhuc, vel ante exiguum temporis spatium rupta sint velamenta.

Ipsi actus in versione ab obstetricante subeundi hi fere sunt:

- a. Applicato prius cathetere, purgatoque ope clysteris intestino recto, ponatur ante omnia puerpera in situm horizontalem.
- b. Immittat obstetricans sensim sensimque in vaginam manum, prout pedes infantis vel in latere dextro vel sinistro iacent, vel dextram vel sinistram oleo amygdalarum recenti vel unguento pomato odorem spargente iunctam.
- c. Soluat obstetricans, puerpera interea ne doloribus cooperet, iussa, quibus durantibus et ipse quiescere debet, ope digitorum orificium quantum potest, inclinetque illud ad axin peluis, altera interim manu abdomen leniter sursum premente.
- d. Extendat sensim sensimque apicibus digitorum sigillatim introductis orificium vteri, vsque dum manus intrare liceat, nisi a natura ipsa iam conueniens apertura formata sit.

K 2

e. Du-

v. Vice eius etiam alterum brachium forcipis fungi potest, sicut vectis applicationem in-
curtationes, quibus instructus est, faciliorem reddant.

- e. Ductu partis orificio adiacentis ad funiculum umbilicalem et ab hoc ad inguina progressus, studeat utrumque arripere pedem, altera manu abdomini imposita, illudque sensim seorsum et in medium premente.^w
- f. Attrahat utrosque funiculo umbilicali in dorso manus quiescente; qua durante attractione
- g. caput soluat sursumque pellat. Attendat,
- h. si ad femora usque in lucem editus infans est, ad digitos pedis. Quos si ad se directos animaduertat, vnam manum abdomini, alteram dorso foetus applicet, et ita foetum vertat, ut abdomen eius versus os sacrum matris directum sit, quo facto
- i. reliquam foetus partem extrahat. Si
- k. ad caput usque peruenit, manum dextram infra foetus abdomen ad os coccygis ducat, digitosque faciei ita applicet, ut digitus index et tertius nasum complectantur, minimus vero cum pollice ad maxillam inferiorem ponantur, et sic quoque caput, non neglecta illius frequenti in vnum alterumque pelvis lateris motatione, soluatur.

Posui iusto tempore instituendam versionem. Sed quid, si nimis sero vocatus obstetricans fuerit ita, ut iam ante longum temporis spatium aquae effluerint, uterusque circa foetum coarctatus sit, aut si caput nimis magnum deprehendatur? tunc forcipe adhibito extractio foetus absolueda erit. Si vero huic forsitan locus ob capitis incuneationem vel propter tumorem capitis et genitalium, nimiamue coarctationem denegandus foret, imminuatur forcipe

w. Si utrumque pedem nancisci nequit, alliget ei, quem arripuit, obstetricans fasciam ex serico factam, quam ope bacilli eburnei ligneine in uterum ad manum in eo collocatam duxerit. Quo facto dum manus extra uterum constituta fasciam istam leniter attrahit, etiam alterum pedem facilius inueniet arripietque manus utero immissa.

eipe in subsidium vocata caput, ope perforatorii ante apertum cerebroque exutum, quod nisi fiat, quomodo a foetu liberari mater possit, haud video.

MEMBRUM SECVNDVM.

DE POSITVRA INFANTIS OBLIQVA.

§. 28.

I. *Differentia obliquitatis infantis a) ab obliquitate uteri; b) a situ transuerso.*

Quamuis conuenire aliquo modo inter se obliquitatem uteri et infantis ob definitiones §. 7 et 8. propositas inficias ire nequeam, probata tamen mihi non est eorum sententia, qui, summum quod vtramque intercedit discrimen non sentientes, alterius pertractationi alteram immiscent. Ex ipsa potius definitione differentiae ratio apparet, quam vberius exponere iam meum erit. In eo utraque conuenire videtur obliquitas, quod in vtraque declinatio ab axi quadam ponatur, sed 1) subiectum quod declinat, et 2) axis, a qua declinatio sit, in vtraque diuersa, discriminis rationem constituunt haud spernendam. In obliquitate enim uteri *uterum* desleclere ab axi, quam sequi eum oportebat, docui. In obliquitate infantis et denominatione, et notio supra exhibita, *infantis* ponendam esse declinationem, monent. Inde iam inferri facili negotio potest, quam secundo, non tamen inferiori, loco posui, differentia, quod scilicet, cum in explicatione vtriusque obliquitatis idem seruari respectus debeat, quaevis obliquitas metienda sit ex ea axi, in qua collocatum *proxime* erat subiectum declinans. Cum igitur in statu naturali uterus in axi peluis, infans in axi uteri proxime haereat, obliquitas uteri, in declinatione uteri ab axi *pelvis*, obliquitas vero infantis in eius declinatione ab *uteri*

axi,^x ponenda erat. Vtramque in se differre axin per se patet, licet si uterus directionem axis pelvis sequatur, eam per accidens coincidere ambabus concedam. Inde tamen nihil aliud sequitur, nisi quod *interdum*, si ab axi vteri recedat infans, ille etiam ab axi pelvis deflectat, sicuti e contrario omni vacare dubio videtur, dari obliquitatem infantis, vtero recte posito, et adesse vice versa obliquitatem vteri posse, licet axin *vteri* infans haud dereliquerit.^y Haec ad distinguendam obliquitatem infantis ab obliquitate vteri sufficiant; vt autem eo accuratioribus finitionibus utar, etiam, quomodo a *situ transuerso* differat obliquitas infantis, dicendum. Definitionem obliquitatis infantis (§. 8) qui intuetur, eam etiam ad casus fere omnes pertinere iudicabit, qui sub nomine situs transuersi nobis veniunt. Nec hoc erronee dictum existimo, gradu scilicet tantum obliquitatem infantis et situm transuersum inter se discrepare censens. *Generaliori scilicet sensu* obliquitatem

x. Fluit haec differentia ex definitione (§. 8), quod scilicet obliquitas infantis in declinatione eius ab axi vteri consisteret. Immutari hic quodammodo notionem Optimi Praeceptoris, etiam axis pelvis rationem habendam existimantis, iure quodam vsus, quod Ipse Vir Eximius competere auditoribus suis facpius monuit, et quo, vt in praesentiarum vterer. Ipse mihi auditor fuit. Cum enim nondum certum quemdam vsu inualuisse obliquitatis infantis significationem cernerem, faciliorem fore notionem, saltem quod ad applicationem, arbitratus sum, quando vnicum obliquitatis infantis requisitum in declinatione ab axi vteri ponerem. Ita quoque denominationem ad

istum casum pertinentem nanciscimur, si infans ab axi vteri obliqui recedens pelvis forsan axin sequitur.

y. Obseruauit iam AETIUS Tom. 3. operum L. 16. c. 22, p. 126. *caput infantis praeter naturam in dextram vel sinistram vteri partem interdum declinare*, iudicans tamen, eos, qui obliqui egrediuntur, minus improbandos esse. Idem fere notat AVICENNA, qui in Canonibus medicinae T. 3. Tract. 1. c. 20, p. 939. col. post. lin. 59. et p. 940. col. auter. l. 1. *interdum declinare caput a retiludine*, ait. Ex recentioribus nominasse tantum sufficit *Brudenell Exton's New and general system of midwifery* Ch. 7.

tatem infantis, declinationem ab axi vteri definimus, quae si minori tantum gradu contingat obliquitatis in sensu stricto, si vero maiori, situs transversus nomen accipit. Rursus hic, quod aliis iam locis monui, accidit. Difficiles sunt qui regantur fines obliquitatis infantis situsque transversus, cum per gradationes fere insensibiles obliquitas infantis in situm transversum abire soleat, ita ut summus obliquitatis infantis gradus cum infimo situs transversus coincidere videatur.

§. 29.

II. Species obliquitatis infantis.

Separandam igitur ab obliquitate vteri, a qua toto coelo diuersa est, obliquitatis infantis pertractationem, ratus, ad species eius progredior, praecipue a modo aberrationis (vti in obliquitate vteri) repetendas. Cum enim quatuor parietes aut superficies, quas versus directio infantis ab axi vteri declinantis procedere possit, vterus offerat, obliquitas infantis a pariete, cui insistit vertex foetus, nomen sortietur. Quare, prouti hoc in pariete vteri anteriori, posteriori, vel alterutro laterali contingat, obliquitas infantis vel ad anteriora vel ad posteriora vel ad latera audiet.²

§. 30.

III. Causae obliquitatis infantis.

Oritur obliquitas infantis

1. ex irregulari praecipitatione infantis in vtero, Gallicis *la culbute* vocata. Si enim haec non plenarie procedat, caput parieti vteri anteriori, si nimis magna sit, parieti posteriori, si ad latus dextrum vel sinistrum facta, his parietibus insistet.³

K 4

2. Ex

2. c. g. BURTON'S *Essay towards a new system of midwifery* Tab. XII. fig. 1. licet ad demonstrandam infantis obliquitatem haec icon non parata esse videtur. SMELLIE et

GIFFARD var. loc.

a. Conf. *Astruc Part d'accoucher reduit à ses principes* 1766. à Paris 8. Liv. III. chap. I. cas. 1. p. 129.

2. *Ex causa externa.* Deprehendes hanc

A. *ante partum*

a. *in ovo circa uteri corpus aut cervicem accreto.* Ita enim ob impedimentum a minus commodo placenta situ oriundum, foetus quo minus caput eius in orificium cadat, prohibetur, versusque parietem quendam uteri cogitur.

b. *in vehementi corporis per graviditatem motu.*

B. *Tempore partus*

a. *in velamentis* 1) *durioribus.* Cum enim ita capiti infantis doloribus versus orificium cum impetu quodam acto nimis pertinacia obstant velamenta, facillime obliquitas infantis oritur. 2) *antea ruptis* quam orificium satis dilatatum sit.

b. *in obstetricis imperitia,* quae operationibus suis, caput infantis recte positum, haud raro obliquum reddit.

§. 31.

IV. *Signa obliquitatis infantis.* a) *Communia.*

Signa obliquitatis infantis etiam vel *communia* omnibus eius speciebus sunt, vel *uni alteriue* cum exclusione caeterarum *conveniunt.*^b Ad signa omnibus obliquitatibus infantis communia pertinent haec:

1. Abdomen uti in partu naturali se habet, cum hic ratio haud adsit, quae in obliquitate uteri formam eius mutat.

2. Orificium uteri valde eleuatum deprehenditur, nec, si attingi potest, durum quoddam corpus et globosum in illo inuenitur, nisi paruus tantum obliquitatis gradus adsit.

3. Ori-

b. Sunt inter communia nonnulla, quae et in obliquitate uteri obuia esse solent, ita, ut si horum *solum* rationem ha-

beas, alternatiue tantum vel uteri vel infantis obliquitas praesumi queat.

3. Orificium non sucto aperitur tempore, sed saepe velamentis iam iam ruptis, parum adhuc apertum obferuatur.
4. Vesica velamentorum non nisi instante partu formatur, et, si tandem formatur, formam oblongam praë se fert.
5. Funiculus umbilicalis in obliquitate infantis plerumque excidit, praecipue si talem in gradum caput a naturali directione deflectat, ut situm transuersalem fere adsumsisse infans videatur.
6. Truncus infantis semper in latere situi capitis opposito inuenitur, ibique quoque motus ipsius percipitur frequentior constantiorque.
7. Dolores licet fortes nunquam caput promouebunt, sed vna cum orificio ossibus pubis illud insigent.

§. 32.

b. *S p e c i a l i a.*

Singulae obliquitatum infantis species a se inuicem difficilius discernuntur. Interim

1. obliquitas infantis *ad anteriora* exinde colligi poterit, quod a) in *mitiori* gradu pars quaedam ossis frontis orificii parieti anteriori insistat, vel in *atrociori* totum caput ad anteriora pellatur, ita ut illud in orificio plane non, sed solummodo per parietem vteri anteriorem tactu percipi possit; b) difficilis adfit ob caput urethram premens vrinae excretio.
2. In obliquitate infantis *ad posteriora* inferior capitis pars per parietem vteri posteriorem solummodo tangi potest, et excretio aluina difficilis euadit.
3. In obliquitate *ad latera* a) caput per parietes vteri laterales exploraturus senties, b) facile manus quaedam prorumpit, c) frequentissime grauidae vltimis gesta-

tionis diebus, quin hebdomadibus, de singulari pedis stupore vel etiam fornicationis sensu conqueruntur: quod quidem signum a Celeb. WRISBERGIO observationibus pluribus instructo, inter primaria obliquitatis infantilis eiusdemque lateralis relatum habeo.

§. 33.

V. *Prognosis.*

Maius adhuc periculum quam ex obliquitate uteri, imminere infanti matrique ex obliquitate infantis videtur. Cum enim non uti oporteret vertex in axi uteri constitutus sit, dolores secundum eum agentes, partem ibi sibi obvientem expellere inani labore conantur. Metuenda inde *ex parte infantis* vehemens cervicis compressio, interruptio circulationis sanguinis, fractura ossium, incuneatio. Praeterea nisi quam fieri hoc celerrime potest, succurratur puerperae, obliquitas ad anteriora in iniquitatem aut situm transversum degenerare solet, in quem etiam non raro obliquitas lateralis abit. Augetur periculum infantis prolapso funiculo umbilicali. Premitur enim is inter caput et ossa pelvis, ita ut illo ad viuendum necessario pabulo carere foetus inbeatur.

Nec leuiora mala *matri* minatur obliquitas, cum contusionem uteri, inflammationemque inde oriundam gangraena sequi facile possit, vitae parturientis omnino perniciosa.

§. 34.

VI. *Methodus medendi.*

Quam inde deriuare studeo conclusionem, haec esto: In obliquitate infantis succurrendum est naturae molimini-
bus, quippe ad exclusionem foetus haud sufficientibus. Itaque, si adsit partus tempus, statim, simulac cognitam hanc habuerit infantis posituram, ferat auxilium obstetricans.

cans, ne incuneatio inaius adhuc vitae discrimen subire faciat matrem et nasciturum. Dilaceratis igitur statim velamentis versionem instituat, a qua vero, si nimia capitis magnitudo eam dissuadeat, aut diu post effluxum aquarum vocatus fuerit, cautus abstinebit, forcipe LEVRETTIANA vsurus. Si vero ob rem, propter moram, non amplius integram nec huius applicatio licita est, etiam hic adbibendum erit perforatorium, eum in finem, ut cerebro exempto caput vel manū vel forcipe comprimatur, et ita, qui viuis non poterat, mortuus extrahatur foetus. Funiculum umbilicalem forsan prolapsū statim reponat obstetricans, quod nisi fieri possit, externe leniter fouendus erit funiculus, ne circulatio sanguinis interrumpatur et foetus vita priuetur. Si tandem manus quaedam prolabitur, eo celerius vertendus foetus erit, ne situs plane transuersus oriatur.

§. 35.

VII. *Concursus obliquitatis uteri et infantis.*

Haecenus dicta satis probare videntur, fieri in se *posse*, ut obliquitas uteri et infantis simul adsint; quin actu concurrere utrumque vitium (§. 19.) implicite iam monui, dum obliquam infantis posituram causis obliquitatis uteri adscripserim. Grauiora, si hoc contingat, oriri symptomata per se patet, licet quod ad methodum medendi nihil quod addam habeam, cum in versione etiam hic auxilium quaerendum sit. Interim praeter similitudinem definitionum (§. 7 et 8.) signorum (§. 21 seqq. et 31 seq.) methodique medendi (§. 27 et 34) etiam quem hoc §. notavi utriusque obliquitatis concursus haud raro, licet per accidens, contingens, in causa fuit, cur complures artis obstetriciae Doctores fines obliquitatis uteri et infantis haud distinxerint.

SECTIO TERTIA.

DE POSITURA INFANTIS INIQUA.

§. 36.

I. *Discrimen iniquitatis infantis ac obliquitatis uteri et infantis.*

Iniquitatis notionem eam proposui, quod illa adsit, si facies infantis os sacrum in statu naturali respiciens, aliam nacta sit directionem. Quam quidem definitionem ita formatam deprehendes, ut nulla eam ingressa sit axis vel uteri vel pelvis mentio. *Iniquitatis scilicet ab obliquitate tam uteri quam infantis* discrimen in eo consistere videtur, quod in *iniquitate infantis* nihil intersit, utrum uterum axin pelvis, infans vero axin uteri sequatur nec ne? ex quibus tamen quaestionibus quaestionem *de obliquitate uteri vel infantis* decidendam esse (§. 8 et 28.) docui. Nullus fere nexus obliquitates istas iniquitatemque sibi inuicem iungit, ita ut cadere in partum possit obliquitas uteri et infantis, licet nulla iniquitas infantis adsit; uti non minus hanc saepenumero contingere certum est, ubi omnis omnino obliquitas deficit. Interim quandoquidem etiam utramque obliquitatem iniquitatis comitem existere me non fugit, quod tamen casui, non vinculo cuidam necessario utrasque intercedenti, tribuendum. ^c

§. 37.

II. *Species iniquitatis infantis.*

Quinque sunt regiones, quas versus spectare potest infantis facies, os sacrum non respiciens, eodemque numero includuntur praecipuae species iniquae foetus positurae. Ita enim facies eius dirigitur

I. *ad*

c. Exceptionem unicam fere vide not. f. ad §. seq.

1. *ad ossa pubis*, ^d quo quidem casu abdomen infantis matris abdomini propius accedit.
- 2 et 3: *Ad alterutrum os ilium*. ^e Innituntur hic humeri ossibus pubis ossique sacro.
4. *Ad orificium uteri*. ^f Vario hoc iterum fieri modo potest, ita scilicet α) vt os frontis ossibus pubis, mentum ossi sacro, ^g aut β) vt os frontis ossi sacro, mentum ossibus pubis, ^h vel denique γ) vt os frontis alteri ossi ischio, mentum alteri insistat. ⁱ

5. *Ad*

d. CHAPMAN'S *Treatise of the improvement of midwifery*. Caf. XX, XXI, XXII. LVI. THEBESIVS l. c. Tab. 26. fig. 83. et DEVENTER l. c. fig. 16. p. 205. RIECKE l. c. caf. 17. p. 158 sqq. MAURICEAU l. c. Tom. 2. obs. 281. p. 231. SOMMER d. c. observ. 4. p. 17 seqq.

e. THEBESIVS l. c. Tab. 24. fig. 88. IVST. SIEGMUNDIN *Brandenb. Hof Weh. Mutter*. Tab. G. SMELLIE *Collect. of cas and Observ. in midwifery*. voll. II. coll. 29. ROEDERER dec. dupl. de part. labor. obs. 1. in opusc. p. 133. obs. 3. p. 136. obs. 15. p. 178 obs. 19 p. 191. WINICKER *diff. de non dammando vsu perforatorii in paragonphosi ob capitis molem*. obs. 4. in ROEDERER opusc. p. 218. SCHRADER obs. rar. ad rem med. et obstetric spectant. fasc. 1. Guelpherbyt. 1760. 8. obs. 3. p. 19. v. HOORN l. c. p. 261 seqq. obs. 21. DE LA MOTTE l. c. Tom. 2. chap. 20. obs. 269. 270.

MAURICEAU l. c. Tom. 2. obs. 354. p. 293. obs. 17. p. 96. et Dern. observ. obs. 137. p. 72.

f. Praestruit haec iniquitas semper aliqualem obliquitatem infantis, cum ea contingere nequeat, nisi vertex infantis extra axin uteri cadat: bene hunc praeternaturalem infantis positum delineavit BURTON l. c. Tab. 14. fig. 2. SMELLIE *Coll. voll. II. 30.*

g. THEBESIVS l. c. Tab. 26. fig. 82. RIECKE caf. 16. p. 157. DE LA MOTTE Tom. I Part. 2 Liv. 2. obs. 198. 199. MAURICEAU dern. observ. obs. 71. p. 38.

h. THEBESIVS Tab. 26. fig. 80. v. HOORN l. c. p. 183. obs. 4.

i. THEBESIVS Tab. 26. fig. 81. ROEDERER dec. dupla de part. lab. obs. 12. in opusculis p. 169.

5. *Ad superiora*, vertice in orificium cadente. Hic vel anterior verticis pars ossi sacro insistit, collum ossibus pubis, dorso infantis abdomen matris respiciente, ^k vel os frontis ossibus pubis inhaeret, dorso infantis versus dorsum matris spectante, ^l vel os frontis vni ossi ilium, collum alteri innititur. ^m

§. 38.

III. *Causae.* a) *Communes.*

Causas quod attinet, tanquam communis omnibus iniquitatis speciebus considerari poterit praecipitatio infantis minus recta. Nec plane a veritate alienum mihi videtur, inordinatum corporis motum eo valere momenti, ut facies infantis ad os sacrum porro spectare desinat.

§. 39.

b) *Propriae.*

Non singulis iniquitatis speciebus proprias suas assignare causas audeo. Desunt observationes, cum maiori circa hoc caput circumspectione institutae. Exempli tamen causa harum meminisse inuabit.

I. Ansam ut *praeuia facies* euadat, praebere queunt

a. *ante partum*, vomitus, tussis, conuulsiones, matricis spasmus, colica etc. ⁿ

b. *In*

k. THEBESIVS Tab. 27. fig. 84. DE LA MOTTE T. 2. c. 18. obs. 265. MAURICEAU l. c. Tom. 2. obs. 26. p. 23. obs. 163. p. 128. obs. 178. p. 141. obs. 346. p. 287. obs. 348. p. 288. obs. 415. p. 344. obs. 698. p. 569. et dern. observat. obs. 37. p. 22.

l. MAURICEAU Tom. 2. obs. 529. p. 439.

m. MAURICEAU Tom. 2. obs. 149. p. 117.

n. PEU l. c. Liv. 2. chap. 5. p. 377. RORDERER elem. 2. o. §. 516. p. 223.

b. *In partu vero* α) ipsa vis dolorum, infantis corpus inferiora versus prementium, si scilicet caput ossibus pubis aliquantulum insistat.^o Contingere id praesertim eo momento solet, quando velamenta rumpuntur, cum tunc summus fere dolorum vigor sit.^p

β) *Imprudencia obstetricis*, quae praesertim exploratione inepta eiusmodi vitium producere potest. Quod vero

2) *superiora facies petat*, id haud raro pelui nimis compressae imputandum. Vertex enim ossi sacro post praecipitationem insistentibus doloribus resistit, ita ut sensim praiceps agi nequeat, sed totum occiput ingrediatur.

§. 40.

IV. *Signa.* a) *Communia.*

Signa iniquitatem indigitantia adeo dubia sunt, ut antea nihil certi statuere possimus, quam manus in uterum immissa fuerit, nisi in laterali infantis iniquitate, humerus integumenta abdominis respiciens nonnullis in casibus iam a priori nos de peruerso hoc situ certiores reddat, dum per eadem tangibilis fit. En fontem, ex quo saepius errores in diagnosi promanarunt! Quae enim sensibus externe se offerunt signa, eadem fere sunt, quae in obliquitate vel uteri vel infantis notauimus. Deprehendes enim 1) abdomen inaequaliter eleuatum, 2) dolores vel debiles vel si fortiores sint, ad promouendum caput minus sufficientes.^q 3) Orificium et vesicam velamentorum formam oblongam referentem; 4) velamenta non repleta nec adeo dura, ut in statu naturali, sicut 5) nullam aut exiguam infantis partem in iis senties.^r

Facilius si uterum intrauerit obstetricantis manus, iniuquitas cognoscitur, modo caput infantis ob laboris longinquitatem haud intumuerit:

§. 41:

o. RIECKE l. c. Lect. 12. p. 152.

p. BOESSEL l. c. §. 458. p. 164.

q. BOESSEL l. c. §. 460. 461. p. 164.

r. CRANZ l. c. Cap. 8. Abs. 2. p. 132.

§. 41.

b) *Propria.*

Petenda erit haec iniquitatis cognitio ex parte in orificio praeuia, quae cum ad reliquarum partium situm inueniendum ducat, simul principii instar erit, unde signa singulis iniquitatis speciebus propria deriuanda sint. Ita scilicet facie infantis

1. *versus ossa pubis* respiciente digitus explorans occiput os sacrum respiciens fontanellamque ibi sibi obuiam percipiet.
2. *in iniquitate versus unum alterumue os ilium* auris se offert;
3. *faciem vero praeuiam* ostendunt prominentes eius in orificio partes sinusque v. c. nasus, nares, orificium oris, mentum, orbitae.^s
4. Denique quod facies *superiora* versus spectet, ex capillata capitis parte in orificium uteri cadente apparet.

§. 42.

V. *Prognosis.*

Omnes fere iniquitatum species cum periculo coniunctae sunt, et partum difficilem praeternaturalemque reddunt; vna tamen prae altera periculosior existit.

Prima species, in qua ad ossa pubis facies spectabat, omnium facillima est, et saepe, modo dolores satis fortes adfint, nec caput iustam magnitudinem superet, a natura sola absoluitur.^t

II et IIIam speciem, quae in directione faciei versus ossa ilium consistit, maius iam periculum comitatur, quare raro absque obstetricantis auxilio peragi potest. Praeterquam enim, quod aegrius infantis caput per aperturas peluis dolorum vehementia pellatur, humeri ossi sacro et pubis firmiter insistant.

In

s. CRANZP. 92. MESNARD
I. c. chap. 8. art. 5. p. 273.
f. MESNARD. chap. 7. art.

3. p. 226. ROEDERER elem.
a. o. §. 511. p. 222. Journal
de Medecine 1768. Aout.

In facie autem praeuia, quae IVtam iniquitatis speciem constituit, infanti periculum imminet. Eius enim collum quam maxime tenditur, impeditur circulatio, pellitur sanguis versus caput, quare infantes ita siti faciem liuidam aut nigram prae se ferunt, labiaque tumefacta,^u nec raro in hoc statu apoplectico modo pereunt. Matris intuitu dolores ex iniquo hoc infantis situ augentur, et cum longior eo euadat partus labor, ea quoque cruciatibus diuturnioribus obnoxia redditur.

Quinta tandem iniquitatis species, quam in facie superiora versus spectante posui, ob eandem tensionem colli infantilis eisdem fere quibus antecedens laborat malis, quare quae ibi dixi hic repetenda erunt.

§. 43.

VI. Methodus medendi a) in iniquitate ad ossa pubis.

Ex iis, quae hactenus de iniquitate infantis disserui, facile quaenam eligenda sit medendi methodus, patebit. Separanda hic a caeteris ea iniquitatis species erit, quam breuitatis ergo iniquitatem *versus ossa pubis* nominabo. In hac enim, cum illa saepius a sola natura perficiatur, obstetricans tantum quod provideat habet, ne facies nimis firmiter ossibus pubis infixam inde formam nanciscatur.^v Succedet hoc optime duobus digitis apprime ad ossa pubis immisissis, ita tamen, ut oculorum bulbus non laedatur. Quo facto si iam aliquantulum in pelui progressum fuerit infantis caput, itidem duo digiti ossi coccygis admouendi erunt, ut, illud leniter reprimendo, facilior exitus capiti pareatur. Si metuenda forsitan sit ex partu per longius temporis spatium iam durante, incuneatio, forcipe infans extrahendus erit.

§. 44.

u. PEU l. c. p. 380. chap. 5.
Liv. 2.

v. DEVENTER l. c. chap.
36. p. 203.

§. 44.

b) *In caeteris speciebus.*

Non sufficiunt in reliquis iniquitatis speciebus, quae tradidi monita. Nunquam fere partus, in quibus eae obveniunt, sola naturae operatione absoluuntur. Artis auxilio igitur plerumque opus est. Vario hoc modo praestabitur, scilicet 1) *mouendo partes infantis ab ossibus quibus inhaerent reducendoque infantem in situm magis conuenientem.* Percurram singulas iniquitatis species, ut quomodo in singulis actus isti peragendi quaeque cautiones obseruandae sint, tradendi occasionem nanciscar.

1. *In iniquitate versus os ilium* a) capitis peluim ingredi recusantis solutio manu in orificium ita ducta peragitur, ut, vola parti capitis capillatae apposita sit, b) directionis vero faciei infantis ergo instituentidae, simulac ab ossibus liberatum caput sit, α) ad-mouenda erit alteri auri vola, alteri pollex eiusdem manus; β) conuertatur facies versus os sacrum. c) Si peluim intret infantis caput et in vaginam descendat, vterius autem etiam a vehementissimis doloribus haud promoueatur, manu itidem in vaginam immissa humeros ossibus insistentes, a quibus scilicet enixus impedimentum oritur, sursum pellat obstetricans, totumque truncum ita vertere conetur, ut facies os sacrum respiciat. Quodsi firmiter insistant ossibus humeri, sufficiet alterutrum eorum soluisse; infra quem obstetricans alteram manum collocabit, alteram capiti applicans, ut ita dictae directioni facies restituatur.

2. *In facie praevia et quidem* a) si frons ossibus pubis insitit, mentum versus os sacrum directum est. 1) soluendi capitis causa α) ducat obstetricans manum in orificium vsque ad collum aut pectus infantis, premat hoc sursum quantum potest, leniter tamen, ita ut caput in peluim descendat; quod si se-
qui

qui nihilominus recuset β) digitis vel vecte ab osse moueat, puerpera interim doloribus haud cooperante; 2) ipsa reductio facta est, dum caput soluebatur. b) Si ossi sacro insistit frons, mentum ossibus pubis: α) soluat obstetricans caput, manu aut vecte ad os sacrum inter caput et intestinum rectum intromissa, frontem versus ossa pubis premens. Mutata ita haec species in iniquitatem versus ossa pubis est, quare β) non opus est, ut facies versus os sacrum dirigatur, cum partum dicto modo inique positum naturam absoluere posse supra docuerim. c) Si alterum os ilium frons, alterum mentum respicit, α) applicatis ossi frontis digitorum apicibus ab osse ischio separandum caput erit, ita tamen ut a laesione orbitae defendantur; β) dirigenda facies versus os sacrum eo modo, quo in iniquitate versus os ilium corrigendam capitis directionem ostendi:

3. *In iniquitate versus superiora* a) eum in finem, ut caput ab ossibus dimoueatur, digiti ad illud ductu ossis sacri, si verticis pars anterior huic ossi ischioe insistat, aut ossium pubis, si eis innitatur, mittendi erunt; b) capite ab ossibus ita separato α) ea iniquitatis versus orificium vteri subspecies, in qua os frontis ossi sacro inhaerebat, in posituram infantis naturalem abiit, quare vltior directio cessat, β) ex ea subspecie, in qua ossi ischio innitebatur os frontis, redita est iniquitas versus os ischium §. 37. n. 2 et 3: ergo directio capitis, uti in illa, institui debet; γ) tertia denique subspecies, in qua os frontis ossibus infixum erat, iam naturam iniquitatis ad ossa pubis induit; quare et hic supersedere vltiori capitis directione possumus:

§. 45.

Mederi quoque licebit iniquitati II) *Versione infantis.*
 Non huic remedio locum quem tenet ea propter adsignavi,
 L 2 quasi

quasi illud postponendum semper reductioni faciei ad meliorem situm existimarem. Iudicio potius obstetricantis permittendum duco, ut in quouis casu num directionem situs faciei tentare vel statim ad versionem infantis progredi velit, ex praesente rerum conditione decernat. Interim si reductionem infantis spem fallere videat, versionem summo cum fructu subibit.

Supponit vero hoc rem adhuc integram, ut scilicet nondum ob laboris diuturnitatem fatigata sit debilisque reddita puerpera aut paragoniphosis imminet. Tunc enim III) *forcipis* applicatio praefenda erit, sicuti IV) si iam adsit paragoniphosis completa, *perforatorii* usum suadeo, si res ad eum iam gradum peruenerint, ut versioni amplius locus nec concedatur, nec forcipe caput educi possit, vix existimans hamuli usum tanquam facilem tutumque commendari posse, licet Cl. BVXTORFF in Act. helv. physico math. etc. T. VI. p. 229. prospero cum successu eodem usum fuisse nos doceat.

§. 46.

Obliquitatem uteri infantis saepius concurrere cum iniquitate infantis supra docui. Quod quidem si contingat, versio instituat; idque eo rectius fiet cum illam utriusque vitio conuenientem in antecedentibus praedicauerim.

XXVI.

D. IOANN. CHRISTIAN. THEMELII

COMMENTATIO

QVA

NUTRITIONEM FOETVS IN
UTERO PER VASA VMBILICALIA SO-
LVM FIERI, OCCASIONE MONSTRI
OVILLI, SINE ORE ET FAUCIBVS
NATI, OSTENDITVR.

CVM TAB. AEN., QVAE EST SECVNDA IN HOC VOLUMINE.

LIPSIÆ, 1751.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

PLANTAE
INDIAE
ORIENTALIS
HOLLANDAE
MUSEUM
LONDON

PLANTAE
INDIAE
ORIENTALIS
HOLLANDAE
MUSEUM
LONDON

HISTORIA
DE
MONSTRO OVILLO SINE FAUCIBVS
NATO.

Mense Februarii anni praeteriti 1750. monstrum, miratu dignum, a Fautore Pistorio, Poehlapago, in tractu Montano superiore in Misinia, mihi transmissum, per duas horas adstantium in se conuertens oculos viuum e genere ouillo in lucem prodiit. Et corporis status et integritas omnium partium a collo fere ad pedes nihil a natura prae se fert aberrans. Pellicula molli crispata lana tecta, et caput, et collum, et tergum, et abdomen, et pedes cingit candidissima. Vnicum caput mirum in modum ab ordine recedit, et in regione illa antica colli, qua cartilago thyroidea conditur, tumor sat notabilis instar facci vel strumae, tactui mollitiae cedens, prominet: reliquum caput apparet deformosissimum, ita, vt 1) nares ad proboscidem, vt ita dicam, quae ab ossibus maxillae superioris formatur, obliquo parumper situ hient, ne minimum 2) faucium hiatus sub ossibus maxillae superioris et inferioris, aut etiam modo palati apparet indicium, potius in angulo articulationis maxillae superioris cum inferiore, vtrinque oculi, naturalibus longe magis patuli et insigniores, protuberantes conspiciuntur; maxilla autem inferior plane deficit, vbi loco ossium eiusdem, aures, insolito plane modo, introituque meatus auditorii clauso, accretae sunt, ita vt ne minimum vel oris vel palati, vel dentium, vel linguae, vel narium hiatus, vel gutturis, vel freni palatini, vel tonsillarum, vel epiglottidis, vel modo foraminis patefeat vestigium. Aurium vero structura ab ordine haud recedit, et non nisi loco accretionis aberrat, et quod meatus auditorius in vtraque clausus sit, etiamsi helices et anthelices, tragi et antitragi cum foueis oculis pateant.

teant. Dissecui cadauer, et quidem collum, thoracem et abdomen, capitis examen altiori iudagini relinquendum quidem putavi, tempore vero exclusus, accedente putredine desistere coactus fui, quod doleo. Abdomen ubi secando aperui, omnia fere in statu et situ, vti audit, naturaliprehendi, nisi quod intestinum coecum, et praecipue eius, qui dicitur, processus vermiformis longitudine duorum pollicum et ultra in latere sinistro contra ordinem haereret, nigricante materia fatis infarctum aequae ac reliquis crassorum intestinorum tractus sic dicto meconio et colore et copia et consistentia repletus turgebat. Reliqua intestina tenuia filamentorum fere instar collapsa, contorta mesenterio adhaerebant, nec hepar, nec lien, nec reliqua viscera ab ordine recedebant; tripartitus autem ventriculus, vti et portio inferior oesophagi, viscido tenaci liquore, copioso, instar albuminis oui coagulati parumper in conspectum veniebat. Funiculi umbilicalis principium quod attinet, ubi abdomini inseritur, fatis erat conspicuum, dum ligamentum rotundum, arteriae umbilicales fatis patulae, rubescentes, sanguine congrumato, cuius aliquot guttulae introitum claudebant, erant refertae. Thoracis dissectio, pulmonum et cordis situm, figuram, et colorem naturali respondentem ostendebat, vti et tracheam respirationi inseruientem: subiacens vero oesophagus ultra modum turgebat. Facta apertura in superiore parte oesophagi, vti figura 2. monstrat in *c.* prope *b.* syringe aeris introitu curato, mirum in modum, ceu in saccos diuisus, prout facies *c. c. c.* dictae figurae ostendit, intumescibat, vti et ventriculus et omnis intestinorum canalis. Ex sacco superiore in *b.* paruulum syringi patefcebat orificium, sinistrosus versus infra cartilagineam thyroideam, quo tamen flatus immisus simul atque semel saccum, vel potius bullam ad spithamae quadrantis latitudinem et longitudinem eleuabat. Dissecto hoc interna superficies glabra, paucumuco obducta, nullibi peruia, praeter ubi glottidis orificium introibat, deprehendebatur, sed omnia et versus partem

tem anteriorem et versus ossa cranii admodum erant obturata. CLEMENTISSIMI PRINCIPIS REGII ELECTORALIS NOSTRI FRIDERICI gratia et beneplacito, iam monstrum hoc, in celeberrimo illo, quod Dresdae miris naturae prodigiis abundat, conclavi, cura Domini antistitis et rei metallicae a consiliis grauissimi EILENBVRGII sedulis naturae inuestigatoribus demonstrandum asseruatur.

DE NVTRITIONE FOETVS SOLVM PER VASA VMBILICALIA.

§. I.

Haud eo inficias, historiam de monstro ouillo nostro, plane inauditam, etiam si mihi, centumque aliis satis peregrinam et incognitam, me non proposuisse, quin credam potius eiusmodi, si non in omnibus, tamen in plurimis circumstantiis similes existere posse obseruationes. Forte eiusmodi imagines apud Aldrouandum aliosque, conspiciendas euolues. Nec nego, vbi de monstrorum, e partu cum rationalium tum irrationalium animalium, in lucem editorum, ore, naribus, auribus, oculis, aluo, partibusque genitalibus clausis prognatorum, historias referrem, deque eorum indole prolixius verba facerem, crambem bis coctam terque quaterque recoctam ad nauseam me appositurum; et inde ambabus concedo, vbi toties de generatione monstrorum materiam ex charta in papyrum deuo adferrem, frustraneum quid, imo et plane inutile ausurum: Hoc autem asserere audeo, quod si historia monstri a me recensita omnibus haud placeat, curiosis naturae indagatoribus grati quid me exhibuisse; et licet in praxi medica, non multum inde, iis, qui alto supercilio theoretica aspernantur, in praxin medicam utilitatis redundare videatur; penitioris tamen et theoriae artis salutaris auscultatoribus gratum quid me facturum, aequus eris rerum arbiter, hinc quam doctorum sententiam de nutritione

tione foetus in utero amplectendam praecipue video, ductu huius monstri historiae pro virium tenuitate docere sustineo.

§. 2.

Confiteor ferram altercationis reciprocata ab ortu fere artis ad hunc diem et nihil noui vel plane inauditi quid, de hac materia, appositurum, dum excellentissimorum virorum torfit ingenia, quibus ego impar et longe inferior, quid citra omnem dubitationis aleam positum, quid minus, accuratiori mentis trutina ponderantium; at pace grauissimorum virorum et salua auctoritate dixerim, quae mihi commoda, quae minus videntur, pro sententia hac vel illa acceptanda, et quantum in refutandis, pro nutritione foetus per os stabilitis Autorum argumentis, a recto tramite aberrauerim; quantumque pro corroboranda mea sententia ex hac monstri historia scopum attigerim; quantumque meae argumentationes sint naturam pedissequae, num detorsae, purioris artis cultoribus diiudicandum relinquo.

§. 3.

Ne hallucinetur in hac materia; experientissimus D. ANDREAS ELIAS BYCHNERVS obseruatione XCVI. Actor. Physic. Medic. quae Norinbergae prelo committuntur Vol. II. p. 216. vbi insans ore clauso et concreto natus exponitur, sequentibus vtitur verbis:

Manet inconcussa veritas illius adfert, quod foetus succum suum nutritium, quamdiu intra uterum conclusus est, vel soli sanguini, mediante placenta uterina per venam umbilicalem allato, debeat, vel per os et umbilicum coniunctim obtineat, ita tamen ut sanguis per vasa umbilicalia affluens primarium, humor autem amnii chylosus secundarium tantum eiusmodi nutrimentum constituat.

Vide.

Videtur equidem in initio epicriseos calculum nostrae ad-
dere opinioni, vbi pag. 211. memoratae obseruationis ce-
leberrimus Autor ait:

Placuit ad minimum, eam (scilicet obseruationem)
recensere, quoniam, etiamsi nullae prorsus aliae no-
bis suppetent rationes, pro refutatione sententiae
inter veteres quondam decantatissimae, de solitaria
nutritione foetus per os, haec ipsa tamen obseruatio
iis pariter ac omnibus reliquis, qui speciosis hisce
traditionibus, autoritatis praeiudicio forsitan capti,
mordicus adhaeserunt, contrarium facillimo vtique
negotio demonstraret, valeret.

At enim titubat, rationes pro refutatione sententiae inter
veteres, quae suppetent, deficiunt, vtramque amplecti-
tur sententiam.

§. 4.

Quem meae sententiae grauissimum veneror Cory-
phaeum, est celeberrimus ille FRIDERICVS HOFFMAN-
NVS in *Systemate Medicinae rationalis* Tom. I. Lib. I.
Sect. II. Cap. XIII. p. 249. §. XVII.

Non probabile est foetum vltimis mensibus succo ge-
latinoso in amnio contento nutriri.

Primo equidem intuitu videtur amplissimus hic rei Medi-
cae scrutator, nutritionem foetus per os vltimis mensibus
negare, prioribus vero concedere, at enim, si vel fugi-
tuo oculo, quibus hanc sententiam firmare satagit, con-
sideramus allatas rationes, patet luce meridiana clarius,
nutritionem foetus per os et vltimis et primis mensibus
negare, ait enim:

neque ego vllam magni momenti rationem inuenire
possum, quae mihi nutritionem foetus per os vltimis
mensibus fieri persuadeat: etenim succio et deglutitio
sine respirationis ope fieri nequit, quae tamen in vte-
ro materno plane cessat. Deinde, illud tam certum
est, quam quod certissimum, aquas in amnio con-
ten-

tentas foetu grandiori facto non decrefcere fed potius augeri, quia plus vrinofi, quamquam infipidi, liquoris emittit, fiquc foetus in utero alimentum ore affumeret, tanta excrementorum moles in inteflinis eius colligi deberet, vt neceffe haberet in utero aluum deponere. Neque hic obiicere fufficit, liquorem amnii effe nutritiis partibus turgidum, eum enim nutrire, inde haud quaquam euinci potefl, nam ferum hydropicorum extrauafatum eiusdem indolis efl.

Non difpiciamus hic, num ad deglutitionem refpirationis opus requiratur; hoc tamen patet inde nec primis etiam menfibus HOFFMANNVM concedere deglutitionem, ergo et primis menfibus nutritionem foetus per os negare; valet eadem argumentatio ex copia excrementorum adaugendorum; valet de ineptitudine liquoris amnii primis aequae ac vltimis menfibus pro nutritione foetus in utero per os.

§. 5.

Curta mihi efl domi librorum fupellex, qua deftituor, quos habuit HOFFMANNVS antecessores, quos comites, quos pofteros, ordine commemorem.

§. 6.

Nec in indaganda hifloria opinionum de hac materia, quid DEMOCRITVS, EPICVRVS, DIOCLES CARYSTIVS e prifco aeuo de fola nutritione foetus per os ftatuerunt; nec in dirimenda lite, num HIPPOCRATES huic fententiae adhaeferit, vtrum non; nec quid inter recentiores, LAVRENTIVM MARINELLVM, PROSPERVM MARTIANVM, GVILIELMVM HARVEVM, SEGERVM, aliosque difceptatum fuit; nec qui recentiffimi, BERGERVS, BOHNIVS, COSCHWIZIVS, BARTHOLINVS, RIOLANVS, NEEDHAMIVS, HEISTERVS, BOERHAAVIUS, etc. ordine funt exponendi, qui nutritionem foetus per os adferere annifi funt, proluxa fermocinatione verfabimur, argumentorum potius, quibus pro firmanda fua thefi vfi funt, pal-

mam

nam quaeramus, atque dispiciamus, num eam praeripere vires valeant humerique.

§. 7.

Quamvis nodo huic gordio soluendo impar sim, meam tamen proferre opinionem non vereor, foetumque non per vasa umbilicalia solum, sed et, imo potissimum quidem, ipsum per os nutriri, asserit magnus ille rei medicae aestimator STALPART VAN DER WIEL Cent. post. P. I. observ. XXXII. p. 331. Mutatis paululum mutandis veniam mihi expeto. Opus aggredior, cui imparem me existimo, si virorum gravitatem, si argumentorum cumulum et pondera perpendo; nihilominus tamen non vereor et ea dispicere et meam proferre opinionem, foetum nulatenus per os, sed per vasa umbilicalia solum nutriri.

§. 8.

Potissima quae inuenire mihi licuit argumenta, quae pro nutritione per os stare debent, vel monstra foetuum attinent, vel foetus ad ordinem naturae in vtero formatos.

§. 9.

Quod primum attinet, foetus monstrosos in vtero haerentes, nutritos tamen et satis perfectos enixos, quales habemus ore naribusque clausis, vel putarent quidam, liquorem amnii per puncta lacrymalia ad stomachum intrare posse, pro eo, ac Dominus ANEL Syringe demonstravit liquorem per haec puncta in os, inde in oesophagum et ventriculum posse adduci. Alterum argumentum pro nutritione foetus, ex liquore amnii, quo circumdatur in vtero, quod aequae de monstroso ac rite formato foetu valeret, ponatur Philosophi Crotoniani ALCMAEONIS, qui dixit: corpus foetus spongiosum ac rarum esse instar spongiae porosae, crebrisque foraminibus peruiuae, humorem omni ex parte imbibentis, partes quoque ex venis et corpore vteri sanguinem omnem haurire et attrahere. Vid. D. BVCHNERVS in observ. citata.

§. 10.

Iam paulo penitius duorum horum argumentorum gravitatem dispiciamus. Sit foetus monstruosus ore naribusque clausis in utero haerens; nonne lippis et tonsoribus patet, imo et mulierculis, qui sectionibus infantum in utero haerentium interfuerunt, semper foetus oculis firmiter clausis inibi deprehendi. Autoritate ubi hanc thesim firmare debeam, et *αυτοψία*, me aliosque hoc visu docuit aliquoties, sed et praestantiora adsunt stabilimenta. STALPART VAN DER WIEL Observ. XXXII: Cent. post. ait p. 312.

in embryonibus non tantum humanis, sed et in brutis oculos existere clausos, et sub palpebris firmiter admodum sibi adhaerentibus occultos.

Quomodo quaeso sub palpebris latitantia puncta lacrymalia liquori amnio ingereundo pateant? Dispiciamus monstrum nostrum ouillum, ne minimus ad os patuit hiatus, nec aditus per puncta lacrymalia nec per alias vias, et tamen increbuerat, vixerat, vivus in lucem prognatus erat; Concedamus equidem in liquore amnii partes et crassiores et fluidiores, gravitateque specifica admodum differentes haerere, quarum quaedam sine vlla alia vi premente, sola ex legibus adhaesionis ac fluida in vasa capillaria tenuissima et ascendere et descendere videmus, in puncta lacrymalia; inde per nares ad palatum, oesophagum, ventriculum, intestina penetrarunt: consideres autem quantitatem fluidi accedentis intra novem menses, incrementumque foetus eodem tempore, num causa effectui erit proportionata; cum ex fluidi quantitate cum qualitate nutriendi? Hae igitur difficultates primam hanc pro nutritione foetus ex liquore amnii per oesophagum deglutito militantem sententiam premunt, quas ex clausis orificiis, quod primum ex tenuitate vasorum, ineptitudine fluidi nutrientis, improporcionata ratione iuter causam et effectum, etiamsi limine modo attigerim, desumendas existimo:

§. 11.

Alterum argumentum §. 9. ex porositate corporis desumptum, quibus foetus in utero, oculis, naribus, auribus conclusis nutriri debeat; equidem non pro nutritione infantis per os, potius pro nutritione liquoris amnii excogitatum videtur; at enim dum Patroni nutritionis per os materiam nutrientem in liquore amnii ponunt; et haec sententia Alcmaeonia nutritionem per funiculum umbilicalem excludit; eiusdem quoque mentionem faciendam esse arbitror. At enim iam sapienter satis ac probe DONI. BVCHNER. I. c. hoc his verbis discutere allaboravit, p. 216.

taquam rationi et experientiae penitus contrarium solus embryonis in utero situs et defectus cohaerentiae immediatae eiusdem cum interna uteri superficie exacte satis refellunt.

videor fere iniquus rerum arbiter, ubi ego dixerim ALCMAEONEM statuisse absorptionem liquidi amnii, dum potius sanguinem maternum absorbere statuerit, ceu liquidum nutritioni satis adaequatum; at enim dum humores omni ex parte imbibere credidit, liquidum amnii, quo immediate cingitur, primum foret, quod absorbere deberet. Haec duo cachinnum excitantia argumenta plane tamen sicco pede transire nolui, praecipue ubi quis in animum reuocaret sibi, corpus nostrum esse satis porosum, linimenta varia etiam crassioribus particulis mixta ab extra in corpus intrare posse, prout linimenta, ex Mercurio, oleis volatilibus, balsamis, saccharo Saturni, cantharidibus confecta, satis superque probant, quare non et liquidum amnii, accedente calore in utero, motu intestinorum peristaltico, diaphragmatis, musculorum abdominalium, versus uterum prementem, intra hos poros tradi valeret. At enim sola ineptitudo liquidi amnii pro nutritione, quam §. 13. demonstratum eo, insufficientiam argumenti ostendit.

§. 12.

Haec sunt argumenta pro nutritione foetuum in utero monstroforum, iam autem videamus, quae minus ri-

sunt

sum mouent, quae firmiori talo stare videntur, pro nutritione foetus per os in partu lege naturae in utero formato, ore, palato, oesophago, ventriculo, intestinis, reliquisque partibus patulis.

§. 13.

Primum quod attinet, sequentis illud est tenoris:

Quia in brutis aequae ac in humanis foetibus in ore, oesophago, ventriculo, et intestinis aequae glutinosa quaedam materia, ac amnii liquor est, inuenitur; ergo nutritio per os ex liquore amnii perficitur.

At enim quoad primum observatio haec non est vniuersalis, nam teste experientia et bruta et animalia, sectione investigata, inueniuntur, in quorum ore, oesophago, imo et ventriculo et intestinis parum vel nihil dicti liquoris deprehensum fuit. Contigit mihi aliquoties, partus in utero demortuos, arte obstetricia, cui incubui per 15 annos, in lucem producere, sectione disquirere, et memorata phaenomena adstantibus probe notanda mandavi. Imo et Auctoritate Senatus Annaemontani veritatem huius asserti euincere possum, ubi inculpatae cuiusdam ex infanticidio partum arte disseccandi copiam habui, a laesione externa infantis iam in utero demortui signa certissima apparebant, monstravi viris praesentibus consultatissimis, nec in ore, nec oesophago quidquam, et in ventriculo ne $\frac{1}{4}$ cochlearis liquidi gastrici inesse; eo autem magis arrectis auribus haec observatio fuit arrepta, quo magis tunc temporis nutritionem foetus per os fieri insistebam opinioni. Partus tamen erat perfectus, corpore robusto et probe partibus donatus. Si itaque vel vna in experiundo datur observatio in contrarium, regula vniuersalis non est. Si itaque non omnes infantes os, oesophagum, ventriculum, liquido liquore amnii assimilato repletum habeant, saltem non omnes, posito sed non concessio, quidam per os liquore amnii nutriuntur. Quoad secundum, qualisnam est consequentiae nexus: in ore, oesophago, ventriculo, intestinis haeret

haeret liquidum viscidum liquorem æmulans, ergo infans ore nutritur. Nam

1) falsa supponitur praeconcepta opinio, liquorem amnii esse liquorem eundem ac in intestinis. Nonne in Academia Paris. 1714. p. 197. satis superque demonstratum est:

liquorem amnii minus viscidum esse et magis ad urinam accedentem, distinctum satis ab eo, qui in ore, oesophago, atque ventriculo infantum quandoque^a reperitur.

Cui non quotidiana patet experientia, arti obstetriciae gnauiter operam danti, non semper ubi infans ad exitum sese accingit, bulla quaedam mollis in vaginam vteri descendens, ubi sua sponte vel arte dilaceratur, liquorem satis limpidum non tenacem, odoris semper paulo plus, paulo minus urinosi, etiamsi ne guttula urinosa matris accedat, semper prodire; nunquam vidi gelatinosi viscidi quid, praeter mucum, quo cutis interdum infantis, albicans instar feui hinc inde maculatur. Quantum mihi videtur credibile, liquorem amnii non nisi ab urina infantis derivandum existimo. Si tibi, beneuole lector, idea haec noua et peregrina videretur, alio tempore eandem ventilabo, et prolixioribus euincam, hic extra sphaeram actum foret. Et hinc conclusio a vitio subreptionis aliena non videtur: reperitur in ore, oesophago, ventriculo liquor, ergo est liquor amnii, ergo per os nutritur. At enim 2) concedamus etiam esse hunc liquorem gastricum (quod tamen inficias eo) liquori amnii similem, quemodo sequitur, ergo per os eo defertur, ergo nutrit, et dat foetui incrementum. Quod enim liquidum in foetus oesophago, ventriculo, viscidum mucosum, aut si lubet concipere, etiam amnii

a. Autoritate hac publica patet. quae §. hoc ex mea observatione adduxi, quod liquor non semper in omnium foe-

tuum ore, oesophago, ventriculo, intestinis reperitur, quod idem et viris integritate et scientia donatis videre contigit.

amni simile, generari et existere posse, absque eo ut ore huc deferatur, demonstrat monstri huius ouilli historia omni exceptione maiore certitudine, ubi nec fauces, neque meatus quidam vel modo cogitandi, vel locus apertus quidam fuit, per quem eo deuenire potuerit. Si itaque in hoc foetu liquor in ventriculo et oesophago generari potuit absque eo, ut per os afflueret, quare non et in aliis idem fieri possit, ergo a praesentia liquidi viscosi in oesophago et ventriculo non valet consequentia ad deglutitionem liquoris amni per os. Commemorata §. 13. Regiae Societatis Scientiarum, quae Lutetiae Parisiorum floret, commentatio euincit, cum aliis inibi allatis momentis, liquorem amni plane diuersum esse a liquore gastrico in foetu, et hinc potius ceu excrementum quid a massa sanguinea secretum considerandum existimo, quod nequam nutritioni inseruit, quin potius efficit, ut canalis intestinorum sine coalitu parietum formari, ventriculus, et oesophagus distendi, aliorumque canalium aperturam conseruari, et ad sustentationem foetus post partum adaptari valeant. Et sic cum primo argumento pro nutritione foetus per os esse comparatum reperies.

§. 14.

Alterum argumentum:

Quia haec materia digestiua est, et cum succo pancreatico et bilioso in intestinis commixta.

At enim de valore, inde ad nutritionem foetus per os concludendi, percontari non valeo. Concedamus ambabus liquidum in ventriculo succo pancreatico et bile commisceri, si facultates nutrientes non possidet, sed ubi potius liquor excrementitius a massa sanguinea est considerandus, non nutrit. Scybalorum copia ex ingestis et bile et succo pancreatico commixta sine omni nutriendi facultate seceratur et excernitur. Iam autem §. 12. demonstratum iui, liquorem in ventriculo foetus existentem, potius esse excrementitium, ergo etiam si et bile et succo pancreatico com-

commisceatur, vi nutritia tamen carebit. Secretionem huius liquidi in ventriculo et oesophago monstri ouilli intra corpus e massa sanguinea factam nemo dubitabit; excrementitium liquorem autem non nutrire, certo certius est; prouti autem hic liquidum fuit secretum, sic et in aliis foetibus eandem originem vbi credamus, a vero non aberrabimus. Ergo hic liquor manet excrementitius non nutritius, etiamsi bile et succo pancreatico misceatur.

§. 15.

Tertium pro nutritione foetus per os allatum argumentum, meconium in intestinis crassis foetuum semper reperiendum in auxilium vocat. Nexus argumentationis a meconii praesentia ad nutritionem foetus per os hic mihi videtur: quoniam meconium partes spurcas et excrementitias duras in se continet, generantur eodem modo ac in adultioribus feces, dum a bonis alimentis separatur amurca, videmus autem in adultis nutrimenta per os adsumi, ergo et foetus eadem ore capit. Quoniam vero liquor amnii (quod tamen fuisset probandum) partes solidas coagulantes in se vna continet, hinc e deglutito eo meconium oritur, ergo nutritio per os. At enim solue mihi quaestionem, vnde quaeso in monstro nostro ouillo integra intestina meconio infarcta fuerunt, vbi clare patet, ne guttula quidem liquoris amnii ventriculum introire potuisse? nonne autem pro ea ratione ac bruta in vtero nutriuntur et homines; In nostro monstro non alius accessus materiae nutriti relictus fuit, quam funiculus umbilicalis, (quae enim de vi absorbendi per cutim superius §. 9. monita sunt, omne dubium incassum reddunt) ergo non per os, sed per funiculum umbilicalem hic fuit abductum, id quod nutriuit, et liquidum in ventriculo et meconium separandum dedit. Confiteor equidem a particulari ad vniuersale non valere consequentiam, at enim et vna experientia, rite instituta, plus valet, quam centum ratiocinia, et quae ex funiculi umbilicalis defectu vel vitio obiicienda, infra vi-

debimus. Quod autem a massa sanguinea ad intestina aequae ac ad alia viscera, in foetu partes excrementitiae secretionem deponi possunt, captui facillimum est, et in nostro ouillo cum veritate consentit experientia omni exceptione maior. Si autem feces e massa sanguinea ad intestina deponantur, omnia organa autem urinam secernendi aequae adsunt ante partum et post partum, continuam urinae secretionem in foetu, in utero latitante, fieri debere, tuto concludendum existimo, sine per vrachum, quod non credo, siue per canalem ordinarium, ubi in vesica accumulata est, separaretur et excerueretur; unde color, unde odor, unde et sapor liquoris amnii urinosus, unde et tenuitas, unde et nutriendi ineptitudo; quod corollarii loco hic monendum existimaui.

§. 16.

Quoad quartum argumentum:

Infans, teste magnorum virorum auctoritate, confertur GEORGII HENRICI BEHRII *physiologia medica* cap. 4. p. 132. plerumque ore paulum patulo in liquore amnii nataus repertus est; ergo per os nutritur.

At enim pace magnorum virorum rationem consequentiae iudicii acu tangere haud valeo. Omnes foetus, quos COSCHWIZIVS, HARVEVS, IOH. CLAVDIVS DE LA COURVEE, BARTHOLINVS et alii in liquore amnii nantes repererunt, mortuos repererunt; a mortuis ad vivos non valet consequentia. Nonne centum et mille infantes, dum moriuntur, ore hiantem vitam finiunt, et vix vnus ore clauso decedit, ergo a praeternaturali statu ad naturalem nulla valet consequentia. At enim, sit etiam in omnibus os patulum in utero, non tamen ex ore patulo nutritionem per os fieri concipere valeo. Celeberrimus HOFFMANNVS l. c. inter alia argumenta, quod infans in utero per os non nutriatur, adfert, uti §. 4. moui:

Suctio et deglutitio sine respirationis ope fieri nequit, quae tamen in utero plane cessat.

Non

Non dirimam hic litem, num ad suctionem et deglutitionem accessus aeris sit necessarius, vtrum potius solo mechanismo a BOERHAAV-O *institutionum physiologicarum* §. 70. tradito, solo muscutorum genarum et labiorum coercitorum, motuque linguae sinu eius dorso explicato, vt vtrinque oppleat totum cauum, intra dentes mandibulae superioris et palatum, solo inquam negotio deglutitio peragatur, dum inter hoc et palatum fornicatum, sulcisque ad fances pressa determinantibus ornatum, premuntur, dum Genioglossi, dorsi longitudinales, Styloglossi, Ceratoglossi, successiuo motu agunt, cauum ad radicem linguae sub velo palatino, vuula, tonsillis, supra laryngem, pharyngem, et ante membranas corpora vertebrarum colli et musculos pharyngis posteriores succingentes, formant, eoque deglutienda deducunt, ne guttula quidem excepta: et tali ratione HOFFMANNIANVM iudicium nullius foret pretii: tamen ex ore patulo ad suctionem, multo minus ad deglutitionem valebit consequentia aut nutritionem per os.

§. 17.

Quoad quintum argumentum: liquorem amnii esse nutritioni foetus aptum, praeter ea, quae §. 13. de ineptitudine huius liquoris ad nutritionem commentatus sum, hic modo opiniones doctorum referam, et quid inde veri vel falsi, rationi consentaneum vel minus nutritioni foetus per os inferuire valeat, breuiter dispiciamus. Quam diuersa, quamque incerta de origine liquoris amnii, doctorum est sententia, breuibus exponam. COURVÉEV'S, BOHNIVS putant eundem oriri ex mammis infantis. HIPPOCRATES ex vrina et sudore, DRELINCVRTIVS ex glandulis oris, narium, oculorum, aurium, maxillarum, BONFILIOLVS credit in ovo iam existere et crescente foetu crescere. STENONIS ex ano foetus oriri et deglutire iterum. REGNERVS DE GRAFF ex ramificationibus arteriarum umbilicalium in cauum amnii destillare. SEGERVS ex tubulis peculiaribus intra chorion hiantibus eum deriuat,

cui et consentit HARVAEVS, prouti ordine recenset BEH-
RIVS l. c. Patet ex hisce, quae incertitudo opinionum tor-
sit virorum ingenia circa originem huius liquidi, ita vt po-
steritati inuestiganda relinquatur, quo omnia patefcant di-
lucidius. Mirum est, quod non obseruauerint consisten-
tiam limpidam, saporem et odorem, actionum naturalium
in foetu aequae ac adultiore in secretionem et excretionem con-
formitatem, sane de origine liquoris amnii idea iam du-
dum extra omnem dubitationis aleam foret posita, quod
liquor excrementitius non nutritius infantis vel foetus
sit. HOFFMANNVS, si autoritate pugnare licet, l. c. ait:

neque hic obiicere sufficit, liquorem amnii esse nu-
tritiis partibus turgidum, eum enim nutrire inde
haud quaquam euinci potest, nam serum hydropi-
corum extranasatum (addam non omnium quidem,
plurimorum tamen, et quamdiu in calido corpore
haeret, aut per paracenthesin calidum effluit, extra
corpus refrigeratum mirum in modum mutatur; ego
frustula instar lardi vnciarum duarum et supra pondus
aequantia nuperrime inibi inueni) eiusdem indolis est.

Sufficit praeterea Academiae Parisinae inuestigatio, et at-
tentionem omnium, qui in partes contrarias abire volunt,
efflagito, vt visu, olfactu, imo et gustu diligentius exami-
nent, quid de vi nutritia liquoris amnii sit sentiendum.

§. 18.

Sextum argumentum, quod in principio conceptio-
nis foetus plus huius liquoris quam sub finem adfit, ergo
absorberi, ergo nutritionem foetus per os firmare debet,
non plus roboris ac iam recensita habet. Experientia enim
non respondet effato, potius in ratione augmenti corpo-
ris in foetu crescit liquidi amnii portio, quo maior fit foe-
tus, eo plus liquoris amnii, vnde et argumentum pro ori-
gine liquidi amnii ex vrina infantis desumendum esse arbi-
tratur. Nonne ostendit quotidiana experientia nullum in
partu naturali et facilitato prodire infantem, nisi dilacera-

tis amnii integumentis, rarissimo casu non dilaceratis, cum multa aquarum profusione. Quo plus huius liquidi praecedit partui mox subsequuturo, eo facilius partus, et plerumque memini, ubi partus tempore pauca aquarum quantitas adfuit, dies aliquot antea, imo per hebdomadas stillicidium aquarum subsequutum fuisse. Si autem simul atque semel prorumpunt, quae quaeso quantitas? Consentientem mecum habeo celeberrimum HOFFMANNVM loc. cit.

aquas in amnio contentas, foetu grandiori facto non decrefcere, sed potius augeri, quia plus urinosi, quanquam insipidi (pace viri gravissimi, experientissimi, et sapit et olet urinosus) liquoris emittit.

§. 19.

Septimum argumentum in medium profertur, quod probabile sit, quod motu et pressione musculorum abdominalium, nec minus diaphragmatis in patulum os et ventriculum foetus liquor amnii prematur. At enim, quae de ore patulo iam memorauimus, videantur supra §. 16. adsit autem in quibusdam os patulum, adsint vires prementes, inde tamen non video, quare liquor amnii per os in oesophagum et ventriculum detrudi debeat necessario, lingua potest impedire introitum et structura pharyngis et laryngis deglutiendo resistere valet: praeterea cum partibus vterum cingentibus, imo vtero ipso ita comparatum est, ut in vno loco eleuari, in altero deprimi possit; quare non ex pressione memorata et fluidum amnii, modo huc, modo illuc pelli possit et cedere, absque eo, ut in os, oesophagum et ventriculum infantis intrudatur.

§. 20.

Octauum argumentum:

Quia per impressum hoc liquidum gelatinosum os, oesophagus, ventriculus, vasa lactea, ductus thoracicus potius aperitur et extenditur, in extensione con-

servatur, et successiue functionibus determinatis ad-
suefit.

Consentit cum hoc argumento STALPART VAN DER WIEL l. c. vt larynx, oesophagus, aperta maneant in infante et rima labiorum, ergo salina et humor cui iunat foetus, id praestant. Primo intuitu quidem et praecipue ratione ductus thoracici et vasorum lacteorum haec argumentatio admodum videtur verosimilis. At enim eodem modo ac per introitum fluidi ex ventriculo vel potius intestinis in vasa lactea, et inde in ductum thoracicum locum habere potest pro formatione vasorum horum, eodem modo et retroitus ex vasis sanguiferis, praecipue ex vena ingulari fluidi cuiusdam limpidi in ductum thoracicum, ex hoc in vasa lactea eadem apertura et fieri et formari et conseruari potest, pro eo, vt quam primum foetus in lucem editus est, viae pateant, per quae lac, ac alia nutrimenta introire possunt. Dubium quod huic sententiae obstat, est valuula in vena subclauia sinistra circa principium ductus thoracici sita, quae quidem chyli introitum in dictum vas permittit, retrogressum vero impedit; at enim longe alius est circulus massae sanguineae in foetu in utero clauso, longe alius in eodem extra uterum, ibi multo aequabilior transit sanguis per vasa, praecipue per pulmones, hic autem maiori cum impetu per pulmones fertur, et conquassatur, hinc quaestio est, num non valuula potius pateat in embryone in utero, quam in nato. Si noua tibi et inaudita apparet mea sententia non tamen inconceptibilis videbitur. Prodigium nostrae naturae et meconio et liquore in ventriculo, intestinis, imo et oesophago repletum, tantum ostendit, materiam hanc inibi secretam fuisse e massa sanguinea; si itaque haec mea sententia non omni exceptione maior videtur, per ductum thoracicum, vasaque lactea huc materiam excrementitiam deponi posse, hoc tamen probat, quod per vias patulas haec materia ex massa sanguinea ad intestina in foetu nondum nato deferri debeat, quae per circulum quoad aptissimi-
mam

nam partem iterum absorberi valet, et sic memoratorum vasorum ineatuumque apertura conseruari, aequae ac per liquorem amnii, per os pro nutritione adsumtum.

§. 21,

Paulo difficiliora et praestantiora videntur pro stabilienda nutritionis foetus per os opinione quae hinc inde colligenda sunt argumenta, vel funiculum umbilicalem deficientem, vel putredine correptum vel alio modo laesum, STALPARTVS VAN DER WIEL e Doctōris CHATTON Chirurgi Montargensis epistola ad D. DIONYSIVM ephemerid. Gallicar. an. 1673. deficientis umbilici adfert exemplum. Vide insuper quae ipse commemorat, vbi Hagae comitum nundinarum tempore 1683, conspiciendum mascululum anni vnus cum tribus mensibus, in lucem editum sine vilo, imo ne minimo funiculi umbilicalis indicio, vbi et umbilicus defuit. Farragine librorum destitutus plura exempla adducere impediō. At enim digito hic modo monstrabo, quod etiam optimus in obseruando hallucinari possit HOMERVS. Nonne D. CHATTON addit:

non inueni funiculum umbilicalem, mox itaque in ipsum inquisiui infantis umbilicum, quem eodem modo se habere reperi, quo in trium quidem hebdomadam infante esse solet . . . Secundinae funiculo attractae solitas habere videbantur dimensiones.

En non inuenit funiculum umbilicalem et tamen funiculo umbilicali secundinae attractae fuerunt. Si plane nullum indicium umbilici in infante reperisset, verum esset exemplum deficientis umbilici, at enim inuenit umbilicum, quem eodem plane modo se habere reperit, quo in trium quidem hebdomadam infante esse solet. Ergo non deficit, sed adfuit et funiculus umbilicalis et umbilicus. Quae ratione id factum, vt non contigui fuerint, num iam dilaceratio in vtero, vtrum in partu facta, non disquiramus. Hoc tantum videmus, quod exacte omnia auctor non disquisuerit et accuratiori mentis trutina ponderauerit, non-

ne quaestio est, annon satis patulae pro affluxu sanguinis etiam per paruum funiculum et umbilicum sufficiente fuerint; quali tam debet esse mensura. Magnorum virorum autoritate pollentium fere omnium saepe eo feruntur ingenia, ut sibi nimium confidant, et ratiocinando interdum plus attingunt, quam oculis vident, et laboriosis inuestigationibus supersedere volunt. Quis negabit infantem in utero per aliquot dies sine omni accedente nutritione vivere valere; ubi foetus praemature nati saepe per 6. 8. et uti nuperrime conspicerem licuit, per 10 dies decumbunt absque eo, ut vel minimum lactis vel potulenti adsument, sed dormiendo sine omni motu et eiulatu tempus consumunt, quibus diebus praeterfluxis, appetunt manimas, deglutunt offas, imo et successu temporis pulpamenta, vivunt et nutriuntur. Si itaque teste experientia hoc extra uterum fieri potest, cur non et intra uterum. Et ex hoc fundamento illis, quae de putredine funiculi umbilicalis et corrupti, quae de aliis vitiis, cuiuscunque sint generis, formantur argumentis respondendum existimo. Miratus sum et STALPARTI VAN DER WIEL in observando lassitudinem, ubi in casu memorato ait:

Sine ullo, imo ne minimo quidem funiculi umbilicalis indicio - - deerat etiam umbilicus: eius autem loco in hypogastrio circa pubem lata quaedam rotundaque ac rubra nec et non tenuissima pellicula obducta macula apparebat, nummi, quem solidum vocamus, magnitudine.

At enim ego in figura adiecta maculam hanc, in quo loco hypogastrii deprehensa fuit, dignoscere non potui, vix necessarium esse existimo naturam in omnibus in vno eodemque loco umbilici introitum formare debere, pro eo ut in figurando aliarum partium aberrat; quid impedit itaque, quominus locum in hypogastrio descriptum pro umbilico credamus. Quod Autor vidit, vidit post annum; quod audiuit, audiuit ex ore obstetricis, fide dignae numminis mulierculae, quaestio est. Quod autem funiculus

umbi-

umbilicalis putredine corripitur sine noxa infantis, imo et plane discindi et separari possit, absque eo ut deligetur, prouti solent mulierculae, et ne minima haemorrhagia subsequatur, praeter observationes TREWIANAS et mihi videre contigit GEYERAE, oppidulo, gemellos parturienti a consiliis sui. Quam primum infantem manu extraxeram, unum adhuc superesse deprehendi, dissecta statim amnii tunica, et inter profluvium liquoris amnii pedibus arreptis partum acceleravi, et una cum placenta uteri infantem foeminae curandum tradidi, ego matri satis debilitatae adistere coactus, post semihorae defluxum, infantes mihi demonstrandos petii, ubi ultimum sine funiculo deligato in lectulo deprehendi vix guttula una vel altera sanguinis maculato, etiamsi et eiulatu, manibusque pedibusque agitans meconiumque deponens satis intranquillus decumberet. Si id extra uterum contingere valet, cur non et in utero, ut funiculus umbilicalis, casu quodam aut corruptus, aut dilaceratus, ne minimam haemorrhagiam post se relinquat. Memini casus cuiusdam, ubi grauida quatuor hebdomades ante partum satis notabilem haemorrhagiam perpessa fuit, ut et de vita eiusdem dubitare inciperemus. Sedata haemorrhagia quarta hebdomade infans prodiit, mortuus, lividus, corrugatus, cuticula ex putredine separata, funiculus umbilicalis flaccidus, corrugatus et putridus, uti intra partum sine omni negotio dilaceraretur; ipsa autem et uteri placenta fere exsiccata, nigricans et quadantenus putrida. Ostendit haec experientia facta haemorrhagia et placentam et funiculum umbilicalem corruptum, et inde infantis mortem, meaeque sententiae itaque contrarium momentum; at enim licet pro nutritione foetus per umbilicum militet, tamen non evincit, quod infans per aliquot dies eo putrido, corrupto, abscisso, in utero vivere possit. Ast sufficiant supra commemorata.

§. 22.

Et ita etiam scum undecimo argumento e PETITI observatione de nodulo in funiculo umbilicali inuento compara-

paratum esse existimo. Nonne quotannis eiusmodi casus accidunt obstetricibus, ubi vario modo funiculus umbilicalis distorquetur, imo et mihi aliquando duplicem nodulum videre contigit, partu tamen saluo enixo. Si infans dilacerato, dissecto funiculo umbilicali, et per aliquot dies sine omni nutritione extra uterum vivere valet, prout §. 21. ostendi, cur et non funiculo umbilicali conglobato vel nodoso facto?

§. 23.

Iam et duodecimum delibabimus argumentum, quod STALPARTI VAN DER WIEL esse existimes.

Vbicunque notabilis aliqua datur cavitates vel apertura, cuius interior circumferentia vel interna latera sunt mollia, causa etiam quaedam materialis existit, quae cavitatem illam conferuet, alias latera coirent, et in solidum aliquod corpus coalescerent, quod euidenter in deligatis vasis umbilicalibus recens natorum infantum, in foramine ouali, et altero oblongo cordis patet, quae coalescunt, quia causa distendens sublata et alioversum translata est, ita ut summo iure dicatur tempore gestationis necessario in ventriculum aliquid influxisse, quod cavitatem conferuat, quod haud dubie praestitit humor ille, qui ex lymphaticis, siue salivalibus profiliit vasis, vel praecipue ille, cui intra membranas vteri foetus innatat.

At enim, quae supra §. 13. monui, et hic repetere nefas et quae Autor ipse concedit, dum lymphatica et salivalia vasa nominat, sufficere mihi videntur, nutritionem ne utquam per os fieri debere; accedit, quod a foramine ouali, a collabescentia vasorum umbilicalium post partum, ad ventriculum, vasa lactea, non valeat consequentia, siue in infante nondum nato, ceu absorbentia, ceu excrementitia organa consideres.

§. 24.

Décimum tertium STALPARTI argumentum a structura laryngis in infante nondum nato huius tenoris est:

Vt commodior succo nutritio per oesophagum in ventriculum foret transitus, epiglottis laryngis rimulae, siue glottidi embryonum naturaliter aliquo modo est agglutinata, mollis enim haec, neque cartilaginea nondum natis est, quibus post natiuitatem vi aeris a glottide resilit, duritiemque respiratione sensim acquirit.

At enim a) dispiciamus experientiae huius certitudinem. In monstro nostro satis patula hiabat larynx et erecta epiglottis in saccum figura 2 et 3tia notatum; video contradictionem formari posse, a statu monstroso ad ordinem non valere consequentiam; ast b) quid mirum, si epiglottis embryoni aliquo modo est agglutinata, (vbi tamen quaestio est, quid hoc est aliquo modo) si mollis est, (quod autem non sit cartilaginea, est experientiae contrarium; satis distinctam eam semper inueni ab aliis partibus carnosis, ligamentosis, reliquisque ita dictis mollibus infantum partibus) et quomodo inde sequitur: ergo fit deglutitio liquoris amnii in foetu.

§. 25.

Quoad decimum quartum argumentum ab eodem STALPARTO in medium prolatum:

Quod ad trigessimum aut quadragessimum diem vsque (licet HARVEVS exerc. 56. de generatione animalium fol. 363. per trium mensium spatium vix rudimentum aliquod placentae conspici scribat) nusquam aliquam connexionem aut communionem habeat, cum ipsa matre, non certe magis quam ouum ventre gallinae circumuallatum, quod etiam confirmat idem HARVAEVS p. 449. . . . et vbi ad FABRIC. AB AQUAPENDENTE prouocat de formato foetu p. 1. c. 3. fol. 5. de brutis, praesertim de seropharum, equa.

earumque foetibus, quibus ille nullas carunculas siue colliculos carneos, nullam placentam, nulla etiam vasa umbilicalia, quorum opè illi annectantur esse refert. - quoniam denique hisce animalibus nec per placentam, nec etiam per vasa umbilicalia, vteri vasis vnita, quidquam affertur alimenti, certe cum alius nutritionis modus desit, per os nutriantur necesse:

At enim sunt in hac argumentandi ratione et quae quotidianae experientiae contrariantur, et quae vltiori examini reliquenda. Ad ea, quae experientiae contradicunt, pertinent, quod infans ad trigessimum aut quadragesimum diem, aut secundum HARVEVM plus vltra nusquam cohaereat, aut placenta videatur. Historia embryonum quotidiana, et qui in gazophylaceis eruditorum asseruantur, contrarium euincunt, quod et in tenerrimo embryone et placenta et funiculus umbilicalis et oculo non armato et armato pateat. Mirandum modo est, quomodo tam celebres naturalium rerum perscrutatores, et HARVAEVS et STALPARTVS, plus opinioni quam naturae rei dare potuerunt: Quae vltiori indagini sunt relinquenda, est quod de scropharum, equarumque foetibus, atque de quibusdam brutis commemorat. Et occasione et potentia destitutus adhuc eadem naturae phaenomena penetrare haud valui, quantum autem potuero, iam disquirere et dispicere incipiam, atque mea inuenta in posterum, Lector benevole, tecum sedulo communicabo.

§. 26.

Decimum quintum e STALPARTO desumptum pro nutritione foetus per os argumentum ita se habet:

Multi recens nati infantis lacteum nutrimentum ante euomuerunt, quam mammas suxerint, aut aliud quicquam extra corpus matris assumerint, quod certe ventriculis eorum inesse nequiuit, nisi intra vterum admissum fuerit.

At enim et quotidiana fere ostendit obseruatio, saltem quantum mihi cognoscendi, hic vbi vitam iam dego, contigit occasio, obstetricum dum primus labor est, quae factiario penidii, syrupo cichorii cum rhabarbaro, vel oleo amygdalarum dulcium vtuntur; statim ac infans in lucem prodiit, non lacteam, sed viscidam albicantem euomere materiam tenacem; at enim tale fluidum in ventriculo infantis generari et generari posse supra iui demonstratum, absque eo, vt per os ingeratur pro nutritione; nonne in ouillo nostro partu et ventriculus et oesophagus erant muco viscido repleti etiam albicante, vnde quaeso probandum est, ex ore eo defluxisse.

§. 27.

Iam autem ad decimum sextum, idque, vti fere videtur, grauissimum pro nutritione foetus per os me accingo argumentum. Manet manibus HEISTERI celeberrimi sua laus, et ego nec quicquam ei derogatum volo, dum in partes dissentientes eo. Duae in compendio anatomico in notis p. 271. recensentur obseruationes Altorfii factae, quibus doctissimus Autor nutritionem foetus praeter alia argumenta, partim a me iam relata, partim cum iisdem admodum connexa, per os fieri strenue demonstrare allaborat. Accepi nimirum aliquando, inquit:

Foetum vaccinum perfectum, vtero et membranis suis adhuc inclusum, tempore hyemali frigido, vbi non solum liquor amnii, qui foetum ambit, congelatus erat; verum idem liquor congelatus per os, totum oesophagum, et ventriculum, tanquam vnum continuum corpus digiti circiter crassitie in oesophago reperiebatur: quod ipsum deinde alia hyeme iterum mihi videre contigit, ita, vt liquoris huius, foetum ambientis, cum eo, qui in ventriculo eius reperitur, communicatio inde sit manifesta.

Dominus BVCHNER l. c. animum suum de hac obseruatione sequenti modo aperit; nutritionem per humorem
amnii

amni chylolum, difficultates quaedam haud adeo leues premunt, quae tamen facillimo negotio forsan remoueri possent, si modo fortuna plures tales suppeditaret obseruationes, quales bis celeberrimus HEISTERVS obtinuit in foetu vaccino, vt ita per experientiam et quasi ad oculum pateret, liquorem illum amni reuera per fauces et oesophagum ad ventriculum intrare foetumque sic per os perfecte nutriri. Nihil mihi dubii in experientia restat; at enim inde facta conclusio non omni exceptione maior est. Nam superest quaestio: vtrum viscidum illud congelatum ex ore ad oesophagum, ad ventriculum, delatum? an potius in articulo mortis vituli ex ventriculo ad oesophagum et os fuerit eleuatum, et sic congelatum. Nonne videtur possibile tibi, vt e stomacho repleto in gulam, oesophagum, et os, et inde vterius possit promoueri? experientia in nostro ouillo prodigio hoc ostendit, et ventriculus et oesophagus viscido liquido repleti erant, quis quaeso dicet, ex ore liquorem amni eo fuisse delatum? Et os et oesophagus et ventriculus scatent copiosissimis glandulis secretoriis, quare non inde fluidum vbique stillare posset, quod has partes repletet, quae gelu congelari valent. Vixit ouis nostra in vtero, et per duas horas extra vterum, etiamsi et ventriculus et oesophagus fluido viscido erant repleti, quare non et in vitulis idem contingere potuit. Praeterea et probe haec est consideranda circumstantia, quod non omni hyberno tempore idem accidit, sane subitaneum refrigerium plus valuit mitiori et lentiori.

§. 28.

Vltimum quod adhuc attingendum existimo argumentum etiam celeberrimi HEISTERI est:

Tantam copiam non secerni in foetu, quanta inest in ventriculo foetus, hinc aliunde deuenire credit.

At enim in ouillo nostro sat notabilis copia adfuit, quae aliunde non redundauit, quare idem non aequè in aliis corporibus fieri potest? secundo nec satis experientia constat, quan-

quantitatem Inimiam inesse in omni foetu, vbi recenter nati, adhibito etiam emetico quodam, verbi gratia oxy-melle squillitico vel syrupo de spina ceruina vix aliquam quantitatem euomunt. Ergo quantitas non est determinata, prout enim in adultis, in vno plus quam in altero ad intestina secernitur, pro eo etiam in foetibus. Secretionis organa adsunt perpetuo, leges secretionis omni momento durant, fluidum ex quo secretio fit, vno tractu aduehitur, prout itaque canfarnm statim pro eo effectus, vbi vires secretionis copiosiores sunt, ibi secretiones fortiores, et vice versa.

§. 29.

Et haec praecipua mihi videntur argumenta, quibus firmo talo idea de nutritione foetus per os poni debet ab Autoribus, quantum eadem opponendo et refutando discussi aut non, aequus arbiter pensabit. Saltem omni dubio, omni exceptione maior nostra haec est experientia, ex qua sine omni fallacia argumentandi concludi potest, quod partus noster ouillus monstrosus solum per vasa umbilicalia non per os fuerit in vtero nutritus. Corollarii loco inde colligere licet, vbi foetus hic omnibus aliis foetibus, nec robore, nec integritate corporis et augmento, nec vita in vtero cessit, eodem modo et alios reliquos foetus omnes, qui funiculo umbilicali praediti sunt, solum eodem, non ore nutriri debere.

EXPLICATIO TABVLAE SECVNDAE.

Fig. I.

Capitis cum antica colli facie monstri ouilli.

a. nares et superiora ossa palati.

bb. oculi in angulo palati siti.

cc. aures.

dd. saccus in antica colli parte protuberans.

Fig. II.

Sistit oesophagi iconem.

- a.* faccus ad semi spithamae altitudinem, flatu aeris per foramen paruulum *b.* mediante syringe eleuatus, in quo vndique clauso epiglottis haesit cum glottide.
- cc.* oesophagi portiones instar vesicarum eleuati.
- d.* aspera arteria.

Fig. III.

- a.* epiglottis.
- b.* rimula glottidis.
- c.* cartilago thyroidea.

Fig. IV.

Facies interna palati, exsecto sacco figura 2. in a delineato.

- aa.* sunt duae cauitates clausae.
-

XXVII.

D. DANIEL. CHRISTIAN. BURDACH

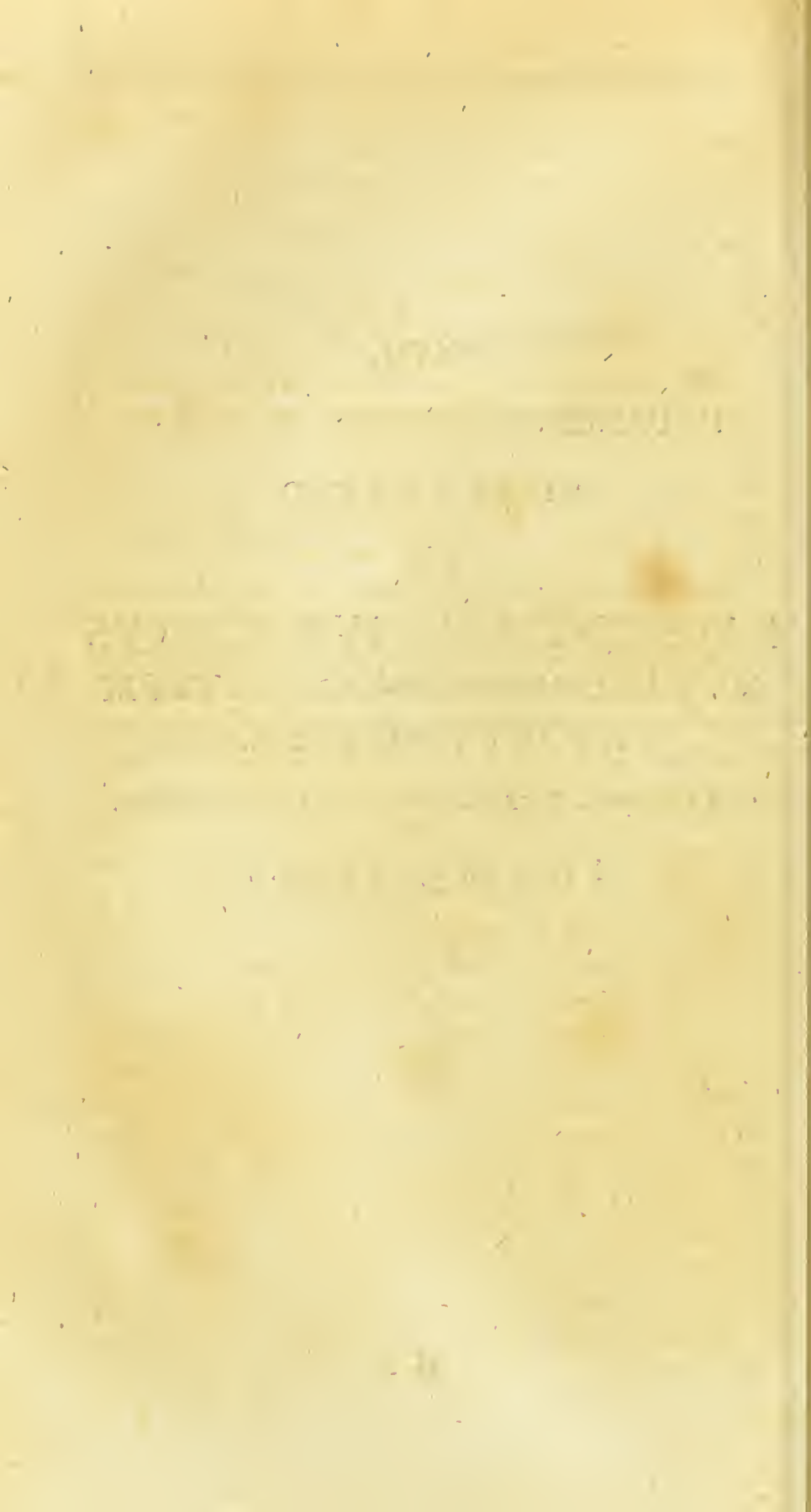
DISSERTATIO

DE

LAESIONE PARTIVM FOETVS
NUTRITIONI INSERVIENTIVM
ABORTVS CAUSA.

CVM TAB. AEN., QVAE EST TERTIA IN HOC VOLUMINE.

LIPSIAE, 1768.



§. I.

Instituti ratio.

Studiis academicis feliciter ad finem perductis thema dissertationis inauguralis, viribus meis aptum, non tamen plane tritum et vulgare mihi eligendum esse putavi. Propriis vero observationibus destitutus ex earum numero aliquas depromere et cum Lectoribus communicare constitui, quas illo, quo Berolini commorabar tempore a Cl. WALTERO, cuius in me fauorem ac benevolentiam nunquam satis laudare possum, accepi. Quum autem ex iis duae imprimis reliquas superarent, mihi que arriderent, quae spectabant ad oui humani foetusque in eo contenti morbosam quandam mutationem, ex qua abortus sine dubio natus fuerat, de iis post varia alia consilia agere tandem in animum induxi. Dum vero in hac re versabar, measque cum aliorum, qui de abortus causis egerunt, observationibus comparabam, suspicio exoriebatur, primam forte causam inortis foetus in utero et abortus inde sequentis, multo frequentius, ac vulgo putatur, positam esse in laesione ac vitio, ut ita dicam, mechanico illarum partium, quae foetum in utero continent et nutriunt. Non solum enim ipsum tenellum corpus embryonis per se iam multis morbis obnoxium est, sed omnia quoque alia graviora placentae, funiculi et membranarum vitia foetui mortem parare solent. Atque de his abortus causis praesenti hoc libello ita exponam, ut primo de nutritione foetus, deinde de abortus causis in uniuersum, tandemque agam de iis vitiis membranarum, maxime placentae, funiculi umbilicalis, liquoris amnii et foetus ipsius, quae nutritionem eiusdem foetus prohibent. Quem laborem ut aequi rerum iudices beneuole suscipiant, humanissime rogo.

§. 2.

De nutritione foetus in vniuersum.

Ouum humanum, seu quocunque alio nomine foetus rudimenta, cauo membranaceo inclusa insigniueris, in ouario coitu foecundo impraegnatum, a tubis Fallopianis suscipi et per illas ad uterum deferri, omnes nostri aevi Physiologi vno ore confirmant. Tenerrimum autem illud futuri hominis conceptaculum pellucidum, atque ob hanc ipsam pellucidam mucosamque naturam vix ante vigesimum grauiditatis diem conspicuum, longe citius uteri parietibus iungitur, ac vulgo putant ii inprimis, qui veterum opinionem adhuc sequentes adfirmare solent, placentam tribus prioribus mensibus utero non adhaerere. Atque illum ipsum nexum et adhaesionem primo in eo loco fieri probabile est, vbi funiculus vmbilicalis chorio implantatur et placentae stamina sunt; deinde vero post breue temporis spatium, omni sua superficie uteri superficie internae adhaeret villorum et filamentorum ope, quibus tota oui superficies vel in tenerrimis adhuc embryonibus obduci solet. Licet enim primis grauiditatis temporibus ouum, quod per angusta tubarum orificia transit, minus sit cauitate uteri, neque eam totam repleat; tamen illa oui, in omni sua superficie, cum utero cohaesio, magis forte promouetur et acceleratur, tum per turgescentiam parietum uteri ex humorum adfluxu ad uterum impraegnatum, quo cauitas eiusdem minuitur, donec ouum crescens uterum distendat, tum per spasmodicam quandam constrictionem, quae a stimulo virilis seminis in utero adhuc contenti et oui ipsius proficiscitur. Ipsa quoque amnii liquoris secretio primis grauiditatis temporibus, posteaquam placenta utero adhaesit, tanta in copia forte contingit, vt tota illa vesicula post breue tempus exinde vehementer distendatur, et utero agglutinetur. Hac vero placentae et vniuersi chorii ad uterum adhaesione semel facta, ipsius foetus celerissimum est incrementum, illeque per reliquam grauiditatem,

tem, nisi alia causa abortum parans accesserit, commode in utero tenetur et nutritur. Neminem autem fugit, celebrem esse, atque inter veteres non solum, sed et maxime inter recentiores multum agitatam controuersiam de viis et ratione nutritionis foetus in utero. ^a Nonnulli enim, quorum auctor est ALCMAEON CROTONIATES, foetum per totum corpus cutisque poros nutiri autumant, ^b alii, illum cum DEMOCRITO per os, alii contra, cum HIPPOCRATE per solum umbilicum, alii denique, inter quos HARVAEVS primus est, foetum per os et umbilicum simul ali putant. Insignis vero et a scopo nostro plane alienus esset labor, si omnia argumenta fusius hic enarraremus, quibus diuersi harum sententiarum auctores illas confirmare et aduersariorum obiectiones refellere student. Quapropter id tantum dixisse sufficiat: iis, qui etiam per os foetum nutiri autumant, licet praecipua nutritio umbilici ope fiat, tamen omnino aliquid concedendum esse. Liqueorem enim annii prioribus grauiditatis temporibus antequam a variis liquoribus excrementitiis foetus vitiatur et mora ipsa acrior sit, nutritioni esse aptum, porro nonnunquam aliquid illius liquoris ad ventriculum et intestina foetus, licet respiratio descensum illum non adiuuet, peruenire posse, putamus; cum animalia membranis adhuc inclusa os aperiant, ^c et haud raro in canali primarum viarum foetuum dissectorum similis materia inuenta fuerit.

N 4

Varia

a. De tota hac lite vid. Excel. LANGGVTH Diss. de *nutritione foetus per solum umbilicum*, et Ill. HALLERI Elem. Physiol. T. VIII. p. 202. 239. et 252. vt alios taceam.

b. Ex recentioribus imprimis huic sententiae fauet Cl. LEVRET. vid. *l'Art des Accouchemens*, p. 72. Atque hoc assertum vti ab aliis accepimus imprimis probat exemplo foetus trium vel quatuor mensium,

quem Parisiis Cl. LE SUË asseruat, in quo caput, pedes et extremitates superiores deficient, inferior vero trunci pars et pedes adsunt. nullum autem umbilicalis funiculi vestigium reperitur, vt itaque omne nutrimentum in hoc corpus tantum per cutem et vti loqui amat, per *intusceptionem* penetrauerit.

c. In pullo et catulis HAL-
LER, l. c. p. 202.

Varia tamen adhuc supersunt, quae impediunt, quo minus mihi persuadeam, praecipuam foetus nutritionem per os et ita liquoris amnii ope fieri. Nam primo multa ad sunt foetuum acephalorum, vel ore clauso natorum exempla,^d eaque copiosiora non modo, sed et longe certiora sunt iis observationibus, quae de funiculi umbilicalis defectu hinc inde apud Autores extant, iique foetus omnes perfecti tamen et viui in lucem editi sunt, licet in illis omnis nutritio tantum funiculi umbilicalis ope facta sit. Deinde liquoris amnii decrementum, cuius nihil a matre iterum reforbetur,^e non tantum est, uti necessario esse deberet, si magna eiusdem portio in ventriculum foetus absumeretur. Porro vltimis grauiditatis mensibus, vbi organa digestionis in foetu magis perfecta sunt, et maxima nutrimenti copia requiritur, liquor ille acrior et nutrimento foetus minus aptus deprehenditur, ut taceam copiam liquoris descendantis paruum tantum esse, neque insigni eiusmodi incremento sufficere. Hinc ne diutius hisce inhaeream, meaque sententiam breuiter tantummodo indicem, sic sentio: foetum contentum in ovo impraegnato atque vel in tubis vel in utero adhuc libere fluctuante, nutriri ope venarum funiculi, quarum vltimi ramuli in placentae superficie distribuuntur, eorumque vasorum ope reforberi subtilissimam partem lymphatici humoris, qui in tubis et utero reperitur, eadem ratione, qua plantae radices nutrimentum ex terra hauriunt. Posteaquam vero placenta utero adhaesit, tunc praecipua foetus nutritio alimento, a matre ad corpus embryonis ope placentae et funiculi umbilicalis allato, fieri solet, quarum partium vasa in initio tenuiorem tantum sanguinis vterini partem, tandemque ipsum sanguinem recipiunt. Minime vero nego, vel hoc ipso tempore aut tenuissimam liquoris amnii partem

d. vid. *Memoires de l'Acad. des Sciences* 1701. p. 91. LANGGVTH diff. cit. HALLER *Elem.* T. IV. p. 353. ut

alios praeteream.

e. per experimenta LEVRETI vid. l. c. p. 46.

tem, per cutis poros vasaque inhalantia in foetus corpus transire, et nonnunquam aliquam eius portionem degluti-
turi, quod eo consilio a natura factum esse videtur, vt blandior huius liquidi natura temperet acrimoniam bilis et liquoris gastrici ac intestinalis, praetereaue digestionis organa suis futuro tempore praestandis officiis sensim ad-
suescant.

§. 3.

De abortu eiusque causis.

Est autem in vniuersum ea foetus foecundo coitu animati conditio, vt, simulac primum eius rudimentum vita donatum sit, illud ipsum ad mortem iam aptum apprehendatur, magnaue imo forte maxima onorum impraegnantorum et embryonum pars antequam nascantur, iterum perdantur et exstinguantur. Quapropter, si multitudinem et grauitatem causarum, quae embryonis interitum et abortum subsequenter promouere solent, et tenerrimam illius fabricam pensitamus, quae facillimo negotio laedi potest, omnino mirandum est, tam multos adhuc infantes innumeris istis periculis superatis viuos et vegetos in lucem prodire. Siue autem in vniuersum ouulum foecundatum vtero non firmiter adhaereat, et ex ouario in vterum delatum, vtplurimum matre inscia, ex illo iterum elabatur, siue embryo, quem non vitalem dicunt, ante grauiditatis septimum mensem cum haemorrhagia et haud raro cum veris ad partum doloribus prodeat, siue denique vitalis foetus ante noni mensis finem praematureo partu nascatur; tamen omnis ista morbosa et praematura eiectionem futuri hominis, si proprie loquendum esset, *abortus* nomine insigniri deberet. Mos tamen apud plurimos inualuit, vt *praematuri partus* nomine illam insigniant eiectionem, qua foetus vitalis, siue vitae aptus ante noni mensis finem ex vtero progreditur. Qui vero abortus paullo post conceptionem sine doloribus ad partum cum nullo aut paruo tantum sanguinis profluuio accidit, is nonnullis barbaro voca-

-bulo *aborfus* audit, cui nomini Gallorum illud *Faux-germe* quodammodo respondet, quod tamen ob veram, quae omnem abortum praecedit, conceptionem satis absolum est, licet etiam ab Auctoribus Gallicis ita dicantur foetus abortiui trium vel quatuor mensium, qui non amplius *aborfus* sunt. Ne vero hisce diutius inhaereamus, indicasse sufficiat, nos omnem foetus non vitalis praematurum ex utero progressum *abortus* nomine complecti. Abortiui autem foetus omnes vel viuentes adhuc, vel morti proximi, vel, quod plerumque accidit, iam vita privati ex utero prodeunt. Attamen abortus ipse non semper statim post foetus mortem accidit, imprimis si mors a lenta causa originem duxerit, sed haud raro mater per aliquod adhuc temporis spatium foetum mortuum in utero gerit, licet nullo modo definiiri queat, per quantum tempus hoc durare possit.^f Foetus vero post obitum suum adhuc utero inclusus non putrescit, sed vel flaccescit, vel sensum in amnii liquorem resoluitur, ut, si mortuus sit sub primis grauiditatis temporibus, et membranae adhuc incrementum sumserint, nonnunquam in ovo, postea excluso, nullum eius vestigium amplius deprehendatur. Atque haec res videtur plurimis ex istis obseruationibus locum dedisse, quae hinc inde de ovis inanibus et infoecundis apud Auctores inueniuntur,^g nisi nonnunquam hydatides pro veris ovis habitae et descriptae fuerint. Sunt tamen aliqua exempla, vbi vix dubitari potest, ouum quoque infoecundum ex ovario coitus tempore solui, ad uterum descendere et in eo per aliquod tempus nutriri, imo aliqua partus specie iterum eiici posse. Ad illud vero ante omnia referendum esse existimo ouum, quod Berolini apud Cl.

WAL-

f. RVYSCH. *Aduers. Anat.* Dec. II. p. 27. Hinc sapienter MAURICEAU monet: minime ex mense grauiditatis, quo abortus accidit, ad aetatem foetus abortu reiecti concludi posse. vid. Aphorismi. Eiusdem

apud Cl. LEVRET. *Art des Accouchemens*, p. 426.

g. RVYSCH. *Thef.* VI. n. 39. 40. 41. conf. quoque HALLER *Elem. Physiolog.* Tom. VIII. p. 65. et DELII *diff. de ovo muliebri*,

WALTERVM vidi, cuiusque imaginem Fig. I. expressum hic sisto. Scilicet militis cuiusdam vxor, quae iam olim partum ediderat, de nouo se grauidam esse putabat, omnibus signis grauiditatis foecundae praesentibus et obstetrice ipsa annuente, quae illam tactu explorauerat. Quinto autem grauiditatis mense subito illa mulier summis ad partum doloribus corripiebatur, vt obstetrix accersita omnia ad abortum disposita inueniret. Tandem excernebatur dolorum ope ouulum integrum, hac ipsa tabula delineatum, quod obstetrix ob singularem formam ad Cl. WALTERVM adferebat. Immisso illo in spiritum vini rectificatissimum et liquore lymphatico intus contento coagulato, Experientissimus ille Vir, cuius solertiae in disquirendis corporibus naturalibus omnino fidendum esse tot egregia specimina testantur, membranas omni cautione adhibita aperuit, neque tamen in omni hocce ouo vel vllum foetus, aut funiculi vmbilicalis vestigium deprehendere potuit, ita vt ex eius mente illud omnino ad oua infocunda referri mereatur. Sed vt redeamus in viam, et ad embryonis mortem tanquam abortus causam consideratam regrediamur, tenendum est: grauidam, si foetus primis vel mediis grauiditatis temporibus ex quacunque demum causa mortuus fuerit, raro ad grauiditatis iustum terminum pervenire, sed abortum sequi nunc leuioribus vel grauioribus symptomatibus, maiorique vel minori periculo stipatum, prout ille vel ex matris vitio, vel ex foetus, vel ex alia causa; quae exterius incidit, ortum duxerit. Illam vero abortus speciem, quae a violentia quadam matri illata oritur, plus periculi in se continere, quam illam, quae sponte fit, experientia loquitur. Cum autem impossibile sit, omnes abortus causas, tum praedisponentes tum imprimis occasionales adducere, adnotasse sufficiat, alias ex his ita comparatas esse, vt impediant ouuli impraeguati adhaesionem ad vteri parietes, alias nexum placentae et chorii cum vtero soluere, quae res plurimorum abortuum causa existit, alias denique in foetum ipsum agere eum-

que

que interimere, vnde placentae cum vtero cohaesione imminuta, et suctione vasorum placentae cessante abortus ut plurimum insequitur.

§. 4.

Nutritio foetus laesa, tanquam causa abortus in uniuersum.

Inter causas vero abortus haecenus enarratas omnes illae profecto numerandae sunt, quae foetus nutritionem, quam praecipue placentae et funiculi vmbilicalis, nec non ex parte liquoris forte amnii ope fieri diximus, ita laedunt, ut foetus necessario alimento priuatus pereat. Cum enim corpus foetus, cuius incrementum, dum in vtero geritur, celerrimum est, sufficiente quantitate alimenti egeat, ex defectu necessariae copiae alimenti rite praeparati, aut viis, per quas illud ad corpus foetus transit, quocunque modo laesis, vel vitio aliquo in ipso foetus corpore praesente, quod impedit, quo minus nutrimentum corpori illatum in eiusdem naturam conuerti possit, ipsum illud corpus, quod a leuiori quacunque causa ob tenerrimam fabricam facile laeditur, nullo modo per omnem grauiditatem sustentari potest, sed pro varia causarum indole varioque illarum gradu tardius citiusue perit. Quaecunque vero demum causa sit mortis foetus in vtero, sine placentae ab vtero praegressa separatione, statim post foetus interitum placenta vltimis suis fibrillis vtero eiusque sinibus inhaerens sanguinem aut lympham suctione attrahere desinit, foetusque, cum hac ipsa re placentae ad vterum adhaesio laxior reddatur, paullo post ex vtero uti fructus immaturus et vitiatu ex arboris ramo, cui adhaerebat, decidit. Atque ad hanc ipsam oui ab vtero secessionem multum quoque confert, quod non solum foetu et ovo non amplius crescente, vtero vero se magis adhuc ob perpetuum humorum affluxum expandente, nexus chorii cum vtero necessario soluatur, sed et quod foetus mortuus, cuius vasa collapsa et liquor amnii minutus est, vtero non satis resi-

resistant, ita, vt ille exinde ad contractionem irriteretur. Quae quidem vteri irritatio magis adhuc augetur a singulari pressione foetus mortui in vterum, cuius causam non plane perspicimus, licet saepenumero matres ex solo hoc ponderis sensu, foetum mortuum esse, abortumque sibi instare, praedicere soleant. Vti vero in vniuersum in viuo foetu a matre aliquis ad placentam sanguinis motus continuatur,^h ita negari non potest, haud infrequenter post mortem eiusdem, placentae et chorii cum vtero nexum non statim solui, sed partes illas sanguine matris quodammodo ali et nonnunquam per aliquot menses vel annos vtero adnexas supereffe. Quodsi vero eiusmodi quid contingat, tunc vt plurimum chorii membranae per se tenues et placenta, vel in tenerissimo foetu crassiores fiunt et in molam abeunt,ⁱ in qua, si post aliquod temporis spatium eiicitur, vera foetus rudimenta, si ille non in liquore solutus fuerit, conspiciuntur. Nunquam etiam vasa chorii ipsa,^k aut placenta in hydatides,^l vel funiculus in vesiculam extenditur,^m licet in omnibus hisce casibus morbosa ista degeneratio, quae nunc, foetu per abortum reiecto, vti mortis effectus consideratur, saepenumero priua inuita adhuc foetu

h. vid. HALLER Elem. Physf. Tom. VIII. p. 252.

i. Huius quidem rei plura apud Auctores exempla et imagines inueniuntur, ex quibus allegasse sufficiat VATER Diss. *Mola praegnans* et DELII Diss. supra citata.

k. Si in nostra obseruatione Fig. 1. ouum foecundum fuit, vasa membranarum in hydatides expansa fuisse, ex icone adparet. Si vero vel nullus vniquam foetus in hoc ouo habitauerit, tamen ipsae hae villorum chorii expansiones magis adhuc vim sanguinis materni

in membranis oui declarant, vid. quoque infra §. 8. et loca ibidem ex RVYSCHIO citata.

l. Iuniores placentulas in molas abire, septimi vero et octauo mensis in hydatides degenerare, RVYSCHIO est suspicio vid. Obs. XXVIII. Monet tamen HALLERVS in iunioribus quoque placentulis hydatides nasci. Elem. Physf Tom. VIII. p. 222. conf. MORGAGNI de *Seclibus et causis morborum* Epist. XLVIII.

m. RVYSCHII Aduers. Dec. II. obs. X. p. 29.

foetu sumserit, mortisque eiusdem causa exstiterit, ethi vero simile sit, magis adhuc illam post obitum foetus auctam fuisse.

§. 5.

Causae nutritionem foetus laedentes in matre positae.

Uterus vero, in quo foetus nutriendus et ad partum vsque continendus est, ita comparatus esse debet, vt neque nimia rigiditate laboret seque facile extendi patiatur, neque nimis irritabilis sit et ad contractionem a leuissimo quoque stimulo incitetur; neque tandem nimis laxus, vt foetum intra se rite includere nequeat, sed eum facile protrudat. Praeterea vero necesse est, vt nullo alio vitio afficiatur, quod sanguinis et lymphae nutrientis transgressum ex matre ad foetum impediatur, foetus enim praecocem exclusionem, vtplurimum, vbi talis morbus in vtero reperitur, sequi, experientia docet.ⁿ Hinc omnes scirrhi aut steatomata, aut alii tumores et morbi, quibus vasa vterina obstruuntur et sanguinis ad placentam et chorion transitus, vel perfecta oui cum vtero cohaesio impeditur, inter abortus causas referendi sunt. Vix tamen puto ad illas pertinere nimium vteri calorem, quem nonnulli iis causis adnumerant. Sic enim PEU,^o celebris quondam artis obstetriciae inter Gallos magister, testatur: *Se inuenisse in quibusdam mulieribus vterum adeo calidum, vt foetus ab immodico hocce calore periret et exsiccatus indurresceret*, et refert: *Se hoc praecipue obseruasse in quadam muliere, quae ob hanc causam plures foetus perdidit, cuius vteri interna superficies tactu explorata sicca et aspera reperiebatur, cum tanto calore, vt manum moleste afficeret,*

ⁿ. HIPPOCRATES *de mulierum morbis* L. I. Cap. 21. CHARTER T. VII. p. 743. *Si vteri aut natura aut ulceribus in his subortis laenes fuerint, tertio vel quarto mense foetum perdunt. Si namque le-*

ues fuerint, interdum foetum continentes membranae minus, quam conueniat, adhaerent.

^o. *Pratique des Accouchemens* Lib. II. Cap. 17. p. 535. Conf. VAN SWIETEN *Comment.* T. IV. §. 1306.

ficeret, neque diu tolerari posset. Notatque simul: *foetus ab hac muliere abortu reiectos exsiccatos et duros fuisse.* Minime autem mihi persuadere possum, tantum calorem in parte quadam sine inflammatione oriri posse, sed magis veritati consentaneum esse videtur, scirrhosam vteri dispositionem adfuisse, transitumque alimenti necessarii ad foetum in hac muliere impediuisse, quod aspera et sicca vteri superficies et foetus exsiccati et duri per abortum protrusi declarant. Praeter hanc vero vteri dispositionem, quam ad foetus gestationem et nutritionem necessariam esse diximus, requiritur quoque, ut matris vasa sanguifera aptam nutriendi materiam in sufficiente quantitate aduehant. Si itaque in matre digestionis, sanguificationis et nutritionis negotium, vel ex alimentorum inopia,^p aut eorum natura, vel ex vitiis viscerum et vasorum, vel ex cacochymica humorum indole, vel ex quacunque alia causa laeditur, foetus quoque nutritio maxime impeditur. Hinc gemelli et tergemini et magis adhuc quadrigemini,^q si quoque ad debitum grauiditatis finem in vtero gestantur, parum tamen a tenero quatuor vel quinque mensium embryone differunt, et haud raro gemellorum vnus, ob nutritionem imminutam oppressus a fortiore alterius incremento, longe minor est altero, quae res plurimis de superfoetatione relatis historiis ansam praebuit. Est tamen in foetu latitudo quaedam, ut ita dicam sanitatis, ita, ut non a causis omnibus, quae nutritionem in matre laedunt, statim quoque foetus laedatur, sed illae ab eo superentur. Atque huius quidem rei luculenta praehent exempla foetus optima sanitate gaudentes, editi a femellis tenerioribus, aut talibus, quae per omnem grauiditatem variis morbis laborauerant. Longe tamen plures foetus, matris corpore variis malis correpto, mori, in-

nume-

p. Foetus exsucco abortu reiecti, a matre per venaessectiones nimias debilitata, huc pertinent vid. MORGAGNI l. c. §.

5 et 7.

q. vid. HALLER Elem. Phys. T. VIII. p. 457.

numerae testantur obseruationes abortuum, quae in grauidis fame afflictis, aut morbo chronico debilitatis, vel lue venerea aut scorbuto affectis aut acutis morbis laborantibus factae sunt. Neque tamen rara omnino sunt exempla contraria, ex quibus discimus, foetus tales, licet aliquod exinde detrimentum ceperint, tamen viuos in lucem prodiisse. Adiciendum tamen puto, matres illas vehementer errare, quae grauidae, quoniam duobus hominibus dupla alimenti copia opus esse putant, dupla victus portione vtuntur. Foetus enim non solum propterea non robustiores fieri, sed et grauissimum damnum ex hac re, ipsumque abortum oriri posse et ratio suadet et experientia docet. Cum enim grauidae corpus non satis exerceant, ex nimia alimenti copia plethora gignitur, quam inter praecipuas abortus causas referendam esse nemo ignorat, et in debilioribus cacochymia oritur, qua infecti humores male tantum nutriunt.

§. 6.

Membrantarum morbi tanquam causa abortus.

Sed propius accedamus ad eos morbos, qui abortus producere possunt, quorum sedes est in partibus, quae foetus nutritioni inferuiunt. Pertinent vero ad illos potissimum omnia vitia membrantarum foetum inuoluentium, chorii scilicet et amnii, quae in arte obstetricia vt vna tantum membrana considerantur; porro liquoris amnii, et maxime tandem placentae et funiculi vmbilicalis, vt illa, quae in ipso foetu sunt, taceam. Vix enim putamus, ad causas, quae nutritionem foetus laedunt, referri posse oui ad alium locum, quam ad vterum, adhaesionem, si v. c. loco vteri cum tubis aut ovario connexum fuerit; cum non solum ea oui humani natura sit, vt ad alium locum delatum, eius parietibus adhaereat, ibidemque nutriatur, sed et

r. In Leidensi obsidione, vbi citius summa fame afficiebantur multae grauidae abortus fecerunt, vid. HOFFMANN Diss.

de morbis foetuum in utero §. 28.

et multa exempla proflent foetuum praeternaturali hac ratione conceptorum, qui ad debitam grauiditatis finem ibidem nutriti sunt.^s Accedit, quod praecipue huc spectat, eiusmodi foetus tubarios et ouarios non abortu excludi, sed si mater superstes maneat, vel sectione caesarea exini debere, vel abscessu nato exire. Quod vero ad membranas foetum inuoluentes attinet, eae ita comparatae esse debent, vt primo firmae sint et densae, quo foetum apte contineant, neque facile rumpantur, quapropter omnia vitia membranarum, ex quibus dilacerantur, inter abortus causas referenda sunt, cum ex disruptis membranis liquor contentus effluat et abortus paullo post sequatur. Deinde necessarium est, vt membranae vtero in omni oui ambitu adhaereant, tandemque vt vasa in hisce membranis distributa neque obstructa neque praeternaturaliter distenta sint. Hinc villi et filamenta, quibus exterior chorii facies, quae vterum spectat, obducitur, non solum in ea parte, qua placenta est, sed in omni ouo adesse debent, praetereaque necesse est, vt ea paullo post eum densitatis gradum adquirant, qui requiritur, vt cohaesio chorii cum vtero perfecta sit et firma, neque leuissimo quoque impetu solvatur.^u Porro vasis chorii praeter naturam ita distentis,

vt

s. Afferit quidem Ill. HAL-
LERS Elem. T. VIII. p. 50.
foetus tubarios exiles esse, ne-
que quartum mensem supera-
re, cum malignius a tantilla
membrana nutriantur. Sed in
foetu quem ante octo circiter
annos BREVERVS, Chirurgus
Lipsiensium dexterrimus, e tu-
ba foeminae, per nouem men-
ses grauidae, verisque ad par-
tum doloribus correptae se-
ctionis caesareae ope exemit,
obseruatum est, eum, licet,

mortuus protraheretur, tamen
ita perfectum fuisse, vt cer-
tum videretur, eum paucas an-
te horas viuum adhuc fuisse.

t. An glabra superficies ouu-
lorum a KERKRINGIO et BR-
ANCHI delineatorum, abortus,
quo reiecta sunt, causa fuerit; v.
HALLER Elem. Phys. Tom.
VIII. p. 62. sed non accurate
forte delineata sunt.

u. vid. LEVRET *Art des*
Accouch. p. 65.

vt placentam quasi referant, ^v aut ipsis vasorum finibus ita expansis, vt hydatides oriantur petiolo adnexae, non solum haec ipsa cohaesio turbatur, sed et liquoris amnii secretio, quam praecipue ope vasorum, quae in membranis sunt, fieri putamus, non amplius succedit, vt vltior oui expansio plane impediatur. Atque hoc vitium illius oui fuit, cuius imaginem dedimus, licet in illo nullus foetus deprehendi potuerit, cum, Cl. quae WALTERI est sententia, vel nunquam foecundatum fuerit, vel foetus in eo contentus primis iam grauiditatis temporibus, ob hanc ipsam vasorum in hydatides degenerationem, mortuus sit, et solum postea ouum per aliquot menses adhuc incrementa sumserit, quae quidem sententia per ea, quae inferius de placentae mutatione in hydatides dicenda erunt, magis adhuc confirmatur. Ipsa quoque membranarum crassities per morbum aucta, qua in speciem illius molae, quam carneam dicunt, abire incipiunt, mortis foetus in ovo contenti causa est. Cum vero hoc in casu chorii cum vtero nexus firmissimus sit, ille etiam post mortem adhuc durat, cauumque oui ipsius, membranis sensim crassioribus redditis et nouis lamellarum accessionibus auctis, ita, vt carnosam substantiam adquirant, multum immittitur, sic, vt mola praegnans, de qua superius diximus, nascatur, cuius imago apud plures Auctores inuenitur. ^w

§. 7.

Liquoris amnii morbi vt abortus causa.

Neque ipse amnii liquor, qui foetum ambit, a variis vitiis immunis est, quae foetum ipsum vario modo laedere et praecocis partus periculum contrahere solent. Cum enim non solum ad foetus nutritionem aliquo modo praestandam, sufficiens huius liquoris quantitas adesse, et eius qualitas quoque nutritioni apta, foetusque naturae conueniens esse debeat; sed et ille ipse humor varios alios etiam
vsus

v. vid. LEVRET loc. cit.
p. 65.

w. vid. RVYSCH. Thes.
VI. T. II. fig. 3.

usus per omnem graviditatem foetui praestet: patet, si copia eius multum imminuta, vel non ea ratione, quae requiritur, aucta aut indoles eius per morbum mutata fuerit,^x maxima hac ex re damna ad foetum ipsum redundare. Quodsi enim membranarum vitio minor huius liquoris copia secernitur, neque ille onum rite et in omni ambitu distendit, non modo, si uterus ulterius expanditur, nexus oui cum utero soluitur, sed et foetus mobilitas atque ulterius incrementum impeditur, ut foetus ab utero, hicque vicissim a foetus pressione afficiatur, quam rem abortui et partui praemature locum dare posse ex partus theoria patet. Neque dubitandum est, plenarium huius liquoris defectum foetus exsiccationi, et, si partu non ex utero protruditur, dum v. c. in tubis aut ovariiis latet, eius concretioni cum membranis ansam suppeditare posse. Aliud vero aquarum vitium est, si illae scilicet non omnes intra amnii cauum, in quo foetus est, continentur, sed aliqua illarum pars vel inter chorion et amnion vel inter laminas harum membranarum, quae tela cellulosa cohaerent, morbose ex quacunque demum causa colligitur, quam rem inter abortus causas numerare nullo modo dubitamus. Solet quidem eiusmodi aquarum, quae spuriae dicuntur, vesica secundaria, aut ovum ad alium foetum pertinens, qui cum priore conceptus, paulo post mortuus et in aqua solutus est, haud raro ad legitimum partus terminum usque gestari, ut sub eo, aut paullo ante eum demum duplices aquae effluant, neque ipsarum aquarum spuriarum effluxum, qui durante graviditate accidit, semper abortus sequitur. Interim vesica talis, non solum foecundi oui distensionem impedit, sed et si dirumpitur, et aquae ante iustum tempus profluunt, ob subitanam uteri contractio-

O. 2

nem

x. Morbosa liquoris huius indoles non iterum mutatur, cum nulla resorptio liquoris amnii fiat, uti ex experimentis in gravidis, venerea lue laborantibus, factis patet. Liquor

enim amnii, si friciones mercurii durante graviditate adhibitae fuerint, semper cuprum albo colore tingit, vid. LEVRET l. c. p. 26.

nem, quae talem euacuationem excipit, abortum producere potest. Quod vero ad indolem ipsius liquoris amnii, per morbum mutatam, attinet, vix putamus, hac ex re foetum multum periclitari. Multi enim foetus iusto partus termino viui et vegeti in lucem editi fuerunt, licet aquarum indoles non naturalis, sed corrupta esset, vti plurimae obseruationes testantur.^y Est enim summa huius humoris ad putredinem procliuitas, potissimum vltimis graviditatis temporibus, ita, vt exempla adsint, illam acrimonia sua obstetricis digitos exasperasse,^z et tamen foetum viuum in lucem prodiisse. Admodum tamen probabile est, quasdam huius humoris particulas, natura ipsius nimis quippe vitiata, licet nulla eius portio at ventriculum foetus transire soleat, omnino reforberi, quae humorum in foetu massam inquinant, vt taceam, acrimoniam eius membranas arrodere aut ipsum foetus corpus male afficere posse.^a

§. 8.

Placentae morbi tanquam causa abortus.

Quae vero haecenus vt abortus causas considerauimus secundinarum vitia, ea omnia longe minorem vim et multo tardius foetui inferunt, quam ii morbi, qui in placenta et funiculo vmbilicali nascuntur. Cum enim praecipue harum partium ope foetus cum matre connectatur, praecipuamque alimenti, quo opus habet, partem accipiat: patet, iis partibus vitiatis, nutritionem quoque foetus maxime impediri. Atque vt de placenta primo loco dicamus, inter morbos, qui foetus nutritionem laedunt, vix solutionem illius ab utero, vel nexum harum duarum partium inter se a quacunque causa sublatum, numerandum esse existimo. Quamquam enim tunc semper abortus sequitur, et haec res frequentissima abortuum causa est, ta-
men

y. conf. LEVRET I. superius cit. p. 46. VIII. p. 199.

a. vid. HALLER I. c. in

z. HALLER Elem. Phys. T. notis.

men nexus huius soluti causa fere semper vel a matre est, vel exterius incidit, neque lente in foetum agit, sed eum et matrem, nisi mox ex vtero protrahatur, haemorrhagia oborta interimit. Propius vero ad nos spectat illud vitium, vbi placenta non in omni suo ambitu perfecte cum vtero cohaeret, sed inter illam et vterum diuersis in locis vel sanguinis coagulati grumi, ob haemorrhagiam quae praecessit,^b vel alia quaecunque materia interponitur. Variarum enim historiae passim apud Auctores de concrementis calculeosis vel salinis inter placentam et vterum repertis existant,^c et ipse RVYSCHIVS exteriorem placentae superficiem in naturam tartari, vel albam lapideam duritiem degenerasse obseruauit.^d Quis autem non videt, si eiusmodi quid acciderit, transitum humorum a matre ad foetum, ipsiusque embryonis nutritionem maxime impediri vel prorsus tolli. Neque exempla rara sunt, placentas extenuatas et exsuccas factas esse, ex qua ipsa re foetus quoque ipsi exsuccati et maridi abortu reiecti fuerunt, cum quo morbo illud vitium placentae conuenit, vbi ea minorem magnitudinis rationem ad vniuersum foetus corpus habet.^e In vniuersum autem talis placentae attenuatio a quacunque causa, quae humorum a matre ad ipsam adfluxum impedit, venire potest, vti patet exemplo, a Cel. MORGAGNI relato, in quo spasmus ex animi affectu abortus vasa vteri sic angustauit, vt placenta exsucca fieret, foetusque abortu protruderetur.^f Aliud contra vitium est, si placenta crassior iusto redditur, cum non solum hac ipsa ex re vteri cauum angustetur, necessariumque foetus incrementum impediatur, sed et vtplurimum tunc ad officium suum inepta reddatur, per scirr-

O 3 rhum,

b. conf. PYZOS *Mem. de l'Acad. de Chir.* T. I. p. 263 sq.

c. HALLER *Elem.* T. VIII. p. 211.

d. RVYSCHIVS *Tractat. de musc. in fundo vteri* p. 10.

e. *Ephem. Nat. Cur.* Cent.

I. obs. 51. et *Commerc. litter.* 1736. Hebd. 21. n. 3. Sed in his haemorrhagia praecesserat. conf. §. 5. not. p.

f. *De sedibus et causis morborum* Epist. XLVIII. §. 18. et 19.

rum,^g vel aneurismata et varices^h vel hydatides, quod frequentissimum est,ⁱ aut calculos^k in ea subortos. Atque in eiusmodi morbosa placentae degeneratione longe frequentius ac vulgo putatur abortuum, imprimis si illi prioribus grauiditatis mensibus accidunt, causa posita esse solet, vti attenta placentularum abortu reiectarum consideratio docebit. Minime tamen negari potest, non omnes tales tumores in placenta natos, statim, imprimis in foetu valido nocere, cum anastomoses vasorum inter se hoc impediunt, quapropter ea vitia quoque semper longe funestiores effectus habent, quae proxime ad funi-

g. Tumores scirrhis glandulis similes *Act N. Curios. T. IV. Obs. 104. Placenta tota scirrhusa Commenc. liter. 632. Hæbd. 10. Tubercula dura in placenta RVYSCH. Thes. VI. Tab. III. fig. 7. Placenta grumi sanguinis plena et scirrhusa abortus causa. VATER *Mola praegnans* p. 22 et 24. conf. fig. 3 et 4. Conf. quoque MAURICEAU Aphorism. 152. apud LEVRET p. 427. et MORGAGNI l. c. §. 17 et 22. Causas obstructionis eiusmodi explicat STUART *Diss. Secundinae salutif. ac noxiae* p. 46.*

h. LEVRET l. c. p. 427.

i. Duplex hydatidum in placenta reperiendarum genus est. Aliae enim, quae potissimum post foetum exclusum in placenta parte in vtero relicta oriuntur, in cellulosa tela posita rotundae sunt, et separatae quasi a vasis, aliae, quae viuo adhuc foetu generatae, mortis eius causam efficiunt, minores sunt et vasculis tan-

quam petiolis appensae, vid. RVYSCH. *Thesaur. VI. Tab. V. comparat. c. Obs. XXXIII. p. 32* Et posteriores quidem ex vasculorum extremitatibus extensis et in toto decursu hinc inde contractis oriuntur, atque cum hydatibus membranarum, de quibus superius diximus, conueniunt, vti ex iis, quae RVYSCHIVS *Adv. Dec. I. p. 7. et III. ALBINVS in Adnot. Acad. L. I. t. 3. f. 1. p. 69.* habent, magis adparet. De hydatidibus placentae confer. quoque MORGAGNI l. c. §. 13 et 25. *Indicem Operum RVYSCHII passim, HALLER Elem. Phys. T. VIII. p. 224. 232. etc. et ROEDERER Diss. De foetu perfecto §. 15.* qui hydatidem ad insertionem funiculi in placenta scirrhusa vidit.

-k. vid. HALLER *Elem. Phys. T. VIII. p. 242.* et Auctores in notis ibidem laudatos.

funiculi vmbilicalis radices in placenta diſtributas naſcuntur, vbi nullae amplius anastoſes viam humorum liberam reddere poſſunt.

§. 9.

Funiculi vmbilicalis vitia vt abortus cauſa.

Cum funiculus vmbilicalis praecipua via ſit, qua foetus neceſſarium ex matre placentae ope alimentum haurit, facile patet, illos, qui funiculum afficiunt morbos, foetui vt plurimum exitiales eſſe. Non ſolum enim per ſe iam tenuis eſt, ſed et vaſa, quae eam conſtituunt, nullā in toto funiculi tractu anastoſi inter ſe iunguntur, ita, vt ſi funiculo ſiniſtri quid accidat, et itus reditusque ſanguinis per arterias venamque vmbilicalem a quadam cauſa impediatur, fere ſemper foetus vehementius et grauius inde afficiatur, quam ſimili placentae vitio. Plurimis vero malis funiculum obnoxium eſſe, atque ſubinde humorum in foetu circuitu oppreſſo, abortum hac ex re oriri, plurimae obſeruaciones, hinc inde apud Auctores reperiundae, teſtantur. Vix tamen inter illa vitia referre poſſum plenarium funiculi vmbilicalis defectum, quem varii Auctores obſeruari ſibi videntur, inter quos STALPARTVS VAN DER WIEL¹ primum locum tenet. Multum enim de horum exemplorum veritate adhuc dubitari,^m nemo ignorat, vt ita hac ex re nil certi colligi poſſit. Interim verosimile videtur, funiculo vmbilicali, vel ex primae conformationis vitio non exiſtente, vel morbo ſenſim conſumto, abortum vel ſtatim in initio, vel foetus corpusculo (ſi exempla eiusmodi vera ſunt)ⁿ per reſorptionem liquoris amnii quodammodo nutrito, tamen non multo poſt ſequi, embry-

O 4

1. Obſerv. rarior. Cent. II. obſ. 32. conf. HALLER Elem. Phyſ. Tom. VIII. p. 204 et 245.

m. vid. LANGGVTH Diff.

cit. p. 33. THEMET *De nutritione foetus per ſolum vmbilicum* p. 19.

n. vid. ſupra §. 2. not. b.

bryonemque, ut alia corpora utero non accreta, ex eo eiici. Magis autem obseruatorum fide comprobantur illa damna, quae ex funiculo nimis breui aut nimis longo foetus contrahit. Quamuis enim in naturali statu ut plurimum a 16 ad 24 pollices longus sit, tamen haud raro haec longitudo praeternaturaliter vel minuitur, vel augetur. Atque in priori quidem casu periculum est, ne placenta per foetus agitationes tracta, ab utero auellatur; ^o in posteriore vero haud raro collo et artibus foetus circumuoluitur, unde vel iusto breuior fit, vel foetum strangulare potest, ^p quod tamen frequentissime tantum sub ipso partu accidit. ^q Neque parum frequentia sunt exempla ab Auctoribus allata nodorum, in funiculo umbilicali deprehensorum, qui ab Auctoribus ut mortis foetus in utero contenti causae considerantur, ^r quibus tamen non assentiri possum. Licet enim eiusmodi nodi post partum nonnunquam obseruentur; tamen sub ipso tantum partu oriuntur, si ansa, ob funiculum nimis longum formata, infante e matre prodeunte constringitur. ^s Interim si eiusmodi quid durante grauiditate acciderit, vehementer

o. De funiculo umbilicali, vix spirhae longitudinem aequante, abortus causa, vid. HILDANVM Cent II. Obs. 50. Conf. BONETI *Sepulchrorum Sect.* 38. Obs. I. § 7 et 8. MORGAGNI l. c. Epist. 58. § 25. MAURICEAU *Traité des malud. des femm. gross.* T. I. p. 159.

p. Huius generis abortum, ex collectione h. IANKII. spiritu vini submersum inter praeparata mea anatomica conseruo. Est autem embryo, quem iam quintum mensem attigisse opinor, ita comparatus, ut funiculus umbilicalis, a regione umbilicali versus dorsum incli-

natus, ad humerum sinistrum ascendat, circa eum conuolutus, collum a parte anteriori constringat et humerum dextrum superascendat atque a tergo, absque vterioribus ambagibus ad placentam, quam adhuc simul conseruatam conspiciere licet, progrediatur.

q. BONET l. c. §. 7. MAURICEAU l. c. p. 159.

r. LEVRET l. c. p. 42.

s. *Commerc. litter.* 1731. spec. 20. Nodos vero sub ipso partu denum constringi, docet MAURICEAU Obs. 132. et T. I. p. 228. et Excell. GEHLE-RVS Diss. I. *De utero secundinas expellente* p. 11.

ter dubitamus, an foetus omnino vitam suam in vtero continuare possit, quod Cl. GRAV,^t assumpsit. Omnem eius funiculi constrictionem aut contorsionem nimiam, quae canalium cavitatem minuat et plane occludat, mortis foetus causam esse, aliae observationes probant. Quamvis enim in foetu paullulum adulto semper funiculi vasa in spiram quodammodo contorta sint, tamen hac contorsione, ob frequentiore in vtero circumgyrationem aucta, non solum funiculus brevissimus redditur, quae res separationi placentae, uti supra diximus, ansam praebere potest,^u sed et omnis via sanguini per funiculum trans-eunti^v praeccluditur, ita ut foetus necessario pereat.

§. 10.

C o n t i n u a t i o.

Attamen non ex sola contorsione et circumvolutione funiculi umbilicalis, vasorum in illo comprehensorum cavitatis minuitur, sed etiam aliae causae illam angustare solent. Vti enim placentam, vasis, per quae nutrimentum ad illam adfertur, obstructis, aut sanguinis in matre copia per haemorrhagiam, vel per aliam quandam causam minuta exarescere superius probavimus; ita funiculus, in quo placentae vasa colliguntur, vasis illis collapsis, ipse quoque collabatur et marcescit. Quapropter eiusmodi vasorum collapsum non solum omnes causae produciunt, quae placentam hoc modo afficiunt, sed et ipsa placentae vitia; quaecunque demum illa sint, ei ansam praebere possunt. Quodsi enim per vasa illa non sufficiens sanguinis vel lymphae copia perenni motu fluit, tunc illa, uti omnes corporis humani canales, inter se concresecunt, totusque funiculus tandem exarescit, foetusque moritur. *Vti enim vides intra pisae vel fabae siliquam illud, cui funiculus*

O 5

veget

t. *Anfangsgründe der Hebammenkunst*, p. 202.

u. LITTRE *Memoires de l'Acad.* 1701. Funiculus con-

tortus dimidio brevior erat.

v. RUYSCH. *Obs. Anat.* XI, p. 13, fig. 13. LEVRET l. c.

vegetabiles exaruit, granum exsuccum tabidumque emar- cere,^w ita vasis umbilicalibus exsuccis, flaccidis marcidisque redditis, abortus quoque iisdem vitiis affecti protruduntur, vti plurima apud Auctores exempla adnotata ostendunt.^x Interim tamen crassities quoque funiculi umbilicalis ultra modum aucta foetui exitialis est. Hoc vero vitium frequentissimum in abortuum funiculis esse, ex figuris paruorum embryonum abortu reiectorum patet, quippe in quibus funiculus saepe adeo crassus reperitur, vt eius moles foetus corpusculi magnitudinem aequet. Duplex autem auctae huius crassitiei causa est, cum vel omnis funiculus turgeat, vel hydatis appensa sit, quae vasa comprimit, foetusque interitum accelerat. Et prioris quidem rei exempla adeo frequentia sunt, vt nonnulli maxime recentiores eam turgescentiam naturalem esse adsumant et bulbum, fere semper in funiculo reperiendum, pro hydattide descripta fuisse putent.^y Licet autem non negem, funiculum in tenerrimis embryonibus tum versus abdomen tum versus placentam quodammodo turgere; funiculum tamen per omnem longitudinem iusto crassiorum morbo- sum esse,^z bulbum ei adnexum vitio aliquo oriri, vesiculasque in funiculo constitutas hydattidibus adnumerandas esse, cum lympa pellucida turgeant, vti mihi quidem vide-

w. vid. HEBENSTREIT *Diff. Patbol. funiculi umbilic.* p. 23.

x. BONETVS *Sepulchret.* L. III. Sect. 38. SENNERT *Prax.* L. IV. P. II. Sect. VI. Cap. II. Post haemorrhagiam vid. loca superius §. 8. citata et MORGAGNI l. c. §. 17. Funiculum filamenti instar subtilem obseruauit RVYSCH. *Adv.* Dec. II. p. 29. Similique vitio funiculi abortuum *Thef.* VI. Tab. 2. fig. 2 et 4. expres-

forum laborant, vid. quoque DELII *Diff.* cit. fig. 4.

y. vid. HALLER *Elem. Phys.* T. VIII. p. 214. et ALBINVS *Annot.* L. I. Cap. XXIX.

z. vid. RVYSCH. *Thef.* VI. Tab. II. f. 5. et Tab. III. f. 2. et *Aduers.* Dec. II. p. 29. Tab. III. fig. 5. qui hoc quoque vitium alias frequenter a se ipso obseruatum esse asserit; vid. quoque ALBINVM l. c. T. V. fig. 4 et 5.

videtur ex figuris, quas citavimus ^a Auctorumque locis cum iis comparatis satis patet. Funestos vero eiusmodi tumores foetui esse, demonstrant ipsa embryonum corpuscula abortu reiecta, quae talia vitia ostendunt. Licet enim RVYSCHIVS adnotauerit, ^c foetum vitium et vegetum in lucem editum fuisse, in cuius umbilico durus erat tumor, ex substantia factus partim carnosa, partim heterogenea, pauco humore permixta: tamen uti MORGAGNVS ostendit, ^b tumor ille exterius situs vasa non compressit, neque humorum inter placentam foetumque circuitum impediuit. Rarissimum denique illud funiculi est vitium, quo ille cum quodam foetus membro ita coalescit, ut foetus exarescat, neque ab eo separari possit. Licet enim a nullo Auctore eiusmodi quid adnotatum sit, tamen tale vitium omnino oriri posse, embryonis trium mensium abortu reiecti exemplum probat, quod a Cl. WALTERO superius laudato, (qui ouum integrum adhuc omni cura aperuit) mecum communicatum delineari curavi, vid. Figuram II. In eo enim funiculus brachio dextro embryonis, alias bene formati, inprimis vero digitis ita circumuolutus iisque agglutinatus est, ut sine laesione separari non possit. Quod si tandem funiculus vel in loco, ubi placentae inseritur, vel in alio ex quacunque causa dirumpitur, ^d tunc abortum sequi nulla dubitatio est, licet firma vasorum umbilicalium structura, cellulosaque telae, qua obuoluuntur, densitas vitium hoc rarissimum reddant.

§. II.

a. RVYSCH. Obs. XIV. fig. 15. Funiculus umbilicalis tot hydatidibus refertus, ut totus videretur concatenatio vesicularum aquo humore refertarum, vid. Thes. VI. n. 45. r. hydatis funiculi magnitudinis aciculae.

c. l. c. §. 25.

d. Ex ulcere funiculum excoriatum et ruptum difficilemque haemorrhagiam inde ortam vidit LA MOTTE L. III. Cap. VIII. Obs. 21. Sed haec ruptura in foetu adulto sub ipsis partus doloribus acciderat.

b. Thes. IX. n. 3.

§. 11.

Vitia foetus ipsius ut causa abortus.

Et haec praecipue sunt vitia secundinarum, quae potissimum nutritionem foetus laedentes abortum producere solent. Vti vero adulti hominis corpus matris morbis obnoxium est, ita quoque foetus in utero inclusus variis morbis laborat, qui illum enecare possunt. Eorum autem morborum alii a matre proueniunt, quacum ei communes sunt, ut nutrimenti defectus, lues venerea, variolae, aliae mala, de quibus superius quaedam monuimus;^e alii vero morbi in ipso foetu sedent eumque interimunt. Interim labes foetuum minutissimorum causasque mortis, qua in utero abripiuntur, non omnes in aprico positas esse, is non mirabitur, qui considerat, multas morborum causas in ipsis adultis medicorum sagacitatem effugere. Ex vitiis vero, quae oculorum aciem non effugiunt, et quibus potissimum foetus obnoxios esse, experientia docuit, praecipua sunt: Hydrocephalus, cerebrique aliae compressiones, spina bifida et herniae ad umbilicum.^f Quamuis vero multa exempla doceant, foetus, eiusmodi morbis affectos, viuos adhuc in lucem prodixisse, tamen si abortiuos foetus examinamus, inuenimus, plurimos ex iis vitiis laborare. Foetus quoque corde destitutos per aliquot menses vi et impulsu sanguinis materni nutritos fuisse, observationes variae probant.^g Quis vero non videt eiusmodi defectum, foetui, si maiora incrementa capit, funestum et abortus causam fieri.

§. 12.

C o n c l u s i o.

Ex consideratione vero omnium istarum causarum abortus, quas hactenus recensuimus, quae, dum foetus nutritio-

e. Plura vide apud HOFFMANNVM in Dissertat. De morbis foetuum in utero matris.

f. vid. ALBINVM l. c. T. V. fig. 3.

g. HALLER Elem. Phys. Tom. VIII. p. 253.

tritionem impediunt, ipsum quoque foetum interimere solent, satis patere arbitramur, oriri illas vel ex primae conformationis et delineationis vitio, vel ex morbosa constitutione humorum ex matre ad foetum transeuntium, quae variae obstructions et morbi in diuersis secundinarum, h^o aus foetus ipsius partibus produci solent. Cum autem impossibile sit, primam conformationem, si morbosa fuerit, corrigere, in eo tantum medici, qui causas, quae hanc abortus speciem producant, obuiam ire cupit, cura versari debet, ut mater bene nutriatur, sanitasque eius conseruetur, quae sufficiens copia boni riteque praeparati alimenti ad ipsum embryonem transeat. Vitio vero tali semel abortu nil tentari potest, cum signa deficient, ex quibus cognosci possit, foetum vel secundinas eiusmodi malo affici. Cum enim in vniuersum foetus ab hisce malis non subito enecentur, sed lenta morte vel tabe pereant, imminutus vero eiusdem motus primis gestationis mensibus non adnotari possit, quia tunc nondum sentitur a matre, patet, abortum; qui ut plurimum, si foetus eiusmodi malo perit, tertio grauiditatis mense accidit, i^o ubi signa ex mammarum subsidentia et extenuatione haud sumi possunt, nulla ratione praeuideri aut praecaueri posse. Quod si tandem foetu mortuo abortus signa, dolores scilicet et haemorrhagia se ostendunt, tunc venaesectiones, quibus alias periculum abortus minuitur, inutiles in hoc casu, imo saepe ad debilitationem matris nociuas^k esse, facile probari potest. Hinc medicus in id potissimum animaduertat, ut foetus mortui placentaeque expulsionem leuioribus antispasmodicis et digito vel instrumento Levretiano, *Pince à faux-germes*^l dicto, adiuuet, ne vel haemorrhagia matrem enecet,

h. Matris humoribus vitiat^{is} semper signa huius correptionis in secundinis adparere, MAURICEAU asserit, vid. *Traité des malad. d. fem. gr.* T. I. p. 227.

i. vid. LEVRET loc. cit. p. 67.

k. vid. LEVRET. loc. cit. p. 65.

l. vid. LEVRET *Suite des Observ.* p. 285 sq. et edit. German.

enecet, vel secundinae in vtero relictæ grauiora damna
producant.

EXPLICATIO TABVLAE TERTIAE.

Fig. I.

*Ouum hydatidicum abortu reiectum, foetum nullum
includens. §. III.*

Fig. II.

*Embryo trium mensum, abortu reiectus cum
membranis. §. X.*

- a. Brachium dextrum embryonis.
- b. pollex.
- c. index.
- d. digiti, medius et annularis, a vasis funiculi vmbilicalis inclusi.
- e. digitus auricularis.
- f. manus sinistra.
- g. pes dexter.
- h. origo funiculi vmbilicalis ex placenta.
- i. insertio funiculi vmbilicalis in foetum.
- kk. membranae oui reclinatae.

man. Cl. WALBAVM T. II. *De foetus non vitalis partu di-*
Tab. II. fig. 12 et 13. p. 338. *gerendo p. 41. in tab. aen.*
it. Cl. MORGENBESSER Diff. *adiect.*

XXVIII.

D. CAROL. FRIDER. WEINKNECHT

DISSERTATIO

DE

CONCEPTIONE EXTRA-
UTERINA.

*ACCEDIT OBSERVATIO CONCEPTIONIS TUBARIAE TABVL.
AEN. (ET QUIDEM TABVL. IV ET V.) ILLUSTRATA.*

HALAE, 1791.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

ANTHONY M. ...
1977

...

DE
CONCEPTIONE EXTRAUTERINA.

CAPVT PRIMVM.

DE ADHAESIONE, NVTRITIONE ET IN-
CREMENTO OVI EXTRA VTERVM.

§. 1.

Coniunctio materiae primae, quam vterque sexus ad generationem confert, *conceptio* nominatur.^a Nunquam vero sub hac voce ea actio intelligitur, qua ouulum foecundatum in aliquo abdominis receptaculo adhaeret, nutritur et increfcit. Nimis lata omnino est haec denominatio et iure rei non conuenit, quam ob rem pro conceptione alii termino grauiditatis,^b alii receptionis^c vfi sunt: sed cum hae denominationes difficultatibus non careant, et alia magis congrua mihi nota non fit, illa veterum loquendi ratione vti non dubito.

§. 2.

Diuidi potest conceptio in naturalem s. vterinam, et praeternaturalem s. extrauterinam. *Vterina* dicitur, si post coitum foecundum, ouario laciniis tubae fallopianae comprehenso, ouulum impraegnatum abruptum, adiuuante motu tubae peristaltico, vtero illatum adhaeret, atque ex consuetis naturae legibus conseruatum plene efformatur.

a. BAUDELOCQUE'S *Anleitung zur Entbindungskunst* v. MECKEL, Leipz. 1791. B. I. p. 145.

b. BIANCHI de natural. in human. corp. vitios. mor. Vol. II.

bosque generatione. Genev. 1741.

c. IOSEPHI *Dissertat de conceptione abdomin. vulgo sic dicta.* Goetting. 1784.

matur. *Extrauterina* vero, si ouulum foecundatum quancunque ob causam ad vterum non defertur, sed aliis in locis firmatur, nutritur et ad quemdam perfectionis gradum augetur. De hac nunc paucis pro viribus meis agam.

§. 3.

Conceptio extrauterina triplex est, vel ouaria vel abdominalis, vel tubaria.

Ouaria; ouulum foecundatum ovario non egreditur, sed in illo residet et cum embryone nutrimentum capit. Prout autem superficiei ovarii adhaeret, aut profundius substantiae eius insidet idque crescendo expandit, Cl. BOEHMER^d eam diuidit in externam et internam. Magnus autorum numerus exstat, qui praeter alios ovarii morbos, etiam obseruationes huius conceptionis recensent. Sufficiat mihi praecipuas additis nonnullis recentioribus nominare.

RIOLAN. Anthropogr. Lib. II. p. 283, 284, 285. primum describit conceptionem ouariam. — De ossiculis foetus in ovario inuentis plures recensentur historiae in Philosoph. Transact. Vol. XI. n. 150. — RYVSCH. Aduers. anat. med. chirurg. Dec. III. p. 2 et 6. et eiusdem Thes. anat. I. p. 33. Tab. III. et aliae de quibus infra sermo erit.

Integrorum foetuum exempla inuenimus in Hist. de l'Acad. de Par. 1745. p. 48 et 49. foetus duorum pollicum magnitudine. — BOEHMER l. c. P. I. obs. I. foetum quadrimestrem describit. — BARFENKNECHT in thesi. E. omn. viv. ex ouo; foetus cum dentibus et crinibus in ovario haerebat. — *Alt. Hamb. Magaz.* I B. 1. St. foetus quadriimestris erat. — MANGETI Theat. anat. plura refert. — Foetus extra vterum historia etc. Auctore HENRICO KROHN Lond. 1791. In cadauere mulieris operarii secunda vice per septem menses grauidae, et ischuria in nosocomio Middelsex emortuae sectione in ovario sinistro mirum in modum expanso foetus sexus sequioris pondere $4\frac{1}{2}$ libr. inueniebatur. —

§. 4.

d. Observat. anat. rat. Fasc. P. I. p. 30.

§. 4.

Abdominalis. Si ouulum tribus circiter diebus post foecundationem elapsis tubam non ingreditur, sed ex ovario statim in cauum abdominis delapsum cuidam parti adhaeret, nutritur et ad quemdam perfectionis gradum augetur.

Pro situ foetus in hac conceptione BIANCHI^o distinguit magis externam s. subcutaneam, si foetus extrinsecus iacet: et minus externam, si foetus eiusque inuolucra magis in profundo sita sunt: porro superiorem, quum regiones abdominis supra peluis caueam sitas conceptus occupat: inferiorem, quum foetus intra confinia peluis seu infimi ventris cavitatis consistit. — Sed hanc diuisionem nimis latam et subtilem puto, cum hae omnes iterum alias dent, prouti loca harum determinatarum partium diuersa sunt, in quibus ouulum foecundatum continetur; et maiori cum vtilitate et commodo ad partes, quibus conceptio ope placentae adhaerens inuenitur, respiciendum mihi esse videtur.

Observationes huc pertinentes sunt:

Foetus hepati insidens cum placenta ad lumbos, vid. Hist. de l'Acad. ann. 1716. n. 4. — Gemini in tumore ad vterum adnato. Ephem. N. C. Dec. III. ann. 4. obs. 22. — Fere similem accurate recenset DUVERNEY Oeuvres anatom. p. 358 sqq. — Conceptio abdominalis superioris colo, reliquo ambitu intestinis tenuibus annexa. BIANCHI l. c. p. 84 sqq. — Alia epiploa annexa; Ephem. med. gall. p. Ab. DE LA ROQUE 1663. — Foetus nonimestrus, cuius placenta in latere dextro abdominis maxima ex parte peritoneae adhaerebat, margo eius posterior mesenterio, pars inferior autem ligamento lato vteri affixa erat. *Med. Bemerkungen einer Gesellschaft von Aerzten in London, aus dem Engl.* v. SILCHMÜLLER B. III. p. 38 sqq. Altenburg 1769. Plures adhuc leguntur in MAN-

GET *Theat. anat. Lib. II. P. II. Cap. III. p. 142.* —
 HALLER *Elem. phys. T. VIII. p. 50.* — IOH. GOTTL.
 WALTER *Geschichte einer Frau, die in ihrem Unterleibe
 ein verhärtetes Kind 22 Jahre getragen hat*, Berl. 1778.
 Foetus nec placenta nec integumentis, nec funiculo natu-
 rali gaudebat: duo tantum vasa variis in directionibus in
 regione umbilicali inserta erant; quibus verosimiliter foe-
 tus nutritus est.

§. 5.

Tubaria. Oouulum ab ovario seiunctum et a tuba re-
 ceptum, ei adhaeret, nutritur et crescit. Haec ut ovaria
 a Cl. BOEHMER^f diuiditur in externam et internam. Ex-
 terna, si ouulum recipitur quidem a fimbriis et tentorio
 tubae, sed in progressu impeditum, iis adhaeret; inter-
 na, quum in tubae canale profundius retinetur.

Haud rarae sunt observationes circa hanc concep-
 tionem nobis traditae, qui illas legere cupiunt, conferant:
 BIANCHI l. c. p. 177 sqq. tres recensentur ab illo concep-
 tiones eiusmodi internae. — Act. phys. med. Vol. V.
 Obs. CLII. p. 511 sqq. ubi MÜLLER foetus monstriosi cum
 placenta tubae dextrae fimbriis adnata mentionem facit. —
 RIOLAN anthropogr. L. II. p. 283. duos casus refert. —
 DOUGLAS bis vidit conceptionem tubar., v. Ess. of a So-
 ciet. at Edinbg. V. p. 336. — MANGETI *Bibl. anat.*
 P. I. p. 621, 622. Eiusd. *Theat. anat. P. II. p. 143.*
 plures aliorum repetit. — BONNET *sepulchret. anat.*
 Lib. III. Sect. XXXVIII. fol. 1367. SAVIARDVS *Journal*
des Scavans d. 26. Novbr. ann. 1696. nec non VALIS-
 NERIVS de generat. hom. et animal. Vol. II. cap. XVII.
 §. 19. p. 523. Aliud allegatur exemplum a DUVERNEY
Mem. de l'Acad. 1702. p. 307. Philosoph. Transact.
 n. 48. *Commerc. littr. 1535. hebdomad. XIX.* —
 SANTORIN *observat. anat. Cap. XI. p. 225, 226.* REGN.
 DE GRAFF de mulier. organ. generat. *insev. Lugd. Ba-*
 tav.

tav. 1678. p. 196. — BOEHMER l. c. P. II. FRITZE
 diss. de concept. tub. Argentor. 1779. CONRING diss. si-
 flens observ. de concept. tub. Argent. 1780 etc.

§. 6.

Vt in conceptione naturali sic etiam in hac ouulum im-
 praegnatum, quod dicta ratione hunc vel illum locum alie-
 num petiit, in parte, cui adglutinatum est, aut vi mecha-
 nica, aut irritandi propria affluxum humorum excitat: a
 superficie eius nascuntur flocculi, vasculis partium vicina-
 rum adhaerentes, sub his membranæ primum non con-
 spicuae efformantur, et totum ouum mole augetur. Cum
 hoc incremento flocculi illi magis magisque in circulum
 contrahuntur, et placentam constituunt, cuius facies in-
 terior membranis tegitur, exterior autem ope vasorum et
 tela cellulosa cum parte quadam connexa, ouo firmissi-
 mam adhaesionem praebet. Placenta vasis sanguiferis et
 tela cellulosa contexta in tres diuiditur partes, scil. mater-
 nalem, foetalem et parenchyma quod illis interiacet.
 Haec inuolucra continent conceptum, qui per plures sep-
 timanas ocnlos nostros fugit, tum sub nubeculae mucosae
 forma apparet, quae in humore claro pellucido natat; me-
 diante funiculo umbilicali, qui tribus vasis sanguiferis con-
 tortus est, cum placenta coniunctus nutritur. Irritatione,
 vt iam dixi, attrahuntur humores in parte affecta, vasa eius
 magis magisque dilatata, succos nutritios in partem mater-
 nalem placentae ducunt, in parenchyma depositi recipiun-
 tur a vasis partis foetalis placentae, miscentur cum san-
 guine e foetu redeunte, et per venam umbilicalem illi tra-
 duntur: nunc per circulationem plane in sanguinem ver-
 tuntur, et foetum nutriunt. Sanguis per arterias umbil. in
 placentam recurrit, et partim cum nouo humore chyloso
 miscetur, partim venarum ope matri traditur. ^g

P 3

§. 7.

g. Qui se his suadere cupit 1788. — STOV Dissertat.
 adeat Cl. HALLER *Grundriss* de nexu inter matrem et foe-
 er *Physiologie* v. MECKEL, tum. Hal. 1784.

§. 7.

Non differt ergo ratio nutritionis foetus extrauterini ab illa, qua vterinus gaudere solet, quod vero quantitatem attinget, omnino difficultates, iustam nutritionem impediētes, occurrunt: partem enim affectam, saepius pauca et parui diametri vasa perreptant, quae plenam nutritionem praesertim in progressu conceptionis, cum maior humorum copia necessaria sit, negant: nihilo tamen minus exempla exstant, quae, a natura haec impedimenta interdum remota esse, probare videntur. His missis, aliae causae magis sane momenti exstant, quae nutritionem et incrementum foetus plane dirimere possunt: tumore et pondere vasa, quae parti foetum continenti sanguinem curant, comprimuntur, aut involucre foetus rumpunt. Tempus maturitatis quod attingit, foetus in conceptione extrauterina alii eius diuisioni in consummatam et inconsummatam occasionem dedit: *consummata* dicitur, si foetus per nouem menses extra vterum gestatus ad eum maturitatis gradum peruenerit, quo foetus nonimestris gaudet vterinus, si vero quamcunque ob causam hunc perfectionis gradum non attingat, *inconsummata* nominatur. Quae fere semper inconsummatae inueniri solent, sunt conceptiones ouariae et tubariae internae; externae et abdominales frequentius consummatae fiunt, et non per menses tantum, sed per annos protrahuntur.

CAPVT SECVNDVM.

DE CAVSIS ET SIGNIS DIAGNOSTICIS.

§. 8.

Omnia, quae liberum ouuli ex ovario per tubam in vterum impediunt transitum, in genere ad conceptionem extrauterinam conferre possunt. Ab autoribus, qui hanc rem tractarunt, ovarii et tubae vitia, quae partim ad statum prae-

praeternaturalem partim ad morbosum pertinent, et sectionibus se manifestarunt, in culpa esse creduntur.

Causas ab illis Cl. Viris relatas, et has partes respicientes narrabo.

Causae quae ovario insunt.

1. Membrana ovarii adeo crassa et renitens, ut ouulum intumescens illi rumpendae impar sit.^h
2. Calyx ouulum ovario nimis firmiter annectens.ⁱ
3. Ouulum^k substantiae ovarii iusto altius insidens.
4. Protuberantiae et tumores e. c. scirrhi^l et hydatides^m fimbrias et ostium tubae exterius impediens, quo minus ouulum foecundatum recipiant.

Causae a conditione tubae fallopianae sumtae.

1. Tuba clausa. Forsan illa non multum post concubitum claudi potest, cum eius vasa sanguine nimis repleta, inflammentur, adeoque parietes tubae arctiores, eam ipsam ouulo recipiendo minus idoneam reddant.ⁿ
2. Sedes, mobilitas seu inconstantia tubae, quae liberae tutaeque ouorum traiectioni obstat.^o
3. Tuba paulo breuior, ita ut nec ovarium attingere^p nec iusto modo complecti possit.
4. Insignis eius longitudo.^q
5. Flexuosa directio.^r
6. Si tuba casu praeternaturali, aut per morbum vel cum ovario vel cum ligamento vteri lato coaluit, ut nec a loco suo moueri, nec iusto tempore ad ovarium

P 4

rium

h. BIANCHI l. c. p. 69.

i. THOM. Diff. de concept. ovar. Giesae 1781.

k. Idem l. c.

l. WALTER *Gesch. einer Frau* etc. in ovario dextro scirrhum magnitudine mediocris nucis mysticae adaequantem reperiunt esse tradit.

m. IOSEPHI l. c.

n. BIANCHI l. c. p. 75. tubam fallopian. in ligamentum transmutatum vidit.

o. Idem p. 70.

p. LAMY nouvelle opin. p. 260.

q. BIANCHI l. c. p. 72.

r. BIANCHI l. c. p. 274.

rium amplectendum ouulumque recipiendum erigiqueat.^s

7. Si tuba paralyfi affecta, vel omni fere irritabilitate gaudet, vel ab aliqua parte comprimitur, vel vlcerrata, vel humoribus corruptis et vitiosis repleta et inflata, vel excrefcentiis spongiosis varicibusque obfita, vel simili quodam modo laesa et distorta est.^c
8. Fimbriarum^u longitudo non satis congrua, aut vitio quodam recipiendo et amplectendo ouulo minus idoneae factae. Ad has BIANCHI^v et BOEHMER^w nimiam venerem referunt.

Terrorem, timorem, anxietatem, indignationem, si nempe hae momento coitus veneris voluptatem subito interrumpunt, causas conceptionis extrauterinae esse credit KRÜGER.^x

§. 9.

Alia causa ex his narratis magis hanc, alia vero illam efficere creditur, plures et ovariae et abdominali et tubariae communes habentur. Aliae omnino aliquid efficere possunt, sed quaeritur, num adfuerint in casu allato, aliae nullo modo accusari possunt, aliae nos dubios reddunt, vtrum tempore conceptionis iam adfuerint, nec ne. —

Ex his patet, latere nos causas conceptionem extrauterinam efficientes.

§. 10.

Ad signa quod attinet, illa maxime ambigua et fallacia sunt. In principio ad quartum vsque mensem fere nulla, hoc tempore elapso illa, quae generalia dicuntur, apparent, et si plura eorum concurrunt, cum magno probabi-

s. ANT. VALISNER Opere fisico-medice. Venez 1733.

P. III. p. 253.

t. Idem Cap. 17.

u. Idem l. c.

v. l. c. p. 76.

w. l. c. P. I.

x. Diff. sist. patholog. ovar. mulier. Goetting. 1782.

probabilitatis gradu conceptio extra vterum conici potest: quae ex sententia Cl. BOEHMER haec sunt, afferam.

1. Tumor ventris circa umbilicum aut in hypochondrio altius profundiusue insidens, successiue incref-cens, inaequalis, cum pondere in vna laterali ventris potissimum parte magis, quam in altera, plus, minus dolens.
2. Insolitus foetus motus.
3. Orificium vterinum immutatum aut arctissime clausum.
4. Nulla aquarum formatio aut effluxus.
5. Mammae vt plurimum lacte vacuae et flaccescentes: nonnunquam tamen praesertim in conceptionis initio turgentes.
6. Respirationis difficultas ob diaphragmatis descensum impeditum.
7. Crebrior vomitus ab irritato pari neruorum vago, aut quandoque ab omento accreto ideoque tenso.
8. Febres anomalae, cachexiae, oedemata aliaeque affectiones.
9. Irriti partus labores cum cruciatibus in abdomine, quos vulgo dolores ad partum spurios appellant.
10. Menses in aliis irregulares, aut plane suppressi, qui in aliis iterum fluere incipiunt.
11. Inter dolores ad partum spurios haemorrhagia ex vtero plerumque proueniens.
12. Tactus foetus per integumenta abdominalia aut per vaginam et intestinum rectum.
13. Putridae materiae et ossiculorum per abscessum abdominis, vaginae aut intestini recti deiectiones.

§. II.

Signa haec allata omni fere conceptioni, siue sit abdominalis vel ouaria vel tubaria, conueniunt et hanc vel illam proprie indicantia paucissima aut plane nulla dantur. Ex BIANCHI quidem opinione progressas conceptiones ouarii et tubae fallopianae, praesertim internas, maximi

et ferme perpetui comitantur dolores; in abdominalibus autem interualati sunt; sed haec signa a varia affectione matris sumta nil valere possunt, cum sensibilitatis gradus, ergo etiam doloris perceptio in omnibus fere subiectis differat,

CAPVT TERTIVM.

DE EXITV CONCEPTIONIS EXTRA- VTERINAE.

§. 12.

Hanc naturae a viis solitis aberrationem non sine magno matris et foetus periculo locum habere posse experientia edocti scimus. Gestatio ipsa molesta, dolens, cruciatus mox maioribus mox minoribus coniuncta est, qui praesertim motu foetus excitantur et augentur. Partes affectae functionibus iugrauantur, quibus a natura non destinatae et instructae sunt, naturales earum turbari, plane interrumpi, et aliae per consequens laedi possunt. Haec mala iam per se sanitatem turbant, multis tam acutis quam chronicis morbis portam aperire et haec iterum foetui detrimentum inferre posse, nemo negabit.^y Non omnes autem, quae extra vterum conceperunt, tali modo vexari solent, exigua saepius sunt incommoda quae exinde oriuntur, et non differunt ab iis, quae conceptio naturalis secum ducere solet. Per plures menses saepe plane nulla percipiuntur, et mater se concepisse non autumat. Quod partim ab indiuiduali constitutione, partim a conditione partium affectarum, partim fortasse ab eo dependere potest, quod natura sensim sensimque statui praeternaturali assuescat. His exceptis alia grauiora adhuc a conceptione extrauterina efficiuntur, ad quae me nunc conuerto.

§. 13.

y. Huc pertinet observatio ВОРНМ. loc. cit. de concept. tubar. dupl.

§. 13.

In conceptione quae inconfummata dicitur, foetus compressione aut ruptura succis nutritiis priuatus perit. In confummata vero per nouem menses iusta fere ratione, vt in utero nutritus, et ad quemdam maturitatis gradum perductus ex legibus naturae consuetis excludi debet; oriuntur dolores ad partum, mulier statim se ad pariendum accingit, imprudentia obstetricum, reliquarumque adstantium praecocibus hortamentis ad labores excitatur, sine orificii vterini apertura, sine effluxu aquarum aegra misere cruciatur; sed irriti sunt nifus laboribus matris aucti: cessant denique motus foetus, ipse vita destituitur, et in abdomine matris ob praecusam naturalem partus viam remanet. In vtraque conceptione foetus more solito corporum mortuorum successiue in corruptionem putridam abit, nisi natura insolita ratione agat, eumque exsiccet, et induret.

§. 14.

Matri inde varia mala increfcunt, leuiora, si foetus exsiccat, grauiora cum mortis periculo a putrida eius solutione oriuntur: priusquam autem haec corporis mortui mutatio incipiat et in matrem agat, illa saepius ruptura et effusione pessime vexatur. De his nunc agamus.

Ruptura et effusio foetus in matris abdomen.

Conceptiones ouariae et tubariae internae prae alijs tali euentu insigniuntur. Tuba fallopiana et ovarium cum minori expansionis vi gaudeant, ab increfcente ouo praeter naturam expanduntur, mater per sueta intervalla in quadam abdominis regione dolores spuris similes percipit, qui motibus foetus adhuc augentur, et ita acerbi sunt, ac si tumoris regio dissecaretur: sub his cruciatibus nimia partis foetum continentis expansio in rupturam abit, et conceptus in cauum abdominis effunditur. Subito cessant dolores, sed cum his etiam omnis spes, vt mater conualescat. Vasa sanguifera, per rupturam laesa, sanguinem in matris abdo-

abdomen effundunt: languescunt vires naturae in sedanda haemorrhagia, et mater viribus exhausta, sub iteratis animi deliquiis, subito e vita decedit. Nonnunquam protrahitur mors, sed tantummodo ut mater aegrius affligatur; subsequitur sphacelus partis ruptura affectae, reliquorum abdominis viscerum inflammatio febrem acutissimam excitat, quae vitae finem imponunt. Iure ab autoribus inter perniciosissimas conceptiones extrauterinas interuae referuntur, instante aut iam facta ruptura nullum auxilium a viribus naturae medicatricibus expectari licet: nec ovarium nec tuba eadem structura qua uterus gaudet; fibrae a nimia extensione relaxatae sunt, vulnus se non contrahit, labia eius non coalescunt, et tristissimus ille euentus ineuitabilis est. — Sunt qui negant, absolute lethalem esse eiusmodi laesionem, quod observationibus probare student; alii contendunt, non absolute necessarium esse, ut ovarium disrumpatur, quod totum, foetus in maius attritione factaque inde extensione adeo extenuari et consumi possit, ut post aliquod tempus ne vestigium eius quidem superfit. Sed omnes hi errant, nulla conceptio extrauterina interna per quinque aut sex menses sine ruptura protracta, et ruptura nunquam sine matris excidio ad hucusque tempus observata existat, et causa erroris omnino, in falsa observandi ratione, aut in neglectu distinctionis inter externam et internam quaerenda est. In illa a volumine foetus aucto ruptura non adeo timenda esse videtur, conceptio enim tubae aut ovario tantum ex parte adhaeret, ceterum membranae cum foetu in libero spatio sunt, ubi partes vicinae pressioni cedunt, saepius adhuc aliis partibus e. c. peritoneo cohaerent, quo praecavetur abruptio: sed accidat, ut foetus motibus suis aut ponderis vi disrumpat carcera, tamen mala a nobis descripta hinc inde rarissime evenire experientia persuasum habemus.

§. 15.

Signa rupturae ovarii et tubae diagnostica difficilia sunt determinatu, nulla enim alia ratione nisi coniectura verisimili

simili ex grauidae significatione doloris percepti, ut ex diversis tam praegressis, quam dein exortis symptomatibus illa assequi medico licet. Saepius ne ullus quidem ventris tumor cerni potest, qui etiamsi apparet, paruus tamen plerumque est, cum foetus in his conceptionibus nunquam eandem attingant magnitudinem, quam in aliis, sed ad summum foetuum trium quatuorue mensium fere magnitudinem nanciscantur.

§. 16.

Exitum hunc matri breui funestum observationibus confirmare necessarium puto.

IN MANGETI *Theatr. anat.* T. II. p. 140. duae narrantur historiae huc pertinentes. — I. Mater quae ante tres circiter menses se in grauiditatem incidisse putabat, post breue animi deliquium omnibus partus imminens praeludiis correpta, et se peperisse exclamans, statim moritur. Apertis autem abdominis integumentis, omnia intestina sanguini immerfa erant, et in illo foetus reperiabatur pollicem crassitie aequans, longitudine eadem tertia parte breuior, distincte formatus. Ovarium dextrum autem secundum longitudinem per medium dilaceratum, qua parte tubae non obuersum est et capacitas eius sanguine oppleta erat. — Alter casus foetus bimestris mentionem facit, qui effracto carcere in abdomen deciderat, matre illico ex secuta haemorrhagia moriente. Ovarium sexies sinistro crassius, qua parte tubae tentorio obuertitur prorsus lacerum inueniebatur.

SANTORIN. in *observ. anat.* Cap. XI. §. XVI. p. 225. recenset conceptionem tubar. eiusmodi momenti. — Mulier quaedam, menstruis per quinque menses obstructis ex improviso sese animo destitui sentiens opem aduocabat, lecto imposita et paululum restituta, sese mox morituram, ob diros circa pubem et femora potissimum cruciatus, quos prius nunquam passa fuerat, praedixit. Iam tum subitaneus virium languor, faciei pallor, frequens sed tenuis vomit.

vomitio, largus frigidus sudor, et post nouem circiter horas cruento modico humore ex naturalibus expresso mors occupat. — Dissectione inueniebatur magna effusio sanguinis, tuba sinistra in magnam tumorem distenta, et in eius facie posteriori osculum vix panici grano maius, vnde illa sanguinis copia lente effluerat, quo dilatato foetus cum placentula et membranis conspiciebatur. —

BOEHMER l. c. P. I. aliud exemplum notatu haud indignum refert. — Foemina quaedam variis cruciatibus fere continuis cum tumore duro, pedetentim crescente, ad sinistrum regionis hypogastricae latus sese extendente per 4 fere menses affecta, incidit in febrem intensam inflammatoriam saeuis symptomatibus vehementia non remittentibus stipatam, qua etiam nono die, superuenientibus motibus conuulsuis et aliquot ante mortem horis subito turgente abdomine obiit. Aperto abdomine sanguinis coagulati et putridi effusio obseruabatur: totus intestinorum tractus inflammatus et hinc inde sphacelo corruptus, ouarium sinistrum, quod externo tactu et adspectu saccum membranaceo-carnosum referebat, penitus inflammatum, posterius ruptum cum incipiente sphacelo animaduertebatur; dexter embryonis pes ad genu usque prolapsus versus os coccygis propendebat. — Notabilis obseruatio Illustrissimi MECKEL Praeceptoris ad cineres usque colendi e beneuolis manibus eius cum tabula aenea accepta et infra allegata, omnino, quae dixi, probat.

§. 17.

Foetus post-obitum in viuae matris abdomine remanens plerumque in corruptionem abit, et ad solidissimas usque partes soluitur. Ex hac foetus corruptione mater summum vitae periculum incurrit: morbos putridos efficit, aut statim corporis cachecticum reddit, corpusque successiue consumit.

Haud raro in foeminarum cadaueribus, quae febre lenta cum tumore infimi ventris et et aliis malis his superuenien-

venientibus correptae mortuae erant, tumores cystici inuenti sunt, qui ossa humanis simillima, dentes, capillos et ossiculorum frustula carie et putredine exesa continebant: sine dubio reliquiae foetus ad has solidiores vsque partes dissoluti; cuius velamenta in eiusmodi morbum degenerata erant.

Integram dentium humanis simillimorum seriem in ouario inuenit RVYSCH. v. Aduers. anat. med. chirurg. Dec. III. p. 6. — De dentibus simul cum maxilla in ouario inuentis v. ANC. Mem. II. p. 244, 245. et DU HAMEL hist. p. 256. — De capite infantili simili in ouario reperto, reliquiis procul dubio foetus, cuius corpus praeter dentes computruerat et euauerat, conf. ANC. Mem. II. p. 91. — Huc referendum esse videtur meliceridis singulare exemplum. Mulier quaedam annum XVII. agens, in regione lienis tumore vexabatur, qui crescens grauiditatem pronunciare videbatur et in dies magis auctus abdomen ad circumferentiam quatuor vlnarum distendebat. Mulier hocce onus per XXI annos sub variis cruciatibus tulit, vsque dum hoc tempore praeterlapso, dirissimis doloribus in abdomine vexata obiit. — Sectione cadaueris inueniebatur in abdomine magna humoris copia, ouarium sinistrum in meliceridem horrendae magnitudinis degeneratum, cuius substantia multis capillorum manipulis, ossibus informibus, quibus dentes omnis generis et sine ordine infixi erant, pertexta animaduvertebatur, vid. *Breslauer Sammlungen*, Versuch XIX. 1722. m. Jan. Art. VII. — STORCH *Weiberkrankheiten*, T. IV. p. 29. J. F. BLUMENBACH Med. Bibl. T. I. P. I. p. 152. — Dentes et pilos foetus, qui euauerat, reliquias, in ouario nuperime inuenit AD. MURRAY, vid. Progr. de dentium et pilorum in ouario generatione. Vps. 1780. — Aliud exemplum refert THOM. Diss. de concept. ouar. Giesae 1781.

§. 18.

Nonnunquam partes vicinae a foetu putrescente inflammantur, eroduntur et interne, aut externe vnus aut plures

res abscessus fieri queunt. Accidere itaque potest, ut foetus plus minus perfectus ex parte, si intestinum rectum aut colon praedicta ratione affectum est, per anum, vel per quemcunque abscessum abdominalem expellatur. Non semper statim post obitum foetus excitatur abscessus, mater per plures menses pondus incommodum in abdomine sentit et valetudine aduersa utitur, demum febricula colluctatur, dolores in abdomine sentit et via insolita ad foetus exclusionem se manifestat. Plures historias foetuum extra uterum conceptorum, qui frustulati aut per anum aut per abscessum abdominalem excreti sunt, apud autores recensitas legimus. Sic GIFFARDVS in libr. Cases in Midwifery Cas. CLVII. p. 375 sqq. refert exemplum foetus sex mensium, ex ovario elapsi et per anum excreti. Ovarium sacciforine expansum, disruptum et in intestinum rectum apertum inueniebatur. — ERNST. TURK. Hist. mulieris varia ossa per aluum eiicientis, Ultraiect. 1727. HALLER Diss. ad morbor. hist. T. IV. p. 793 sqq. Mulier foetum mortuum extra uterum gerens rursus impraegnatur, et post nouem menses enititur prolem iustae magnitudinis viuamque: Post partum cum febricula colluctatur, sentit dolorem in abdomine; tandem aluum depositura angitur, in intestino prope anum dolorem experitur infandum et faecibus excernendis obstat quasi aliquid, et parit ex ano cranii partem suis capillis ornatam: successiue cum faecibus alia etiam ossa excreta sunt. —

BIANCHI l. c. p. 84. historiam conceptionis tubar. externae recenset. Foetus in abdomen effusus excitat vehementes dolores cum febre coniunctos. — Die XII. a foetus obitu prodiit tumor ad umbilicum se quam citissime expandens et erigens; breui acuminator foetus sponte aperiebatur, apertum tumoris osculum ichorem foetidissimum eructabat. Per aperturam dilatatam foetus post XVII. ab eius obitu dies niger, putridus et ex parte iam dissolutus extrahebatur; quo peracto mater post X dies obiit. Idem p. 102. refert. Mulieri cuidam in Vrcellenfi vrbe, a decem

decem annis grauidae, in abdomine inflammationem, totam anteriorem ventris partem occupantem, subuenisse: plures inde natos abscessus; ex his foetentem saniem et foetus putrefactas solutasque partes sensim frustulatum exiisse; hisce omnibus eiectis, hiatus consolidatos et matrem, superflite graui omphalocoele et quibusdam viscerum erroribus, post aliquot annos obiisse. Hanc histor. etiam FANTONVS in Opusc. med. et phys. fol. 204. memorauit. — MANGET. Theat. anat. histor. 5. exhibet histor. conceptionis tub. in qua foetus per abscessum abdominalem matre superflite educus est. — Recentissimam huius exitus obseruationem in Medical facts and observations Vol. I. Lond. 1791. a BAYNHAM Chirurgo in Virginia relatam legimus. — Corpus peregrinum in cauo abdominis inclusum in regione vmbilicali inflammationem excitabat; incisionibus factis per aperturam dilatatam foetus maturi partes putredine affectae extrahebantur.

§. 19.

Rarissimus proli dolor conceptionis extrauterinae euentus est exsiccatio et induratio foetus. Cessant dolores ad partum spurii, sed post lucidum interuallum remittunt et ad finem quandoque alterius mensis continuantur: mater non amplius animaduertit motus foetus et abdominis tumor subsistit. Omnia fluida quae foetui insunt, exsiccantur et cum temporis progressu crusta ossea tectus in abdomine remanet, matri tantum poudere suo et vagis obtusisque doloribus molestus, per longam annorum seriem sine vlllo vitae periculo gestari potest, vel nouas conceptiones partusque non impedit. Foetuum exsiccatorum plures habemus obseruationes. Memorabilem Mussipontani foetus velut lapidefacti historiam legimus in BARTHOL. histor. anat. Cent. VI. hist. XCII. p. 359. — Aliam Bouchard refert. Mulier quaedam nouo granditatis mense dolores ad partum sine foetus exclusione sentiens statu cachetico consummata post XVII annos obiit. In cauo ab-

dominis inueniebatur magna humoris liuidi copia et foetus magnitudine nonimestris, cuius partes musculares induratae, viscera relaxata et exsanguia, vasa umbilicalia clausa erant. — Aliam BAYLE operibus suis annexit, quae repetitur in *Philosoph. Transact.* Vol. VII. p. 137. Vxor JOANN. PUGETT nono grauiditatis mense peracto, frustra doloribus ad partum et postea multis cruciatibus per annos XXV. vexata e vita decedit. Aperto abdomine reperiiebatur foetus, cuius frons, aures, oculi, nasus et os cartilaginea fere substantia tecta erant, hac remota caluaria fracta animaduertebatur, muscoli variis coloribus gaudebant, et viscera exsanguia et nigra erant. — Foetum XLVI. annorum recenset CAMERARIUS resp. ORTH. *Tubing.* 1720. — HALLER *Diss. ad morbor.* p. 759 sqq. — *Mem. de Paris* 1721. — *Breslauer Sammlungen*, Ann. 1720. m. Iul. Art. IX. p. 90. *Ephem. N. C. Cent. X. Obs.* 48. p. 337. Foemina quaedam sicciori et graciliori habitu praedita hilaris erat ad vltimum vsque vitae terminum, annorum circiter 94. Vidua quadragenaria ante 46 annos se grauidam pronuntiauerat. Menses emanfere, abdomen intumuit, tandem tempore instantis partus dolores quoque parturientium sensit, qui diutius quam 7 septimanas durantes exhibito medicamento quodam cesarunt et nullis subsequens grauib. symptomatibus mulier satis bene vixit, nisi quod tumor abdominis remanserit et pondus quoddam grauatium ibidem senserit. In hoc statu bis concepit et infantes sanos edidit. Post mortem sectione a chirurgo quodam instituta reperiiebatur globus osseus magnitudine maximae sphaerae lusoriae, qui lateri sinistro vteri mediante carne squamosa firmiter adhaerebat. Diductis haemisphaeriis in conspectum venit foetus ad partum inaturatus, non putridus, corpusculum et viscera eius exsiccata et indurata deprehendebantur. — CAMERARIUS conceptionem tubariam fuisse coniicit. — Recentissimam exsiccationis et indurationis obseruationem Cl. WALTER debemus, quam in libro supra laudato exposuit.

posuit. Foemina quaedam nomine BEYER anno 1752. grauiditatis signa et nono mense peracto vehementes dolores in abdomine percepit: his finitis per longam annorum seriem satis bene se habuit, in vltimis vitae annis variis malis vexata, anno 1774 in Nosocomio Berolinensi viribus exhausta animam expirauit. Aperto abdomine in infimo eius cauo foetus omnium membranarum, placentae et naturalis funiculi vmbilicalis expers in conspectum venit: matris viscera sana erant, corpusculum foetus crusta alba tectum, in omnibus partibus induratum et rigidum reperiebatur. —

§. 20.

Causae, quae tali indurationi ansam praebent, variae a viris doctis accusantur. Alii ad vim lapidificam referunt; alii ex calore nimio: alii ex frigore maiori, quemadmodum idem in testa oui gallinacei fieri videmus; alii ex dolore gestationis perpetuo, ichorisque effluentis defectu eam deriuant: Cl. WALTER in casu allato indurationem, a membranarum, placentae, liquoris amnii defectu et a nutrimento crasso, terreo per vasa vmbilicalia foetui tradito: incrustationem vero post mortem foetus ortam esse, putat. De hac ita sentit: materia transpirabilis in cauo abdominis in guttarum forma superficiei corpusculi adhaesit, aquosae vero partes relictis terreis iterum resorptae sunt. —

§. 21.

Natura, vt videmus, non raro iunctis viribus ad matris interitum ruit, vel pigra et inefficax est, vel medica- trix dubium euentum portentat. Nunc adhuc perquirendum est, quid in re tam funesta ab artis praesidio expectandum sit.

§. 22.

Vnicum, quod in conceptione extrauterina ad seruandam matris foetusque vitam superest remedium, in se-

ctione vulgo caesarea dicta positum est, qua foetus siue mortuus siue viuus e corpore matris extrahitur. In genere sectio caesarea in vnaquaque conceptione extrauterina institui debet: quoniam semper matri fatalis est, et nunquam compertum habemus, qualis euentus futurus sit; maxime autem in illis indicata esse videtur, vbi mater fœtuum vitae periculum incurrit.

Summo iure huc referendae sunt conceptiones tubariae et ouariae internae, in quibus a foetu incresecente ruptura valde timenda est, sed proli dolor signa diagnostica eiusmodi conceptionis, vt iam supra dictum est, dubia aut plane nulla dantur; ponamus autem eam verisimiliter cognosci posse, quid tum ab operatione expectari licet? Ouarium aut tuba, si eo tempore scapello incidatur, ob sanguinis profluuium vix ac ne vix quidem compescendum matrem salute periclitaturam esse, non est quod dubitemus. Praeter hæmorrhagiam ex vasis integumentorum externorum abdominis et ovarii seu tubae ipsius, eam considerare debemus, quae a solutione placentae oritur, partes enim nominatae praternaturali modo expansae se non tam facile contrahunt quam vterus et sanguinis effusio non erit minima. Concedamus autem, compressione vasorum, quae ovario e. c. sanguinem curant, hæmorrhagiam cohiberi posse, tamen aliae difficultates magni momenti obstant: vulneris interni mundificatio, glutinatio, partis ad priorem magnitudinem reductio, quae si praestare volumus, incisio in abdominis integumenta aperta manere debet. — Censent aliqui, optimum fortasse esse, vt tota pars, quae continet foetum, excindatur. Neque de hac, neque de illa agendi ratione apud autores exemplum inuenimus. Ruptura iam facta, plane nullum auxilium a sectione expectare possumus, partim symptomata praesentia illam, quae per se iam periculosa est, ventant, partim, vt signa conceptionis ipsius, sic etiam rupture fallacia et incerta sunt: nec quisquam rei medicae

gnarus sub his auspiciis sectionem caesaream instituere audebit.

§. 23.

In omnibus reliquis, simulac certis et manifestis signis compertum habemus, conceptionem extrauterinam adesse et foetum adhuc vivere, aut illo iam mortuo matrem a putrida eius corruptione affici, tum sine mora instituenda est. Idem in his quam in illis ab haemorrhagia, quae a solutione placentae oritur, timendum est, sed ob eius periculum, si foetus seruetur, sectionem omittere non debemus.

§. 24.

Vituperatur et plane reiicitur sectio caesareá a multis autoribus, quia mater, hac instituta, rarissime mortem effugit, sed non ex culpa sectionis sed grauidarum, quae sectionem vrgentis necessitatis tempore admittere noluerunt, hoc factum est. Neque in conceptione naturali neque in extrauterina exemplis de felici huius sectionis euentu caremus. Sectio protinus super ipso loco tumente instituitur: aperto abdomine foetus cum secundinis follicite eximi, sanguinis fortasse effusio sisti, et humores in cauum abdominis effusi probe expurgari debent. His peractis vulnus mundificandum, consolidandum, feбри vulnerariae et grauiori inflammatoriae conuenientibus remediis externis et internis resistendum superest. Abscessus, si oritur, aperiendus, iam a natura apertus dilatandus similique ac in priori ratione procedendum est.

Notabilis conceptionis tubariae, quae huic dissertationi ansam dedit, obseruatio, a BEATO MECKELIO instituta, ab eius Illustrissimo *Filio* Praeceptore meo nunquam satis venerando mihi beneuolo animo communicata, typis illustrata, digna, quae opusculo tanquam ornamentum addatur, omnino nobis visa est: En ergo rem.

Mense Nouembris anni 1769. allatum fuit cadauer iuenculae 22 annorum, pinguis et optimi habitus. Abdomen tumidum, ast minime illi grauidae, sed hydropicae, vel tympanide laborantis simile. Hoc aperto tota eius cavitates sanguine repleta erat, tum coagulato, tum fluido. Coagulum VII libras aequabat; sanguis praeterea fluidus continuo prodiit, peluim replens, in eaque positas partes conglutinans. Abluto sanguine intestina tenuia extra peluim posita conspiciebantur; sic et crassorum situs naturalis erat; sed coli curuatura s. flexio Iliaca, sub nomine S. romani nota, intra peluim adhaesit tumori in sinistro latere posito.

Peluis aequae a sanguine effuso expurgata, vterus grauidae octo septimanarum similis, peluis fundum replens visui, tactu mollis et e substantia laxa effectus, se offerebat. Sinistro eius lateri continuus erat tumor ovalis ad peluis latus sinistrum peritonaei ope prope psoam maiorem musculum adhaerens. In hunc tumorem ex vteri fundi latere sinistro, vnus et dimidii pollicis distantia sub fundo, tuba exiit sinistra, initio naturaliter dilatata, postquam vero spatium duorum pollicum ab vtero emensa erat, dilatari incepit et in tumorem ipsum terminabatur. Tumori a tuba effecto pressim et agglutinatum quasi adhaesit posterius ouarium sinistrum.

Tumor ipse in superficie sua externa filamentis plurimis membranaceis, ex condensato fluido ortis adhaerebat ad flexum coli Iliacum et peritonaeum, cavitatem Iliacam obducens, rubore sanguineo a sanguine coagulato externe nigricans in parte sua sinistra et posteriori versus pelvis sinistram partem in posteriora directam, dilacerata apertura patebat, quae apertum membranis dilaceratis circumdata, intus fibrillis vasculosis circumdatum corpus placentaе, ouum cingentis obtulit visui. Vasa spermatica tam ad ouarium, quam ad posteriorem et inferiorem tumoris tubarii partem decurrebant, et per tubae tunicas continuo tractu in ouum ferebantur. Qui ipsius ratione magnitudi-

itudinis cum ovo octo vel nouem septimanarum conuenientis, cauitas internam faciem, leuem ad anteriora versam habuit, lacerato magno ostio apertam. Ex ipsius superiori et sinistra parte exiit funiculus tenuis, duorum pollicum magnitudinis, ex oui cauo pendens, extrorsum in laceram tenuemque membranam desinens, in qua tamen vascula tria distincte apparebant. Ex rupto hoc ouo sanguis et nunc effluebat. Foetus non adfuit, abruptus sine dubio et dissolutus a torrente sanguinis et in coagulum sanguinis intra abdomen effusi deperditus.

Vteri praesertim in fundo directio, aliquatenus obliqua erat, ita, vt angulus dexter sinistro altior in demissionem sinistram descenderit; ratio huius inclinationis a tubario tumore, sinistram vteri angulum ad inferiora detrahente, omnino repetenda est. Exinde etiam ligamentum vteri latum dextri lateris vna cum ala vespertilionum longe latiora, cum in sinistro latere haec in integrum euauerint, ligamentum latum vero et latitudine et ambitu longe minutum fuerit. Hae mutationes a peritoneo, in integrum fere sinistrae tubae tumorem obuolante pendebant, quod exinde in ovarium corpore suo luteo insigne ita tendebat, vt hoc pressum tubae apponeretur.

Flatu in vterum per inferiora immisso, dilatabilis apparuit ipsius cauitas, vt. conspicue tam anterior quam posterior ipsius superficies protuberauerint. Aperti sectione longitudinali per latera et fundum ducta, substantia crassa, rubella, in medio fundi trium linearum, in dextro sinu duarum cum diuidia lata fuit; in sinistro vero margine quinque lineas crassitie aequabat ob vasa vteri per eum decurrentia, tam venosa quam arteriosa, illis dextri lateris, aperti latiora. Cauitas ipsa laeuis erat, a tenera, facile lacerabili membrana, quam pro neruea et villosa vteri praeternaturali modo expansis et emollitis habuisses, nisi G. HUNTERI exactior obseruatio docuisset: huius membranae ortum a stimulo in vterum agente et lymphae coa-

gulabilis exsudationem causante, quae facile in membranam coeat, deberi. Hanc esse vteri, sub nomine DECIDVAE hodie cognitae, membranam, aperte docebant praeter teneritudinem habitumque pulposum, laxitas, nexus, qui eam inter et vterum intercedebat. cum facillime a reliquo vtero separari potuerit; et is ab HUNTERO notatus huius membranae in locis ostiorum tubae et orificii vteri et in nostro typo exacte insignitus defectus.

Non possumus ab hoc facto recedere, quin annotemus: Vteri mutationes non adeo vnice a grauiditate intra ipsum exoriente, quam ex eo pendere, quod irritatione efficiatur, quae, licet per sympathiam accidat, tamen illi similis sit, quae idiopathice intra ipsum efficitur. Vnde alias congestio ad vteri vasa, augmentum substantiae vteri; exsudatio lymphae in membranam deciduam coeuntis; membrana haec ipsa, illi plane similis, quae in vtero vere grauido oritur? nisi ex sympathia tubam inter et vterum stabilita rederiuare velles.

Tubarum ex vtero aperto, ratione cauitatum instituto examine; dextra, extra vterum naturaliter dilatata initio flatum in cauitatem vteri non admisit, vt sub aqua ne bullulae quidem exierint; postquam vero diutius in aquam immersus fuerit vterus, dissoluto claudente liquido gelatinoso, flatus bullulis minimis per tubae aperturam vterinam exiit. Tuba sinistra versus vterum perfecte clausa videbatur, nec flatum admittebat; depurata vero a mucositate, et separata aliquantisper tunica decidua eius apertura visui sese offerebat: per hanc feta argentea tenuissima in cauitatem tubae, difficillimo quamuis negotio adigi poterat; non ultra dimidiam pollicis distantiam vero haec succedebant; dilatata enim tubae portio nec stilum nec flatum admisit, certo iudicio: ouum ipsum tubam dilatatam plane occlusisse, et repleuisse, simulque partem tubae impregnatione dilatatam a tubae parte vterina plane separatam fuisse.

Orificium vteri non virgineum, sed ellipticum, a partu praegresso lacerum, et in angulis denno cicatrifatum, rima quatuor lineas longa apertum. Labium posterius in vaginam eminebat; anterius vero aequabili tractu in vaginae parietem anteriorem pergebat.

TABVLARVM EXPLICATIO.

Tab. IV.

Conceptionem tubariam ab externa facie, in qua integra remansit cum utero aperto, ut eius cavitatis cum tubarum exitu appareat, offert.

- A. A. A. Vteri cavitatis superficies posterior.
 B. B. B. Vteri cavitatis superficies anterior.
 Vtraque non nuda, sed tunica decidua vteri (quae a *Guilermo Huntero* nomen accepit) obducta.
 C. Huius membranae deciduae supra orificium internum continuatio, non integra tamen, sed tenui ostio in cervicis cauum continua.
 2. a. a. Eiusdem limites ab vteri interna facie distincti, cum non nisi teneris fibris et vasculis cohaereat cum utero.
 D. Substantia vteri musculosa eius ambitum cingens; eam offert tam ratione cavitatis, quam parietem distensionem; quae in utero grauido secundi mensis obseruari solet.
 b. b. Vteri vasa venosa et arteriosa dilatata.
 c. Ostium internum tubae sinistrae per deciduam conspicuum.
 d. Idem tubae dextrae.
 E. Eadem tuba ab utero ad fimbrias usque aëre inflata.
 F. Ala vespertilionum dextra.
 G. G. Tubae Fallopianae sinistrae ab vteri fundo ad dilationem ab ovo inclusam factam portio, quae naturali modo peruia flatum et stilum prope vteri cavitatem setam tantum tenuissimam admisit.

- H. H. Eiusdem pars externa oui, gallinacei figuram referens.
- I. I. I. I. Fimbriae tubae dilaceratae ex ruptura membranae ouum ambientis.
- K. Ligamentum vteri latum sinistrum; omnis enim ala vespertilionum in tubam a conceptione dilatata consumpta fuit, vt nulla eius inter ouarium et tubam vestigia apparuerint.
- L. Fimbriae ab vtero ad tubam et ouarium productio ligamentum ouarii cingens.
- M. M. M. Tumoris tubarii portio inferior, peritonaeo manca, vt vasorum spermaticorum ab ouario descendentium tractus ad tumorem ipsum appareat.
- e. e. Arteriae spermaticae truncus et rami ad ouum reflexi.
- f. f. Venae spermaticae arterias in hoc itinere comitantes.
- g. Arteria vmbilicalis ex hypogastrica resecta.
- N. Orificii vteri a praecedente partu dilatati labium anterius in vaginae parietem anteriorem continuum.
- O. Eiusdem rima transuersalis.
- P. — labium posterius.
- R. Vaginae apertae et expansae pars superior vteri orificio continua.
- h. Apertae vaginae circumferentia.
- S. Intestini recti retro vaginam descendentis portio.
- T. T. Vreter sinister.
- U. U. Ligamenti vteri rotundi, peritonaeo obducti portio.

Tab. V.

Conceptionem tubariam, ruptura, in foemina adhuc superflite, exorta, laceratam monstrat.

- A. Vterus nondum apertus.
- B. Eiusdem fundus.
- C. C. Collum vteri.

D. D.

- D. D.** Orificii vteriui labia:
a. Eiusdem rima transuersalis.
- E. E. E.** Vaginae interna superficies.
b. Limes circumferentiae sectionis per vaginae substantiam factae.
- F. F.** Tuba Fallopii sinistra ex vtero lateraliter procedens.
- G. G.** Peritonaei ab Vtero ad tumorem tubarium processus.
- H. H. H.** Tumor tubarius ouum in se continens, siue tuba in parte sua externa expansa.
- I. I.** Margo rupti tumoris dilaceratus.
- K. K.** Membranae amnios ruptura apertae facies interna seu cavitatis.
c. Funiculus umbilicalis e membrana amnios exiens.
d. Eiusdem finis in tria ligamenta vasculosa terminatus.
- L. L.** Oui faciem externam obducentia, in placentam coeunda vasa, quae nunc externam clitorii faciem obducunt et nexum cum tumente tuba efficiunt.
- M. M.** Quarium finistrum tubario tumori pressim adhaerens.
- N. N.** Peritonaeum a vesica urinaria ad vterum tensum.
- O. O.** Vesica urinaria.
- P.** Vreter sinister.
- Q.** Intestinum rectum.
- R. R.** Leuatoris intestini recti portio.
- S.** Orificium ani.
- T. T.** Labia pudendi externa cum media rima.
- U. U.** Corpus cauernosum clitoridis finistrum.
- V. V.** Ligamentum vteri rotundum; siue crus vteri musculare finistrum.
- W.** Vreteris dextri pars superior.
- X.** Peritonaeum plicam Douglassi semilunarem inter vterum et intestinum rectum efficiens.
- Y. Y. Y.** Vena caua collapsa.
- Z. Z.** Arteria aorta.

- e. e. Arteria spermatica sinistra pone et in tumorem tubarium pergens, vnde vasorum ad ouum in tumore tubario contentum prolongatio.
- f. f. f. Arteria spermatica dextra.
- g. g. g. Vena spermatica sinistra ab insertione sua in venam emulgentem sinistram resecta.
- h. Vena spermatica dextra in venam cauam tendens.
- i. Arteria mesaraica inferior.
- k. Arteria Iliaca communis dextra.
- l. — — — sinistra.
- m. Vena Iliaca communis sinistra.
- ⊙. Arteria hypogastrica sinistra.
- n. n. Arteria vmbilicalis eiusdem lateris.
- o. o. o. Arteria vterina sinistra.
- p. Arteriae vaginalis truncus resectus.
- q. Arteriae Ischiaticae et pudendae communis truncus rescissus.
- r. Arteriae cruralis truncus resectus.
- s. Eiusdem venae truncus abscissus.

XXIX.

D. IOAN. GEORG. FRIDER. HENNING

PRAESIDE

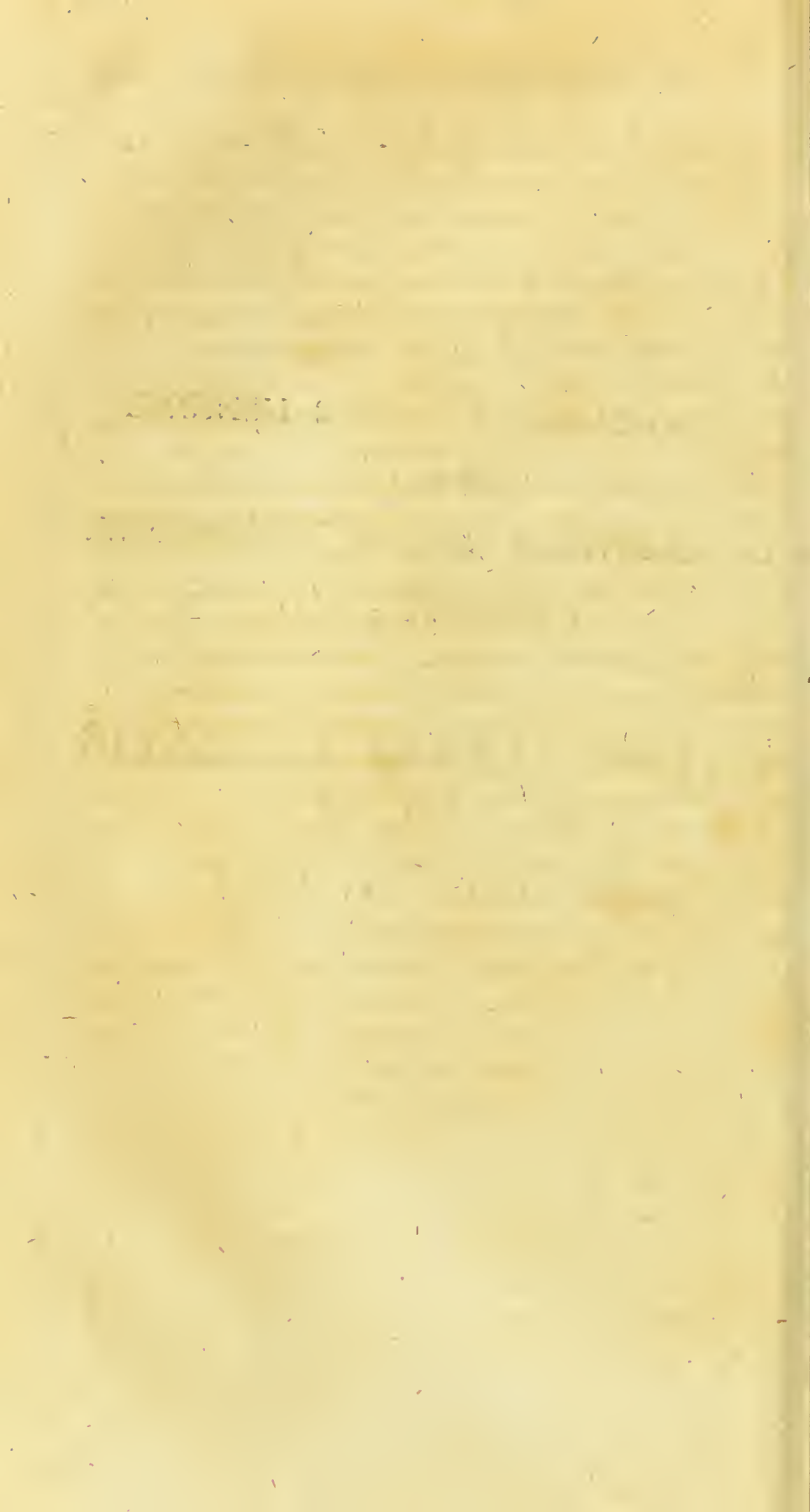
D. CHRISTIAN. FRIDER. NÜRNBERGER

DISSERTATIO

DE

CAVSIS PARTVS ANIMALIS
NATVRALIBVS.

WITTEBERGAE, 1784.



P R O O E M I V M.

§. 1.

Hominem ex homine oriri, quotidiana docet experientia; sed admirationis profecto plenum est illud naturae negotium, cuius ope hic noui hominis in lucem introitus perficitur, proptereaque omni nostra attentione et perscrutatione dignum. Verissimum quidem est, corpus nostrum ita a Creatore O. M. esse conflatum, vt ad multas variasque actiones in se suscipiendas et rite perficiendas inueniatur vel maxime idoneum; verumtamen si omnes etiam perpendamus machinae animalis actiones, nulla est, quae tot tantisque laboret molestiis, quam hoc negotium corporis animalis ad partum. Nonne miraremur, si mentem in id vertimus, quod huic officio satis graui illud hominum genus dicatum sit, quod tamen ab altero maximo-pere differt? Quis enim est, qui nesciat, hoc hominum genus, quod sexum appellamus sequiorem, longe alia corporis structura ac fabrica gaudere; nonne videmus in iis corpus laxius, debilius, ad graues et fortiores varios labores minus aptum, quod idem tamen hoc perfungitur negotio? Quam saepe accidit, vt e matris gremio prodeant infantes, qui neutiquam matris corpori et viribus respondent? Liceat itaque mihi; vt hac de re, quid sentiam, pauca quaedam proferam, causasque huius naturae negotii percurrere, easque pro virium tenuitate eruere et explicare audeam. Age vero, quicumque sis L. B. accipe serena fronte hanc scriptiunculam, qua vitae nostrae academicae huc dum transactae rationes quasdam reddere voluimus, quamque iam aequitati atque humanitati Tuae recensendam offero.

In tractanda autem hac re ita versabor, vt primum quaedam faciam verba de *Vtero ipso eiusque structura*, deinde *causas, quae partum ipsum efficiunt*, exponam.

§. 2.

§. 2.

Foeminis prae maribus natura quoddam tribuit viscus, quod generationis partem constituit primariam. Est hoc nimirum viscus illud loculamentum, ubi foetus per decem menses lunares, seu nouem solares habitare solet, sui ipsius existentiam acquirit, increscere incipit, nutrimentum capit, et stadio grauiditatis finito in lucem prodit. Anatomici et Physiologi hocce singulare viscus nominare solent vterum maternum, *δελφὺν*, quod germanos procreet foetus; *ὑσέραν*, quod ex omnibus visceribus infimum sit positum; *μήτραν*, quod mater sit foetuum, qui ex ea procreantur, vel quod qui eas habent, matres faciat, etc. Anatomia cum quaerere iubet in infimo ventre, et quidem in ea ventris cauitate, quae auditur peluis ossea. Haeret inter vesicam vrinariam, et intestinum rectum sic, vt cum iis non coniunctus inueniatur, ipsisque tantum sit contiguus. Exterius tegitur singulari sua membrana, quae peritonaei continuatio est; ^a repraesentat ratione suae externae figurae corpus pyriforme, lagenae instar complanatum, ^b vt satis euidenter latiore et angustiore conspicere possimus partem, vnde etiam illae eius diuisiones, quibus in eo *fundus*, *corpus*, et *collum*, seu *ceruix* distinguitur, exortae videntur. Praeterea aliae adhuc partes vtero annexae nobis obueniunt, cuiusmodi sunt *Tubae Fallopii*, *Ouaria*, *Ligamenta iata atque teretia*. Tubae nempe ii cauales sunt, qui angustissimo lumine in vteri cauitate in vtroque latere ad eius fundum sese aperiant, tunc tortuosa et vario modo flexuosa via vsque ad ouaria abeunt, et in margine circum circa in fimbrias laciniasque dissecto ampliores, multum capaciores, et aperti finiuntur.

a. Vid. HALLERI Prim. lin. Physiolog. pag. 463. Goetting. 1780.

b. In describenda vteri externa figura, omnes fere au-

stores conueniunt, in quibus HALLERVM, ROEDERERVM, STERNIVM, PENCIVM et STRIDELE excitasse sufficiat.

tur.^c Ovaria, siue illa corpora oblonga, minora et famosa alia corpora lutea futuri hominis flamen in se continentia in utroque latere intra duplicaturam ligamentorum latiorum inuoluta clare conspiciuntur. Quod uero ligamenta attinet, lata nihil aliud sunt, quam productiones membranosae, quae ex peritoneo continuato, quod et uterum ipsum ambit, eoque quasi duplicato oriri videntur, ab uteri fundo descendunt paulatim, et denique euanescent. Teretia seu rotunda statim sub tubarum Fallopii in uterum insertionem sese manifestant, magis in lineam rectam descendunt, et per anulum abdominalem exeunt, quaeque antea in fine fibrosa reddita oculis sensim sensimque effugiunt nostris. Sunt quam plurimi, qui haec filamenta pro ligamentis venditare uolunt, sed potius sibi aliisque persuadeant, constare illa ex uasis minimis, tam sanguiferis, quam alius generis.^d Tandem finitur uterus collo suo in alium canalem, quem dicunt uteri uaginam, sic, ut ea collum circum circa ambiat, ita tamen, ut collum inde plane liberum digito tangatur.^e Dum enim immittimus per uaginam digitum, tam clare, prout inter omnes constat, sentimus in uteri fine adesse aliquam rimam, quae duobus labiis formatur. Haec rima transversalis^f, quae in utero praecipue uirgineo animaduertitur, in uterum ipsum tendit, et uerum introitum in eo patentem constituit. Labia magis duriuscula, quorum anteriori posteriori longius est, compacta, fereque cartilaginea in uir-

gini-

c. Vid. REGN. DE GRAAF de part. genital. mulier. Lugd. Batav. 1696.

d. HALLERVS l. c. p. 465.

e. Vid. STEIDELE *Lehrbuch von der Hebammenkunst*, p. 15.

f. An semper sit haec rima transversalis pro integro uir-

ginitatis signo assumenda, dubito, cum in memoriam reuocem, me in theatro anatomico Ienensi uterum uirginem in puella circiter 3 annorum uidisse, qui habuit orificium uere rotundum, qui iam inter praeparata anatomica rariora Ill. LODERI asseruatur.

ginibus obseruantur.^s Si vteri externam magnitudinem exponere volumus, nihil certi de eo determinare possumus, cum inter foeminas tot, tantaeque proflent diuersitates, vt quaelibet diuersam corporis rationem in omnibus fere partibus ostendat.^h Verum enim vero, vt saltem habeamus, quod aliqua ex parte pro definito atque constituto possimus assumere, in eo conuenisse videntur auctores, vt in genere dicant: vterum in longitudine sua tres fere pollices Parisinos, in latitudine autem circiter duos horum pollicum aequare.ⁱ Quis autem est, qui non videat, hanc mensuram valde esse debere inconstantem et ambiguam, et parum rite confirmatam. Ab externa facie iam abeamus, et magis nunc ad interiorem accedamus superficiem; si cultro anatomico vteri cauum aperimus, spatium aliquod videmus, in quod orificium ipsum, et duo illa lumina Tubarum Fallopii inseruntur, quod neque rotundum, neque longum, neque ouale, neque satis amplum conspicitur. Est magis compressum, et satis angustum, figuram fere triangularem referens, cuius magnitudo et latitudo ita coarctata est, vt vix amygdali volumen exsuperet.^k Longitudo circiter quatuor, latitudo autem trium linearum Parisinarum est. Haecce cavitas est propria sua membrana obducta, quae ex sententia MORGAGNI valde porosa, paululum rugosa et flocculenta animaduertitur.^l Ab externa tunica, quae vterum circum circa ambit, oriri illa videtur, quae autem ad vteri orifi-

g. Vid. STEINS *Anleitung zur Geburtshülfe*. Th. I. p. 38.

h. Vid. Magnif. BOEHMERI *Dissertat. de consensu Vteri c. Mamm.* Lips. MDCCL.

i. Vid. HALLER in *Praelection. academ.* Tom. V. P. II. p. 20. OTTO *Dissert. de Procidens. Vterin.* p. 6. Vitteberg. 1764. et HAMILTON *Ab-*

handl. über die Hebammenkunst, p. 22.

k. Vid. ROEDERERI *Element. art. obstetr.* p. 17. STRIDELE *Lehrbuch von der Hebammenkunst*, p. 17. PLENCK *Element. art. obstetr.* p. 19. et KÜHN in *dissert. de causis vterum impraegn. distendentibus*, Vitteberg. 1768.

l. In *Aduersar. Anatom.* IV.

orificium paululum redditur durior, et valliculosas quasi constituit rugas.^m Nullum fere est in C. H. viscus, quod tanta vasorum tam sanguiferorum vtriusque generis quam lymphaticorum copia gaudeat, quam vterus maternus. Ex arteriis enim iliaticis, hypogastricis et haemorrhoidalibus suas accipit arterias, quae diuersimode distributae, gyroso et tortuoso modo, serpentinis ductibus eum permeant, qualis vasorum distributio, quam optime vterus grauidus ipse ostendit, nec non iniectio anatomica illustrat, oculis nostris satis mirabile praebet spectaculum. Simili ratione venae in vtero dispersitae eum perreptant, ac licet valvulis sint destitutae, tamen aliarum venarum respectu crassiori gaudent tunica.ⁿ Quae omnia vtriusque generis vasa sensim sensimque mutantur, imminuunturque adeo, vt nostris prorsus se subducant oculis.^o Neque denique minore neruorum copia vterum scaterere, probant partim autopsia anatomica, partim nonnulli vteri morbi, qui vulgo sunt sub nomine hystericae passionis cogniti. Hos vero constat neruorum ramos vel ex iliaticis, vel ischiadicis, vel sacralibus, vel e plexu pudendali, mesenterico, et qui sunt reliqui, deriuari.

§. 3.

Quemadmodum recte iam monuit Celsus, eloquentissimus sui temporis medicus, cuius verbis et nobis vti liceat, *nil esse in medicina perpetuum*,^p ita quoque res sese ha-

R 2

bere

m. HALLER Primae lineae Physiolog. p. 464.

n. Vid. HALLER l. c. p. 466. Valvulis non prorsus destituta esse vasa venosa, quae ouaria et vterum perreptant, prae arteriis multum latiora et ampliora easdem potius tantae capacitatis et amplitudinis non esse, vt clauderent totum canalem, vel vt iniectionem anatomicam non admitterent

Cel WRISBERG asserit in Observat. de Vtero grauido, Tubis, Ouariis, etc. Goetting. 1782. editis. Quemadmodum etiam quanta circa has partes differentia beneficio anatomiae comparatiuae cognoscatur, plura in hoc scripto notatu digna interspersit.

o. MORGAGNIUS in Adversar. anat. IV.

p. Eius Libr. de Medicina.

bere videtur in hoc anatomiae obiecto. Iamdiu enim abhinc orta, nec nostris adhuc temporibus inter Anatomicos composita est lis: an sit vterus structurae musculosae, nec ne? an vterus veris fibris gaudeat muscularibus, an vero ei aliud quicquam insit, quod tempore partus alternam illam efficiat contractionem? Nonnulli sunt, qui musculari fabricae faueant, et super ea suas in singularibus scriptis memoriae prodiderunt sententias; alii autem fibrarum harum existentiam plane negant, et sibi potius aliisque persuadere student, vterum esse corpus solum spongiosum, cui plurima quidem vasa vtriusque generis, neque minus sat magni et copiosi nerui sint intertexti, quae omnia vero neutiquam essent pro veris fibris muscularibus assumenda. Nobis autem videtur omne discrimen in eo consistere, quod vtraque Anatomicorum cohors de eo, quod musculosum dicunt, vel conuenire nolint, vel nimis strenue in diiudicandis fibris muscularibus esse videantur.^q Vna Anatomicorum pars omnem nauauit operam, ut vteri structuram vasis suis adscriberet,^r alii iterum fibrarum existentiam, variis tam institutis quam saepe repetitis experimentis probare annisi fuerunt, suaque omnino tentata encheiresi aliquas strias, quae diuersimode percurrunt vterum,^s vere cernere opinati sunt. Alii porro contendunt, forsitan neruis adscribendam esse structuram, idemque probare voluerunt ex neruorum in vtero effectibus. Liceat nobis iam his nostram adiicere sententiam, cum nobis videatur multum conferre, si de eius structura sumus certiores.

§. 4.

Primo itaque eorum mihi est sub examen vocanda sententia, qui existimant, vterum esse corpus spongio-

q. Plurimi et inter eos Cel. WALTER ad illud confugiunt, cum dicant, nos non esse certiores de eo, quod sit musculosum.

r. Vid. WALTERI *Beschrei-*

lung der weibl. Geburtstheile. Berlin, 1776.

s. Vid. Ill. LODERI *Dissert. de structura Vteri musculosa.* lenae, 1782.

giosum.^t HALLERVS nempe et iam ante eum BOERHAAVIVS^u huius sententiae fuerunt fautores, et praeter vasa sanguifera nihil aliud, quam spongiosam fabricam vtero tribuerunt. At enim vero idem ille HALLERVS fibrarum carnearum tamen iniecit mentionem, quae sparsim in vteri massa sunt animaduertendae; porro quoque fassus est, vterum esse corpus pyro parno non maius, albicans, firmum, crassum, cuius vasa vel a quolibet essent percipienda. Haec solidior vteri fabrica; ut opinor, non spongiosae, ut vulgo dicitur, structurae est tribuenda; sed potius illis fibris, cuius existentiam et HALLERVS confirmat.^v Omne enim id, quod spongiosum est, tactu molle est, et cuius cedit facile pressioni, cuiusmodi rei exemplum in pulmonum fabrica cernimus, ad quam vel ideo prouocare liceat, siquidem de illa constat, massam eius pulposam et spongiosam longe discrepare ab vteri structura. Iam vero ex quibus fontibus illud, quod in vtero firmum et compactum, durum et crassum dicitur, deducendum esset? Sic itaque colligimus, nequaquam vterum esse spongiosum, quamvis negare nequeamus, magnam talis massae copiam adesse, quae partim ad aliarum partium coniunctionem, partim ad faciliorem earum expansionem multum potest conferre.

§. 5.

Post haec iis quoque, qui vteri structuram contendunt in maxima vasorum et neruorum copia consistere, quae coniunctim in vteri massa distributa haereant,^w opponere liceat nonnulla. Verissimum est, ingentem vasorum cohortem in vtero nos percipere, quae serpentinis tractibus tortuoso et gyroso modo eum permeant, quae caeterum tanta gaudent exiguitate, ut in vtero virgineo, docente

R 3

HAL-

t. Vid. PLENCK in Element. art. obstetr. p. 19

u. Vid. HALLER in Praelection. academ. T. V. P. II. p. 20.

v. Vid. Praelect. eius academ. T. V. P. II. p. 30.

w. Vid. WALTER loc. cit.

HALLERO^x oculis nudis vix ac ne vix quidem vsurpari possint: atque haec quidem vasa in vtero nunc grauido facto non solum extenduntur magis in rectam lineam; sed ad rupturam vsque ab irruentibus humoribus ampliantur. In hoc singulari naturae phaenomeno ita quidem explicando, omnes qui scripserunt auctores, de vtero grauido conueniunt; ad id vero neminem omnium, quantum reminiscimur, respexisse scimus, quod facta tam insigni et horrenda in vasis vterinis mutatione etiam eorum vires agentes ita in consensum tractae, inde simul magnopere afficiantur, et quanquam scimus, ea fuisse conflata ex tunicis crassioribus et sat robustioribus, tamen concedere non possumus, vasa sola a foetu et reliquis partibus ita extensa, et ab ingente humorum copia expansa, pristinam, quam antea habuerunt, vim, vt iterum omnem recuperent, valere. Illa robustior vasorum fabrica ab optimo Creatore forsitan ideo est facta, vt horum magna extensio et expansio, et vasis ipsis, et visceri huic nequaquam sit damno; sed vt tanto facilius et sine matris laesione haec extensio perfici possit. Iam vero ex ipsis rationibus physicis tam clare patet, vt nequidem vnquam negare audeamus, quodlibet vas, quod antea minori gaudebat lumine et diametro, posse quidem extendi, et expandi sine ipsius laesione; verum tamen si eiusmodi vasa aliqua massa replentur, eaque per longum temporis spatium ibi residet, imo quotidie accumulatur, inde non solum extendi, sed etiam dum expanduntur, eorum virtutes aliquantisper imminui, cum fibrae per illud longum temporis spatium multum extensae et expansae sese ita fortiter contrahere non possint, quoniam materia contenta fortiter reagit, et contractiones fibrarum harum impedit. Huc accedit, quod fere communiter confirmatur, vteri vasa lente ac tarde suos humores promouere et vterius mittere.^y Talis vero lentus ac tardus humorum progressus nonne partim, vasis his ipsis debi-

x. Vid. Eius Praelection. academi, T. V, P. II. p. 20.

y. Vid. HALLERI Prim. lin. Physiolog. p. 471.

debilitatis, quae eo tempore laborant plethora,^z partim pressioni a foetu vterò applicatae est tribuendus? Quis iam est, qui capere non possit, hanc vasorum mutationem in grauiditatis termino, praeprimis in vtero quam maxime habere locum, et omnia vterum permeantia vasa per hocce temporis spatium in ingens illud volumen extensa atque expansa de sua sese contrahendi virtute multum omittere debere, quae quidem res nobis saltim videtur extra omnem dubitationis aleam posita. Quodsi porro ad vteri contractionem partu feliciter finito simus attenti, videmus, totum hocce viscus per breuissimum temporis spatium ad pristinum redire statum, quod neutiquam valere posset, si contractio haec solum penderet a vasorum praesentia. In partu ipso, quo vterus foetum expellere nititur, percipimus, vterum non a fundo ad cervicem solum sed ab vno ad alterum quoque latus vehementer sese contrahere,^a nec tamen ignoramus, omnia vasa hoc tempore in linea recta, neutiquam vero in circumferentia et orbiculariter vterum percurrere. Et illam vteri vehementem contrahendi vim ipsi artis obstetriciae magistri percipiunt, quod solet accidere saepissime, quando, si opus est, vt foetus ob situm peruersum sit mouendus, manum in vterum mittunt, tantam, inquam, persentiscunt contractionem, vt intentatam saepe motionem nullo modo ob praedictam vehementem circa manum vteri constrictionem perficere possint.^b

§. 6.

An autem neruorum, quorum plurimi adsunt, praesentia aliquid ad eius actionem rite determinandam conferat, nec tum aliquid certi constat. Ex sacralibus, iliaticis, ischiadicis, et plexu pudendali multos vtero tribuit natura

R 4

ramos,

z. Vid. Experientiss: KECKII elegantissimum librum, cui est titulus: *Die Hausmutter am Krankenbette*, p. 234. Berlin, 1784.

a. Vid. Ill. LODERI dissert. de struct. Vteri muscul. Ien. 1782.

b. Vid. HALLERVS loc. cit. p. 510.

ramos, qui quidem totam vteri substantiam percurrunt et perreptant, et quorum praecipue plurimi minores furculi circa vteri orificium obueniunt; neutiquam autem propterea hoc viscus ad mere nervosas C. H. partes pertinere putamus, quoniam, nervos solos partus negotium absolvere non valere, inter omnes constat. Negare quidem ideo non audemus, ob sympathiam nervos in vtero praesentes multum posse efficere, hanc vero vteri vim, quam in partu ille edit, iis neque solum adscribere, neque propterea certi quid ratione vteri structurae ex iis enucleare aut demonstrare unquam possumus, ^c aut debemus.

§. 7.

Quid vero de muscosa vteri structura proferri possit, et enarrari, paulo fufius et dilucidius in doctissimorum quorundam virorum scriptis est pertractatum. HALLERVS ^d et iam ante eum plures alii non negant, adesse in vtero fibras, quas dicunt carneas, iisque tribuunt illam virtutem, quam HALLERVS irritabilitatem vocat, ad musculares tamen easdem ideo ille Venerandus Anatomiae praceptor referre non fuit ausus. RYVSCHIUS ^e strenuus suo tempore harum fibrarum defensor, non solum earum veram confirmare studuit existentiam, quin imo proprium adeo in vteri fundo praesentem musculum sibi imaginatus est, cui vel adeo adscribit vim vteri expultricem; nos autem scimus, non esse in hac vteri parte musculum; sed secundum HALLERI mentem has strias lacunas esse membranaceas, praetereaque nihil. ^f Maxime strenui autem for-

^c. Multum quidem operae impenderunt et strenue hucusque allaborarunt Viri summi ac Celeberrimi, MONRO puta, WALTERVS, MEIERVS, WRISBERG, BLVMENBACH, LODERVS et alii, vt de nervorum natura ac indole aliquid certi statuerent, et demonstra-

rent; sed adhuc, si fatendum quod res est, in caligine atque tenebris versamur.

^d In Praelection. academic. T. V. P. II. p. 30.

^e. Vid. Eius Aduersar. Anatom. 10. Dec. II.

^f. Vid. Eius Praelection. Academ. Tom. V. P. II. p. 34.

fortissimique nostris temporibus, fibrarum muscularium fautores ac defensores sunt SCHAARSCHMIDT, ^b HENCKEL, ^h ROEDERER, ⁱ HVNTER, ^k BALDINGER, ^l STEIDELE, ^m STEIN ⁿ et LODER, ^o qui omnes praestantissimi viri non solum earum existentiae fauent, sed etiam eandem publice confirmant, et in scriptis suis docent. Ill. LODERVS eas eleganter depinxit, et vtero aqua nitrosa macerato, ipsas clare se vidisse narrat. Quid? quod Ill. STEINIVS ipse exercitatissimus rei obstetriciae, magister vterum musculum cauum denominare iubeat, ^p atque vel propterea praecipue partus negotium ei tribuat. Jam vero quis est, qui poterit ire inficias, in vtero omnino apparere strias seu fibras carneas, quae optime sese manifestant in vtero praesertim grauido? verumtamen illi, qui negant hanc existentiam, dicunt, disquirendum esse, an vere sint fibrae, an duntaxat esse tales videantur. Fibra enim muscularis in tantam prout illi putant magnitudinem extendi nequit, nisi sit vel inflammatio, vel ruptura totius vteri timenda; et porro in vtero virgiueo non sunt eadem conspicuae, in grauiditate vero tantum, in qua tamen constaret, vterum tunc magis intumescere et crassescere. Quis vero est, qui non videat, haec tanti non esse argumenta momenti, vt dictarum fibrarum veritatem et praesentiam infringant? Quantum ergo ad primum, sciendum est, vterum non vna vice, sed sensim paulatimque extendi, qualis successiua extensio fibris muscularibus nusquam est nociva, et nulli vnquam inflammationi praebet ansam, quippe quae tantum vel in vasis obstructis, vel in tela cel-

R 5

lulo.

g. Vid. Eius *Anleitung zur Geb. Hülfe.* Berl. 1762.

h. Eius *Abhandl. von der Geb. Hülfe.* Berl. 1761.

i. Eius *Element. art. obstetr.* Goetting 1766.

k. Eius *Anatom. Vteri grauid.* Tab. XIV.

l. Eius *Dissert. de Dolorib. post partum* Ienae, 1770.

m. Eius *Lehrbuch zur Hebammenk.* Wien, 1779.

n. Eius *Anleitung zur Geb. Hülfe.* Cassel, 1777.

o. Eius *Dissert. de Struct. Vteri, musc.* Ienae, 1782.

p. Vid. l. c. Th. I, p. 35.

Iulosa effuso stagnanteque sanguine confertis offenditur.^q Iam vero scimus posse fibras musculares omnes, adeoque vteri etiam tanquam tubulos considerari, id quod vel anatomicae iniectiones aperte probant;^r quid ergo mirum, si illi tubuli musculares in graviditate sanguine completi in conspectum veniant? Igitur autem merito nunc quaeritur, quibus partibus sit adscribenda haec contractio, num vasis, an nervis, an denique fibris? Quantum nempe ad vasa illa, certe hanc validam actionem praestare vix poterunt, quoniam per diuturniorem extensionem, quam in longitudinem et latitudinem perpressa sunt, debiliora facta fuerunt, atque quoniam non in circulum excurrentia, sed in recta linea vtero implexa reperiuntur. Nerui vero ob suam, qua gaudent, sensibilitatem, a factis aut in vtero ipso stimulis; aut aliunde ipsi communicatis ingratis quidem afficiuntur, ut adeo dolere incipiant, fortes autem illas contractiones, quae omne partus negotium proprie absoluunt, nec ipsis adscribendae, neque sunt cum illis ingratas sensationibus, quas hae tanquam effectus potius proferunt, confundendae. Nihil ideoque restat, quam ut muscularibus fibris in vtero vere praesentibus hanc omnem in partu illustrem spartam tribuamus, adeoque veram omnino hanc esse eius structuram, statuamus. Adde his, fabricam fibroso carneam in vtero grauido prae virgineo tanto magis esse debere conspicuam, quod illae ipsae fibrae canaliculosae sint, quae multum antea inter se conslipatae, nunc ab irruente sanguine extricantur magis, explicanturque, qua quidem re auctus ita volumine vterus quoad latera sua atque parietes non tam decrescit, prout vulgo fieri solet, quam potius diametro sua multum amplificatur, et in-

q. Vid. ERNST PLATT-
NERS *Zusätze zu seines Vaters*
Einleit. in die Chirurgie. Erster
Zusatz. Leipz. 1776.

r. Saepissime vidi, Illustr.
LODERVM per iniectiones ana-

tomicas fibras musculares massa
ceracea repleuisse, qua reple-
tione fibrae ita extenduntur, ut
massam repraesentent spongio-
sam.

increfeit. Atque hoc praeprimis tunc, prout iam dictum fuit, manifesto illustratur, dum ad vterum post partum finitum finus attenti, vbi vel ipsis digitis talem fibrarum vim percipere valemus.

§. 8.

Nunc ad rem ipsam accedimus, et illud, quod nobis proposuimus, prosequimur. Nimirum ad causas eas veniendum est, quae partum efficere putantur, et perscrutandum, quatenus certi quidam naturae nisus, quibus foetus e matris gremio eliditur, veras sistant ad perficiendum hoc negotium graue causas. Disquirere nos prae caeteris oportet, an sint hae partus causae in matre solum, an in foetu, an in vtrisque simul sitae? Non ignoramus scilicet esse, qui existiment, quod actio solum pendeat a matre, quod infans autem eius iussui solum obediat^s sic, vt ab vteri contractionibus solis ille excludatur. Praeterea alii quoque sunt, qui nullo modo negent, matris quidem vires plurimum valere, sed et infantem aliquid ad sui exitum ex ergastulo matris conferre, proptereaque ad perficiendum hoc negotium plurimum tantum deberi parturientibus.^t Quodsi igitur de causis illis quaestio est, quae ex parte matris pendent, in censum mihi praeprimis iam venire videntur vel summae vteri extensiones,^u vel fibrarum vteri nimis expansarum proritatae irrationes,^v vel vasorum sanguiferorum nisus sese contrahendi,^w vel denique obscurus quidam instinctus fluxus menstruorum.^x Quod vltimum quidem nonnulli inde confirmare student, cum dicant, circa mensem octauum vel nonum plurimos procreari abortus. His autem nos neutiquam possumus applaudere atque concedere, quod in his grauiditatis mensibus

s. Vid. PLENCK in Element. art. obstetr. p. 32.

v. Ibid.

t. HALLER in prim. lin. Physiolog. p. 507.

w. Ibid.

u. HALLER l. c. p. 509.

x. Vid. STENZEL Med. theoret. practic. p. 366.

sibus oriantur plurimi abortus,^y cum constet, in his gestationis stadiis partus quidem accidere interdum quos vulgo praematuos vocamus, illos foetus autem, qui abortus dicuntur, mortuos excludi, nec satis perfectos eos esse homunciones, vel saltem non tales, qui vitam extra uterum agere potuissent, quodque frequentissimum est, cum haemorrhagia valde periculosa coniuncta eos in mundum prodire. E contrario vero in iis, quos praematuos appellamus foetibus, non solum videmus vitam, sed reliqua signa omnia maturi foetus secum ferunt, nisi forte unum alterumque discrimen, quod tamen etiam intercedit, excipias. Putamus ergo, abortus omnes primis potius quam ultimis gestationis mensibus fieri, idque esse causis sequentibus adscribendum, quod tunc nimirum temporis nisus ad elidenda menstrua sit adhuc fortior, nec sint vasa nimium quantum distenta, proptereaque vim sese contrahendi maiorem adhuc habeant residuam, ipse vero, qui tunc fieri solet humorum affluxus viuidiorem habeat in vasa uterina potentiam, eaque possit magis stimulare, siquidem tanto impetuosius eo feruntur humores facile, quominus a canalibus parum turgidis illi repelluntur. Quibus prae caeteris addas, ipsum embryonem ab initio parum aut valde laxè cum utero cohaerere, adeoque cuilibet vi, eum elidenti, nec multum resistere nec reagere posse, quod aequè bene de placenta affirmandum est, quae vel ideo tanto facilius soluitur.

§. 9.

Adducunt praeterea aliam causam, qua explicare student, foetum debere excludi. In ultimis nimirum dicunt mensibus matrem parciozem nutrimenti copiam per funem umbilicalem foetui tradere. Atque si dicendum quod res est, haec omnino causa cuiusdam videtur momenti, cum nimirum constet, abire magnam humorum partem ad vbera, ea replere, et futurum neonati infantis iam tum

ela.

y. Vid. STENZEL loc. cit. p. 366.

elaborare nutrimentum.^z Concedere etiam debemus, ipsos illos humores, qui foetum in utero circumdant, vere imminui, et parciores reddi, quod phaenomenon autem forsitan incremento foetus potius tribuendum sit. At enim vero haec sententia, qua e nutrimenti decremento spontanea foetus molimina ad sui exitum quaerendum, partumque efficiendum probare studuerunt, petitio principii est, cum e contrario verissimum sit, ad ultimum usque graviditatis terminum ipsum vere nutriri, sine eo, ut largissima talis nutritio vlli unquam fuerit molesta.

§. 10.

Alii porro auctores musculorum abdominalium eorumque pressionis mentionem iniiciunt, putantes, eos quoque partui multum velificare.^a Quamvis vero negare non possimus, satis validam esse omnino horum musculorum potentiam, subiecta viscera actione sua afficiendi et commouendi, id quod iam digestionis, nec non egestionis aluinae historia aperte testatur, posse tamen illos eodem gradu in partu vim suam exercere, eumque vere expedire, quam maxime dubitamus. Quemadmodum enim eorundem facta erat durante graviditate expansio non vna vice atque subito, sed placide atque sensim; ita etiam harum fibrarum a distensione remissiones in partu successivae sunt, et resultus gradualis. Tantum autem abest, ut eosdem in partu profus ferriari, esseque otiosos contendere velimus, ut potius affirmemus, et resistendo fortiter, et uterum, quocum tunc sunt contigui, per consensum tam sui quam nervorum afficiendo ad partum suam conferre symbolam, posseque eosdem sic illum aliquantulum expedire.

§. 11.

^z Ccl. BOEHMERI Dissert. de Consens. Uter. c. Mamm. Lips. 1750. ^a Vid. PLENCKS Element. art. obstetr. p. 32.

§. 11.

Neque minus causae, quae partum efficiant, in diaphragmate quaesitae sunt, creditumque a quibusdam,^b molesto eius tunc temporis versus inferiora descensu, nataque sic in infimo ventre pressione fieri, ut contentus embryus elidatur. Neque omnino negandum est, contra uterum temporibus gestationis ultimis valde elatum tanto validiorem illud renisum exercere, unde frequentiores illae dyspnoeae et orthopnoeae, quae tunc observantur, deduci posse videntur. Et quamvis etiam concedendum sit, fundo uteri in ipso actu partus deorsum agente, sarcinaque sic, quae opposita erat antea, remota, liberius descendere posse diaphragma, multum tamen dubitamus, quin idem partum proprie excitare, vereque perficere, dici possit. Qui enim quaeso praedicta huius partis descensio, vel sic in infimo ventre nata pressio tanta polleret efficacia, ut exturbare foetum valeret, cum illa quidem immediate subiecta viscera afficere, uterum vero, tunc profundius situm attingere nequeat. Largiamur itaque, diaphragma aliquam quidem ad expediendum partum symbolam conferre, atque eodem modo, prout aliae remotae partes ab utero in consensum trahi, neutiquam vero principem in hoc actu agere personam.

§. 12.

Veniendum nunc est ad sententiam eorum, qui partus causas foetui adscribant, atque expendendae sunt eorum rationes, quibus hocce assertum confirmare studuerunt. Primum nempe argumentum, ad quod illi provocant, a liquoribus desumptum erat, quibus innatare foetum, quosque ultimis gestationis temporibus sensim imminui copia, dicitur. Ita nimirum illi, qui huic sententiae patrocinantur, solent ratiocinari: ob factam nutrimenti necessarii inopiam cogi foetum,^c ut aliud, quo alatur, aliunde con-

b. PLENCK l. c. p. 32.

c. STENZEL in Medic. theoret. pract. p. 366.

conquirat, adeoque sic famis impatiens ut vincula et carcerem diffingat, sponte impelli eum. Quenam vero possint ad ea responderi, de eo iam supra fuit actum. Sed age nunc ipsum nutritionis modum disquiramus, cum in eo totius argumenti cardo versetur. Talis nempe decrescens nutritio, quam illi urgent, ea esse deberet, quae a foetu in utero adhuc secluso, ore perficeretur. Quaeritur itaque, an eiusmodi nutritio per os in embryone unquam possit habere locum? Constat autem inter omnes, plura esse contraria, satisque graua argumenta, quae impediunt, quo minus possit assentiri tali opinioni, quorum summam iam modo repetere sufficiat: 1) nulla neque deglutitio, neque quidem sorbitio celebrari potest sine respiratione, quae vero in embryone nulla est; 2) qua ratione per os intrare possent humores, cum semper oclusum inueniatur? 3) Nullae fiunt neque per urinam, neque per alium ab embryonibus excretiones, quae necessario sequi deberent, si per os fieret humorum deglutitio; 4) quod si verum esset, talem fieri nutritionem per os, praesentia funis umbilicalis prorsus inutilis esset, cum sciamus, foetum acceptum a matre nutrimentum, in suum conuertere usum, ergo necessarium esset, ut in uteri cavitatem depluerent humores, qui possint ab embryone ore absorberi; 5) Nullam in digestionis organis magnam extensionem animadvertimus, quae tamen fieri deberet, si excretio alvina vere perficeretur; 6) Nec potest assequi ratio, cur pusillus embryo atque ruditer tantum efformatus primis tantum temporibus, quod tamen omnes concedunt, per solum funem umbilicalem nutriatur, et cur tunc, postquam ille ad maius sui incrementum peruenit, alia indigeat per os celebranda nutritione, cum tamen prior aequae bene locum habere possit, ultimis grauiditatis mensibus, quam primis eius temporibus.

§. 13.

Vrgent porro alii scybalorum in intestinis foetuum praesentiam, eademque irritando vel ipsos embryones stimulare asserunt, ut aliquam moliantur egestionem, quae ipsa eorum molimina pro causa partuum procreante illi venditant.^d Vera autem scybala in horum tenellorum tractu intestinorum proprie non inveniuntur; sed massa quaedam picea est, nigricans et viridescens, praetereaque nihil, quae ortum trahere videtur ab affluente bile in duodenum, et cum alia quadam pituitosa et mucosa materia conflua, quam semper, ut lubrica reddantur, in interna intestinorum superficie transfudare scimus. Hanc vero, de qua sermo iam est massam, quamque vulgo meconium appellant, non ad exitum foetum inuitare, ex eo colligimus, quoniam nec illud ut plurimum statim post partum excernatur, sed vel medicamentis purgantibus, vel clysmatibus saepe euocandum sit. Nihilo tamen secius inficias ire nos omnino non possumus, hanc massam infanti valde molestant plurima saepe prouocare incommoda, quae post partum demum a neonatis percipiuntur, nunquam vero talia in utero excitare solere. Et huius quidem rei ratio nulla mihi videtur esse alia, quam quod vel propter respirationis defectum, vel propter humores, quibus innatant embryones, in quodam quasi stuporis statu contineantur, ut vel ideo talium ingratarum sensationum, si quae essent, veram perceptionem nullo modo habere possint.

§. 14.

Sunt denique, qui auram tanquam commune vitae pabulum deuorandi desiderium, quodque embryones ultimis grauiditatis temporibus anxie appetere, moliri que respirationem dicant, ad proliciendum partum multum facere contendant.^e Atque hoc quidem desiderium, prout illi perhibent, ab humorum accumulatione nimia, ver-

susque:

d. STENZEL I. c. p. 366.

e. STENZEL I. c. p. 366.

fusque pectus facta eorum multa congestione, indeque proritate pectoris propter musculorum irritationem dilatatione ortum trahere videtur. An autem factae illae ad pulmones congestiones in foetu quoque respirandi desiderium excitent, sicque partus causae fiant, de eo quam maxime dubitamus. Circa hoc enim desiderium infantes nondum nati ab iis, qui iam sunt in lucem editi, probe distinguendi sunt; cum ob liberum expeditumque sanguinis per placentam uterinam, cui tunc adhuc adhaerent illi, iterum reditumque causae, quae possent has creare congestiones, prorsus absint. Namque in homine; qui postquam in lucem iam editus auram atmosphaericam semel respiravit, tale fluidum aereum de novo insugendi desiderium perpetuo quidem adest, quae vero res, partim semel explicatis pulmonibus est adscribenda, partim consuetudini, quae mox abiit in alteram naturam; id quod vero in nondum nato embryone locum non habet.

§. 15.

Maioribus obscuritatibus obscurata, et sat gravibus circumsepta difficultatibus res nobis esse videtur; dum de causis ipsis, partus actum vere proprieque efficientibus et absolventibus verba nunc nobis sunt facienda; cum haec ipsa actio tam vario modo; tamque varia ratione perficiatur. Existimamus equidem, non simplicem sed maxime compositam esse hanc actionem; pluresque omnino debere simul ac vna vice concurrere causas; ut novus homo in lucem prodeat. Eo nempe; quo omnia rite ac felici cum successu progressuque peragantur; referas; tam utrum ipsam, quam excludendum foetum; quam partes corporis animales alias, in consensum mutuamque comunione adscitas. Quas omnes agentes causas; iam nobis liceat; vel in eiusmodi, quae soli matri debentur; vel in eas, quae sint adscribendae foetui; vel in adiuvantes dispesce-

re, et pro tenui virium modulo breuiter adhuc disquirere.

§. 16.

Si vterum virgineum cum grauido comparatius, in qualem, bone Deus! admirationem deducimur, dum vix credibilem illam diuersitatem, quae in vtroque sese nobis offert, cognoscimus? Alter enim, grauidus nempe vterus in molem stupendam sensim expansus obseruatur, cum e contrario vteri virginei volumen adeo sit exiguum, vt internam capacitatem relictam nullius fere momenti atque vix nomine dignam diceres. Illa vero maxima vteri extensio et expansio, partu finito ita imminuitur, vt paucis quibusdam signis exceptis, quasi ne vllum quidem comprehendisset vnquam foetum, validissime iterum sese contrahere valeat.^f Quemadmodum vero in fibras eius musculares et vasa tam validae extensionis causae reponendae sunt, ita vteri quoque contractiones a nulla alia re, quam ab iisdem eius fibris et vasis dependere, statuendum est.^g

Postquam nimirum cum fibris vteri vasa eius nono grauiditatis mense ad ἀκμὴν, quod dicitur, siue ad summum terminum fuerunt expansa atque elongata, vterius se quasi efferri aut dilatari amplius non patiuntur, nisi ex producta violentia summum respectu matris extimescendum sit vitae sanitatisque periculum. Inde enim funestas huius visceris vereque fatales disrptiones fieri posse, vel facile potest coniectura assequi, vel inter obseruatores medicos constat.^h Iam vero e musculorum historia sumus edocti, quemlibet muscolum posse qui-

f. Vid. HALLER Prim. lin. Physiolog. p. 509.

g. LODERVS in dissertat. citat.

h. Vid. Ill. VAN SWIETEN Comment. T. IV. §. 1316.

CRANTZII Comment. de rupto in partus doloribus a foetui vtero Lips. 1756. Progr. GÄHLERI de Vtero in partu rupto Lips. 1783.

quidem multum extendi, si autem extensio ad aliquem facta est gradum, ipse ampliolem extensionem non permittit, contra vero tunc sese contrahere potenter nititur.ⁱ Eodem modo de vtero cogitat, idemque de ipso confirmare studet Ill. L O D E R V S, dum scripsit: *hoc uteri incrementum habet certos sibi a natura praescriptos fines, quos transgredi ipsi non licet.*^k Quodsi igitur vterus ad eos iam peruenit limites, tunc illico vi sua musculari, et viua, quae partim fibris eius carneis competit, partim et vasis simul inest, contrahere se incipit, illaeque mox contractiones per totum vterum continuantur. Hae vero contractiones sequenti perfici ordine videntur, vt primo scilicet in fundo vteri incipiant, indeque versus ceruicem descendant, deinde vero in binis parietibus appareant, efficiantque vt alter alteri sese appropinquet. Hoc singulare phaenomenon quicumque animaduertere cupiat, manum in parturientis abdomen applicare debet, quo facto poterit euidentissime contractiones has circa manum explorantem deprehendere. His ita excitatis contractionibus, quae fibris aequae ac vasis valde irritatis debentur, nunc cunei instar foetus magis deorsum vrgetur, deprimiturque, et ad exitum sui cogitur. Atque solent interdum has contractiones foeminae iam aliquot ante partum ipsum dies percipere, quae quidem res forsan ab vna tantum alteraue vteri parte irritata oritur, quae vero singulares eius contractiones mox vniuersalibus ansam praebent, totique vtero sese communicant.

§. 17.

Aliud porro irritamentum, quo ad sui in partu spontaneas contractiones sollicitari vterus videtur, ipsum illud eius spatium est, quod grandior factus foetus occupat. Non solum enim, quod vltimis grauiditatis tem-

S a

pori-

i. Vid. LVDWIGII Institut. Physiolog. p. 127. Lipsi. 1752. k. Vid. eius dissertat. citat. p. 4. §. 4.

poribus liquores, quibus antea copiosioribus innatabat embryo, sensim decrescant, verum etiam, quod ipse embryo in maius et amplius volumen explicetur, illa quae inter ipsum foetum excludendum, et cavitatem vteri internam interiecta est intercapedo adeo imminuitur, ut ab exiguitate eius situs ipsi enascatur maxime incommodus? Qui itaque mirum, quin ab hoc spatii vterini decremento noua vtero vis accrescat, quinque sic ille ab eadem causa ad sui circa foetus volumen contractiones sollicitetur, siue, quod idem est, quin spatii interni ex praedictis rationibus tunc temporis decrescencia ipsum fiat vterinarum contractionum irritamentum. Neque minus denique nervos quoque vteri substantiae implexos, in partus negotio, dum illud celebratur, prorsus esse otiosos, contra vero per sympathiam eosdem affici, et in communem consensum rapi, varia sunt, quae comprobant. Vtero enim in statu extensionis versante illi quidem simul distenduntur, atque etiam facile lubenterque cedunt, postquam vero ad eum vsque extensionis gradum ventum est, qui praescriptus erat a natura, tunc amplius illi cedere nescii dolere vehementer incipiunt, quo facto vel ipsi necessario spastice afficiuntur, vel ita hosce suos spasmos cum reliquis vteri partibus, quibuscum arctissime iuncti sunt, communicant, adeoque sic illis iustar irritamenti inseruiunt. Atque hanc esse proprie neruorum agendi vim, quam illi dolendo in partu vere exercent, neque minus ita reliquas vteri contractiones concitent, vel ipse molestus ille status aperte comprobatur, vbi dolores ad partum veri, cumque illis vteri contractiones confestim plane cessant, et foetus in exitu suo impeditur. In tali nempe casu solent, prout inter omnes constat, quidam artis obstetriciae magistri suadere, ut orificium vteri aliquantulum irritetur, nec non os coccygis paululum prematur, qua singulari encheiresi tam dolores, quam contractiones frustra expectatas arte reuocare student. Quae cum ita sint,

fatis

fatis superque inde patere existimamus, nervos, quorum magnam copiam vtero intricatos esse supra monuimus, nullam aliam ob rationem adesse, quam ut ad vteri necessarias contractiones auxiliatrices conferant manus, eodemque hoc agendo patiendoque simul efficere.

§. 18.

Si foetus in vtero materno ad nonum vsque habitauit mensem, et vterum docente STEINIO,¹ ita extendit, ut ille super vmbilici regionem mox ad serobiculum cordis fuerit ascensus, tunc idem se declinare paululum, iterumque descendere, et magis in vaginam suam intrare studet. Digito exploratorio tunc cervicis partem inferiorem adhuc tangimus, qui vero sensim etiam euanescit, ut nihil nisi apertum orificium percipere possimus. Tales autem vteri mutationes tunc temporis factae nulli alii causae adscribendae sunt, quam foetui ipsi. Quibus enim esse potest ignotum, corpora ponderosa nisum descendendi exercere, vel prout in physica docetur, propter grauitatem suam specificam deorsum sese inclinare, terraeque centrum sponte petere, dumque hoc fit, corpora ipsis substrata alia quaecunque simul eo vrgere, atque deprimere? Eodem modo res sese habet cum foetu, cuius grande volumen, et graue pondus, quod tunc nactus est, in partem vteri inferiorem agit, eamque ipsam quasi deorsum deprimat, pellitque non solum, verum etiam sensim expandit, vnde partim molesta illa, quae tunc a puerperis percipitur sensatio, partim ut continuis pressoriis stimulis ille tandem cedat. Ita caput infantis, quod cunei instar magna cum potentia fortiter eo vrgetur, angustius hoc vteri orificium extendere studet, quod dum cedere quidem maiori violentiae cogitur, simul tamen inde quoque multum irritatur, et ad aliquas sui contractiones disponitur, quo facto tam capiti infantis

1. Vid. *Eius Anleitung zur Geburtsb.* Th. I. p. 71.

liberior exitus et aperti quasi fores panduntur, quam idem illud, dum egressum suum ita inolitur, ipsa quadam huius partis adhibita potentia aliquantulum extrorsum pellitur. Praeterea aliam adhuc in foetu ipso quaerendam esse causam putamus, nimirum motus, quos circa hoc vltimum gestationis spatium foetus edit viuidiosiores.^m Dictos vero hos motus viuidiosiores certissime quoque habere posse locum, ex variis rationibus potest coniecturari et probari. Iam supra fuit allegatum, liquores foetum ambiunt ad finem grauiditatis parciores quam antea inueniri, quo efficitur, vt foetus minus distet tunc a superficie laterum vteri interiorum, vt potius ad eius parietes ille appropinquetur, cum, quae possit ipsum inde retinere, aut immediatum quasi contactum consumptis nimirum, prout supra demonstratum est, liquoribus prohibere, nihil intersit. Quae cum ita sint, necessario sequitur, vt a factis foetus motibus parietibusque vteri internis applicatis, idem ille non irritetur solum, sed etiam sic ad sui contractiones inuitetur. Idque reuera ita fieri, ab experientia potest confirmari, Quam saepissime enim ipsae scilicet foeminae grauidae fatentur, se modo in hac, modo in alia regionis vterinae parte, siue anteriora versus siue etiam retrorsum motus foetus sensisse satis fortes. Aiunt etiam infantem se vertisse, esseque prouolutum, et a talibus eius conuersionibus ac proiectionibus molestam se percepisse sensationem. His itaque vtero applicatis motibus ipsum debere stimulari, et sollicitari, variasque eius inde contractiones, quibus solis foetus in lucem editur, debere produci, vltro patet.ⁿ

§. 19.

m. Vid. LVDWIGII *Instit. Physiolog.* pag. 226. et ZVICKERTS *Diät der Schwangeren* etc. p. 26.

n. Vid. STEIDLE *Lehrbuch der Hebkunnenkunst,* pag. 71.

§. 19.

His nunc consideratis, et ut putamus satis superque demonstratis, ad eas denique causas veniendum est, quas supra diximus ad partum remote tantum conferre, eisdemque patrocinari, quasque vel ideo *causas adiuuantes* appellauimus. Sub eiusmodi nimirum tales intelligendae sunt in partu emotiones, quae neque a matrice puerperae, neque a foetu nascendo proueniunt, quae vero motionibus ab illis excitatis opitulantur. Eo scilicet partim liberiores et frequentiores, quales tunc fiunt, diaphragmatis descensus, indeque obortas ad infimi ventris viscera pressiones, partim etiam musculorum abdominalium validissimas contractiones, referas. ° Iam supra monuimus, atque denuo hic monendum esse censemus; tales causas, de quibus nunc nobis sermo est habendus, per se atque solas ad partum naturalem procurandum nihil quidem valere, cum reliquis tamen coniunctim consideratis ad eum feliciter demum conficiendum, plane non omnino flocci esse pendendas. Quemadmodum ergo a summis illis, quae ultimis gestationis temporibus factae erant uteri ascensionibus et elationibus necesse erat, ut ultra consuetum morem vehementer opprimerentur cum diaphragmate musculi abdominales, vrgerenturque tam superiora versus, quam antrorsum praedictae partes magnopere, nec sine aliqua, quantumuis temporaria potentiae suae, aut fitis naturalis iactura; ita remotis his, quae obiecta erant antea obstaculis, factoque uteri in vaginam suam descensu, neque minus, quoad omnem suum ambitum collapsu, easdem pristinam recuperare vim, quam cedere illae maiori violentiae antea cogebantur, validiusque posse nunc resistere, reagereque, quis est, qui non videat? Concedere quidem possumus. tam in diaphragmatis fornicata structura, quam quod musculi abdominales multa sint pinguedine circumfusi, aliquam

S 4

omnino

o. Vid. PLECK Element. art. obstetr. p. 32.

omnino residere rationem, cur tam obedienter cedant violentiae cuiuslibet, eandemque distensionibus necessariis multum fauere, inde tamen partes eadem vim renitentem aequae ac resilientem vere atque simul exercere, negari non potest. His vero partibus in libertatem ita sensim vindicatis, renisum earum atque resultum in ipso scilicet actu partus multum efficacem esse, et secundum utramque vim eandem potenter cooperari, facili negotio poterit experiri quilibet, vereque persentiscere, qui manus tunc adiuuere ventri, eundemque molliter tantum contrectare velit. Quibus causis omnibus vel illi quoque nisus accedere debent, quos vel ipsa parturiens, spiritum prae doloribus, quibus ea corripitur, suum contrahendo, adferre cogitur.

Ex illis, quae de causis partuum animalium naturalibus a nobis succincte exposita sunt, et hucdum disputata, satis superque patere arbitramur, non vnā eam esse, atque solam hinc illincue tantum deriuandam, sed earum plures ad hoc naturae opus perficiendum in censum venire debere.

XXX.

D. OTTON. FRIDER. ROSENBERGER

DISSERTATIO

DE

VIRIBVS PARTVM EFFICIENTI-
BVS GENERATIM ET DE VTERO SPE-
CIATIM, RATIONE SVBSTANTIAE
MVSCVLOSAE ET VASORVM
ARTERIOSORVM:

*CVM TABVLIS (ET QVIDEM TABVL. VI. VII ET VIII.)
AENEIS.*

H A L A E, 1 7 9 1.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
LABORATORY OF ORGANIC CHEMISTRY
530 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

D E

VIRIBVS PARTVM EFFICIENTIBVS GENE-
 RATIM ET DE VTERO SPECIATIM, RATIO-
 NE SVBSTANTIAE MVSCVLOSAE ET
 VASORVM ARTERIOSORVM.

§. I.

Dissertationem inauguralem conscripturo, mihi atten-
 tionem prae caeteris mereri visae sunt vires partum
 efficientes. At temerum forte atque superuacaneum opus
 suscepisse me, inquietis, qui oculis modo fugitinis huius
 meae dissertationis titulum perlustrauerit, cum iam tot,
 iidemque Celeberrimi Viri, suas hac de re sententias no-
 bis tradiderint. Erubescerem et ipse, probe conscius,
 quantum ego, scientiae medicae adhuc tiro, ab illis Viris
 Celeberrimis distem, nisi Praeceptoris Dignissimi Dom:
 Prof. MECKELII, cui, quomodo dignas unquam pro be-
 nignitate in me collata referam gratias, plane nescio, mo-
 nita nouum mihi addidissent animum. Verum mode-
 stiam violare mihi non videor, si, vbi ad vires partum
 efficientes respexeris, mihi, varia autorum scripta peruol-
 uenti, manca quaedam visa esse, fatear. Summa igitur
 horum Virorum reuerentia habita, liceat hic, quae sentie-
 runt varia proferre, has comparare sententias, alias, quan-
 tum fieri licet, refutare, et quae rectius, vel omnino ne-
 lecta mihi visa sunt addere. Minus tamen de meis
 quantuliscumque viribus praesumo, quam vt oneri feren-
 do pares humeros sentiam; multo autem labore annisus
 sum, maxima cum circumspectione et absque praeiudicio
 hunc conscribere libellum, in quo, si forte hinc inde
 emendari possit, debeatue, castigentur errores, atque sup-
 pleantur defectus.

§. 2.

§. 2.

Quod omnes, quae sub partum agunt, vires eo tendant, ut foetus, matrice inclusus, in lucem edatur, apud omnes, qui hac de re suas nobis tradiderunt sententias, in confesso est. Peractum omnino est omne partus negotium, foetu cum partibus ad eum pertinentibus excluso, quaecunque vel quot virium hic operentur. An vero haec vires, partum efficientes, vno eodemque modo agant, liss mihi sub iudice esse videtur. Scriptores enim antiquiores atque recentiores corporis partibus illis, quarum actione partus absoluitur, vni modo expultricem, sic dictam, tribuerunt, nullius alius vis mentione facta. Sufficeret haec omnino quidem, si ad partum naturali modo perficiendum nil aliud nisi sola foetus expulsio requireretur; animus vero advertamus ad phaenomenon aliud, sub partum obuium, et quae virium partum efficientium sit agendi ratio inde videamus.

§. 3.

Obstetricanti, ut foetus maturus non procedat solum; sed etiam qua per partes ipsum ambientes progrediatur via, sollicitè attendendum esse, neminem rei peritum latere potest. Vna tantum foetui, naturali modo excludendo, datur via, qua si aberret, vel absque ingenti ipsius seu parturientis molestia atque periculo, vel absque artis ope eliminari nequit. Quae cum in arte obstetricia satis determinata est, fusius eam describere, opus mihi superuacuum esse videtur. Inquirendum igitur est, quae corporis partes suam conferant symbolam, ut foetus iusta procedat via.

§. 4.

Vires, quae ad partum naturali modo absoluendum, faciunt, commode dirimi posse mihi videntur in

- I. Vim foetum expellentem, et
- II. Vim foetus progressum dirigentem.

Duplicem hunc naturae finem in struendis et aptandis partibus fuisse, a quarum efficacia partus pendet, eo clarius patet, quo exactius rimantur. Hinc et meum fore duxi ut, licet iam saepe et exacte in uteri, praecipui partus organi, fabricam inquisitum fuerit, denuo institutam eius lustrationem, praesertim quidem ratione carnearum eum efficientium fibrarum, non neglectis tamen arteriis eum perreptantibus, in hisce pagellis recenserem. Cum praeter uterum, crura ipsius musculosa, quae sub nomine ligamentorum uteri rotundorum veniunt, eundem in finem apta facta sunt, et de his, qualia minute rimata reperiuntur, sermo erit. Nec silentio in totum praetereundos esse musculos abdomini circumpositos qui, licet situ et mediato nexu a prioribus illis partibus differunt, actione sua tamen cum iis conveniunt, per se patet; hinc et pauca de diaphragmate et musculis abdominalibus monebo.

§. 5.

Prima tam expellendo, quam dirigendo foetui sub partu vis activa est: *Vterus*.

Quod uterus, organon illud miro sane modo conformatum, ad partum perficiendum multum conferat, negari nequaquam potest; omnes etiam hac de re autores, qualicumque modo vim, qua pollet uterus, denominarint, in eo conveniunt. Non vero est quod timeam; ne quis audacter nimis egisse me dicat, si, in partu naturali modo perficiendo, utero a plurimis parum hucusque tributum esse, quin maximas in edendo foetu utero esse partes, ipsumque suapte vi nulla virium accedentium habita ratione, partum efficere posse contendam. Iam pro rei veritate spondent multifaria illa Virorum fide dignissimorum, exempla, in quibus solum uterum, cessante alia quacunque vi, partum feliciter adsoluisse refertur. Quod in casibus his, iamiam adducendis, status parturientis fuerit praeternaturalis nil contra me probat. Exstant enim nobis historiae, in quibus foeminae immobiles, quia mortuae;

vel

vel in somno profundo, sopore, agone mortis, in epilepsia, apoplexia et paralyfi feliciter peperisse leguntur. Nixum matris hic nihil auxilii afferre potuisse, nemo negabit, qui considerat, respirationis organorum motum in dictis morbis admodum laedi; apoplexia enim anxiam femper et stertorosam, epilepsia valde angustam, sopores denique debilem admodum respirationem secum trahunt, adeoque a diaphragmatis, muscutorumque abdominalium pressione, utpote summe debili, nihil hic potest expectari. Sic HOECHSTERVS^a exemplum habet foeminae, quae circa grauiditatis terminum epilepsia conflictata est, et hac paululum remittente inanima fere et plane soporosa viuum foetum edidit. Mirabilis prae caeteris historia illa est, quam suppeditat nobis BONNETVS,^b ubi refert, foeminam quandam vehementissimis epilepticis insultibus fere suffocatam per aliquot dies exanimem fere iacuisse et tandem in mortis agone viuum adhuc foetum edidisse. Nec multum ablutit PECHLINI^c exemplum, quod de foemina refert, quae in suffocatione hysterica et summa debilitate idem praestitit. Alia eiusmodi partuum in epilepsia peractorum exempla suppeditant MAURICEAU,^d TVLPIVS,^e STORCHIVS,^f *Acta Breslauenfis*,^g BONNETVS,^h et HAGEDORNIVS,ⁱ HARVEIVS^k in ipso utero inesse vim, ait, quae foetum expellat tantam, ut inter mortuae matris femora puer repertus fuerit, quam post fatum uteris expulisset. Partum a morte narrat HORSTIVS ex COR-

NARIO,

a. obseruat. med. part. posthum. Decad. 8. p. 218.

b. Med. septentr. part. II. libr. IV. sect. VII. obs. XXX.

c. obseruat. physic. med. libr. I. observ. XXX.

d. obseruat. *sur les maladies des femmes grosses*, obseruat. CCCXXX.

e. obseruat. med. libr. I. cap. X.

f. Tom. V. oper. de morb. mulier. Cas. LIX et XCVII.

g. anni 1721. Mens Jul.

h. l. c. Tom. I. Libr. I. Sect. XIV. Cap. XIX.

i. obseruat. med. Centur. III. hist. II.

k. de gener. animal. p. 267. edit. Londin.

NARIO,¹ ubi plura exempla habentur, etiam NYMMANVS talia compilavit et SCHVRIG.^m Verum aliud, quod maxime huc facit, in quo foetus et ipse mortuus et pene putridus ex mortua matre egestus est, exstat e. n. c. Decad. II. an. IV. obs. 107.; et aliud ex languente et pene mortua matre, mortui foetus eiectionis exemplum VERDRIESⁿ aliaque pariter habet mortui foetus SALMVTH.^o Matre immobili, foetu iam diu putrido, uterus ita se constringit, ut puerum pellat cet. ait SIGMVNDIN.^p In comate matris factum partum recenset HARVEIVS,^q in apoplexia *Acta Breslaviensia*,^r in sopore et paralyfi dextri lateris LA MOTTE.^s Historiae foeminarum, quae a morte demum peperisse leguntur, exstant apud HOECHSTERVM,^t *Acta Nat Curios.*,^u SALMVTHVM,^v THOM. BARTHO-LINVM,^w *Acta Hassniensia*,^x HAGEDORNIVM,^y *Acta Breslaviensia*,^z HARVEIVM,^a SCHVRIGVM,^b *Ephemer. Acad. Nat. Curios.*^c et CHRIST. VATERVVM.^d Idem probant exempla foeminarum, quae prolapsu licet uteri laborantes, feliciter tamen suos foetus ediderunt; quae suppeditant nobis HARVEIVS,^e SAVIARD,^f MAURICEAU,^g FABRICIVS,^h aliudque citat VAN SWIETEN,ⁱ consentien-
te

l. hist. med. mir. p. 705.
m. syllepf. p. 200.
n. E. n. c. Cent. II. obser-
vat. 177.
o. Cent. II. obs. 36.
p. p. 31.
q. l. c. p. 266.
r. 1721. Mens. Nouembr.
s. l. c.
t. l. c. Decad. VI. Cas. III.
u. Vol. VII. obs. CXXVII.
v. observ. med. Centur. II.
Obs. I.
w. Hist. anatom. Centur II.
hist. 90.
x. Vol. II. observ. XXXV.

y. observ. med. Centur. III.
hist. 13.
z. Anni 1722. Mens. Mart.
a. l. c. p. 267.
b. Syllepf. Sect. II. Cap. I.
part. 15.
c. Centur II. obs. CLXXVII.
d. In peculiar. diff. de part.
hominis post mortem matris.
e. l. c. p. 269.
f. observ. chirurg. obs. 10.
g. l. c. observ. CCCXCVIII.
h. in peculiar. program. ann.
1748 edito
i. de prolapsu uteri §. VII.

te BIERLINGIO,^k BOURGEROIS^l et BIANCHI.^m Itidem his in casibus exulat nixus auxilium; cum vterus diaphragmatis actioni plane sit subductus. Eadem plane ratione partum in hernia vteri, vbi is, relaxatis admodum abdominis musculis, ad genua vsque propendit, leuiter tantum reclinatus est, feliciter euenisse legimus,ⁿ quo in casu vix aliquod a diaphragmatis actione in expellendo foetu expectari potuit auxilium, cum semper musculorum abdominis vel ossium pubis renixus adsit necesse est, si pressionem aliquam fortem in vterum exserere debet diaphragma.

§. 6.

Non vero solum ex his, quos antecedente §pho adduximus casibus, sed et plurimis aliis vis vteri, eiusque in edendo foetu efficacia satis superque elucet. Sic sanissimis foeminiis nonnunquam accidere videmus, vt sponte sua sine vllō adhibito nixu, partu suo defungantur. Memorabilem hac de re historiam inuenimus apud CHAPMANNUM, Anglum,^o vbi foeminae primo statim sub dolorum partus accessu ex improviso foetus cum vaginae prolapsu expulsus est. Pertinet etiam huc memoratu digna illa historia, quam HARVEIO^p debemus. Foemina erat, cui laborioso partu excoriata vagina post nouam impraegnationem profus coaluerat. Haec accedente parturienti tempore, summis doloribus vexata, abiecta omni feliciter perficiendi partus spe, iam de morte cogitabat, cum ex improviso sine omni nixu, disrupto omni quod coaluerat, foetus viuus protruderetur. Adiungo hic exempla foeminarum gibbosarum et difficile spirantium, quas, licet ob difficiliorem spiritus retentionem diaphragmatis motum vix virgere possint; facile tamen puerperii negotio defun-

ctas

k. vid. VAN SANDEN.

l. II. p. 39.

m. de generat. p. 114.

n. RYVSCH aduers. anatomi.

chirurg. Decad. II. observ. IV.

o. In observ. ad rem obstetr. pertinent. Cas. XIV.

p. l. c. p. 267.

etas esse legimus. Pertinent etiam huc illae foeminae, quas in summa debilitate, ut vix artus mouere potuerint, feliciter peperisse apud LA MOTTE legimus. Sed taceam de aliis exemplis huc iure referendis.

§. 7.

Ex casibus his, supra recensitis, quanta sit vteri ad partum perficiendum efficacia, quisque videt. Quod si vero vterum in statu parturientis praeternaturali vim exferere videamus tantam, ut destitutus vi alia quacunque, suis viribus foetum propellere valeat; anne tunc iure optimo concludere licet, ipsius vires in statu matris naturali multo maiores esse futuras? At deflectere paululum via hic liceat, et alatis autorum potissimorum de vtero sententiis, vim, quam eorum quidam ipsi tribuerunt, cum effectu comparare, qualis illa sit, inquirere, et de structura tandem vteri quae sentiam, quaeque autopsia docuerit, allegare.

§. 8.

Fuerunt, qui in ipso foetu vim partum efficientem quaesierunt. Sic HARVEIVS ait, posse foetum propriis viribus, coecoque impetu ex his angustiis sese extricare. Quae vero sit illa vis foetui indita non video; cum et foetus mortui, in quibus certe haec vis omnino desideratur, eodem modo in lucem edantur. Negare quidem omnino non ausim, quod vterus ad summum expansus mole atque motu foetus irritetur, atque huius stimuli ope ad sui contractionem sollicitetur; est etiam in turgore vitali partium foetus viui aliquid, quo resistendo efficaciam vteri melius quam molles laxaeque foetus mortui partes determinare possit; sed ne tunc quidem vis partum efficiens in ipso foetu quaerenda mihi videtur. Stimulus praeterea tantus admitti nequit, cum ratio sufficiens detur nulla, cur non hunc ipsum vterus in prioribus grauiditatis periodis experiatur; quo quidem tempore non minori vi a foetu crescente expanditur, et manus explorans foetus motum satis

superque percipit. Qualis vero, si res ita sese haberet, inde oriretur noxa, fingere sibi quisque potest.

§. 9.

Autorum alii vim solum elasticam vtero tribuunt: BOERHAAVE^q v. g. fibrae vteri, ait, non musculari potentia; sed communi aliqua vi elastica videntur agere; et HALLERVS^r fibras, inquit, musculares omnino adesse, et pollere vi elastica, cet. Mirum sane, quod hi viri, cum tamen et ipsi fibras vteri admittere videantur, nullam aliam vtero, ac vim elasticam inesse voluerint. Si vterus tibi musculus est, quo, quaeso, iure musculi cuiuscunque natura defraudare ipsum tibi licet? — An praeterea sola elasticitas tantis, ac supra §. 6. proposuimus, effectibus producendis par sit, valde haesito.

§. 10.

Haud multum a vi elastica, de qua in §pho antecedente loquuti sumus, differt vis, quam alii vtero adscripserunt, contractilis. Quod haec indita sit vtero, negari nullo modo potest; cum vterum sese contrahendi vi pollere, sub partum luce clarius videamus. Contractilitatem vero inortuam hanc denominare, quis est qui audeat. Perlegat is exempla supra allegata, in quibus matre mortua, sola vteri vi foetum exclusum fuisse, et igitur vim vteri, ut ait HARVEIVS,^s ab ipsa morte superesse refertur, consideret phaenomena alia sub partum obuia, et in contrariam sententiam ipsum abiturum esse, scio; licet et vnica tantum vice parientis sub dolore induratum vterum tetigerit.

In quibus praeterea vteri partibus haec contractilitas quaerenda esset? an in tota cellulosa? — Ingentibus haec opinio, si cui contendere ipsam placuerit, premitur difficultatibus. In nulla enim corporis parte tela tantos, quam

q. in praelectionib. academ. lect. BOERH. p. 31.

p. 37.

r. in institutionib. ad praec.

s. l. c. p. 67.

quam qui in utero obseruantur, effectus exhibet, cur, quaeso in solo utero? Haud quidem ignoro, totam cellulosam in plurimis morbis, quos inter febres nominare sufficiat, saepius ita contrahi, ut corpus vniuersum rigeat; sed rigorem hunc (quem an autores recte in sola telae cellulosae compage posuerint lis mihi adhuc sub iudice esse videtur) inapte cum uteri actione atque motu comparares, quem HARVEIVS vndosum se vidisse commemorat in recens enectae damae utero, porro in catellis VENETTE, et GRAAFIVS in cuniculo, motu vndoso peristaltico foetum expelli vidit; in cornibus uteri muris agrarii motum peristalticum suis conspexit oculis MYRALTVS;^c nec minus RYDBEKIVS^u uteri contractionem, quae post partum fit, cum vesicae constrictione comparat, in partu denique muliebri ipse RYVSCHIVS^v uterum moueri, eminere et manum propellere, inquit. Aliud sane argumentum in eo nititur, quod tela per omne grauiditatis tempus vsque adeo expansa, vim sese contraheudi tandem omnino amitteret; cum e contrario obstetricantem quemque fugere nequit, quam subitanea atque violenta uteri, ilico post partum peractum, fit constriction; ita, ut uterus, consentiente LA MOTTE, in recente puerpera non maior sit pugno. Probat idem BOERHAAVIUS^w dum ait, post partum viuus uterus coit in se ipsum, ut cauum omne deleat perinde ac vesica cet. et paulo inferius:^x Vidi uterum foeminae, quae decies et quater pepererat, similem certe virginiei uteri. Innumera alia eiusmodi adsunt exempla, quae adducere animus non est, cum pro rei veritate quotidiana spondeat experientia; quae quidem omnia uteri contractilitatem validiorem esse probant, quam quae telae viribus dicari queat. Satis enim vim uteri experiuntur obstetricantes, dum ita valide in partu constringitur, ut etiam manum debilitet. Ex eo denique apparet, quod

T a

pla-

t. Vademec. anatom. p. 554.

u. obseruat. post. tr. de duct.

acquos. p. 329.

v. obseruat. med. n. 39.

w. l. c. de mensuris, p. 37.

x. ibidem p. 21.

placentam, sanguinem grumosum, molas firmissime nonnunquam includat; haemorrhagiamque, quae ex disruptis tot vasis necessario sequi deberet, quaeque semper ingruit, si contractio eius vel a secundinis ab utero solutis et in eo restantibus, vel a mola vel a foetu ipso, abrupta placenta, nondum edito, impediatur, sistit. Hinc talibus in casibus citam talium corporum extractionem, ut uterus naturali sese contrahendi libertati restituatur, optimum praesentissimumque remedium esse, experientia confirmat. Sectione porro caesarea incisus, non solum ita fortiter sese constringit, ut omnem haemorrhagiam, quae ex dissectis tam amplis in utero grauido conspicuis vasis necessario sequi deberet, praeccludat; sed etiam brevi saepius tempore sine ullis externe adhibitis medicamentis vulnerariis consolidetur facillime, etiamsi foeminae fuerint morbosae atque debiles; ^y ruptus denique in partu uterus, vulnus quo egressus erat foetus, pene occluserit; ^z vel placentam per rupturam egressam firmiter compresserit. ^a

Tribuerunt alii, et quidem autorum illi, qui fibras musculares in utero nusquam se vidisse asserunt, contractionem uteri vasis sanguiferis, inter quos prae aliis recenseri merentur BOERHAAVE, ^b GORTER, ^c VIEUSSENS, ^d et WALTER. ^e Maiori quidem haec theoria gaudet verosimilitate, sed, si vim uteri eiusque effectus supra recensitos, cum vasorum uteri, licet numerosorum, vi comparas, non satis firmis niti videtur fulcimentis. Venis certe, quarum quidem numerus in matrice haud negligendus

y. conf. *memoires de l'Acad. royal. de chirurgie*. Tom. I. p. 634. et STORCHIVS in *append.* Tom. V. de morbis mulierum.

z. LA MOTTE observat. CCCXVI. *Ephemer. nat. curios.* Dec. II. ann. 9. observ. CXV.

a. *Ephemer. Acad. nat. curios.* Vol. II. observ. XLIX.

b. *prael. acad. edit.* HALLER. Tom. V. part. II. §. DCLXIII.

c. *exercitat. V. de act. vivent.* n. 41.

d. *nov. vas. C H. systema*, p. 15.

e. *Betracht. über die Geburtstheile d. weibl. Geschlechts* p. 26 sq.

gendus est, valida ipsius contractio iure tribui nequit, cum venas, quotquot earum in corpore humano reperiantur, fibris muscularibus destitutas esse anatomicae suadeant dissectiones. Vasis vteri arteriosae aliquid omnino tribuendum est; sunt enim ea vi instructae, qua pollent reliqui muscoli et ea simul via incedunt, qua, uti infra ex eorum descriptione patebit, efficaciam, ni expellendo, saltem dirigendo foetui addere possunt. Accedit quod, quae arctissimis flexionibus antea supra vterum ferebantur arteriae, nunc pene rectilineam viam legant et ideo summo nisu ad restituendum pristinum statum laborent. Iniuria omnino et nos fieri putamus, si striis tot tantisque musculosis, veris vteri musculis accedentibus, omnis potentia denegetur.

§. II.

Hisce pro viribus rite perpensis, iamiam alia pro fibrarum in vtero muscularium praesentia, mitto argumenta; tum quia e re mea, qui ex viribus vteri ingentibus vim ipsius muscularem euincere proposueram, haud esse cenfeo, tum quia Cel. HAVENSCHILD in dissertatione sua,^f varias de vteri structura opiniones refutasse reperio. Verum, si rationes pro et contra conferas, non videtur sane operae pretium, ea de re ulterius cauillari; licet incisorum alii fibras vtero admittant omnino nullas; ex quibus principem locum tenent BOERHAAVE^g qui, ut eius verbis utar, inquit „vulgo dicunt, cauum musculum esse (vterum) atque lacertos carneos habere; sed ego quidem nescio; ubi eos lacertos viderint; sed paulo inferius ipse ait „intus exiguam cavitatem continet, fibrosam, transuersis ductibus cet.; de vtero non impraegnato loqui hic BOERHAAVE videtur, cur autem in tali non appareant fibrae musculares, vid. apud HAVENSCHILD l. c. §. 12. HEISTERVS,^h qui musculo vteri nihil tribuit, fibras tamen musculares

T 3

vteri

f. dissertat. de musculof. vteri structura. Praef. LODER. Ien. def. MDCCLXXXI.

g. loc. cit. de menstruis, p. 14.

h. compend. anatom. n. 31.

uteri admittit. Structuram foeti uteri ARANTIVS,ⁱ ita describit „in utero habentibus talis eius substantia est, cui similem in toto corpore reperire minime liceat; est enim fungosa, spongiaeque maxime similis; non tamen simplex, sed in multos cortices fungorum quorundam modo, qui in arboribus nascuntur, facile divisibilis, et foraminibus, spongiarum vel punicis more peruia cet.“ Celluloso-vasculosam porro uteri structuram propugnarunt BOERHAAVE, ALBINVS, LIEBERKÜHN, GORTER, VIEUSSENS, LIEUTAUD, WALTER et WEISSE. Alii tandem uteri structuram ignorarunt, uti MALPIGHIVS, qui ignorare se inquit, quid uterus humanus sit, et nihil musculosum reperire; vide et SCHWARZMANN.^k Restant pauci, quorum mentionem facere non libet, alii vero horum veterum vel omnino non, vel non sedulo satis inuestigasse videntur, cum ipsius structuram ignorarint; cura paululum intentiori, qui telam cellulosam et vascula admittunt; omnium vero acuratissime illi, qui praeter telam et vascula fibras etiam musculares reperiere.

§. 12.

Multo tandem maior incisorum celeberrimorum, fideque dignissimorum est numerus, qui fibras uteri musculares suis conspexisse oculis asseruerunt; quorum quidem dicta, maxime ad rem pertinentia, allegare liceat. Sic SANTORINVS^l vidimus unum tantummodo, ait, eumque cauum musculus esse, cuius in puerperis potissimum non lacertuli internoscuntur modo; sed eorundem positus atque contextus luculentissime deprehenditur. VESALIUS^m memorat orbiculares transuersasque fibras, in illis quae iam aliquamdiu in utero gerunt, manifesto conspicuas

i. de human. foet. cap. I. p. 5 et 6.

k. dissert. de struct. uteri celluloso-vasculosa. Wittb. Praef. BOEHMERO def. 1784.

l. obseruat. anatomi. Venet. MDCCXXIV. obseruat. VI §. X.

m. lib. 5. cap. 15. p. 459.

cuas, quas vterus tum primum maxime requirit, quando foetum diu satis amplexum in lucem est editurus cet. NOORTWYCKⁿ vteri ad dimidium praeter propter terminum grauidi historiam narrat, in qua ipse hanc dat descriptionem, idem etiam (vteri) canum euidenter monstrabat strias multas, hinc inde sine certa lege dispersas, non in summitate tantum vteri; sed et passim alibi, priori tamen loco longe plures, sicque in genere decurrentes, ut ab orbiculari ductu non multum abluerent. At erant striae hae tam graciles, ut attentiori oculo et certa lucis viuide incidentis reflexione opus esset; secus disperebant, sub illis conditionibus perfectissime conspicuae. GRAAFIUS consentiente MORGAGNI^o de fibris per vteri substantiam dispersis sese contrahentibus loquitur. HALLERVS,^p ego inquit, sed omnino semel in vtero tertio mense grauido, fibras in vniuersum circulares vidi; deinde alias ex vertice vteri, per vtramque superficiem secundum longitudinem descendentes. Etiam ROEDERER^q fibras motrices, velut strias in vasorum interstitiis distributas vidit, et DIEMERBROEKIUS contextus musculares, quos ad expellendos foetus aptos esse crederat; cito autem a partu euanescere addiderat. Videantur porro CONROVS, VATERVS, BAVHINVS, S. LITTRIUS, FANTONVS, L. BARLES, MOEBIUS et alii.

§. 13.

Testimoniis allatis, illisque, quae praeterea a diligentissimis aequae ac fide dignissimis corporis humani scrutatoribus, quales RVYSCHIVM et HVNTERVM^r mecum omnino quisque praedicabit, est ut fusius addam in Ill. B. ME-

T 4

CKELII

n. Vteri grauidi anatome et historia, Lugdun. Batavor. MDCCXLIII.

o aduersar. anatom. omnia, Lugdun. Batavor. MDCCXXIII.

p. in annotat. BOERHAAV. prael. acad. p. 31.

q. Icones vteri human. obseruat. illustr. Goettingae. MDCCLVIII. Tab. III. p. 6.

r. vid. GVIL. HVNTER Tab. anatom. vteri humani grauidi, Tab. XIV. Birmingham. 1774.

CKELII eiusque *Filii* Dign. Praeceptoris, quorum vterque non in vno tantum vtero, vel in vnico eius statu fibras musculares viderunt, sed constanter et semper eodem modo decurrentes fibras haec luculenter obseruarunt. Rudis agendi modus, quo et ante nominati autores tam in disquirendis quam in exponendis vteri fibris vsi sunt, dum deglubendo potius quam secando in eas inquirerent, accusandus esse videtur, cur manca adeo habeamus hucdum earum descriptiones et, dum ab interna tantum vteri facie in eas inspexerint, quales se, detracta placenta vna cum membranis, offerant, semper de minus regulari et confuso earum tractu sermo fiat. Longe melior procedendi modus, iuxta quem ab Ill. MECKELII B. Patre ipsoque harum fibrarum dissectio ita instituta fuit, vt immensa sane opera et maxima subtilitate peritonaeum vteri ambitum quam tenuissime obducens remouerent, rationem sufficientem continet, cur hi Viri tam naturam vteri musculosam, quam verum eius fibrarum musculosarum tractum, eo melius enodare potuerint. Eo minori verborum copia in exponendis iis, quae repetita obseruatione confirmata fuere, opus erit, quo additi typi ita oculis loquuntur, vt naturam primo intuitu declarent. Ne tamen vlla ex parte desim, breuem addo harum fibrarum vteri musculosarum descriptionem, quam a natura aequae bene, ac ab ea delineationes desumptae fuere, hausi.

§. 14.

Duplex fibrarum musculosarum, vterum efficientium stratum adest, alterum superficiale, externum; aliud vero internum profundum, vteri cauum efficiens. Exteriores, peritoneo immediate suppositae fibrae varia directione procedunt; longitudinali ductu feruntur superiores, ab anteriori vteri facie supra mediam fundi partem ad vteri faciem posteriorem continuac. Descendendo ita pergunt ab vtraque vteri facie hae fibrae, vt radiorum in modum in vteri latera conueniant plurimae et tandem in musculosum teretem fasciculum, e longitudinalibus fibris effectum omnes

omnes conueniant, quem sub nomine ligamenti vteri rotundi hodie omnes agnoscunt, cui vero cruris musculosi nomen longe aptius tribui posset. Ex media hinc fundi vteri parte, obliqua et aliquatenus inflexa via et dextrorsum et sinistrorsum dehiscunt ita, vt nonnullis in locis, tam in superficie anteriori, quam in posteriori se inuicem decussent, nonnunquam etiam, vbi sibi occurrunt, ad inuicem nequentur; quae loca litteris a. in Tabula prima notantur. Quae a superiori et laterali fundi parte supra margines vteri descendunt, perpendiculari tractu late supra hos margines expanduntur, terminos tamen suos in crus musculosum faciunt. Hae praeprimis litt. u. in Tabula secunda insigniuntur. Tertia habetur huius strati externi directio, dum fibrae ipsius inferiores arcuatim supra inferiorem vteri corporis partem feruntur et transuerso ductu in vtrumque vteri crus musculosum terminantur. Infima haec fibrarum vteri series externa arcuatim et absciso quasi margine supra vteri collum terminatur, nudo relicto sub hac parte vteri collo; vid. litt. GG. et cc. Tab. primae. Vti directione differunt hae fibrae, ita et crassitie variant; vnus et dimidia lineae crassities est ea, quae strato huic externo in vniuersum conuenit; torosiores vero et ad duarum cum dimidia linearum crassitiem auctae habentur fibrae in vteri fundo, cum in inferiori corporis vteri parte a solita crassitie potius recedant. Quae latera vteri a fundo inde ad vsque crus vteri musculosum obtegant fibrae, crassiores pene reliquis omnibus sunt. Absque eximio vsu supra notata harum fibrarum decussatio locum non habet, cum in superiori et media vteri parte longitudinalibus et obliquis fibris interspersae tantum firmitatis addant, quantum transuersae inferiores per se possident. Omnium vero in ligamentum vteri rotundum finis, indubium reddit horum ligamentorum vsu, in eo positum, vt puncti fixi vires gerat, iuxta quod tam fundus ad vteri inferiora deprimatur, quam latera vteri decurtentur, simulque vteri parietes ad se inuicem cogantur.

§. 15.

Sub priori hoc strato habitant vasa arteriosa, infra dicenda, a maioribus venis stipata; iis vero substernitur profunda fibrarum series, in laterali praesertim vteri facie, vbi separatum est vteri externum stratum, conspicienda, vti ex Tabula altera addita apparet. Omni ex parte transverso ductu feruntur huius strati profundi s. interni fibrae et ita quidem circa fundum et corpus, vti ex iis locis, in quibus vasorum arteriosorum rami sub strato externo decurrentes per incisiones in hocce stratum factas apparet; praesertim vero ex laterali vteri parte, in qua trunci arteriarum adscendunt, luculenter patet. Idem pene est huius strati lineam et ultra crassi, cum externo finis, vt tamen profundiori aliquantisper loco supra vteri collum descendat. Huius profundi strati crassities non vbique eadem est; superiores fundum et vteri corpus ambeunt enim fibrae crassitie inferiores vincunt. — Eum omnino sub partu usum praestant, vt, dum externae vteri fibrae foetum deprimere et ex vteri cauo remouere nituntur, hae foetum retineant, minori tamen vi, cum tenuiores sunt externis. Superatae hinc ab externi strati praepollente vi cedunt; et foetui, quem retinere, quemque retinendo et constringendo quasi vteri collo obtulerunt, exitum concedunt. Eo minor fit colli vteri resistentia, quo hoc vel nullis, vel tenerrimis saltem fibris muscularibus, vteriori examini subiiciendis, munitum reperitur.

§. 16.

Expositis iam iis, quae de prima partus vi, vteri nempe fibris musculosis, tam dirigendo quam expellendo foetui paribus, noua habebam, eo speciosiora, quo elegantissimis et veritatis face lucentibus typis instructa habentur, tabularum fusiori explicatione dilatis; ad alteram vim partum et efficientem et dirigentem procedo.

Inepte sane is, qui primus ligamentorum rotundorum instituit scrutinia, ligamentorum nomine ipsa notasse, vel

vterum

uterum forte non impraegnatum examini subiecisse videtur. Haud enim oculo opus est armato, ut in utero grauido, quin imo in virgineo fibras musculares, tela cellulosa et vasis sanguiferis intertextas facili negotio internoscas. Has autem saepius vel omnino non, vel non adeo conspicuas apparere in non praegnantibus, minime mirandum est; siquidem nec in earum utero vlli, tum temporis, conspicui lacerti sunt. Tumente post impraegnationem utero, tument et ipsae ita, ut non solum distincte internoscere eas, verum earundem incessus et ductus facile persequi tibi liceat. Iam a Veterum nonnullis Anatomicis supra dicta prolata esse, et inter alios a *Vesalio* hisce verbis propositum fuisse deteximus. ^s „Anteriores autem, posteriores et superiores fundi vteri regiones nullis, quas contingunt, partibus adnascuntur; latera vero connascuntur membranis vasa utero deducentibus et uterum peritoneo valide colligantibus, exterioremque vteri tunicam producentibus, ac demum carnis illis fibris intertextis, quae duos efformant musculos, quorum beneficio uterus voluntario motu nonnihil sursum, dum mulieres illa trahunt et quasi colligunt, allicitur, quique adeo oblique prorepunt et qua uterum accedunt, adeo crassescunt, ut perperam vteri cornua illos musculos esse aliquando arbitratus fuerim. Nec minus *SANTORINVS*, ^c conspicuas valentesque lacertosas fibras in illis reperiri atque certo certius semel vidisse, suisque saepissime commonstrasse alumnis asserit ita, ut musculos potius, quam ligamenta appellare haec corpora, haud dubitet. Neque horum quis lacertulos, ait, aut in virginibus, aut in utero non gerentibus exquirat“ quoniam, quo satis sibi faciat, minus ex iis fortasse comperiet. Id enim in puerperis aut praegnantibus inquirendum est, in quibus nobis id intueri ac demonstrare facillimum fuit. Videantur porro *MORGAGNI*, ^u qui ipsa

s. de human. corpore Tab. u. l. c. aduersarior. IV. animae
I. 5. cap. 25. aduers. XXVI.
t. l. c. cap. XI.

ipsa in puerpera se vidisse, inquit, ita sanguine distenta, ut eorum latitudo medii manus digiti latitudinem aequaret; et COWPER,^v utpote qui in praegnantibus quadruplo crassiora esse ait. Strias tandem fibrosas longitudinem sequentes detexerunt in illis ARCHANGELVS, BAYLIVS, LIEUTAUD, atque alii, quorum mentionem non faciam. Haud sane absimiles sunt hi muscoli illis, qui funiculos ambiunt spermaticos, quae forte causa fuit, cur multi anatomici cremasterem foeminis tribuerint.

§. 17.

Vt maior, harum partium, cum ipsa vteri conueniens potentia appareat, addo earum disquisitionem, prouti eam varia obseruata confirmarunt: Certissime fibris carnis constat ligamentum rotundum, rectilineo tractu ab vtero descendentibus, vasa tam venosa, quam arteriosa, intra ligamentum decurrentia, ambeuntibus. In musculosas has fibras terminantur omnes strati vteri externi fibrae ita ex omni quasi vteri puncto, ut a medio inde fundo, tam supra utramque vteri superficiem, quam in marginibus mox rectilineo, mox obliquo, nunc transuerso tractu radiatim in hoc ligamentum tanquam in centrum conueniant. Ex his fibris effectum vteri lateribus pressim adiacens, ad abdominis annulum fertur, quem antequam permeat, retro muscoli transuersi abdominis fasciculum inferiorem sub spina anteriori superiori ossis Ilium prodeuntem, cuius fibrae obliquo tractu supra inferiorem abdominis regionem descendunt; et ante arteriam epigastricam et circumflexam Ilium internam, e crurali prodeuntibus, in cellulosa extra peritoneum posita, laxa, collo vteri expanso adiacens procedit. Dum ergo omnia in statu naturali sunt, serpentino aliquantisper tractu viam pone crus obliqui externi transuersim legit, deletam in delineatione, ut terminationes huius ligamenti eo melius distractae conspici potuerint. Non vnica vero, ut creditur, terminatione, finem suum faciunt fibrae huius
cruris

cruris musculosi rectilineae; sed praeter cutaneum fasciculum, notum eum, qui in cutem montis Veneris abit; tres adsunt fasciculi, qui cum abdominis musculis commiscentur. Eorum primus cruscum carneum efficit, pollicis distantia sub spinae anterioris superioris ossis Ilium a posterioribus et externis ligamenti fibris oblique supra arteriam epigastricam descendens; arteriolam serpentino ductu ex arteria spermatica externa ad ligamentum adscendentem comitem habet et in fasciculum inferiorem musculi transversi fibrillas suas dimittit. Intimiori huius crusculi scrutinio facto, apparet: non simplici sine illud cum musculo transverso commisceri, sed triplici sine partim pone fasciculum ab adscendente abdominis musculo in transversum delato, partim ante hunc in transversum abire; vti ex tabulae adiecta explicatione fusius declaratur.

Secundum cruscum musculosum ex interioribus ligamenti fibris producitur immediate ante arteriam epigastricam, descendendo oblique ante venam huius nominis, et ante arteriolam spermaticam externam, cum ligamento rotundo extra abdominis annulum continua, pergit et denique fibras suas expandens in eundem fasciculum musculi transversi abdominis, in quem triplici sine abit cruscum primum, terminatur et cum illius fibris miscetur.

Tertium ligamenti huius cruscum carneum, pollicis fere distantia a secundo remotum, pone crus externum musculi oblique descendens, ab internis ligamenti fibris secedit, obliquo ductu ad anteriora et intus pergens, pone arteriam spermaticam externam pergit et ex carneo in tendineum mutato sine, cruri externo musculi oblique descendens s. ligamento Poupartii inseritur.

Reliquae tandem ligamenti rotundi fibrae, copia omnino minutae, ita vt ligamenti crassities vix dimidia illius sit, qua ex abdomine exibat, in vnum tamen fasciculum teretem collectae, in interstitium crurum annuli abdominis, cellulosae laxae ope illis annexae, interiora eorum petendo feruntur: annulum ipsum transeunt et tandem,
muta-

mutatis fibris carneis in laxe tendineas, has cum cellulosa montis Veneris et cum cute hanc obtegente commiscens, arteriolae spermaticae ramis ipsis interspersis.

§. 18.

Ex data descriptione crurum horum multiplex, solo ad Muscularem naturam respectu habito, patet vsus. Colligendo omnes supra vteri faciem externam, varia directione incedentes fibras, in vnum fasciculum, cum externa montis Veneris firma cute nexum; non potest fieri, quin, fibras suas ad hocce punctum fixum decurtando, omnes superiores hac insertione vteri partes, detrahent: fundum hinc non solum, sed etiam latera et faciem vteri vtramque ad interiora et inferiora vrgebunt, sicque non expellendo tantum, sed et dirigendo foetui inseruient, quem vna cum strato transuerso profundo arcte ambiendo limitant et eo rectius ad destinatum locum vrgerent, quo a superioribus ad inferiora vires suas dirigunt. Eo maior fit horum crurum carneorum potentia, quo trium crurculorum ope intendatur. Ex contractis enim sub dolore muscoli transuersi abdominis fasciculis, tantam ipsae horum fibrae acquirunt firmitatem, vt hisce crurculis maiori cum robore punctum fixum suppeditare possint, in quod nitendo maxima vi decurtari possunt eae fibrae, quae ex ambitu eorum posteriori et interno ex variis vteri partibus in eadem conueniunt. Vt sane non leuem huius s. d. ligamenti vsus ad efficiendum et naturalem seruandum partum videamus; nec de emolumentis ex eo pro solutione et expulsionem placentaе, post partum peractum redundantibus; et quantum in expellendo ouo abortiuo et molis valeant, quisquam haesitare possit.

§. 19.

Vt promissis stem; addo Arteriae Vterinae per Muscularem vteri grauidi substantiam distributae historiam. Inspiciendo tabulam alteram, quae huius arteriae tam truncum

cum, quam ramos exacte expessos ob oculos ponit, non parum lucis descriptioni addetur. Oritur arteria vterina ex arteria hypogastrica e regione processus transversi primae vertebrae spuriae ossis sacri, sub arteria umbilicali, diametro eius ad unam et dimidiam lineam adaucta. Descendendo inter corpus ossis Ilium idemque ossis Ischii et cervicem vteri a capite foetus expansam, sub linea ossis Ilium semicirculari, quae aperturam pelvis superiorem efficit, mox exhibet *arteriam vaginalem* recto tractu inter levatorem intestini recti antrorsum in vagina procedentem, in eaque finitam. Exhibito hoc ramo, ultra pollicis distantiam, parum incurvo tractu descendit, vteri cervicem inter et vreterem, nullum ramum exhibens. Tunc vero sursum et retrorsum *retrogradum* dat *primum cervicis vteri* ramum, dimidiae lineae diametri, in huius et infimae corporis vteri partis substantiam furculis suis finitum. Curvatura per tres ab hoc ramo lineas in hac arteria subnata, *ramum* exhibet *vesicalem* antrorsum euntem, dimidiae lineae diametri, ad cervicis vteri anteriorem et posteriorem vesicae faciem terminatum. Hinc arteria vterina serpentino tractu inter ossis Ischii corpus eiusque ramum descendentem, circa vreterem voluta et inter vteri cervicem descendit, a levatore intestini recti tecta, diametro paulum minuta, cum hicce locorum unum pollicem cum quatuor lineis aequat, a capite foetus compressa. Retro vesicae urinariae sinum, non longe ab vreteris insertionem remoto loco, reflectitur, et arcu angusto facto, sursum versus vterum adscendendo, quae antea descendendo viam legerat, pergit et rectilinea pene via iuxta vteri lateralem partem assurgens, ad fundum tendit. Ex hoc arcu primus ramus ad posteriorem *cervicis vteri* partem ita *transverso et retrogrado* tractu fertur, ut in hanc et in ipsum vteri osium ramulis suis finiatur; ultra dimidiam lineam diametro habens. *Infima cervicis arteria* quatuor linearum distantia ab illo ex hoc arcu provenit et ad anteriorem et infimam cervicis et orificii vteri partem ramis suis incedit. — Qui tunc

tunc proximo ab inuicem loco e reflexa et iam iuxta vteri ceruicem adscendente arteriae parte exsurgunt rami, prior *minor*, alter *maior ceruicis vteri anteriorem* partem prospiciunt, simulque in vesicae vrinariae fundum et superficiem posteriorem ramulis suis terminantur.

§. 20.

Exhibitis septem hisce ramis, ceruici proxime alligata, magis tamen anteriora versus directa inter os pubis et vterum, arteria vterina, et hic a leuatore intestini recti tecta, perpendiculari pene ductu adscendens, octauum exhibet, angulo semirecto e trunco prodeuntem et *in ceruicis anteriorem* parietem ramis suis terminatum. Non longo ab hoc spatio exit *nonus*, *superficiem ceruicis lateralem*, pone arteriam Iliacam primitiuam legens et in duos maiores ramos in superficie ceruicis externa distributus, et hos in huius vteri partis substantiam mergit. *Decimus* minor, ab arteria crurali plane absconditus, eandem viam legit. Reliquis maior, *undecimus* huius arteriae ramus angulo acuto, postquam vltra pollicis distantiam iterum adscendendo emetita est arteria vterina, in ea vteri parte, vbi corpus cum ceruice conuenit, adscendendo, retrogrado ductu, *uterinum posteriorem*, sub strato vteri externo in stratum profundum ad posteriorem corporis vterini faciem pergit in eaque obliteratur. Insequitur hunc *duodecimus* ramus, *arteria vterina inferior secunda*, vnum pollicem cum duabus lineis ab undecima distans; vnus lineae diametro acuto angulo prodit ex arteria vterina et fursum antorsumque tendens in duos ramos finditur, quorum anterior sub collectis iam fibris cruris musculosi vteri mox iterum in ramum superiorem et inferiorem abit; inferior in ceruicem vteri inter duo vteri strata musculosa pergit, superior vero in profundam vteri carnem absconditur. Posterior obtusissimo angulo enatus retrorsum et profunde pergit sub vteri strato externo in substantiam vteri carneam, quae corporis vteri inferiorem partem efficit. Retrogrado ductu

ductu pergit ultra pollicem iterum a duodecimo ramo remota *arteria uteri tertia*, *retrograda* et ad inferiorem et posteriorem uteri corporis locum reflexa quasi pergens et in profundum stratum musculosum absuinta.

§. 21.

Decimus quartus arteriae uterinae ramus, omnes huc dum ex ea productos diametro superans, *uterinarum arteriarum quarta* iterum pone radiatas strati uteri musculosi externi fibras ante stratum transversale profundum transverso ad anteriorem uteri superficiem ductu fertur; trium vero linearum ab ortu distantia in duos ramos abit, superiorem *Coronariam arteriam Uteri inferiorem* et inferiorem internam *utero et cervici communem*. Superior maior transversum sub radiatis ligamenti uteri rotundi fibris fertur, ad superficiem uteri inferiorem continuatus, ubi trans ligamenti s. d. rotundi radiatam basin peruenit, in duos ramos finditur, quorum quilibet variis ramis tam correspondenti ramo lateris oppositi, corona circa uterum facta; tum arteriae coronariae uteri superiori ascendentibus ramis infra stratum uteri profundum inosculatur. Inferior ramus tres exhibet ramos, anteriorem, descendentem et retrogradum. Ramus descendens retro ligamentum rotundum inter arteriae uterinae truncum et stratum profundum fertur et in plures ramos divisus in stratum hocce finitur. Retrogradus pone arteriam uterinam transversum in superficiem uteri posteriorem migrat, et supra eam in stratum profundum mergit. Eadem sunt rami anterioris in superficie uteri anteriori fata.

§. 22.

Emetito sex fere linearum ab hoc ramo spatio, dilatatur arteria uterina et dividitur in tres ramos, Maximum, *Arteriam coronariam uteri anteriorem magnam*; medium: *Arteriam coronariam uteri posteriorem* et minimum: *Anastomoticam externam* s. arteriam *Spermatico-uterinam*.

nam. Exterior hic ramus, vnius lineae diametrum non superans, sub strato externo transuersim incedens primo, dein superficiem vteri legens adscendendo arcuatim ad tubam Fallopii pergit et post trium linearum decursum in duos ramos secedit, externum et posteriorem *tubario-anastomoticum externum*, internum et anteriorem, *tubario-uterinum*. Horum prior quatuor ouario largitur arterias, in illius marginem rectilineum continuas, eiusque substantiam penetrantes. Partem tubae fimbriis munitam exinde adit et exhibitis in tubam ramis, tandem anastomosi in arteriam tubario-uterinam terminatur. Ultimo ramo serpentino tractu ab ouario descendente, recuruo ductu in arteriam spermaticam internam desinit, pone vterum descendentem. Arteria vero *tubario-uterina* inter duo vteri strata muscularia pergens in distantia quinque linearum ab ortu exhibet *Anastomotico-tubarium ramum internum*, huius inferior ramus cum *Anastomotico tubario externo* supra dicto, emissis antea in tubae internum finem ramis, iungitur; finitur per ramum *tubario-uterinum internum* partim in tubam, partim prope eandem in stratum vteri profundum delitescentem. Superstes truncus mere in vterum absimitur et tribus ramis, posteriori, medio et anteriore in vterum ita terminatur, vt ad vteri fundum praesertim cum anteriori ramo assurgens, partim in substantiam vteri profundam, partim in anastomoses ex vno in alterum vteri latus, partim inferiora versus in coronariam vteri anteriorem magnam terminetur.

§. 23.

Coronaria vteri maior, anterior lineam cum dimidia diametro superat et hoc nomine eo maiori iure insignitur, quo cinguli in modum circa anteriorem corporis vteri faciem fertur et tam ratione trunci quam ramorum pluries ab vno latere ad aliud vteri pergit et factis anastomosibus ita nequitur, vt, cum a posteriori coronaria idem in posteriori vteri superficie fiat, pluries his arteriis ita amplectetur

tur uterus, ut eo sanguinis circulo aequè bene prospectum sit, ac contractione sua hae arteriae viribus uteri musculosis aliquid omnino addere valent.

Circa lateralem uteri rotunditatem ascendendo inter duo uteri strata ad anteriora pergens truncus, tres dat ramos *anteriorem inferiorem, anteriorem superiorem et posteriorem*. Inferior transverso ductu per unius et dimidii pollicis spatium pone radiatam cruris uteri musculosi basin supra stratum profundum progressus, acuto angulo bifurcatur et cum superiori ramo tam anastomosi facta cum ramo anteriori superiori, quam furculis in profundam uteri substantiam missis finitur; inferiorem vero anastomoticam et pone stratum externum fibrarum uteri cum coronariae magnae trunco sursum, deorsum cum coronaria inferiori minori supradicta, circa uteri faciem anteriorem continuam anastomosi efficit, plurimis inter duo strata insulis factis, e quibus plurimi rami in utrumque stratum musculosum producantur. *Superior anterior*, siue medius ramorum, lineam diametro aequans, circa se ipsum, circulari pene directione intortus, ramos duos profundos exhibet, sub trunco arteriae coronariae, latera uteri ipsius profunde petentes. Hinc serpentino magis quam reliquae tractu a radiatis uteri fibris abscondita, sed ita tenui eorum strato obiecta, ut per idem et a peritoneo tectum in progressu suo conspici possit, triplici anastomosi in coronariam magnam, in coronariam inferiorem, tam dextram, quam sinistram, terminatur. Posterior trunci *coronariae magnae* ramus angulo fere recto, circa uteri latus ad superficiem eius posteriorem fertur et pone ramum tubario-uterinum in duos ramos uterinos divisus, inter utrumque substantiae uteri musculosae planum ascendens, in externam aequè ac internam uteri carnem ramis suis pergit, quorum minores cum tubario-uterinae ramis anastomosis conueniunt. Truncus ipse, arteriae uteri *coronariae anterioris magnae*, diametro semper lineam cum quarta illius parte superans antrorsum parumper ascendendo

dendo pergit et ex vno latere in aliud vteri transuerso maximoque arcu pergit, ramum anastomoticum deorsum praesertim cum coronaria inferiori, lateraliter, sursum vero cum coronariis superioribus arteriae tubario vterinae ita inosculatum, vt a ceruice ad fundum vsque tam longitudinali, quam transuerso tractu intra substantiam vteri musculosam profundam hisce anastomosibus reticulatim quasi obtegatur vterus.

§. 24.

Vltimus denique arteriae vterinae ramus, *Arteria vteri coronaria posterior* vniam et quartam lineae partem diametro excedens, non longe ab ortu suo remota, ramum exhibet non minimum, partim circumflexum et recurrentem, profunde in substantiam vteri musculosam continuum in anteriori vteri facie, partim transuerso ductu supra transversale vteri stratum internum pone ovarium continuum. Truncus ascendendo ad posteriorem vteri faciem oblique transuersim incedit; exhibitoque ramo deorsum in vteri corporis inferiorem partem profunde descendente, ipse superficiem vteri posteriorem legit et truncus suo in truncum eiusdem arteriae lateris oppositi ita finitur, vt aequae ac in superficie anteriori rami exinde sursum deorsumque pergant ad efficiendas vbique anastomoses et constituenda retia, sanguinis ad vterum appulsui miro modo fauentia.

Ex inspectione eiusdem Tabulae secundae apparet: ab eadem arteria hypogastrica, cuius maximum truncum, arteriam nempe vterinam exacte indigitauimus, alios ramos arteriosos produci, genitalium muliebrium vsui inseruientes, quo pertinet arteriae vaginalis et pudendae communis truncus, tam in vaginam, quam in genitalia externa finitus sub reclinato leuatore intestini recti continuus. Nec a scopo alienum fuit; arteriam epigastricam inferiorem, ex arteria crurali procedentem, cum enata ex eadem arteria spermatica externa ob oculos ponere, cum et nutritioni

erurum vteri musculosorum et inter fibras horum crurum sursum pergendo, anastomosisibus cum arteriae vterinae ramis inferiunt. — Quae vero sit arteriae vterinae iuxta vteri latera in ceruice et corpore huius organi positio; et qua via incedant notatu maxime dignae arteriae vteri coronariae, tenui strati externi fibrarum serie tectae ex Tab. prima cum appositae explicationis lustratione patebit.

§. 25.

Vires tandem, quarum ope partus efficitur, restantes recensendae veniunt; quas quidem obiter modo tangere eo minus superuacaneum duco, quo frequentiores autorum de his nobis exstant sententiae, quoque clarins agendi earum ratio patet. De valida enim musculorum abdominis actione quisque persuasus sit, necesse est, qui, sub dolorum verorum accessu manum parturientis abdomini applicauit. Quod et Diaphragma, vterum contra resistentes abdominis musculos premendo, multum ad foetus expulsionem conferat, fingere quisque sibi potest. Animum vero si ad communem harum virium actionem vertas easque a superiori et anteriori praesertim parte in Vterum premere consideres; non virium expellentium solum, sed etiam dirigentium ex parte nomine eas insigniri fas esse, iterum patet.

EXPLICATIO TABVLARVM.

Tab. VI.

AD DIMIDIAM PARTEM DIMINUTA.

Vteri grauidi ab anteriori facie conspicui fabrica musculosa; remoto quam subtilissime peritonaeo, strati externi oblique radiati et interni transversalis decursus a fundo supra anteriorem vteri superficiem apparet.

I. Ossa, musculi et partes extra vterum reliquae.

1. Vertebra dorsi octaua.

V 3

2. Ver-

2. Vertebra dorfi nona.
3. 3. Costa vtrunque nona et
4. 4. — — decima in dextro latere dissectae et reclinatae; in sinistro resectae tantum.
5. Costa vndecima sinistri lateris ad apicem cartilaginis vsque antrorsum prominentem.
6. 7. 8. Diaphragmatis portio, quae inferioribus costis adhaeret.
9. 9. 9. Musculi transuersi abdominis ad easdem costas adhaesio.
10. Dextri lateris portiuncula musculi oblique adscendentis, per incisionem transuersam apparens; exinde musculi abdominales in hoc latere reclinati, peritoneo ab utero remoto a litt. q. q. ad b. b. habentur.
11. Musculorum abdominis dextri lateris inferior pars cum peritoneo: a. a. ab iis separato.
12. Musculi abdominis sinistri lateris peritoneo obtekti, quod per litt. a. a. notatur, vti musculi abdominales ipsi litt. r. r. r. r. insigniuntur.
- Γ. Γ. Crus internum musculi oblique descendens sinistri, versus os pubis alterius lateris oblique, decussantibus se cum opposito fibris, descendens.
- Δ. Crus externum eiusdem musculi cum intermedio hiatu inter crura, annulum abdominis efficiente, per quem egrediuntur:
- s. Crus fibrarum vteri sinistrum s. ligamentum vteri rotundum sinistrum, cuti Montis Veneris insertum.
- t. arteria spermatica externa.
- Pone ligamentum Poupartii emergunt:
- u. Vena cruralis sinistra.
- v. Arteriae cruralis truncus.
- w. eius ramus profundus.
- x. tuberculum ossis pubis dextri lateris.
- y. idem sinistri lateris.
- E. Crus internum musculi oblique descendens dextri.
- Z. ⊙. Ossium pubis anguli prope symphisin.

- H. A. Ossium pubis rami horizontales.
- Π. Acetabulum sinistrum.
- R. Os Ischii sinistrum.
- Σ. T. Foramen osale peluis dextrum et sinistrum.
- Φ. Φ. Φ. Pinguedo montis Veneris.
- Χ. Χ. Χ. Mons Veneris.
- X. Arteria aorta cum intercostali decima ex ea emergente.
- Y. Y. Portio partis diaphragmatis costalis resectae in utroque latere.
- Z. Renis sinistri extremitas superior et superficies anterior.
- B. Fundus vesicae urinae a peritoneo ita tectus, ut hoc a muscibus abdominalibus tenso et continuo tractu, missa superficie vesicae posteriori, ad uteri collum pergat.
 - a. a. peritonei a muscibus abdominalibus reclinati.
 - b. b. b. b. eiusdem ab uteri collo separati est antierius revoluti margo.

II. Uterus ipse.

- C. C. Colli uteri a capite foetus supra vesicam urinariam expansi, peritoneo tecti, pars inferior.
- D. D. D. Cervicis uteri superior pars sub strato muscolari interno, membranacea, tenuis, nullis fibris distincte muscibus praedita.
- E. Ligamentum uteri rotundum dextri lateris s. crus musculare dextrum uteri ex fibris musculosis longitudinalibus, facile carneo suo habitu a vasis iniectione repletis distinguendis, constans. Peritoneo ab his fibris et ab ambeuntibus ex uteri superficie ad idem tendentibus separato oblique longitudinalium in idem terminatio et strati fibrarum oblique transuersalium circa externam eius superficiem habitus apparet.
- F. Ligamentum rotundum, siue crus uteri musculosum sinistrum, cuius terminatio in peculiari Tabula annexa habetur.
- G. G. G. G. Strati muscoli oblique transuersi supra corporis uteri partem inferiorem in superficie anteriori expansio.

- c. huius strati inferior finis supra colli vteri anteriorem superficiem, sub quo membranacea tantum adest vteri colli substantia.
- d. crus dextrum s. finis huius strati inferioris interni circa ligamentum rotundum ad peritonaeum adhaerens; tenuis est haec fibrarum muscularium expansio.
- d. crus sinistrum s. finis eiusdem strati et adhaesio ad ligamentum vteri rotundum; expansae magis in hoc latere sunt fibrae huius strati ob liberio rem et rectiorem ligamenti vteri rotundi descensum, quo longe contractior est directio ligamenti sinistri.
- f. eiusdem strati oblique transuersi ad crus musculare vteri s. eius ligamentum rotundum adhaesio, quae in sinistro latere latior et magis expansa ad ligamentum rotundum sinistrum pergit et partim ad anteriorem huius ligamenti partem, partim a crure fibrarum superiorem oblique longitudinalium vteri tecta ad posteriorum eiusdem cruris faciem pergit.
- H. Strati interni vteri inferioris a posteriori vteri superficie ad ligamentum rotundum dextrum, trans colli substantiam et arteriam vterinam, adhaesio.
- g. g. margo huius strati inferior, sub quo collum membranaceum est.
- h h. incisio facta in stratum inferius, vbi interni strati transuersalis tractus et crassities linearis huius strati in superiori et inferiori huius vulneris labio vt et directio fibrarum transuersalis obseruatur.
- I. I. I. I. Strati externi superioris supra vterum a fundo trans superficiem anteriorem expansio, vbi apparet, fibras has, a fundo antrorsum prodeuntes supra vteri superficiem anteriorem ita distribui, vt ad latera radiatum descendentes fere longitudinali tractu circa conuexitatem vteri ad ligamentum vteri rotundum ferantur. Anteriores et mediae huius strati fibrae magis obliquae et in media superficie anterioris parte decussatae habentur, dum inferiores magis transuerso tractu pergunt.

- i. i. i. i. strati huius externi inferior finis; naturali crassior apparens, ut eius limes, et crassities appareant cum tenuiore sine tam in peritonaeum quam in stratum inferius terminetur.
- K. K. incisio in hoc stratum obliquum externum facta, ut directio obliqua et crassities appareant conspicuo intra ipsam simul arteriae uterinae ramo inter varias huius strati laminae.
- l. l. l. l. loca in quibus huius strati uteri muscularis externi fibrae vario modo decussatae cernuntur ut dextri lateris fibrae mox tectae a sinistris, nunc vice versa reperiuntur.
- K. Collectio strati externi musculosi oblique radiati ab anteriori superficie in crus musculosum uteri dextrum.
- L. Eadem eiusdem strati a facie uteri posteriori.
- M. huius posterioris et superioris uteri strati insertio in ligamentum s. crus uteri dextrum.
- N. N. Collectio strati radiati oblique longitudinalis externi superioris in ligamentum rotundum sinistrum.
- O. O. Fibrae musculares trans fundum uteri antrorsum rectilineo fere tractu ad superficiem anteriorem extensae.
- P. P. fibrae strati externi muscularis magis obliquae versus ligamentum rotundum descendentes.
- Q. fibrae rectilineae laterales circa uterum ad ligamentum rotundum utrumque tendentes; in dextro latere circa tubam et vasa venosa conspicuae feruntur.
- R. R. Superficie posteriori stratum longitudinale tubam inter et vasa uteri apparens, ad latus uteri dextrum descendens.
- S. Tuba Fallopii dextra.
- T. T. T. Plexus ramorum venosorum uteri in plexum ovarii venamque spermaticam dextram redeuntium.
- U. Arteria uterina dextra retro ligamentum uteri rotundum dextrum rectilineo tractu ad uteri fundum ascendens.

m. ramus eius ad vterum primus, anterior, inferior in stratum transuersale inferius plurimis furculis terminatus.

V. Continuatio huius arteriae recto tractu et sub strato musculari exteriori ad superficiem vteri posteriorem demersio.

W. Locus diuisionis huius arteriae in duos ramos per dissectionem strati muscularis externi e regione ligamenti vteri rotundi, dexter.

n. Arteria coronaria vteri anterior dextri lateris maior.

o. posterior eadem minor.

p. p. p. Arteriae coronariae vteri anterioris ramus anastomoticus maximus cum eodem sinistrae pone stratum radiato obliquum ita decurrens, vt apprime appareat, flexuosum arteriarum vteri ductum omnino a grauiditate in magis rectilineum mutari. Proueniunt ex hac maxima anastomosi aequae ac ex aliis eiusdem arteriae ramis plurimae arteriae inter vteri strata continuatae, quae, licet litteris nullis notatae, tamen in tabula expressae habentur.

Nec silentio praetereundum esse censemus diametri arteriae sursum tendentis augmentum, quod a natura desumptum apparet ex comparata arteriae dimensione in V. ratione ad U. habita, licet ramum iam ediderit litt. m. notatum; aucta iterum in W. nec minuta vere in n.

Tab. VII.

AD DIMIDIAM PARTEM DIMINUTA.

Eiusdem vteri grauidi fibrae musculares et vasa arteriosa dilatata, a latere.

I. Ossis sacri facies articularis dextra.

II. Tuberositas ossis Ischii dextri.

III. Os pubis dextrum.

IV. Vertebra dorsi octaua.

V. Vertebra dorsi nona.

- VI. Costla octaua s. spuria prima.
VII. Costla nona.
VIII. Costlae decimae diffractae per muscolum diaphragmatis protuberantia.
IX. Costlae vndecimae finis.
X. Costlae duodecimae per muscolum abdominis transuersum prominens apex.
A. Diaphragmatis pars costalis.
a. resecti diaphragmatis finis.
B. Musculi abdominis transuersi pars.
C. D. E. Musculorum dorsaliu[m] et abdominis cum cute resectio.
F. Musculi Psoae resecti pars.
G. Musculi recti et oblique descendenti[s] abdominis pars prope os pubis resecta et filis distracta, vt transitus ligamenti vteri rotundi per anulum abdominis eo melius conspici queat.
H. Crus oblique descendenti[s] abdominis internum.
I. I. Crus externum.
K. K. K. Musculus leuator intestini recti resectus in b. sectio eiusdem transuersalis.
L. Pinguedo montis Veneris.
M. Labium pudendi dextrum.
N. Nympharum dextra.
O. Ostium vaginae.
P. Ani orificium.
Q. Vesica vrinaria sub ossa pubis latens a peritonaeo, sursum tracto vtero adhaerente, denudata.
R. Vreter dextri lateris.
S. Renis dextri portio.
T. T. Vteri fundus strato musculo[s]o externo pene rectilineo obductus.
U. U. U. U. Vteri corpus a latere spectandum.
c. c. c. strati muscularis externi, oblique radiati terminatio in ligamentum vteri rotundum dextrum resectum pollice, vt arteriae vterinae tractus conspiciatur.

d. d.

- d. d. d. sectiones variae per stratum vteri externum factae, vt arteriarum decursus conspiciatur.
- e. e. e. Sectio princeps per hoc stratum facta, vt arteriae visui offerantur.
- f. f. stratum transversale profundum eiusque supra vteri collum terminatio.
- g. g. Sectiones strati vteri profundi in variis locis, vt vas forum in vteri substantia decursus appareat.
- h. h. Sectio per stratum externum vteri in anteriori cervicis parte facta, vt huius crassities appareat.
- V. Colli vteri membranacei non musculosi, sed membranacei lateralis portio a capite dilatata.
- W. Crus vteri musculosum dextrum ex radiatim collectis fibris ortum, vnus fasciculi ope in crus musculi oblique descendente internum, altero in pinguedinem Montis Veneris terminatum.
- X. X. Peritonaeum a collo vteri resectum reclinatum, nunc complicatum.
- Y. Y. Tuba Fallopii dextra.
- Z. Z. Ovarium dextrum.
- i. ligamentum a peritonaeo effectum, vtero ovarium annectens.
- A. Aorta ad nonam dorsi vertebram.
- k. arteria intercostalis ex aorta proueniens, nona.
- B. B. Arteria Cruralis s. Iliaca externa.
- l. arteria epigastrica ex ea proueniens ad muscolum abdominis rectum tendens.
- m. Arteria spermatica externa in crus musculare dextrum vteri tendens, diuisa in
- ii. ramum descendente, in idem crus et in Montis Veneris adiposam tunicam, postquam per ligamentum vteri descendit pergens; et
- o. ramum adscendente, in crus musculosum dextrum et vterum ipsum finitum, pone radiatas vteri fibras cum arteria vterina communicantem.

Nutritia est haec arteria ligamenti rotundi et anastomotica simul cum arteriis vteri, vt et his opem ferre valeat, diametro per grauiditatem aucta.

- γ. Arteria vmbilicalis membranacea, resecta.
- Δ. Arteria vterina mox ab origine sua inter os sacrum et collum vteri ex arteria hypogastrica egressa. Descendendo ad latus ceruicis vteri parum flexuosa ad vesicam vsque vrinariam peruenit, exiguo tunc arcu facto, rectilineo pene tractu ad vterum adscendens. Antequam vero ad vterum pergat, ramos exhibet.
 - α. exiguam arteriam vaginalem ad clitoridem tendentem.
 - β. ramum ad vteri ceruicem retrogradum.
 - γ. ramum vesicalem.
 - δ. ramum quartum in vaginam demersum.
 - ε. ramum ceruicis vteri infimum anteriorem.
 - ζ. furculum ceruicem vteri inter et vesicam vrinariam procedentem.
 - η. Maiorem ad vteri ceruicem pergentem ramum.
 - θ. octauum, ad ceruicis vteri parietem anteriorem procedentem.
 - ι. ι. Posteriores vteri ceruicis cum trunco in inferiorem cum
 - κ. ramusculo in superiorem et posteriorem vteri ceruicis partem tendentem.
 - λ. Ramus vterinus primus, posterior inferior.
 - μ. Ramus vterinus secundus, mox in duos ramos diuisus.
 - ν. eius ramus anterior muscularis, pone crus vteri musculosum dextrum in vterum finitur.
 - ο. eius ramus posterior profunde in vteri substantiam pone stratum musculare externum tendit.
 - π. ramus vterinus tertius retrogradus, in vteri posteriorem superficiem.
 - ρ. ramus vterinus quartus, reliquis maior, in duos ramos diuisus.

- σ. superiorem, coronarium inferiorem vteri in superficie interiori sub strato profundo Vteri dispersum.
 τ. inferiorem, in tres ramos diuisum.
 υ. anteriorem in vteri substantiam profunde mergentem.
 φ. descendente[m] item profundum.
 χ. χ. posteriorem reflexum inter remotum vteri stratum externum et transuersum internum distributum.
 E. Coronaria vteri anterior maior.
 Z. Z. Coronaria vteri posterior minor.
 H. H. Eius ramus externus, arteria spermatico-vterina.
 ψ. ramus huius arteriae vterinus superficialis anterior.
 ω. alter eius exterior ramus, anastomoticus, tubario-vterinus.
 p. p. p. p. ramuli quinque exinde ad ouarium.
 q. ramus anastomoticus ad arteriam spermaticam internam procedens.
 r. ramus eius tubarius.
 s. arteriae ψ ramus tubarius cum ramulo t. tubario et anastomotico cum
 u. ramulo Tubario-vterino; vnde
 v. arteriola tubaria interna.
 w. arteriola vterina ante tubam externa in vteri superficie anteriori finita.
 x. ramus arteriae vteri superficialis anterioris ψ vterinus.
 y. eius ramulus vterinus posterior ad latus vteri in ipsius substantiam delitescens.
 z. ramus vterinus anterior superior ad vteri superficiem anteriorem et fundum vteri pergens.
 1. ramus eius inferior serpentino flexu versus coronariam magnam sub strato musculari externo procedens et ipsi per anastomosis iuncta.
 2. ramus eius superior ad vteri fundum in superficie pergens et in stratum vteri externum finitus.
 3. arteriae χ ramus vterinus lateralis ad vteri fundum ante tubam sub strato musculari externo adscendens.

3. Arteria spermatica interna retro uterum descendens; reflexa via ad ovarium ascendens.
4. Comes eius vena, summiopere dilatata, iuxta psoam musculum descendens abscissa.
5. Arteriae uteri coronariae magnae ramus inferior anterior, sub strato externo radiato in uteri crus musculare dextrum confluyente pergens.
6. eius ramus inferior maior, anastomosi cum arteria coronaria uteri maiori N. inter stratum uteri musculorum externum et internum iunctus.
7. eius ramus superior sub strato externo ad profundam uteri substantiam distributus.
8. Ramus secundus arteriae coronariae uteri magnae, circa se ipsum flexus, sub strato uteri externo transversim procedens, exhibens:
9. ramum profundum recurrentem, in substantiam uteri lateraliter insertum.
10. ramum transversum ad anteriorem uteri superficiem decurrentem, deorsum cum ramo 4 sursum vero per
11. cum coronaria uteri maxima iunctum.
9. Ramus Arteriae Coronariae posterior
10. eius ramus profundus, in uteri substantiam profunde tendens
11. eius ramus superficialis posterior ad uteri superficiem lateralem et posteriorem in stratum musculare externum finitus.
10. Arteriae coronariae uteri maxime continuatio sub strato uteri musculo externo.
11. huius ramus, partim sub strato externo ad uteri fundum tendens; partim duplici anastomosi supradicta terminatus.
12. arteriae coronariae uteri posterioris ramus primus, circumflexus; exhibet:
13. ramum retrorsum in uteri superficiem posteriorem sub strato externo productum.
14. 14. ramum circumflexum, profunde in uteri substantiam musculosam delitescens.
15. ra-

15. ramum huius arteriae profundum posteriorem.
 O. Arteria Iliaca externa resecta.
 II. Arteria Pudenda Communis.
 P. Huius ramus Vaginalis, vnde
 16. ramulus ad vaginam.
 17. 18. rami vaginales anterior et posterior.
 Σ. Pudenda communis ad clitoridem, labia et perinaeum.
 vnde
 T. Haemorrhoidalis externa arteria.
 T. Arteria Ischiadica et glutaea inferior resectae.

Tab. VIII.

Structuram ligamenti uteri rotundi s. cruris uteri musculosi extra abdominis limites offert.

- A. Spina anterior superior ossis Ilium.
 B. Portio musculi oblique descendente resecta, vbi mediante aponeurosi supra obliquum adscendentem descendit, fissura in parte vbi versus spinam anteriorem superiorem ilium descendit.
 C. C. Tendinea musculi oblique descendente pars, in crura sese disperdens, reflexa vbi a spina anteriori superiori ossis Ilium descendit, vt interna eius superficies appareat atque tanto melius tectum ab hoc tendine ligamentum rotundum videri possit; hinc filis extensus est tendo.
 D. Crus tendinis huius externum s. ligamentum Poupartii; tuberculo ossis pubis partim adhaerens, partim in expansionem tendineam musculi adscendentis abdominis super rectum lata aponeurosi finitum.
 E. E. Crus tendineum internum reflexum et supra Synchondrosin ossium pubis in os pubis oppositi lateris finitum.
 F. Annuli abdominis apertura ovalis.
 G. G. G. Musculi abdominis oblique adscendentis musculosa expansio, a crista et spina anteriori superiori ossis Ilium proueniens, cum superioribus fibris adscendens, cum inferioribus transuersim decurrens, in infima parte descendens ante ligamentum uteri rotundum et vasa cruralia.

H. Fas-

- H. Fasciculus infimus huius musculi cum inferioribus fibris musculi transuersi abdominis iunctus.
- I. I. I. I. Aponeurosis musculi oblique adscendentis lamina anterior cum infima transuersi parte, cui nequitur et iunctim cum ea trans musculum rectum supra os pubis pergit.
- K. Ossis pubis sinistri angulus et ramus descendens.
- L. Idem dextri lateris.
- M. Symphysis ossium pubis.
- N. Crus clitoridis dextrum, a ramo descendente ossis pubis et adscendente ossis Ischii proueniens.
- O. Crus clitoridis sinistram incuruato ductu cum dextro nexum ad anteriora pergens.
- P. Ligamentum triangulare s. suspensorium clitoridis ab anteriori symphiseos parte ad dorsum corporum cavernosorum coniunctorum pergens.
- Q. Q. Pinguedo montis Veneris ab ossibus pubis vna cum cute separata.
- R. Tuberositas ossis Ischii.
- S. Acetabulum sinistram.
- T. Foramen ouale peluis.
- U. Arteria Iliaca externa, retro ligamentum Poupartii diuisa in
- V. Arteriam Cruralem et
- W. Arteriam Femoralem profundam.
- X. Vena cruralis.
- a. Ligamentum rotundum sinistram retro musculi oblique adscendentis et transuersi inferiorem partem descendens.
 - b. Fasciculus muscularis primus ex eius anteriore et externa facie emergens, antorsum flexus et, in tria cruscula diuisus, descendens.
 - c. Eius primum superius internum crusculum retro fasciculum i musculi oblique adscendentis descendens introrsum.
 - d. Continuatio fasciculi i musculi oblique adscendentis in musculum transuersum.
 - e. Crusculum medium ligamenti rotundi, retro fasciculum i musculi oblique adscendentis oblique introrsum in eundem musculum finitum.

- f. Crusculum tertium eiusdem ligamenti trans arteriae epigastricae truncum descendens; in duos fasciculos minores diuisum;
- g. Superficialem anteriorem minorem in crusculi oblique ascendentis fasciculum antepenultimum tendentem.
- h. Posteriolem in vltimum et communem muscoli oblique ascendentis et transuersi fasciculum musculosum finitum.
- i. Fasciculus oblique ascendentis et transuersalis muscoli abdominis, ante crusculum primum et secundum fasciculi primi e ligamento rotundo prodeuntium et pone crusculum tertium cum huius fasciculo profundo h finitus.
- k. k. Funiculus muscularis ligamenti vteri rotundi secundus oblique introrsum descendens et in muscoli oblique ascendentis fibras expansione fibrarum suarum desinens.
- l. Funiculus muscularis ligamenti rotundi tertius oblique retro arteriam spermaticam externam ab epigastrica introrsum descendens, et
- m. Tendineis fibris in cruris externi muscoli oblique descendentis abdominis superficiem internam insertus.
- n. Ligamenti rotundi, rectilineis fibris muscularibus instructi exitus per anulum abdominis.
- o. finis eius muscularis per cellulofam montis Veneris in huius cutem.
- p. arteriae epigastricae ex Iliaca externa ortus.
- q. q. arteria spermatica externa ab Epigastrica cum ligamento vteri rotundo ex annulo abdominis in cellulofam montis Veneris pergens.
- r. eius ramus in ligamentum vteri rotundum transuerso ductu pergens et per ligamentum vteri rotundum ad vterum ascendens.
- s. ramulus arteriae epigastricae per fibras muscoli transuersi in ligamentum vteri rotundum tendens, cum ramo
- r. iunctim ad vterum pergens.
- t. Arteria circumflexa Ilium.
- u. Vena Epigastrica ex Iliaca interna.

XXXI.

D. FRANCISC. GEORG. WILDES

DISSERTATIO

DE

ADMINICVLIS CHIRVRGICIS
ANTE PARTVM ADMINISTRANDIS.

GOETTINGAE, 1765.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

DE ADMINICVLIS CHIRVRGICIS ANTE
PARTVM ADMINISTRANDIS.

§. 1.

Omnnes si mecum cogito artes, fructu, quem praecipue quaerimus, nulla vberior, nullaque praestantior, obstetricia arte mihi videtur. Est enim, vt artem ex bono, quod condit, aestimemus, et malo, quod pellit. Sed quantum quaeso bonum quod condit, quum eius adiutu homo in lucem editur! Quantum porro quod pellit malum, quum interuentu illius, quo minus eripiantur morte matura, vel vnus infans, vel mater, vel ambo, impeditur! Quibus igitur laudibus condecorandi ii sunt, qui in delendis artis obstetriciae maculis occupati, ingenti hominum numero consuluerunt. Qua de re me, de administrandis ante partum adminiculis, adminiculis a magni nominis Viris partim neglectis, partim repudiatis, differentem, odio haud esse prosequendum, non spero solum, sed plane confido.

§. 2.

Ex adminiculorum chirurgicorum, breui ante partum, a nonnullis a primis inde temporibus adhiberi solitorum numero, iniectio est, inunctio, pessus, infessus, vaporatio, fatus, facculus, vesica, cataplasma, cucurbitula, et venae incisio. Et quidem

I. *Iniectiōem* aut

a. in intestinum faciunt, eligentes

α. medicamen aquosum, vt hordei, auenae, feminis lini, et foenu graeci decoctum, decoctum porro ex speciebus, quas emollientes dicunt, confectum; vel

β. medicamen oleosum, vt vnguentum clysmaticum, vel oleum liliaceum, chamaemelinum, irinum, anethinum, oliuarum, raparum, lini, amygdalarum; vel

γ. ex utroque paratum, seu hydrelaeum; aut
β. in uteri vaginam fluidum injectioni dicatum infundunt, eligentes

α. medicamen aquosum, ut decoctum foenugraeci, aut maluarum, vel feminis lini.

β. medicamen oleosum, ut oleum dulce et calidum, unguentum pro mulieribus, adipem anserinum, galinaceum, porcinum,

γ. medicamen aquoso-oleosum, ut lac bubulum vel caprinum, cum anserino adipe, vel oleum dulce calidum, cum decocto foenugraeci aut maluae, vel feminis lini, et ovo adiecto.

II. *Inunctionem* bis de die adhibent, eamque aut

α. genitalibus, in usum vocantes, unguentum pro mulieribus, dialthaeae, butyrum non salitum, adipem, medullas, oleum liliaceum, oliuarum, raparum, lini, amygdalarum, ceteraque huiusmodi, aut

β. ino ventri, pectini, et inguinibus, quin dorso ac lumbis; hancque ex memoratis modo conficiunt, vel ex unguento, ex oleo liliorum, amygdalarum dulcium, violarum, chamaemelino, anethino, pinguedine anseris, gallinae, anatis, medulla cruris vituli, butyro recenti, vitellis ovorum, mucilagine foenugraeci, lini, et althaeae, confecto,

III. *Pessos* adplicant ex oesypo, butyro, adipe anserino, medulla, cum oleo sampuchino, vel ex medulla, aut cerebro cernino, melle, caricis pinguibus, passulis, cum oleo ligustrino, irino, sampuchino, fusino, quippe quales AETIVS habet atque FORESTVS.

IV. *Balneum* commendant et nono quidem mense saepissime. Ita enim AETIVS L. 16. Cap. 12: *Et mense nono relaxandi corporis gratia balneo frequentissimo utemur.* Commendant autem

α. non vaporosum, infessum nominatum, vsurpandum alternis diebus, vel quarto quoque die. Hoc vero conficiunt,

α. ex medicamine aquoso, ut aqua calida, vel aqua dulci, in qua malua, althea, semen foenugraeci, lini, artemisia et flores chamomillae cocti sunt.

β. ex medicamine aquoso et oleoso simul, quippe quod hydrelaeum vocant.

b. vaporosum, et

α. arundinis adiutu adplicandum, utpote cuius adplicandi modus is est. Ollae operculo arundo inferitur: sellae subiicitur, sicque per arundinem uteri vaginae immissa, vapor excipitur.

β. nullo arundinis interuentu adplicandum, quippe quo electo duntaxat vapores ex aqua, cui incocta sunt beta, malua, ficus, et additum oleum commune, vel amygdalarum dulcium, ad genitalia amandantur.

V. *Fotus* imo ventri, iis qui balneis uti nolunt, admovent, et

a. aquosum, ex radice altheae, liliorum alborum, foliis maluae, violarum, parietariae, brancae vrsinae, mercurialis, artemisiae, semine lini, foenugraeci, floribus chamomillae et meliloti, praeparandum et cum spongiis, vel linteis duplicatis adplicandum.

b. aquoso-oleosum, ex radice liliorum alborum, bis-maluae, cucumeris agrestis, foliis artemisiae, ficubus, semine lini, foenugraeci, floribus chamomillae, violarum, meliloti, in aqua et oleo dulci decoquendum, et ut supra adplicandum. Interdum speciem *fotus*, nimirum.

VI. *Sacculos, et vesicas emolliente liquore repletas, pedini imponunt.* Ita verbi gratia FORESTVS L. XXVIII. Obs. 73. *Sacculi quoque parati erant in vino rhenano cocti, et expressi calide pedini admoiti, ad urinam prolestandam (cum ea retenta esset) et partum facilitandum; Rec. Fol. Malv. Fl. Chamaemel. Melilot. Parietar. ana Mj. Artemis. Mβ. Sem. Anis. Aneth. ana Zij. Cherefol. Mj. F. sacculus quadratus intersutus.* Ex-

emplum vesicae, emolliente humore repletae, infra ex observationibus medicis VALLERIOLOE adducam.

VII. *Cataplasmata ventri, pubi, lumbisque admovent ex lini semine et hydrelaeo, vel ex radice liliorum, hismaluae, cucumeris agrestis, artemisiae, ficubus, semine lini, foenugraeci, floribus chamaemeli, violarum, meliloti, in aqua et oleo dulci coctis, quippe quod RONDELETIVS habet.*

VIII. *Cucurbitulas cum multa flamma easque aut ficas, aut humidas, pubi adponunt.*

IX. *Venae incisionem, et alii quidem malleolo celebrandam, cubito alii suadent, alii demum si multum sanguinis abundat, post sectionem venae cubiti, malleolorum venam secandam iubent.*

§. 3.

De quibusdam horum adhuc notandum venit,

I. nonnullos post balneum inunctiones in usum vocare, siquidem FORESTVS L. 28. Schol. ad Obs. 74. praecipit: *ex balneo exiuns inungatur oleo seminis lini, axungia anseris, vel anatis, vel gallinae, ab umbilico inferius.* SENNERTVS porro Op. Tom. 3. Part. 2. Sect. 5. Cap. 2. scripsit: *post balneum dorsum, lumbi, venter, ac partes circa uterum inungi possunt, linimento parato e mucilagine seminis althaeae, lini, foenugraeci, cydoniorum, et oleo liliorum alborum, amygdalarum dulcium, violarum, butyro sine sale, ac pinguedine gallinae, vel solum liliorum alborum.* Et HIERONYMVS MERCVRIALIS L. 1. Cap. 3. de morbis mulierum, haec habet: *Exterius autem adhibentur fomenta, balnea, inunctiones. Fomentum sit tale: Rec. Rad. Alth. ℥ij. Lapath. ℥i. Fol. Branc. vrsin. Mj. Sem. Foen. graec. Lin. Sesami ℥j. F. Decoct. in ∇ communi. Deinde hoc decocto foveatur pedes, et locus muliebris. Post hanc fomentationem illinantur loci ipsi, ut Rec. Butyr. ℥ij. Adip. Gallin. ℥iβ. Suc. Malv. ℥i. Myrrh. Galban.*

ana ℥ij. M. ad ignem et fiat Linimentum. Linimento hoc large inungendae sunt partes illae.

II. Quosdam post fotum cataplasma inunctionemue iteratis interdum vicibus in usum trahere. Ait enim FORESTVS L. 28. et Scholio quidem obseruationi 45. adiecto: *Ex decocto foueatur regio uteri. Ex residua pistata et transmissa fiat cataplasma, quod applicetur supra partem post fotum. Dein utatur sequenti unguento: Rec. Butyri recentis, axung. porc. ana ℥ij. ping. gallinae, anatis, anseris, ana ℥ij. olei amygdal. dulc. et olei lilior. ana ℥ij. mucilag. sem. foen. graec. extract. cum vino albo ℥i. terebinth. cerae q. s. quo utatur post usum fotus. Et post usum istius vng. rursus redeat ad fotum et iterum ad unguentum.*

§. 5.

Varia variorum Auctorum de adminiculis adductis iudicia sunt, siquidem

I. Clysteribus alii eum in finem vtuntur, vt feces, vt pote partui impedimentum ponentes, propellantur eicianturque. Alii, clysteres in eorum numerum ponunt, quae partui promouendo, facilitandoque conducunt. Alii, quoniam sub ipso partu, feces, recto intestino inhaerentes, expelli, experientia ipsos edocuit, primum finem, ceu vanum, reiiciunt. Neque adstipulantur alteri, experientiae aduersari censentes, quod enematum usu partus promoueatur, faciliusque expediatur. Qua de re eo duntaxat nomine, quo pareatur consuetudini, et munditiei consulatur admittunt.

II. Iniectiones in uterum, inunctiones, fotus, cataplasmata, balneaque alii eam ob causam adhibent, vt genitalia relaxentur, molliantur, et dolor mitigetur. Ita enim RONDELETIVS, *methodo curandi morbos, Cap. 64. Mittenda est in balneum relaxans cum appetit tempus partus. Partes inferiores pudendorum relaxandae sunt, vel fotu, vel unguento, vel oleis rela-*

xantibus; et PAVLVS AEGINETA: quod si adstrictioni aut densitati quasque cuneationi difficultas pariendi culpa imputatur, laxatione primitus succurrato, infundens ingiter oleum dulce et calidum et elixationem foenigraeci, aut maluae, aut seminis lini, aut etiam oua laboris mitigandi gratia. Dein pubem cum epigastriaco et lumbis, cataplasmatibus modo illinito, cum semine lini, aut melicrato, aut hydrelaeo, encantismis praeterea consimilibus. A balneis quoque chalasmos suscipere. — Alui excrementum contentum molli clystere eiicito, et pinguium non nihil humorum in sinuosum vulvae loculamentum per clysteridium immitte. Alii genitalium nominatim inunctionibus, eum in finem vtuntur, vt lubrica genitalia fiant, quo transitus foetus expeditus et facilis fit. Alii autem quoniam genitalia lubrica et fluido pituitoso quasi illinita inueniebant, nec aliud quidquam, quod inunctionem indicabat, cognitum ipsis erat, atque perspectum, neque hanc, nisi quo consuetudini obtemperetur, adhibendam censent.

III. Venae sectionem, quo partus acceleretur, labores reddantur vegetiores, partus cum minore dolore absolvatur, conuulsiones et peiora puerperii symptomata praecaveantur, suadent. A se inuicem autem Medici discrepant, cum de loco venae secandae monetur quaestio. Dicunt plerique Medici venae incisionem ex pedo certiori periculo abortum facere, quam si cubiti vena diuideretur, qua de re venae pedis incisio praestabit venae incisione in cubito. Contradicunt alii, existimantes, in dies obseruari, quinimo ab omnibus cognoscisci, lasciuas foeminas, vt celarent vterum, data opera ex inferioribus venis, non semel; sed bis, terque, sanguinis procurasse educationem, citra abortum cuius causa sanguinis missionem fecerunt: Experientiam item docuisse, vtero gerentes reperiri, quae singulis purgata mensibus, nullum perpeffae abortum sint. Venae igitur pedis incisionem prae incisione cubiti nihil habere quo

quo foetus praecipitetur. At enim vero! denuo insurgunt, a reuulsione argumentum petentes regerentesque: sanguine ex utero affatim et subito erumpente abortum imminere, sectione autem venae ex cubito confestim praepediri. Ergo hanc venae incisionem sursum attrahere sanguinem, ac reuellendo illius ad uterum fluentis impetum remouere: Ergo hanc venae incisionem partum impedire, et foetum conseruare; quocirca venam pedis incidere omnino praestare,

§. 5.

Itaque adminiculorum chirurgicorum breui ante partum adhiberi solitorum, quaedam ab his laudantur, ab aliis autem ceu adminicula nullius frugis culpantur, reiciunturque. Quo igitur quid faciendum, non faciendum-ve sit, intelligamus, certioresque reddamur, non abs re esse videbitur, si exquisitis ac genuinis rationibus, falsum a vero segregans, verum ob oculos ponam. Antequam vero ad istas progrediar, determinandum mihi est enodandumque,

- I. Vtrum cum fructu ante partum adhiberi adminicula possint, sique possint;
- II. quonam operari modo debeant adminicula adhibenda cum fructu ante partum: quibus definitis monstrandum,
- III. quaenam adminicula ita operantur, vt cum fructu adhiberi ante partum possint.

§. 6.

Paritura in lucem edere foetum conatur. Inter hos ad foetum edendum conatus, 1) musculi abdominales sese contrahunt: 2) uterus se contrahit: 3) ceruix uteri dilatatur: 4) vagina uteri dilatatur: 5) vulua dilatatur: 6) subinde item peluis dilatatur: 7) dolores sentit eosque iustigues, cum musculi abdominales vna cum utero se contrahunt: 8) diris cruciatibus comprehenditur, cum ceruix uteri, huius vagina, et vulua dilatantur: 9) eo facilius,

cele-

celerius, eoque minori dolorum duratione, ceteris paribus, foetus expellitur, quo vehementiores celerioresque musculorum abdominalium pariter atque vteri contractiones: 10) eo facilius, celerius, eoque minori dolorum duratione et vehementia, ceteris paribus, foetus in lucem editur, quo facilius atque celerius genitalium dilatatio perficitur. Haec omnia, ceu ex arte obstetricia nota, suppono. Quodsi ad ea mentem et cogitationem conuertimus, detegimus a) contractione musculorum abdominalium iuxta atque vteri, foetum quasque eundem ambiunt partes, propelli, horumque propulsione genitalia dilatari: b) dolorem, quem partitura sentit α) a constrictione fibrarum vteri produci, β) a dilatatione cervicis vteri, huius vaginae et vulvae. Ex quibus intelligimus: 1) partum ceteris paribus eo citius faciliusque terminari, quo celerior et vehementior musculorum abdominalium et vteri contractio est: 2) partum ceteris paribus eo celerius faciliusque finiri, quo celerior genitalium dilatatio est: 3) dolores partus, quatenus constrictionem fibrarum vteri causam agnoscunt, eo vehementiores fieri, quo vehementior constructio fibrarum vteri est: 4) dolores partus, eosque a dilatatione genitalium profectos, eo debiliores breuioresque fieri, quo facilius celeriusque genitalia se dilatari patiuntur: 5) totum partus negotium nisi foetus obset, celerius, facilius, et cum minore dolore absolui, cum contractio musculorum abdominalium atque vteri validior, et genitalium dilatatio facilior est. Quodsi igitur adminicula sunt, quae I. musculos abdominales et vterum ad velocius validiusque contrahendum impellunt: II. quae genitalia ita mutant, vt celerius faciliusque se dilatari patiantur; certo certius est, adminiculis partum promoueri, facilitari, et minus dolentem effici posse.

§. 7.

Itaque cum fructu ante partum adhiberi adminicula possunt, et actu adhibentur, si iis vel ea insita et quasi insculpta

sculpta facultas est, quae musculos abdominales, vterumque ad velocius, validiusque contrahendum impellunt; vel ita genitalia mutant, vt celerius facilius et cum minori dolore se dilatari patiantur. Neque vllum ante partum, quod confert, in vsum vocari adminiculum potest, nisi dictis faciat satis. Excussa igitur prima, quam proposui quaestione; quonam operari modo debeant adminicula adhibenda cum fructu ante partum, vtpote altera quam dedi, breuiter strictimque expendam. Nullum, vt euidenter monstravi, ante partum cum fructu adhiberi adminiculum potest, nisi aut contractioni muscutorum abdominalium, vterique emulsum addat, aut genitalia ita mutet, vt celerius, facilius, et cum minori dolore, se dilatari patiantur. Prioris generis adminicula operari ita debent, vt vis aucta, seu robur auctum muscutorum abdominalium et vteri insequatur: experientia enim edocti scimus, contractionem muscutorum aliarumque partium eo esse maiorem vehementioremque, quo maiori robore musculi, quo maiori porro robore alius generis partes, eaeque motui inferuientes, dotantur et pollent. Posterioris generis adminicula ita operentur oportet, vt resistentiae, quas genitalia foetui exituro opponunt, seu vt haec, quae partui opponunt impedimenta, decrescant imminuanturque: etenim experientia condocemur motum eo celeriore, facilioremque fieri, quo minores resistentiae, seu quo minora impedimenta sunt, corpori moto obiecta. Operantur igitur adminicula, cum fructu ante partum adhibenda, partim roborando, partim resistentiam minuendo, seu, vt statim patefcet, debilitando. Mittam prioris generis adminicula, vtpote pertinentia ad medicam artem, prosequuturus duntaxat posterioris generis, quippe e chirurgia petita.

§. 8.

Adminicula cum fructu ante partum adhibenda, eaque e chirurgia petita, vt modo dictum mihi est, in minuen-

nuenda resistentia, quam genitalia foetui in lucem edituro obiciunt, occupantur. Quoniam vero genitalia vel dura sunt, vel mollia haecque 1) collum vteri, 2) huius vagina, et 3) vulua; adminicula cum fructu ante partum adhibenda, eaque e chirurgia petita, resistentiam minuunt necesse est genitalium durorum aut mollium, seorsim aut iunctim: Resistentiam genitalium durorum imminuendi potestas nobis concessa non est. Omnis igitur quae imminui resistentia potest, in genitalia mollia cadit. Nascitur inde quaestio, quid faciendum sit, quo resistentia, quam genitalia eaque mollia obiciunt, minor euadat? Antequam vero exponere queam, quid faciendum sit, quo resistentia, quam genitalia mollia ponunt, minor euadat; disquirendum utique est, quotuplici modo genitalia, quae mollia dicuntur, resistent; et quaenam harum resistentiarum eiusdem naturae ac indolis sit, ut diminui se patiantur. Nisi autem comprehensum animo habemus atque insignitum, quot modis genitalia mollia considerari et possint et debeant: frustra in plena et euidenti determinatione resistentiarum genitalium mollium occupabimur. Quocirca, antequam ulterius progrediar, inueniendum erit enodandumque, quot modis genitalia mollia considerari et possint, et debeant.

§. 9.

Cervix vteri, huius vagina, et vulua, praecise sunt talia corpora, qualia sunt cetera omnia, cum ex partibus inter se cohaerentibus componuntur. Itaque cervix vteri, huius vagina, et vulua, qua corpus physicum considerari et possunt, et debent. Porro cervix vteri, huius vagina, et vulua, ex corporum structorum genere sunt. Ergo cervix vteri, huius vagina, et vulua, qua corpus mechanicum considerari et possunt, et debent. Denique cervix vteri, huius vagina, et vulua, ex corporum viuorum numero sunt. Quocirca haec omnia qua corpus viuum considerari et possunt, et debent. Quibus concessis et constitutis,

tutis, resistentiae, tribuendae genitalibus mollibus, in iis, qua corporibus physicis, aut mechanicis, aut viuis, seorsim aut iunctim quaerantur oportet: Nam praeter dicta corpora, quod cogitamus nullum est. Primum igitur resistentiarum genitalium mollium genus, quaerendum in iis qua corporibus physicis est. Resistentiarum alterum in iis, qua corporibus mechanicis. Et tertium demum, in iis, qua corporibus viuis. Quod primum attinet: corpora physica, quatenus canalem formant, experientia teste, crassitie resistunt pariter atque duritie. Ergo item genitalia mollia crassitie duritiaeque resistent. Quod alterum concernit; corpora mechanica, eaque mollia et tensa, experientia teste tensione resistunt. Ergo genitalia mollia, utpote quae ex tensorum numero sunt, tensione resistent. Quod ad tertium pertinet; partes corporis nostri molles et vita dotatae, quatenus sunt vitales, experientia teste resistunt, quemadmodum verbi causa membra paralytica docent, pariter atque musculus zygomaticus paralyti adfectus: membra enim paralytica minus resistentia et flaccida sunt: et resolutio musculorum zygomaticorum altero, alter, utpote robore suo gaudens, hinc paralyticum, quippe robore suo destitutum, et robore suo non ulterius resistentem, vi antecellens, se contrahit, et resolutum antagonistam secum rapit. Ergo genitalia item mollia, cum ex vitalium numero sunt, vi vitali resistent.

§. iō.

Concessis igitur et constitutis resistentiarum generibus, quae genitalia mollia foetui in lucem edituro opponunt; facile patet, quid faciendum sit ante partum, quo impedimenta, per genitalia mollia foetui exituro obiecta, minuantur, atque ita partus tempore breviori, labore faciliiori, et cum minori dolore perficiatur, haec enim, ut iam supra innui, vera ante partum succurrendi ratio est, eamque probe iam tum perspexit HIERONYMVS MERCVRIALIS. Ita enim ille L. 2. Cap. 3. de mulierum morbis: *Est vero*
tota

tota ratio succurrendi in hoc posita, ut fiat partus cito, ut paucò dolore, nec non sine offensione, et ideo ante cetera laborandum est, ut omnes illae causae tollantur quae possent hanc difficultatem efficere. Ut autem tollantur, aliqua necessario agenda sunt ante partum. Utatur balneis aquae dulcis, in quibus herbae laxantes et emollientes coquantur etc. Expedit igitur

- I. ut resistentiae, quam genitalia mollia, qua corpora physica, foetui exituro opponunt, ante partum diminuuntur, ut igitur genitalium mollium crassities durtiesque diminuatur.
- II. Ut resistentia, quam genitalia mollia, qua corpora mechanica, foetui nascituro obiiciunt ante partum in minorem mutetur, ut igitur tensio fibrarum, genitalia componentium, diminuatur.
- III. Ut resistentia, quae a genitalibus mollibus, qua corporibus viuis, foetui in lucem edituro opposita est, nisi quid obstet, ante partum minor efficiatur, ut igitur vis vitalis, seu robur vitale, imminuatur.

§. II.

Quo igitur primae indicationi satisfiat, imminuatur quantum per nos licet

- I. Crassities genitalium mollium. Duplex vero ista crassities est, naturalis nimirum et praeternaturalis. Quod naturalem concernit; de ea aliquid detrahere non licet, neque necesse est, quum ipse Effector mortalium submisisse venerandus, imminuendae huic prospexit, eo enim minor euadit crassities ceruicis vteri, quo propius naturale tempus partus accedit. Quod ad praeternaturalem crassitiem attinet; haec si a carne est, cultro si fieri et potest, et licet, remoueat: quod si vero a magna genitalium intumescencia proficiscitur, quippe quae paulo ante partum locum subinde tenet, emollientia adhibeantur:

tur: illa enim et vulvae imprimis intumescencia, non a pressione, vti quibusdam visum est, sed a spasmo originem ducit.

II. Imminuatur durities genitalium. Etiam huius imminutioni sapientissimum Numen prospexit: etenim genitalium, et nominatim vteri cervicis mollitudo, circa vltimum grauiditatis punctum mirum in modum increfcit. Quo igitur mollitudini isti addatur cumulus, ante partum ista medicamina admoueantur, quae in duritie imminuenda occupantur. Emollientia audiunt. Admoueantur ideoque ante partum emollientia, et remisse calida quidem, nam frigida non molliunt, sed durant, donec a finitima parte calorem accipiunt. Qua de re minus recte MAURICEAU in *Traité des maladies des femmes grosses* Liv. 2. ch. 4.: *Elle oindra aussi toutes les parties genitales de quelque huile emolliente, ou d'axonge, ou de beurre frais, si elle voit qu'elles ayent de la peine à se dilater.* Imprimis autem emollientia omni quo fieri modo potest, et saepius saepiusque vocanda in usum sunt, cum durities naturalis adfit, vel praeternaturalis. Illa quidem in aetate prouectioribus obtinet: etenim fibrarum cohaesio, earum ideoque durities, eo est maior, quo aetate prouectior homo est. Haec autem admittenda in iis est, quae vteri scirrho laborant, vel cicatrices, a coalitu laesorem in partu praecedente genitalium ortas, tenent. Maxime igitur in aetate prouectioribus: porro scirrho vteri laborantibus: in iis demum qui cicatrices genitalium tenent, emollientia adhibeantur. Adhibeantur igitur iniectiones emollientes in anum, iniectiones emollientes in vteri vaginam; inunctiones genitalium, cataplasmata, balnea vaporosa, fomentationes, pelli, infusus.

§. 12.

Quo tensionis imminutioni, quippe alteri, quam proposui, indicationi satisfiat; ea adhibeantur, quae tensionem fibrarum minuere possunt. Relaxantia audiunt. Relaxantia ideoque adhibeantur. Adhibeantur ideoque

I. Emollientia; quum haec ex relaxantium numero sunt, et

1. immediate, hoc est, ipsis genitalibus. Adhibeantur ideoque pro re nata, seorsum, vel iunctim

a. iniectiones emollientes in vaginam vteri:

b. inunctiones genitalium:

c. pessi emollientes:

d. balneum vaporosum, idque externum, vel internum:

e. fomentationes:

f. infusus.

2. mediate, hoc est, partibus adnexis, quum relaxata vna fibra, altera item, eaque connexa relaxatur; et

a. quidem intestinis; quarum extremitas quum dupla sit, altera nimirum, quae anum, et altera, quae ventriculum, respicit; admoueatur

α. emolliens intestinis crassis; admoueatur ideoque clyster emolliens. Admoueatur

β. emolliens intestinis tenuibus, ideoque decoctum emolliens pro potu porrigatur. Ita Hieronymus Mercurialis Loc. cit. L. I. Cap. III. ante partum sequens decoctum, utpote emolliens, in usum conuertere iubet. *Rec. Sebest. N. XII. Passular. ꝑ̄ss. Caricar. N. viij. Dactyl. N. vj. Sem. alth. Malv. ana ꝑ̄ss.* Con-

tun-

tundantur omnia diligenter, et bulliant in brodio parui pulli ad consumptionem tertii. Et capiatur dicti brodii singulo mane *℥ss*, hoc enim emollit, nec non locos lubricos et faciles reddit. Praeter aquosum emolliens, itidem exhiberi oleosum emolliens potest, vt oleum amygdalarum dulcium, ceteraque eiusmodi. Consentit AVICENNA, quippe qui Lib. 2. Tr. 2. Cap. 530. haec habet: *oleum de lilio partum efficit facilem, et sedat dolores matricis, bibitum.*

b. pedibus, sub nomine pediluuii.

c. abdomini et partibus finitimis, sub forma inunctionis, fomentationis, vaporum.

d. pedibus, abdomini, et adnexis partibus simul. Adhibeantur quoque, si vrget necessitas,

I. Relaxantia alius generis, quae autem, quum sub isto nomine nondum cognita atque perspecta Medicis fuit, silentio inuoluam, istud modo addens, quod cucurbitulae, cum siccae, tum humidae, quippe, et in partu, et ante eum, a nonnullis genitalibus infigi solitae, relaxent, ideoque facilitandae genitalium dilatationi inseruiant. Eui! quaedam, quae istud, quod dixi, fulciunt. Dilatandae gulae per anginae strangulatus adplicat ARETAEVS L. I. *de curat. morb. acut.* Cap. 4. IOANNES ARCVLANVS in opere pract. Cap. 62. ait: *ampliat fauces, et guttur, et adiuuat attractionem aëris et expirationem fuliginum, et remouet perhibitionem deglutitionis imposita supra spondile cucurbitula.* Cucurbitularum dilatandi facultatem item agnoscit MESVE, quippe qui L. 1. *Grab.* Sect. I. part. II. Summ. I. c. 5. professus est, *cucurbitulis, ad sagittalem, coronalem, et ad vertebrae secundam colli impositis fauces, et gut-*

tur cynanche occupatas, dilatari, atque ad amplioverem aëris usuram atque fuliginum expirationem adiuuari, et a deglutitis impedimentis defendi.

§. 13.

Hisce, antequam ultimum illud prosequar, iungam observationem VALLERIOLOE, quam *observationum medicarum* L. I. Obs. I. dedit, quo evidentissime constat, quantum in partu promovendo valeant emollientia, muliebribus locis admota: *Quod ad topica, inquit, remedia attinet, nullo magis quam oleo calente secundum Deum leuata uxor mea fuit. Excogitavi modum locos ex oleo calente fouendi minime frequentem. Suillas vesicas multas asseruatas domi habebam, in id muneri dicatas; eas primum aqua calente madefactas emolliui, quod aëris circumfusi adione induruisent: postea altheam, maluam, hyssopum, calamintham, artemisiam, cum floribus suis, ex oleo multo exceptis, incoqui in amplo vase iussi: moxque in vesicas suillas oleum illud calens infundibulo iniectum inclusi, tumentibus modice suillis vesicis, atque muliebribus locis admotis. Confestim paupercula aegra leuamen sentire se adfirmavit, graueque pondus ad pudendi ostium descendere, quod paulo post obstetricis etiam ope foras prodit.*

§. 14.

Reliquum est, ut tertiae et ultimae indicationi satisfaciam, quippe quae eo redibat, ut resistentia, quae a genitalibus mollibus, qua corporibus uiuis, foetui, in lucem edituro, opponebatur, nisi quid obstaret, ante partum minor efficeretur, ut igitur vis vitalis, seu robur vitale, diminueretur. Sed adminicula, quae vim vitalem diminuere possunt, *debilitantia* sunt. Nisi igitur quid obstat, debilitantia in usum vocentur. Obstat autem pariturae imbecillitas: nam partus, utpote motus,

tus, sine viribus perfici nequit; partus ergo non nisi difficulter perfici potest, cum imbecillitate virium paritura laborat. AETIVS iamdum veritatem effati perspexit, ita enim ille L. 16. Cap. 22. *Pariendi difficultas variis modis contingit, vel quod parturiens animo aut corpore, aut utroque imbecillis sit.* Quodsi igitur in paritura, imbecillitate virinum laborante, debilitantia in usum vocantur, verendum, ne partus prohibeatur, vel in difficillimum conuertatur. Ex quo evidens est, debilitantia in robustas modo cadere, nequaquam in debiles. Praecipuis vero debilitantibus adnumeranda sunt venae incisio, et opiatum. Nisi igitur robur deficiat, quo partus facilius, celerius, et minus dolens, euadat, breui ante partum, quin sub ipso istius principio, venae incisio, et pro ratione roboris quidem, administretur, quid? quod opiatum, cum necessitas iubet, exhibeatur. De ultimo illo, perbelle praeclarum olim Academiae huius decus, ROEDERERVS praeceptor pie colendus, in *arte obstetr.* edit. 2. §. 331. *Opiata, caute ab experto exhibita, egregia sunt; spasmos videlicet doloribus contrarios sedantia et quiete inducta rescipientia.*

§. 15.

Adhibeantur ergo ante partum vi multiplicis experientiae, et rationis exquisitae iussu, ad partum facilitandum; ad partum breviori tempore perficiendum; ad partum minori cum dolore absoluendum (§. 10.).

- I. *Emollientia* et remissa quidem calida (§. 11.) praecipue autem 1) iis, quibus aetas prouectior est: 2) iis, quae uteri scirrho laborant: 3) iis, quae cicatrices genitalium tenent, sub forma iniectionis, inunctionis, cataplasmatum,

vaporationis, fomentationis, pessi, infusus (§. 2. sequ.).

II. *Relaxantia* (§. 12.) sub forma clysteris in anum, clysteris in uterum, inunctionis, vaporationis, cataplasmatum, fomentationis, pessi, potionis, et infusus: quibus in casu necessitatis iungi cucurbitulae possunt (§. 2 sequ.)

III. *Debilitantia*, nisi obstet pariturae debilitas (§. 14.). Instituatur ideoque venae incisio (§. 2.), ex pariturae robore metienda (§. 14.); quid? quod opiatum, cum necessitas iubet, exhibeatur (§. cit.).

XXXII.

D. IOAN. CAROL. GEHLER

RESPONDENTE

D. TRAVG. CHRISTOPH HAERTEL

DISSERTATIO

DE

PARTVS NATVRALIS AD-
MINICVLIS

SECTIO PRIOR.

L I P S I A E , 1 7 7 2 .

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

DE PARTVS NATVRALIS ADMINI-
CVLIS.

SECTIO PRIOR.

§. I.

S c r i p t i r a t i o.

Equidem facile praeuideo, fore multos, qui hoc nostrae dissertationis argumentum, ne dicam leue et academico libello vix aptum, certe nimis tritum, et ab omnibus, qui de re obstetricia exposuerunt, scriptoribus abunde satis iam tractatum existiment. Neque infitias ire possum, esse iam multa de hoc disputata, et innumeras fere regulas, in partu iuuando obseruandas, a celebribus satis obstetriciae artis doctoribus praescriptas. Sed haec ipsa regularum legumque copia ac multitudo me mouit ac compulit, vt hoc dissertationis argumentum eligerem, cum ipse expertus fuerim, iis tirones in arte exercenda conturbati magis ac opprimi, quam in auxilio ferendo dirigi. Quod enim haud raro videmus contingere in agrorum cultura, id quoque in scientiarum cultu saepe accidere experientia nos docet. Quemadmodum nempe, nimium si terra culta fuerit ac pinguis facta, tanta copia videmus luxuriari ac propullulare plantarum stolones et surculos, vt adimere eos, ne incrementum plantae tardetur, et, vt COLVMELLA ait, *surculando* fruticum incolumitati prospicere oporteat: sic et in artium doctrinarumque cultura vt plurimum euenit, vt, nimis cultae, hac sua perfectione admodum laborare incipiant. Est enim ea mentis humanae, nescio an dicam imbecillitas an arrogantia, vt raro aestimet aut magni faciat ea, quae naturali quadam pulchritudine exsurgunt, et nuda quasi a natura ante oculos nostros posita, sola sua simplicitate, quam eleganter veri sigillum nominare solebat BOERHAAVIUS, se optime commendant; sed praese-

renda iis putet talia, quae longa meditatione et subtili argumentatione detegere, atque, cum altissime recondita ac velata videantur, multa opera in lucem producere oportet. Academico prae primis doctori operam dandam esse plerique existimant, ut non vulgari ac plebeia eruditione, quamvis utilis ista ac humanae genti fructuosa sit, iuclarescat, sed ut ad altiora et excelsa eruditionis cacumina adscendat, hisque consequendis se ab aliis, quos haud ultra vulgus sapere putant, discernat. Pertaeſi igitur eorum, quos sapienter natura posuit, humani ingenii limitum, ipsiusque seruitii, quod naturae debent, cui imperare quam obsequi glorioſius censent, altius, quam licet, penetrare et cancellos proterue transilire conantur; quo saepius fit, ut, naturae simplicitatem cum nimium auersentur, minutias captent, licet ventosa loquacitate doctrinam suam adeo suis inuentis cultam esse iactitent. Possem hoc multis, ex omnibus fere artis medicae partibus desumptis, comprobare exemplis, cum et in Physiologia et in Chemia, imo, quod magis adhuc dolendum est, in ipsa, quam practicam solent appellare, artis nostrae parte, quae non ad disputandi subtilitatem, sed ad humanae salutis curam referri omnino meretur, tot offendere possis hypothefes, tantaque reperire commenta, certissima luxuriantis humani ingenii signa, ut, quomodo se extricare ex his possit, haud raro tiro medicus nesciat. Continebo me tamen intra artis meae limites, et cum multa experientia cognouerim, tales nugae ac ludibria, uti in omnem Chirurgiam, sic et in hanc eius partem transiſſe, et esse exortos doctores, qui cum discipulis viam ostendere vellent, rerum verborumque inani strepitu, regularumque inutilium saepe, imo noxiarum, copia utilissimam hanc doctrinam corrumpent ac conspurcarent, ^a mearam partium esse duxi, data hac

a. Taxat hunc regularum, quas potius in vulgus receptas dixeris opiniones, abusum LE-

VRETUS in' eleganti libello: *Essai sur l'abus des regles generales, et contre les prejugs, qui*
s'op-

hac scribendi occasione, monere artis cultores, ne nimium fidant his subtiliter expositis praeceptis, sed naturam sequantur ducem, eamque, si opus est, eiusmodi artificii iuvent, quae conuenire naturae legibus iisque consentanea videntur, et se sua simplicitate commendant. Licet enim facile concesserim, quod scite nuper admodum ac eleganter, vt solet omnia, Exc. PLAZIVS^b monstrauit, saepe posse naturam non solum ab arte iuari, sed et haud raro optimo cum euentu superari: temeritatis tamen arguendos saepe esse medicos, qui naturae moliminibus aut frena iniicere, aut intempestiuum calcar addendo aegros in praecipitium dare audeant, ipse falsus est. Quod quidem asseritur, vt in omni medicina, sic vel in primis in obstetricia arte innumeris exemplis comprobatur quotidiana experientia, docetque deninci cogique vix vnquam naturam posse, quae obsequiosam se praebet ac facilem, si in ipso, quod poscit vacillans, auxilio ferendo, flatas suas atque nunquam impune violandas leges curatius obseruaueris. Cum igitur in obstetricantium doctorum scholis multa didicerim praecepta, et in huius artis scriptorum libris plura adhuc inuenerim, quae in exercenda arte aut superflua, aut minus accurate definita, aut saepe noxia, quod verum ac vnum auxilii genus iis longius differatur, ipse expertus fuerim, constitui mecum in variis scriptiunculis academicis exponere ea celebrium auctorum dogmata ac praecepta, quibus tam naturalem, quam artificialem partum iuari ac perfici iubent, quae tamen mihi in ipso artis exercitio non satis fida, certe non omni exceptione maiora, visa fuerunt; addereque ea, quae obstetricum vulgus, saepe cum magno parturientis ac foetus discrimine solet adferre partus adiumenta.^c Quanquam autem praesertim hos erro-

res

s'opposent aux progrès de l'art des accouchemens. Paris 1766.

ipse tamen regularum, quas praescripsit, copiae ac subtilitatis haud raro arguendus.

b. in Programmate de arte naturam superante, 1772.

c. Fouet eandem mecum sententiam LEVRETUS, qui in praefamine modo citati libri ita

res in artificiali partu, vel in versione infantis, vel in instrumentorum tam inuentione quam adplicatione deprehendendos esse, lubens confiteor; non tamen deesse mihi videntur et in facilis ac naturalis partus auxiliis, eiusmodi luxuriantis humani ingenii vestigia. Hinc primam hanc dissertationem de isto partus genere, quod haud raro nimis artificii turbatur ab imperitis, ac in difficile conuertitur, conscribere annisui fui, summopere laetaturus, si quid ex his, leuiter disputatis, in parturientium commoda vtilitatis redundare intellexero,

§. 2.

De partus naturalis definitione.

Sed iam in ipso tractationis meae limine haesitandum mihi esse sentio. Cum enim summopere videatur necessarium rite et accurate definire, quem partum existimem naturalem esse dicendum; fatendum mihi esse video, me nullam inuenire certam et omni exceptione maiorem huius distinctionis descriptionem. Quod multos esse vehementer miraturos haud dubito, cum in tanta de arte obstetricia compendiorum conscriptorum copia ne vllum quidem exslet, in quo non sint exposita satis partus tam varia genera; quam signa, quibus vnum ab altero commode posse distingui sibi auctores persuadeant. Desinent tamen hi mirari, si curatius paululum disquirere ac perpendere attentius voluerint has, a scriptoribus prolatas, descriptiones, cum mea quidem sententia, omnes illae, in exercenda arte obstetricia vel plane nullum, vel certe exiguum valde,

ita exponit: *Travailler, inquit, à détruire l'abus, que l'on ne fait que trop souvent des regles generales, c'est apprecier ces memes regles; faire ses efforts pour aneantir les prejugeés, qui, pour la plupart, naissent de l'abus des regles generales; c'est s'occuper des progrès des l'art, que*

l'on professe: C'est dans ces vues que j'ai encore osé mettre la main à la plume pour combattre des erreurs très accreditées, quoique ce n'est pas sans quelque sorte de crainte, que j'entre dans cette carrière, où la multitude sera contre moi.

valde, vsum praestare possunt, tam ad praefagium partus futuri, quam ad ipsum auxilium, si quo opus est, ferendi genus eligendum parum accommodatae. Solent enim plerique tam veterum quam nostri aevi scriptores in distinguendis partus generibus, quorum vel duo vel tria ponunt, *naturalem* nimirum, *non naturalem* et *contranaturalem*, respicere ad eiusmodi momenta, quae, cum vel a matris habitu, vel a foetus figura aut situ, vel ab utroque pendere possint, ob leues innumerasque causas, tam variâ ac fallacia deprehenduntur, ut certam discriminis notam non suppeditent. Qui ad foetum respiciunt, eum in naturali partu non modo rite in utero compositum, sed et viuum, sanum, vegetum ac perfectum esse volunt: hinc ad eorum mentem nullus immaturus, aut demortuus foetus, absque artis auxilio, siue per naturalem partum, excluderetur, quod tamen haud adeo raro fieri constat. A matris habitu qui distinctionis notas petunt, illi eam, ut hoc vnum tantum afferam, non modo per grauiditatem, sed et per omne puerperii tempus sanam ac nulla morbi labe temeratam superesse debere contendunt, si partus, quem passa est, facilis ac naturalis dici debeat. Alii ad partus durationem attendunt, nullumque, qui ultra sex horarum spatium extenditur, naturalem appellandum censent. Alii ex ipso effectu determinant partus genus, et eum, qui absque artis ope, solius agentis naturae viribus perficitur, naturalis nomine dignum iudicant. Ne, si sigillatim recensere vellem auctorum varias descriptiones, nimis longus sim, liceat in summam contractam addere partus distinctionem, quam fere communi suffragio, omniumque plausu exceptam esse inuenio. In eo consentiunt nempe, ut *naturalem* s. *facilem* s. et *perfectum* existiment eum, quo perfectus absolutusque foetus, valentiori sanae matris nisu, et uteri ac abdominalium muscutorum contractione viuus ac vegetus in lucem editur. Eiusmodi partum, nisi ab obstetrice turbetur, solius naturae viribus fieri, paucis horis absolui, matremque per totum puerperium saluam

manere

manere adfirmant. *Praeternaturalem* s. vt alii volunt *non naturalem* intelligunt eum, in quo praeter naturam, quae sola non sufficit, aut impedimentis remouendis impar est, artis desideratur auxilium. Partus tandem, qui vel *contranaturalis* vel *artificialis* dicitur, is est, in quo artem omne auxilium praestare oportet, adeo, vt cuncta naturae conamina non tam iuuare ab arte quam supprimitur deceat. Displicuerunt aliis haec, cuiuslibet generi imposita, nomina, cum non satis apte aliquid contra naturam, multo minus praeter naturam fieri dicatur, hinc mutare ea paululum suadent, et quem olim naturalem appellabant partum, eum nunc facilem; quem praeternaturalem, eum laboriosum; et quem contranaturalem, eum artificialem dici iubent. Neque tamen et ex hac scholarum subtilitate multum vtilitatis in artem redundasse perspicio. Cum et ipsi intelligerent celebres varii auctores, non sufficere has generum partus diuersorum descriptiones, sed opus esse, vt suis signis a se inuicem possint distingui, longum satis catalogum horum signorum addunt, et fusa omnino errant momenta et phaenomena, quibus collectis determinari possit, num facilis ac naturalis partus fuerit, an praeternaturalis. Vnum tantum ROEDERERVM,^d cui in arte nostra multum debemus, adducere ad huius asserti probationem sufficiat. Quae tamen omnia, cum ita comparata sint, vt, vel non nisi omnibus iis collectis ac conquistis, partus, absoluti et ad finem perducti, genus definiri, vel excluso dein foetu, ne dicam post puerperium peractum, de partus natura iudicium ferri queat; vix poterunt haec, ab iis recensita signa, obstetricantibus, ad parturientem accersitis, vsum praestare; vt inde conicere ac iudicare valeant, num partus futurus sit facilis et naturae viribus committendus, an arte adiuuandus ac perficiendus.

Vix

d. vid. Eius *Elementa artis obstetriciae*, 1765. p. 96. §. 216 Merentur et ea, hac de re legi quae extant in *Schüz-*

zens gründlicher Anweisung zur Hebammenkunst. Hildburghausen, 1770. p. 118. §. 149.

Vix enim quicquam iuuare poterit scire absoluto nunc partu, qualis ille fuerit, sed multum nostra interest, habere eiusmodi signa, ex quibus, qualis futurus sit partus et quidnam suscipiendum sit obstetricanti, rite intelligi facileque perspici possit. Haud raro enim summum, ne dicam vitae, certe sanitatis discrimen inde enasci, quibus, qui nostram artem exercet, fatebitur, quod obstetrix, nimium confidens naturae et finem partus, quem naturalem fore putat, segniori oscitatione expectans, multis horis tandem praeterlapsis se spe sua destitutam videat, cum natura huic operi perficiendo non par sit, sed in suo negotio arte iuuari debeat: quod, si citius factum fuisset, faciliiori modo minorique cum molestia fieri omnino potuisset. Tales igitur eruere ac indigitare notas operae erit pretium, ex quibus partus euentum, nisi certissime praedicere, certe summa cum probabilitate diuinare possumus, mox, cum nobis ad parturientem accedentibus eam tactu explorare licet. In ipso infantis situ, qui tangentis digito, modo aquae effluxerint, facile satis accurateque potest expiscari, tales notas quaesuerunt, seque inuenisse laetati sunt, celebres satis in arte viri, qui eam iam ab HIPPOCRATE aliisque veteribus expositam partus distinctionem, a parte foetus primum prodeunte desumptam, aptam, et superius tradita, ob faciliorem inde partus futuri cognitionem, inliorem existimant. Si nempe praeuio capite et rite ad vteri ostium collocato infans prodit, eum facili partu, siue consueto naturae ordine, ab vtero expulsuri iri asserunt. Si vero transuersim in vtero compositus foetus fuerit, vel alia ratione situs non capitis globum, sed aliam, quaenam etiam illa sit, partem primo loco offerat, difficilem et non naturalem, quoniam nempe a naturali modo deflectit, futurum esse pronunciant partum, qui arte vel iuuan-
dus vel et prorsus ab ea perficiendus erit. Quam quidem distinctionem, licet valde mihi eam placere haud negem, cum, ut iamiam monui, non adeo difficile sit, foetus situm certissimis signis dignoscere, atque adeo commode

obstetricans, quid sibi agendum sit, intelligere tum temporis possit: ipse tamen rerum usus, illam non omnibus numeris absolutam esse, abunde satis demonstrat. Non solum enim saepe numero pedibus praeviis facillime nasci, et ex utero solis naturae viribus expelli foetus, experientia testatur, ut inde etiam ASTRUC^e et alii, hanc parrus speciem, quam HIPPOCRATES, et olim plurimi huius auctoritate commoti, pro difficillima habuerunt, ad naturalis ac facilis partus genus referre, non dubitauerint: sed et alia, eaque longe maioris momenti, ratio mihi adesse videtur, cur non sufficere hanc, a situ foetus sumtam, notam putem. Ut enim taceam, me ASTRUCII sententiae vix subscribere posse, cum, qui pedibus prodeunt, foetus ut plurimum non sponte nascantur, sed artis adiumentum poscant, et haud raro sub finem partus ob caput, quod basi sua in pelvis margine suspensum haeret, multam facessant negotii, hinc facili partu non excludantur: neminem, in arte obstetricia vel leuiter peritum fugit, saepissime accidere, ut partus, etiamsi et caput foetus in utero et uterus in pelui rite composita sunt, tamen vel ob nimiam pelvis angustiam, vel ob capitis molem, vel ob matris deficientes vires, vel ob funiculum collo aliiue parti conuolutum, vel ob humerorum nimiam latitudinem, ut permultas alias causas silens praeteream, quas omnes obstetrix, quamuis sagax fuerit, ob praevium caput diuinare hariolarique, certe sub partus initio, nequit, difficillime peragatur et ad finem perducatur. Nouam proposuit SEXTORPHIVS^f partus distinctionem, quae, licet iis, quas modo exposuimus, antecellere videatur, vix tamen ad ipsam par-

e. vid. Eius *Part d'accoucher, reduit à ses principes*. Paris 1766. p. 79. c. II

f. in Dissertatione de partu diuerso, ob diuersam capitis ad peluim relationem mutuan. Hafniae 1771. p. 5. §. III. qui

octo partus genera constituit: perfectissimum; praecipitatum; retardatum; laboriosum; peruersum; convulsionis concomitatum; haemorrhagia non nimis copiosa concomitatum; haemorrhagia grauiori concomitatum.

partus prognosin aptior deprehenditur. Retineamus igitur hanc, veterum auctoritate confirmatam, a situ infantis desumptam partus distinctionem, cum, quod optandum esset, magis idonea adhuc nondum sit detecta. Sed dixerit forsitan quispiam, quorsum haec omnia? si non componere has lites et accurate definire vales aptam notam ad partus euentum praesagiendum. Nempe vt et medici clinici ab vna parte perspiciant, non semper obstetricibus vitio esse vertendam moram; si, quando caput praevium riteque collocatum inuenerint, nullaque in generationis partibus vel conformationis vel morbosa vitia detexerint, partum fore facilem sperent et praedicant, qui tandem ex variis causis fit laboriosus vel et arte sola perficiendus: ex altera vero parte et intelligant obstetricantes, accidere omnino posse, vt, quamuis bene ad partum foetus videatur compositus, summa tamen cum molestia excludatur. Discant hinc in praesagiendo euentu caute versari, suaeque famae consulere, ne ignarae in sua arte videantur et imperitae, si earum praesagio euentus non respondeat. Attendendum quam maxime erit obstetrici, quae se suo officio in tali praedictione satisfecisse dici cupit, num vterus in peluis bene conformatae axi haereat; num foetus in axi vteri sit collocatus, et vertice suo orificium matricis vigentibus contractionibus vteri, matrisque sanae nixibus sensim sensimque diducat; quae cuncta si fieri animaduertit, sperare quidem facilem partum poterit, hacque spe parturientis animum erigere: ^s caueat tamen ne, nitium naturae confisa, incuriosa adsideat spectatrix; sed, si quid impedimenti, a quacunque fuerit causa, sub ipso partus negotio oriri perspexerit, de eo tempelliuè apteque removendo sit sollicita.

§. 3.

g. vid. DE VENTERI NÖ-
vum lumen obstetricantium.
Cap. XVIII. p. 62. 63. et DE-

LEUR VÈ *Traité des accou-
chemens.* Paris, 1770. p. 189.
§. 599.

§. 3.

Dolorum ad partum descriptio.

Ipsam vero foetus ex utero expulsionem praestat uterus validissime sese contrahens, quem in his suis conaminibus nixus parturientium mirum in modum iuuare videtur. Licet enim permulti etiam foetui ipsi, ad quem nimirum, si viuus fuerit, partus causam referri ex parte debere existimant, aliquid tribuant, cum id fieri in quibusdam animalium generibus v. c. pullis gallinaceis viderint; vix tamen illis assensum praebere poterunt ii, quibus contigit saepius partus phaenomena videre. Non enim, ut multi contendunt, viui foetus faciliori negotio nascuntur, neque demortuos iam in utero infantes semper partus difficultatem creare, sed saepe opinione citius propelli videmus. Neque etiam superest tantum in utero spatium, in primis si iam disruptis membranis liquor amnii effluxit, ut pedibus contra uterum niti, aut libere se mouere compressus in glomerem ac conuolutus foetus queat. Largior tamen, posse viuum foetum, ob partium suarum tonum, qui maior est, quam in defuncto cadauere, cuius membra laxa sunt ac remissa, interdum, reliquae partum efficientes causae si fuerint integrae, faciliori modo propelli, cum tam uterum magis stimulare, quam orificium citius dilatare ac ampliare queat; quanquam ipsas foetus vires claustris rumpendis neutiquam sufficere certo mihi persuadeo. Neque etiam nixibus maternis tantam viam tribuendam esse olim putabam, cum saepe et asciticas, et obesas, et debiles ac asthma affectas foeminas viderim absque nixu, facile partum absoluere: hinc eam mihi finxeram mente opinionem, ut per diaphragmatis descensum abdominaliumque musculorum compressione, uterum parientem non in sua contractione iuuari, sed tantum in peluis axin dirigi et in recto situ sustineri crederem. Sed paulo curatius perpendens ea, quae Ill. HALLERVS^h de insigni ista
nixuum

h. vid. *Elementa Physiologiae* p. 297 seqq. et Tom. VIII. Tom. III. Lib. VIII. Sect. IV. Lib. XXIX. Sect. V. p. 438.

nixuum vi commemorat, cumque ipse saepius tantos eos esse in parientibus viderim non solum, sed et pressus a parturiente perceperim, vt paris conatus nullum omnino in vita humana exemplum exstet, nunc eos inter veras partus causas recensere nullus dubito. Primas tamen tenere in hoc negotio vterus mihi videtur, qui licet tam validas et in tam concinno ordine positas fibras musculares non habeat, quales videmus in aliis musculis, sua tamen et irritabilitate et contractione verum se musculum probat, tanta haud raro cum efficacia, vt, fatentibus id cunctis, qui obstetriciam artem exercent, operatoris manum validissime comprimant. Non possum ergo Ill. HALLERIⁱ sententiae subscribere, qui vteri vires ad producendum, quem ipsis adscribere solemus, effectum longe debiliores esse affirmat, et refutata ea, quam de mechanismo partus per antagonismum fundi ac cervicis vteri ingeniose LEVRETUS proposuerat, hypothesi, vterum partui magis resistere, eiusque vires respirationi seu nixibus, quibus nimium tribuere vir illustris mihi videtur, contrarias esse autumat. Quamuis validae autem, et expellendo foetui omnino pares sunt vteri contractiones, multis tamen argumentis comprobari facile potest, istas absque dolore fieri, atque eodem modo ac cordis, intestinorum, aliarumque musculosarum partium contractiones, sine ingrata aut dolorifica sensatione perfici; et eas tunc demum cruciatus cieri, si corpora propellenda ipsis nimis resistunt, aut aliae vicinae partes simul premuntur.^k Est quidem receptus fere ab omnibus mos, has vteri contractiones *dolores ad partum* nominare: et docet experientia, omnes parturientes doloribus, saepe satis vehementibus, affici, vixque fidem promereri ea, quae de rara foeminarum quarundam felicitate, quae absque cruciatu parere dicuntur,

L 2

acce-

i. in eiusdem Libri Tom. VIII. loco mox citato.

k. Idem affirmat STEIN, in egregio suo ac multa laude

digno libello, cui inscripsit: *Theoretische Anleitung zur Geburtshilfe*. Cassel, 1770. p. 115. §. 170.

acceperimus. Videmus tamen vterum, excluso nunc foetu, in se redire absque vlla puerperae sensatione; et obstetrix digito ad vteri orificium admoto sub ipso partu incipientes vteri contractiones percipere potest longe antea, quam parturiens de doloris sensu conqueritur. Hinc certo constare arbitror, dolores ad partum esse contractionum vterinarum, quae sine dolore fiunt, effectum. Solet haec dolorum vehementia sub ipso partus decursu incrementum ac augeri, ita ut vltimi, quos conquassantes licere consuerunt auctores, dolores omnium sint vehementissimi vixque tolerabiles, quoniam tunc temporis plures partes premuntur, et caput infantis prodiens ac per orificium externum magna vi propulsum, summam harum viarum dilatationem neruorumque tensionem aut compressionem efficit. Haec ergo in imam vteri partem ac subiacens perinaeum a capite infantis facta ac illata vis dolores excitat, summamque molestiam parturientem afficit. Saepenumero et satis validas ac efficaces esse videmus vteri contractiones, licet dolor inde oriundus non adeo vehemens sit. Mire ergo falluntur haud raro tam parturientes, quam, quae iis opem ferre debent, obstetrices, imo et adstantes medici, qui a dolore et partientium querelis vim contractionum vterinarum metientes, de foetus exitu nihil suspicantes cum omni expectatione citius prodire ac expelli vident. Cum tamen varia sint, quae parturientibus sub ipso partu accidere possint, dolorum genera, conuenit omnino probe ea dignoscere et aptis signis a se inuicem discernere. Nullus enim magis frequenter ab obstetricibus in naturali partu committi solet error, quam praecipitium ac intempestiuum de doloribus ad partum iudicium, indeque enata partus nocua ac saepe lethalis praecipitatio, cum ignorent veros siue genuinos dolores a spuris distinguere, et omnes, quos in abdomine persequitur grauida, cruciatus, mox pro contrahentis sese vteri signis habeant. Non enim dolores tantum, quos sentire grauida se conqueritur, attendere deberent,

berent, sed id agere; vt ex signis, haud adeo difficulter dignoscendis, orificii nimirum vterini dilatatione, et vesicae aquarum protrusione, intelligant, num isti dolores ab vteri contractionibus efficiantur, ante quam de instante partu iudicium ferre audeant. Nec omni ex parte aridet mihi ac probatur ea, in scholis recepta, dolorum ad partum distinctio, qua alios veros, alios spurios nominant, et illos in ipso vtero, hos vero in intestinorum canali, aut in alia quadam abdominis parte, ab acri quodam stimulo neruis incumbente effici putant, eosque partui magis officere ac eum mirum in modum tardare affirmant. Quae enim in vtero non fiunt sensationes, eas ad partus negotium vix apte referri mihi persuadeo; alias et grauidarum cephalalgiae cet. essent doloribus ad partum eodem iure accensendae. Neque, quam b. ROEDERERVS^l posuit, horum dolorum distinctio hic attendenda videtur, qui, cum et eorum, quos spurios alii dicunt, dolorum sedem in vtero quaesierit, eos tunc fieri existimat, si vna alteraue vteri pars, vel ob male collocatam s. obliquam matricem, vel ob iniquum foetus in matrice situm afficiatur ac prematur. Eiusmodi enim dolorum speciem in naturali partu nunquam posse oriri, quivis facile intelliget. Satius ergo esset, mea quidem sententia, spuriorum dolorum, quos aptius forsitan colicos nominaueris, genus a doloribus ad partum prorsus diuellere, cum non ab vteri contractione fiant, hinc partum instare nunquam indicare queant. Nec et firmo fundamento ac talo nititur ea, quam multi, ex quibus modo ROEDERERVM^m adduxisse sufficiat, adferunt dolorum verorum discrepantia, qua eos in praesagientes, veros et conquassantes nimis subtiliter distinguunt: certe ea, in ipso exercitio artis exigui sane vsus, ne dicam plane nullius, esse poterit. Fiunt enim omnes istae species dolorum

L 3

rum

l. vid. Eius Elementa artis m. l. c. p. 74. §. 166. et obstetriciae, 1765. pag. 222. p. 80. §. 178. 184. §. 452 sqq.

rum in vtero, et gradu solum atque effectu, sensim nimirum sensimque aucta vteri apertura differunt, vt comode pro vna specie haberi possint.

§. 4.

De Dolorum ad partum debilitate.

Licet vero maximam vim efficiendi partum vtero eiusque contractionibus tribuendam esse existimem, docet tamen quotidiana experientia haud raro deficere hanc vteri efficaciam in imbecillis variisue morbis laborantibus foeminis, atque adeo protrahi nec breui temporis spatio fini-ri partus negotium. Iure ergo meritoque optimo inter difficilioris partus causas, virium debilitatem, quae ex tarde procedentibus vteri contractionibus aliisque signis cognoscitur, omnes auctores recensent. Recte tamen Ill. VAN SWIETEN monet, rarius, quam vulgo creditur, naturam sui officii obliuisci, tantamque, ac sibi persuadent, adesse debilitatem; cum saepius, dum adstantes spe partus futuri destituerentur et insignem adesse virium defectum putarent, ingens robur se miratum fuisse affirmet, dum vltimis nixibus infans prodiret. Id quod saepe et ego vidi, arcessitus ad parturientes, quae, ob dolorum ad partum defectum, partum absoluere non posse ab adstantibus dicebantur; quae, naturae relictae, variisque vel blanditiis vel et innoxiiis medicamentis resectae, felicissimo cum successu sponte pepererunt. Dolendum omnino est, tam alte esse infixam non obstetricum solum aut matronarum, sed et multorum medicorum menti eam opinionem, vt putent, debere ad augendam conatum pariendi efficaciam et ad edendos nixus vel blandiendo vel et feueriori cohortatione parturientem impelli; quae cum negotium partus, dolorum pertaesa, fini-ri et accelerari in votis habeat, his monitis facillimas aures praebet, et quanta potest maxima vi spiritum suppressit et nixus edere conatur, tentans hoc voluntario motu supplere id, quod mechani-

chanicis, a natura praestandis, motibus deesse videtur. Frustra tamen, et non raro summo cum sanitatis et vitae discrimine, sibi persuadent, se posse his suis moliminibus, inuita quasi natura, foetum suum propellere. Licet enim ipsas in utero enatas contractiones sufficere ad foetum, si rite collocatus fuerit, expellendum perspiciam, licet et certissime mihi persuadeam, has uteri contractiones parientem foeminam inuitare quasi ac cogere ad nixus edendos: id tamen ut credam, nunquam adduci me patiar, solis nixibus matrem foetum suum posse expellere, quicquid et alii contra hanc meam sententiam dixerint. Miratus saepe ac summo opere fui, quid sit, quod ipse Ill. HALLERVSⁿ partum pro voluntario motu habeat; cum nulla unquam foemina, quantumuis sua intersit, pro suo arbitrio foetum ex utero excludere, neque, quando uterus se contrahere ad partum efficiendum incipit, has uteri contractiones impedire aut volens suppressere valeat; quicquid etiam hinc inde de variarum foeminarum, dolores ad partum dissimulantium, consuetudine relatum acciperim. Quo quidem tanti tamque celebris viri asserto freti et medici et obstetrices turpiter errabunt, si, debiles parturientis vires aut tergiversantes ac lentas uteri contractiones augeri ac intendi iubent spontaneis matris moliminibus, quae tantum abest, ut prodesse quicquam possint, ut potius vires parientis exhauriant profusque opprimant. Erunt potius, si silet aliquantulum natura ac quiescere videtur, patienter expectanda eius denuo reuiuiscantis conamina, quae certo rursus exsurgent, modo matris sanitas integra sit nullaque labe temerata. Risum mihi haud

L 4

raro

n. Elem. Physiol. Tom. VIII. p. 418. §. VII. *Voluntaria*, inquit, enim est omnino actio, pariter ut alui euacuatio, etsi voluntas a dolore aegre resistibili cogitur. Hinc matronae saepe in periculum incidunt, quae ob intolerantiam doloris,

aut adstantium sollicitudinem, labores ad partum ante necessitatem ordinantur: cum infeliciter ex clandestinis amoribus praegnantem puellam partum plerumque diu morentur, non auscultaturae nisi necessitati.

raro mouit absona obstetricum quarundam consuetudo, quae non tantum ad nixus edendos hortari intempestiue parturientes solent, sed et in quadam partium genitalium punctum hos suos nixus dirigere debeant, accurate definiunt ac iis praecipunt, quo quidem sapienti suo, ut putant, consilio mirum quoddam insignis suae omnibusque numeris absolutas in arte scientiae testimonium se prodidisse existimant. Audiui vero etiam saepenumero medicos haud mediocris negligentiae arguisse obstetrices, quas putant nimis incuriosas veros dolores sub incipiente partu turpiter neglexisse, quos, cum arte eos non iuerint, nunc euanuisse prorsus, nunquam redituros, autumant ac perhibent. Cum quidem eorum opinioni ipsa experientia refragari videtur, cum uterus, donec foetum excluderit, in vegeta et sana muliere non quiescat. Summa hinc prudentia opus est; in diiudicandis uterinarum contractionum viribus, quas, licet efficiendo partui interdum non pares videantur, mox increfcere ac augeri adeo videmus, ut summa cum efficacia partus negotium absoluat. Languent enim quandoque parientes vel ob diuturnitatem parturitionis, vel et, quod longe frequentius contingit, ex metu doloris et ancipitis euentus, quanquam satis adhuc virium internarum, quae latere solum, non plane deesse videntur, superfit. Quibus si cardiaca ac rescientia, praesertim calidiora v. c. vinum aromatibus conditum exhibere vellemus, hisque medicamentis earum vires confortare, nocere magis quam prodesse ipsis possemus. Licet enim ipsius magni BOERHAAVI^o auctoritatem allegent, eiusmodi roborantium seu stimulantium remediorum propugnatores, qui vires parientium excitare suadet *uterinis, cardiacis et sternutatoriis*; limitandam tamen summa cum cura hanc regulam Ill. VAN SWIETEN multis argumentis egregie comprobauit. Et si enim his additis stimulis uterus ad validiores contractiones irritari possit, nixusque parturientis intendi ac excitari queant;

queant; duratura tamen erit haec nervis facta vis et ad huc post partum absolutum, et largam suppeditabit in puerperio oriundorum morborum occasionem. Mire extollunt in hac parturientium debilitate cinnamomi, potissimum fragrantissimi eius olei, vires, quas in excitandis nimium languescensibus nervis summi usus esse, nemo medicorum negabit. Nollem tamen et hoc uti, quamquam et in vteri haemorrhagiis utile illud esse, novis experimentis PLENCKIUS^P ostenderit, ita ut vix videatur sanguinis aestum excitare. Confugerem potius, Gallorum more, ad lenia nutrientia, tenuiaque iuscula, quae, si modo ventriculus ea ferre potest, quamvis lente agant, sanguinis circuitum certe non tantopere augebunt, ut inde aliquid discriminis metuendum foret. Soleo quoque, si poscunt parientes gratum ac vires restaurans medicamentum, ipsis exhibere, aquam cinnamomi simplicem cum grato quodam syrupo v. c. aurantium; quae, licet sapore odoreue cinnamomi largiter imbuta, calidioris indolis tamen, ut oleum aut tinctura huius aromatis, esse neququam videtur. Semper enim metuendum est, ut recte monet Ill. VAN SWIETEN, ne, si morose negare velles tale cardiacum, clam te inscio offerat vel obstetrix vel amicarum turba talia, quae inulto sint periculosiora. Idem et de sternutatoriis, iam a veteribus medicis ad hunc usum laudatis, dicendum erit, quae, nisi adsueta istis parturiens fuerit, validissimos haud raro concussus cedere poterunt, atque adeo, licet interdum felici cum successu adhibita fuerint ac, ob eum, quem in nervos efficiunt, stimulum, pariendi conatus angere vel deficientes excitare possunt; caute tamen iis utendum, et praesertim in plethoricis foeminis, nisi vena antea secta fuerit, prorsus ab iis abstinendum esse censeo. Ex voto saepe languidas vteri se contrahentis vires reficere ac refocillare possumus, si sanguinis copia nimia, ex suis signis detegenda, paululum imminuitur, ut, deple-

Z 5

tis

p. vid. Eius *Anfangsgründe der Geburtshülfe*, Wien 1768.

tis sic nimium turgescantibus vasis sanguiferis vterus facilius se arctare queat. Quod quidem dolores ad partum augendi auxilium plus vna vice praesentaneum ac praestantissimum in partus negotio, lente procedente, optimo cum successu expertus fui: ita vt paulo post venam sectam reuiuiscere quasi naturam viderim, obortisque fortissimis contractionibus partus, de cuius euentu omnes desperabant, felicissime absolueretur. Licet autem hanc venaesecutionis efficaciam in excitandis vteri contractionibus maximi faciam, ita, vt hoc auxilii genus, ad dolorum languentium viam augendam, fere vnum, certe omnium tutissimum existimem: tantum tamen ab ipso expectari posse mihi vix persuaderi patiar, vt credam, sola venaesecutione posse talem partum, qui caesaream poscit operationem, in naturalem ac facilem mutari. Mirabundus haec legi a Cl. EMBDENIO⁹ asserta, qui auctoritati sui praeceptoris Cel. BOEHMERI nimium tribuens, talia publice adfirmare non dubitauit. Quum tamen eam, quam breuiter adiecit, casus relationem famae meae aliquantum ignominiosam esse putem, pauca, hac data occasione, contra eam monere mihi liceat. Neque enim tum temporis de operatione caesarea vel a me vel a medico praesente cogitatum fuit, licet eam posceret ipsa parturiens; neque dolorum efficacia per venaesecutionem restaurata fuit, cum iam quatuor horis ante, quam vena secaretur, satis ac nimis valide vterus se contraheret, licet frustranea essent eius conamina, quoniam ob angustam et ex rhachitide compressam peluim, foetusque insignem molem expellere ipsum nequiret: neque foetus post venaesecutionem, vt narrat BOEHMERVS, *per naturales vias postridie* prodiit, cum ille mox a venaesecutione, vix vena deligata, difficulter satis multaue adhibita opera, sola tamen manuum ope, a me, salua matre, fuerit extractus,

quam-

9. in *Dissert. de partu caesareo*. Lugd. Bat. 1772. p. 65. in nota.

quamquam caput eius, iam duodecim, et quod excurrit horis ante BOEHMERI aduentum, perforatum et omne cerebrum ossaque bregmaticis vtraque exempta fuissent. Haec omnia nescire BOEHMERVM ego quidem non miror, cum ipsi, licet ea de causa arcessitus, et, vt illud faciat, rogatus fuerit, nec parturientem matronam tactu explorare, nec foetus extractioni, a me suscipiendae, adstare placuerit: sed ille cubitum iuerit, parum de futuro euentu sollicitus. Id tamen vehementer miror, quod, nimium famae suae intentus, nominis sui gloriam sibi comparaturus, talia publice auditores suos docere, quae ficta et veritati minus consentanea sunt, haud erubescat. Facile enim exinde fieri potest, vt tirones, hac sua in magistri verba fiducia, leniorique tali auxilio nimium confidentes, veram opem longius differant, et sic mirum quantum parientibus nocere ac obesse queant. De remediorum reficientium, quorum mentionem ibidem Cel. BOEHMERVS fecit, natura ac indole nihil addere possum, cum ante foetus extractionem ne guttula quidem medicamenti ab ipso exhibita fuerit; altera vero die, corticis peruuiiani vsum valde auersatus ac abhorrens BOEHMERVS (quem in puerperis *se* nunquam ante nouum decimumue diem exhiberi *solere* dictitabat,) *paucula grana nitri* sufficere omni indicationi medicae existimauerit. Quae, quo pacto reficientium nomen mereantur, viderint et iudicent alii. Sed reuertendum est in viam e diuerticulo, et dicendum adhuc de irritatione ac titillatione orificii vterini, qua matricem ad validiores contractiones stimulari ac incitari volunt multi, auctoritate PYZOS commoti. Nec ego negare voluerim ac in dubium vocare, posse hoc facto stimulo dolorum vehementiam augeri; summa tamen hic opus erit cautione, ne nimium vexetur vterus et in tam sensibili viscere inflammationis occasio fiat. Hinc neutiquam ab obstetricibus, ne ruditer res peragatur, sed, si tali auxilio natura indigeat, a perito ob-

obstetricante, qui parcere vtero rite didicerit, illud praestandum erit.

§. 5.

De nimia dolorum atrocitate.

Sed non solum debiles vteri ad contrahendum vires officere partui solent; sed saepius quoque de nimia partus dolorum vehementia, qua mirum in modum excruciantur parientes, et in edendis nixibus impediuntur, conqueri obstetrices audimus. Neque in dubium vocari aut negari potest, interdum misere eas vexari et summo doloris sensu, vix tolerabili, affici sub tali quoque partu, quem ob situm foetus facilem futurum esse speramus, ita, ut haud raro ex hac doloris acerbitate vel animo delinquant, vel et toto corpore conuellantur. Et licet conuulsiones non semper metuendas esse MORTIVS affirmet, cum prostant varia parturientium exempla, quae sub conuulsivis motibus foetum feliciter enixae fuerint: summi tamen periculi plenos esse parientium conuulsivos motus ipsa experientia loquitur. Duplex vero genus horum dolorum esse constituendum autumo. Cum enim supra iam monstraerim, eos, qui a contractionibus vteri oriuntur, dolores, qui soli *dolorum ad partum* nomen merentur, aut non tam vehementer foeminas torquere, aut si ob varias causas iusto fiant aliquantulum atrociores eos patienter ferendos, cum partus negotium iis perficiatur; tum deinde eos nimia sua vi ac vehementia partui obesse posse existimo, cum vterus aut in pelui oblique collocatus est, aut foetus in vtero male compositus vteri segmentum inferius vni alteriue peluis parti nimium apprimat. Aliam quidem causam horum in vtero ipso oriundorum dolorum adfert THEBESIVS,^r qui sibi persuadet, veros dolores ad partum fieri, si fundus vteri ad cervicem deprimitur, e contrario hos,

de

r. Eiusdem *Hebammenkunst*, p. 219. §. 258.

de quibus hic sermo est, spurios ROEDERERO dictos dolores enasci, quando transversa vteri diameter arctatur ac minuitur. Hoc igitur dolorum genus in naturali partu nunquam oriri poterit; hinc et de eo tum, quando de obliquo vtero agendum erit, fusius exponemus. Quae vero in facili partu obveniunt tormina, ea vel in intestinorum canali, vel in vesica vrinaria, vel in alio quodam abdominis viscere ab acrimonia, ad harum partium nervos delata, excitantur, vel ab externarum genitalium partium nimia tensione ac compressione oriuntur. Cum ergo haec in vtero non fiant, dolores ad partum neutiquam dici poterunt. Etsi concedam, posse his ipsis cruciatibus, ob mirum, quem in corpore fieri satis constat, neruorum consensum, vterum simul affici; tantum tamen abest, ut per eos verae vteri contractiones cicantur, ut potius fibrae vterinae, spastice contractae, orificium matricis claudant ac constringant, partumque magis impedire quam promouere videantur. Hinc recte a nostratibus *Krampf-Wehen* appellari hoc dolorum genus solet, quod cum tantopere videant partum tardare, variis vel medicamentis vel externe applicandis remediis mitigare ac, ut loqui solent, in veros dolores atque genuinos commutare allaborant. Et scire omnino refert, qua ratione mulier eiusmodi doloribus affecta consolanda ac leuanda sit, cum sopitis eiusmodi dolorificis spasmis haud raro, quae antea prorsus silere videbantur, vteri contractiones exsurgant et salutare motus praestent. Pessime omnino rem suam agerent obstetricantes, si in hac dolorum vehementia patientem ad labores sollicitare et eam, ut suis moliminibus partum acceleret, hortari vellent. In istis vero leniendis summi usus sunt clysmata ex lubricantibus medicamentis parata, anodynaque florum chamomillae vi imbuta, quae nimium tensas ac strictas partes molliunt atque laxant; quibus et castoreum maxima cum vtilitate addi poterit; quod et interne, si modo ob ingratum suum saporem a pariente fertur, dari

dari feliciori forsā cum successu potest, quam eae, quae mirum quantum laudantur pillulae stimulantēs Bēcherianae aut Stahlianāe, ad quas, ut ad sacram anchoram, confugere in his aerumnis, pleraeque obstetricum consueverunt. Sed et fotu emolliente rem aggredi suadent auctores. Hinc vapores tepidos herbarum emollientium in aqua coctarum ad genitalia admittunt, vel et fomentis, imo cataplasmatibus externe abdomini pudendisue partibus impositis, hanc nimiam partium tensionem levare tentant. Quorum quidem omnium virtutem ac efficaciam, qua nimis strictas fibras neruorum ac musculorum ipsiusque resistentis cutis mollire valent, in dubium non vocabo; vidi tamen saepius his omnibus adplicatis magis intumescere has partes ac turgidas indurari, ita ut non leuis inflammationis suboriundae metus fieret. Ut vero in debilitate contractionum vterinarum venaefectionem multum utilitatis praestare supra monui, sic et in mitigandis his nimis spasmodicis indeque enatis doloribus eam institutam mire profuisse saepissime expertus fui: in primis tum, quando plethora parientis eam exigere videbatur. Tandem et opiatorum usum praedicant ac commendant, ad hanc dolorum atrocitatem sopiendam, de quorum utilitate ROEDERERVS^s haec habet: *Opiata, caute ab experto exhibita, egregia sunt; spasmos videlicet doloribus contrarios sedantia et quiete inducta rescipientia.* Licet autem ipsis et anodynam et cardiacam vim inesse certo persuasus sim, non adeo tutum tamen eorum usum esse exinde mihi probabile est, quoniam, nisi in largiori dosi exhibeantur, vix dolorem compescunt: iis vero si largiter uti volueris, sanguinis aestum concitare facile ac postea neruorum insignem debilitatem efficere poterunt.

§. 6.

s. in Elem. art. obst. edit. 2. §. 331.

§. 6.

De situ parturientis in partu naturali.

Inter ea vero auxilia, quibus ars succurrere parturientibus earumque labores leuare potest, primum locum obtinere videtur commodus parientis situs, quo dici vix potest quantum refici et in nixibus edendis foemina iuari soleat. Etsi enim in omni fere situ parere mulieres experientia testatur, cum sciam peperisse alias erecto corpore stantes; alias super diducta mariti femora sedentes; alias, quod saepius apud rusticas fieri vidi, humi prostratas ac super stramina proiectas, (quem situm mirabiliter conducere partui hoc genus hominum existimat) alias pronas in lectulis collocatas, aliisque variis modis situ huic negotio prorsus iuepto fatigatas, tamen satis felici successu partum absoluisse: negari tamen non potest, inter omnia situs ad partum genera, quae fere cuiusvis genti singula ac propria esse solent, illud optimum ac maxime commodum esse, quo vel fellae obstetricali insidentes, vel super lectulum, huic scopo accommodatum, siue in laterali situ, siue quod praestat pronae collocatae partus negotium peragunt. Lubenter quidem concedo, esse omnino in naturali partu condonandum aliquid ac indulgendum mulieribus, quae haud raro recusant in alio situ, quam, cui adhaerent sunt, vel qui maxime ipsis arridet, parere; is tamen, quem eligunt, non debet partui obesse; et vel vteri vel infantis situm mutare, aut parturientis nixus debilitare aut impedire. Quod omnino in eo, quem supra adtuli, situ fieri oportet, ubi exporrectae iacentes, nullis, quibus pedibus aut manibus inniti queant, fulcris additis parere coguntur. Neque fuit humanum ingenium in perficiendo, certe nouis inuentis ditando, hoc adminiculi genere otiosum, ita, ut incredibilem fere inuenire possis vel sellularum, vel lectulorum aliarumue machinarum, huic operi destinatarum, copiam, summa cura descriptam et iconibus

bus illustratam: quarum quae aliis summo opere probantur, saepe ab aliis mire culpantur ac prorsus inutiles, ne dicam noxiae, habentur. Quam quidem obortam inter auctores de lectuli obstetricalis prae sellis praestantia controuersiam, ut dirimere ac componere queamus, definiendum ante omnia erit id, quod ad facilem reddendum partum necessario requiratur. Videtur quidem nobis, de hac re differentibus, otium fecisse Ill. GÜNZIVS, qui in singulari libello hoc argumentum solide tractauit, ita ut superfluum fere sit, ulterius de eo disputare. Cum tamen et recentissimi aevi scriptores adhuc in varias partes discedere inueniam, breuiter meam mentem exponam. In ipso naturalis partus perficiendo negotio perinde erit, num in sellam, an in lectulum collocaueris parturientem, modo situs eius ita sit comparatus, ut se deat non erecto, sed paululum reclinato, corpore; ut genitales partes cum sacro osse ac coccyge supra marginem sellae aut lectuli spondam ab omni compressione libera sint; ut tandem firma adsint fulcimenta, contra quae pedibus manibusue niti parturiens queat, quo musculis contractis ac spiritu suppresso fortissime nixus edere possit. In tali enim situ optime foetus in peluim compelli potest atque, uteri vi cedens, per vaginam exire: eo tantum respiciendum summa cura erit, ut uteri axis in peluis axin dirigatur et externae partes prodeunti infanti cedere possint. Quanquam igitur multam laudem mereri facile largior sellam obstetricalem quam DEVENTERVS^u primum descripsit, FRIEDIUS aliique nouissimae additamentis ac inuentis emendarunt, quanquam et sua commoda sunt lectulis siue MECKELIANO ab HENCKELIO^w de-

t. in *Commentatione de commodò parientium situ* Lips. 1742.

u. in libro supra citato.

v. vid. GRAEVS *Anfangs*.

gründe der Hebammenkunst, 1765. p. 273 sqq.

w. vid. *Eius Abhandlung von der Geburtshülfe*, Berlin

1761. p. 141. Fig. 1. 2.

depicto, siue FRIEDIANO,^x cum tamen eiusmodi machinae non vbique in promptu sint, iisque vti operatoribus non semper integrum sit, scire oportet quemvis obstetricantem parare commodum satis situm, quem praefens rerum conditio postulat, locique opportunitas permittit. Neque hoc adeo difficile ipsi erit, modo memor sit supra dictorum requisitorum, quae si rite obserauerit; facillimo negotio, necessitate urgente, vbiuis vel in vulgari, quo vtitur foemina lectulo, in quem transuersum collocat parturientem, vel ex binis, pluribusue sellis ita inter se compositis, vt inter eas liberum spatium restet, quo obstetrix manum ad genitalia dimittere possit, aptum huic operi locum adornare poterit. Praecipit talem ex sellis componere situm v. HOORNIVS, eumque *lectulum extemporaneum* appellat. Licet autem lectulos obstetricales, si modo rite et apte fabrefacti fuerint, prae omnium sellarum generibus magis mihi placere fatear, quoniam in iis, si necessitas postulat, ad artificialem partum facile ac commode parturiens collocari, et a partu facili fatigata ac debilis requiescere et denuo vires colligere potest; nollem tamen eo temeritatis procedere, vt, quod fieri a variis auctoribus inuenimus, quarundam post partum oriundarum molestiarum v. c. prolapsus vteri, rupturae perinaei cet. causas in sellas obstetricales coniciam, quas magis vel a mala genitalium forma, vel ab internis quibusdam causis, vel et ab obstetricum aut negligentia, aut nimis officiosa cura ortum trahere, quiuis vel me non momento facile intelligere potest. Multo minus variorum puerperii morborum causam a sella obstetricali repetere vnquam mihi in mentem veniret, quod tamen nuper admodum miratus legi in tractatu quodam de purpura, cuius causam saepius et in eo esse quaerendam existimat auctor, quod minus idoneis sellis, iusto citius, imponantur parientes.

x. GEORGE ALBRECHT FRIEDS *Anfangsgründe der Geburtshülfe*, Strasburg 1769. Tab III.

tes. Sufficiant vero haec hic loci de situ parturientium in naturali partu commodo dicta, cum vberiorein occasionem has machinas describendi ac diiudicandi in sequentibus dissertationibus, de hoc argumento conficiendis, sim impetraturus. Poscit enim longe alium situm parientis ea partus species, quae arte sola terminanda est, siue id infantem in vtero conuertendo fiat, siue instrumenta, foetus extrahendi causa, in vterum demittendo. Id vnum tantum adhuc dictis his iungam, non debere foeminam parturientem statim a partus initio ad situm hunc, in quo parere vult, cogi, sed tunc demum sellae vel lectulo eam esse imponendam cum satis hiare et ab aquarum vesica rite deduci orificium vteri tactu cognoscatur: ne, si nimis diu in eodem situ retineatur, nimiam virium iacturam faciat. Recte etiam iubet sub ipso partus decursu parturientem sensim sensimque magis reclinari STEINIVS,^y qui, varia partus stadia optime ac solide distinguens, cuilibet eorum parientis situm accommodandum esse demonstrat.

Nunc essent ea addenda partus naturalis auxilia, quae obstetricis manu efficienda ac praestanda sunt; quibus haud raro magis partus negotium difficile redditur, quam iuuatur. Cum tamen plura de iis sint commemoranda, quam, quae adferre, per limites academicae scriptionis licet, agam de iis in altera dissertationis huius parte; tum temporis simul ea, quae obstetrici, post partum, tam neonati foetus, quam puerperae causa, incumbunt officia, vltius expositurus.

y. in libro supra citato p. 135. §. 452 sqq.

XXXIII.

D. IOAN. CAROL. GEHLER

RESPONDENTE

D. THEODOR. FRIDER. LOHDE

DISSERTATIO

DE

PARTVS NATVRALIS AD-
MINICVLIS

SECTIO ALTERA.

L I P S I A E , 1 7 7 2 .

DE PARTVS NATVRALIS ADMINI- CVLIS.

SECTIO ALTERA.

§. I.

Nexus cum priori Sectione.

Cum ante sex menses, et quod excurrit, priorem dissertationis, super hoc argumentum, sectionem publicae luci exponerem, cogebam, ob arctiores libelli academici limites, omittere ea, quae summam ac praestantissimam scriptiunculae partem continere videbantur. Promisi haec, quae restabant, me, proxima data scribendi opportunitate, esse expositurum. Quam igitur datam fidem nunc his pagellis soluere annitar, atque explicabo, quae in partu administrando obstetrix praestare et possit et debeat; simul tamen etiam monebo, non esse nimis artificii, quamuis a celebribus artis obstetriciae scriptoribus commendatis et laudatis, utendum obstetricantibus, quibus haud raro tantum abest, ut leuari soleat partus, ut potius impediatur in eo perficiendo natura, aut certe retardetur. Expositum in prima dissertatione fuit, tam de usitata diuisione partus, in exercenda arte prorsus inutili; quam de causis, quae partum promouere aut efficere queant, iisque, siue nimia sua vehementia, siue debilitate ac infirmitate peccauerint, arte adiuuandis. Addidi tandem pauca de commodo parientis situ, quo uti ad partum facilem parturiens debeat. Prodiit, postquam haec scripseram, haud ita pridem Cel. STEINII,^a quem praestantissimum nostri aevi scriptorem obstetricium et colo et veneror, tra-

A a 3

ctatus

^a. GEORGE WILHELM STEINS kurze Beschreibung eines neuen Geburts-Stuhls und Bettes, sammt der Anweisung zum vortheilhaftesten Gebrauch desselben. Mit Kupfern. Cassel 1772. 4to.

status, in quo fufe satis ac eleganter describit sellam obstetricalem, quam adeo emendasse se asserit, vt ceteris omnibus, quibus huc dum vsi fuerunt obstetricantes, siue ad DEVENTERI mentem fabrefactae sunt, siue ea, quam b. FRIEDIUS addidit, correctione magis perfectae, palmam facile praeripere posse existimet. Pace tamen laudati huius auctoris fiat, vt moneam, hanc sellam, licet elegantiori forma, nitidiorique habitu externo omnino dictas sellas superet, mireque inde femellis placere ac probari, atque, cum ex tiliaceo ligno eam confici iusserit STEINIVS, multo faciliori negotio, ob leuius pondus, huc illucue transferri possit, tamen re ipsa ac vsu vix ceteris praestantiorem magisque commodam mihi videri, cum et illae possint, necessitas si vrgeat, ob mobile dorsi fulcrum facile in lectulum mutari, suisque simul fulcimentis, contra quae pedibus niti queat pariens, instructae inueniantur. Concedam igitur clarissimo viro, his, ab isto commendatis, sellis posse vel eas foeminas vt, quae, cum, vel generis nobilitate, vel facultatum ratione aliis sint elatiores, talem sibi sellam comparare possunt; neque tamen eius fabricam et compositionem ad partum vere leuandum quidquam praee aliis adferre commodi certo mihi persuadeo: quauquam hoc, addita partus, hac sella mire leuati, historia comprobare STEINIVS allaborauit.

§. 2.

De remediis topicis et venae sectione in partu naturali.

Durum mulieribus impositum pariendi negotium, quod, licet quam maxime naturae legibus fiat consentaneum, semper tamen vehementer excruciat parturientem, eamque summis et acerbissimis doloribus afficit, tentarunt multi lenire quodammodo, eiusque molestiam adhibitis, vel iam ante partum, vel tandem ipso iustante, remediis minuere, quibus externas genitalium partes et vias, quas nasciturus foetus transire debet, mollire, et dilatationi aptiores obsequiosioresque reddere possent. Neque negandum

dum est, harum partium, siue internas eas, siue externas tantum spectaueris, nimiam duritiem, quae, vel a mala conformatione, vel et ab aetate patientis prouectiori enascitur, haud raro, quamuis bene situm sit infantis caput, mirum in modum huic dilatationi resistere, ac aegre tandem superari, ita, ut omnino videatur operae esse pretium, aptis huic scopo medicamentis tollere has difficultates, et partus negotium, quantum fieri potest, promovere. Videamus igitur nunc de horum remediorum apparatu, et, quid ab iis boni sperare, aut mali metuere possimus, breuiter indicabimus. Cum enim de iis pharmacis, quae cardiacorum et analepticorum nomine veniunt, et quae haud raro ad debiliorum dolorum, quos putant genitalium dilatationi efficiendae impares futuros, efficaciam augeendam; ab obstetricantibus, magno ut plurimum cum patientis detrimento, larga copia ingeri solent, iam in prima huius dissertationis parte satis superque disputatum videatur, eorumque usus prorsus a nobis interdictus sit: subsistamus hic loci tantum in eo medicamentorum genere, quod, cum laxandi emolliendique virtute instructum sit, rigidiores partium fibras flexiliores reddere, atque adeo ita mutare potest, ut facilius prodeuntem foetus capiti, ab utero se contrahente propulso, cedant, partumque haud amplius retardent ac impediant. Laudant ad hunc finem assequendum tam veteres, quam recentiores medici praeter aliis pingua s. oleosa, quae non solum hanc dictam partium mollitiem, sed et simul superficialium, super quas gliscere debet infantis caput, lubricitatem praestare videntur. Sic ergo praecipit BOERHAAVIUS:^b Si uteri collum nimis angustum durumue fuerit, linimentis succurrendum, quantum possibile, ut lubricum emollescat, vel fotu. Idem iam fere HIPPOCRATES^c iusserat: Si quae, inquit, in partu sicca est, ac aegre humectetur, oleum bibat, et locos oleo calido, et maluae aqua perfundat, et cerato liquido

Aa 4

illi-

b. vid. Aphor. de cognosc. et cur. morbis §. 1313.

c. de Mulierum morbis Lib. I. cap. XXXIII.

illiniat, adipé etiam anserino cum oleo infuso. Et fere omnes, qui de partus naturalis adiumentis tractarunt, auctores talia probant, mirificeque commendant, cum iis mirum quantum parientibus prodesse posse, suumque ipsis succurrendi studium optime probare existiment. MAVRICAEVS^d suadet horum lubricantium vsum, eumque summo opere laudat: vultque, vt in legitimo ac naturali partu obstetrices genitalia oleo emolliente inungant, axungia, butyro recenti cet. si difficilins illa dilatari obseruauerint. Vilipendere vero alios inuenies omnem hanc oleosorum farraginem, quam prorsus inutilem, certe ad hanc, quam eorum adhibitione efficere volunt, faciliorem dilatationem ineptam iudicant, quoniam haec cuncta partibus adfricta calore naturali mox liquefcere, absque vlla vtilitate effluere putant. Extollunt hi potius summis laudibus fots, fomenta, balnea, cataplasmata, vel et iniectiones aut clysmata, quarum rerum omnium insignem vtilitatem tam in primiparis, quam et aetate paululum prouectioribus mire praedicant. Et venae sectionem quoque haud raro nimiam hanc partium genitalium rigiditatem, duritiemue mire corrigere ac tollere, experientia comprobat, vt, hac de causa, vnicuique parienti venam esse incidendam existiment plures, simulac partum lente procedere viderint. Applicari vero haec dicta remedia vel iam diu ante partum alii, alii durante demum partus negotio volunt, eorumque vires, tam in dolorum vehementia compescenda, quam in eorum efficacia excitanda, impedimentisque partus remouendis summas esse ac certissimas contendunt. Hinc fit, vt quaeuis fere obstetricantium mulierum ad haec auxilii genera confugiat, si partus negotium retardari videt, parum de vera huius remorae causa, quam forsan facile tollere aliis efficacioribus conaminibus posset, sollicita. Neque ego prorsus reiiciam emollientium ac lubricantium in quibusdam partus lente procedentis speciebus vsum,

d. *Traité des maladies des femmes grosses*, Lib. II. cap. X. pag. 262.

vfum, cum fciam, haud raro insignem vtilitatem ea praestitiffe, genitalibus applicata, quae tam lubricando, quam relaxando partui aptiora reddiderunt. Quanquam enim ipsa iam prouida natura in facili ac naturali partu has vias lubricet, cum non solum sub fine grauiditatis, appropinquante partus tempore, effluat ex glandulis, mucosisque sinubus haram partium insignis lubrici mucii copia, qua irrorantur et madescunt viae, nascituro transeundae, sed et, si velamenta ouuli rumpuntur, liquor amnii profusus hoc ipsum commodum praestet; fit tamen haud raro, vt, vel ob ipsum sicciorem parturientis habitum, vel ob partus nimiam diuturnitatem, vel ob liquoris amnii praematurum effluxum, vel ob partium genitalium, quam de causa ea fiat, erosionem, mador hic deficiat, et inde partus, non dicam difficilis, certe magis dolens efficiatur. Quibus igitur incommodis optime mederi obstetrix poterit, sit oleosis, pinguibusue linimentis, quae tamen nihil acridinis habent, siue ea a naturali quadam corruptione, siue ab odoratorum oleorum admixtione pendeat, vaginam saepius inungat. Caueat tamen, ne nimis frequenter has inunctiones praestet, cum metuendum sit, ne his rebus abstergantur mucosi humores naturales supra commemorati; quos omnibus hisce vnguentis vtiliores ac praestantiores esse affirmare cum MAVRICAEO nullus dubito. Vel et consuetudini hac in re indulgendum, et ipsi quodammodo satisfaciendum esse cum ROEDERERO^c existimo, ita, vt, etiamsi omni vsu tales inunctiones carere plures contendant, nocere tamen cum nequeant, fallere ipsis paululum parturientium impatientiam licere mihi videatur. Mire enim se iis leuari putant, certe negligentiae nos non accusandos esse suspicantur, si hoc, quod veterum moribus probatur, iis non denegamus auxilii, quod putant, genus. Multo efficaciores mihi videntur in hac partium emollitione vires a fotibus ac fomentis expectandae. Quis enim nescit, quanta iussit, quamque insignis virtus laxandi

ac emolliendi partes strictas nimium; ac rigidas, siue eae spastice fuerint contractae, siue a natura ita fabrefactae, vaporibus aquae calidae, quos scimus mira efficacia ossium duram compagem, ut in ebore videmus, ita mutare, ut facile flecti, et in formas varias figurari queat. Quae quidem eorum virtus mirandum in modum augeri intendique potest, si tali ad vaporosum balneum destinatae aquae emollientes herbae v. c. chamomeli flores, admiscantur, harumque partibus fetus magis actiui redduntur. Applicatur vero tepidus hic calor genitalibus varia sub forma, cum vel vapores aquosi ad ea admittantur, vel cataplasmata ipsis imponantur, quae diutius omnino has partes laxandas fouent. Licet vero huius medicinae saepius viderim exoptatissimum effectum, ita, ut non solum, quae antea nimis resisterent partui, partes, nunc mollitae ac flexiles vi dilatanti cederent; sed et spasticae vteri contractiones, quae, ob acerbos, quos parienti efficiunt, dolores partus negotium tardant, consopitae his rebus quiescerent; infitias tamen ire non possum, saepius his applicatis intumescere genitalia nimium, ac tantopere turgescere, ut viae, quas transire debet infans, non tantum angustiores fiant, sed et vehementer doleant. Cum enim hisce emollientibus fotibus vasa sanguifera, omnisque tela cellulosa laxa reddantur, non potest aliter fieri, quin maior humorum copia irruat in haec loca, quae, cum per ipsas venas, quas comprimit durum infantile caput, sorberi rursus ac reueli nequeat, stagnat ibidem, et magnum durumque tumorem, quin etiam inflammationem efficit. Miror etiam, BOERHAVIUM^f harum fomentationum, linimentorumque emollientium usum suadere in tali casu, in quo, ut ait, *ossium compages arctior iter impediuerit*: vix enim, ad ossa usque, et haec connectentes cartilagine penetrare posse fotuum efficaciam, mihi persuadere possum, multo minus vuguentorum partes ossium nexum minuere, ac obsequiosiorein facere. Taxat vaporosorum balneorum abusum

LEVRE-

f. loc. cit. §. 1316.

LEVRETUS, ^s metuens, ne iis aer, in sanguinis massa contentus, expandatur nimium, et rarefiat, atque ideo haemorrhagiis, humorumque orgasmo larga suppeditetur occasio, quae saepius demum absoluto partu oriantur, et in magnum sanitatis, vel et vitae discrimen puerperam coniiciant. Nihil igitur iis tribuit, eisque profus posse carere parientes adferit, cum non solum ad ea, quae partum impediunt, loca saepius non penetrent, sed et externas partes, quas mollire ac relaxare debent, ut plurimum tumidas reddant ac duriores. In quo ipsi omnino, nisi et in hoc quidquam dandum sit consuetudini, assensum praebeo lubentissime; certe id monebo, ut, si quis iis uti voluerit, caueat sollicite, ne nimis frequenter, nec nimis diu tali fotui pariens infideat. Idem fere de balneis dicendum est, quorum utilitas a sola ista, quam fotibus modo adscripsimus, vi definienda videtur. Accedit, quod his aegre uti grauida, multo difficilius parturiens queat; quamquam forsau, ob humidarum particularum copiam, quae sub eorum usu per vasa corporis bibula ac sorbeantia ingeri potest, internas partes magis, quam fetus, afficere, ac earum rigiditatem minuere possunt. Summi autem usus esse clysmata plerique obstetricantium contendunt, eaque tantopere commendare solent, ut fere absque clystere applicato parere parturientem nunquam posse, credula ac imperita sibi persuadeat matronarum turba. Et facile quoque concesserim, omnibus fere, quae in hoc paragraphio adducta sunt, partus adminiculis, variis de causis enemata praecellere, cum iis tam intestinum rectum durioribus scybalis, foetui transituro resistentibus, exoneretur, quam uterus ipse fomentetur, eiusque non solum dolorifici spasmi mitigentur, sed et inferior pars molliatur, et dilatationi aptior fiat. Blanda tamen sunt, nullis, ut quidam volunt, acrioribus ac stimulantibus particulis impraegnata; nec ni-

nia

g. *Essai sur l'abus des regles generales.* Paris 1766. p. 135.
art. VI.

mia in copia adplicentur, ne eorum abusu noceatur, vt recte etiam LEVRETUS monet, quod profecto a gallico scriptore fieri miraberis, quos alioquin insignes clysmatum patronos esse nemo ignorat. Pauca adhuc addenda nunc erunt de venae sectionis in partu administratione, quam tantis laudibus efferri ac commendari a plerisque medicis constat, vt ea carere absque noxa vix pariens posse videatur. Et negandum non est, saepius eam in plethoricis foeminis insignem usum praestare, cum, subducta sanguinis nimia copia, contractionum vterinarum efficacia augetur non solum, sed et interdum nimia, a spasms oriunda, dolorum atrocitas minuatur in parientibus, quod in priori dissertationis sectione accuratius a nobis fuit disputatum. Praeterea et experientia comprobat, tali, sub ipsis ad partum doloribus instituta, venae sectione multis, in puerperio a sanguinis abundantia oriundis morbis, haemorrhagiis v. c. inflammationibus, et quae sunt huius generis alia incommoda, praecaueri omnino posse. Neque tamen ad eorum accedere possum sententiam, qui omnibus parientibus venam secandam existimant: saepe enim in iis, quae ob defectum sanguinis debiles iam sunt atque imbecilles, dolores ad partum certo cessabunt, atque adeo partus retardabitur, si, vena aperta, virium vitalium fontes exhauriuntur. Solet et in eo partus genere, quod cum haemorrhagia fit, ad sanguinis fluxum imminuendum a multis venae sectio laudari; quem tamen usum eam vix praestare posse, quilibet perspiciet, qui istam haemorrhagiam ut plurimum a placenta, ab utero separata, oriri perpendit: quae igitur facilius ea methodo supprimitur poterit, quam Cel. Puzos commendat, qua nempe, ruptis membranis, liquor amnii subducitur, vt utero contrahendi se, et riuulos, ex quibus sanguis profluit, praeccludendi occasio suppeditari queat.

§. 3.

De partus naturalis adminiculis, quae obstetrix sola manu praestat: α) de exploratione parientis.

Licet igitur ex iis, quae in priori huius argumenti dissertatione fusius de uteri ad partum efficiendum vi et actione disputauimus, satis euidenter apparere existimem, in naturali partus genere, ubi praeuio et rite collocato capite infans per peluis satis amplae, ac recte conformatae cauum, sat validis uteri contractionibus, quas nixibus suis mater sustentat et auget, tanto cum successu deprimitur, ut sub quouis dolore altius descendat, solam sibi sufficere naturam, tantumque abesse, ut illa obstetricantis ope indigeat, ut potius saepenumero omnibus fere iis, quibus sagaces mulierculae ipsi succurrere annuntur, adminiculis turbetur, ac nimium retardetur salutare eius negotium, atque vires ipsius, quamuis efficaces sint, mirum in modum infringantur; vix tamen vllum extat artis nostrae compendium, in quo non inuenire possis innumeram fere regularum copiam, quas et praeclare docti harum rerum, ac ipso artis exercitio peritissimi viri volunt obseruari ab obstetricibus, quibusque sibi et alijs persuadere conantur, posse his dictis ac recensitis artificiis partus incommoda leuari facile, ac valdopere minui. Docet quidem experientia, naturam ut plurimum citius ac semper fere tutius absolue hoc sibi datum officium, quod saepissime scortorum exemplo videmus, quae, cum grauiditatem suam celare tentant, soli naturae se committunt, nulliusque auxilium postulant. Turpe tamen existimant, quae iusta copula conceperunt, illorum exemplo sapere; sed volunt potius turbari artificiosissimis adminiculis, quae vel ab obstetricibus poscunt, vel certe, harum garrulitate confisae, sibi praestari permittunt. Exigunt enim tam ipsae parturientes, quam adstans matronarum turba ab obstetrice, cuius officium esse putant agendo vtilem se praebere, exigunt, inquam, multas artes multamque operam, ita, ut talem, quae

quae, sui muneris memor, otiosa quid sponte natura praeslet expectat, rudem, et artis, quam profitetur, prorsus imperitam, aut certe in exsequendis suis partibus segniorem iusto, ac negligentiosem censeant; e contrario eam plurimi faciant, et summis extollere soleant encomiis, quae ventosa loquacitate sua praestita aliis, et nunc denuo praestanda seruitia, lucri cupida, iactitat, manibusue, quin ipsis vnguibus officiosa sua ministeria, quae sudore diffluens peragit, obtrudit, quanquam his suis praepostere, temere ac intempestive adhibitis conaminibus parientium cruciatus augeat magis, quam vlllo modo subleuet. Quae cum fieri saepius viderim, in earum partium esse existimo, hac data occasione paulo accuratius hanc ipsam, quam exerceri ab obstetricibus tam parientes, quam medici, scriptorum auctoritate commoti, cupiunt manulem operam diiudicare atque exponere. Sunt quidem et alii, qui prorsus inutilem putent obstetricis ad parientem accessum, velintque ut partus naturalis negotium absque vlllo auxilio fiat. Neque tamen iis assensum praebere possum, cum varia forsitan in partu, facilis licet sit, occurrere possint, quibus obstetricans mederi facillime, si tempestive modo opem adferre queat, poterit. Ipsa quoque infantis prodeuntis cura, funiculi deligatio, placentae remotio, aliaque postulare videntur obstetricem, quae harum rerum gnara sit ac intelligens. Quod apte ac eleganter inter alios scriptores exposuerunt et STEINIUS^h et DELEVRYE,ⁱ quorum igitur hac de

h. Vid. Eius *Theoretische Anleitung zur Geburtshülfe*: p. 137. §. 461. Ob wohl aus allem erhellet, daß die Kreisende in der natürlichen Geburt ihrer selbst mächtig ist, und sich ihrer eignen Kräfte dergestalt bedienet; daß sie fremder und künstlicher Hülfe eigentlich nicht nöthig hat; so kann

jedoch, so wie durch eine vortheilhafte Lage, also auch durch vernünftige und geschickte Handanlegung, die Geburt merklich befördert, und die Theile der Mutter für Schaden und Verletzung behütet werden.

i. vid. Eius *Traité des accouchemens en faveur des Eleves*. Paris 1770. §. 586: La présence

de re mentem adducere hic iuuabit. Quae quidem praescripta ab his doctissimis viris momenta quaeuis, quae suo satisfacere vult, obstetrix obseruet; plura tamen, quibus suae peritiae ac insignis scientiae copiam declarare velit, artificia addere laud audeat. Vt tamen rite de iis, quae partum tardare ac difficilem reddere queant, iudicare, et de his impedimentis remouendis sollicita esse possit obstetricans, exploranda omnino erit, ad quam arcessitur, parturiens, cum nunquam de vero partus statu iudicium ferre queat, nisi digito, in vaginam immisso, et orificii habitum, et capitis prodeuntis situm, partiumque harum ad se inuicem rationem cognoscat. Tantus enim est momentorum, hac ipsa exploratione detegendorum, numerus, tamque amplus huius artificii vsus, inodo a perita ac sagace obstetricae suscipiatur, vt recte moneat ROEDERERVS,^k nunquam debere vel medicum prudentem, vel obstetricantem quidquam moliri ante, quam praeuia exploratione vteri conditionem disquisuerit: hinc, si parturiens, ab intempestiuo pudore prohibita, hanc explorationem respuat, praestabit illam forti suae relinquere, quam incerta molimina tentare, aut ex signis, vel ab externa abdominis facie, vel a parturientis gesticulationibus cet. petitis, quidquam praesagire. Praecipua tantum horum momentorum hic breuiter enarrabo, quae, cum ad partus genus determinandum, eiusque euentum praedicendum multum faciant, neque tamen alio modo, quam per hanc dictam explorationem, intelligi possint, tangendi parientem officium obstetricantibus imponunt. Non solum hac methodo cognoscitur, an veri dolores ad partum adsint, sed et eorum vis, ac in protrudendo capite efficacia facile detegitur, vterini orificii ab his contractionibus mutatio, de-

tertio

sence de la personne de l'art dans l'accouchement naturel n'est que pour parer aux accidens, qui pourroient suruenir; percer les membranes, si elles sont obstacles; recevoir l'enfant; le

debarrasser du cordon ombilical; faire la section du cordon, voilà à quoi sa mission se borne.

k. Vid. Eius Elementa artis obstetr. §. 256. p. 118.

tertio ac dilatatio rite perspiciuntur: infantis situs, siue rite ille, siue male collocatus sit in utero, probe distinguitur: ipsarumque viarum, quae foetui sunt transeundae, habitus diiudicatur. Quae quidem omnia ita sunt comparata, ut absque eorum cognitione nihil praesagire, nihilque suscipere obstetricans possit. Ut tamen haec cuncta rite intelligere possit obstetrix, necessarium omnino erit, ut et ante uteri obortam contractionem orificii habitum exploret, et durante postea tali contractione, tum et, postquam illa remisit, rursus hunc in scopum digitum ad interiora immittat, quo dolorum ad partum vim cognoscere, atque adeo de futuri partus diuturnitate quodammodo coniectere queat. Situm autem infantis, siue iam profusus fuerit liquor amnii, siue adhuc integra sint velamenta, vel ex protrusae aquarum vesicae forma, vel ex ipsius partis, quae orificio uteri inest, figura, explorans digitus distinguere haud difficulter poterit. Licet vero ex his satis superque euinci possit, explorationem parientis necessariam, summopereque utilem esse ad cuiuslibet partus veram speciem cognoscendam; nullo tamen modo probanda aut laudanda est plerarumque obstetricum consuetudo, quae nimis frequenter hanc partium internarum disquisitionem suscipiunt, et haud raro hac saepius repetita contractatione verendarum partium inflammationi occasionem praebent. Sufficit hinc, ut recte praecipit STEINIVS,¹ sub partus initio aliquoties orificii mutationes disquirere; ulterius vero si partus negotium processerit, raro tantum digitus in vaginam intrudatur; sub finem partus omnis intermittenda erit exploratio, quae tum temporis nec necessaria, nec facile parienti erit tolerabilis.

§. 4.

β) *De velamentorum ouuli disruptione.*

Libere foetus in utero, certe in primis grauiditatis mensibus fluctuat, insigni haud raro liquoris, quem amnii

mem-

1. vid. loc. cit. pag. 140. §. 468.

membrana continet, copia circumfusus. Non quidem attinet, hic loci fufe indicare huius liquidi fontes; nec opus est, eam hic dirimere Physiologorum, diu multumque agitatam, controuersiam, qua alii illud foetum nutrire contendunt; alii hunc vsum illud praestare, prorsus negare solent. Licet enim difficile videatur, de hoc dubitare, partim si ipsam liquoris amnii mixtionem consideraueris, quae variis repetitisque saepius tentaminibus vere alibili lymphae similis cognoscitur, partim, si perenderis, inueniri omnino, vti anatomica disquisitio docuit, tam in oesophago, quam in ventriculo infantis aliquid huius liquidi, et intestina ipsa, inprimis illa crassiora, multam secum continere copiam, quae ab hoc liquido, nutritiis particulis maximam partem orbato, ortum suum ducit, meconiique nomine appellatur; attamen, cum haec lis propius nos tangere non videatur, continebimus nos in artis nostrae cancellis, et tantummodo breuiter dispiciemus, quid hic saepe commemoratus liquor, tam durante grauiditate, quam in ipso partus negotio commodi atque utilitatis praestet, vt inde pateat, num obstetricantibus profundere eum, ruptis praemature velamentis, licere vnquam possit. Vt vero taceam eum huius liquidi vsum, quo fit, vt libere in eo motus ac fluitans foetus, absque vilo impedimento crescere, eiusque membra faecile euolui queant, atque simul eius corpusculum ab omni externa vi ac iniuria saluum tectumque seruetur; de eo tantum dicam, quem summum esse mihi persuadeo, quod nimirum ille liquor omnem ouuli cavitatem ita replet, ita extendit, vt ouum in omni suo ambitu ad vteri internam superficiem firmiter adprimatur, atque hac ratione praematura foetus expulsio optime impediatur. Sed longe praestantior est ista, quam liquor amnii in ipso partu adfert, utilitas. Optimum enim videtur ac tutissimum, ad orificium vteri diducendum, eiusque efficiendam sensim sensimque aperturam, instrumentum, quo aptius aut magis accommodatum aliud vix vlla ratione naturam conficere largiriue potuisset.

tuisset. Quanquam enim et ipsum foetus caput tam affabre ac sapienter constructum est, ut, cum ossa eius membranis connectantur, eorumque margines late a se invicem distent, in conum formari, ab ossae pelvis ambitu comprimi facile, et huius cavitati aequari, atque adeo hanc necessariam vteri dilatationem praestare possit; longe tamen aptius hanc fieri ab hisce velamentis, quae ab vtero se contrahente deorsum deprimuntur, et, in coniformam figurata, incipientem vteri aperturam, quamvis ab initio exigua sit, facile sensim paulatimque diducere possunt, quis est, qui non perspiciat? Haud raro enim evenire experientia docet, ut a vigente vteri contractione, si ob nimiam suam laxitatem aut debilitatem non adeo resistent externae genitalium partes, integrum ovum expellatur, et e mulieris sinu protrudatur: quam partus speciem BOERHAAVIUS^m pro tali habet, quae naturae maxime sit consentanea, et quam fere vnam naturalis partus nomen promereri existimat. Ex quo igitur facile perspicitur, quae sit quamque insignis protrusi huius aquarum coniformis, ad aperiendum vterum, vaginamque dilatandam vis atque efficacia. Recte hinc Cel. HALLERUSⁿ caput, inquit, cum cono aquarum melius os vteri sibi aperit, et, ruptis aquis, vires, foetum urgentes, eum nunc nudum, inaequalem, articulatum, eminentibus hactenus manibus pedibusque, minus aequabiliter urgent, minusque facile promouent, quam ovum integrum, aequabile: diutius aquis inanus vterus ex molli indurefcit, et naturam flexilem amittit. Cur tamen celebris ille vir asserat, clarissimum PYZOS his aquis parum, aut omnino nihil tribuisse, non satis perspicio, cum hic in egregio suo opere idem fere de usu aquarum in partu doceat, quod HALLERUS his adductis verbis contendit. Interim tamen et de hoc aliquantulum dubitari posse puto, illum partum,

m. vid. Eius Praelect. Tom. V. P. II. p. 395.

n. Elem. Physiologiae Tom. VIII. Lib. XXIX. p. 432.

qui nimis cito perficitur, optimum esse censendum ac felicissimum; cum haud raro eae, quae breuissimo temporis spatio durum partus laborem absoluunt, puerperae paulo post, vel ex vteri atonia, vel ex alio oborto incommodo, haemorrhagia v. c. conuulsione cet. omnium opinionem citius diem obire soleant supremum. Est omnino etiam in hoc naturae negotio perficiendo modus, sunt certi denique fines,

Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Hinc semper parturienti melius consulitur, si sensim paulatimque, non vno fere impetu, os vteri eo usque diducatur, ut caput, quod, quamuis in coni formam compressum, aquarum cono tamen durius ac multo maius est, transire per hanc, ab aquarum vesica praestitam, aperturam possit. Neque tamen et tunc, cum hanc dictam orificii dilatationem effecit, iste aquarum conus, omne suum officium expleuisse videtur; sed noua nunc ab eo est expectanda utilitas, ea nimirum, ut, si rumpitur propulsa membrana, ac effluit, qui in eo continebatur, liquor, hoc ipso promanante vaginae canalis lubricetur ac emolliatur, atque infantis expulsio hoc modo facilius fiat. Quodsi ergo, ut fieri interea videmus, nimis tempestiue ac iusto citius liquor amnii ex vtero profluit, vterus non solum a capite duro multo maiori cum difficultate, multoque acerbiorum cum dolore aperitur; sed et omne partus negotium lentius succedit, et vagina, ob partus diurnitatem exsiccata, dilatationi prorsus fere inepta redditur. Quae igitur omnia, a nobis adducta vesicae aquarum in partu commoda, si accurate perpendamus, facillimo negotio intelligere poterimus, quam lubrico ac fallaci fundamento nitatur illud consilium, quod, nisi me omnia fallunt, primum a SIEGISMUNDA, celebri illa ob scriptiunculam, quam prouulgauit, obstetrice publice propositum, postea vero a multis obstetricantibus commendatum fuit; quo iubent,

dilacerari in partu, qui lentus ob velamentorum nimiam, ut sibi fingunt, tenacitatem, aut crassitiem fieri videtur, aquarum vesicam, ut tunc validiori vi infantem protrudere uterus contractionibus suis possit. Concedam equidem, euenire interdum, ut per satis longum temporis spatium, quin etiam per omne partus stadium, integrae ac saluae persistant chorii amniique membranae, quid? quod ante sinum externum protrudantur; neque tamen ideo aliquid noxii pertimescendum erit, cum potius iis vaginae canalis ac orificium eodem modo, ac uteri orificium, sensim paulatimque diducatur ac amplificetur. Licet et sciam, obstetrices sibi omnino persuadere, verum, post concessum aquarum effluxum, nunc maiori efficacia in foetus corpusculum agere posse, illudque expellere, et in vaginam protrudere; iis tamen assensum praebere, ea, quae supra de vesicae aquarum utilitate fufe dicta sunt, prorsus impediunt. In ea tamen partus specie, in qua magnum ob placentam, ab utero ex parte separatam, oritur sanguinis profluuium, iuuabit omnino, methodo, a Puzos tradita, et, ut alios taceam, a WHATTIO^o approbata, citius, quam a natura illud perficiatur, rumpere membranas, ut, aquis profusis, uterus se contrahens patula, sanguinem fundentia, oscula obturare queat. Si quis vero hoc artificio et in partu facili uti voluerit, is modo, mea quidem sententia, solli-

lici.

o. vid. Reflections on slow and painful labours, and other Subjects in Midwifery. London, 1755. p. 9. Now my Method in all these Cases is, as soon as I begin to suspect the labour is obstructed by the too great strength of the membranes, to observe the present situation of the Head and Membranes, and if I find that, notwithstanding the

strength of the pains, neither of them advance, during the space of five or six pains, immediately to break them: and though I have done it a great Number of Times, I don't know that ever I failed delivering the Woman within an Hour, and many Times have done it in two or three pains after it.

licite curet, vt tum protinus manum in vterum dimittere, atque pedibus prehensis infantem extrahere possit, ne, si post aquarum effusionem vteri contractiones cessent et quiescant, hoc ipso suo auxilio facilem ac naturalem partum in difficilem ac lentum mutasse videatur. Addenda nunc forsan essent adhuc pauca de ipsa methodo, instrumentisque iis, quae in hunc vsum ingeniose a variis auctoribus inuenta ac commendata fuerunt; cum tamen digitis optime haec velamentorum disruptio perficiatur, cumque de ferramentorum horum vfu alio loco nobis dicendum sit, silens haec omnia praeterire hic loci commode potero.

§. 5.

γ) *Partium genitalium dilatatio.*

Praestantissimum vero ac tutissimum iuuandi facilem partum adminiculum pleraeque et obstetricum et patientium in eo positum esse sibi persuadent, vt, quas vel natura emollit, vel ars commemoratis supra remediis laxas reddit, partes nunc manuum ope amplificare ac diducere allaborent. Cum vero varia sint rumpenda a nascituro foetu claustra, pluresque refringendae fores ante, quam in lucem prodire queat; de singulis iis sigillatim referre nunc operae pretium esse videtur. Aliae enim harum viarum ita sunt a natura compositae, vt omnem, ab arte expectandam, dilatationem respuant: aliae, licet cedere ob molliorem suarum partium naturam dilatanti vi possint, vix tamen absque dilaceratione, certe sine acerbiori dolore diduci nec a peritissimo obstetricante possunt. Illa enim via, quam superiorem peluis aperturam nominare solemus, ex osseis partibus, firmissime sibi inuicem per ligamenta coniunctis, constat, vt extra omnem dubitationem positum videatur, eam in naturali ac facili partu nunquam ampliorem fieri, partium ossearum a se inuicem secessione, quicquid et-

iam a variis auctoribus in contrariam partem fuerit disputatum. Quae quidem apertura, si nimis arcta, siue iam a prima conformatione, siue per morbum fuerit, magnam profecto partus difficultatem efficiet, quae solummodo capitis in minorem molem compressione levari superarique potest. Longe alia autem est inferioris peluis aperturae ratio, quae, cum non tantum ab ossibus componatur, sed a variis mollioribus partibus, musculis, ligamentis membranisque formetur, digitorum ope diduci aliquantulum, vel a capite prodeunte amplificari omnino potest. Quod cum a natura fieri viderent obstetricantes, illam et suis artificiis iuuare partium suarum esse existimant, quo suo officio rite perfungi viderentur. Hinc omni data opera haec dilatationem, maximo saepissime cum parientis discrimine, praestare annituntur obstetrices, et fere vnum hoc suae in arte scientiae signum, idque inculentissimum, censent. Neque deficit in suscipiendo hoc negotio celebrium scriptorum auctoritas, qua suffulciatur ac mirifice probetur hoc, vsitatum plerisque, partus adminiculum. Inuenimus enim fere in omnibus, qui artis obstetriciae regulas tradunt, auctorum libellis eiusmodi consilia, quibus iubent obstetrices, finem parientis externum, vel os coccygis reprimendo, vel labia pudendi, aut, quod peius adhuc videtur, perinaeum retro caput prodiens versus intestinum rectum repellendo, ampliorem, ac magis patulum reddere. Cum enim a capitis globo, in ea partus periodo, quam in vernacula nostra *das Einscheiden* nominamus, perinaei tota regio magno cum dolore valde expandatur, et tantopere protrudatur, ut profecto talis metuenda sit huius septi cutanei disruptio, quae multa omnino parturienti efficere posset incommoda; praecauendam eam, et, quantum fieri queat, impediendam esse, iure eoque optimo perhibent. Ex multis eorum auctorum praeceptis adduxisse tantum sufficiat ROEDERERI^p consilia, quibus haec

haec officia, ab obstetricibus peragenda, iis iniungit. Quoniam, inquit, foetus axin pelvis sequitur, versus anum tendit; dum vero vaginam peragrat, successiue parietem eius posteriorem, intestinum rectum, anum et perinaeum versus os sacrum reprimat, quam repressionem, atque orificii vaginalis dilatationem obstetricans sequentibus iuvat: α) pinguedine quadam, butyro, oleo amygdalarum dulci etc. vaginam et labia saepius inungere potest, vt consuetudini satisfaciatur, atque forsitan fibras paulo magis relaxat: β) ad vtrumque orificii vaginalis latus, prope perinaeum vtriusque manus indicem, et medium digitum collocat: γ) sub quouis ingruente dolore digitis his perinaeum versus os sacrum deprimat, atque infra caput ducit, qua ratione capiti porta ita panditur, vt absque impedimento et perinaei noxa excidat. Quod quidem praeceptum et apud alios summos viros MAURICAEVM, LA MOTTE, DIONISIVM, THEBESIVM, CHAVFEPIE, GRAVIVM, HENCKELIVM, ESCHENBACHIVM, FRIEDIVM, PRANGIVM, SEVBERTVM, vt alios taceam, legimus, qui omnes ac singuli pravam hanc atque exitiosam encheiresin commendare non dubitant. Tantum tamen abesse mihi certo persuadeo, vt, ea adhibita, illaesum ac integrum seruetur perinaeum, vt potius digitis, hac ratione adplicatis, disruptio eius tantum non semper efficiatur. Dudum iam meliori ratione consulere his partibus docuit Cel. PVZOS,^q cuius consilia et SMELLIE^r approbat et commendat, ita, vt miratus saepius fuerim, qui fiat, vt a recentioribus plerisque obstetricantibus negligenter prorsus haec, quae docti huius viri suadent, praestandi adminiculi genera. Nunc tamen nostro aevo PLENCKIVS,^s melius autem atque curatius

B b 4

tius

q. *Traité des Accouchemens*,
à Paris 1759. 4to p. 115.

duit par PREVILLE 1754.
pag. 218.

r. *Traité de la théorie et
pratique des accouchemens: tra-*

s. *Anfangtgründe der Ge-
burts-hülfe*, 1768. p. 95.

tius ea proposuit STEINIVS,^t qui merito supra adductam methodum taxat ac reiicit, et nouam haec, a dictis viris laudatam, valdopere commendat. Volunt nempe, vt digiti, siue potius vola manus, exteriori perinaei, vehementer expansi ac attenuati, superficiei imponantur, et sub quouis dolore ad partum, quo caput e sinu exprimere tentat vterus, tota haec perinaei regio sursum, interiora versus prematur; vt, hac praestita opera, conspirantibus his, tam deorsum, quam sursum prementibus viribus caput sub osium pubis arcu in diagonali, quam dicunt, linea profiliat atque expellatur. Hoc enim modo fit, vt non solum perinaeum suffulciatur, eiusque dilaceratio prorsus impediatur: sed et caput infantis ab ista, qua versus os coccygis dirigitur, via paululum remotum, curuam istam lineam, quam exiens e sinu sequi debet, describere cogatur. Ipse ego, experientia edoctus, vsus saepius fui maximo cum emolumento hac methodo, Cl. PYZOS auctoritate commotus, eamque auditoribus meis iam multis abhinc annis suadere annisui fui; hincque valde laetor, eam nunc publice tantopere

t. Theoretische Anleitung zur Geburtshülfe, p. 143. §. 472. Aber ein fast von den ältesten hergebracht, und auf die neuesten fortgeplanzter, zum Unglück mitbin von allen Hebammen angenommener, und fast nicht auszumurzelneder, irriger und recht verderblicher Lehrsatz ist und bleibt es, den Damm mit denen in die untere Fuge derer Theile krumm eingeseizten Fingern über den ein- und durchschneidenden Kopf des Kindes herzuschieben, und nach hinten zurück zu drücken, et paulo infra §. 481. Dem zweyten Anschläge wird nach der

vernünfügern Methode des SMELLIE und PLENCKS vielmehr ein Genüge geleistet, wenn man die flache Hand auswärtens an den ausgedehnten Damm so ansetzt, dass man unter den Wehen nach hinten darüber wegfährt, und den Damm zu ein und eben derselben Zeit dergestalt nicht nur unterstüzt, sondern auch selbst den Kopf aufwärts zu beben sucht, nicht anders, als woltte man so zu sagen der Kraft der sich zusammenziehenden Gebärmutter, und ihrer gerade herunterpressenden Wirkung widerstreben.

pere commendari, cum saepius doluerim, illam, supra commemoratam, recentioribus nimium adhuc probari. Neque et ille modus mihi displicet, quem STEINIVS^u praecipit, quo digitis, in ani orificium immissis, caput sursum extrorsumque moueri vult, cum itidem ad perinaei conseruationem multum facere posse videatur. Quam vero addit in §. 483. encheiresin, qua iubet, duos digitos vaginam inter et caput ita collocari, vt super eos inflexos gliscere possit capitis globulus, ea mihi eodem fere laborare videtur vitio, quo illa, quam supra reiecimus. Licet enim existimet, posse infantis caput his adplicatis, et vncorum in formam incuruatis, digitis in vagina eleuari, et simul ex sinu matris exprimi; videntur tamen mihi digiti ob suam molem magis angustiozem reddere, quam dilatare viam, quam peragere prodiens caput debet. Idem et dicendum esse puto de isto adminiculo, quo, os coccygis reprimendo versus posteriora, amplificare haec loca tentant, siue in vaginam, siue in ani orificium immitti iusserint digitum. Quanquam enim hanc repressiozem caput, ab vtero depressum, omnino efficit; ea tamen, si iam fuerit a capite praestita, augeri adhuc arte nunquam poterit. Et fac, eam quoque fieri posse, certo reprimens digitus omne spatium, quod hocce artificio additum est, occupaturus erit. Cogitarunt et alii de ipso orificio vteri arte diducendo; quod volunt, vel circumductis in eo digitis fieri, vel, vt WALBAVMIVS^v suasisit, artificiose satis inuenta ad hunc vsum machina, qua se putant eam, quae a natura fit per aquarum vesicam, vteri dilatationem apte ac commode imitari posse. Quae tamen artificia, nisi forsan ad faciliozem, si vertendus est

Bb 5

male

u. loc. cit. §. 488.

v. vid. LEVRETS *Wahrnehmungen von den Ursachen und Zufällen schwerer Gebur-*

ten. Lübeck und Altona 1758. p. 416 seqq. vbi et multorum aliorum ad hunc finem commendatorum instrumentorum addit descriptionem.

male situs infans, in vterum manus immissionem facere aliquid possint, prorsus inutilia, quin etiam ob summum discrimen, quod vtero inde oriri posset, reiicienda esse censeo.

§. 6.

De instrumentorum usu in partu naturali.

Mirum omnino haud paucis videbitur in hac, quae adminicula partus naturalis ac facilis recenset et diiudicat, dissertatione mentionem fieri instrumentorum chirurgicorum, eaque ad talem partum, cui perficiendo solam naturam sufficere saepius dictum fuit, citius finiendum commendari. Desinent tamen hi mirari, si perpendant eam nostri aevi insignem felicitatem, qua factum est, ut talis adsit in nostra arte ferramentorum apparatus, qui clarissimorum virorum ingenio ac opera adeo excultus ac emendatus est, ut infantis nascituri vitae omnino prospici, matrisque parientis a partu oriundi dolores non solum mitigari valdopere, sed et eorum diuturnitas mire minui possint, si quis modo hisce instrumentis uti apte ac dextre nouerit. Ex quo enim nunc forcipis variae species tanta correctae sint et LEVRETI prae aliis et SMELLII cura, ut commode iis caput viui infantis prehendi; paululum, si mole sua peccauerit, comprimere; tutoque e sinu materno, absque vlla matri inde metuenda noxa, extrahi posset; vix cuiquam absonum videri poterit, harum usum et nunc suaderi, cum spes affulserit optima, fore, ut solius naturae viribus expelli rite collocatus infans ex pelui bene conformata queat. Exigit enim officium cuiusuis et medici et obstetricantis, ut cito, tuto ac iucunde auxilia sua adferat, et hac ratione misere vexatis quam potest fieri celerrime opem praestantiorem ferat. Hinc nunquam obstetricanti vitio esse vertendum videtur, si forcipe adplicata foetum extrahere conatur, quem forsitan natura expellere, licet diuturniori labore, potuerit,

cum

cum ille, hac ipsa opera praestita, partus diuturnitatem mirifice imminuere, omnibusque, quae a nimis protracto partus labore vel matri, vel infanti facile oriri possunt, incommodis tuto ac secure mederi videatur. Iure igitur optimo a STEINIO^w laudari forcipis curvae, siue Levretiana, siue Smelliana sit, applicationem existimo, quam aliquoties iam olim in hacce partus specie felicissimo cum successu, grataque parienti ac probata methodo ipse adhibui. Possumus enim eius vfu non solum ea, quae natura, praesertim si paulo imbecillis iam fuerit, lente perficeret, citius ad finem perducere, sed et ipsam naturam in perficiendo partu ita imitari, vt non vno impetu, sed sensim sensimque caput prehensum extrahamus, atque adeo genitalium dilatationem paulatim efficiamus. Ast longe aliter mihi sentiendum esse videtur de vecte ROONHUYSSII, quem non solum ab iis, qui eum primo loco publice descripserunt, ad caput rite situm soluendum commendatum, sed et ab ill. SWIETENIO,^x PLENCKIO,^y praesertim vero a STEINIO^z mire laudatum, et in partu naturali leuando summopere praedicatum inueni, ita, vt ipse optandum esse existimaret, posse hoc, ipsi adeo probato, instrumento et obstetrices vti. Licet enim alia ratione hunc vectem applicari iubeat STEINIVS in naturali partu, ac ille in capite incuneato solet alioquin adhiberi, velitque, eum non sub ossis pubis synchondrosi ad occiput infantis, sed inter os sacrum, et faciem foetus ita immitti, vt concaua sua pars faciem excipiat,

quo

w. J. c. §. 585. et praktische Anleitung zur Geburtshülfe §. 542.

x. Tom. IV.

y. loc. cit.

z. Theoretische Anleitung zur Geburtshülfe §. 487. Der Roonhuysische mit Recht so genannte Hebel kann also einer

jeden natürlichen Geburt vorzuziehlich zu Statten kommen: es wäre dabero zu wünschen, daß in diesem Betracht, tüchtige Hebammen so viel Einsicht und Geschicklichkeit hätten, von diesem nützlichen und vortreflichen Werkzeuge richtigen Gebrauch zu machen.

quo eleuando eum, caputque sursum premendo, vtero deprimenti resistatur; multa tamen sunt, quae vetant huic consilio assensum praebere. Huic enim adlato, et supra iam a nobis probato, praestandi auxilii generi satisfieri hoc instrumento merito dubitamus, cum desit firmum hypomochlion, cui apprimatur media vectis pars. Oportet enim vectem, si eo caput leuare volueris, fulciri perinaeo, quod, nimis tum temporis expansum ac attenuatum, huic operi vix aptum erit, nec satis resistet; vt potius metuam, ne hoc ipso artificio multo facilius dilaceretur hoc septum, et, quod cauere volebas, hoc ipso negotio efficias. Quanquam et alio in loco vir iste harum rerum doctissimus scite ac eleganter praecipit, ROONHUYSSII vectem in contranaturali partu, vt heterodromum vectem, in naturali vero, vt homodromum agere:^a ex quo intelligitur, existimare illum, in partu facili vectem esse nullo in media parte hypomochlio fulciendum, sed, apice eius ad os sacrum firmato, et alterum eius extremum attollendo, rem esse peragendam; vix tamen, cum rigidam laminam, non flexilem iste vectis sistat, perinaeo, certe in primiparis, satis prospici posse, hoc applicato, censeo. Multo minus obstetricibus esse permittendum huius instrumenti vsum concederem, quae, mechanicarum regularum plane expertes, et validam vim atque efficaciam eius non satis intelligentes, rudiori forsan negotio perinaeo saepius, ne dicam semper, vim essent illaturae. Aptius instrumentum, quo ea, quae vecte Roonhuyssiano praestari vult STEINIVS, effici magis commode posse mihi videntur, esset forsan lamina tenuis, duos circiter pollices lata, in marginibus ac omni superficie probe polita, suffi-

a. Tom. II. p. 144. §. 535. *Das Roonbuysische Instrument ist zwar eigentlich ein Hebel erster Art, und wirkt auch solchergestalt in den meisten wi-*

dernatürlichen Geburtswällen; dennoch, besonders in der natürlichen Geburt, muß es den Dienst eines Hebels der andern Art leisten.

sufficienti longitudine praedita, ex balaena confecta: qualem memini me commendatam legere ab haud incelebri, cuius tamen nomen nunc in memoriam non redit, auctore. Immittenda illa erit ad mediam vsque ossis sacri partem, et tunc, quod ob eius flexilem elasticitatem factu haud erit difficile, ita incuruari, ut in concaua sua parte, super planum inclinatum gliscere e sinu infantis caput, et ab utero exprimi possit. Quo quidem modo omnino eueniet, ut uteri se contrahentis vis atque efficacia in ipsum perinaem, obice hoc posito, infringatur, et capitis progressus in diagonali linea fiat: quo artificio, mea quidem sententia, tam partus citius faciliusque absolui, quam genitalium rupturae optime prospici poterit.

§. 7.

De placentae ex utero extractione.

Quando nunc in lucem prodiit infans, vel statim ipsum sequitur sponte excidens ex utero placenta, vel ea paululum remanet, et nouis tandem obortis uteri contractionibus, secundo quasi partu, expellitur. Cum enim ob musculosam suam structuram, quam nunc nostra aetate in dubium vocare absolum fere esset, irritabilis omnino sit uterus; a quouis in eius cauo haerente corpore ad sui contractionem stimulatur, neque quiescit, donec omnia, quae continet, modo ipsi mora concedatur, eiecerit atque protruserit. Solet tamen interea fieri, ut a variis causis impediatur uteris, quo minus huic negotio perficiendo sufficiat; atque adeo placentam in sua cavitare retineat. Ex qua quidem secundinarum retentione cum viderint obstetricantes saepius varia puerperae oriri incommoda, haemorrhagiam v. c. plus minusue copiosam, lochiorum suppressionem, vehementes post partum dolores, et quae sunt huius generis alia; inceperunt de placenta citissime ex utero extrahenda cogitare. Quod autem cum nimis festinanter efficerent, haud

haud raro in vitae discrimen puerperas hac intempestiua ac saepe nimis ruditer peracta placentae euulsione conici experientia docuit. Media igitur via incedendum esse nunc recentiores obstetricii medici praecipiunt, iubentque placentam non adeo praecipiti ausu ex utero eximi, cum ipsa natura hoc sibi commissum negotium optime tutissimeque ad finem perducatur, eamque non solum ab uteri parietibus separet, sed et separatam e genitalibus protrudere conetur. Olim suadebant viri in arte celebres, eam iam antea, quam funiculus deligaretur, eximere, et chordam umbilicalem fortiter trahendo educere. Ex multis, qui funiculi tractione hanc placentae solutionem fieri volunt, vnum tantum ROEDERERVM^b nominabo; qui eam sequenti modo perfici iubet: α) circa manus sinistrae digitos voluitur funiculus: β) dextrae manus pollice ac indice, ficci lintei ope supra sinistram manum prope vaginam funisprehenditur: γ) utraque manu motando funiculus trahitur: δ) quod si placenta sequitur, altiori loco funem manusprehendere, atque attrahere continuant, donec placenta prodeat. Nollem tamen huic dato a docto isto viro consilio subscribere, illudque vel commendare vel ut obstetrices istud exsequantur permittere. Tunc enim hac methodo tantum uti integrum erit, quando iam ab utero separata fuit placenta, et soluta in cauo uteri vel canali genitalium delitescit. Si vero placenta vel tota vel et ex parte utero adhuc adhaeret, hac ipsa funiculi attractione, quamvis leniter ista peragatur, vel uteri fundus inuertitur, vel chorda umbilicalis disrumpitur, vel matrix in vaginam protrahitur et ad prolapsum eius, quem omni cura cauere debemus, occasio suppeditatur. Tantum igitur abest, ut hunc protrahendi placentam modum probare possim, ut potius interdicendum eum et, ut plane ab eo abstineant, obstetricibus iniungendum esse existimem; licet eum, si iam soluta sit placenta,

b. Elem. art. obst. p. 153. §. 322.

centa, ad istam protrahendam sufficere posse non dubitem. Fuit haec mea mens iam olim fusius a me declarata, cum de hoc argumento ex instituto differerem, firmisque, ut puto, rationibus demonstrarem, ^c esse profecto concedendum vtero aliquantulum temporis, quo de novo suboriundis contractionibus secundarum solutionem efficere easque e cauo suo eicere possit. Longe enim alia nobis est de hac vteri contractione opinio, quam multis ex recentioribus, qui adeo reformidant hanc vteri coarctationem, ut protinus, si talis eueniat, placentam, quouis modo id fieri possit, extrahi vellent, metuentes, ne contrahens se vterus vel orificium penitus occludat, vel placentam in peculiari sacco abscondat. Nos vero cum certo nobis persuasum sit, naturam his contractionibus placentae expulsionem praestare, expectandas eas esse censemus, nec citius de eximenda placenta cogitandum, quam vterus suae contractionis signa dederit. Quae quidem signa colligere non admodum difficile erit, cum tam ex iis, quae ante partum, quam ex iis, quae in partu contingunt, conici, et manu abdomini in pubis regione imposita percipi ac cognosci facillime possunt; ut eleganter ac docte docuit LEVRETVS. ^d Quod et probarunt alii in arte nostra clari viri, PYZOS, SMELLIE, CRANZIVS ipseque ROEDERERVS, qui omnes expectare obstetricem spontaneam placentae solutionem iubent, nisi vel praeconcepta parturientis opinio, vel haemorrhagia, vel convulsiui motus festinare in hoc negotio operatorem cogant. Quae quidem incommoda si vrgeant, placenta manu in vterum immissa et digitis inter eam ac vterum positis leniter et prudenter deglubenda, soluenda atque ex genitalibus protrahenda erit. Summa tamen cura fugienda in hoc negotio peragendo est nimia praecipitantia, omnisque

c. in Dissertationibus meis:
de Vtero secundinas expellente.
Sect. I. 1765. Sect. II. 1767.

d. *Memoires de Pacad. roy.
de Chirurgie*, Tom. II. pag.
213 seqq.

nisque, quae utero molesta esse possit, violentia, sed placide lenique manus agitatione rem esse perficiendam sana ratio postulat. Multa enim habere videtur haec methodus commoda. Absque ullo discrimine, facili fatis negotio et sine parturientis dolore, dum a foetu prodeunte hiat adhuc uterus, manus potest in uterum penetrare; nullus poterit vel inuersionis vel prolapsus metus oriri; omne in uteri cauo haerens corpus, siue gemellus fuerit, siue mola, siue sanguinis grumus, hoc modo detegi atque extrahi; uterus obliquus quodammodo in rectum situm reponi, et si atonia laborare cognoscatur, irritari leniter potest, quo citius se contrahat, prorumpentisque sanguinis fontes praecludat.

XXXIV.

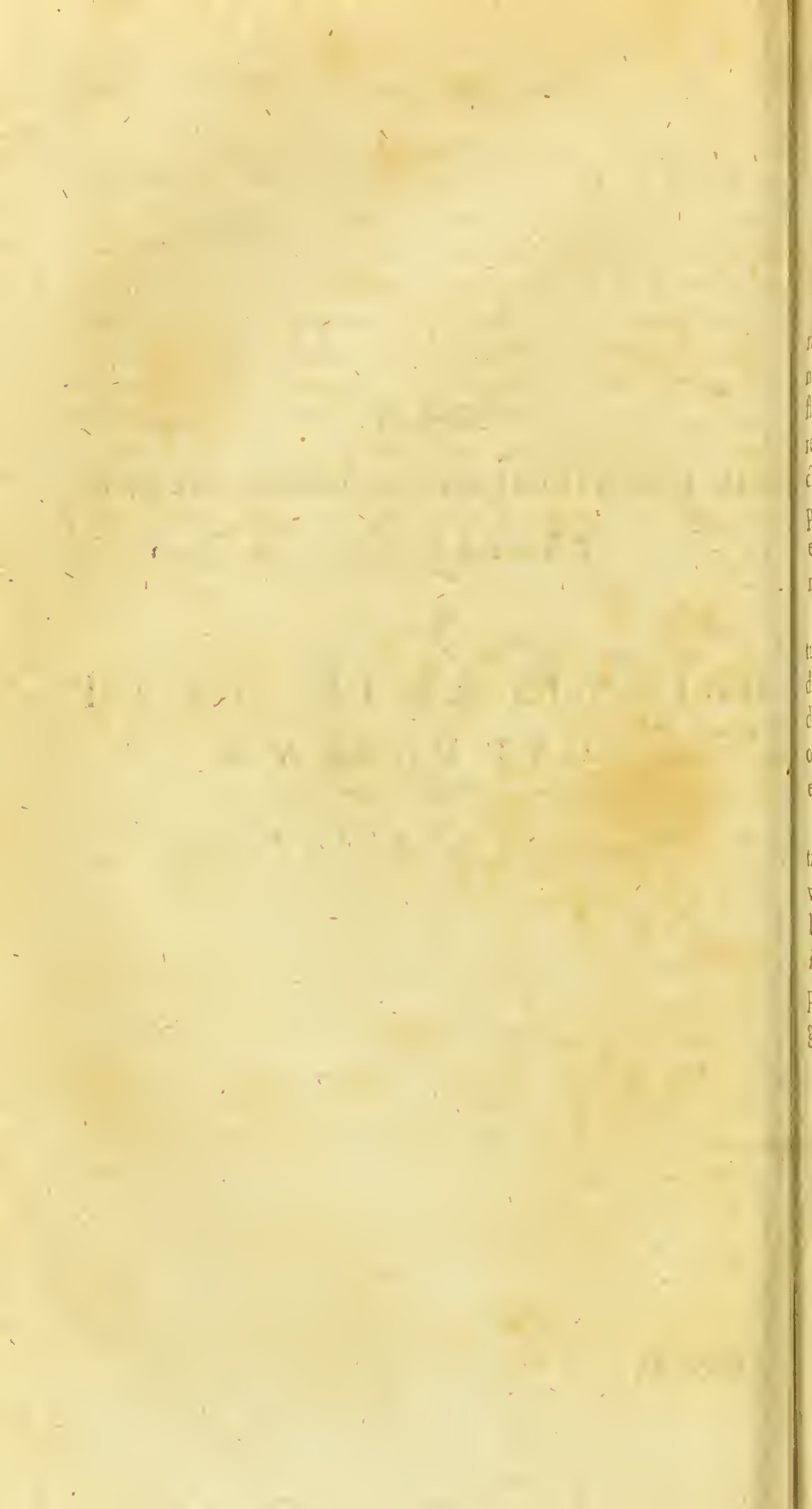
D. CHRISTOPH. FRANC. NICOL. DUPVY

DISSERTATIO

DE

BALNEIS ANTE, IN ET
POST PARTVM.

ARGENTORATI, 1778.



DE BALNEIS ANTE, IN ET POST
PARTVM.

Diu est cum balnea in vsum adhibentur; neque solummodo ad eluendas corporis impuritates aut temperandum caloris aestum suavit illos ab omni aevo instinctus naturalis: verum etiam fracta riparum glacie populos in fluuiis sibi et posteris robur quaesuisse, et etiamnum quaerere, historia de hoc et fabula consentiunt. Huic instinctui nihil detraxisse societatem, quin potius aspirasse, praecipuis apud veteres, loquuntur cum monumenta Gothis et Vandalis perenniora, tum libri quam plurimi, quorum numero quorundam Medicorum opera adscribere possis.

Ab ipsis priscorum vestigiis licet deflexerimus aliquantum hodierni, utimur tamen adhuc dum balneis ad munditiam; neque raro iis ad fugandos morbos, Medico suadente, utimur: mirum est cur ea vix dum vsibus suis ars obstetricia consecrauerit, datis etsi circumstantiis possint esse saluberrima!

Rem noui et summi momenti aggredior in hac dissertatione; et quoniam sunt grauidarum casus balneorum vsui accommodati, illud indicandum ita decreui, vt salubrem huiusce remedii operam *ante partum* prima sectio, *in partu* secunda, *tertia post partum* complectatur. Tripartito operi, in quo desudare non fuit nimia temporis angustia, faueat lectoris indulgentia, oro atque obtestor.

S E C T I O P R I M A.

DE VSV BALNEORVM ANTE PARTVM.

O B S E R V A T I O. ^a

Vidua, quaedam Argentinensis sex et quadraginta annos nata me aduocauit, vt metus, quem de partu futuro

Cc 2

foue-

^a. Hanc obseruationem mecum communicauit Ill. SERRI-

NVS, Regis exercituum Chirurgus, Academiae Regiae Parisiorum Chirurgus

fouebat, participem faceret: verebatur nimirum illa, ne diris et plurimis angeretur doloribus, tum quia semel iterumque illud idem acciderat; tum propter longum temporis intervallum, quod ultimum inter et instantem enixum diffluerat; volebatur siquidem annus iamiam nonus et decimus. Hanc itaque accurato examini subicere animum subiit; quo peluim angustam satis, et vteri cervicem partim licet oblitteratam, in anulum definire firmum, ne dicam durum, constitit. Erat insuper ipsi temperamentum biliosum et calidum, alvus adstricta, pulsus plenus: hinc sanguinis missionem, clisteres quosdam relaxantes, atque diluentem dietam praescripsi; de balneis suadendis incertus, quae in praxi mea nondum adhibueram. Impulit me tandem ad eorum usum herpes simplex,^b qui grauidae vultum papulis rubris prominentibus parum et pruriginosis foedabat: quapropter iussa est quotidie in balneo tepido se continere horae dimidiae spatio vsque ad grauiditatis terminum. Propinaui interdum laxans repetita vice; donec elapsis sex incirca septimanis dolores partus experta est secunda post mediam noctem hora. Durarunt autem vix ad septimam vsque matutinam; quo tempore accedenti mater filium monstrabat vegetum et volumine amplum; atque gaudium comprimere impos, qua salutari ratione laetus ac promptus finis laboribus fuerat impositus, visitantibus cunctis garrula crepitabat.

§. i.

Medicamenti externi genus, quod corpori nostro circumfusum vires suas exserit, *Balneum* appellatur. Ex hac definitione adaequata patet differre posse balnea varia ratione; quarum differentiarum quasdam ad scopum nostrum pertinentes indicabimus tantum; alias vero diligentiori opera sumus inuestigaturi.

§. 2.

Chirurgicae Socius, atque Civitatis Argentinensis Obstetricans primarius dexterrimus,

b. Vide Celeb. SAUVAGESII nosologiam methodicam, in Tom. 1. p. 132.

§. 2.

Diuiduntur balnea primo aspectu in *sicca* et *humida*: ut enim liquores varii possunt ad balneandum in usum trahi, et reuera trahuntur ut plurimum; ita et corpora dantur nullo humoris sensu tactum mouentia, quae non cohaerentia tamen, queunt per circumfusionem corpori applicari. Talia subministrat duplex naturae regnum, minerale in terris, arenis, salibus variis atque cineribus; vegetabile in iisdem, in scobibus praeterea, atque insuuta vegetabilium commixtorum et farinarum multitudine. Hinc intelliguntur veterum arenationes nobis forsan nimium neglectae. Plurima ex hac classe balnea ad Chemicorum laboratoria transiuerunt.^c

Siccis latius patent adhuc humida balnea, et quemadmodum frequentioris fuit usus, ita amplam eorum segetem in omni regno natura subministrat: neque enim aqua sola scaturiens e terrae visceribus vel exundans, sed omnes liquores et succi vegetabiles arte quadam parati, item liquores in animalium vberibus vel organis aliis secreti, balneorum suppeditant materiem largissimam. Lactis balneo *Popaea sabina* ad cutis nitorem iamiam utebatur.^d

Iterum *simplicia* possunt esse, vel *composita*. Priorem speciem dant aquae dulces, posteriorem salsae, quocumque in terrarum tractu iam adsint, siue in vasto matris sinu congerantur, siue apud varias gentes ex intimis terrae penetralibus falsedinem suam hauriant. In hoc autem naturam ars superat, quae non solum fontes soterios potest imitari;^e verum etiam ipsa summam balneis siue siccis siue humidis varietatem, materies ex quibus componuntur miscendo, et per infusionem, coctionem, calciuationem, diuersisue modis combinando inducit. Sic corpora sicca torrere, sic herbas, radices, fructus, animalium

Cc 3

inte-

c. Vide Ill. SPIELMANN institutiones chemicas. p. 21 et seq.

d. Vide *Moeurs des Romains*.

T. I.

e. De his SHAW in suo opere *Leçons de Chimie etc.* p. 99. et seq.

intestina in aqua coquere, sic saponēs, furfures, cineres, dissoluere solent medici, prout eorum indicatio tulerit.

Quae quidem omnia nouas subeunt diuisiones, et varias adhuc denominationes accipiunt: siquidem vel toti applicantur corpori, et *balnei vniuersalis* nomine insigniuntur; vel dimidio tantum, ad umbilicum vsque aut cordis scrobiculum, et appellantur *semicupia*; vel capiti, pedibus manibusue solis, vnde *capituluii*, *pedi-* et *maniluii*, appellatio orta est: quod si ex altiori loco aqua in membrum aliquod stillando cadat, nominatur *embroche*; aut si sub vaporis forma ipsum alluat, *suffumigium* audit vel *vaporatio humida*, prout sicca vel humida balnei materies fuerit. ^f

Quaecunque porro sint, hac necessario dote sunt praedita, vt vel eodem caloris gradu gaudeant, quo corpus nostrum, vel vltra citraue decurrant. Hoc minus si caleant, frigida vocantur, secus vero, calida. Varii autem illi gradus possunt thermometro quolibet determinari, imo debent; idque eo accuratius, quod haec duplex frigoris et caloris qualitas, caeteris paribus, summam in balneorum effectibus varietatem inducat, qua vix vlla in casu nostro maioris momenti esse videatur.

§. 3.

Remedii tot modis variandi plurimos semper fuisse et eximios in corpus humanum effectus non mirum si testetur saeculorum experientia; idque eo magis quod non detur parua dosi, vt caetera remedia interna, quae prius totis diuisa humoribus quam ad laesam partem appellant, multis exinde viribus spoliantur; neque agat in eodem loco, vt ea quae viscus aliquod agitando, sibi transitum ad alia negant; sed extus et intus, totam cum solidorum molem tum fluidorum massam mutando aggrediatur. Quomodo autem tot salubres effectus praestet in grauiditate, et

f. Circa haec multus est concinnandi formulas; p. 292. GAVBIVS, in sua methodo et seq.

et qua ratione ante partum adhiberi debeat, hoc est potissimum quod debuimus quaerere et quaerimus.

§. 4.

Cui quaesito ut faciam satis, balnea considerabo duntaxat in hac sectione tanquam fluidum calidum, simplex vel medicatum, in quo grauidā adluitur superficiei corporis vix non tota, vel sedet vsque ad cordis scrobiculum. Dicendis porro physica sana, obseruatio, et physiologia praeinceant.

Experimento physico constat^s pellis frustulum aquae moderate calidae immissum, atque in ea aliquamdiu remanens, et pondere crescere et mollitie augeri.

Probat obseruatio rite facta, hominem^h in aqua calente membra lauante sub primo balnei ingressu leuiter admodum aut vix capite gravari; dein membra eius paululum tumere, vasa distendi, pulsum mollescere, frequentiore fieri, vultum roseo colore suffusum madescere; et in egressu corpori cum alacritate pondus accessisse aliquot librarum.

Docet etiam physiologia totam corporis superficiem esse vasis bibulis foetam, quae non aquam solum, sed plurimas corporum medicamentorum particulas exorbeat; humores nostros absorptis liquidis diuites, eo praeprimis, caeteris paribus, determinari, vbi partium maior aut irritatio aut laxitas; crescente in solidis nostris ratione aquae ad partes terrestres, solida quaeque minus tendi, minus feniti, minus distrahi, dolere minus, saepe in musculis exinde vim irritabilitatis intensiorem fieri.ⁱ

Quae tria claram grauidarum balneis lucem affundent mox, et qua occasione debeat ipsis haec cura prophylactica praescribi, declarabunt.

C c 4

§. 5.

g. Consulatur Ill. MARETVS in suo opere, cui titulus, *Bains d'eau douce et d'eau de mer*, p. 48. exper. 2.

h. Ibidem, p. 64 et seq.

i. Vide tum HALLERVM in *sua Physiologia*, vbi de taetu; tum GAVBIVM, in *Pathologia*, quando de motu vitali verba facit.

§. 5.

Nimirum quotiescunque adest strictura cervicis uteri, et nimia symphysium pelvis obtinet rigiditas.

Illud quidem dedit in genere natura mulieribus, ut molliori partium contextu gaudeant prae viris; ut ipsarum uterus prae caeteris partibus copiosiori humore madescat, liquidis vel propter peculiarem huius visceris fabricam potius eo ruentibus, vel illuc ob sensilissimae partis titillationem allicitis, vel ob utramque causam. Nullo tamen tempore maior sit eo versus humorum derivatio quam tempore graviditatis. Crescit siquidem infans in matris officina, pulposus, in aquis stagnans; uterus ipse volumen acquirit cum placenta multum, et dilatatis valde arteriis venisque cruore ebriis inspergitur: turgescunt mucosae glandulae in eius orificio sitae, quo sub graviditatis finem expresso relaxetur: neque vero defraudantur isto liquidorum appulsu vicinae partes, non vaginam dico solum quae laxatur sensim, sed ipsa pelvis, tota quanta est, in suis articulationibus, in suis ligamentis et cartilaginibus irrorata mollescit; si sapienti adeo naturae legi nihil obuersari datum sit.

Verum enim vero quoties deflectit a scopo natura, propter varia vitae accidentia, quae vetant ipsius leges observari! Imo vix non semper plus minusue declinat ab illo, propter legem aetatis aliam quae omnibus aliis sensim aliquid deterit.

Non rarum et ipsas partus vias in iuuenibus licet gravidis, stringi, quoniam combustis partibus vel lacertis inducta cicatrix omnia contrahit.^k

Hanc stricturam inducunt pariter adstringentia in vaginam praepostere immissa, quemadmodum matronae cuidam contigit, cuius vagina spongiis liquore vegeto-minerali

k. Plurimis istiusmodi exemplis abundans artis obstetriciae facti; solum citabo LA-

MOTTIVM, de his differentem p. 1055 et seq.

nerali ebriis tamdiu obturata fuisse fertur, vt propter stricturem amplius voluptati aditus non pateat.

Nocet his omnibus frequentius aetas, quae non vnam contrahat partem, sed cunctis peluis articulis, sed totis solidis callosam constrictionem inducat; vt mulieribus illis vetulis etiam sub grauiditatis finem omnia rigescant, quae deberent e contra fluidis madida facilem egressus foetui viam parare. Huius loci est annosa mulier, quae huic dissertationi ansam praebuit. Nec recte ab eadem classe dimouerentur tot ani, quibus residuus patriae vel voluptatis amor dedit adhuc esse matres, cum de patribus adeundis iamiam cogitare potuissent.

§. 6.

Nullum in istis casibus stupendis arti praestantius auxilium esse posse quam balnea, loquitur ratio, confirmat experientia, ipsa auctoritas suadet: modo ipsam instrumenti chirurgici vsuram nimia vaginae angustia non requirat.

Et vero dum sedet mulier in balneo ad vmbilicum vsque vel paulo inferius; quae tum allnit vaginam, vteri cervicem, sacri et pubis articulos aqua, per poros ipsos inorganicos subeundo, et rationem humidi ad siccum inibi adaugendo, laxanda laxat, et non potest non ipsius naturae votis respondere.

Quia autem laxantur partes illae, et simul venis cutis immersae bibulis aqua sorbetur plurima, quae pariter ad partes sub aquis latitantes vtpote enollitas promptus ruit; sic quae ligamenta et cartilagineae peluis subeunt arteriae, quae vteri collo et vaginae prospiciunt, iamiam laxatae sorbum laticem alliciunt ad sese, et salubri cum effectu strictis antea partibus affundunt; quo fit vt flexilitas adeo necessaria in eis oriatur.

Cc 5

Hunc

1. De his videatur HALLERVS in *suae Physiologiae Tomo 7. de menstruis* §. 2.

Hunc quidem euentum gravidis contigisse multa testari nequit experientia, quae a timidis nimium obstetricantibus vel neglecta plane vel non instituta fuerit. Sed cur balneorum in strictis utero, vagina, pelvis symphysis minor, quam in aliis corporis partibus efficacia? Balnea a chirurgis in anichilosi, articularum strictura, vulnerum cicatricibus toties cum fructu adhibita loquuntur omnes artis chirurgicae libri, et ipsa in nosocomiis experientia abunde confirmat. Si siluit ars obstetricia, siluit ideo, quoniam artem huc vsque mutam reddidit nimia mulierum pertinacia et loquacitas.

Non siluit tamen omnino, siquidem durante graviditate ipsis, in alio licet morbo, cum successu usum fuisse eius fasti perhibent. Quem obstetricantem fugit mercurium, summum illud ad debellanda venereae luis mala remedium, sub vnguenti larua toties applicitum, quamuis necessariam balneorum usuram tum requirat, in gravidis tamen, absque balneis applicandum a timida MAURICAEI prudentia suaderi? ^m Narrat tamen ibidem vir celebris cuiusdam meretricis historiam, quae non reuelata, quam probe nouerat, graviditate trimestri, et mercurio iuxta omnem artis regulam applicito sanata, tempore nihilominus consueto feliciter enixa est. Atqui si balnea cum mercurio in humidis sane et laxatis partibus impensa graviditati non nocuerunt; quodnam afferrent grauidae utero strictae detrimentum, vel absque hoc ponderoso et cor nimium stimulante metallo adhibita?

§. 7.

Balnea fieri possunt etiam sub istis circumstantiis medicata, id est variis emollientibus remediis coctionis ope ditari, ut securior ex eis effectus obtineatur, quorum emollientium segetem vberissimam in sua Materia Medica Ill.

SPIEL-

^m. *Traité des maladies des femmes grosses*, chap. 25. p. 181. et suiv.

SPIELMANNVS explicat. ⁿ Fit alias, vt aquae solummodo admisceatur lac tepidum, vel etiam iuniorum animalium intestina in ea coquantur, vt absorptis partibus seroso-oleosis latex vim suam relaxantem non actiuam solum magis reddat, sed etiam diuturniorem. Qua enim ratione pellibus datur ab ipsa coriariorum manu maior et longioris aevi flexilitas? Non aqua sola, quae etsi putredinem non arcesseret, leui saltem atmosphaerae calore breui euolaret in auras; verum oleo, quod bibulis poris combibendo pelles, et propter visciditatem diutius retinendo, suam in menses flexilitatem conseruant. Illustret artem nostram haec artificum formula, et si quanda indiget vetula grauidae pellis cum partibus proximis efficacius molliri et diutius, non quidem iungatur oleo, sed a nullo obstetricante aqua partibus seroso-oleosis foeta impendi negligatur.

§. 8.

Praecipuo huic balneorum in grauidis effectui adiungunt sese alii comites plurimi, qui autem a medico debent ita quaeri, vt balneandi necessitatem ipsa partium genitalium strictura primario iubeat. Non iam loquor de spissitudine sanguinis inflammatoria, quae in grauidis propter aquosam eius partem in officina foetus vberime transcolatam obtinet, quaeque sorbito lactice potenter temperata, refrigerii lenis et somni delicias conciliat; non de omnibus aquosis secretionibus, quae ea ratione adauctae, omnia expurgant huius classis colatoria, et pristinam functionibus renum, cutis, alui caeterisque analogis restituunt alacritatem; varias hic intelligo humorum acrimonias cum matri nocuas tum foetui, salutari balneorum opera feliciter euerrendas. Dissipabatur eodem momento in grauida nostra herpes, quo genitalium angustia fugabatur. Hinc si grauidis insunt eiusmodi humorum acrimoniae quae suis sese prodant indiciis, aut talem suspicemur quae fuisse haere-

n. Vide classem emollientium, p. 449 et seq.

haereditatis genere posset ad foetum a matre deriuari, diluendum, et acre temperando vtrique balnea opitulabuntur.

§. 9.

Neque propter eorum applicationem adeo reformidandum; neque tot sunt pericula, quod suspicatur arguta nimium sedulitas.

Primum quod iactatur frequentius est ipsa balnei pressio, quae foetum in vitae discrimen coniecit. Quasi vero ista pressio lenta infantem multum impeteret, qui validis vteri nixibus fortiter adeo et saepe compressus ad auras vitales exurgit; aut superaddita toties aeris pressio ab infinitis atmosphaerae mutationibus oriunda, et balnei pressioni aequalis, ne dicam, maior, matri aut foetui tam certo noceret! °

Secundum est abortus periculum an abortiuit grauida nostra? an stricto vteri collo et omni peluis parte hanc vteri contractionem retinendo foetui necessariam adiuuante sanus quis abortum ingnere putabit, praesertim si aqua sit iuxta nostram mentem moderate tepida? Verum, aiunt, haemorrhagia et placentae solutio aliqualis oriri possunt inter balneandum? Qua ratione, velint, afferant: si enim, vtero foetu distento, sanguis extra balneum iam potius ad vasa hypogastricorum collateralia quam ad hypogastrica ipsa feratur, vt ipsa docet symphium in grauiditate naturali relaxatio; quid balnei tempore non futurum est, quo iliaca externa cum omnibus suis ramis, quo sacrae, gluteae, ischiadicae, obturatrices, haemorrhoidales potentius mollescent, atque insigniori sanguinis copia turgebunt? An non potius salutaris exinde derivatio, quae nimia vasorum vterinorum diametri incrementa, et hinc nascituram placentae in suis vasis non aequae distentiae separationem auertat? Adde; quod non potuit hucusque post balnea sanguis mercurialibus particulis dives, istud idem sanguine diluto magis, ac propterea vel
ad

ad renes descensuro fatius, aut in placenta facilius transi-
turo nunquam productum iri: maxima enim inter circu-
lantis vtriusque massae motum et agitationem intercedere
debet diuersitas.

§. 10.

Alia si quae iactentur pericula, ne timeat grauida, de-
bitas modo cautelas adhibeat.

Aliae autem sunt ante, aliae in, aliae post balneum;
quas omnes statim indicabo.

Mulier plethorica aut cui aluus adstricta est, ante mit-
tat sanguinem aut aluum laxet, quam balneandi initia fa-
ciat: augmentum humorum a balneo, et acrimoniae fae-
calis dilutae sorptio maior rationem dabunt.

Cum autem balneum ingreditur, in quod lento motu
demittendum corpus, ad illud attendendum sedulo, vt,
quemadmodum aqua debet esse moderate calida, ita con-
clauis, in quo contiuetur lauacrum, aer leniter tepeat:
contractiuum enim et repulsiuum frigus hac duplici dote
non posset non matri et foetui nocere. Non multo se
iactitet motu inter balneandum grauida, quin potius quie-
ta se lauet semihorae spatio ad minimum.

Postquam autem ex aquis egreditur, illud omni opera
curet, ne absorptum laticem committendo sese motui subito
deperdat, aut frigore admissio rursus stringat lautas partes;
sed in lecto leniter calenti sese contineat, vsque dum, omni
turgore in trunco inferiori subsidente, circulatio tenoris
naturalis aequalitatem vbique recuperauit. Sic strictae an-
tea partes suum absorptionis demensum conseruando et in
dies adaugendo, medicum votis, et grauidam salubri ef-
fectu non defraudabunt, quando mensibus nouem elapsis
partus claustra referabuntur.

§. 11.

Nihil ex omni parte beatum. Triplicem hic assignabo
casum in quo balnea, quamuis propter stricturam peluis
vel

vel genitalium indicata, nulla ratione adhiberi debent; nisi mala malis adiungere sit animus.

Cum aegra ante grauiditatem asthmae iam iam laborabat in pulmonis anxietate vel leuissimis tum oriunda causis, et satis superque ob impeditam diaphragmatis depressionem molesta, vitiationis rationem reperies.

Pariter dum in deliquium animi perfacile incidit. Sanguis ad vasa trunci inferiora vtpote dilatata ruens, et hic sese colligens sensim, neque pleuo vt ante alueo statim ad eos reuersurus, nouum deliquium necessario toties produceret quoties grauida descenderet in balneum.

Denique ab hoc remedio declinandum, si strictura non nisi partem ceruicis vterinae, mollescente alia, occupauerit. Neque infrequens illud vt scirrhus, residuo ambitu sano, colli segmentum indurauerit. Quo in casu non solum laxata nimium sana pars posset fieri foetui ad terminum vsque retinendo impar; verum etiam, his licet semotis, scirrhos balneorum vsu in caneros ex facili degenerare docent libri et experientia confirmat.

§. 12.

An in nimia genitalium laxitate balnea frigida grauidae possunt praescribi? . . . Remedium insolitum et infidum, quod non posset non abortum procreare; vt in sectione 3. demonstrabimus.

An balnea sicca tunc temporis conueniunt, ex absorbentibus parata, vt furfuribus siccis etc.?

Forfan imperatis toties frictionibus, ligaturis, scarificationibus, et iniuncta a multis patientia fierent efficaciora? dies doceat.

SECTIO SECVNDA.

DE BALNEIS IN PARTV.

OBSERVATIO.

Accessiuit me anno 1774^P circa nonam horam ferotinam nobilis matrona Avennensis, quae duos iamiam dies validis conflictata doloribus, prolem propterea dare nequibat, quod infantis caput in pelvis diametro incuneatum detinebatur: attamen nouos experiebatur interea adeo acerbos, vt ipsi atrocissimi, ne dicam intolerabiles cruciatus viderentur; neque immerito; adeo externarum partus viarum inflammatio creuerat! Eandem in vaginae interaneis symptomatum intensitatem detexit tangendo digitus; et quod me vrebatur magis, sacrum aut coccx ne vel minimum quidem tangendo remouebantur: partes omnes tensio cum dolore molestissima diuexabat. Pulsus inerat aegrae plenus satis et celer; vultum rubor flammens suffundebat. Huic, vt laxarentur distentae partes, balneum suasi illico, in quo vix federat matrona, cum vena ipsi tundeatur. Quo duplici auxilio potenter adeo adiuta est, vt vel absque vlllo alio artis adminiculo sola in balneo enixa fuerit.

§. I.

Rarum est ante partum in gravidis balnea praescribere; quoniam rara est in eis partium strictura talis quae eorum usuram requirat, aut accedente partus termino grauidae sperant se melius habituras. Si tamen grauidarum votis non responderit natura, aut haec strictura olim praeteruisa, de nouo tangenti sub partu digito sese vbique in pelvis articulis, in vagina, in vteri collo exhibeat; adhuc dum praesto esse possunt balnea quae strictas quascunque pel-

p. Hanc obseruationem ab Ill. SERINO communicatam condidit Clariss. THIRION DE VERNEUIL, legionis

rhaeticae SALIS dictae Chirurgus Primarius Dexterrimus et Meritissimus.

peluis et puerperii vias emolliant. Cur etenim tunc temporis, quemadmodum antea liquidus latex poros cutis inorganicos non subiret, et vasis cutis bibulis absorptus ad partes immerfas tam intus non determinaretur quam extus, illud non video. Crescente autem aquae ratione in contractis et rigidis partibus, partum faciliorem redditum iri liquido elucescit; cum sublata causa; hic aut nullibi effectus tolli debeat.

§. 2.

Non ignota fuit, ipsis etiam veteribus in hoc casu balneorum utilitas. Primam eorum mentionem reperio in AETIO. Postquam de obstaculis a strictura partium oriundis mentionem fecit, atque varia cataplasmata a MOSCHIONE iamiam praescripta, fumigationes humidas, oleosas embrocationes, semicupia suavit; *adhibenda quoque sunt*, ait, *laxamenta a balneis.*^q

Graecis adiungere possem Arabes, ni ad ipsos saeculi decimi quinti auctores properarem: quos inter neque TROTVLAM, neque NICOLAVM ROCHAEVM, neque IACOBVM RVFFIVM, neque LVDVICVM MERCATVM nominabo: HIERONYMI MERCVRIALIS verba sufficiant, et SEVERINI PINAEI auctoritas. Quod si obstacula pariant: strictae partes vel propriae utero vel vicinae, non solum fetus varios suadebat prior, *quod huiusmodi linimentis*, ait, *ossa et partes illae relaxentur, unde possint magis dilatari;* sed his incassum adhibitis, *balnea ex herbis laxantibus*, tanquam efficax praee caeteris auxilium iniungit.^r Cui adminiculo nullus PINAEO secundior; imo suadet illud tanto cum affectu, ut vix non omnes eius libri paginae in stricturis partium generationis balnea loquantur.^s

§. 3.

q. AETII tetrabibl. 4. sermon. 4. cap. 22. p. 872.

r. Vide harmon. gynaecc. pag. 1052:

s. De his passim loquitur Auctor in Opuscul. suis physiolog. et anatom. in 18. Lugdun: Batauorum.

§. 3.

Remedium in praedicto casu adeo egregium atque omni ratione comprobatum, ab ipso LAMOTTIO repudiatum fuisse quis crederet? ^t Illud autem celebris chirurgi repudium eo magis arti metuendum fieri posset, quod tam eximia nobis in obstetricando praecepta obtulerit. Quare ergo in hac de balneis doctrina dellexerit ab antecessorum tramite, et utrum errauerit, videamus. Totus rei cardo duplici obseruatione ab ipso peracta innititur. Altera de grauida, quae ad sextum grauiditatis mensem peruenerat, mentionem facit; et de meretricula quadam circa idem tempus abortiente altera. ^u Haec quidem enixa est ante absolutum balneum, dum ista, eo adhibito, quatuor adhuc horas foetum in utero retinuit. An nullam esse remedii nostri efficaciam clamat iuxta auctoris mentem utraque obseruatio? Et vero, si meretrix nulla impendit balnea, qua ratione de eorum effectu durum adeo iudicium ferre potuit LAMOTTIVS. Alia porro grauida, balneum egressa, quieuit toto usque ad partum tempore, id est quatuor horas: quis somnum non deriuauerit a balneo? quis ab eodem partium stricturam non imminutam affirmauerit?

§. 4.

Alia est constrictio in partu, quae balneorum operam non videtur etiam mediocriter exigere: De strictura spasmodica loquor, in qua renititur ideo ceruix uteri, quoniam fibrae musculares propter stimulum quemuis nimium intense contrahuntur. Fit quidem, ut quae stimulum tunc temporis adiuuet causa, eadem diras in toto corpore conuulsiones excitet, breui mortiferas, nisi ad artificialem partum sese obstetricans promptissime accingat. Verum quando in vno uteri orificio videntur pertinaces, neque

t. Ea tamen in omni casu non respuit, ut infra videmus.

Vol. II.

u. *Traité complet des accouchemens*, part. 2. liv. 3. pag. 713—20.

Dd

que contractionibus a fundo vteri oriundis et expulsiuis superantur; non vna est aduersus eas vis balneorum anti-spasmodicae ratio, vt spasmodorum datur causa multiplex: siue enim strictis applicata partibus, eas emolliendo relaxent; siue particulis introabsorptis acria et vellicantia diluant, siue neruorum distractionem leniendo, et humores a capite reuellendo doloris sensationem debilitent; siue vtraque ratione agant; spasmos non possunt non imminuere, refracnare vel et plane tollere. Hoc autem in casu balneum vniuersale potius quam semicupium suaderem, ne, misso licet sanguine, massa reliqua ad vterum semicupio potenter nimis deriuaretur, quae balneis foret toti corpori aequalius diuidenda.

§. 5.

Paragomphosis et ipsa capitis incuneatio videntur etiam balneis posse tolli, huius licet exitus exemplum sit ad manus omnino nullum, praeter citatam obseruationem, quae eo videtur aliquantum declinare. Deficiente saltem experientia, mihi sana ratio adstipulabitur.

Quam enim ob causam oritur gomphosis et ipsa focus capitis in pelui materna incuneatio? Nimirum angustior peluis diameter primaria mali causa, vt contrahente sese vtero foetus ad inferiora degrauatus, ingressus tandem capite crasso peluim, sed ab exitu exclusus, partes sibi contiguas et vicinas comprimat, distrahat, tundat; hinc inflammatio surgit valida, quae humorum mole allicita angustias cogit in arctius; capiti tumidum atque calens circumponunt retinaculum inflammatae partes, quo fit vt neque vltra citraue progrediatur. Hoc in casu secandam symphysem auctor est vir celebris; quam relaxare cum sacri symphyse balneo adhibito quantum satius! vsque dum, vt cum PINAEO loquar, ^v *cartilagine et ligamenta, quibus illa valide uniuntur, balnei humore madefacta, peluis axin utramque adaugeant*. Haec summa mihi videtur indicatio, qua expleta patet caetera posse facilius adimpleri.

Quid.

Quid quod illud salubritatis non potest non habere balneum, datis his circumstantiis, ut non inflammationem saltem leniat; ut, humores diluendo, gangraenae periculum auertat vel remoueat; ut sanguinem ad extremitates inferiores alliciendo, abdominis visceribus in inflammationem ruituris prospiciat; quae commoda summi momenti, qua alia ratione possint obtineri omnia, haud facile dictu remedii nostri et aliorum efficaciam trutinanti.

§. 6.

Optima artis obstetriciae praecepta saepe exerceri non posse quem latet obstetricantem, praesertim cum sero nimis aduocatur. Accidit illud ut plurimum in obliquitatibus, cum infans doloribus expulsus in peluim inferiorem detrusus, alterutri ischiorum tuberi innititur immobilis, neque luctante inutiliter dolore quidquam praetergreditur.^w Huic prauo foetus situi remedium afferre nequit amplius materni situs diuersitas: tentant igitur instrumentis multi et efficaciter tentant: verum videntur mihi balnea, remedium cum aequali efficacia multo lenius, dummodo iis adiuta manus operi admoueat. Hanc mihi ideam iniecit secunda Cel. LEVRETI obseruatio, in qua de grauida matronae POUSSE cubicularia fit sermo. Haec pellente utero foetum ita detruserat inferiora versus, ut capitis bregma sinistrum ad vuluae rictum exhiberet. Caput eo in situ doloribus permiserat cunctando Dominus SOUMAIN, ita ut ischii eiusdem lateris tuberositas remora fieret. Cum tamen obliquum situm partim mutasset Dominus LEVRETUS, ortus est interea dolor, quem genitalium dilaceratio et haemorrhagia exceperet, duarum horarum spatio duratura, quid mirum, si dum in eo statu erant res, cubicularia in deliquium animi inciderit? *Je crus*, ait egregius LEVRETUS, *devoir profiter de ce moment où tout était*

Dd 2

en

w. Alias adesse obliquitates egregius LEVRETUS conuolui, praeter laterales: de his lantur.
DEVENTERVS optimus atque

en relâche pour faire quelque tentative ; j'introduisis une main par - dessous la tête de l'enfant , et une douleur vive succédant à son introduction procura l'issue de la tête hors de la vulve , et tout de suite j'achevais l'accouchement. ^w

Partium igitur laxitas LEVRETI manui accessum facilem praebuit in hac obliquitate insuperanda, ipsamque absque instrumentis molli via duxit ad triumphum. Sed quid opus est, oblatis eiusmodi obliquitatibus, aegram in haemorrhagiarum et deliquiorum periculum, atque nascituram inde vniuersae compagis laxitatem conicere, modo peculiaris genitalium et peluis symphysium laxitas conciliari possit? Illud autem praestabunt efficaciter balnea, quibus certo temporis spatio admotis, et ischio vel obstetricantis vel vteri viribus propter emollita ligamenta cedente, caput foetus ad egressum facili via properabit.

§. 7.

Alias in ipso partu facies ossa pubis sub egressu aliquando respicit. Huiusce partus signa non indicabo, quae sub initio dolorum adeo difficilia sunt inuestigatu: verum illius symptomata dum exarat Cel. PVZOSIVS, ^x tres praecipue casus annumerat, quorum ob praesentiam dirum imminet pariturae periculum: sunt autem hi casus obesitas, aetas prouecta, et quaedam circa lumbos structura irregularis. His sub circumstantiis forcipem caeteris postponere auxiliis non sinebat sparsa de eius miraculis fama, et illecebrosus nouitatis amor: cum tamen auxilia praesto sint in duobus vltimis casibus et leniora, et primo aspectu indicata: de balneis loquor, quorum facta omisio a PVZOSIO eo me peius habet, quod symphysium peluis laxitatem in partu iuuenibus puerperis ita secundam non ignorabat. ^y Do quidem ligamentis per aetatem contractis hanc relaxationem imminutam: subministrabunt balnea aquam, quae nimiam in ligamentis terrae portionem diluat; sic recedentibus coccyge et sacro augebitur irregularis licet peluis

w. *Accouch. laborieux*, p. 124.

y. *Ibid.* pag. 7.

x. *Traité des accouch.* p. 127.

diameter; erumpet ex claustris infans, quin contusiones vel dilacerationes mater experta fuerit.

Ex dictis patet coccygem versus vuluam et sacrum versus vteri posteriora replicatum, quae duo partus obstacula, ab auctoribus et SMELLIO praepriis recensita, posse balneorum auxilio feliciter superari.

Addam illud, hanc curam feliciorum adhuc exitum habituram, si balnea modo in sectione prima praescripto, cum cautelis assignatis mature adhibeantur.

§. 3.

Sed clunes quandoque ex vteri orificio per vaginam elabuntur, priusquam caeterae partes appareant, vt reflexae supra infantis abdomen extremitates inferiores transprimendi trunci volumen multum adaugeant; hinc remora noua, et quidem eo diuturnior, quo molles vel durae matris partes diuisim vel coniunctim obnituntur egressui: et si quando ad vaginae orificium vsque detrudatur pellente vtero foetus, ita vuluam protrudit exteriora versus, vt tenso valde rictu hians crassi adinstar botuli promineat. Dolorem exinde summum oriri non est quod moneam, atque ingruere rupturae periculum, quae alios vt partus, ita nostrum comitari visa est.^z Naturalis quidem instructus eminentes partes retinere suadet atque vnctiosa manu suffulcire ne dissiliant: ast quae inungit et sustinet manus, haec eam vix flexilitatem adauget, cuius tamen incrementum salubres adeo hac occasione effectus produceret. Timet praeterea non immerito obstetricans, dum alterutram vel vtramque foetus extremitatem expedire tentat, ne ingrediente manu claustra rumpantur. Quid quod operi manum admouere, truncum repellere, crura extricare vteri contractio, aut foetum soluere duplicatum non sinit vaginae distensio nimia. Quo igitur se vertendum obstetricanti? Confugiat ad balnea; his minuetur dolor a distensione;

Dd 3

his

^z. LA MOTTE *Traité complet d'accouchemens*, p. 1214 et suiv. PVZOS p. 128 et suiv.

his tolletur impotentia obstetricalis manus ab angustia; et liberior ad auras vitales via foetui complanabitur.

§. 9.

Quo magis progredior, eo vberior sese exhibet auxilii fons in balneis tempore partus, etiam in tali qui ab ipsis naturae legibus valde recedat. Quoties enim tum versionem infantis ut securius auxilium et valentius eligit obstetricans? Quam repetitis autem vicibus balnea ipsum adiuuarent; praesertim si diuturnum ab aquis effluxis tempus praeterfluxerit, aut violenta uteri contractio ipsum foetum valide applicuerit, vel praeposteram obstetricum agendi rationem exceperit valida cum foetus tum matris partium inflammatio: quibus exemplis abundant obstetricantium opera. Humectatae balneis quaecunque partes faciliorem manui repellenti aditum et vertenti laborem praebebunt; temperatique dolores futura catamaenia non adeo conturbabunt.

§. 10.

Quae tamen omnia volo vel obstacula vel pericula ex aliqua foetus versione eliminari; saepe interdum accidit, ut versus infans humeris vel capite crassioribus, in egressu retineatur; in qua positura vel moritur propter nimiam remoram, et oriundam exinde funiculi umbilicalis compressionem; vel etiam nimium valida et inexperta manu capite suo truncatur.^a Imo, quod mirum magis, diametros capitis pelvis maternae diametris rite implicando, omnem artis dexteritatem solitam aliquando eludit naturae pertinacia, et foetus a se ipso diuulsus est. Vtinam istis diametrorum implicationibus scientificis iuncta fuisset ars illas ampliandi! quam artem balnea suppeditabunt. Et vero, dum tactu propter voluminum foetus et pelvis inaequalitatem sensit oriturum in partu laborem obstetricans, non nisi adductis pedibus, balnea subministret. In hoc situ per remoram nequaquam moriturus est infans; et laxatis

tan-

a. LA MOTTE chap. 23. pag. 814 et suiv.

tandem symphyfibus atque crescente pelui ad auras vitales si non tam celeriter, faltem liberius et absque damno adspirabit.

§. 11.

Multas pertranseo remedii nostri opportunitates, quas quisque occasione data facile imaginari poterit, vt ad vltimam me accingam de qua loqui animus. Abhorret in partu quandoque natura seipsam. Neque tamen omnia monstra balneorum suppetiis egere dixerim vt claustra rumpant. Alias enim non volumine, sed conformatione duntaxat praua a foetu naturali abludunt.^b At vero dum huic conformationi prauae comitem sese adiungit magnitudo praeternaturalis, vt duplex caput voluminis consueti, vt truncus bifidus, aut corpora sibi inuicem cutis ope consociata; licet in his naturam vicisse solam aliquoties non negauerim,^c quid tamen tum vt plurimum poterunt conformatae pelues ad naturae normam? quid etiam amplissimae pelues, et contractionibus fortissimis impellens vterus ad talis foeturae exclusionem? inaternae tamen saluti prospiciendum, vt rei familiaris iacturas nouis in posterum laboribus expleat. Sic aut operatio caesarea instituenda est, aut, si sit satis, diueter peluis quoquomodo amplianda. Quem ad finem balnea saltem praemittere iuuerit, vt adiuuetur hac ratione natura. Quae sola anteaetis saeculis triumphauit non semel, huic nouos absque sectione triumphos fortasse dabunt.

§. 12.

Quaeret hic aliquis, quaenam igitur balnea parituris ars suadeat?

In promptu responsum est: illa nimirum omnia quae emolliunt et relaxant. Ergo aqua simplex, modo tempe-

D d 4

tate

b. Vide de his AMBROSIVM PARAEVM, lib. 23. et FORTVNIVM LICETVM, passim in opere

suo de *monstris*.

c. Prostant eiusmodi exempla in auctoribus vltimo loco citatis.

rate calida, iuuerit. Quam si emollientium vegetabilium mucilagine foetam velis, si lacte mixto albidam, vt apparatu quodam scientifico arti gloriam et tibi famam compares, vel humorum facilius diluas diathesin inflammatoriam; per me licebit. *Qui vult decipi, decipiatur.*

Quaeret iterum, an vaporatio humida non praestat?

Cui quaesito respondere non adeo promptum intelliget, qui omaem artis ambitum nouerit. Illud quidem liquet, aquam in vapores redactam eo facilius poros corporis cum organicos tum inorganicos subituram, quo particulae eius et maiori concitatae motu et magis diuisae corpori applicantur; hoc sapus nemo negauerit. Verum manet alia difficultas, vtrum sorpta poris bibulis haec aqua, et massae humorum tralita, propter calorem et motum vix non statim e partibus emolliendis et tota corporis peripheria diffluat? vtrum circulationem non concitet nimium in grauida, quae repetitis nixibus iamiam tantillum emouetur? Quin aqua eo caloris enecta vt vaporis formam induat, solida corporis stringere debet a fortiori et ad minimum indurare, cum ad quinquagesimum Reaumuriani thermometri gradum calida haec, obseruante Ill. MARETO,^d adstringat euidenter, et in irregularem orbem illa intorqueat. . . Scio quidem vaporem e sellae obstetricalis fundo adscendentem suum aeri calorem diuidere, antequam laxaudas partes contingat; sed cum tangit, nihilo secius adhuc vaporis formam retinet; ac proinde caloris gradum vehementiorem. . . rem in medio relinquere liceat. Quod si tamen sententiam proferre oporteat, quantum ad me attinet, balnea simpliciter humida, siue vniuersalia sint, siue semicupia, vaporationi humidae anteponerem.

Quaeret tandem, num datis circumstantiis antea explicitis, adfutura nunquam sit indicatio balneis aduersa, ita vt semper eligantur?

Oriri quidem vna potest, nimirum pariendi necessitas promptissima. Verum imminens matri vel foetui periculum
dum

dum non premit adeo ut balneis tempus dari possit, non video quae momentosior hoc ingruente periculo indicatio tunc eis utendum dissuadeat. Quod si tamen in praedictis casibus caeterisque non indigitatis a scopo aberraret imbel- le remedium; illud saltem exinde obtineretur instrumento- rum in laxatis partibus facilius et acerba minus applicatio.

SECTIO TERTIA.

DE BALNEIS POST PARTUM.

OBSERVATIO.

Partum feliciter enixa fuerat Matrona Argentinensis, ipsique lochia quatuor iamiam dies prospere fluebant, cum ecce negatus propter pectoris debilitatem lactatus parum- per commouit animum. Quantum possint catamaeniis optime licet prodeuntibus nocere animi pathemata vel le- vissima, praeter caeteros egregius LA MOTTIVS in suis operibus demonstravit.^e Hinc ipsorum suppressionem ita experta est subito matrona, ut tumuerit sensim illius ab- domen, febrisque eam corripuerit. Vigesima quarta Apri- lis dies, hoc anno, voluebatur, cum ambo accersiti medici, consilio de flatu aegrae inito, venam iussimus tundendam in brachio,^f fomentationes emollientes applicari curavi- mus abdomini, atque diluentem cum nitro potum prae- scripsimus; praeterea clisteres.

Secunda insultus die ad eam reuersi, audiuius febrem tota nocte durauisse, quae tum aliquantulum subsederat. . . creuerat interea abdominis tumor cum leui doloris sensu dum manus admouebatur. Altera itaque v. s. celebrata est, caeteris eodem ordine continuatis. Vesperam versus febris exacerbabatur: tota nocte somnus nullus.

Tertia die cum remisisset de impetu matutinis horis, rediit exacerbatio ad undecimam incirca. Tum omnia fo-

D d 5

men-

e. In opere citato p. 118. chap. 1. praecipue legatur pag.

f. Ibidem *Reflexion* p. 124 et suiv.

menta detrectabat abdominis nimia cum hypogastrii tumore aucto sensibilitas: capitis dolor ingens aderat cum oculis fixis, neque adstantes aegra amplius intuebatur. Cum autem temperamentum ipsius debile, pulsusque celeris licet mollis exilitas sanguinem nequaquam de nouo mittendum indicarent, ad balnea tanquam ad remedium optatissimum confugere decreuimus. Quod bis eadem die factum. Decrescebat in balneo capitis dolor, et oculis visus redibat: febris nihilominus ingruente vespera rursus exasperabatur.

Quarta die eadem exacerbatio semel iterumque reuersa, ferotinis quidem horis eodem temporis interuallo, sed matutinis horis valde irregularis. Et balnea et clisteres ea die iterabantur.

Visum est abdomen quinta palpantem manum non ita refugere; neque caput adeo valide dolebat; sed pepulerat adhuc febris somnum nocte tota; nec ipsam aegra diluente potu amplius debellare volebat propter ventriculi debilitatem, vt puluerem quemdam refrigerantem huic substituerimus.

Sexta die debilior fuit exacerbatio et apparuerunt lochia, quae ferotino insultu reuerso cessauere. Non nisi semel in balneum descenderat aegra, cui faeces putidissimas clister hac vice elicuerat. Paroxismus febrilis noctu satis lenis.

Huic septima die mane somnus successit blandus quem excepit catamaeniorum fluxus hactenus indefinens, vt balneis nuncium remiserimus; caeteris adhuc obseruatis.

Cum melius se haberent omnia, octaua die, et febris cum omni abdominis dolore subsedisset, lene minoratum ad sequentem diem proposuimus, quo aegra laxam quinquies aluum cum summo leuamento experta est.

Sic reuerso somno, et stimulante aliquantulum appetitu, iusculis additus orizae cremor: decrescente iuxta consuetos gradus morbo, adiecta alimenta quibus pristina rediit matronae sanitas, quam balneis praecipuis rite administratis acceptam retulimus.

§. 1.

Etsi in suppressis lochiis profuerint semel iterumque balnea, ut adiuncta observatione alia confirmare possem; non is sum tamen qui ea absque sedulo causarum examine praescribenda contendam. Atque ne eam per singulas catamaeniorum non rite fluentium vel suppressorum causas, quarum in GAVBIO extat contracta et nervosa descriptio;^g duos duntaxat generales casus assignabo, in quibus autumo remedium nostrum posse cum fructu administrari: nimirum quando violentum animi pathema experta est puerpera de caetero sana; vel si adsint in ipsius utero topica quaedam mala quae balneis obsecundant, quales sunt constrictio, rigiditas, infarctus, plethora, inflammatio. Hasce causas et eorum effectus balneorum opera mitigari debere sensim atque tandem tolli non negabit, qui eorum vires laxantes, diluentes, refrigerantes et antispasmodicas agnoverit.

Caeteras morbi nostri causas vel ab humorum massa, ex praegresso statu morbofo, inopi, cacochimica, inertis; vel etiam ab utero laxiori et torpido; vel quandoque a vicinis visceribus obstructis et ipsum comprimantibus deriuandas, nequicquam debellari posse balneis, quin potius illorum opera exasperandas patet.

Quaedam tamen sympathica mala excipere liceat, quae ab inflammatis vel dolentibus vicinis partibus proserpunt ad uterum, atque eandem ipsi labem affricando, lochia simul cohibent: de quibus statim.

§. 2.

Nimirum aliqua sunt, catamaeniis valde noxia, quibus tollendis aut mitigandis nullum balneis efficacius remedium videtur posse adhiberi.

De haemorrhoidibus valde dolentibus primum loquar, quae operosos partus quandoque consequuntur. Vexant illae

^g. In suis *Parthologiae* institutionibus §. 824, 825, 826, 827, 832.

illae puerperas eo facilius, quo maior praegressae in gravitate vasorum haemorrhoidalium distensioni compressio sese vel distractio in partu laborioso consociavit: debilitato enim exinde venarum tono fit, ut ingurgitentur plurimum, et saeviat mali atrocitas eo crudelius, quod ab accumulatis saepe faecibus etiam exacerbatur.

Illius curam demulcentibus linimentis et blandis clisteribus aggrediuntur obstetricantes; quod ultimum remedium balnei interni cum vires alibi dictas exserat, non potest non aegrae res secundas multum promovere: verum levis quantumlibet et dextera manus ad iniiciendum clisterem sese accingat, eius naturae auxilium vel abhorret puerpera, vel reformidat, ut necessarium sit ad aliud dolorum lenimen confugere. Quidni ad balnea? Haec macerabunt faeces, morbi vel causam vel augmentum; diluent humores cum omnes, tum praepriis ad uterum deriuandos; temperabunt dolores et spasmos: et eorum repetito usu morbus debilescet vel sanabitur.

Rem sic se habituram LA MOTTEI aduersus balnea militantis observatio trigesima et quadringentesima confirmat.^h

§. 3.

Accidit interdum ut nimia symphysium distractio et oriundus ex ea dolor enormis suppressa lochia comitetur, imo propter febrem excitatam et spasmos suppressionis, cum cura praepostera lethalis futurae, causa sit.ⁱ Tum adhibent auctores v. l., embrocationes oleosae, clisteres emol-

h. *Traité complet des accouchemens*, part. 3. liv. 2. pag. 1322 et suiv. Non quidem sibi contradicit Celeb. Chirurgus, balneis alias aduersus; cum contradictio assensum et dissensum de eadem re secundum idem inuoluat. Si quis tamen observationis nostrae finem perlegerit, balneis, de

quorum laudibus fileat, non tantum videbit eximium auctorem fauere quantum enematis.

i. Hanc symphysium distractionem euentem Auditoribus suis, anno proxime elapso demonstravit Cel. LOBSTEIN, Anatomes, Chirurgiae et Physiologiae Professor omnino Egregius.

emollientes, diluentia cum nitro copiose haurienda iubent: neque absque insigni leuamine illud factum prima testatur SMELLII obseruatio.^k Mirum est quare balnea calida non adhibuerit auctor eximius et insignis clinicus, quae, si v. s. cum potione nitrata exceperis, omnes caeteras indicationes cumulatus expleuissent. Profecto spasmi horum opera breui sublatis, et febre cum doloribus eliminata, celerius catamaenia fluxissent.

Fateor quidem, quod hoc remedio minime curata fuisset symphysium debilitas, quin potius pro tempore incrementa cepisset: verum, praeterquam quod idem non potuit non esse embrocationum caeterorumque remediorum ab auctore adhibitorum exitus; abactis doloribus et reuersis lochiis, nuncium balneis calidis remittere quantae molis fuisset? Quantus labor post redditum vtero pristinum tonum ad frigida confugere, quemadmodum SMELLIO infra citando contigit, aegrae rebus non absolute fortunatissimis.

§. 4.

Quando pariter ea adest partium generationi inseruientium aut vicinarum inflammatio, quae feroci dolore metum gangraenae vel suppurationis iniiciat, atque excretionum puerperae summe necessariarum usum simul intercipiat, tunc balneorum usum non ita spernendum existimo. Res enim eodem redit ac antea dicebatur, et vix non omnis ad inflammationem mitigandam expletur indicatio, si v. s. pro necessitate celebrata fuerit: dolor siquidem mitigatur, vasa laxantur, sanguis diluitur, humorum circuitus temperatur, impacta soluuntur, stagnantia attenuantur etc. quae cum ita sint, subsidere debet sensim sine sensu inflammatio, et nisi partium laceratio adsit vel enormis contusio, benigna resolutione terminari.

Adde vicinarum partium inflammatarum sphincteres relaxari balneis; sic vrinam, sic faeces, fortunatis aegrae rebus,

^k. *Observations sur les accouchemens, T. II. p. 1 et suiv.*

rebus, e suis latibulis egressuras: quarum excretionum tanta inest eiusmodi morbis necessitas.

Noua insuper ratio videtur remedio nostro secunda, ipsius nimirum applicatio absque dolore facilis. Dum laudibus miris extollunt quidam auctores iniectiones emollientes clisteris ope factas; repudiant eas alii plenis pulmonum follibus, propter secururam ex admoto instrumento irritationem.^l Tale autem nihil a balneo metuentum. Illius vsum nihilominus mireris a Clariss. MARETO in inflammationibus quibuscunque dissuaderi, cum illud e contra medicinae parens HIPPOCRATES vel in ipsis inflammationibus capitis et ardentibus febribus adhibendum contenderit.^m Iure vero an iniuria dissuaserit Ill. Academicus, statui potest breui; namque indicationum, quas recenset, balneis aduersarum, aliae deuitari possunt datis apposite laxantibus; aliae, quemadmodum irritabilitas visceris inflammati et nimia sensibilitas,ⁿ vix queunt alio remedio securius et efficacius debellari: haec enim est a distensione nimia cum sensibilitas, tum irritabilitas.^o

§. 5.

Foetum sequi semper debet placenta, vt partus omnis siue abortus absoluatur. Contrarium euenit sub certis circumstantiis, vt in totum vel partim retineatur, atque propter negatum digitis aditum expediri impos, haemorrhagiis identidem recurrentibus praebet occasionem, ac in putrorem tandem transeat. Quo facto, pars putidi fomitis stillat per pudenda, et intolerabili foetore medicum et aegram excruciat; pars in interaneis resorpta et ad massam humorum delata dolorem capitis, torporem, vertiginem

l. Crassiores siquidem clisteres pro vuluae iniectionibus vt plurimum adhibentur.

m. De Affectionibus Sect. I. cap. 3, 4 etc. p. 372. artis medicae princip. ed. Hall. Lausannae.

n. MARET l. c. p. 85, 87.

o. GAUBIUM adi in suis *pathologiae institutionibus*, p. 80. §. 194. et p. 348. §. 672. edit. 1759.

ginem, et totius corporis debilitatem parit. Adsunt quandoque cum spasinis vterinis abdominis inflammatio, et ingens anxietas quae puerperam suffocat.

Recurrit sane in obstetricantium mentem axioma in scientiis toties repetitum, *sublata causa tollitur effectus*: quapropter eo confugiunt omnes, neque immerito, ut residuam placentae portionem auferant. Plurimos exhilarat felix et facilis exitus: alios vix non impossibilis extractio diu torfit, propter cervicis vterinae rictum vix dilatabilem.

An hic circumstantiarum nocerent semicupia valde tepida? An praestarent iniectionibus ex aqua et melle conflatis, quas tum adhibere moris est? Decidere non ausim. Verum emollirent quidem vteri hiatum; obstetricantis digito vel manui laxarent aditum: alluerent putridas partes per vuluam eiectas, et resorbidas diluerent, tenso abdomine et inflammato non mouerent haemorrhagiam aut de nouo excitarent: . . . ergo videntur non absolute respuenda.

§. 6.

Quid, si adsit subita sudoris suppressio, et lactis ad interiora repulsio? Quae quanta mala toti oeconomiae animali inferat, tam supprimendo catamaenia, quam partes ad quas detonat infarciendo cum dolore et totum circulationis systema turbando, et LA MOTTIVS,^p et LEVRETIVS,^q et praeprius ipse PVZOZIVS in suis operibus abvnde declarauerunt.^r Ingrauescit autem eo magis periculum, quod repercussus humor, vitatis articulis, vitalia quandoque viscera inuadit, et in cerebro apoplexiam aut phrenitidem, in pulmone peripneumoniam lacteam, in abdomine inflammationes varias, dolores colicos, dysenterica tormina excitat, in alium morbum, si non in mortem, frequentissime transitura.

Quod

p. LA MOTTE in opere *accouchemens*, pag. 165, 168. toties citato, Part. 3. lib. 2. etc.

q. LEVRET *l'Art des* *laitieux*.

r. *Mémoire sur les dépôts*

Quod periculum vt remoueatnr, videas in istis aucto-
ribus eximiis v. sectionem, demulcentia, clisteres emol-
lientes, fomentationes eiusdem naturae, resoluentia leni-
ter, incidentia magna aquae quantitate diluta, et identi-
dem, cum indicatio tulerit, laxantia praescribi.

Balnea cum fomentationum tum clisterum vices ex-
plere sola prius monui: patet igitur ea posse vtriu-que re-
medii loco adhiberi. Neque consilium nouum credideris
omni auctoritatis pondere destitutum. Quando a reper-
cussio lacte orta est apoplexia lactea, vel puerperae immi-
net amentiae periculum; omnibus remediis vel optimis bal-
nea vel semicupia esse adiungenda auctor est eximius LE-
VRETUS.^s His etiam libera fuit a phrenitidis periculo
matrona de qua loquitur nostra obseruatio.

§. 7.

De alio vitio satis raro hic sermo fiet, nimirum de ni-
mia symphygium peluis laxitate, dolorem quidem non
afferenti, sed quam difficilis incessus et operosa claudica-
tio pro causa agnoscit. Potuit haec laxitas fuisse antea do-
lore stipata, vt SMELLIO contigit;^t alias nullum omnino
cruciatum cieuisse, vt SERINO.^u Quoquomodo se res
habuerit, modo solutis lochiis pristinum vtero robur re-
dierit, tum balneis vtendum res ipsa loquitur; de frigidis
loquor, in quibus aegra, quantum poterit, sedeat.

Frigus solida quibus applicatur stringere et coagulare
fluida testatur vel ipsismet caecis hyemis, dum bruma fae-
vit: illud idem corpori viuo adnotum, hunc effectum
exserere notum est, tum in partibus externis, tum inter-
nis, quaecunque iam partes solidae fuerint, irritabiles, sen-
sibiles, aut istis dotibus priuatae, et cuiuslibet naturae sint
fluida, aquosa, serosa, oleosa, mucosa, vel ex his di-
uersim composita: ergo laxatis peluis ligamentis pristi-
num tonum balneis redditum iri eo magis elucescit, quod,
etsi

s. In suo opere *l'art des ac-
couchemens*, p. 167. §. 885.

t. loco citato obs. 1.
u. loco infra citando.

etsi profunde lateant, frigus continuato balneo etiam ad interanea proserpat. Alia huius toni recuperandi ratio, praeter rigiditatem toti naturae communem, ex vasis, quae humores ducunt in pelvis articulos, admoto stimulo contractis erui debet: quo enim minor fiet humorum ad talia vasa affluxus, eo minori fluidorum quantitate inebriabuntur ligamenta, ac proinde laborata, pelvi minorem diametrum, coxae fulcrum firmiter, atque hinc faciliorem aegrae incessum procurabunt.

Ea ratione tandem ambulare potuit aegra, de qua SMELLIVS;^v eadem, quam SERINVS in hac civitate curavit.^w

§. 8.

An in profusis post partum haemorrhagiis absque residua placenta balneum frigidum?

Et vero tam largae vrgent aliquando aegras, et tam subitae, vt brevi temporis lapsu ruant ad tumulum; licet laetus omnino partus praecesserit. Funesti adeo exitus causam iuxta observationes a MAURICAEO^x atque LA MOT-
TIO^y factas, repetit merito LEVRETUS ab uteri atonia:^z cuius diuersas causas euoluit. Cum autem eo collimare ars debeat, vt restituatur quam celerrime utero tonus, et sanguinis undatim egredientis sistatur celeritas; ad vtramque explendam indicationem quid balneo frigido salubrius excogitare potuit; quid promptius?

Remedia haemorrhagiarum chirurgis adeo celebrata nequeunt semper in vsum trahi. Ad quid compressiones, ligaturae, topica adstringentia, aut fasciae, quae regioni uteri applicarentur? Et quamuis in vterum nondum contractum possent corpora intrudi adstringentia et frictiones
tam

v. loc. citato, versus observationis finem.

w Vt videre est in eius commentariis de mobilitate symphyium pelvis, quos Academia Regia Parisinorum Chi-

Vol. II.

rurgica correspondentis titulo coronauit.

x. Observ. 230.

y. Obs. 392, 3, 599.

z. *Accouchemens laborieux*, p. 447 et suiv.

E e

tam intus quam extus intromissa manu institui; quid tamen in viscere omnino inertis exinde futurum putas?^a

His ergo remediis quasi superuacaneis supplere tentavit vsquedum ars obstetricia fomentationibus frigidis cum lumbis tum hypogastrio applicitis; situlis aquae frigidae corpori adpersis: quorum autem omnium efficaciam continuata cum cautelis a LEVRETO recensitis efficacia balnei frigidi profecto superabit; idque praesentim adhibendum, si solidorum inertiae et laxitati aliqualis sese adiunxerit humorum acrimonia.

Obiiciet interim aliquis: sed remedium illud supprimet catamaenia, producet spasmos . . . sed prius est vivere quam catamaenia experiri rite ordinata: axioma hic recurat, *extrema extremis*. Cauendum quidem aliis in circumstantiis a balneo frigido, sed si statim a partu omnis ruat sanguis, quid cunctandum? *quid moror? Hostis habet muros, incensa danai dominantur in urbe . . . una salus victis nullam sperare salutem.*

§. 9.

Quibus in casibus semicupia praestant balneis, aut balnea semicupiis?

Si vitium, etsi topicum, non humorum affluxum exigat, sed salutarem potius aliorsum deriuationem, et crasin totius massae mutatam et dilutam; tunc balnea praestant.

Cum autem malum, qua in parte stat, inibi dumtaxat videatur balnei operam requirere, quemadmodum in angustia peluis a symphysium strictura; tum semicupia sola aegris subministranda clamat ratio et eiusmodi malorum chirurgis toties debellatorum experientia.

§. 10.

An post partum balnea vaporosa?

Maximo cum fructu ea in suppressis lochiis fuisse in usum tracta audiui a matronis nobilissimis: neque tamen si mile quidquam in artis obstetriciae fastis lego.

Salu-

a. Frictiones in hac circumstantia intus adhibitas sibi vna vice successisse auctor est Ill. SERINVS.

Salubrem tamen eorum operam si quae puerpera velit experiri; cum sedentis in lecto aegrae genitalibus pelluua vaporem circumfundat e proximo, neque transcolatus per profundam frigidi aeris columnam vapor caloris partem exuat; illud sedulo cauendum existimo, ne caleat multum aqua pelui commissa; quoniam pro laxitate afferret stricturam, et sedandi doloris loco illum exasperaret.

De caetero illa si adhibueris, ad id ipsum attende, quod chemia sagax demonstrauit, meram scilicet herbarum emollientium in istis balneis inutilitatem: namque partes earum mucilaginosas ita extrahit aqua, vt in vase retineantur inter vaporandum.

§. II.

Vltimum illud sciscitari liceat, quanam aqua salubrior ad omnia illa balnea, de quibus sermo, conficienda?

Variam varii anteponunt, licet in genere aquam puram, limpidam, leuem, inodoram, insipidam, cum saponem spumescentem facile, atque legumina coquenda breui emollientem velint assumendam.

Cui enim aquarum speciei, num meteoricae, puteali, fontanae aut fluuiatili palma debeat, disceptari adhucdum potest multum, neque tam cito lis omnis dirempta.

Fontanam per longos canicularum subterraneorum tractus volutatam, suis inibi spoliari quisquiliis, atque scaturire vt plurimum limpidissimam, res est vulgaris experientiae.

Putealem per multa terrae strata transcolatam stillare ad fundum putei pellucidam, neque si vase inmissa conturbetur putei fundus, posse ex eo exhauriri hac salubri qualitate praeditam quis inficias ibit?

Hoc de meteorica potest affirmari pariter, eam particulis per aerem vaporatis constatam non puritate sola, verum etiam leuitate pollere plurima.

Sed fluuiatilem praestare asseuerant quidam, etsi imbribus turbetur, aut variis inquinetur corporum recremen-

tis, quoniam faecibus suis' longo tandem itinere in alveo depositis, et omnem spurcam qualitatem exuta, continuo, quo agitur, motu leuior omni momento euadit. Verum, praeter quam quod haec de fluuiatilibus quibusdam aquis leni omnino amne fluentibus gratis assereretur; alias etsi longo terrarum tractu exercitas cruditate adhucdum laborare posse probat Parisinorum *Sequana*, quae propriis in focus transcolata licet, vix non quibuscunque extraneis diarrhoeae molestiam parit. Sorbentur autem per poros fluuiatiles moleculae, et sicuti per potum, ita balneorum ope massae humorum toti et solidis omnibus diuiduntur.

Quantum ad me attinet, nullam feligerem nisi supra dictis dotibus praeditam; ac postea originem ipsius non curarem: modo mollis sit, non cruda, hoc totum est quod medicus quaerere debet: caetera sunt praestigiae verborum, et ipsius artis assentatio callidissima, quae virum probum dedecet.

Quod si frigidis destinetur balneis frigidior, potest temperari, alias vel soli aeri exposita: si autem calidis; an non omnia leuitatis discrimina empyricis adeo iactitata per calorem euanescent? quae de caetero vix vnquam sunt a balneatore sagaci attendenda.

XXXV.

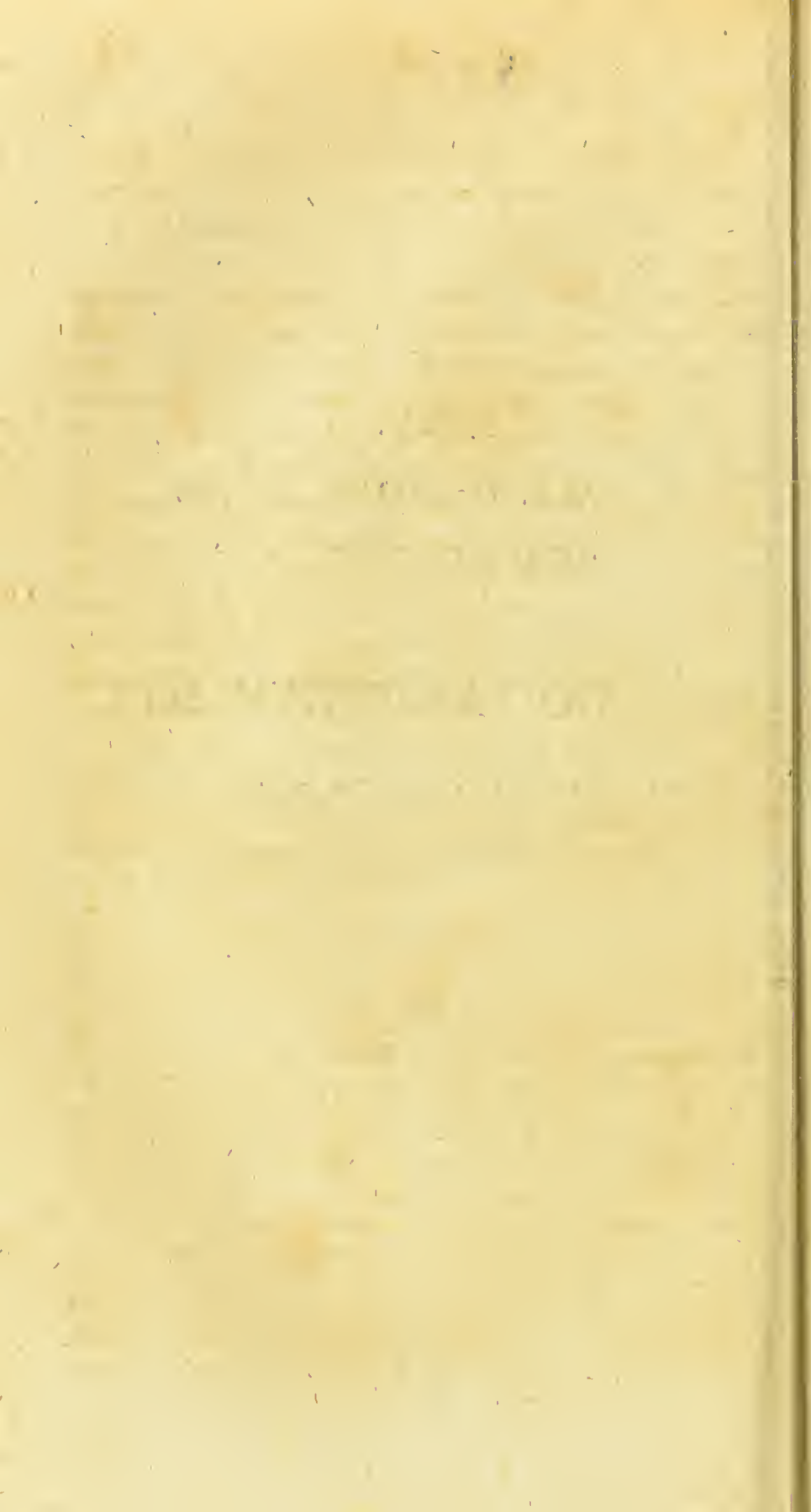
D. IVST. GODOFR. GÜNZ

COMMENTATIO

DE

COMMODO PARIENTIVM SITV.

L I P S I A E , 1 7 4 2 .



DE COMMODO PARIENTIVM SITV.

CAPVT PRIMVM.

Chirurgicae artis cognitio Medico necessaria. Status Medicinae qualis apud antiquissimos Aegyptios? Cur Chirurgia separata a Medica arte? Vtile Medico praecipue artem Obstetriciam nosse, et in quo situ pariens collocanda.

Ex quo tempore ad eam salutaris artis partem discendam me contuli, qua maxime profligandi morbos praecepta continentur, statim equidem, partim praeceptorum auctoritate atque exemplis, partim, quod ad interna corporis mala plurimum valere etiam extrinsecus adhibita auxilia videbam, et quae in externis internisque partibus noxae incidunt, plerumque inter se conspirare perspiciebam, in animum induxi, medentes etiam eius partis vniuersae Medicinae, quae Chirurgia a graecis vocata est, debere scientiam tenere. Neque me mutare hanc sententiam fecit, quod apud Aegyptios,^a sapientissimam olim gentem,

Ee 4

singula

a. Hoc de Aegyptiis relatum quidem est ab Herodoto in Euterpe seu Lib. II. Histor. Cap. LXXXIV. nuper autem in dubium vocatum ab eruditissimo Historico Schneckfordo, in libro. quem inscripsit; *Histoire du Monde sacrée et profane* Tom. II. p. 347. Atque non solum Herodoti fides in hac ipsa re, verum et aliorum omnium scriptorum veterum in iis, quae de Medicis Aegyptiorum referunt, ipsi sublesta est; atque ex eo, quod in Sacra

Scriptura Iosephi Medici non dicantur ipsi aegrotanti medicamenta dedisse, et deinde vel nihil de morbis relatum sit, vel ita, vt non tanquam a naturali causa prouenientes, sed tanquam hominibus a Deo immittae poenae habitus fuerint, Aegyptiorum Medicos arguit non ipsi morborum curationi operam impendisse. Quis autem est, qui non intelligat, cum scriptorum silentium nullam ad probandum vim habere, tum quod de morbis vt poena refer.

singularum partium morbis curandis, ut oculi, auris, singulos Medicos operam dedisse intelligebam, vel quod idem fere legebam Sinensibus, sapienti etiam genti, pariter ac Malabaribus placere. ^b Praeterquam enim, quod apud has gentes, quo plurimum partium malis mederi quis novit, eo excellentior Medicus habetur, quomodo quis iure potest Medicus appellari, ut cui videre datum est, ne vita pereat, aut etiam sanitas aliquid detrimenti patiatur, nisi etiam, qua ratione externis noxis occurri debeat, perspectum habet? Atque in hac re deberemus maxime Hippocratis exemplum sequi, in cuius elegantissimis scriptis pleraque Chirurgicae Artis loca illustrata patent. At vero post Hippocratis tempora, Medica ars in tres illas a Celso memoratas partes diducta est, et Chirurgia coepit suos Magistros habere, non quod propter auctum auxiliorum numerum, et vere promotam artem singuli Medici non omnes Artis partes poterant exercere, sed quod ea imprimis, quae internis morbis medetur, propter

refertur, rem ipsam multo magis confirmare? Erant enim Medici ex sacerdotum ordine, et ad morbos illos curandos naturalibus mediis, ut diaeta, potionibus, clysmatibus, suffragiis, exercitiis aliisque utebantur, quae tollere morbos, si tanquam poenae a Deo immissae fuissent, minus potuissent. Deinde, quod cum Medicorum officium fuit, pollingere mortuorum corpora, inde factum esse dicat, ut Herodotus singulis corporis partibus singulos Medicos fuisse scripserit, diiudicandum aliis relinquo, an perlectis illis Herodoti verbis, quibus tres pollingendi modos descripsit, ea, quae Schuckfordus exinde colligit,

in mentem alicui venire queant. Praeterea idem apud alias antiquas gentes in usu fuit, praesertim in magnis urbibus, ut Romae, ubi Medici Clinici, Chirurghi, Diaetetici, Ocularii, Iatraliptae et alii fuerunt, de quibus videatur *le Cleve Hist. de la Medecine* Part. III. Liv. I. Chap. II. et VINCK Amoelit. Philol. Med. Sect. III. Cap. IX. §. 4.

b. Conf. CLEYERI Specimen Medic. Sinicae, TEN RHYNE Mantissa subiuncta Libro de Arthritide, et Cel. SCHVLZIVS in Biblioth. Observ. et recens. Hallens. Sect. VIII. 3. ex GRÜNDLERI Medico Malabarico.

propter acutam illam et male subtilem Philosophiam, qualis tum erat, adeo obscura efficiebatur, vt qui huic parti volebat, aliis simul operam dare vix posset. Neque videtur alia causa allegari posse, ob quam superiore et hoc nostro saeculo, tam raro aliquis ex medentibus inueniatur, qui vt medicamentis, sic etiam manu mederi valeat. Et si quidem iam superiore saeculo simplex illa Hippocratica Medicina a nonnullis quasi in lucem renocari coepit, neque tamen magis exultam ex eo tempore a Medicis Chirurgiam esse, mirandum est: Et porro sine dubio multo minus hanc artem Medici exercebunt, qui iam rursus, nescio quas, Philosophicas tenebras clarae Hippocraticae Medicinae obducunt. Verum vt hoc largiar, quod nobis obiiici video, esse Chirurgicas Operationes! quae, cum non nisi longo vsu discantur, a Medicis fieri non possint, qualis calculi sectio sit, qua Hippocrates Medicos defenderit,^c concedant tamen hoc mihi necesse est, Medicum si non exercere omnem hanc artem, tamen eius scientiam ita tenere oportere, vt Chirurgicis eiusmodi curationibus praesse possit, atque vt omnia rite fiant, videre. Quod si in vlla curatione ex iis, quae manu fiunt, sane in ea maxime necessarium est, qua parturienti succurritur. Nam in aliis curationibus de vnus hominis, in hac de binorum, matris infantisque vita agitur, quae tanto certiori periculo exposita est, quo magis ignarae plerumque mulierculae hanc curationem perficiunt. Et quamquam hic ea, quae manu fiunt, Medicus aliis facienda relinqueret, qui in his praecipue exercitati sunt; videmus tamen permulta in partu incidere, quae Medici opem exigunt, maxime cum vtero cum aliis plerisque visceribus peculiaris communio sit, per quam ea, quae patitur, etiam ad alia transmittit. Quare mulierum morbi, qui tamen sunt fere omnium curatu difficillimi, iisque medendi rationes cum obstetricia arte arcte coniunctae sunt. Hanc igitur artem, non minus quam omnem Chirurgiam mihi discendam esse existimaui,

et quidem ita, vt, si occasio ferret, etiam exercere possem. Sequutus autem sum optimos, quantum fieri potuit, Artis magistros, et euoluendis perlegendisque eius auctoribus sic operam dedi, vt cum his, quae audiueram in scholis, accurate contenderem. Inter haec illum locum, qui est de parientium situ, cum ideo peculiarem attentionem merere existimaui, quod de eo perpauca scripta inueniebam, tum quod vel nullae vel parum idoneae rationes sunt, quas quisque allegat, cur hoc vel alio situ parientem collocandam malit. Quae tamen res cum mihi haec inquirendi non parum vtilitatis habere videretur, rem Medico dignam me facturum credidi, si eo elaborarem, vt quarumcunque parturientium positurarum idoneas causas inuenirem. Nam si inter ea praecepta, quae Chirurgi solent de vulgo sic dictis Operationibus dare, primum fere ac praecipuum de idoneo aegri situ est, sine quo Medicus neque facile, neque tuto manu mederi potest: atque si etiam in internis morbis quamplurimis, praesertim pectoris, situs aegri rationem habendam esse, ex antiquis ARETAEVS potissimum et CAELIVS AVRELIANVS, ex recentioribus optimi Artis magistri docuerunt, eaque res summam vtilitatem habet, quis est porro, qui dubitet, pariendi facilitatem ex commoda idoneaque mulierum positura non parum pendere? eaque, qualis esse debeat, a Medicis quam accuratissime inquirendum esse, dilucideque exponendum? Ac mihi quidem, ad hanc cogitationem incunibenti, multa partim in aliorum scriptis occurrerunt, partim in mentem quoque ex Anatome venerunt, quae, vt de scribenda hac Dissertatione consilium caperem, efficiebant. Nam, quae Argentorati ante aliquot annos prodiit Cl. HORNVNGI de parturientium situ Dissertatio, ea me vel ideo a proposito miuus reuocauit, quod eum longe aliam, quam ego ingredi statueram, viam tenuisse intelligebam. ^d

CAPVT

d. Collegit saltem atque recensuit, quae alii Obstetriciae artis

CAPVT SECVNDVM.

Antiquus Artis Obstetriciae status. Vnde factum, ut haec ars quasi mulieribus propria? Quid veteres Medici de parturientium situ? Modus resupinandi mulieres noxius. An is vere praeceptus ab Hippocrate? Sellae usus in partu antiquior esse videtur, quam lecti. Qualis utriusque figura cum apud veteres, tum apud recentiores, Germanos, Gallos, aliasque Gentes? et quomodo parturientes in viroque figuratae? Alii situs recensentur.

§. I.

Inter eos olim, de singulis Chirurgiae partibus, perfectos libros, qui, non dicam ad haec nostra tempora peruenerunt, sed quos minimum scimus ab antiquissimis Medicis perscriptos fuisse, et qui tantum non omnes interierunt, de Obstetricia arte paucissimos fuisse, et hos parum accuratos atque utiles legimus. Quod cum procul dubio hanc causam habuerit, quod ipsi Medici parturientibus manus auxilium non praestabant, atque ab omni artis usu remoti erant, facile patet, nisi sublesta Hygini^e fides sit, primam huius rei causam et culpam ad Atheniensium mulieres pertinere, quae suam suorumque salutem imperitis, inertibusque malebant mulierculis, quam exercitatis atque omnium huc pertinentium rerum gnaris Medicis credere. Nam quod laedi pudorem Athenienses dicebant, si mulierum natura a curante Medico nudaretur, atque hos publica lege lata ab Obstetricia arte arcebant, quis dubitat, et reliquos Graeciae populos in ea re Athenienses sequutos esse? quisque non videt, Medicis ab hoc tempore et apud Graecos et multo magis apud Romanos, qui ab

artis auctores, de parturientium situ praeceperunt, quod ante eum fusius quodammodo fecerat CORN. SOLINGEN in Embryologiae Cap. 12.

e. Fabul. CCLXXIV. p. 328.

inter Mythogr. Lat. Munckeri Amst. 1681. 8. Conf. elegantissima Commentatio de arte obstetricia veterum Magnif. PLATNERI, Lips. 1735. 4.

ab illis et salutarem Artem acceperant, omnem fuisse Obstetriciam artem exercendi occasionem creptam? Tamen id viris videtur relictum fuisse, ut emortuum partum ex utero excuterent, ^f quod vnum obstetrices tunc minus audebant facere, ^g non, quod ipsae poterant in alio quantumvis difficili partu, laboranti, ut decet, succurrere, sed quod plane ut nostrae mulierculae, quae hanc artem exercent, quotiescunque non breui, tamquam sua sponte, prodibat infans, tandiu naturae auxilium expectabant, vel temulentae et audaciores violentam extractionem vario modo tentabant, donec infans praematura morte vitam vix ingressam finiret. Quare ut apud HIPPOCRATEM, CELSUM, aliosque perpauca de mortui partus extractione, sic de reliquis manus auxiliis, quibus parientibus succurritur, ut infans viuus in lucem educatur, propemodum nihil legitur.

§. 2.

Atque de situ parientium ut sciatur, quid Medici olim praeceperint, primo HIPPOCRATES, ^h si partus in utero trans-

f. Fuit haec veterum et recentiorum quoque multorum Medicorum fere vsque ad hoc saeculum vana erroneaque opinio, ubi intus emortuus infans est, difficillimum partum esse, et cum ingenti mortis periculo coniunctum: eaque inde orta est, quod causam facilis partus credebant in ipso infante esse, qui pertaesus quasi angusti domicilii, spatiosius quaerat, si bique adeo ipse viam ex utero in hanc lucem paret. Nunc autem cognito hoc errore, neque ab infantis virtute multum separamus, aut ipsi confidimus, neque contra, si emortuus intus partus est, mulierem credi-

mus aut difficulter admodum parituram esse, aut plane sine manus, vel potius instrumentorum ope auxilioque partum eniti non posse.

g. Hoc debet saltem de antiquioribus temporibus accipi, circiter ad tertium vsque saeculum a Christo nato. Nam qui post haec tempora siue Graeci, siue Latini atque Arabes Medici vixerunt, ex horum scriptis manifestum est, obstetrices etiam mortuos foetus ex utero exsecuisse.

h. Conf. brevis libellus, quem inscripsit: de foetus mortui exsectione, et Lib. I. de Morbis Mulier. p. 617. Ed. Foel.:

transuersum situm obtineat, mulierem concutiendam, et hinc in caput ait reclinandam esse, quo caput infantis ad os vteri descendat: deinde CELSVS, hac curandi ratione omissa, in difficili quouis partu, resupinam mulierem in transuerso lecto collocare iubet, qui, cum in aliis plerisque HIPPOCRATEM auctorem sequatur, in hoc autem minus, totum illum libellum, qui de foetus in vtero emortui exsectione inscribitur, HIPPOCRATIS non esse, mihi prope modum persuadeo, minimum illum locum, quo ea curatio continetur, vt plura alia in HIPPOCRATE, alium auctorem habere, facile credo.ⁱ Atque, si proxime superiorum saeculorum Medicis id condonandum est, quod parturientibus ita succurrere voluerunt, sane in nostrae aetatis Medicis id neutiquam ferri potest, praecipue cum iam permulta tutiora adminicula habemus, quibus vtamur. Vt enim hoc largiar, de quo tamen scio non paucos dubitare, tali parturientis concussionem reclinacioneque infantem verti, et quasi praecipitari versus os vulvae posse, primum tamen intelligo id fieri non posse, vbi ab aliquo tempore ruptis membranisque infantis, intus contenti humores effluxerunt, et sicciores angustioresque viae factae sunt, neque adeo moueri conclusus infans, nisi maxima vi, potest, praeterquam, quod, si vitiosus infantis situs est, vterus ipse non raro e sua sede motus et male positus deprehenditur: Deinde in eo casu, quo fieri eam conuersionem posse concipio, qui is est, vbi membranae integrae, neque aquae, quibus innatat partus, effusae sunt, partim minus necessariam eam conuersionem esse, quoniam

Foet.: quo loco duplicem concutiendi mulierem modum describit, alterum, quo mulier cum lecto, cui alligata, per vices a capite sublimis feratur, qui modus in partu naturali conueniat, alterum, quo magis in caput reclinetur, et coxis eleuetur, qui utilis sit, vbi

partus male compositus, in caput sit conuertendus.

i. Idem conquestus iam olim Galenus est, occasione doctrinae de venis corporis humani, quarum plura secum pugnancia systemata, vt vocant, in diuersis HIPPOCRATI adscriptis libris occurrunt.

niam ab initio fit, partim aliis deinde et minus periculi plenis auxiliis obtineri posse: Denique multum praestare, vbi minus idoneus partus situs est, manu in vterum demissa eius pedes prehendere, et caute protrahere, quam praecipitatum mulierem violenter concutere, vt caput infantis os vteri occupare valeat, quod per caput difficilior non raro quam per pedes infantis partus est. Idque adeo existimandum est, saepe conuersione illa fieri debere. Nam profecto vmbilicalis, vt hoc vtar, funiculus, dum valida parturientis concussione, agitationeque partus ad os vuluae conuertitur, hunc facillime illaqueare potest, quo non solum partus vtplurimum difficillimus fit, verum etiam infanti persaepe gula frangitur, et quod fere longe pessimum est, ob nimis breuem funiculum, vteri contracti fundus pedibus infantis perforatur, cuius mali exemplum noui, et quo vtriusque, mulieris infantisque vita perit.^k

Ita-

k. Rumpi vterum posse, facile, credo, mente concipitur, quoties se ipse super infantem in via per ossa haerentem, impactumque fortius contrahit, atque a diaphragmate et abdominis musculis impellitur, modo infans vel genua vel potius extremos pedes fundo vteri obvertat. Quanto facilius perforari debet, vbi partus a funiculo impeditur? Hoc enim breuiore tum facto, vterus se contrahere non potest, quin partus eadem vi, qua alias per vaginam exitum quaerit, in fundum vteri agat, eumque perrumpat. Et hanc plerumque causam fuisse existimo rupti vteri, quoties in caput conuersus partus fuit, etsi de funiculo collum tunc ambiente Aucto-

res nihil habeant, vt cognosci potest ex Observ. 312, 313. DE LA MOTTE *Traité des Accouchemens*, Par. 1722. 4. Ex eo autem haec bina consequuntur: primum, quoties partus recta in caput prodit, vehementesque ad partum dolores vteri adsunt, neque partus tantillum promouetur, etsi satis apertae viae sint pro infantis magnitudine, ne horam quidem differendum partum, sed manu in vterum demissa, pedes conquirendos attrahendosque esse; alterum, periculi plenam rem esse, vt in omni partu, sic etiam in eo, quo infans videtur recte conuersus esse, partum promouentia medicamenta dare, vel mulierem ad labores validosque nixus

ex-

Itaque haec parientium positura, etsi quam maxime esset ab auctore HIPPOCRATE commendata, nullum usum habere intelligitur. Contra mulierem atque partum non raro in vitae periculum adducit.¹

§. 3.

Iam, quia ex graecis auctoribus, qui HIPPOCRATEM Coum sequuti sunt, et ante CELSUM vixerunt, nullum inuenio, qui, ut de Obstetricia arte in vniuersum, sic speciatim de situ parturientium scripserit: nam PHILVMENVS, ex quo AETIVS nonnulla excerpfit, qua aetate vixerit, mihi ignotum est, quis non intelligit ex iis, quae antea de CORNELIO CELSO^m diximus, eum primum videri supinum mulieris situm in transuerso lecto commendasse? Hunc situm optime conuenire docebimus, quando natura nihil valente, omne est ab obstetricantis manu auxilium expectandum. In eo autem, quod CELSVS iubet mulierem sic collocare, ut et inus venter in conspectu Medici sit, et partus ad os vuluae compellatur, in hoc equidem cum ipso facere non possum, quoniam prius, cum reuelatis illis mulierum sacris nihil proficitur, nisi ubi ferramentorum vsus necessarius est, quod rarius accidit, melius pudori consulitur, si non oculi sed manus saltem ad vuluam demittuntur; deinde ilia compressa,ⁿ si male com-

exhortari; quorum neutrum Medicis atque obstetricibus satis commendari potest, quoniam difficillimi partus, et ubi mater aequae ac infans non raro vitam perdunt, nimis diu neglectum manus auxilium in partu, qui naturalis esse videtur, fere semper consequuntur.

I. Conf. GOELICKE Dissert. de non resupinandis ad partum mulieribus.

m. de Medicina Lib. VII. Cap. 29.

n. Externa abdominis compressio, quam etiam ex recentioribus Medicis, qui de Obstetricia arte scripserunt, nonnulli proponunt, ne quidem in villo casu aliquam utilitatem, contra frequenter noxam affert, vterumque grauiter laedit; sed ea vis, quam se contrahentes abdominis muscoli vtero inferunt, et maiorem efficaciam habet,

compositus foetus est, partum tardare possunt, si recta, siue in caput, siue in pedes conuersus procedit, nullam vtilitatem afferunt; Partim enim tutius possent ilia ab adstante muliere comprimi, si id aliter vim quandam ad promouendum partum haberet, partim vero, in naturali facillique partu, satius est mulierem in conueniente sella collocare. Eiusmodi sellae neque HIPPOCRATES, neque CELSVS vllam mentionem fecerunt. Contra GALENVS expresse scribit, parturientes ab obstetricibus in sellis collocari. Vtitur autem his verbis: ° Obstetrices ipsae non illico parturientes surgere iubent, nec in sella collocant; et paullo post: postea vero, quam ad partus transitum satis patet (os vuluae), surgere mulierem iubent, et in subsellio collocant. Praeter haec GALENVS ipse de situ parientium nihil scripsit. Sed MOSCHION, cuius aetas incerta est, ^p sellae etiam vsus commendauit. ^q Et cum his ex Grae-

Grae-

habet, et praeter noxae metum adhibetur. Neque vero ad eam compressionem id pertinere existimandum est, quod, si uterus super ossa pubis, vel ab vno alteroque latere propendet, praestantissimi obstetricantes, manu aut mappa subiecta, eum sic tollere, ac versus spinam deinde compellere iubent, quo os vteri in directo vaginae sit: nam hoc insignem vtilitatem et mulieri et infanti praestat.

o. De natural. facultat. Lib. III. Cap. 3. Καὶ μὲν τοὶ καὶ αἱ μάλιστα τὰς τικτάσας ἐν ἐνδύοις ἀνισῶσιν, ἐδ' ἐπὶ τῶν διφθῶν καθίστανται, et μοχ: ὅταν δ' ἰκανὸν ἢ πρὸς τὴν τῆς κνεμῆν δόδον, ἀνισῶσιν αὐτὰς καὶ καθίστανται.

p. Non solum aetas huius MOSCHIONIS incerta est, qui de muliebribus graece scripsisse dicitur, verum etiam de ipso nomine iure dubitatur, quod graeci Codicis auctor nomen suum minus professus est, sed latinus Interpres se MOSCHIONEM appellari in Praefatione ait. Patere autem ex eadem praefatione existimo, qui iam exstat, de muliebribus graecum librum, non nisi Epitomen maioris Voluminis Γυναικεια inscripti esse, quod videtur ante Pauli Aeginetae tempora compositum fuisse.

q. De Muliebribus affect. Cap. 47.

Graecis AETIVS^r et PAVLVS AEGINETA,^s ALBVCA^t ex Arabis consentiunt. Ex quo consequens esse videtur, sella quidem, minimum GALENI iam aetate, mulieres vsas fuisse, tamen lecti vsum in partu multo antiquiorem esse. Eorundem vero auctorum, maximeque MOSCHIONIS et AETII et PAULI^u locis accurate inspectis patet, in naturali atque facili partu mulieres in sella, in difficili, et vbi manum obstetricantis oportet opem ferre, et foetum educere, in lecto collocatas fuisse. Quid ergo obstat, quominus et CELSI et antiquissimis HIPPOCRATIS temporibus obstetrices etiam sella vsas esse credamus? quoniam, quae vtrique scriptores de vsu lecti afferunt, ad eum partum pertinent, quo emortuus foetus ex vtero excuti debet. Nam de naturali partu, quidque in eo sit vel obstetrici, vel Medico faciendum, neque HIPPOCRATES, neque CELSVS est aliquid commentatus. Praeterea omittendum sane non est, etsi GALENO antiquiores Medici nihil de sella scripserint, eius tamen vsum iam antiquissimis temporibus apud Ebraeos, et forte etiam Aegyptios obtinuisse, quod clarum est ex PHARAONIS mandato, obstetricibus Ebraeorum, de necanda mascula prole, dato.^v Vnde et graecos antiquissimos eundem morem accepisse verisimile est. Quicquid sit, nequit tamen hoc ipsum in dubium vocari, veteres post GALENUM Medicos eandem sententiam habuisse, quam etiam ex nostris perimulti habent, oportere mulierem, si naturalis partus, in sella, si praeter naturam, in lecto collocari. Ut vero de lecto, qualis esse debeat, antiqui propemodum nihil,^w sic de sella solus Mo-

SCHION

r. Tetrabibl. III. Serm. III. Cap. 22.

s. De Re Medica Lib. III. Cap. 76.

t. Method. Medend. Lib. II. Cap. 75.

u. Conf. praeter iam adducta loca MOSCHIONEN loc.

Vol. II.

cit. Cap. 48. AETIVM loc.

cit. et PHILVMENVM apud

AETIVM ibid. Cap. 23. et

AEGINETAM Lib. VI. Cap. 74.

v. Exod. Cap. I. v. 16.

w. HIPPOCRATES Lib. I.

de Morbis Mulier. pag. 617.

κλίσην commendat ὑψηλῆς ἑω-

F f

μκλίσην.

SCHION^x haec habet: ipsam sedem debere sic perforatam esse, vt, ab anteriori parte, crescentis in lunae modum pateat, quo et manus ab obstetrice commode admoueri, et foetus exire possit. GALENVS et Graeci omnes vocabulo *δίφρος* vtuntur, quod cum fuerit omnis generis sedilibus impositum, neque ex hoc aliquid de figura fellae colligi potest. Sunt tamen bina antiqua monumenta ad puerperium pertinentia, quorum alterum TOMASINI,^y alterum CASPAR BARTHOLINVS^z exhibuit, et in quorum utroque puerpera in sella sedens conspicitur. Vtramque vero mulierem iam pariendi labore perfunctam esse, e pueris recens natis aliisque signis intelligitur. Quare fortassis aliae, quam in quibus partum ediderunt, fellae fuerint, in quibus assident. Quis autem nescit, puerperas, quamprimum editus foetus erat, sacra siue IVNONI, siue DIANAЕ, siue etiam VENERI fecisse, atque pro lata ope concepta vota persoluisse? Ad quae cum sine dubio etiam illa monumenta, tanquam tabellae votiuae pertineant, estne probabile, illas mulieres se in ea potius sella, in qua pepererant, quam in alia quacunque sedentes effingi curaturas

μαλέην, καὶ ὑποσορέσαντα, lectum altum, firmum et substratum. MOSCHION vero iubet mulierem reclinare *ἐν κραβάτῳ τῷ σιληρῶς ἐσρωμένῳ,* in toro non molli sed duro, loco citato. Cap. 48.

x. loc. cit. Cap. 47. Ποῖός ἐστιν ὁ μαιευτικός δίφρος, κατὰ πᾶσα ἐστὶν ἢ κατὰ μέρος τῆς κερῆος, ἐν ᾗ κατὰ ζέται ἕτως, ἵνα χῆ ὑπὸ τῆν φύσιν ὁμοιωματὶ σελήνης τράγλην τετραμήνην, ὅπως ἐνεῖσε τό ἔμβρυον πεσεῖν δυνήσῃ. Videntur adeo hae obstetriciae fellae veterum parum diuersae

fuisse ab illis, quas RHODION et alii Germani Scriptorum de arte obstetricia, ante haec bina circiter saecula, proposuerunt, et cuiusmodi vel nunc vulgo obstetrices vtuntur.

y. De Donariis et Tabellis votiuis pag. 114. Edit. Patav. 1654. 4.

z. Exposit. veteris in puerperio ritus p. 12. Rom. 1677. 8. In utroque monumento exhibitae fellae parumper differunt, sed forte tantum, quantum hoc BARTHOLINI monumentum illud THOMASINI elegantia superare videtur, atque a principe et magis beata foemina positum fuisse.

turas fuisse? imprimis quia mulieres olim partu edito, non tam in sella alia sedere, quam in lecto accubare solebant.^a An vero scamnum, quod Arabum nonnulli memorant,^b a sella diuersum fuerit, ex horum scriptis plane intelligi non potest. Neque patet, qualem figuram illa sella habere debuerit, in qua AETIVS olim pingues et carnosas mulieres, pariter illas, quae ob cauitatem lumborum partum difficilem experiuntur, pronas, flexis genibus collocandas iussit.^c

§. 4.

Iam vero, antequam videamus, quomodo parturientes olim siue in sella, siue in lecto fuerint figuratae, ab antiquis temporibus orationem ad recentiora demittamus, hisque videamus, lectone an sella etiam obstetrices, an vero aliis adminiculis vsae sint. De qua re si fere omnium Europae gentium siue Medicos, siue Chirurgos, qui de Obstetricia arte, inde a duobus vel tribus circiter saeculis, sunt commentati, consulimus, deprehendimus quidem apud eas vtrumque, lectum et sellam in vsu fuisse, sed ita, vt aliae vel lecto vel sella; aliae sed pauciores vtroque vti maluerint. Atque Germani et Bataui, vt circiter ante bina saecula, sic et nunc vtplurimum parturientes in sella collocant. Haec olim, minimum apud Germanos, quadripes erat, sedili in semicirculum in anteriori parte excisso, et dorso reclinato.^d

Fuerunt autem superiori saeculo
Ff 2. cūlo

a. PLAVTVS Truculent.
Act. II. Sc. V. 21.

- - nunc prius praecaueo
sciens.

Eumque ornata ornatum, vt
grauida, quasi puerperio
cubem.

et paullo post:

- - - - - cho Pithecium!

Fac vt accubam, accede,
adiutare sic decet puerperam.

b. Vid. AVICENNA Lib. III.
Fen. 21. Tract. 2. Cap. 23.

Et melius, super quod sedetur
apud partum, est scamnum, po-
sito puluinari post ipsam: et
Cap. 24. Fac eam sedere su-
per scamnum etc.

c. loc. cit. Cap. 22.

d. Conf. RVEFF de Con-
ceptu et generat. hominis Lib.
III. Cap. 2. Frf. 1587. 4. et
EVCHARIVS RHODION seu

culo inter Germanos, plures, quorum quisque, vt commodiorem fellam efficeret, in illa olim vsitata vel aliquid immutauit, vel noui quid addidit. ^e Quos tamen omnes praestantissimus de Obstetricia arte scriptor, HENRICVS A DEVENTER superauit, qui maxime talem fellam parari fecit, in quo et varie assidere parturiens, et urgente necessitate, pariter atque in lecto, supina collocari potest. At nostra aetate hanc etiam optimus Obstetriciae artis magister, Celeberrimus FRIEDIVS emendauit quidem, sed nondum publici iuris fecit. ^f Sunt tamen hodie et inter Germanos Medicos, qui mulierem, in maxime difficili partu, siue in lecto siue in mensa, supinam collocare suadent. Atque Italos, Hispanos et Suecos promiscue et lecto et sella vt, earum gentium scriptores referunt. ^g Contra
Galli

ROESLIN de partu hominis, p. 14. Frf. 1563. 8. et in libro, qui inscriptus est: *Schwangerer Frauen Rosen - Garten*, Cap. 4. Augsp. 1528. 4. qui figuras eiusmodi sellae exhibuerunt, quae parum a se iuicem discrepant.

e. Sellam, in qua fulcrum, quod a tergo est, retrorsum demitti potest, primus, ni fallor, GOTHFR. WELSCHIVS parari fecit, eiusque figuram publice proposuit in libro quem inscripsit, *Hebammen - Buch*, qui est versio SCIPIONIS MERCVRII Lipsi. 1653. 4. Hanc deinde imitati sunt alii, inter quos praecipue CORN. SOLINGEN et SIGISMVNDAM, Obstetricem Brandenburgicam, nominamus.

f. Communicauit tamen eius descriptionem delineationemque tum cum discipulis suis,

tum etiam cum aliis nonnullis amicis. Et quia huius sellae vtilitates, quarum prae aliis omnibus sat multas habet, breuiter enumerari et clare exponi non possunt, quamuis inuiti eas hic non commemoramus, sed potius optamus, vt ipse Clar. FRIEDIVS hunc in se laborem suscipiat, quod etiam audiui ipsum propediem facturum, et ni fallor, Ephemer. Nat. Curios. et descriptionem et delineationem a se inuentae sellae inserturum esse.

g. De Italis allegasse sufficiat SCIPIONIS MERCVRII *Commare o Riccogliatrice* Lib. I. Cap. 23. p. 85. ante cuius tempora frequentior videtur sellae vsus fuisse, vt quam MERCVRIALIS commendat de Morb. Mulier. L. II. Cap. 3. Ex Hispanis LVDOV. MERCATVS de mulier. affect. Lib. IV. Cap. 3.
Io.

Galli^h et Angliⁱ solo fere lecto vtuntur, siue vulgari, siue ad hunc vsum parato, praeterquam quod pauperes mulierculae etiam super mastruca in strato extensa, vel aliter stantes, sedentesue pariunt. Iam vero vt seorsim de lecto dicam, HIPPOCRATEM atque CELSVM scimus mu-

Ff 3

lierem

IO. GALLEGO DE LA SERNA in Oper. Phys. Med. Tract. II. Cap. VIII. Lugd. 1634. fol. cum sellae tum etiam lecti vsum necessarium esse docet. De Succis conf. VAN HOORN Libell. de arte obstetricandi germ. Stockholm 1726. 8.

h. Ante haec bina circiter saecula etiam Galli plerumque sella in partu vfi sunt, deinde sellam in naturali partu, lectum in eo, qui contra naturam est, adhibuerunt, sed vulgarem ac fere eundem, in quo mulier post partum accumbere debebat, quod vel MAVRICAEVS fecit, et reliqui Obstetricii Chirurgi vt VIARDEL, PEV, PORTAL fecisse videntur, quoniam de peculiari lecto ad partum apud hos auctores nihil habetur. Neque hodie in alio quam vulgari lecto parere solent in Gallia minus beatae et opulentae mulieres. Contra optimates et lautae foeminae in eiusmodi paruo lecto partum edere consueverunt, qualem PETRVS DIONIS *Traité des Accouchemens* Liv: III Chap. 2. descripsit, qui praeter ansas et subsellium pedibus substratum, cum nostris sciimpodiis seu grabatis conuenit, et quali nunc multo frequentius, quam superiore saeculo vtuntur. Est enim par-

vus et humilis lectus, nec plimeum torum habet, vnde similis esse videtur illi, quem MOSCHION commendat, et *κράββατον* vocat τὸν σκληρῶς ἐσρωμένον loc. cit. Cap. 48. Aliae, quibus res angusta domi est, vel humi, vel super dorso inuersae et iacentis sellae pariunt, cui mastruca cum linteo insternitur, vel super mariti genibus. In Suecia super sellis varie compositis pariunt, quod lectum obstetricium vocant, de quo vid. VAN HOORN loc. cit. Part. I. Cap. II. p. 43. seq. Rusticae in Hollandia teste SOLINGEN in *Embryulc.* Cap. 12. tria parua subsellia componunt, idque breuem lectum appellant, etsi in eo non iaceant, sed saltem se-deant parturientes.

i. Cf. WILLIAM SERMON *the English Midwife* Chap. 18. p. 100. Lond. 1671. 8. *The compleat Midwife's Practice enlarged* Sect. IV. Chap. II. p. 108. Lond. 1699. 8. GIFFARDS *Cases in Midwifery* variis in locis Lond. 1734. 8. sed. alius Anglus Scriptor IOHN MAUBRAY in *the Female Physician* et lecti et sellae vsum proponit Sect. IV. Chap. 17. p. 216. Lond. 1724. 8.

liorem resupinam in transuerso lecto sic collocasse, vt nates in extrema eius ora essent, femoribus diductis, calcibusque ad nates datis, eosque permulti sequuti sunt. HIPPOCRATES vero etiam hoc addidit, coxis mulieris puluinar, et lecti pedibus ab hac parte aliquid subiiciendum esse, vt foetus ab ore vuluae, tamquam ab altiore loco, ad eius fundum possit delabi.^k Hinc et ipse, et qui eius sententiam amplexi sunt, mulierem docent in vtramque partem tandiu moueri, impellique partum simul immissa manu oportere, donec is ad os vuluae in caput se dederit. Iubent autem hoc facto et puluinar, et id quod lecto erat subiectum, repente subtrahere, mulieremque erigere, eamque vel in lecto, vbi capiti puluinar sit supponendum, vel etiam in fella sic collocare, vt partum facilius eniti queat. Hoc autem sciendum est, veteres fecisse, vbi male compositum in vtero infantem sentiebant. Contra, si in hoc nihil praeter naturam erat, nihil etiam, quod scio, de situ praeceperunt, praeterquam quod HIPPOCRATES, etiam in naturali partu, mulierem sic, vt infra dictum est, concutiendam esse existimauit.^l Qui vero ex recentioribus lecto

vtun-

k. Vt lecti pedes ab altera parte altiores essent, HIPPOCRATES voluit Lib. I. de Morb. Mulier. p. 617. Post HIPPOCRATEM praeter Arabes non nullos, solus, quod scio, LVD. MERCATVS idem facere iussit loc. cit. Lib. IV. Cap. 3. Contra de puluinari coxis subiiciendo praeter veteres illos, recentiores fere omnes praeceperunt; inter quos numeramus ROD. A CASTRO de morb. mulier. Lib. IV. Cap. 2. LVD. MERCATVM loc. cit. GUILLEMEAU des Accouchemens Lib. II. Chap. 5. PARAEVM de Hominis generat. Cap. 26. SCIP.

MERCVR. loc. cit. Lib. II. Cap. 2. p. 114. PORTAL Pratique des Accouchemens Liv. I. Chap. 12. §. 5. p. 162. MAURICEAU des Maladies des femmes grosses Liv. II. Chap. V. p. 244. Par. 1718. 4. AMAND nouvelles Observat. sur la Pratique des Accouchemens Obs. V. p. 86 seq. CHAPMAN Essay of Midwifery Chap. II. p. 24. Lond. 1733. 8. et GIFFARD loc. cit. Case 52. p. 114. et Case 215. p. 493.

l. loc. cit. Iussit aridorum virgultorum fascem, vel simile quid pedibus lecti, qui ad caput mulieris sunt, subiicere, hinc

vtuntur, in naturali aequae ac praeternaturali partu mulierem resupinam, pariter atque antiqui, transuersim collocant. Solent tamen ut plurimum id obseruare, ut in partu, qui secundum naturam est, caput et scapulae mulieris vel ab adstantibus sustineantur,^m vel puluinar illis partibus subiiciatur,ⁿ contra in praeternaturali partu, ut saltem coxae, subiecto puluinari, aliquantum excitentur. Est autem, ubi et pronam mulierem in lecto collocari oportet, quod ex antiquis multi, ex recentioribus pauci praeceperunt. Qui ex illis primus id faciendum docuit, PAULVS AEGINETA,^o hunc situm existimauit solis obesae mulieribus conuenire, in quo eum ex antiquis aequae ac recentioribus

Ff 4

non-

hinc lectum per vices ab ea parte eleuare, et quasi super fascem proicere, ut muliere, lecto alligata, hoc modo concussa et agitata, partus sensim ad os vuluae vrgeri, ac citius edi in hanc luccin queat.

m. Volunt enim, mulierem saltem semisupinam collocandam esse. Conf. RANCHINVS de morb. in partu p. 134. ROD. A CASTRO loc. cit. PARAEVS loc. cit. PIGRAY *Epitome des preceptes de Medec. et de Chirurg.* Liv. III. Chap. 6. p. 493. MAURICEAU loc. cit. AMAND loc. cit. et alii permulti. PEV loc. cit. p. 162. vni ex adstantibus iubet caput et scapulas parturientis sustinere, id quod MOSCHION latinus loc. cit. Cap. 13. et PORTAL loc. cit. p. 36. in difficili quoque partu faciendum existimant.

n. Videtis GUILLEMEAU loc. cit. SCIP. MERCVR. loc.

cit. p. 125. THEVENIN *Traité des Operations* Chap. 119. p. 154. Opp. Ed. Par. 1669. 4. et DIONIS loc. cit. Nonnulli cum in naturali, tum in praeternaturali partu, lumbis etiam vel puluinar subiiciunt, uti vult GUILLEMEAU loc. cit. vel mappam aut mantile supponunt, quo mediante binnae mulieres, quando dolores instent, parturientem paullulum leuare possint, cuius usum suasisit DIONIS l. c. et DE LA MOTTE *Traité complet des Accouchemens* Liv. II. Chap. 12. et alibi, item VAN HOORN loc. cit. p. 44.

o. De Re Medica Lib. III. Cap. 76. Interpres latinus MOSCHIONIS vult, ut mulier in genua et ad dentes decumbat, si ipsa admodum pinguis, et partus retro ab orificio matricis sit, Harmon. Gynaec. Part. I. cap. XII. Col. lect. Is. SPACHII Argent. 1597. fol.

nonnulli sequuti sunt. ^p Sed AETIVS, qui fere aequalis PAVLI AEGINETAЕ fuit, non solum pingues et carnosas mulieres, verum etiam, quibus ob distortam fortassis spinam nimis magna lumborum cauitas sit, pronas parere debere proposuit. ^q Atque Germanus de arte obstetricia scriptor, ROESLINVS, ^r cum si obesa esset, tum si vlcus in vagina haberet, parturientem docuit pronam collocari debere. Sed qui inter Gallos ChirurgoS, qui de hac arte scripserunt, aliquo in numero est, PEV nomine, etsi de obesis mulieribus sic collocandis nihil habeat, tres tamen casus commemorat, in quibus hic situs non parum utilitatis afferat. Quorum primus is est, vbi varae vel valgae parientes sunt, vel etiam claudicant, ^s alter, vbi caput infantis in ipsa pelui, siue per ossa innominata via, adeo infixum haeret, vt debeat ferramentis aduncis eximi, ^t tertius denique, quando tenacius adhaerens placenta, in vulvam demissa manu, educi debet. ^u Praeter hos DEVENTERVS hunc situm saltem eo loco commendat, quo de funi-

fol. Cum vero haec in graeco MOSCHIONIS Codice non inueniantur, et recentior sine dubio latinus interpres PAVLO AEGINETA sit, hic vtique primus de prono mulierum situ scripsisse existimandus est.

p. Conf. AVICENNA Lib. III. Fen. 21. Tract. 2. Cap. 23. IANVS DAMASCENVS Art. Cur. Lib. VII. Cap. 36. BERN. GORDONII Liliuū Medic. Practic. VII. Cap. 16. p. 640. Ed. Lugd. 1574. 8. ALTOMARI de medendis Corp. Hum. malis Cap. 114. NIC. ROCHEVS de morb. mulier. cur. Cap. 28. IAS. A PRATIS de Pariente et Partu Cap. IV. p. 61. et forte alii.

q. loc. cit. Cap. 22.

r. In libro quem inscripsit: *Schwangerer Frauen Rosen-Garten*, Cap. 4.

s. loc. cit. Liv. I. Chap. 10. p. 108. Vult autem vt in eo situ sint, in quo esse debent, quibus ani fistula excinditur.

t. Ibid. Liv. II. Chap. 3. p. 314. Conf. GIFFARD loc. cit. Case 94. p. 229.

u. Ibid. DE LA MOTTE Observationem habet de muliere, quae postquam in nullo situ, recte compositum partum edere potuerat, tandem ipsa prona super genua et manus in strato procumbens, breui peperit. *Traité complet des Accouchemens* Liv. II. Chap. 12. Obs. 122. Conf. etiam VAN HOORN Obs. 19. p. 253 seqq.

funiculo umbilicali, inter os sacrum infantisque caput intercepto atque compresso, agit.^v Quid vero sit de his omnibus iudicandum, partim ex eo patere debet, quod supra de reclinacione supina in caput diximus, partim ex iis intelligetur, quae deinde sunt, de optimo parientium situ, in singulis casibus disputanda. Atque hoc loco etiam ea diiudicabuntur, quae de variis parientes in sella figurandi modis, recentiores tradiderunt. Nam de his, quantum noui, a veteribus nihil commemoratione dignum propositum est.^w Atque ex recentioribus quidem fere omnes sic collocare mulierem in sella iusserunt, ne compressum os coccygis atque sacrum edendo partui obstaculo esset, nexumque partum efficeret, sed de laterali supinoque mulierum situ in sella primus DEVENTERVS plene accurateque exposuit. Quis est saltem ex recentioribus, qui singulos casus, in quibus illi situs conueniunt, tam curate distinxit? quisque non hoc etiam nomine DEVENTERVM inter praeslantissimos scriptores de arte Obstetricia numeret? Sed Galli, etsi nec olim omni sellae vsu abstinerint,^x ac vel nunc maxime a DEVENTERO iuuenta vtantur, tamen, quomodo collocare in ea parientem oporteat, ex eius gentis scriptoribus nullus declarauit.^y Quae autem aliae positurae ad facilitandum partum aliquam vim habeant, cum huius, tum aliarum gentium scriptores exposue-

Ff 5

posue-

v. Nouum Lumen Obstetric. Cap. 38.

w. Conf. tamen RHODION de partu hominis p. 14.

x. Galli olim multo frequentius sella quam lecto, minimum in naturali partu, vsi esse videntur, quod patet ex RHODIONE, qui obstetrices in Gallia peculiaria sedilia habere scribit loc. cit. Idem testatur de opulentis saltem foeminis LAVR. IOBERTVS de Vulgi erroribus Lib. IV. Cap. 2.

MART. AKAKIA Paris. Med. de morb. muliebr. Lib. II. Cap. 7. et NIC. ROCHEVS loc. cit. Ex recentioribus conf. AMAND loc. cit. p. 87. et DE LA MOTTE loc. cit. Obs. 122. Reflex. qui Medicos Obstetricios Urbis Cadomi sella (*chaise percée*) uti conqueritur.

y. Solus IOBERTVS ait loc. cit. brachia, lumbos et pedes parturientis sellae alligari, ut nihil mobile sit praeter os Coccygis.

posuerunt. Si enim sella idonea desit, aut mulier aliter parere non queat, iubent nonnulli parturientem super ducta genua sedentis mulieris collocare, quod superiore saeculo maxime apud Batauos in vsu fuit.^z Deinde mulieres sunt, quae malunt stantes parere, cubitis vel mensae, vel spondae lecti innixae, ac diductis femoribus, ut a tergo sedens obstetrix possit commodius prodeuntem partum excipere.^a Aliae solent et in genua prouolutae parere,^b vel sustentae ab adstantibus mulierculis, vel mensae etiam, aut lecto, aut sellae annexae. Atque hunc situm non raro etiam DEVENTERVS commendauit. Iam vero ab hac breui recensione variarum parturientium positurarum, quibus diuersae gentes viuunt, orationem ad ea demittamus, quibus, quomodo sit mulier in vni-

ver-

z. Conf. SOLINGEN von dem Amt und Pflicht der Heb- Ammen Cap. 25. SCIPIO MERCVRIVS loc. cit. Lib. I. Cap. 23. p. 85. VAN HOORN loc. cit. p. 42. et GIFFARD loc. cit. Case I. p. 2. DE LA MOTTE loc. cit. Liv. II. Chap. 12. Obs. 120. Reflex. de hoc situ ait: *C'est ma situation favorite dans les travaux longs.* Habet autem ille situs plura incommoda; nam et ipsa parturiens nulli firmo corpori anniti potest, et quia vna mulier parturientem diu sustinere non valet, pluribus opus est, et satis quidem valentibus, quales per saepe haberi non possunt, ut de aliis impedimentis infra recensendis iam non dicam.

a. Talem fere situm commendat LYDOV. MERCATVS de mulier. affect. Lib. IV. Cap. 3. vid. etiam GUILLEMEAU

des Operations Chap. 3. Tr. 7. MAURICEAU loc. cit. p. 244. AMAND loc. cit. p. 87. VAN HOORN loc. cit. p. 41. et DE LA MOTTE Liv. II. Chap. 12. Obs. 121.

b. De hoc situ confer sis MART. AKAKIAM de morb. muliebr. Lib. II. Cap. 7. item MAURICEAU, AMAND, VAN HOORN et DE LA MOTTE locis citatis. Huc etiam pertinet ille situs, in quo pingues mulieres collocare iubet SCIPIO MERCVRIVS loc. cit. Lib. II. Cap. 25 p. 159 sqq. scilicet ut alteri puluinari genubus innitatur, alteri capite reclinato, ita ut spina arcuata aliis puluinaribus, quantum satis, suffulciatur, qua in re nescio an magis ridendus MERCVRIVS sit, an vero vituperandus.

versum collocanda, declarari potest. Itaque quoniam situs diuersitas a conditione partus permultum pendet, primo de hoc videamus.

CAPVT TERTIVM.

Quotuplex partus? et ad quae in collocanda parturiente respiciendum?

Partus autem varietas a tam variis inconstantibusque causis proficiscitur, vt in certas aliquas classes describi omnes non possunt. Tamen ex illis, quas de Obstetricia Arte scriptores fecerunt, eam diuisionem mihi probari fateor, quam MAVRICAEVS, et post eum multi proposuerunt, et per quam omnis partus vel naturalis est, vel praeter naturam, vel denique contra eandem fit. Ex quibus naturalis partus mihi is dicitur, quo perfectus absolutusque foetus partim propria virtute, quae tamen plerumque nulla, vel admodum exigua est, partim matris nisu, et vteri abdominisque musculorum pressione viuus in lucem prodit. Eiusmodi partus solius naturae viribus fieri intelligitur. Ab hoc plurimum differt is, quem diximus praeter naturam fieri. Nam in hoc, cum ab alterutra parte siue infantis siue parturientis aliquid deest, naturae ars debet succurrere, quod mixtum partum, siue, vt alii vocant, non naturalem efficit. Pessimus tertius partus est, quem contra naturam vocant. Vt enim in primo sola natura sufficit, artis propemodum nullus vsus est, sic in hoc nihil valente natura, a sola arte est omne auxilium expectandum. Atque in hunc partum, qui difficillimus est, non raro ex facili partu, quemque vulgo naturalem appellant, propter dilatatum nimis obstetricantis auxilium, conuersio fit. Itaque ad omnem partum vel naturae vel artis, vel vtriusque auxilium requiritur. Ex quo intelligi potest, ad haec bina esse, in omni parturientis situ, respiciendum. Est autem necesse, vbi natura suum negotium perficere, expellereque in vtero conclusum partum debet,

debet, vt planae apertaeque viae, et integrae cum ipsius parturientis, tum, quibus tanquam instrumentis auxiliisque vitur, partium vires sint. Iisdem rebus etiam in partu non naturali opus est. Contra in eo, qui sola arte perficitur, sufficit nihil in viis esse, per quas foetum educi oportet, quod si non prorsus impediatur, vt partus fieri possit, tamen eum summe difficilem, periculosissimumque efficiat. Similiter ex aliis rebus omnibus, quae forte cum partu coniunctae sunt, eas remoueri oportet, quae obstetriciae Arti impedimento esse queunt, vel eiusdem vires omnes eludere. Atque ex his, quae ad triplicem partum requiri diximus, omnia de parturientium situ in vniuersum praecepta, tamquam riuuli ex totidem fontibus manare debent. Vt autem ea ab his initiis recte ducantur, iam singulos fontes porro inquiramus.

CAPVT QVARTVM.

Via infantis ex utero in lucem anfractuosa propter uteri situm. Ossium peluis et huius ipsius expositio. Situs uteri quomodo obliquus fieri queat? Ossa diduci et peluis ampliare queunt. Omnium ossium peluis simul sumtorum situs mutari potest in varia corporis positura.

§. I.

Via, per quam infans nascendus transire debet, ex uteri cauea, per os eius, vaginam et vuluam in hanc lucem ducit, estque eadem, si vera est, de animalculis spermaticis doctrina, per quam partus, ante nouem circiter menses, in vterum peruenit. Etsi vero vagina, per quam tamquam canalem aliquem, cum quae ad vterum deduci, tum quae ex hoc deriuari in lucem debent, omnia fluunt, atque decurrunt, et ipse vterus, qui se in eam angustissima transuersa rima aperit,^c continuas partes sint, tamen non
recta

c. Vid. VESALIUS de hier. Organ. gener. Tab. VII. Corp. Human. Fabr. Lib. V. B et DEVENTER Fig. 3. b. Fig. XXVI. D. GRAAF de Mu-

recte via est, sed obliqua et flexuosa. Nam uterus, qui paruae inuersae compressaeque lageuae assimilatur, cuius colli extremum in summa vagina prominere, non ad perpendicularum positus est, sed fundus, ut grauior pars, paululum retrorsum inclinatur, quo fit, ut collum contra antrorsum moueatur. Contrarium situm ipsa vagina habet, summa parte anteriora, infima posteriora respiciente. Ex quo fit, ut cum duplex quodammodo via sit, altera, a fundo uteri ad os eius, altera ab externa vuluae rima ad idem os uteri, tota via flexuosa sit, et vtraque in ore uteri, tamquam in obtuso aliquo angulo concurrat. Atque ex hoc, tamquam ex fonte aliquo, omnis obstetricum error et difficultas in oris uteri actu fluit. Quae si digitum per vuluam in vaginam immittunt, semper in eum uteri locum necesse est incidant, quo posteriores vaginae uterique partes inter se iunctae sunt. Ut vero ipsum os uteri contrectari possit, digitus sursum missus ad anteriora paululum incuruandus est, ex quo obstetrix intelligere poterit, prominentem colli uteri in vagina posteriorem marginem perquam latum, anteriorem contra angulissimum esse, et parum a vagina distare.^d Talis igitur harum partium naturalis perpetuusque status est, a quo in virginibus mulieribusque raro, in grauidis semper, cum primis^e tum vltimis mensibus, licet parum, in partu plurimum recedunt. In hoc enim vel ob id solum, quod uteri orificium dehiscit, et ab exitum moliente foetu recluditur, via illa recta et flexuosa fieri videtur. Quod uti fit, quando naturae omnia ordine procedunt, neque in foetu, neque in utero aliquod vitium est, in qua re naturalis partus consistit, sic

in

d. Conf. DEVENTER loc. cit. Cap. III. WINSLOW Exposit. Anatom. *Traité du Bas Ventre* §. 645, 46 et 652.

e. Statim postquam concepit mulier, situs oris uteri interni mutatur, et prout notum est, ita ad vuluam descendit, ut di-

gito demisso proxime accurrat, et facile contingi queat; idque tenere in primis tirones artis oportet, ne, quod scio, Medicum quendam fecisse, ignari huius mutationis, eam pro uteri descensu, adeoque morbo pessario tollendo habeant.

in aliis grauidis, vel breui ante partum, vel in hoc ipso, is partium status ita mutari potest, vt quae ex vtero in vaginam via ducit, propter anfractus, quasi omnino intercepta esse videatur. Quoniam vero illi anfractus non possunt nisi in eo angulo esse, in quo vterus vaginaque concurrunt, et quo fit, vt per se curua flexuosaque via sit, quae est illa pars, a qua omnes illae difficultates procedunt, nisi vterus? Hic enim in grauidis, maximeque instante partu, in omnem plagam est mobilis, contra vagina, inter vesicam intestinumque rectum, per peluim procedens, vix potest e sua sede posituque dimoueri. Ex quo intelligitur, ipsum vterum, cum partu concluso, in vllam partem moueri non posse, quin orificium eius in contrariam inclinet. Quamcunque vero hoc partem respiciat, semper flexuosum magis ex vtero in vaginam iter exinde fieri, oportet. Atque in hoc noua illa utilissimaque doctrina de situ vteri obliquo in grauidis parturientibusque consistit, quam primus fere DEVENTERVS proposuit et enarrauit.

§. 2.

Quae autem haecenus de vtero vaginaque proposita sunt, ea facile possunt, sine ossium cognitione, quibus hae partes continentur muniunturque, animo comprehendere. Iam de his quoque videamus necesse est, partim, quod varii illi obliqui vteri situs, sine his, apte describi intelligique non possunt, partim, quod ab his etiam saepe nixi partus procedunt, atque infanti, exitum molienti, multa impedimenta obiiciuntur. Igitur his ossibus, cum osseae illi columnae, quam spinam vocare solent, subiiciantur, tota corporis moles innititur ac sustinetur, et super inferiorum partium ossibus, quae cum illis commissa sunt, ex vno in alium locum ferri ac moueri potest. Horum ossium quaternus numerus est, quorum maiora duo, ab utroque latere posita, innominata, melius coxarum ossa appellantur. Tertium, cui lumborum vertebrae totaque

que spina insident, et quo illa coxarum ossa adstricta sunt, ab antiquis sacrum vocatum est. Cum hoc quartum os, tamquam appendicula, ab inferiore loco, cohaeret, cui auctores nomen coccygis ossis imposuerunt. Ex laterali- bus ossibus singula in pueris in tres partes, cartilagine con- glutinatas, discreta sunt, quae sua quoque nomina inue- nerunt: nam summa latissimaque pars ilium os, ima ischium, in priora ducta et prominens, pectinis seu pubis os dici- tur. Vtrumque tertium quartumque os instar inuersae py- ramidis seu trianguli est, cuius apex in anteriorem partem incuruatur, ex quo fit, vt haec ossa a posteriori parte conuexa, ab anteriori concaua sint. Spatium, quod his quatuor ossibus definitur, peluis a dissectoribus nominatum est, atque ad ventrem pertinet, idque dum infundibuli quasi formam habet, eius inferior angustiorque pars, quam potissimum sacrum et coccygis os retro, anteriori in loco pectinis, in laterali ischium ossa describunt, proprie pel- vis dicitur, amplior superiorque pars, quae, a lateribus, latis repandisque ilium ossibus continetur, et anterius de- ficit, ventrem inferiorem terminat. Huius autem peluis inferior apertura neque figura, neque directione superiori respondet: nam, propter varias eminentes partes, admo- dum inaequalis, atque in anteriori magis quam superiori loco est, in eoque loco tantum in priora, inter pectinis ossa, ducitur et ampliatur, quantum in posteriori parte, ab incuruo coccygis extremoque sacro osse minuitur, et angustatur.^f In hac pelui tria viscera sic abscondita sunt, vt statim post pectinis ossa vesica, medio loco vterus et vagina, retro, in concauo ossis sacri sinu, alius seu re- ctum intestinum inueniatur, quorum hoc secundum os sacrum et coccygem directum, ad huius extremum in anum finitur, reliquum spatium solus cunnus occupat, qui et si

f. Figura seu icon horum ossium, quae inferiorem aper- turam integram exhiberet, a nullo adhuc auctore, quantum

scio, exhibita fuit, adeo, vt quae hic indico, ex ipsorum ossium coagmentatorum inspe- ctione cognosci debeant.

etsi vaginæ ostium est, tamen in summo anteriore loco aperturam vrethrae comprehendit, ^b quae in vesicam ducit. Vt autem haec a continuo affluente lotio expansa affurgit, ac super ossa pectinis eminent, sic etiam uterus, dum a foetu crescente expanditur, tertio circiter mense, quasi ex pelui sese emergit, atque attollitur; quare hoc tempore et os vteri, quia in summo peluis loco est, digito propemodum contrectari nequit, et, quod corpus vteri nominant, id se potest in omnem plagam inclinare. Inclinat se enim vel in latera, vel in posteriorem, anterioremue partem, maxime tamen in latera. Quo efficitur, ut os vteri vel ad sacri ossis superiorem partem, ultimamque lumborum vertebam, siue ad pubis ossa, vel denique ad eam ossium Ilium partem apprimatur, quae peluim ab utroque latere finit. ^h Hinc igitur omnes illi flexus anfractusque itineris ex vtero in vaginam proficiscuntur, de quibus ante loquutus sum. Etsi autem partus, ut libere crescere possit, vterum e pelui cogit affurgere, et extra hanc, maturitatem assequitur, non potest tamen, nisi per angustam hanc flexuosamque viam, inter quatuor illa ossa, in lucem edi. Quare cum angustia viarum, tum flexus anfractusque permultas difficultates in partu pariunt, quas obstetricis est quocumque etiam modo tollere.

§. 3.

Scire autem ante omnia oportet, an illae naturales perpetuaeque angustiae anfractusque viarum, quatenus ab ossibus pendent, mutari queant? Vt vero de naturali ossium vitio non dicam, quo peluim saepe angustissimam factam esse, frequenti obseruatione compertum est, quodque si emendari, tolli tamen arte non potest, si aliter mutari ille
 ossium

g. Vid. EVSTACHIUS Tab. XIV. Fig. III. 48 & 29. DE GRAAF loc. cit. Tab. I. p. Tab. II. D. Tab. VII. R. Tab. XI. o. et Tab. XIII. g. quae

tamen omnes inferiores Eustachiana.

h. Vid. VESALIUS Lib. I. Cap. XXIX. Fig. 3. M. N. O.

offium status debet, necesse est, vt vel quatuor illa compacta coagmentataque ossa simul moueri, vel singula a se inuicem aliquantum secedere queant. Hoc motu ampliari peluis et viae aperiri, illo harum anfractus mutari debent. Quod vero singulorum ossium a se inuicem motum attinet, de coccygis osse nemo dubitat, quod dum in anteriora curuatur, cum cedere, propter intercedentes cartilagineas, quibus parua ossicula inter se, et totum cum osse sacro conglutinantur, potest, tum est etiam, sed caute, manu comprimendum.ⁱ An vero et ilium ossa a sacro, et pubis ossa a se inuicem dimoueri queant, haec quaestio diu multumque agitata est.^k Nolo hanc, qualis olim mota fuit, nunc disceptare, videlicet, an in ipso partu, ita torqueri distendique intercedentes cartilagineas possint, vt motus vtriusque ossis euidenter percipiatur. Possent autem eas ligamentosas cartilagineas, toto grauiditatis tempore, sensim distendi, copiosiusque affluente succo, augeri et crescere, vt plus quam antea, ossa a se inuicem distent, probabile esse existimo.^l De altero totius quatuor ossium compagis motu, nescio an quis ante WINSLOVIVM scripserit.

i. Optimam tutissimamque methodum hoc ossiculum reprimendi nos docuit DEVENTERVS loc. cit. Cap. 27. dum ante eum obstetricantes tam incante id solebant peragere, vt saepe a sacro illud ossiculum, vel eius partes a se inuicem, separarent. Est autem probe sciendum, hoc ossiculum rarius partum ita tardare posse, vt necesse sit, id sic, vt DEVENTERVS iussit, comprimere, quod DE LA MOTTE et alii recentiores recte annotarunt.

k. De auctoribus, qui hanc

questionem in vtramque partem disputarunt, videsis MORGAGNVM Adv. Anat. III. Animadv. XV. Conf. etiam SANTORINVS Obs. Anat. Cap. XI. §. IV.

l. Vt haec olim PINAEI sententia fuit, ita nuper BOUVARTVS Gallus eam idoneis maxime argumentis firmavit, vt non amplius in dubium vocari posse videatur. Vid. huius Quaestio Medica, an ossa innominata in grauidis et parturientibus diducantur? Paris. 1739.4.

ferit.^m Hic motus vix in latera, sed in priorem posterioremque partem est, ita, vt alio tempore, pectinis ossa descendant, et sacrum ac coccygis os retrocedat, alio tempore haec in priora tendant et deprimantur, contra pubis ossa assurgant. Locus, in quo illa motio fit, in commissura sacri ossis cum quinta lumborum vertebra est, etsi omnes vertebrae, quae in lumbis sunt, propter amplissimas ligamentosas cartilagineas, multum huc conferant. In quamcunque vero partem haec ossa moueantur, semper super capita ossium femoris voluuntur, quae adeo firma immobiliaque tum esse, necesse est. Atque hi motus partim illis musculis perficiuntur, qui a thorace, et colli dorsique vertebris, ad sacrum et innominata ossa pertinent, partim iis, qui ab his ad femur et tibiam. Nam fixae mobilesque musculorum sedes variant, et ipsi motus alternos edunt. Sed flexus viae, omnibus hisce motibus, parum mutantur, verum id saltem obstaculum, quod a prominente quarta quintaque lumborum vertebra super pelui procedit, vel minui potest, quando pectinis ossa assurgunt, quod cum sedendo, tum multo magis iaciendo fit, vel etiam augeri, vbi contra os pubis deprimatur, quod fit, vbi homo erectus stat, sed maxime, vbi in genua prouolutus est. Vteri tamen situs et nexus cum vagina hos motus plerumque sequitur. Nam si parturiens paululum reclinata fedet, siue supina iacet, os vteri in priora duci potest, contra in posteriora, si genibus innititur, vel etiam stat, cubitis vel mensae vel sellae innixis. Si mulier prona super genua et manus decumbit, adductis femoribus, maxima fere mutatio spinæ in lumbis fit, praetereaque huius aliarumque positurarum egregius vsus in peruerso vteri situ est, de quo infra dicaturi sumus.

CAPVT

^m. loc. cit. *Traité du bas Ventre* §. 4 seqq. et dans les *Remarques sur les usages des muscles variis in locis.*

CAPVT QVINTVM.

Iuuant partum respiracioni inferuientes, et abdominis musculi, quorum actiones nonnullae exponuntur. Abdominis varia conditio in diuerso corporis situ.

§. I.

Haecenus de viarum conditione, per quas partus prodire debet, tamquam primo partus momento, et cuius in omni partu rationem habere oportet, diximus. De altero iam videamus, quod in viribus parientis positum est, quae permultum in foetus expulsionem valent. Hanc enim solius vteri contractio praestare vix potest, sed concurrere debet earum partium actio, quae vrinae duriorumque faecum excretionem iuuant; quasque inter omnes Medicos constat, abdominis musculos esse, et diaphragma, et reliquos ad intensam maxime respiracionem facientes. Quare ad facilem felicemque partum requiritur, vt mulier his musculis libere perfecteque vti possit, quod fit, si aera facile ducere, ac diutius retinere, eodemque tempore; quo ita vterus conclususque partus a transuerso septo vrgetur ac premitur, musculos abdominis valide mouere, ac ventrem angustare valet. Magna vero liberaque respiratio a dilatatione thoracis pendet, quae partim a musculis fit, qui costas leuant, quibus interpositi sunt, partim a diaphragmate, quod dum in ventrem cedit, thoracem ab inferiori parte ampliat. Quae autem causae costarum pectorisque ossis eleuationem impediunt, hae pariter obstant, quo minus libere possit diaphragma in ventrem descendere. Nam hunc diaphragmatis motum ille costarum pectorisque semper praecedere debet. Intellego autem eum diaphragmatis motum, quem ipsum, maiori et orbiculari sua parte, edit, siquidem posterior pars, quae paruus musculus appellatur, seorsim agit, ac fere liberius, si maior quodammodo quiescit, aut difficulter mouetur, quod in variis corporis posituris fit. Attamen parum referre videtur, in quo corporis situ, minor ille diaphragmatis mus-

culus suam vim exferat, quod eam non in vtero premendo, sed in agitando succutiendoque saltem ventriculo et intestino duodeno consumit. Ut vero ad causas redeam, quibus et perfici respiratio et impediri potest, quid quaeso fieri videmus, dum aer ducitur, nisi hoc, quod costae et eleuantur, et extrorsum mouentur, pectoris os, quod ad inferiorem partem, in priora aliquantum conuertitur? Huius mirabilis actionis ratio partim in duplici costarum commissura cum corporibus transuersisque processibus vertebrarum, partim in eo angulo, in quo costae anterieus cum cartilaginibus concurrunt, partim denique in intercostalium musculorum structura, posita est. Atque pro certo habeo, ex omnibus illis musculis, qui thoraci circumpositi sunt, solos intercostales et diaphragma, cum supracostalibus et sternocostalibus WINSLOVII, illam actionem perficere, et thoracem alterne ampliari pariter et angustare posse. Neque tamen ex illis musculis aliquos esse nego, qui etsi non ampliari nec valde constringere thoracem queant, quod praesertim abdominis muscoli efficiunt, tamen aliquando obstrare possint, quo minus et costae et pectoris os satis libere moueantur. Et primum, quamuis cum illis facere non possum, qui costas a sacrolumbali, longissimo dorsi et aliis in dorso occurrentibus musculis deprimi arbitrantur, hos tamen, cum si homo valde extensus iacet, tum si valde pronus spinam incuruat, costarum eleuationem, quibus inhaerent, aliquantum tardare posse existimo. Deinde de abdominis musculis, qui costis pectorisque ossi ab inferiori parte inhaerescunt, nullum dubium est, eos, si valde tensi sunt, intercostalium musculorum vires minuere, resistereque vt costarum, sic etiam pectoris ossis eleuationi. In his musculis singulare artificium est, quo ad plures quam alii, diuersosque motus edendos apti sunt atque idonei. Vbi se parum contrahunt, ita vt eorum fibrae e curuis rectae fiant, viscera imi ventris cogunt, et ad spinam compellunt. Si fortius contrahuntur, neque tamen thorax et ossa peluis cedunt, eadem viscera,

tam.

amquam manu comprehensa, arctius constringuntur, ⁿ quare hoc motu et lotii et faecum excretionem praestamus, et grauidae illo ad excludendum partum vtuntur. Quoniam vero et thorax et peluis moueri potest, et haec ad pectus et pectus ad peluim, vel vtraque ad se inuicem, iisdem musculis adduci queunt. Vbi tamen pectus deprimatur, non solum costae cum pectoris osse, sed tota spina inclinatur, quae alias ab his musculis, in vtramque partem, super vltimis lumborum vertebriis et sacro osse, conuerti potest.

§. 2.

Est igitur horum musculorum, quatenus cum ventrem stringere, tum pectoris motum impedire valent, per magna in partu ratio habenda. Quod vt intelligi possit, sciendum est, quam varius sit horum musculorum status, in diuersis totius corporis posituris. ^o Si homo erectus stat, venter quidem prominet, sed respiratio libere procedit, et imus venter ab his musculis non minus facile angustari potest. Si sedet, quo positu ossa pubis ad thoracem accedunt, eadem multo liberius fiunt, maxime si capite sedet, pectoreque paullulum inclinato. Vbi erecto corpore in genua procumbit, et venter insigniter prominet, et pectinis ossa tantum a thorace recedunt, quantum accedunt, dum homo sedet, cumque in hoc situ recti muscoli adeo intenduntur, vt fere rigescant, homo nec libere respirare potest, nec ventrem pro lubitu arctare. Denique in supino situ, quo quis toto corpore extento iacet, omnia medio statu sunt, inter eum, quo sunt, dum

Gg 3

flat,

n. Haec constrictio transuersim fieri in abdomine percipitur, vt adeo non nisi a transuersis musculis, qui tamquam zona ventrem cingunt, perfici videatur. Dubitandum vero non est, et hos et vtrumque obliquum musculum eam

constrictionem efficere, quoniam ex geometria constat, binos musculos, qui se decussant, secundum medianam lineam agere, per puncta decussis ductam.

o. Conf. WINSLOW loco iam citato.

stat, et dum fedet homo. Atque huic similis is est, quo femora ad ventrem adducuntur, quod pubis ossa hoc situ non minus, quam inter sedendum, ad thoracem appropinquant. Contra, si quis propendentibus pedibus, et capite pectoreque reclinato, iacet, summa vtrinque difficultas est. Nam, quod in eo situ, abdominis muscoli, a diductis nimium pectoris et pelvis ossibus distenduntur, ab altera parte, venter comprimi prorsus non potest, ab altera, pectus figitur, et respiratio cohibetur, ad quod, praeter abdominis et intercostales musculos, qui pectus in contrarias partes mouent, sterno-cleido-mastoidei concurrunt, qui, capite retro demisso, os pectoris a superiori parte firmant. Ut vero has corporis posituras, sic respirationis musculorumque abdominis statum, pluries variari posse, facile est animo comprehendere. Neque tamen is pronus corporis situs, de quo antea dixi, praetereundus est, quo, dum pectus ossa versus thoracem mouentur, nihil plane est, quo vel pectoris motio, qua aer ducitur, vel abdominis musculorum actio in ventrem impeditur, qua vterum premi conclusumque partum cogi oportet, ut inde in lucem prodeat. Quae autem de his corporis posituris dicta sunt, quisque in se facile experiri potest, earumque effectus percipere. Atque his de naturae auxilio declaratis, etiam quid arti praestandum sit, iam exponere debereimus, quod tamen, cum in eo consistat, ut in altera tertiaque partus specie, nuda manu vel instrumentis instructa in vterum demissa, partus in lucem educatur, quomodo ars possit commodum mulieris situ iuuari, in singulorum partus difficilis exemplorum enarratione, simul commodius sum indicaturus.

CAPVT SEXTVM.

Omnes parturientium situs non aequè commodi. Variant pro diuersitate partus. In partu naturali mulier reclinata in sella sedeat, sed in quali? An utile sit, vt pariens super genua mulieris vel viri collocetur? Partus praeternaturalis quis et quotuplex? Si ars et natura in partu concurrunt, mulier vt in naturali collocanda. Si ars praecedere debet, melius vt primum iaceat, sed in sella, et hinc erecta fere sedeat. Partus contra naturam quis? In hoc naturae impetus reprimendus. Hinc mulier supina vel in lecto, vel, quod satius est, in sella collocanda.

§. I.

Sed quorsum haec tam multa ex Anatome disputo? nempe vt obstetricantes intelligant, partim multum referre, in quo situ parturientes collocentur, etsi multi ex iis, qui de hac arte scripserunt, in ea mulieribus aliquid con edendum esse existimant, ^p partim posse omnium positarum certam causam rationemque ex Anatome reddi. Itaque, quoniam hoc nobis sumimus, vt de cunctis parientium sitibus distinctè disputaremus, ex iis, quae hactenus de utero et pelui, deinde de respiratione abdominisque musculis, proposita sunt, primo de mulierum situ in partu naturali, deinde in eo, qui praeter naturam, quique contra eandem fit, videamus, sed ita, vt ruptas semper membranas diffusasque aquas ponamus. Cum vero mulieres saepe in nullo alio situ, quam cui assuetae sunt, vel qui ipsis arridet, parere volunt, etsi hoc ipsis neutiquam concedi posse existimo, tamen in naturali partu ipsis interdum aliquid condonandum esse videtur, modo is situs, quem praefereunt, partum non nimis tardare queat, ac difficilem reddere, vel uteri aut infantis situm ita profus mutare,

Gg 4

p. Conf. MAURICEAU loc. D'ABLAINCOURT *Reflex. sur*
cit. p. 244. et AMAND loc. cit. *le DEVENTER* p. 117, 119.
p. 87. contra hos disputat Paris. 1733. 4.

mutare, ut partus contra naturam fiat, et mater cum infante in vitae discrimen adducatur. Sunt enim nonnulli situs, qui, etsi per se partui obesse videntur, tamen propter alias singulares causas eundem iuare potius quam impedire possunt.^q Nihilominus tamen minus id certum manet, in naturali partu utilissimum esse, ut mulier sedeat, non quidem erecta, sed paullulum reclinata. Desidero autem, ut idonea sella adsit, qualem vel DEVENTERVS vel Celeb. FRIEDIVS excogitavit, in qua parientem sic collocari oportet, ut solis ossium Ischium tuberibus innitatur.^r Nam etsi fere omnes, qui de arte obstetricia scripserunt, de coccygis osse, nullus, praeter DEVENTERVM, de sacro, praeceperint, ut ab omni compressione liberum sit, tamen et huius ossis habendam rationem esse, ea de causa existimo, quod id minimum in teneris, ac iunioribus foeminis, tum qua cum ossibus coxarum committitur, tum qua eius inter se partes conglutinantur, propter interpositas cartilagineas, aliquantum retrocedere potest. In hoc situ mulier primo aera liberrime ducere ac retinere, comprimereque uterumurgentem septo transverso potest; deinde ventrem musculis abdominis valide premere, et ita arctare valet, ut partus in peluim compellatur, atque externae vi cedens, per vaginam nitatur exire; porro quarta et quinta ex iis vertebris, quae in lumbis sunt, et quae, si homo erectus est, intro exstant, retro versae partui edendo cedunt; denique partim propter hanc causam, partim, quod ossa pectinis aliquantum ad thoracem conuersa sunt, recta magis via per totam peluim est, maxime, si manu submissa, os occygis retrocedere cogitur. Praeterea aliae sellae commoditates sunt, de quibus et SOLINGEN et DEVENTERVS et alii, quis-

q. Vid. DE LA MOTTE Liv. II. Chap. 12. Obs. 121, 122.

r. D'ABLAINCOURT loc. cit. p. 118. ait: *La Chaise est toujours preferable au lit.* Urgente necessitate etiam concedi

potest, ut pariens super binis sellis ita compositis sedeat, ut inter utrasque spatium sit, quo obstetrix manum demittere et foetus edi possit.

quisque de sua, quam inuenit, scripserunt; nempe quod mulier cum illi fulcro, quod a tergo est, tum brachiis sellae manubriisque anniti potest: deinde, quod lumbi coxaeque subiectis paunis puluinaribusque suffulciri queunt: tandem, quod obstetrix, in hoc parturientium situ, plurimum mulierum auxilio minus indiget, quae dum alias et pedes et caput, aliasque parturientis partes firmare ac sustinere debent, huic terrorem incutere, obstetricique impedimento esse non nequeunt. Hisque adeo intelligitur, sellas obstetricales a MOTTIO^s non solum sine causa damnari, verum etiam tutius esse, parientes in idonea sella, quam super diducta femora mulieris hominisue sedentis collocare, quo tamen se commodiorem aliquem situm nescire, idem MOTTIVS praedicat.^r Nam profecto os sacrum, etsi in eo situ, quo parturiens super alterius mulieris femora collocatur, minus, quam si in sella, comprimeretur, partim tamen, et multis mulieribus opus est, quae parturientis brachia pedesque sustineant, partim et illa, super qua parturiens assidet, huius thoracem amplecti non potest, ut se, doloribus vrgentibus, nimis torquere non valeat, quin os pectoris comprimatur, quod difficillimam respirationem efficit, praeterquam quod vna mulier, si partus non statim succedit, ei labori onerique ferendo non sufficit. Hunc tamen situm existimandum est, vtilissimum post illum in sella esse, magnamque habere partum promouendi vim et facultatem. Deinde concedi etiam aliquando mulieribus potest, ut erectae stent, sed cubitis manibusque vel sellae vel mensae aut etiam lecto innitantur. Erecto autem corpore in genua procumbere, in nullo partu potest utile esse.^u Hactenus de mulierum situ in partu naturali.

Gg 5

§. 2.

s. loc. cit. *Reflex. sur l'Obs.* 122. Hoc tamen in MOTTIO propterea non prorsus vituperandum est, quia non constat, an illae sellae, de quibus dicit, satis commodae et ad hunc

suum idoneae fuerint?

t. loc. cit. *Obs.* 120.

u. Hic enim situs et naturae vires infringit, et artis auxilium minus admittit, quorum ut hoc per se potest intelligi,

et

§. 2.

Alia procul dubio est partus praeternaturalis ratio, cui, qualis mulieris situs conueniat, iam quoque est ex iisdem principiis diiudicandum. Partum autem praeternaturalem intelligo eum, in quo praeter naturam, quae sola non sufficit, artis desideratur auxilium. Quocirca mulierem in hoc partu sic collocari oportet, vt et ars et natura suum munus quam commodissime explere queat. Sed quae sit naturae vis atque efficacia, ex ante dictis clarum esse opinor, de arte autem videtur non posse, nisi positis partus praeternaturalis exemplis, iudicari. Eaque maxime haec esse existimo, nempe, si vel nimis angustae viae, vel infantis partes, quae exitum, vt ita dicam, toti infanti parere debent, iusto maiores sunt, siue caput, siue nates utraeque tangenti digito occurrant, in quo situ infans raro sine artis auxilio editur; deinde, si partus in pedes versus prodit, quamuis tunc non semper ars succurrere debeat, nisi is superius exitum quaerat: denique, si vitium quodcumque partum impedit, quo correcto emendatoque ars sola potest foetum protrahere, siue id vitium in vtero, siue in partu sit. In partu id esse intelligitur, quoties vel brachium aut pes, aut umbilicalis funiculus cum capite prodit, vel hoc, dum non recta, sed oblique exitum quaerit, siue in sacro, siue in pubis ossibus, aut in margine peluis a lateribus haeret. In vtero tale vitium est, quando oblique est positus. Requiritur

et nulla probatione eget, sic ad illud animo comprehendendum, ea in memoriam reuocari oportet, quae de ossium peluis praesertim motu supra proposita sunt. Dixi autem, in eo situ, rectis aliisque abdominis musculis quam maxime extensis et respirationem difficilem; eorumque musculorum quasi nullum effectum esse, in quo tamen vis naturae in par-

tu consistit: deinde os sacrum cum vertebris, quae in lumbis sunt, intus extare, ac peluim a superiore parte et angustiorrem, et aperturam obliquam facere, quo vteri situs non raro mutari, infanti exitus plerumque praeccludi debet, et ipse, si in caput conuersus est, in curuo illo ossis sacri sinu haerere.

ritur autem, vt haec vitia corrigi possint, praeterquam quod obstetrix foetum pedibus conquisitis attractisque educere debeat, quod ad partum contra naturam pertinet. Itaque, qualis parientium situs, in his singulis casibus, esse debeat, deinde commemorare propositum est. Iam quia, quomodo in vniuersum mulieres, in partu praeternaturali, collocare oporteat, quaeritur, vtrumque, scilicet vt et sedeat et iaceat, vtile esse existimo. Nam ex ante positis exemplis apparet, partum praeternaturalem duplicem esse, alterum, in quo ars et natura eodem tempore ad eiiciendum partum concurrunt, alterum, in quo illa bina seorsim agunt, sic, vt ars semper praecedere, et, quae impedimenta naturae impetum excipere possunt atque comprimere, remouere debeat. Is adeo existimandus est magis ad naturalem, hic ad partum contra naturam accedere. Quare, cum in hoc partu conuenire sim ostensurus, vt mulier iaceat, in naturali vero vt sedeat, antea dictum sit, cur vtrumque situm, et quando in partu praeternaturali conuenire censeam, vel per se apparet. Oportet scilicet, vt parturiens sedeat, vbi ars deficienti naturae succurrit, et vtraeque simul partum absoluunt, quod fit, quoties in isto maiori infantis capiti via aperienda, vel per nates exiturus, digitis aduncis in inguina coniectis educi, aut in pedes versus, maxime supinus prodiens, verti, et iuuante natura extrahi debet. Quomodo autem mulier in sella sit collocanda, et quantum is situs reliquis praestet, iam equidem non repetam. Contra, vbi ars ita parturienti opem fert, vt vel membro, quod intempestiue eruperat, in vterum reposito, vel capite partus rite collocato, reliqua naturae committat, veterum recentiorumque nonnullorum praeccepta mihi probari fateor, de muliere primum supina, deinde foetu composito, sensim ita, vt sedeat, collocanda. In hoc enim situ existimant, plurimum valere naturam, Praestat autem, vt mulier ab initio in sella supina colloceatur, in qua deinde sedens partum eniti debet, ex quo si nullam aliam vtilitatem, saltem hanc percipit, vt necesse

non

non habeat, quae e sella in lectum, ex hoc in sellam feratur, quod sine aliquo incommodo fieri non posse, concipio. Cur autem, quando partus est recte componendus, mulierem supinam iacere, quam sedere satius sit, ex his potest intelligi. Si membrum aliquod infantis, quod descendit, in uterum reponi, vel caput aliter collocari debet, estne necesse, ut in utero spatium sit, in quo illae partes moueri componique queant? Iam quis hoc neget, dum uterus constringitur, atque a diaphragmate abdominisque musculis cogitur, eum infantem ab omni parte arctissime complecti? Quemque fugit, uterum minus resistere, si eum diaphragmatis et abdominis musculorum vis deficit? quod fieri diximus, quando mulier supina pedibusque pendentibus iacet. Ex quo intelligitur, quoties partus componendi causa manus demitti debet, situm supinum conuenire. Eumque propter eandem causam, quicumque fere de Obstetricia arte aliquid memoriae prodiderunt, in partu contra naturam in uniuersum commendarunt, de quo, ut nunc quoque breuiter dicam, reliquum est.

§. 3.

Partus enim, quem contra naturam dicunt, is est, in quo artem omne auxilium praestare oportet, adeo, ut cuncta naturae conamina non tam iuari ab arte, quam reprimi deceat. Nam quis non videt, si partus intus haerens aliter componendus, et in pedes, ut hoc exemplo utar, est conuertendus, uterum se constringere minus debere? quod, cum infans hoc motu in angustum cogatur, neque manus a Medico commode demitti, neque partus facile moueri ac dirigi queat. Quare perspectum quisque habere debet, parientem esse in eo maxime situ collocandam, in quo nihil natura valet, sed ars necessariam opem, quam commodissime, praestare potest. Atque ad hoc simul respiciendum esse arbitror, quia is situs, quo mulier supina sic collocatur, ut caput et pedes propendeant,

deant, etsi naturae impetum reprimat, tamen eidem intelligitur, magnum auxilii, ab arte praestandi, impedimentum esse adiunctum. Mihi quidem videtur hoc ita vitari posse, si mulier supina sic collocetur, ut caput et humeros demissos, coxas subiecto puluinari sublatas, et femora flexa et ad ventrem adducta diductaque genua habeat, quae vtrinque cum calcibus ad nates datis, et suppedaneo innixis, ab adstante muliere contineantur. Nam in hoc situ nullum est, a diaphragmatis actione impulsuque, impedimentum metuendum. Atque ut illi, quod propter femora et pubis ossa ad ventrem adducta, aliquanto liberius agentes abdominis muscoli afferre possent, occurratur, mulier, ut omnes dolores comprimat, et ab omni labore, quantum potest, abstineat, serio et diligenter est exhortanda. Iuuat etiam, ut mulier, si vires sufficiant, firmæ cuidam stabilique rei manibus annitatur, contra, si fractae vires longo grauique labore sunt, vna ex adstantibus mulierculis eam sub humeris amplexam vel aliter, ut potest, suslineat. Nam Medicum, qui, ut prae aliis, illo affectu, qui humanitas seu *Φιλανθρωπία* vocatur, teneri, sic fugere, quidquid pugnat cum hac virtute, debet, decere plane existimo, ut durum illum, crudelemque parturientes vincendi veterum morem consuetudinemque abhorreat. Neque fere esse aliquem ex recentioribus scio, qui in hac re antiquos sequutus sit. Quoniam vero auctorum sententiae, de supino mulierum situ in partu contra naturam, ita diuisae sunt, ut alii eas in sella, plurimi in lecto sic figurandas esse clament, posse quidem concedi profiteor, si vel mulier vel obstetrix ei rei assueta sit, ut in lecto, fatius tamen esse, ut in sella idonea collocetur, in qua et mulier commodius iacere, seque ipsa

fir.

v. Conf. HIPPOCRATES de Morb. Mulier. Lib. I. p 617. MOSCHION latinus Harmon. Gynaec. P. I. Cap. 13. PAVLVS AEGINETA. Lib. VI.

Cap. 74. item AETIVS, ALBVCASIS et alii Ultimo etiam PARAEVS id facere iussit, de quo videas Lib. de Homini. gener. Cap. 26.

firmius sustinere, et obstetrix liberius agere potest, opemque desideratam ferre. Ad quod accedit, os sacrum et coccygis minus in lecto, quam in sella, a compressione immunia esse. Quapropter de lecto ita dispiciendum est, ut non solum talis sit, qualein DIONYSIVS esse voluit, ^w verum; ut in eo parturiens transversim sic collocetur, ut os coccygis a sponda lecti promineat. Atque sic potest etiam, urgente necessitate, in mensa figurari, modo non nimis alta sit, aut super quatuor, ex VAN HOORN sententia, inter se compositis sellis. Oportet autem, ut, in omni supino situ, coxae subiecto pulvinari excitentur, et subcaua loca; maxime sub lumbis, siue pannis, siue pulvinaribus expleantur. Iam quid de pulvinaribus capiti atque humeris, deque mantili lumbis subiiciendis, sit iudicandum, vel per se apparet, nempe, non tam utilitatem ea, quam noxam asferre, quia, quod supra ostendi, naturae auxilium in partu contra naturam reiicere plane praestat, quam adminiculis hisce expetere. Praeterquam enim, quod naturae auxilium eiusmodi partum certissime impedit, pariens etiam debiles iam vires perdit, et in morbos grauissimos, periculumque vitae non raro praecipitatur. Potest tamen et hoc in eo partu contingere, ut antequam ars ad finem peruenire, educereque infirmum aut emortuum; vel ab alia quacumque causa retentum partum possit, situm mulieris aliquoties mutari oporteat. Itaque in omni partu in vniuersum praestat sella idonea, quam lecto uti, in qua et federe, et supinae et in latus decumbere parturientes queunt.

CAPVT

w. Qualis hic lectus sit, iam ante dictum est. Praefert autem hunc quoque vulgari, a MAVRICAEO commendato, D'ABLAINCOURT loc. cit. p.

117. et vulgaris usum plane improbat DE LA MOTTE loc. cit. Liv. III. Chap. 41. *Reff. sur l'Obsl.* 290.

CAPVT SEPTIMVM.

Partus praeter et contra naturam exempla praecipua recensentur. Si vitium in figura peluis, an et quomodo corrigendum? Quando necesse instrumentis uti et quibus? Quomodo pariens figuranda, si uterus obliquus? Prona, si uterus super os pubis propendet. Alii casus, in quibus hic situs conuenit. Omnium rationes adduntur. De situ mulieris, antequam ruptae membranae. Item, ubi placenta extrahenda.

Postquam haec de situ mulierum in partu in vniuersum diximus, de singulis exemplis, et quomodo in iis collocari parturientem oporteat, iam disputemus. Cum vero primum, de partu naturali dicendum sit, scire oportet, eius ut olim vnum, sic nunc plura exempla esse. Nam veteres Medici ad partum naturalem requisierunt, ut infans pronus summa capitis parte recta exiret, recentiores etiam si pronus vel pedibus vel natibus procedat, partum solius naturae ope excludi posse, existimant. Est tamen necesse, ut neque in matre neque in foetu aliquod vitium sit, quod partum tardare queat, quoniam id, etsi infans vel maxime in caput conuersus esset, tamen difficillimum esset, laboriosissimumque partum effecturum. Ac prout ea vitia plura vel pauciora, maiora vel minora sunt, ipsa plane vel praeternaturalem vel contra naturam partum efficiunt. Vbi autem, cum tribus illis infantis posituris, nullae harum difficultatum coniunctae sunt, in quo vere partus naturalis consistit, mulierem in eo situ, in quo eam diximus in partu naturali in vniuersum figurandam esse, collocari oportet. Quare necesse est, ut statim de partu, qui praeter naturam, et qui contra eandem est, non quidem singulis, attamen praecipuis exemplis disputemus, quae cum a vitiis siue matris, siue infantis proficiantur, ea secundum has binas causas in totidem classes digerere, et primo illa, quae a priori vitiorum

rum genere, scilicet matris pendent, enarrare est constitutum. Primum vero, quod solet in matre esse, grauissimumque vitium peluis osseae viae, per quam partus transire debet, mala est conformatio, quae vt plerumque infanti, nec raro mulieri mortem infert, sic fere sola potest Medicum eo compellere, vt aluo vteroque matris incisis, (partum CAESAREVM vocant,) viuum mortuumue foetum hac via in lucem protrahat. Peluis igitur, cuius superius ostium proxime a circulari figura abest, vel nimis angusta, vel iusto amplior esse potest, praeterquam quod haec circularis figura mutatur, vel ita angusta est, vt mutata illa figura, id spatium, quod inter vtraque Ilium ossa est, longissime superet id, quod sacrum pectinisque ossa intercedit: nam quae peluis angustatio ab incuruo extremo sacro coccygisque osse procedit, eo parturientis situ, quem in partu in vniuersum diximus conuenire, est emendanda. Neque alium situm aliquam vim ad partum promouendum habere existimo, vbi peluis in toto ambitu nimis angusta est, quod vitium potest nullo artificio corrigi: contra vero, vbi tam ampla est, vt per eam totus vterus cum contento partu possit descendere, etiam situ commodo, ab hoc vitio metuendae noxae sunt praeuertendae. Desiderat autem haec res nonnullas animaduersiones, scilicet, si Medicus arcessitur, antequam vterus est deuolutus, et foetus in eo ita compositus, vt de facili citoque partu possit securus esse, parturientem statim esse in sella, propemodum vti in partu naturali, collocandam, et ipsum vterum manu demissa sustinendum, ne, cum infante, labore partus expellatur: deinde si iam ante aduentum Medici vterus in vaginam descendit, mulierem primo in idonea sella reclinari, et vterum caute et lente reprimi, hinc si in situ infantis nullum vitium est, parturientem iterum cum fulcro sellae, quod a tergo est, sic eleuari debere, vt sedeat, partumque pariter vt in illo casu, possit tuto facileque in lucem edere: denique vbi partus male compositus est, siue iam descenderit vterus, siue in sua ad-

adhuc fede sit, mulierem supinam in sella collocandam, et coxis natibusque subiecto puluinari paullulum excitatis, simulac os vteri satis apertum sit, partum esse, pedibus conquisitis attractisque, in lucem educendum. Atque his adminiculis non solum grauissima illa incommoda, quae vaginae vterique descensum consequuntur, verum etiam difficillimus partus, ac mors vtriusque, matris atque infantis, praeuerti potest. Longe difficilior est, noxis ab altera peluis angustae speciei, quam *DEVENTERVS*, quod ab anteriori posterioreque parte compressa est, planam vocauit, ^x prouenientibus occurrere, vel ab iis parturientem liberare. Mala haec peluis conformatio, etsi aliquantum a pubis ossibus, plurimum tamen a spinae vitio procedit, proptereaque in gibberosis semper est metuenda. Sunt autem quarta et quinta lumborum vertebra, et ossis sacri cum his commissi suprema pars, quae propter flexam distortamque spinam, intro coactae, peluim a posteriori parte supereminet, et partui aditum ad peluim vel plane praeccludunt, vel reddunt difficillimum. Hoc grauissimum vitium vt mulieris quoque situ emendetur, eam, quacunq; corporis parte infans exitum quaerat, ita siue in sella, siue in lecto figurare oportet, vt spinae vertebrarum lumborum retro promineant, et pectinis ossa, quantum potest, ad os pectoris adducantur. Vt autem gibberosae mulieres in hoc situ in caput conuersum infantem eo facilius enitantur, praestat obstetricem idoneis instrumentis, quam manu, quae hic parum vel nihil valet, succurrere, scilicet *GIFFARDI* Angli Extractore, quem vocant, aut simili ab aliis inventa forcipe, si partus in hac via, quam vi sibi aperuit, haeret, vel fissa in medio, et postquam super caput vtrinque coniecta est, interstringenda fascia, quae pariter Anglorum inuentum est, si partus peluim, cui

capite

x. loco citato Cap. 27.

Vol. II.

Hh

capite imminet, nondum intrauit. Praestare tamen existimo, siue his adminiculis per caput, siue manu per pedes partus educi debeat, vt mulier, nisi vires nimis exhaustae sint, prona super adducta genua et manus, capite tamen demisso, in transuerso lecto collocetur, quo situ, praecipue si coxae sunt capite altiores, id spinæ vitium quam maxime emendari, et partus facilius protrahi posse videtur.

§. 2.

Haec peluis vitia multo grauiora necesse est fieri, quoties, quod saepe fit, obliquus vteri situs cum illis coniunctus est: facit enim per se satis difficilem partum, et secundo loco inter matris vitia numeratur. Idque vel sic corrigi potest, vt deinde omne partus negotium naturae committatur, vel, dum ex parte corrigitur, partus quoque absoluitur artis ope atque auxilio, ad quod vtrumque pronus situs in vniuersum vtilissimus est. Sed in priore casu, si vterus ad ventrem procumbit, parturientem supinam, si vero ad spinam, pronam, et sic in quocunque alio obliquo vteri situ, mulierem vtplurimum in contrariam partem inclinari, collocarique oportere existimo, vt os vteri, dum se ipse, proprio fere pondere, in antiquam sedem restituit, digitis caute immixtis, paululum dimoueri, et in mediam quasi peluim deduci possit, quo facto, mulier in sella, vt in naturali partu, reponitur. Saepe autem impossibile est, os vteri siue a pubis ossibus, siue a sacro, siue ab ossibus ilium, quibus insidet, sic dimouere, vt facilis inde partus sperari queat, aut si id tandem, summa adhibita cura et opera, in peluim descendere cogitur, tamen vel vires necessariae aegram destituunt, vel manu aut ventre, aliaue parte, qua edi non potest, partus nititur sibi exitum in vaginam parare. Quae vbi incidunt, ad solam artem confugiendum, mulierque est propter hanc causam non raro alio

alio in situ collocanda. Atque vt primo de ea vteri obliquitate dicamus, qua eius fundus super ossa pubis propendet, sed os vteri a capite infantis contra os sacrum apprimitur, in hoc rerum statu Medici communiter mulierem supinam, Angli iam pronam collocare praecipunt. ^y Cuius rei cum hanc causam et rationem allegant, pedes infantis, qui manu immissa conquiri debeant, et qui vel ideo difficillime in quocunque situprehendantur, quia manus brachiumque in angusta illa flexuosaque via ita, vt stupida fiant, comprimantur, cum fundo vteri super ossa pubis pendere, adeoque manu supina immissa minus contingi posse, contra si manus prona demittatur, quod in prono mulieris situ fiat, et conquiri pedes et attrahi posse, in hac re omnes Medici Anglos sequi, mulieresque pronas collocare debent, ex eorum praeceptis. Nam manus quae supina immittitur, quo magis flectitur, atque etiam vi adhibita, per flexuosam illam viam intruditur, vt pedesprehendere valeat, eo magis a prominente osse sacro premitur, ac retinetur, vt, sine certissima oris vteri ruptura, ad pedes peruenire non possit: contra, quae prona sub osse sacro demittitur, et facilius cum toto brachio extendi altiusque immitti, et os vteri citius faciliusque ab osse sacro, et lumborum vertebris, quibus insidet, dimoueri, adeoque partus attrahi educique potest; quod, si necesse esset, posset ex situ actioneque musculorum cubiti et manus fusius declarari. Mulier enim, dum sic prona, vt ante dixi,

Hh 2

figu-

y. Tales casus, in quibus situs pronus perquam utilis fuisset, videantur apud MAURICEAU *Observ. sur la grossesse et l'Accouchement des femmes* Obs. 18. et 371. CHAPMANN *Essay of Midwifery* Case V. pag. 57. et VI. p. 58. GIFFARD *Cases in Midwifery*

130. p. 390. Idem auctor ait: pronum situm saepius conuenire, quia partes facilius cedant, et minus premantur. *ibid.* p. 229. Conf. etiam VAN HOORN Obs. XIX. qui hunc situm, in omni partu contra naturam recte commentat.

figuratur, lumborum vertebrae et os sacrum retrocedere coguntur, sed os vteri, quia ipse maxime super pubis ossibus, siue manu siue fascia subiecta eleuatus et suffultus, versus septum transuersum descendit, sua quasi sponte ab osse sacro secedit, et potest propterea, manu prona immissa, tutius deprimi et in peluim deduci. Atque dum vterus sic recte componitur, partus facilius manum trahentem sequitur, qui tamen, nisi fere integrae mulieris vires sunt, aut ipse caput admodum magnum habet, in eodem prono mulieris situ prorsus educi non debet, sed, postquam vsque ad nates extractus vterusque repositus est, praestat parturientem supinam collocare, partumque perficere. Iam, etsi contrarius situs necessarius esse videatur, vbi os vteri ad pubis ossa, fundus eius ad vertebrae lumborum conuersus, et in eo male compositus infans est, tamen animaduersione est quam maxime dignum, vterum, qui binis duris corporibus oblique interceptus est, si mulier supina collocetur, minus ad diaphragma deuolui, sed vertebrae lumborum fortius apprimi, praecipue femoribus pectinisque ossibus ad ventrem adductis. Praeterea, quod os vteri, vt ipse moueri ac descendere possit, digitis simul immixtis deprimi debet, et ab ossibus pubis repelli, id minus commode, si manus prona, multo facilius, si supina secundum ossa pubis immittatur, fieri ac tuto perfici posse, mente concipio. Quare in hoc rerum statu optimum esse, tutissimumque pro matre pariter atque infante arbitror, illam siue in lecto siue in sella sic collocare, vt super alterutrum latus recumbat, nisi quid incidat, quod Medicum cogat pronum positum laterali praeferre. Quis enim non lateralem situm intelligit eam vim habere, vt vteri fundum a vertebrae lumborum in latus cedere cogat, ac, si caput cum pectore pelui demissius sit, ad septum transuersum descendere? quisque id fieri posse neget, quin os vteri, accedente inprimis digito-

rum a latere immissorum vi pressioneque, ab ossibus pubis in peluim deducatur? quod ubi factum est, mulier sensim e laterali in supinum situm reuocanda, in eoque deinde est iufans pedibus conquisitis educendus. Et qualis parturientis situs conueniat, quando uterus in alterutrum latus inclinatur, eiusque os hinc vel illinc ossibus ilium iufidet, ex his puto facile esse intellectu. Quaecumque vero alia in matre vitia et mala sunt, ea vix alium, quam quem siue praeternaturali, siue, qui contra naturam est, partui conuenire diximus, parientis situm postulant, siquidem me vix intelligere fateor, cur *EVCHARIVS RHODION*,^z vt hoc exemplo vtar, mulierem vlcere vaginae laborantem, vouerit pronam esse collocandam. Imperare tamen mihi non possum, quin de prono mulierum obefarum situ tria saltem verba faciam. Neminem vero praeter *PAVLVM*^a et *ΛΕΤΙΥΜ*^b scio, qui eius situs aliquam causam allegauerit, iique cum hanc dixerint, vt uterus ad abdomen procumbens e directo osculi sit, et veram causam dixisse, et obliquum vteri situm cognouisse putandi sunt. Nam in obesitate, quibus venter prominet, et quae proinde spinam intro conuersam habent, uterus hunc spinae flexum sequitur, et os suum ossibus pubis obuertit, a quibus prono mulieris situ id dimoueri posse, ostensum est.

§. 3.

Multo frequentius difficilis partus a vitioso infantis situ proficiscitur, cuius tam multa diuersaque exempla sunt, vt non omnia, verum praecipua saltem allegare, sufficere videatur. Incipiamus autem a ca-

Hh 3

pite,

z. In Libro, quem inscribit: *Schwangerer Frauen Rosen-Garten* Cap. 4.

Cap. 76.

b. *Tetrabibl. IV. Serm. IV.*

Cap. 22.

a. *De Re Medica Lib. III.*

pite, tamquam ab ea parte, quae, ut plerumque prima ex utero erumpere tentat, quae etiam causa fuit, ut is solus, in quo id fiebat, olim pro naturali partu, quamvis sine ratione haberetur, sic quoque non raro difficillimum partum, et ita contra naturam efficit, ut sola Medici manus sine instrumentis fere nil valeat, et his aliquando frustra adhibitis, mater et infans certissimae morti detur, sed partus alias semper in vitae periculum incurrat. Quando igitur accidit, ut infans, qui pronus exire debet, si partus perfecte naturalis est, capite supino prodeat, nulla facile est, in parientis positura, mutatio facienda. Eaque magnam vim quoque non habet, ad eum partum facilitandum ac promouendum, quo, infans siue pronus siue supinus totam faciem offert, quod exitum eius efficit multo, quam si summum caput offerret, difficiliorem. Sequendum tamen in hoc casu *DEVENTERVM*^c esse existimo, qui, ut caput infantis tantum possit in uterum repelli, quantum ad id aliter, atque ut decet, conuertendum sufficiat, mulierem supinam, sed coxis excitatis, demissoque capite collocare, hinc capite foetus feliciter in peluim adducto, eam sic iubet in sella statuere, ut paululum reclinata sedeat, qui est optimus parturientium situs in partu naturali. Eaque sunt etiam, quando infans latere capitis vel temporibus instat, ab obstetrice obseruanda. Praeterquam, quod in hoc casu aliquando fatius est, mulierem in alterutrum latus inclinare, in illo, si quidem infans pronus, sed facie deorsum conuersus prodeat, eam pronam figurare siue in strato, siue quod praestabilius est, in lecto transuerso. Praeter haec autem satis frequenter accidit, ut cum capite et male et recte composito, se aut pes aut manus aut umbilicalis funiculus manui tangentis Medici offerat, quae partes cum in uterum statim sint reponendae, siue per pedes extrahi infans siue concedi debeat, ut capite erumpat,

scire

scire plane oportet, idemne an alius, quisque potissimum parientis situs conueniat, in his singulis partus difficilis exemplis? Quare ut primo de eo exemplo videamus, quo capite imminente funiculus umbilicalis excidit, omnis, de collocanda muliere, consilii capiendi ratio a funiculi compressione pendet, de qua postquam Medicus per attactum certior factus est, neque tamen mortuum iam esse infantem cognouit, hic sine mora pedibus conquisitis est extrahendus. Quis autem nescit, manum in uterum immitti prehendique pedes non posse, nisi caput, quod funiculum comprimebat, retrocedere fuerit coactum? qui finis obtineri commodè non potest, quin mulierem in uniuersum sic figurare oporteat, ut coxae sint capite aliquantum altiores, partusque cum utero facilius reprimi ac dimoueri e sua sede possit, sigillatim uero, ut, si funiculus ad os sacrum comprimatur, mulier prona sit, contra supina, si ad pectinis ossa, similiterque si ad alterutrum os ilium, semper in oppositum latus procumbat, quo artificio funiculum a letali compressione liberare tentamus, etsi non raro neque hoc, neque infantis extractio per pedes ex voto succedat. Saepe autem funiculus ante caput descendit, neque comprimitur, quem proinde cum caute in uterum referre, atque post caput reponere, hinc autem vel hoc, si facile potest, in peluim deducere, vel contra pedes conquirere, et attrahere deceat, hoc sane quam commodissime fit, si mulier supina, id uero, si primum quidem, dum funiculus cum foetu componitur, eodem modo, deinde autem sedens, ut in partu naturali, figuratur. Atque ex his plane intelligi poterit, quis mulieris situs conueniat, quando vel pes, vel manus, brachiumque ante caput erumpit, atque hae partes reponi debent, siue totum partus negotium deinde naturae committere, siue per pedes extrahere Medicus infantem velit: neque etiam alio artificio opus est, ubi caput a summo humero praeuertitur, et in quo

casu potissimum praestat, partum attractis pedibus accelerare, siquidem vitiosi infantis situs omnes plerumque ab obliqua vteri positione procedunt, quam superiore aliquo loco fuse exposui. Neque obscurum esse posse existimo, etiam, si caput infantis quocunque instrumento extrahi debet, non debere ad hoc, verum ad vteri infantisque positum, in collocanda muliere respici, de quibus supra satis est disputatum.

§. 4.

Iam vero de infante, natibus exitum moliente, nonnulla subiiciam, qui, si pectus spinae mulieris obuertit, et utrasque aequaliter nates in vteri orificio offert, parturientem ita, ut in naturali partu, ad quem is pertinet, statuendam esse, omnes de obstetricia arte auctores praecipunt: contra, si clunes saltem ex altera parte in peluim delapsae sunt, ex altera eius margini a latere insident, quod fieri potest, praeterquam quod obliquus vterus sit, primum supinam mulierem cum capite demisso collocandam, deinde autem in id latus, a quo nates conspiciuntur, censeo inclinandam esse, ut, si facile possit, id quod erupit, in vterum reponatur, hinc vero altera pars diuoueat a margine peluis, ac simul cum illa adducatur. Relatum vero etiam a multis de arte obstetricia scriptoribus est, infantes aliquando natibus sic exitum quaerere, ut latera spinae abdominique obuertant, infantisque adeo Ilia hinc sacro illinc pubis ossibus intercepta, neque vi adhibita, ex his angustiis tuto educi queant, sed potius debeant, manu immissa, in latera conuerti. Quod cum plerumque non possit, sine summo labore, perfici, mihi fere persuasum habeo, pronum situm hic aliquid valere posse, quod in eo maxime retrocedere sacrum os vertebraeque lumborum, supra ostensum est. Praestat tamen foetum in pedes conuertere, atque extrahere. Malus etiam situs infantis is est, quo ipse vel abdomen, vel, quod frequentius est, dor-

dorsum orificio vteri offert, in quo partu cum pedes sint attrahendi, manum vel a parte vesicae, vel ab opposita intestini recti parte demitti oportet, prout infans vel anteriorem vel posteriorem magis orificii partem occupat, et manum minus admittit. Hanc vero constat, etsi vtrisque immitti, tamen non aequae facile in vtero verti atque agere posse. Quare praestare existimo, si debeat a parte intestini recti immitti, mulierem pronam figurare, maxime si manus alte demitti debet; eundemque situm mihi probari fateor, quotiescunque infans dorsum tangendum praebet, etiamsi a parte vesicae manus immitti debeat, quoniam sic facilius recte, in ventrem, simul conuerti infantem posse, concipio. Denique animaduersionem quoque is partus desiderat, qui ideo contra naturam est, quia placenta, siue quod ab vtero separata eo descenderit, siue quod ibi adnata sit, super vteri orificio comparet. Quae adnata est, ea quidem commode in supino mulieris situ separatur, nisi caput infantis, quod sequitur, vel alia eius pars, ab vno alteroque latere placentam comprimit, ut digiti nequeant inter hanc atque vterum immitti, ubi mulier semper super id latus est collocanda, quod ea pars respicit: quae autem huc deuoluta est, neque adhaeret, ea cum propter hanc causam, tum quia manus semper ab ea parte immitti, et membranae perumpi debent, ubi os vteri ab ipsa fere liberum est, easdem situs mulieris mutationes postulat. Tamen si necessitas vrget, ipsam placentam protinus perforare oportet, et infantem extrahere, quod commodissime fit, in situ parturientis prono. Atque hac occasione id adhuc subiiciendum est, in quo situ mulieres esse oporteat, antequam membranis disruptis, aquae effluerint, si metus sit, ne alia, quam quae debet, pars foetus in peluim intret, difficilemque partum efficiat. Talem vero partum, supino maxime situ, vel etiam prono, censeo praeverti posse, modo caput demissum sit, ne, dum aquae diffluunt, vel ma-

nus, vel humerus, vel funiculus umbilicalis aut alia pars procidat, atque ne caput, si forte non ita, ut decet, ex utero erumpat, fortiter nimis in peluim descendere adigatur. Requiritur autem, ut Medicus, etiam integris membranis, ex actu sciat, quam infans corporis partem offerat: deinde, ne mulier ita, ut dixi, compouatur. priusquam membranas continuo ruptum iri, Medicus certo sciat, nisi ipse eas rumpere malit. Atque ex his omnibus etiam, quid in aliis exemplis sit faciendum, facile innotescet, quo pertinere praeter alia eum mulieris situm arbitror, qui maxime conuenit, ubi placenta utero adhaerens est extrahenda. Credo autem situm supinum conuenire, si placenta vel cum fundo, vel cum posteriore uteri parte conglutinata cohaeret, primum si in anteriore, et lateralem, si in laterali parte adhaeret, sed ita, ut, cui adhaeret, in id etiam latus paries recumbat, quo plane effici intelligitur, ut et manus commode demitti possit, et placenta ab utero separari.

XXXVI.

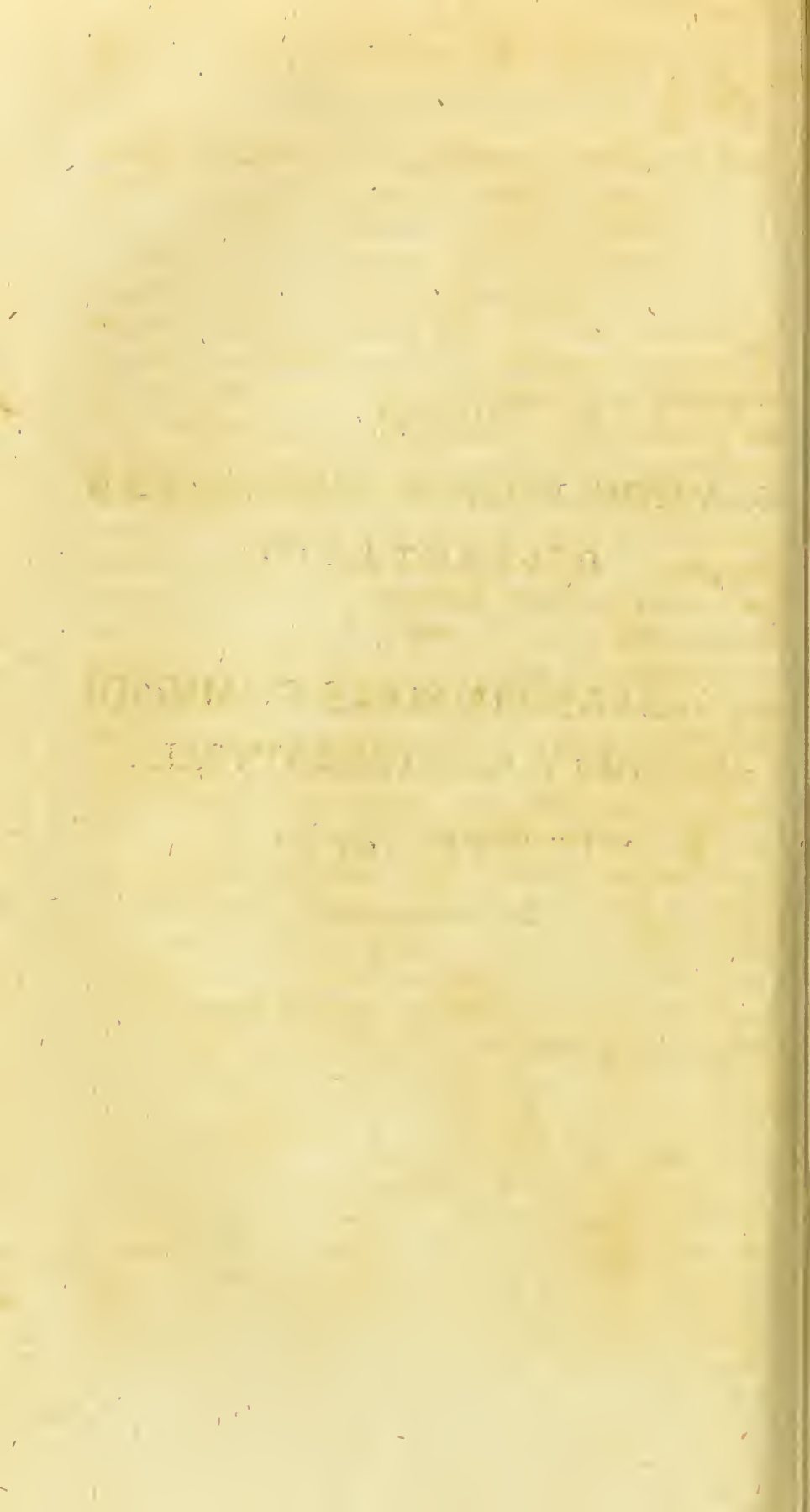
D. ANTON. WILHELM. CAROL. SIEBOLD

DISSERTATIO

DE

PRAESTANTIA SITVS COMMODI
IN PARTV PRAETERNATVRALI.

IENAE, 1792.



DE PRAESTANTIA SITVS COMMODI IN
PARTV PRAETERNATVRALI.

§. I.

Quantum situs commodus ad grauiditatem et partum feliciter absoluendum valeat et conferat, ex his factis elucet, quod medici multum longeque disceptarunt, quis et qualis situs puerperis maxime conueniat. Alii praeferunt situm erectum, alii lateralem, alii infessum etc.^a Sed omnium maxime in partu naturali accommodatus est situs neque supinus, neque plane erectus et pronus. Quo magis autem partus appropinquat et caput descendit, eo magis puerperam situ resupino esse oportet, ita, vt, partu paene absoluto, situm horizontalem occupare videatur. Itaque et lectos, et fellas obstetricias hoc consilio a doctissimis medicis commendatas ita institutas esse puto, vt tam ratione commoditatis, quam simplicitatis vilisque pretii ei sint quam simillimi, quem Ill. STEINIVS proposuit^b et Ill. STARCKIVS vsui vulgari maxime accommodauit.^c Cum ergo inde apparet, eundem situm ne in partu quidem naturali a principio vsque ad finem seruari et prodesse posse; hoc in partu praeternaturali pro diuersis indicationibus quam maxime obseruandum est. Itaque in hoc libello et *de situ*, qui *circa partum*, et *de situ*, qui *intra grauiditatis tempus* exigitur, differere nobis animus est.

Vt

a. Vid. plura in Comment. de cubilibus sedilibusque vsui obstetricio inferuentibus, auctor. I. CH. SIEBOLD. Gottinae 1790.

b. STEIN *kurze Beschreibung eines neuen Geburtsstuhls und Betze u. s. w. m. Kupf.* Cassel 1772.

c. *Archiv für Geburtshülfe* I St. 3 B. Sellam ei similem etiam descripsit C. OSIANDER *S. seine Abhandlung von dem Nutzen und der Bequemlichkeit eines Steinischen Geburtsstuhls, mit Kupfern.* Tübingen 1790.

Vt enim multa mala et obstacula circa partum situ commodo molliuntur et tolluntur; ita non pauca illo sub graviditate, auxilio tempestive adhibito, praecaueri, graviditas et partus breuior reddi possunt. Quibus in casibus et quomodo optime hoc fieri possit, sequentibus paragraphis ostendam.

§. 2.

Graviditas tantos motus mutationesque in corpore mulierum efficit, vt mirum sit, quin ex his multi et diversi morbi et molestiae orientur. Paucae per totam graviditatem a morbo sunt liberae, aliae multa, aliae pauca pro cuiuscunque constitutione corporis ac aetate etc. perpetiuntur. Morbi autem, quibus grauidae laborant, non in omnibus, nec in eadem foemina quidem semper iidem sunt, sed multum pro singulis graviditatibus a se differunt. Complures tantum sub certo graviditatis tempore oriuntur, alii sub graviditate incipiente, vt vomitus, pica etc. alii media, vt suppressio vrinae, alui obstructio, alii sub finem, vt incontinentia vrinae,^d alii denique omnibus temporibus graviditatem comitantur. Sed cum mihi omnes morbos pertractandi non animus sit, illos tantum eatenus attingam, quatenus ad eorum curationem commodus situs aliquid conferre valeat.

§. 3.

Si vnquam situs commodus in grauidarum morbis et partu quicquam valet, hoc tum maxime accidit, quando vterus vitiose situs est, vnde multa incommoda et partus difficilis vel praeternaturalis orientur. Situs autem vteri multiplici modo vitiosus esse potest. Si enim vteri axis longitudinalis cum peluis axi minus conuenit, *vterus oblique situs* dicitur.^e

Ab

d. Vid. F. A. DELEURYE *Traité des accoucheurs*, à Paris 1770. p. 120. §. 411.

e. Vid. ROEDERER *elementa* art. obst. p. 199. §. 449.

Ab hoc differt *retroversio, reclinatio, reflexio uteri*, i. e. si uterus retro reflexus inter intestinum et vesicam urinariam, et, malo crescente, inter intestinum rectum et vaginam descendit. Haec vitia uteri respectu situs considerare volo. Quo facto, ostendam, quantum hic situs corporis commodus proficit.

§. 4.

Cum iam supra notionem obliquitatis constituimus, iam eius genera et gradus explicare tentabo. Uterus quidem ab axi ad omnia peripheriae pelvis puncta decedere potest, sed omnes decessus significare superfluum esset. Quatuor primarii sufficiant, quibus reliqui subiici possunt. Sunt vero

1. Si uterus in latus dextrum dirigitur.
2. Si in latus sinistrum declinat.
3. Si in partem matris anteriorem vel
4. Si in partem posteriorem decumbit.

Sed quaecunque obliquitas dicta etiam ratione gradus differre potest i. e. diuiditur in obliquitatem perfectam et imperfectam. *Obliquitas dicitur perfecta*, si uteri axis ab axi pelvis ita deslexit, ut maxima orificii portio in oram pelvis superiorem spectet. Hic situs minus valet, quam in *imperfecta*, ubi orificium uteri quidem in pelvi, non autem in eius axi se sistit. ^f Quibus tandem adiungo alteram diuisionem, quae non exiguae utilitatis in praxi esse videtur, nempe *obliquitatis simplicis et compositae*. Prima per se ipsa facile discernitur, composita autem adest, si uterus quidem oblique situs est, caput autem pelvis axin tenet. ^g

§. 5.

^f Vid. STEINS *theoretische Anleitzung zur Geburtshülfe*. Cas. fel 1770. 76. § 258.

^g Hoc, etsi ruptus quidem uterus non sit, tamen periculo-

sisimum est. cum facile inflammatio et gangraena inde oriatur. Et situs nihil iuuat, sed medicum prehensum statim focum educere oportet.

§. 5.

Quibus praemissis, reliquum est, ut signa cuiuscunque obliquitatis, quam fieri potest brevissime, explicemus.

- A. Si vteri axis ad latus dextrum respicit, eaque his signis cognoscitur.
- a. Abdomen in medium apicem minus prominere, sed in dextra regione magis elevari, interdum etiam in duas partes divisum videri.^h
 - b. Liquoris amnii vesica oblonga farcimini similis ex vteri orificio dependere.
 - c. Vesica ista iusto citius disrupta, liquor amnii lente defluit.ⁱ
 - d. Caput lente descendit, diutius supra pelvium moratur, difficilius digito attingitur.^k
 - e. In alterutro pelvis latere spatium vacuum relinquuntur, quo fit, ut funiculus umbilicalis et brachium facile procidant.
 - f. Pedes intumescunt, sed alter, cui fundus vteri incumbit, varicibus magis laborat, et pedis stuporem sentitur.

B. Si vteri axis ad sinistrum os ilium respicit.

Haec vteri obliqua directio ex signis ante dictis, ratione tantum diuersa, cognoscitur.

§. 6.

C. Si vteri fundus versus partem matris anteriorem obliqua situs est, signa sequentia adsunt.

1. Abdomen supra ossa pubis propendens, in maiori gradu grauidae sedentis femoribus incumbens, in-gratum pondus efficit.^l
2. Vteri orificium vel os sacrum respiciens vel supra ossibus pubis haerens^m difficillime exploratur.

3. Mo...

h. STEIN in *angeführtem* Búche p. 36. §. 115. 2.

i. Vid. PLENCKS *Anfangsgründe der Geburtshülfe* 173. 6.

k. Vid. ROEDERER 206. 6.

l. Ibidem 207.

m. Vid. HAGENS *Versuch eines neuen Lehrgebüudes der praktischen Geburtshülfe* 1 Th.

S. 107. 20. Wahrnehmung.

3. Motus foetus quasi extra corpus sentitur.
 4. Vesica liquoris amnii farcimini similis iuxta os sacrum deperdet.
 5. Hypochondria minus tensa et repleta, magis mollia inter tangendum sentiuntur.
 6. Urina ob vesicam compressam plerumque supprimitur vel contineri nequit.
 7. Axis vaginae magis incuruat et prolongat parietem posteriorem, et anterior fit breuior.ⁿ
 8. Inter regionem umbilicalem et montem veneris iuxta ossa pubis, integumenta altam plicaturam effingunt.^o
- D. Si autem vteri orificium versus ossa pubis dirigitur, haec signa animaduertimus.
- a. Fundus vteri diaphragmati ita obuertitur, vt abdominis tumor alte adscendat, minus promineat, et magis complanetur.^p
 - b. Caput ossibus pubis innitens impedit, quo minus abdomen subsidere possit, sed vteri orificium, etsi non totum, facile attingitur.^q
 - c. Agitatio foetus aut nulla omnino, aut debilis a grauida sentitur.^r
 - d. Digestio et respiratio magis impeditur, et grauida haemoptysi, vomitu frequenti, vertigine, capitis doloribus,^s nec raro morbo regio et siugultu laborare solet.
 - e. Fons pulsatilis occipitis loco ad os vteri delabatur.^t

Haec

n. Vid. HINZE *Versuch eines systematischen Grundrisses der theoret. und prakt. Geburtshülfe*, I Theil 79. 6.

o. Ebendasselbst. 7.

p. ROEDERER *in angeführtem Buche*, 208. §. 471. a.

q. STEIN II. Theil 39. §. 119. 2.

r. HINZE *in angeführtem Buche*, 77. 4.

s. DELEURYE *Traité des accouchemens*, 260. §. 787.

t. ROEDERER 208. 3.

Haec sunt praecipua signa, ex quibus obliquitates uteri facile cognoscuntur, plura in memoratis libris et aliis inveniuntur.

§. 7.

Sed licitum sit mihi paucis tantum hic memorare causas, de quibus auctores inter se non consentiunt. LEVRET, STEIN et plures alii contendunt, situs obliquos ex diuersa placentae adhaesione oriri, sed hoc verisimile mihi non videtur. Non raro enim placenta fundo uteri adhaerens obseruatur, et tamen uterus oblique situs est, alio tempore placenta corpori uteri adnata nullam uteri obliquitatem efficit. Multo autem magis verisimile est, ex omnibus iis, quae impediunt, quo minus uterus ad omnes partes libere extendatur, uterum obliquum oriri posse. Quibus annumeranda sunt vitia primae conformationis, varii uteri morbi, vt scirrhus, sarcoma aliaque vitia peluis, cubitus, cui foemina in lecto assuefacta est, vitae genus, strophium, contenta intestini recti colique sinistri, vesica urinaria intumescens, et varia placentae adhaesio etc.

§. 8.

Sed cum proposuerim *signa* et *causas*, quae in omni uteri obliquitate adesse solent, reliquum est, vt, quae auxilia in singulis adferri possint, indicem. Diuersa enim mala inde oriuntur. Alia signa memoravi, alia nunc mihi perpendenda sunt. Grauidae, quae tali obliquitate laborant, saepissime, praesertim sub fine grauiditatis, nec cubare, neque sedere, neque pedibus insistere valent, sed cubitu apto eas uti oportet. Haud raro oritur dysuria, incontinentia urinae vel tenesmus, sed omnium malorum maximum est, si partus difficillimus, quin praeternaturalis redditur.

Quod si accidit, ad inferiorem aperturam caput lentissime descendens, aliquot dies parturiendo transfiguntur, genitalia inflammantur, quin ipsa gangraena oritur;

ex irritatione parturiens vehementer doloribus spuris vrgetur; nonnunquam disrumpitur vteri orificium, praesertim in situ vteri obliquo composito (§. 6.), in maiori gradu tandem, quo caput in cavitatem pelvis decidit, non raro, auxilio neglecto, et foetus, et mater pereunt.

§. 9.

Ex his facile intelligi potest, medicum gravidam et parturientem sub his necessitatibus nunquam relinquere debere. ^u Quamvis enim sub minori gradu tandem partus sola natura absoluat, nihilo minus tamen artis ope multum eum adiuuare atque moliri potest. Sed mihi non in animo est, omnia pertractare, quae in situ vteri obliquo sunt peragenda; id tantum adducam, quid situs commodus huc valeat. Cautiones autem circa situm obseruandae in eo consistunt, vt vteri axis cum pelvis axi coincidat, et naturae vires ita dirigantur, vt aequae omnes eo confluant, quo natura foetum emittere intendit. Hoc fit, si gravidam vel iam parturientem autilateralem ponamus eamque dolores exspectare sinamus.

Optimum est, si medicus intra grauiditatis tempus accessit. Quo enim miuor obliquitas est, eo facilius corrigitur, certe minuitur, et partus praeternaturalis, causis occasionalibus simul remotis, auerti solet. His neglectis, semper fit partus praeternaturalis. Grauida igitur vel parturiens vteri obliquo laborans in situm autilateralem collocetur, i. e. in id latus, quo vteri orificium spectat e. g. si vteri orificium os ilium sinistrum respicit, fundus vero versus dextrum dirigitur, foeminam in sinistro latere collocari vtile est. Quo situ fit, vt vi ponderis fundus vteri in sinistrum latus se vergat, et orificium in axin pelvis dirigit. Dolores tunc orificium aperiendo facile dilatant, et caput foetus peluim rite intrat. Quo facto, parturiens in solitum situm (§. 1.) reponitur. ^v Si hic situs non suffi-

li 2

ciat,

^u. Vid. PLENK et HAGEN
in angeführten Büchern.

^v. Vid. PLENK. 175.

ciat, obstetrix statim ab initio partus manum inter orificium vteri et os ilium ducat, illud ab osse ilei in axin pelvis leniter deprimat, dum altera manu adiutor fundum vteri sursum et in medium abdominis reponit. ^w Sic situs commodus cum parno artificio coniunctus non raro obliquitatem corrigere et partus prospere cedere potest.

Altera species est illi contraria, vbi orificium vteri in os ilii dextrum vergit. Auxilium cum illo conuenit, quod antea descripsi.

§. 10.

Tertia et longe frequentissima ^x grauissimaque species est, vbi fundus vteri versus anteriora nimis dirigitur, atque inde vteri orificium os sacrum respicit. Quae autem species propter minimam partium resistentiam in tanto gradu saepissime accidit, vt, vtero supra ossa pubis pendente, grauida abdomen fascia cinctum portare debeat. Si haec species obliquitatis subest, colligitur, iam in grauiditate situm commodum infra descriptum, cum cingulo abdominali ^y coniunctum, quo vteri defensus vterior impediatur, esse pernecessarium. Hoc enim efficitur, vt morbus, priusquam inueterauerit, facilius leuari et causae occasionales ^z evitari queant.

Quod si mali plus est, auxilio inter initia neglecto, et partus vrget, parturientem in hoc situ collocari necessarium est. Illa resupina transuerso lecto collocanda est, sic, vt caput humile sit, coxae autem et pedes paullum eleuentur. Tum valens homo, sed non imperitus, a lateribus debet assistere, qui, in imo ventre manibus seu mantili

w. Ibid. 176.

x. Vid. HAGENS *Erläuterungen*, 44. 45.

y. Vid. OSIANDER'S *Abhandlung und Nachricht, welche vorzüglich Krankheiten der Frauenzimmer betreffen*. Tübingen 1787. BERNSTEIN

prakt. Handb. der Geburtshülfe 3 Band. S. 114.

z. Tales causae sunt e. g. omnes labores, qui, vt grauida se versus terram incuruet, postulant, e. g. terram fodere, secare gramen, metere fruges.

impositis, caute ac sensim, simulac dolores interpositi sunt, ventrem sursum eleuet atque premat, eumque doloribus praesentibus, eodem modo sustentet. Quo fit, vt fundus vteri maxiina parte propria grauitate in axin peluis depellatur, et orificium magis descendere atque facilius digito attingi possit. ^a Sed creberrime etiam occurrit, vt obliquitate correcta, vterus vel caput nouissime in alterum latus oblique se vergat, tunc praeter situm commodum, etsi nihil proficiat, vectem adhibere decet. Quibus omnibus frustra adhibitis, si nec partus insequi videtur, foetum, pedibus prehensis, ex artis lege educere conuenit. Quod si fieri debet, antea, ventre sursum versus thoracem compresso, coxae plus eleuandae sunt. ^b Hoc modo non solum vagina in rectam lineam cum vteri collo dirigitur, sed etiam medico plus spatii relinquitur, vt manum facile inferere, et foetum pedibus apprehensum educere possit.

§. II.

Proprium etiam situm desiderat quarta species, vbi vteri orificium ad os pubis spectat, fundus autem se ad os sacrum demittit. Raro haec obliquitas euenire solet. Sin vero accidit, ratio situs talis est. Foemina, si iam ante partum vitium cognoscitur, in lecto magis in latere et abdomine cubare debet, vt, progressu obliquitatis impedito, fundus vteri in axin peluis reponatur. Si autem parturienti haec obliquitas superaccedit, inter initia foemina prona, brachia in corpore aliquo firmiori nitens, dolores expectare debet, vt fundus vteri se versus anteriora vergat, et vterus in peluim recte intrare possit. Si hoc non succedit, foemina in genua prouoluta, cubitis

Ii 3

inixa

a. DELEURYE in angeführten Buche.

b. In omni partu difficili, vbi versione vtendum est, probe cognitum habeamus, quo situ foemina sit collocanda. Nec enim semper idem situs

ad pedesprehendendos idoneus est, sed pro rebus instantibus variat, e. g. si vterus oblique situs est, iis situs generibus vtimur, quae in hoc libello descripsi.

inixa, lecto transuerso collocanda est, deinde medicus manum inter ossa pubis et uterum iuferens, posteriorem vecte quasi in axin reducere debet. Quo facto, partus naturae relinqui potest.

§. 12.

Hactenus de vteri obliquitatibus, in quibus situs commodus plurimum ad iuuandum possit, differuimus. Nunc vero ad *retroversionem vteri* transire lubet. In hac est periculum maius, cum soleat pessimis symptomatibus coniuncta esse, et difficilius auxilium. Hinc ab initio succurrendum est, ne maiori periculo locus sit. Vt plurimum oritur inter secundum quintumque mensem, verisimiliter ex praegressa obliquitate vteri, cum pelui ampla et promontorio longe eminente coniuncta. Quod malum haecce signa comitari solent. Medicus indicem digitum in vaginam aut in intestinum rectum demittens tumorem inter vaginam et intestinum rectum sentit, orificium vteri super ossa pubis sic descendit, vt difficulter aut non plane tangi possit, vrina difficulter aut nulla plane redditur, etsi paulatim destillat, turbida rubraque est, et subsistentiam habet, dysuria et tenesmus vrgeat, aluus obstructa est, et circa lumbos dolor intus sentitur. His procidentia vaginae accedit, intentio infimi ventris, defectus appetitus, vomitus, febris atque conuulsiones, extremas partes frigescent, et facile oritur abortus.^d Inter initia, dum leue est,

c. I. MELITSCH in STARKS *Archiv für Geburtsh.* B. II. St. II. S. 136. contendit retroversionem tantum magnum gradum obliquitatis vteri esse, a qua signis iam adnumerandis facile discerni potest.

d. Etsi retroversionem vteri iam iam veteribus, HIPPOCRATI (Vid. GRVNER'S *Bi-*

bliothek der alten Aerzte, 2 Th. p. 293. §. 317.) PHILVME-NO (vid. GRVNER'S *Almanach für Aerzte und Nichtärzte* 1787. p. 73.) et AETIO (qui plane de hac in suo lib. de remed. cap. 77. differuit) cognitam fuisse negari non potest; tamen per multa secula medici huius mali nullam mentionem fecerunt,

est, nihil, nisi situs lateralis et quies, causis occasionalibus vna remotis, necessaria sunt. Si vero malum increvit, serius auxilio adhibito, foeminam in genua et cubitos prouolutam, reductisque cruribus, super lectum transversum collocari oportet. Quo fit, ut, medicus digitos in vulvam vsque ad orificium vteri inferens, caute deorsum adtrahere et in peluim dirigere possit. Quo facto, foeminam, ne retrouersio nouissime incidat, in lecto nunquam non in vnum alterumue latus aut in abdomen cubare atque quiescere oportet. Quod si grauida obseruat, tum fundus vteri super promontorium descendit, a redeunte malo tuta in fine grauiditatis partum feliciter absolueri potest. Reliquam curationem, quae in maius crescenti malo adhibenda est, hic non lubet pertractare. Scripta supra nominata conferri possunt.

§. 13.

Nunc de eo mihi differendum est, quantum, capite oblique posito, situs bonus proficit. Si capitis axis longitudinalis cum axi peluis et vteri minus conuenit, caput obliquo situ esse dicitur. Cuius obliquitatis species sunt in vtero obliquo. Primariae sunt:

- a. Obliquitas in partem anteriorem.
- b. In partem posteriorem,

Ii 4

c. In

runt, donec IGN. WLTZCK (Diff. de vtero retroflexo, morbo grauidis perniciosissimo, Prag 1777.) et HUNTER (*Med. und chirurg. Bemerkungen und Heilmethoden* I B. Leipz. 1784. S. 106.) hoc malum denuo docuerunt. Deinde plures observationes memoriae proditae sunt, vid. *Medical Obs.* London, Vol. 6. *Edinb. med. Commentarien* 6 B. SAXTORF in *Collecian.* Hafn. 2. Band.

A. WALL. *Diss. de vter. grauid. retroflexione*, Hal. 1782. BAVMGARTEN *De vtero reflexo*: Argent. 1785. Omnium optime ac plenissime de hoc morbo egerunt FR. IAHN de vtero retrouerso, Ienae 1787. et IO. MELITSCH *Abb. von der sogenannten Umbiegung der Gebärmutter*, Prag 1790. praeter hos etiam GE. IVST. DE THARDING *Comm. de vtero inuerso*, Rostoch. 1788.

c. In latus dextrum et

d. In latus sinistrum.

Quibus omnibus haec signa communia sunt.

1. Orificium vteri, doloribus accedentibus, minus extenditur, et tardius aperitur.
2. Vesica maior et laxior propendet, mature disrumpitur, ^e et liquor amnii profluit. ^f
3. Caput ossibus inhaerens difficilius attingitur, et in apertura superiori spatium vacuum relinquitur.
4. Tumor capitis minus acuminatus et rotundus, magis latus et durus sentitur.

Quodsi vero situs capitis obliquus occurrit, nihil aliud faciendum est, quam ut caput in rectum situm reducere tentemus. Optime hoc situ commodo efficimus, i. e. si parturientem collocamus, quo caput spectat, ^g eodem modo, quem superius situm vteri obliquum tractans docui. Qua ratione non raro caput in peluim descendit, et partus prospere succedit.

§. 14.

Eandem rationem nos sequi oportet, si caput inique situs est, i. e. si axis capitis longitudinalis cum minori diametro peluis minus conueniat. ^h Tunc ad quatuor species respiciamus necesse est.

1. Frons ab osse pubis retinetur, mentum vero ad os sacrum vertitur. ⁱ
2. Frons ab osse sacro retinetur, mentum vero ad ossa pubis vergit. ^k
- 3 et 4. Frons vni vel alteri ossi pubis innitens, mentum vero in symphyssi sacroiliaca haeret.

Quodsi prima, tertia et quarta species accedit, ille situs his congruit, ut parturiens in eodem latere, coxis paul-

e. HINZE *in angeflibrytem*
Buche, 96. B.

f. PLENK 309.

g. *Ibidem* 310.

h. STEIN im 2 Th. 121.
§. 446.

i. ROEDERER *Elem.* 224.
§. 446.

k. *Ibidem* 225. §. 525.

paullum elevatis,¹ cubet, quo frons maxime inhæret, vnaqueque medicus manum inducens, caput dextre in peluim deprimat. Si vero frons ab osse sacro retinetur, et mentum ad ossa pubis respicit, tunc hoc auxilio opus est, vt frons ab osse sacro recte soluta in diametrum obliquam dirigatur. Quod vt prospere cedat, multum praestat situs commodus. Parturiens igitur in abdomine collocanda est, sic, vt magis in eam partem sita sit, quo faciem vertere studemus. Quo facto, sponte descendit caput.

§. 15.

Quodsi vero facies in transversum^m posita est, ita, vt frons ad vnum os ilii vergat, mentum ad alterum, eadem praecepta, quae ratione situs §. 16. sunt praescripta, adhibenda sunt, sic, vt foemina hoc latere, quo frons sistitur, cubet, et frons secundum artis regulas in axin reducatur. Superest, vt moneam, omnia dicta de situ in partu praeternaturali ex iniquo et transverso capitis situ tantum sub initio partus, prius quam caput in peluim alte descendit et cuneatur, cum utilitate esse adhibenda.

§. 16.

Capitis iniqui ratione iam iam exposita, alia restant adhuc, vbi situs magni momenti est. Si quae grauidae *uteri procidentia* laborant, ab initio statim, vbi prolapsus adhuc incompletus est, in lecto transverso, clunibus et thorace in sublime elatis, ad musculos abdominis relaxandos collocandae sunt. Hac via uterus reponitur, orificium uteri aperitur, et partus feliciter absoluitur. Si vero prolapsus completus subest, et uterus extra vaginam propendet, nec reponi potest, foeminam nec in grauiditate, neque sub partu instanti ambulare vel sedili insidere, sed magis in plano et quidem resupino corpore decumbere condu-

Ii 5

cit.

1. Quo fit, vt foetus magis versus fundum uteri recidat, manus eo facilius inferi et ca-

put solui possit. PLENK 321. m. vid. STEIN II. Th. 122 §. 448.

cit. Quo fit, ut uterus, et vagina nullum angulum faciant, uterus ossibus pubis non inhaerescat, et partus profpere succedat.

Quibus prolapsus vaginae imminet, eas nec sedere, nec ambulare utile est. Haemorrhagiis uteri et haemoptysi obnoxiae, imbecilles et claudicantes, primis ad partum doloribus incipientibus, in lecto decumbant, gibbae, asthmaticae, hydropicae et plethoricae erectiori positurae sint, et in iis, quarum vaginae parietes ulceribus obsitae sunt, multum interest, foetusne eam partem, ubi ulcera inveniuntur, delabendo attingat, nec ne. Si aliquod saltem lenimen effici posse speres, foeminam in contrariam partem alterique oppositam decumbere oportet.ⁿ

Denique, foetu expulso, natura post aliquam quietem partum ex toto secundinam excutiendo absoluere studet. Quotiescunque vero natura per id temporis siluit, et placentae onere puerpera mox libera esse cupit, secundinam accommodate solvere medici est.

Quod ut facilius efficiatur, foeminam resupinam collocare necessarium est, ut fundus uteri, post foetum editum semper versus ossa pubis vergens et angulum acutum cum vagina faciens, in axin pelvis reducatur, et obstetricans secundinam uteri parieti interno adhaerentem solvens, ad axis uteri et vaginae directionem explicare possit. Hoc neglecto, extractio placentae solutae angulo magis acuto, resistantia funiculi umbilicalis attritu sub ossibus pubis aucta, difficilior redditur, unde maiores saepissime difficultates, quam in foetu edendo oriuntur.^o

n. Vid. SIEBOLD Comment. de sedilibus p. 47. §. 51.

o. Vid. HINZE in *angesübrentens Buche* II. Th. 10. 13.

XXXVII.

D. CAROL. GOTTLIEB MYLII

DISSERTATIO

DE

SIGNIS FOETVS VIVI AC
MORTVI.

IENAE, 1789.

P R O O E M I V M.

In praxi obstetricia haud raro accidit, tum propter pelvis aliarumque partus viarum insuperabilem angustiam, tum ob praemagnam infantis molem situmque peruersum, ut nullo alio modo expediri possit partus negotium, nisi per sectionem caesaream, aut diuisionem sychondroscos ossium pubis, in ipsa matre instituentiam, vel per instrumentorum scindentium et acutorum admotionem, quibus praeuium infantis caput aperire aut totum foetus corpusculum discindere dira necessitas iubet. In hisce vero casibus ante omnia sollicitè inquirendum est, num foetus uiuus sit, vel mortuus? Quis enim tam inhumanus esset, ut letiferam manum iniiceret infanti uiuo? Quis matrem in vitae discrimen iuduceret, vnice ut foetum, cui vita nulla esset, illaesum protraxisse gloriaretur?

Quae autem cum ita sint, bene cognita et perspecta habere debemus illa signa, ex quibus infantis, utero adhuc contenti, vita aequè ac mors diiudicari possit. Inter haec ipsa uero signa, in obstetriciis libris exposita, sunt, quae pro indubitatis haberi possunt, sunt, quae minus tuta esse videntur, quae omnia ut a se inuicem rite dignoscamus opus est, ne in re grauissima decipiamur. Difficillimum uero est iudicium de morte infantis, qui adhuc in utero materno latet. Si enim pleraque mortis signa, ut omnes in arte nostra Magistri, iique peritissimi, vno ore adfirmant, dubia sunt et fallacia, etiamsi totam exanimi corporis superficiem oculis manibusque examinare possis; si hac in re omni circumspectione ac sollertia omnino opus est: quanta, quaeso, adhibenda erit cautio et diligentia in eiusmodi casibus, in quibus nec oculis foetum cernere, nec nisi particulam corpusculi digitis explorare licet? Attamen, cum ex iusta istorum signorum cognitione et indagatione obstetricantis medici consilium in re tam ardua et ancipiti pendeat; cum etiam in casibus infanticidii dubiis in eo saepissime cardo rei vertatur, num
in-

infans, ante partum iam demortuus, plane exanimus natus fuerit? omne studium, pro virium mearum tenuitate, adhibui, ut ea in animum imprimerem, et literis consignarem, quae ad hanc rem facere videbantur.

Sic mihi enata est commentatiuncula, quam proprio vsui prius destinata, nunc speciminis inauguralis loco publice proferre, et pro consequendo Doctoris Medicinae gradu, quem ambio, e cathedra defendere mecum constitui. Hanc vero si lectores nec plane absolutam, nec styli elegantia ornatam inuenerint, iuuenis in scribendo nondum exercitati tentamen esse meminerint, quod nondum protulisset, nisi legibus academicis et cognatorum voluntati obtemperandum fuisset.

DE SIGNIS FOETVS VIVI AC MORTVI.

SECTIO PRIMA.

De signis ante partum.

§. 1.

Quum inter haec signa alia sint, quae vitam, alia quae mortem foetus indicent, seorsim ea exponenda esse videntur. In genere autem notandum est, ista, quae vitam produnt, magis in sensus cadere, ideoque minus obnoxia esse fallaciae, quam illa, quae mortem foetus comitari solent, etsi tamen et illa, si ad singula tantummodo spectes, non ab omni errore immunia sint. Qua de re autem opus est, ut plura horum signorum ante colligere studeas, quam de vita aut morte foetus aliquid decernere aut pronunciare tibi sumas.

§. 2.

Praecipuum signum vitae, et quod cauta sub exploratione fallere medicum nequit, motus infantis est. Hunc optime senties, si manum frigidiusculam matutino inprimis tempore nudo et relaxato abdomini foeminae, in lecto supine decumbentis, inter umbilicum et peluim, tum in media parte, tum ad latera, lente adprimis. Illud
vero

vero signum ante quintum grauiditatis mensem locum non habere constat, quo nimirum tempore primi embryonis motus sese manifestare incipiunt. Fit quidem interdum, vt paullo ante medium grauiditatis terminum ipsa mater embryonis motus in vtero percipiat, sed caue huic sensui fidem semper tribuas; fuerunt enim exempla, quae probarent, mulierculas, prolis desiderio flagrantes, spasmodis intestinorum et flatibus adeo deceptas fuisse, vt sibi aliisque persuaderent, se embryonis motus percepisse, cum ne grauidae quidem essent. Motus autem infantis, si validus est, sub finem gestationis non manibus abdomini impositis tantummodo tangitur, sed et oculis distincte cerni potest, quippe qui abdominis musculos et integumenta cum vteri parietibus ita eleuat, ac si hasce partes disrumpere vellet.

§. 3.

Alterum vitae foetus signum ab vteri mammariumque incremento desumitur. Foetus enim, si viuus est, per continuum sanguinis adfluxum increfcit, simulque augeatur volumen oui et ipsa moles vteri. Hoc autem incrementum cum maiori abdominis expansione coniunctum est. Itaque, si a mense ad mensem abdominis tumorem augeri et altius eleuari animaduertimus, si quoque in ipso orificio vteri eas mutationes fieri per iteratam explorationem discimus, quae increfcente grauiditate accidere debent, de vita foetus nulla fere dubitatio locum habet. Hisce mutationibus si iungitur auctum mammiarum volumen, ex maiori sanguinis ad hasce partes, quibus singularis cum vtero consensus intercedit, adfluxu exortum; si mammae replentur humore prius lymphatico, dein lacteo, si denique lacteus ille humor guttatim e papillis effluit: de vita foetus omnino certus esse poteris.

§. 4.

Tertium signum, ex quo ad vitam infantis concludere licet, a symptomatum, quae mortem illius comitari solent, defectu desumi potest. Hoc, si prioribus iungitur,

tur, nouam tibi adferet certitudinem, si in concursu eorum signorum, de quibus iam sermo fuit, dubium adhuc superesse posset.

§. 5.

Mortem vero embryonis concludimus, tum ex absentia indiciorum, quae vitam ipsius patefaciunt, tum ex peculiaribus symptomatibus. Si ergo, quos distincte perceperat mater aut ipse medicus obstetricius, infantis motus penitus cessarunt, omnino habes, cur de vita embryonis dubites. Caue vero, e solo motus defectu iudices. Foetus enim, si languet, aut si maiori liquoris amnii copia circumdatur, aut si, adpropinquante iam partu, depactus in pelui capite deorsum pendulo tenetur; per aliquod tempus vel plane quiescit, vel debiles motus exserit, ita, ut neque mater neque admota medici explorantis manus illos sentire possit.

§. 6.

Certius signum de uteri mammarumque decremento desumitur. Ut enim, viuo embryone, uteri moles continuo augetur, et abdominis mammarumque volumen sensim increfcit, sic e contratio post mortem foetus luculento modo hae ipsae partes decrefcunt. Mammae igitur, quae turgidae fuerant, laxae dependent, humoremque suum serosum et lacteum copiose stillant, vel, si mammae colabuntur sine tali effluxu, sequitur plerumque diarrhoea, aut vrina copiosa, aut fluor albus, rel. Abdominis expansio quoque minuitur, adeo, ut retrahatur umbilicus, relaxentur ilia, imo interdum oriantur rugae vel plicae in integumentis. Ex subitaneo uteri partiumque adiacentium flacciditate quoque fit, ut uteri pondus situm abdominis sequatur, et ex altero latere in alterum delabatur, si grauida huc vel illuc voluitur. Ea ex causa etiam accidere solet, ut a pressione uteri versus intestinum rectum et vesicam urinariam aut vrethram oriatur obstructio alui, aut tenesmus, et vrinae incontinentia aut impeditus effluxus; vel, si uterus magis in peluim delabatur et versus latera premit, oriri solet paralysis pedum, dolor in lumbis, rel.

§. 7.

§. 7.

Hiscæ signis noua fides accedit, si causa praegressa est, quae mortem embryonis producere valet. Ad hasce causas referuntur eae, ex quibus abortus plerumque oriri solet, v. c. vis externa abdomini illata, lapsus grauidae, affectus animi vehementior, qualis est terror, ingens tristitia etc. Licet enim ex hisce causis plerumque statim oriatur abortus, fit tamen nonnumquam, vt foetus, etsi moriatur, per aliquod tempus in vtero remaneat, imo, si consuetus gestationis terminus non longe abest, ad ipsum hunc terminum vsque retineatur, tandemque sueto modo prodeat. Patet hoc ex illis casibus, in quibus nati fuerunt sub finem noni mensis foetus mortui, qui ratione ponderis, proportionis, habitusque corporis pro praematuris habendi erant.

§. 8.

Quodsi e vehementiori eiusmodi causa mors infantis oritur, adesse solent nonnulla symptomata, e quibus illam haud improbabili coniectura suspicari licet. Huc referas frigus et febrilem horrorem, quem mater sentit, aut vehementissimos et conuulsiuos infantis agonizantis motus: quos si immediate sequuntur illa signa, de quibus supra mentionem fecimus, de morte foetus nulla prorsus dubitatio superest.

§. 9.

Non plane reiicienda, sed caute tamen admittenda et in subsidium tantummodo vocanda sunt illa signa, quibus veteres scriptores cum diuino salutaris artis parente, HIPPOCRATE, foetus mortem indicari sibi persuaserunt. Talia sunt, labia liuida, aures albae, summus nasus albus, oculorum liuor et retractio, aurium tinnitus, adpetitus prostratio, nausea, capitis dolor, animi deliquia etc. Non solum enim saepissime deficient haec symptomata, etsi foetus mortuus sit, sed adsunt interdum ex aliis causis, licet foetus viuus vegetusque sit. Cave igitur eiusmodi signis incertioribus fidem tribuas, nisi quoque adsint alia, quibus tutius iuncti possis. Quae de putredine foetus deducuntur symptomata vix admitterem, quia putredo non ori-

tur, nisi aeris accessu, qui tamen velamentorum et liquoris amnii ope arcetur; si vero ruptis iniolucris aquae iam effluerunt, foetus per abortum expellitur. Ipsa sic dicta lithopaedia id probant; in his enim foetus per plures annos sine vlllo putredinis indicio vtero gestati fuerunt.

SECTIO SECVNDA.

De signis sub partu.

§. 10.

De hisce signis, quorum adcurata cognitio medico obstetricio quam maxime necessaria est, in genere notandum esse videtur, ea magnis difficultatibus premi, ideoque in his imprimis opus esse, vt omni, qua potes, circumspectione ante utaris, quam de morte foetus persuasum te habeas.

§. 11.

Omnium autem signorum certissimum sane est putredo, quam ex foetore e genitalibus erumpente, ex effluente putrido liquamine, e secedente foetus epidermide, et ex dissolutis et liuidis eius carnibus statim dignosces. Etsi autem putredo facillima sit cognitu, tamen et in illius diiudicatione cautus esse debes. Odor enim nauseosus fortassis ab immunditie parturientis oriri potest, quam igitur sollicite examinare debes. Putridum liquamen e genitalibus profluens bene distinguendum est a meconio, quod crassum et viridi colore praeditum est, atque odore plerumque caret. Epidermis si a parte praeuia, e. gr. a brachio prolapso, secessit, putredinem non indicat, nisi per leuissimam contrectationem separetur; fieri enim potest, vt epidermide careat praeuia pars viui foetus, si violenta tractione vim perpeffa fuerit. Ita quoque liuidus et subniger color atque molities partis e genitalibus dependentis et quasi strangulatae putredinem non probat, nisi reliqua mortis indicia adsint. Memorabiles eiusmodi casus refert ill. WRISBERGIVS,^a ex quibus patet, capillorum et epidermidis secessum, aequè ac

^a In programmate *de signis viui foetus et mortui*. Götting. 1780.

prolapsae partis tumorem et flacciditatem, adesse posse, licet foetus viuis sit, si nimirum violentis manuum contractationibus vis ipsi illata fuerit. Denique etiam caloris naturalis defectus in eiusmodi parte propendente non semper infantis mortem denotat; frigoris enim sensum in pede vel brachio, aeris accessui diutius exposito, percipies, etiam si vita non careat infans.

§. 12.

Aliud mortis signum, idque certissimum, a pulsus et caloris defectu in funiculo umbilicali desumitur. Occurrit illud imprimis, si funiculus e genitalibus propendet, vel si, alia parte praecua, manui in vterum patet aditus. Hoc igitur signum in quibusdam tantummodo casibus adesse, quisque facile perspiciet. Idem valet de linguae digitorumque manus et pedis immobilitate, et de pulsus in corde foetus absentia, si manum inferre potueris in vterum.

§. 13.

A tumoris absentia in capite diutius incuneato signum desumunt, cui equidem fidem denegare nolo. Caput enim viui foetus, fortiter in peluim angustam depressum, ab impedito refluxu sanguinis tumorem format ingentem, quem succedaneum caput vocant; si vero foetus mortuus est, nullus nec influxus nec refluxus sanguinis locum habet, ideoque formari nequit eiusmodi tumor. Tum quoque ex collapsu cerebri capitis moles quodammodo imminui solet, adeo, ut cranii ossa mobilia fiant, imo, si digitis contrectantur, stridoris sonum edant. Quamuis vero istius tumoris absentia mortem foetus indicet, tamen ex eius praesentia non semper de vita foetus persuasum te habeas, quia tumor potuit ante adfuisse, quam foetus a compressione vehementiori necaretur.

§. 14.

Incertius est signum, quod a motus defectu desumitur. Foetus enim, si in peluim fortiter a doloribus depressus est, praecipue, si caput per incuneationem in pelui defixum haeret, attonitus quasi est, et nullos motus edit, etsi viuis et ceteroquin vegetus sit. Quod si vero iam diu ante

partum nullos omnino motus nec alia vitae indicia ediderit, pro viuo equidem illum non haberem.

§. 15.

Paullo magis respiciendum esse puto ad meconii profluum, praesertim si illud cum liquore amnii intime mixtum esse deprehendimus. Notandum vero est, id, si nates praeuiaae sunt, nihil probare, quia abdominis compressioni, quae in hac infantis positura euitari nequit, sphincter ani cedit, adeo, ut partem excrementorum foetus egredi patiatur. Si autem, capite bene descendente, meconium profluit, foetum debilem aut morti proximum esse ea ex causa suspicari licet, quia in agone mortis, ob relaxationem sphincterum, scybala inuoluntarie effluere solent.

§. 16.

Praecipue vero in diiudicanda foetus vita vel morte ad ipsum tempus, quo partus durauit, respiciendum est. Si funiculus umbilicalis propendet, aut si collum praeuium est, ab impedito sanguinis circuitu paucis plerumque horis mors insequi solet. Si caput offertur, illudque summo incuneationis gradu per triginta horas in pelui detentum fuerit, de vita infantis desperarem; alia vero si pars praeuia esset, mortem foetus nondum pro certo haberem. Cum vero in obseruatorum scriptis varia exempla legantur, foetus post diuturnos labores debiles quidem, sed tamen viuos, natos fuisse, sola partus duratione equidem non inniterer, sed e plurium signorum combinatione iudicium facerem.

§. 17.

Quod denique ad vitae foetus sub partu cognitionem spectat, ex absentia signorum mortis illam potissimum deducendam esse equidem mihi persuadeo. Respicerem quoque ad vitae ante partum indicia, de quibus in prima sectione commentationis nostrae sermo fuit. Fontanellae pulsui, quem nonnulli pro certo vitae foetus signo habent, fidem ego non tribuerem, quippe qui non in capite infantis, sed in digito explorante fortiter adpresso percipitur.

XXXVIII.

D. CHRIST. FRIDER. ANGERMANN

PRAESIDE

D. ERNEST. GOTTLOB BOSE

DISSERTATIO

DE

CONATVVM PARIENDI RE-
GIMINE.

L I P S I A E , 1 7 5 6 .

§. I.

De uteri motu in genere.

Variae sunt, et admirabiles omnino actiones, quas miraculum illud naturae, vterus, SWAMMERDAMIO recte omnino ita appellatus, ^a in diuersos fines exercet. Non enim tantum domesticis foeminae vtilitatibus ac necessitatibus illud organon prospicit, et muliebri corpus, ex quo pubescere incepit, a sanguinis, qui illi copiosior est, luxuria, sub determinatis periodis, liberat, et sanitatem muliebrem hac fluxione seruat, amissamque restituit; sed reipublicae etiam famulatur, eidemque, in numero ciuium subinde aucto, perennitatem procurat. Siue igitur ad vasorum, qualia, vacua matrice, esse solent, ordinem, formam, numerum, siue ad eorundem, sub graviditatis statu, insignem amplitudinem, atque ad singulares prorsus circuli humorum leges, quibus illi ad foetum eunt, inuicemque reuertuntur, animum aduertat, siue minimum hominem, qualis in ipso ouulo muliebri delineatus, omnique sua specie adumbratus est, tecum consideres, eiusque celerrimum ex minimo stamine incrementum et vitae eius rationem pensites; vbique sane, quod animum in admirationem abripere possit, es inuenturus. Neutiquam autem imo loco illud argumentum poni debet, quod circa matricis, siue vacuae siue plenae, motum versatur, quo illa, suis viribus, tam illis communibus, atque a totius corporis fabrica dependentibus, quam illis sibi propriis, in vteri ipsius textura quaerendis, in sua contenta agit, et ab iisdem inuicem agitur. Namque hydraulicas leges in quibusdam eius mutationibus praeualere conspiciamus, quando foeminae, etiamsi sanae, non tamen sine aliquo conatu sensum tranquillitatis haud parum laeden-

Kk 4

te,

a. IOANNIS SWAMMER- siue vteri muliebris fabrica.
DAMII miraculum naturae, Lugd. Bat. 1672. 4.

te,^b sanguinem, nouis subiude ordinatisque accessionibus, deiciunt, id quod determinatae arteriarum uterinarum tensioni a FREINDIO tribuitur.^c In aliis uteri actionibus motus muscularis praeualet, quando illud organon a suis contentis sese superari atque exporrigi ampliari-que finit, ast iterum sua contenta, siue illa secundum naturam, siue praeter eandem insunt, superat, eaque, sub vera falsaue grauiditate, exprimit, *quam actionem conatus pariendi et dolores ad partum* appellare mos est. Etiam si autem hac de re nemo grauissimorum artis obstetriciae Autorum forte sit, quin, accuratissime sibi agendum esse, fuerit arbitratus, proinde, quando nunc super eadem aliquid, experimenti academici causa conscripturus sum, nihil noui me allaturum esse, facile praeuideam; tanta tamen doctrinae illius mihi visa est dignitas, tantaque momentorum physicorum, quae circa motum uteri sua contenta propellentis obueniunt, est excellentia, tanta quoque illius contractionis a spasmo naturali inductae, in errorem matri foetuique exitialem, est procliuitas, ut, post largas aliorum messes, mihi aliquod rerum dicendarum spicilegium superesse posse, fuerim arbitratus.

§. 2.

De musculari uteri fabrica.

Quaecunque caua corporis suis contentis cedunt, suaque vi in illa iterum agunt, *musculi caui*, veluti de corde,
de

b. Dolores haud raro satis graues fluxum menstruum comitantur, quod et experientia confirmat, et HIPPOCRATES, vel quicumque illius libri Autor est, in *I. de morbis mulierum Libro*, annotauit.

c. Vniuersa columna sanguinis, ab aortae descendens truncus ad uterum protensa, uterina vasa a latere, idque perpendiculariter comprimit atque distendit. IOANNES FREIND Emmenol. cap. 5. Mutatam uteri, sub fluxu menstruorum, figuram, eiusque, cum illi cessauerunt, restitutionem in pristinam, postquam lateralia vasa sanguine sese depleuerunt, docet Illustris HAL- LERVS, de Menstruis Text. 665. p. 37. Voce *exit*.

de ventriculo, de vesicis, de tubo alimentoso in scholis ita proponitur, dici assueverunt: Qua de re BOERHAAVIUS quoque matricem musculum cauum appellat.^d Respondent enim omnia, quae in musculo sunt: Laxa fibrarum motricium, quae suis liquidis transitum liberaliorem per contextum cellulosum interspersum concedunt, adest series, seu venter musculi: Hic, in fundo vteri, tota scilicet organi mole foris et intus considerata, ponendus est, utpote in qua, series adsunt filorum elasticorum, mira arte inter se complicatorum et circum circa conuolutorum, variisque stratis ordinatorum, paulo distantiores ab inuicem, siquidem contextum cellulosum aliquem illis intercedere, etiam in compactissima matrice virginis, conspiciamus. Ast quo propius istae fibrae ad collum et ostium huius caui accedunt, eo pressius ad se ponuntur, suntque ad aperturam matricis^e compactissimae, proinde, ostium illud musculi sui tendinem dici, nihil impedit, siquidem in illud totius musculi caui vis conspirat, atque eius actio est varia: sperma virile fugit^f illo concepto, clauditur nouae feminis accessioni porro haud peruium, nec liquida tunc cum semel clausum est, nisi per morbum, emittens,^g

Kk 5

nam-

d. Vterum musculum cauum appellat BOERHAAVIUS Instit. Med. §. 675. §. 88. §. 187. De structura musculari vteri legantur MORGAGNI Aduers. anat. animadv. 26. Vterum musculum cauum diserte appellat SANTORINVS, Observ. Anatom. cap. II. §. 10. Conf. Illust. HALLERVS Tom. V. Text. 664. not. 4.

e. Fibrae vteri maxime sunt compactae, eoque magis, quo longius a fundo distant, ita ut ratione habita diuersarum vteri partium laxissime cohaereant

in fundo, arctius stipatae sint in corpore, stipatissimae in orificio, atque cartilagini fere aemulae, IOH. GEORG. ROEDERER Elementa artis obstetriciae. Goetting. 1753. 8. p. 9.

f. Hanc ob rem, quod vterus sperma virile concupiscere videatur. PLATO in *Timaeo suo*, eundem ζῶον ἐπιθυμητικὸν τῆς παιδοποιίας, animal prolificationis cupidum appellauit.

g. Quaecunque vtero gestant, illis osculum vterorum clausum est,

namque nisi eius resistentia a motu totius uteri excedente superata fuerit, non aperitur, sed ad sui contractionem valide nititur, ^h utpote in quo virium totius uteri fit collectio. ⁱ Etiam si autem in vacua etiam matrice muscularis ista fabrica sese clare ostendat, longe tamen clarior apparet in eadem, cum plena est, vel foetum suum paulo ante emisit. Tunc enim fibrae elasticae, quae, sub vacuitatis tempore, in sese contractae fuerant, sub isthac sua expansione sese longe exponunt manifestius, nec tantum illae orbiculares, quae fundum circumscribunt, atque illae, quae pressioribus ductibus ostium ambiunt, sed etiam aliqui singulares orbiculi ostendi possunt, qui, circa tubae fallopianae aut oviductus insercionem, conspiciuntur, et illius organi motum, sub descensu ouuli, haud dubitanter iuuant: Praeterea etiam, sub interna matricis superficie singularem fibrarum orbicularium ordinem vidit RYVSCHIVS, *et muscolum nouum in fundo uteri a se repperit* appellauit, eique singulares in expellenda placenta facultates attribuit, cuius inuenti veritatem aut falsitatem graues Viri in vtramque partem ventilauerunt. ^k Praeterquam

est, HIPPOCRAT. Aph. Sect. V. aph. 51. Consentiant REALDYS COLVMBVS, *de re anatomica* Lib. 12. p. 454. HARVAEVS *de Generatione Animalium* addit. *de partu* p. 543. VALISNIERIVS *Della Generatione* part. 2. c. 17. MORGAGNIVS osculum viscido glutine ex vesiculis extantioribus stilante adunatum scribit. Aduers. anat. Tab. 3. litt. LL.

^h Osculum uteri, siue motu elastico, siue vera actione musculari, ad strictionem sui ipsius inclinatur, et non nisi violenter dilatatur, ita quidem, ut matrem obstetricantis saepe stran-

gulet, quod obseruauit *Beatus Vir*, qui magna omnium afflictione nuper e viuis excessit, D. IOANNES VALENTIN HARTRAMFFT in sua dissertatione de non differenda secundinarum extractione, Lips. 1735. Huius osculi fibras motrices describunt MORGAGNIVS Aduers. anat. 4. p. 47. SANTORINVS obseruat. anat. cap. II. §. 10.

ⁱ Substantia matricis in collo neruea apparet et albicantior existit GRAAF de organis mulierum c. §1. p. 129.

^k FREDERICVS RYVSCHIVS Aduers. Decad. II. Obs.

autem, quod fibrae orbiculares substantiam vteri conficiunt, illis quoque intertextas habemus longitudinales, quibus id officii datum est, vt per axin suae longitudinis a fundo ad ostium protendantur, et inuicem in sese recurrant.

§. 3.

De motu vteri elastico.

Fibrae vitali spirituum suorum plenitudine gaudentes, illoque turgidae et praeterea in mutuam suorum elementorum adhaesionem nitentes, excessum suae substantiae habentes, in maius spatium dilatabiles, a vi distendente se superari passae, erga illam, sub statu violentiae, renitentes, et ad quietem subinde vergentes, dicuntur *elasticae*: Eadem quoque fibrarum vterinarum est indoles: Namque et illae orbiculares, vbi extensae fuerunt, omnisque substantia earum, cum sub ipsa extensione penitus exhausta fuit, ad axin suae diametri reuerti properant, et illae longitudinales, eadem de causa, ad axin suae longitudinis coire gestiunt, vterusque propterea, quam minimum quoque illud est, quod in eius cavitare continetur, in perpetuo erga sua contenta nisu consistit, id quod quoque in causa est, quod adeo frequenter abortus fiant, frequentiores futuri, nisi fibrae orbiculares circa ostium flexae, et illarum, quae circa fundum sunt, antagonistae, elateris istius vim frangerent: Certe fibrarum istarum directio et crispatura et iudicanda exin elasticitas haud difficulter ex ipsis vasis vterinis, eorundemque figura spirali aestimari potest, quae quando intuemur, clare intelligimus, illis vim

X. p. 30. In tractatu anatomico de musculo in fundo vteri obseruato Amstelodami. Anno MDCCXXVI. Fauet sententiae, de musculo in fundo vteri, cuius actione placenta excutitur, immortalis memoriae *Vir IOANNES ZACHARIAS PLATNERVS*, qui hanc

Academiam ante paucos annos consiliis et doctrina medica plurimum adiunxit, magnamque illi celebritatem affert, *Instit. Chirurg. rationalis tum medicae tum manualis* p. 1031. Contradicit *HARTRAMFFTIUS* loco adducto.

vim inesse sese in se ipsa, cum ante in longitudinem diducta fuissent, iterum contrahendi, id quod non potest non eodem modo in fibris esse, utpote quarum directio vasis suis in omnium organorum fabrica par esse inuenitur. Exinde est, quod cordis vasorum, ventriculi vasorum, eadem sit, quam quae fibrarum, directio; namque in dilatabili quouis viscere adesse oportet excessum substantiae, quae in expansionem organi possit impendi. Atque illud omnino quoque ita esse in vteri fabrica, cognoscimus, namque tam arteriae illae, quibus spermaticis nomen est, quaeque ex aortae trunco, super ouaria et oviductus partim etiam in vteri fundum feruntur, quam illae vterinae, quae ab hypogastricis seu iliaticis internis in vteri substantiam, pro vteri vacui volumine magnae et copiosae, feruntur, cinnorum ritu in se conuoluuntur, sub statu autem graviditatis, aut morbosae plenitudinis exporriguntur, et, quamprimum causa distendens ablata est, ad pristinam contractionem reuertuntur, id quod similiter a fibris motricibus vteri eodem modo dispositis non potest non effici. Hic motus plus mechanicus quam vitalis est, namque non tantum in viuis sed et in mortuis adesse deprehenditur.¹

§. 4.

De motu vteri vitali.

Quodsi autem vna ad nerueam fibrarum vteri proficiam attendimus, et nobiscum perpendimus, quanta sit neruorum copia, qui partim a finientibus neruis intercostalibus in plexum hypogastricum exeuntibus, partim a plexu renali et neruis lumbaribus ac ossis sacri, speciatim illis ischiadicis, spissa caterua oriuntur et in singulas vteri fibras absumentur, et maximam proinde liquidi neruei vim secum adducunt, non possum sane non illum quoque vteri motum nominare, qui, respectu sui motoris, vitalis dicitur, cum scilicet fibrae musculares pro sua fabrica, a

1. Fibrae vteri multo elatere adhuc superstite. ROEDERER pollent, post mortem etiam l. c. p. 19.

principio vitali ad certos fines destinantur et ad illos assequendos vario modo agitantur. Hoc ita sese habere; et motum vteri vitalem illi mechanico et clasico immixtum esse, per varia argumenta comprobare licet, siquidem indubitata spirituum in fibris muscularibus vteri praesentia istum motum vitalem necessarium facit, et consensus matricis cum aliis organis hanc rem confirmat; quod si enim organa, quae cum vtero in aliqua neruorum communione sunt, ab eiusdem pathematibus motus suos vitales auctiores habent, dubium superest nullum, et protopathicos istos vteri motus, qui sympatheticos excitant, vitales esse debere. Id quod fieri cum intelligerent veteres, animal vterum esse, quod passim per corpus muliebri circumuagaretur, fuerunt arbitrati.^m Nollem tamen sapientioribus inter veteres medicos istam opinionem tribuere, quos, cum de motu vteri per corpus verba faciunt, de spasms ex vtero ad alia organa transuectis egisse, facile licet arbitrari.ⁿ Deinde et illud argumento est, vitales vteri motus

m. PLATO loc. cit. in TIMAEO: vterus scribit indignabundus passim per corpus fertur et spiritus praecludit, nec respirare sinit, in alias quoque calamitates multas inducit extremas, et multos alios morbos efficit.

n. De motu vteri erga varia foeminae viscera multa legas apud HIPPOCRATEM de Morbis Mulierum Libr. I. Cum mulieri vteri ad stomachum, qui nervosus est, irruunt: Vteri ad coxas allapsi dolores exhibent: si ad caput conuersi fuerint: si ad crura et pedes conuersi fuerint vteri: si ad cor progressi vteri suffocent: si vteri ad viscera progressi strangulauerint: si

vteri ad sedem conuersi fuerint et secessum fieri impediuerint: quem vteri lapsum ad varia viscera verum matricis motum localem esse tam parum arbitratus est Vetus HIPPOCRATES, quam recens HIPPOCRATES, BOERHAAVIUS, hoc ita fieri censuit Aphor. de cognoscendis et curandis morbis, §. 1329. de lochiis suppressis agens: Vnde infinita et pessimae indolis symptomata, pro vt in hoc illudue viscus rapiuntur: Hinc phrenitides, pleuritides, peripneumoniae, anginae, paraphrenitides, mammarum inflammatio, peior hepatis, ventriculi, omenti, mesenterii, lienis, renum, intestino.

motus esse, cum et augeri et inquietare, igitur ad aliquius principii, certos fines intendentis, instinctum compelli, videantur.

§. 5.

Conatus pariendi definitio.

Quae cum ita sese habeant, sub diuerso vteri statu, vnum vel alterum motum vel mechanicum vel vitalem, licet ex toto ab inuicem separari illi nequeant, praeualere, putandum est. Namque motus elasticus non nisi sub summa fibrarum motricium extensione, cum omnis crispatura filorum deleta est, valide agere solus poterit, ideoque in partu foetus perfecti, qui nonum mensem vivendo intra vterum superauit, elaterem vteri agere, et magnam conatum pariendi partem absoluere, arbitror: At, vbi foemina ante consuetum terminum parit, cumque embryo vna cum aquis eundem circumfluentibus eoque non peruenit, quo matricis fibrae omnes penitus sint euolutae, poterit equidem elater adesse aliquis, at paruus, namque et semitensas chordas erga suam axin niti perspectum habeamus. Igitur, cum abortus de ventre matris excedit, plus virium in spasms est a stimulo quocunque ortis, qui os vteri ante constitutum a natura terminum aperiunt foetumque eiciunt. Cum autem in definitione huius actionis ad omnes casus, sub quibus aliquid ex vtero eiici solet, respiciendum est, cumque et vitalis et morbosa ac praeternaturalis aliqua matricis repletio esse possit, possintque vteri, mox foetu, mox peregrinis corporibus, solidis ac fluidis, aere, aqua, carne, grumis, turgescere, qua de re pluribus agere nunc haud licet. Proinde conatus pariendi erit matricis motus elasticus aequae ac vitalis a tensione, plenitudine aliove stimulo, erga corpora quae in vtero inque eius cauo vel intra eius substantiam cellulosa praesentia, excitatus, eorundem expellendorum causa: Namque et id, quod in

con-
sinorum: Tum dysenteria, ralyfis, et multiplicis sane mali colica, iliaca, apoplexia, pa- species.

contextu celluloso vteri grauidi est, liquidum, inter obiecta conatuum pariendi numerandum esse, exinde liquet, cum molimina matricis, quibus illa erga axin suae diametri nititur, eousque, licet minus acriter, continuent, donec omnis sanguis, qui haecenus ex arteriis matris hypogastricis in cellulas substantiae vteri abiuit, et deinde ad placentam fundo adhaerentem transfusus, tandemque ad foetum, interueniente vena umbilicali transuectus fuerat; et cuius aliqua pars intra dictas cellulas mansit, expressus et partus domicilium ad pristinam exiguitatem iterum fuerit redactum.

§. 6.

Conatuum pariendi effectus in genus neruosum, et dolores pariendi.

Conatus autem pariendi, dolores quoque partus dici, nihil impedit, cum illi sine his esse nequeant: Etiam si enim aliquae exercitiores sint ex mulieribus partum frequentius expertis, maxime ex illis, quae peluim ossenam habent amplam, crura seu ramos ossium ischium late divergentia, fibram vteri circa ostium laxiorem, conatu pariendi leuissimo facile superandam, quibus caeteroquin vis vitae excellens, nullumque vel in vesica urinaria vel in intestino recto impedimentum est, quae ita praesto enituntur, vt foetum non tam pariant, quam effundant, ° id quod quando fit, saepe candidi nascuntur liberi nullo sanguine materno conspersi: P Nulla tamen omnino ex parien-

o. Quaedam foeminae, ait DEVENTER cap. 17. p. 60. fere sine vlla difficultate pariunt. Ego quidem ipsemet duas noui, quarum altera, ostensura, puerperium sibi tam in procliui esse, quam imber quum cadit, licet nullius rei indiga, dicebat, se vel pro

haustulo cereuisiae pariendi laborem velle sufferre.

p. Cum minima vi orificium vteri eo vsque dilatatur, vt inoffensis eius parietibus foetus transeat, enenire solet, quo, maxime cum placenta non statim sequitur et fontes sanguinis vna cum partu statim non aper-

riunt.

rientibus esse per rerum naturam potest, quin aliquos, licet exiguos breuesque, dolores experiatur, siquidem a vi, quam omnis partus in se comprehendit, alienum est, conatus non percipi, nisi forte absit attentio, quæ sub isto turbido rerum statu in mulieribus ita saepe confunditur, vt dolores suos matres haud animaduertant: Neutiquam autem laudabile est cum sensu doloris exiguo parere, siquidem aliquam ipsius matricis veluti paralytin adesse tunc oportet, quæ nervos ab ista tensione ostii, quam non potest non foetus secum afferre, affici non sinit. Ipsi scilicet dolores stimuli loco sunt, quo fibrae vteri orbiculares ad agendum excitantur, et reliqui etiam vteri collegae, muscoli scilicet abdominales, diaphragma, ac ipsi quoque glutæi, qui, ossibus ischiū lato ventre applicati illa in partu mutant, ad agendum inuitantur, debilesque omnino forent pariendi conatus, si motor aliquo ingrato sensu ad agendum haud excitaretur: Ipsa autem vteri fabrica ad sensum doloris concipiendum maxime est adaptata, siquidem, praecipue circa ostium, vbi fibrarum orbicularium ordines pressius ad inuicem collocantur, fibrae ipsae non nisi magna vi superari sese patiuntur, id quod dolore carere nequit. Praeterea adsunt nervorum caterua, quorum alii a plexu paris intercostalis et hypogastrico, alii a plexu renali, alii, et maiores atque copiosiores, a nervis lumbaribus ossisque sacri, in omnem vteri mensuram excurrunt, et tunc maxime a causis partum excitantibus in spasmos ruunt, cum summa vteri expletio recursum fibrarum orbicularium in sese facit necessarium, quamuis mirum omnino sit, qua re fiat, vt vterus, sub foetus sui incremento, etiamsi et tunc in statu violentiae nunquam non est,

riuntur, embryones nullo sanguine tincti appareant, id quod in bono omine postuerunt veteres: Sic enim apud IULIUM CAPITOLINUM, qui extat cum rerum Augustarum Scripturis: *Filius mihi natus est,*

ita candidus statim toto corpore, vt linteamen, quo exceptus est, vinceret; quando, qui inter dolores procedunt infantes, a matre rubere dicuntur IUVENALI Satyra VII. v. 19.

est, dolores, sub extensione sua, non perferat, nisi illud animaduerti oportet, quod lenta illa extensio sensum tristitiae, qua grauidae non omnino desistuntur, veluti in partes diuidat, vt sensibilis adeo esse haud possit. In ipso autem partu, etiam naturali, de quo nunc potissimum agitur, eo grauior dolor est, quo propior suo fini labor est, tantusque saepe, vt puerperae illum, veluti iam dictum est, ob aliquam animi veluti alienationem, non clare percipiant. Neutiquam autem in solo vtero sensus ille doloris sedet, sed vicinas quoque partes inuadit, quae cum vtero, consensus lege, interuenientibus neruis, iunguntur: Nerui lumborum dolent acriter, ideo, quod ex illis nerui hysterici maiorem partem oriuntur, ita quidem, vt, sibi coxas diffringi, foeminae exclament, quibus propterea doloribus *contundentibus* nomen est. Est praeterea aliquid in istis doloribus, quod tam organa respirationis ad validiorem expirationem et natam exinde intensiorem musculorum abdominis actionem erga matricem, adstringit, quam vocem quoque elidit glottidemque arctat, vt, sub contentiosa voce et eiulatus, quos nec fortissimae mulieres sub summo partus statu euitare possunt, omnis vis superiorum artuum ad matricem compellendam excitetur et concurrat.

§. 7.

De Conatuuum pariendi discrimine.

Molimina isthaec, quae foetum ex suo, in quo propter angustiam porro detineri nequit, domicilio protrudunt, sub variis respectibus vario modo sese sistunt. Si enim tempus intuearis, sub quo illa instituuntur, alia *praecocius* inuadunt, et stabilitum, post quem foetus exire secundum naturam debet, terminum praeuertunt, atque infantem, cum ille omnes, quibus ad vitam in aere continuandam opus est, vires nondum collegit, maturius deiiciunt; alii sunt *tempestiui*, qui cum ipso incrementi foetuum penitus absoluti tempore coincidunt, alii denique sunt *serotini*,

quandoquidem certus nascendi dies homini scriptus non est, ^q possuntque partus decimo quoque ac undecimo et duodecimo mense fieri, si impedimenta incremento sobolis per morbum fuere posita. Si partus ipsius durationem in suas stationes diuidimus, alii parientium conatus partum praecedunt, comitantur illum alii, alii denique natiuitatem infantis sequuntur. Namque dolores post partum vulgo dicti ita appellari vix possunt, siquidem in solius sobolis prouentu partus haud sistitur, sed, partum absoluisse, est, materiam, tam eam, qua foetus inuoluitur, quam, quae in contextu vteri celluloso superest, omnino tamen euacuandam, eiecisse, vt propterea conatus illi, quos post partum dicimus, ad partionem generalius acceptam referri adhuc possint ac debeant. Illos conatus, qui partum aliquo spatio anteuertunt, quandoquidem prope adesse tempus significant, quo soboles deiicienda est, *praesagientes* appellant, cum illi, qui rem ipsam expediunt, *serii* et *perficientes* appellari possint. Ast in his etiam aliquis modus est, *namque* vel *spurios* illos appellant, vel *veros*, quos aliquando *mixtos* quoque esse posse, DEVENTERIVS obseruauit. Spurii scilicet mouent, sed non promouent, omnique conatu nihil efficiunt, vtpote qui inane feriant, nec ostium vteri quidquam mutant. Veri autem, quorum impetus erga ostium directus est illudque sensim extenuat, explicat, aperit, nihilo minus differunt: sunt enim vel *continui* vel *intermittentes*, sunt *debiles*, sunt *fortes*, sunt denique *celerēs* vel *lenti*, in quibus differentiis rite dignoscendis, et auxilio ad earundem indolem attemperando magnum sane artis obstetriciae momentum vertitur.

§. 8.

De Conatuum pariendi causa.

Quandoquidem molimina, quae foetum cum suis involucris, et sanguine post fluxuro, pellunt, vel ab elatere
solo

q. ARISTOTELES Histor. Animal. L. 7. C. 4: multiplex perficiendi tempus, pariendique diuersum, homini datum est.

solo, quo fibrae matricis gaudent, vel a muscolari vi pendere, diximus, ideoque causas illorum eodem reuocare poterimus, eruntque illae, quantum ad proximas, vel *mechanicae*, vis scilicet ipsarum fibrarum centripeta, vel *vitales*, ipse scilicet motor communis actionum corporis omnium, per nervos ad vterum, sub illo tempore, quo partus instat, maiore cum impetu, et simul versus organa omnia nixum iuuantia, influens, quem motum, *naturam*, cum grauib^r Viris^r appellare, vel cum veteribus *expultricem facultatem* cognominare,^s nihil impedit. Tanta enim tamque gra-
via rerum ac euentuum momenta in partus negotio occurrunt, vt solius mechanis^mi idea inuoluere eadem nemo sapientium facile audeat: Quodsi autem ad illum non parum quoque respiciendum est, sane robur excellens totius compagis fibrosae vteri, suo spiritu instigatae, non parum excitabitur illo stimulo, quo foetus sub partu naturali, suo capite ad os matricis applicatur cunei instar, et matrix hoc ipso ad referenda mulieris claustra non parum adigitur, siquidem, quod HIPPOCRATI incognitum haud fuit, quo fortiores compactioresque matrices, eo valentiores quoque pariendi conatus esse solent:^t Etiam si autem foetus, aliqua actione muscolari sui corporis, pedes forte contra fundum domicilii sui figendo, seseque in ostium impellendo, nihil conferat, siquidem, sub nixibus fundi parietem sub-

L l a

inde

r. Inflammationis motus debetur vnice illi vitali vi, siue autocratiae naturae, quae corpus tuetur, et quae multis morbis, interque hos vulneribus ac fractis sola medetur: Ne ambiguitas in vocabulo sit, intelligo per naturam complexionem omnium causarum, quae nobis vitam praestant: IOANNES ZACH. PLATNERVS Instit. Chirurg. ration. p. 19.

s. Expultricem Facultatem praegnantis FABRICIVS HILDANVS nominat: Aegra ipsa met operam dabit, vt expultricem facultatem et conatum pariendi stimulet. Epist. Cent. 39. p. 986.

t. Ἰχυραὶ μήτρας καὶ εὐπαγεῖς. Fortes et compactae matricies. HIPPOCR. de morb. mulier. Lib. I.

inde mutantibus, fixa talorum sedes esse nequit. Est tamen illius omnino aliqua in vterum actio, certe vis quaedam inertiae a solo pondere specifico nascituri dependens, qua ille, sui voluminis resistentia, in contrahentes sese matricis parietes subinde renititur, et isthoc suo renisu nouos agendi stimulos illis imprimit.^u Nunquam autem vterus suis actionibus ad protrudendum partum solus sibi satis est, sed musculi nisum eius adiuuant, sustinent, tandemque perficiunt, siquidem totus apparatus musculorum expirationi inferuentium, prae ceteris musculus abdominis, versus illam peritonaei plicam et veluti septum, quo matrix a reliquis abdominis visceribus dirimitur, valide agunt, vterumque vrgent. Si quis musculorum expirationi dedicatarum contentionem, penes parturientem, sub summo nixuum statu, attente, rimatur, non illos tantum, qui tranquillam respirationem, sed eos quoque qui difficilem et laboriosam iuuant, ferratos scilicet inferiores, validissime adstrictos intelliget. Deinde mulier glottidem, musculorum arytaenoideorum actione, claudit et hoc mechanismo efficit, quo elati alta in spiratione folles aerei contentum spiritum omnibus vesiculis longe lateque disiectum valide comprimant, nec sinant diaphragma penitus ad quietem reuerti. Igitur tunc pulmones aere turgidi fiunt hypomochlion, contra quod thoracis latera sese applicant, maiorique agunt impetu, quam vbi flaccidi et aere vacui fuerint. Deinde foemina musculos abdominales erga suos tendines colligit, totumque corpus figit pedum brachiorumque applicatu ad opposita sibi sustentacula, vnde insignis illi pariendi nascitur commoditas. Quid autem illud est, quod musculi quoque ad ossa peluis applicati, sub conatibus pariendi, in sese recurrant, et insignibus saepe cruciatibus parituram exerceant?^v An ossa, innominata dicta,

u. Ad bonum partum duorum corporum vigore opus est, et grauidae mulieris, et infan-

tis. GALENVS Comm. V. in Aphor. Hippoc. Aph. 53.

v. In lumbis dolor exoritur, qui

dicta, aliquam in suis synchondrosibus mutationem patiuntur, ut, quando musculorum sibi applicatorum actione in latus diuergant, vias, per quas, sub ossium ischium ramis, infantem transire oportet, ampliores nasciturus impetret? Certe, siquidem hoc ita efficeretur, magna non posset non nascentibus exinde oboriri commoditas: Enimuero hanc litem meam non facio eandem Viris in arte exercitioribus relicturus. ^w

§. 9.

Conatus pariendi historia.

Non omnes mulieres, subito, veluti fabae dehiscentes, sua eiiciunt germina, sed pleraeque, maxime primiparae, aliquo ordine insequentes habent mutationes, quae partum comitantur. Primus ad nascendum impetus minimorum quorundam conatuum sensus est, quos imperitae ne quidem attendunt, ^x atque illa perceptio tunc occurrit, cum

Ll 3

em-

qui per intervalla increfcit, sub finem illi dolores ad femora pedesque descendunt, qui etiam, vbi illi magis intenduntur, contremiscunt; PLATNERVS p. 1026.

w. Iam suo tempore HIPPOCRATES Lib. I. de morbis mulierum, ossa ischium in partu ab inuicem discedere arbitratus est. MAVRICIVS CORDEVS Commentar. Hippoc. in eius Lib. I. de morbis mulierum. Tantam dolorum pariendi vim esse dicit, ut abducantur etiam coxae strictioribus vinculis inter se quidem, et cum interiecto osse sacro suapte natura connexae. Harin. Gyn. Tom. III. p. 298. Os tamen coccygis seu caudae in partu-

riente exteriora versus ita erigitur, ut facile id conspicuum esse possit, quo fit, ut foramen multo reddatur latius, quare multum confert, quo situ locetur paritura. Nam si sedeat, impeditur dilatatio caudae. LVDOVICVS MERCATVS de Affectibus Mulierum Lib. 4. Negat horum ossium seiunctionem Vir Celeberrimus IOANNES GEORGIUS ROEDERER Elementa artis obstetriciae p. 9. Addit tamen, fieri hoc posse, vbi cartilagineae nectentes ita ex morbo male affectae sunt, ut accedentibus doloribus vehementibus, et capite foetus magno, vel clunibus, ossa vbi-que semoueri videantur, *ibid.*

x. Nescia, quae faceret subito mihi causa dolores,

Et

embryo sese ad pubem matris deiicit, sui que corporis volumine erga ostium sensim nititur, a quo tempore illos dolores oriri, quos *praesagientes* appellant, compertum est, etiamsi certum tempus, quo hanc nascituri conversionem natura instituat, vel suo proprio pondere praeceptum agatur foetus, stabilitum sit neutiquam: ^y Certe non semper aliquibus ante diebus ista mutatio contingit, sed ipso saepe natiuitatis die et paucis ante partum horis hoc evenire medici obstetricantes asserunt. Quam primum autem hoc ita factum est, ex stimulo, quem vel summa fibrarum uteri elasticarum tensio ex se ipsa affert, vel applicatus ostio sensili vertex infantis inducit, crispari sensim filamenta, et erga sui axis centrum reuerti, incipiunt. Hos conatus, tardigrados, nostrae obstetrices appellant, eo securiores, quo mollius inchoant, et ad mensuram increfcunt. Tunc ipsa natiuitas ^z veluti nascitur, dilatatur ostium

Et rudis ad partus et nova miles eram. OVID.
Heroid. Epist. II.

y. Foetum. cum prope ad partus sui terminum accedit, capite suo ad os matricis propendere, idque in partu naturali frequentius et prorsus ad naturae legem fieri, omnis novit antiquitas. ARISTOTELES Lib. VII de historia animalium c. 8. Certum tempus, sub quo infans in caput verteretur, non datur: Sub octavo mense hoc fieri HIPPOCRATES autor est, de octimestri partu. Nihil certi tamen statutum est, et saepe eodem, quo nascituri sunt, die, infantes vertuntur. Conf. MAURICEAU *Traité des maladies des femmes grosses* Liv. II. Chap. 5. Tempus aliquod definitum esse, sub quo

foetus suo erga ostium uteri capite devaluatur, negat DE LA MOTTE *Traité des accouchemens* Liv. I, Chap. 22.

z. Natiuitas nascitur, quando digitus obstetricis vaginae immissus os uteri sentit explanari et longiorem fissuram fieri. Nunc nixus increfcunt, os uteri dilatatur, et aqua omnis deorsum truditur, atque ante caput foetus pellicula tangitur, quae aquam continet. Ergo oui pressio omnis determinatur versus uteri rimam. cuius tenuitas signum est instantis partus. Eminent interim sacculus iste aqua plenus, et premitur extrorsum, versus os uteri: Tunc porro nititur caput in locum, quem aquae fecerunt, augentur dolores, et vterus magis pre-

ostium, folliculus suo liquore intumescit,^a musculi adiutores vteri nunc sensum ad opus suum, quod singulis datum est, sese accingunt,^b tandemque sub summa contentione^c infans nascitur, nisi in pedes progressus est, quos partus saepe sine doloribus, sola manus expertae opera, educi, constat.^d

§. 10.

De Conatu pariendi spurio eiusque regimine.

Veluti autem in omni negotiorum gestione primis apparitionibus haud fidendum nec praeceptum exinde consilium capiendum est, ita quoque in ardua isthac expeditione fallaces esse solent conatus pariendi, et obstetricibus suae artis parum gnaris imponunt atque easdem ad temerarios ausus haud infrequenter inuitant: Quodsi enim, mulierem

Ll 4

dole-

premitur. HALLER de conceptu Text. 685. verbo *verrice*.

a. Certissimum indicium est, si inserto in muliebria vinctae manus digito, circuncisique vnguibus obstetrix cognoscit, vrgentibus illis doloribus, os vteri aperiri, in illo tunicam humore distentam digito obniti. PLATNERVS p. 1026.

b. Foemina vt plurimum ventrem deorsum versus volui sentit, illi crebra vrinæ cupiditas est, quae aliquando vix, et non sine difficultate mittitur. Ex naturalibus effertur humor mucosus, cui interdum sanguinolenta admixta sunt. PLATNERVS Institutiones Chirurg. rationalis, de partu secundum naturam p. 1026.

c. Conatus pariendi ita describit HIPPOCRATES de Morb. Mulier. Lib. I. Foemina, cum

paritura est, frequentem habet spiritum. Cunque humores fluere incipiunt, alius distenta est et calore infestatur. Tunc autem frequens est spiritus, cum partui accedit propius, ad lumbos maxime dolet, namque foetus lumbos vrget. Intermedio tempore cordis angullis vehementer vrgetur aliter atque aliter, ideo, quod venter versus foetum, maxime autem vterus, adstringatur.

d. DE LA MOTTE, partus, qui pedibus fiunt, facillimos esse, si experta manus accedit, scribit: Ille situs tantum praecellit eum, quo caput instat, vt post decem foetus forte sub capitis posito mortuos, vnus tantum sit, qui pedibus nascens aliquantulum plus incommodi creare possit. DE LA MOTTE Lib. I. Obs. 80. p. 123.

dolere intelligunt, cum illi muscoli abdominales subinde erga umbilicum contrahuntur, cum desidendi lotiumque mittendi desiderio foemina tenetur, cum spasmus crurum pedumque musculos inuadit, cum etiam apertum aliquo modo ostium vteri esse digitis percipiunt, iam proxime partum instare autumant, igitur mulierem ordinant, lectulum struunt, digitis os vteri vellicant, et conatus praecipitant, quos expectare satius fuisset. Namque, etiamsi ostium iam hiet, propterea tamen, partum proxime subsecuturum esse, nondum liquet.^e Igitur, etiamsi iam aquae fluant, ruptumque sit chorion, cum tamen folliculus foetum proxime ambiens, amnion scilicet, adhuc integer est, partus in plures saepe horas adhuc differtur.^f Illis autem falsis partus propinqui signis si obstetrix sese induci patitur, quo eundem acceleret, os vteri violenter diducat, illudque digitis vellicet, parituram sub minimis et transitoriis conatibus ad laborem exhortetur, imo et ipsum folliculum vulneret, et aquas nondum penitus formatas educat, siue illud ex incitiam verorum partus signorum, siue ex impatientia et praepostera laborem finiendi industria peregerit, effectura est, quo foetus, collapsus nunc in sese vtero, in sicco maneat, et vel difficulter, ac vix viuus, vel mortuus, qui viuere poterat, educatur, ipsaeque matres in extremum vitae periculum hoc ipso adducantur.^g

Pro-

e. Aperturam ostij non statim sequi partum, notauit MAURICEAU Obs. 467. et exemplum recenset mulieris, quae, cum iam ostium ita patens haberet, quo caput infantis tactu percipi posset, decimo demum et quarto post die peperit. Ostium postremis gestationibus diebus magis et magis dilatur. REGNERVS DE GRAAF de organis mulierum, cap. 8. p. 126.

f. Aquas subinde de vteris grauidarum effluere, manente foetu, tradidit MAURICEAU Obs. 113. 60. DE LA MOTTE Obs. 307. p. 447.

g. Temerarios istos obstetricum conatus, prouocandi conatus pariendi praeposteros taxat HARVAEVS de partu; Extat cum eiusdem exercitationibus de generatione animalium p. 265. Nunquam, ait DE LA MOTTE Obs. 57. me

Proinde sedulo illae monendae sunt, quo veros conatus pariendi a spuriiis dignoscere discant, nec partum extorqueant, qui securius expectatur.^h Spurii scilicet pariendi conatus, sunt spasmi, qui erga foetum nihil nituntur, nec uteri osium notabiliter mutant, et mulierem inani labore exercent. Horum tamen varia est ratio. Aliquando enim debilia partus molimina, qualia ab initio esse solent, spuriorum nomine veniunt, ideo, quoniam efficaciter foeminam non mouent, hos *inanes* appellant, cum ad partum saltem praeludant, quando *serii* et efficaces illi sunt, qui omnes parturientium vires sollicitant et osium vrgent ac dilatant, aquas autem in fastigium extollunt: Sub illis orthostadicae esse possunt mulieres, sub his desidendum

Ll 5

est:

mouit, si quando foemina longis partus doloribus excrucietur, dummodo membranae nondum sese aperuissent nec aquae immaturius effluxissent. Bene hoc mihi cessit, moneoque nouos obstetricantes, quo haec methodum sequi velint nec obstetrices imitari, quae partum acceleraturae in hunc quotidie errorem incidunt matresque ac foetus hoc ipso in manifestum periculum vitae adducunt. Haec certe artium pessima uultus matres foetusque multos occidit, quam primum nempe sentiunt rimam uteri sese aperientis, rumpunt bullam et aquas emittunt. Tunc foetus solo nixu proprii corporis os uteri dilatare debet, et per sicca loca cogitur transire. neque uenbra eius valde aequaliter premunt aut premuntur. BOERH. apud HALLE-
RVM de concept. text. 685.
uocce *Vertice*.

h. Omnes dolores, quos grauida termino partus proxima in imo ventre vel lumbis persentiscit, etiamsi versus ima nitantur, non propterea ipsum partum nunc instare significant, etiamsi digito in os uteri aliqua ex parte dimisso caput infantis prope esse intelligatur, nisi forte mucus eo tempore effluit; namque, si aquae in folliculum nondum collectae fuerunt, cauendum est. ne mulier ad laborem adstringatur, quin concedenda illi quies est, temporisque negotium illud expediendum relinqui oportet, id quod subito sese ostendet, an versus partum directum sit, et an dolores ipsius partus sint praenuntii, siquidem continuant vel augentur, an vero inanis conatus pariendi fuerit, quem humorum luxuries, cruditas, acredo vel flatus, induxerint. DE LA MOTTE Liv. 2. Chap. 13. p. 187.

est: ⁱ Deinde spurios dolores appellant ventris tormina, quae a causa peregrina foetum nihil attinente et ad tubum alimentosum referenda proficiscuntur, quando grauidae termino partus propiores, ab acredine vel sponte nascente vel introducta, spasimis vexantur ex motu intestinorum peristaltico auctiore subinde nascentibus, vel tubum alimentosum flatibus stercoreibusque distentum habent, quorum impetu venter ad dolores illis parientium similes excitatur. Horum character in eo ponitur, vt et typus alius, quam qui veri pariendi conatus est, et effectus sit alius, quando sub istis os vteri ne quidquam mutatur, imo vero magis constringitur, atque superiora versus adducitur. ^k Denique et illos dolores spurios dicimus, qui, sub praesentia omnium imminentis partus signorum, foetum praeter-eunt, in matris intestina agunt, ea valde succutiunt atque distorquent, saepe vomitus, singultus et strangulationes inducunt, vt superiora petere dicantur, quibus propterea *tergiuersantibus* nomen est. Imo eo vsque res deuenire solet, quo matrix alternis musculorum abdominis succussibus conuellatur, quod conatuum incertum ac instabile genus, dummodo infans recte constitutus sit, nec aquae penitus effluerint, propterea non extimescendum est, cum, sub his etiam, mulier foetum, licet cum maiore difficultate,

i. Characteres verorum aut spuriorum partus dolorum ita tradit DEVENTER Lumen obstetricantium Cap. 17. Si spurii fuerint, ad eorum impetum os vteri arctius constrictum, postquam praeteriere, iterum recluditur: Si genuini fuerint, os vteri dilatabitur et magis relaxabitur, vehementi dolorum depressione, qui foetus exclusionem vrgent, e contrario spurii huc illuc dissipantur, vte-

rusque sibi ipsi prospiciens arctius clauditur.

k. Differt hic dolor a ventris torminibus et coli morbo, in quibus dolor vagus est vehemensque, non per interualla sese remittit nec ad inferiora tendit, et saepe admotis calidis fomentis, et deuoluto ad inferiora ventris sonitu discutitur. PLATNERVS p. 1026. Qua ratione veri vteri dolores a spuriis tactu debeant dignosci,

tate, eniti possit:^l Sub eiusmodi spuriiis nixibus, qua ratione mulier regenda sit, scire omnino refert: Namque ante quam res serio agitur, et omnes foeminae vires in partum conspirant, nihil omnino agendum esse, omnes artis obstetriciae doctores vno ore affirmant. Imo vero consultum est, spasticas vteri contorsiones vel quiete vel medicamentis leuare^m mitem dolores sopiendi vim habentibus; videmus enim saepissime, dolores vagos ac tumultuarios, postquam mulier labore fatigata breui licet somno aliquantulum refecta fuit, in veros ac serios pariendi conatus verti: Quapropter hac in re nihil praecipitandum est, nisi fluxiones sanguinis inter pariendum abortae, id quod tam abortientibus quam maturum foetum edituris euenire potest, celerem expeditionem vrgent.ⁿ Si quis expectationi locus est, consopiendi omnino erunt motus isti spastici, qui parientes sine vlllo laudabili effectu exagitant. Hunc in finem non improbandus est Gallorum mos, quo illi, quando conatus pariendi sunt feroces et tergiuersantes, parturienti iam super lectulum stratae vel super fellam iam collocatae, venam aperiunt; id quod fieri oportere, iam suo

explicat DEVENTER cap. 17. p. 57. et quo signo imminentes dolores sese declarare soleant, tradit cap. 46.

l. Convulsiones in partu non semper metuendas esse, docet DE LA MOTTE loc. cit. p. 266. variaque exempla parturientium, quae sub motibus convulsivis partum enixae fuerunt, recenset MAURICEAU Obs. 156. 376.

m. Cauendum est, ne dolores spurii pro ipsius partus doloribus habeantur, quamuis illi his valde sint similes. Et spurii quidem non insuper habendi sunt, oportetque obste-

tricantes alterutros bene distinguere, quo possint veris, si partui fauent, commode vti, spurios autem, qui naturam laedunt, sopire, DE LA MOTTE *Traité des Accouchements* Liv. 2. Chap. 20.

n. Cum Sanguis magna in quantitate exit, mulier autem neruorum tensionibus vexatur et syncopas patitur, differenda operatio porro haud est, et partus vi mouendus est, siue dolores partus adfuerint, siue non praesto sint. MAURICEAU *des maladies des femmes grosses* cap. 21. p. 122.

suo tempore HIPPOCRATES consuluerat.° Supprimendi scilicet vbique et in omnibus morborum curationibus sunt motus, a quibus nihil commodi sperari potest, qui aegrum debilitant, et veros ac legitimos naturae conatus cohibent.

§. II.

De conatibus pariendi veris eorumque regimine.

Veros autem pariendi conatus illos appellamus, qui a causis *spasmos protrusores* excitare valentibus nascuntur, siue partus maturus sit, siue immaturus; in utroque enim casu conatus habemus legitimos, illos scilicet, qui in suo effectu, qui est foetus expulsio, porro impediri nec possunt nec debent. Horum characteres generatim in eo ponuntur, quod erga ostium uteri dirigantur, atque illi notabilem aliquam mutationem afferant, ut illud nunc maiorem in modum dilatetur, simulque plenius pleniusque reddatur, et simul aquae chorii atque amnii attollantur in fastigium. Etiam si autem ex his omnibus, dolores pariendi genuinos esse, intelligimus, nondum tamen proinde liquet, eosdem etiam efficaces et constantes esse, siquidem sub praesentia aperturae uteri, sub aquarum formatione, cumque verticem nascituri digitis palpare iam possumus, nihilominus adhuc in horas distare partus potest, si veri equidem, aut breues ac intercepti, labores fuerint: Quapropter ad indolem verorum ac simul efficacium pariendi conatum pertinet perpetuitas et constantia, certe eorundem, sub minimis interuallis, ad finem usque perseverantia cum conueniente robore, siquidem, quod deinde dicendum est, veri equidem, aut debiles pariendi conatus esse illi possunt. Serio autem rem agi nunc intelligimus, cum foemina ne quidem sub interuallis stare aut ambu-

o. Si pariens diu detinetur nec parere potest, sed per plures dies dolet, estque iuuenis, quae in augmento aetatis constituitur, et sanguine plena,

venam illi iuxta talum incidito et sanguinem auferto, ad vires respiciens. HIPPOCRAT. de Mul. morbis Lib. I.

ambulare potest, conatus subinde oriuntur noui, si laboriosa incipit esse respiratio, si desidendi et vrinam mittendi desiderium, cum adductis signis coincidit, si dolor clunes quoque occupat, si ostium denique verticem nascituri coronae in modum cingit, vel etiamsi illud praesto haud est, atque alia pars corporis prope est, si apertura tanta est, quanta porro esse nequit: Etiamsi autem tunc parere naturae opus sit, multaeque e mulieribus sine auxilio ^P satis feliciter foetum edere soleant, attamen, cum in confesso sit, partus maxime naturales, si rite haud procurantur, in maxime praeternaturales conuerti posse, operae omnino pretium est, qua ratione et legitima pariendi conamina regenda sint, cognoscere. Utendum scilicet istis naturae motibus est, quando vident, suo arbitrio relinquenda mulier non est, cloacam petere, cum tenesmus est, porro nequit, foetum forte, quod haud infrequenter accidit, effusura. Cumque nunc vel lectulus stratus, qui antiquior, ^q vel sella parata est, ita collocanda paritura est, vt totius corporis nisu, omniumque eius muscutorum actione laborem iuuare possit, plurimumque refert, pedes fortiter figi, genua obfirmari, dorsum fulciri substerniculo. ^r Abdomini

p. Expediti partus exemplum legas apud DE LA MOTTE Liv. I. Chap. 24. Obs. 47. in foemina, quae ex improviso tanta cum celeritate peperit, vt, fenestrae adstans, foetum effunderet in terram, eundemque funiculo annexum traheret.

q. PLAVTVS de puerpera Trucul. Act. II. Sc. I.

Face vt accumbam, adiutare sic decet puerperam.

r. Interea in lectulo sternenda mulier est, supina, duro substerniculo, genibus flexis et cruribus diductis, donec aperturam specie oui inuenerimus,

tunc opportunum est, illam in sellam collocare; quodsi autem talem corporis habitum gerit, vt super illam parere nequeat, praestat in lectulo parere, nauisque sella omnibus mulieribus non apta est, vtpote quarum crura grauiter tunc dilatantur; Tres assistentes adesse oportet, ex quibus duas ad dextrum et sinistrum latus stare oportet, quibus iuncti parturiens possit; tertia autem illam a dorso sustinere debet, ne, cum summus pariendi conatus est, in latus inclinaret, quam oportet firmiter contineri, vt fortiter laborem susti-

mini parientis manus applicentur, quo adsit musculis abdominalibus fulcrum, contra quod illi sese erigere nitique possint.^s Cumque puerperae, sub ista virium muscularium contentione, sua sponte ad expirationem validam excitentur, admonendae sunt, ne spiritum subito ore mittant aut vociferentur, aut alte inspicient.^t Neutiquam autem otiosam sub conatum vigore assidere oportet obstetricem, habetque illa, in quo suo satisfaciat officio, quando viae ampliandae causa, os coccygis pariturae molliter reprimat,^u caput infantis regit, illiusque frontem, quantum potest, altissime versus perinaeum parientis deprimit, hoc ipso, ne ille ossibus ischium vel synchondrosi ossis pubis infiltat, prohibitura. Interquiescendum quoque est parienti, possuntque illi suppeditari, quae vires erigunt, pharmaca. Sit pharmacum vinum generosius, nisi alimentum potius est, cuius haustulo sub ipsis nixibus mirifice recreantur mulieres. Cum autem fieri quandoque soleat, quo dolores spurii veris mixti horum laborem inuertant, mature prospiciendum, omnisque alui sordities ante partum, vel etiam sub ipso, eluenda est clysmate, ut spastica ventris contractio, si forte caecoreum vel crocus incoquatur, hoc etiam modo leniri possit.

§. 12.

sustineat. Vetus Autor. Graecus MOSCH. apud ISR. SPACH. Harm. Gyn. T. I. p. 8.

s. Mr. DUSSE *Histoire de l'Academie Royale l'an. 1724.* ad restituendam utero elasticitatem, et robur fibris eius conciliandum, quo illae sese corrugare et adstringere possint, pressionem sub hypogastrio puerperae eiusque frictionem consulit.

t. Exhortanda est parturiens, ne vociferetur, sed omnia suspiria et spiritum omnem ex

fundo emittat (spiritum contineat) quo ita partum expellat, tum maxime cum dolores urgent. Vetus Aut. graec. MOSCH. ap. ISR. SPACH. l. c.

u. Os coccygis in partu aliquo modo regendum est, ut obstetrix, quando manum vaginae inseruit, illud eadem manu retro versus urgeat, et sic viam dilatet, qua foetui exeundum est, alteram autem ventri imponat deprimendi veteri fundi gratia. DEVENTER cap. 46.

§. 12.

De conatibus pariendi debilibus eorumque auxiliis.

Inter impedimenta partus, quae sane sunt plurima, et de quibus nunc dicere nihil attinet, non minimum illud est, cum embryo, ob defectum vel insufficientiam conatum pariendi, nasci nequit, et propter illam moram parturiens non minus affligitur. Huius imbecillitatis, qua matrix cum suis insculis adiutoribus erga contenta sua valide agere nequit, aliqua attendenda est diuersitas, aut enim eoque molimina partus deficiunt, ut ne aperiri quidem uteri ostium possit, eiusque hiatus maneat exiguus, qua in re periculum est nullum, siquidem, dummodo aquae foetum circumfluentes integrae manserint, in retardato, propter infirmitatem matris, partu nullum omnino discrimen ponitur, potestque secure illud tempus expectari, sub quo vires naturae ad expellendum foetum sunt suffecturae; aut, quod grauius malum est, postquam partus semel inchoatus fuit, continuari ille, ob virium, quibus molimina sustinenda sunt, defectionem, nequit. Etiam si autem, durante partu, motus, qui partum excitant ac promouent, penitus haud desint, possunt tamen illi ad celerem negotii istius expeditionem non sufficere; propterea, cum vel breues illi sunt vel longis ab inuicem interuallis distinguuntur, cumque metus est, ne foetus commode collocatus in falsum schema; sub diuturniore mora, conuertatur, opus omnino est foeminam ad laborem adstringere, eamque exhortari, quo voluntariis motibus, suppresso spiritu, suppleat id, quod mechanicis deest; multae enim suos foetus non tam pariunt, quam expellunt, et vnica, sine conatu pariendi nascendi, hominibus data conditio est, illa scilicet, quae pedibus contingit, quos comprehendimus, et quietam etiam mulierem hoc modo suo pondere lenamus. Huius conatuum defectionis vel imbecillitatis causae sane esse possunt plurimae, quarum *aliae* ex natua parentium sunt indole, quando suapte natura

tura sunt infirmæ, iuenculæ, vel obesæ et organa respirationis, quorum in accelerando partu maximus usus est, debite conformata haud habent, ^v *aliae* ex morbo proueniunt, quem mulier sub ipso partu contraxit. Namque fieri solet, sub longis partus cruciatibus, cuius causæ tum *aliae* sunt, quæ ex situ foetus inepto vel ex matricis obliquitate proueniunt, tum illa quoque, in partu caeteroquin naturali, est, ut membranae rigidae et duræ cedere rumpique nolint, ^w quo ex longo labore paritura deficiat. Frequenter quoque euenit, quo effluentibus aquis et infante sicco manente, uterus suam agendi potentiam amittat, quam, inter alia, exinde quoque habet, cum folliculis foetum comprehendentibus suo liquore adhuc turgidis in niti potest. Deerit igitur eius virtus, si quando praecocius aquae effluerunt, flaccidusque tunc sua debita elasticitate priuabitur. ^x Potest quoque foetus sua inertia in

tan-

v. Si imbecillis admodum mulier est, ut se ipsam nixu iuuare non possit, vel ex morbo contracta impotentia, vel ex natua sorte, iuuenili aetate, si difficulter spirat et anhelosa est, ut non valeat spiritum continere, (opus alioqui ad partum summopere necessarium;) ob dolorum priuationem vel mansuetudinem aut insensibilitatem; si ipsa puerpera crassa obesaque sit, et uteri exiguis doloribus impedita aut timidiuscula vel nimis extenuata. LVDOVICVS MERCATVS de mulierum affectibus Lib. 4. Cap. 3.

w. Dolorum pertinacia dependet aliqua ex parte abinde, cum membranae rigidae sunt ac duræ. DE LA MOTTE Obs. 662. VESLINGII Obser-

uationes et Epistolae 50.

x Conatum debiliū causas inter alias in eo ponit DE LA MOTTE Obs. 57. Cum aquae praemature effluerunt: Quando, ait, sub primis doloribus aquae effluunt, partiumque ariditas exinde consecuta inducta est, iterum educatur. Fieri quoque solet, quo lenes adsint dolores, tanique remoti, ut nihil quidquam commodi afferant, sed parientem excrucient, nec horam partus accelerent. Id quod etiam HIPPOCRATES haud dubitanter intellexit, De Exfectione foetus Libro: Quidam parius purgamenta ante partum emittunt, ex quo partionem siccam et laboriosam fore necessario cognosces.

tantum ad conatus debiles conferre, in quantum partem offert, quae pondere irritante deslituitur: ^y Maxima denique calamitas est, quando, vel in partu praecoci vel etiam maturo, si placenta mota est, haemorrhagiae enormes vires foeminae frangunt, eamque ad conatus vegetos, ex vacuitate vasorum totius corporis, ineptam efficiunt, ut vel nulli adsint motus, vel conuulsiui, qui, si propter exinanitionem obueniunt, ad propellendum foetum omnino sunt inepti. ^z Sub illo sane statu frustra expectabis conatus pariendi; quapropter, consulentibus omnibus attis doctoribus, aliqua etiam cum temeritate infans ducendus est, eiusque, si fieri possit, siue abortiuus siue maturus sit, pedes sunt arripiendi, nec nimis in eiusmodi casibus largiendum est indulgentiae. ^a Id quod, si fieri nequeat, certe alio modo ignaui partus dolores excitandi erunt. Compertum scilicet est, consentire matricem cum intestino recto, et huius conatus illius motum excitare, ita ut tenesimus et partum praecedat et comitetur, utque, si frequentior acriorque est, foetum quoque praecocius depellere possit. ^b Igitur clysteribus ex herbis aromaticis et vino coctis opportunum omnino est motus vteri languen-

y. — Cum cinarae traheret
lucina dolores

Et facerent vteri pondera lenta
moram. PROPERT. Lib. 2.
El. 2.

z. A copiosis sanguinis fluo-
ribus defectiones animi et con-
uulsiones siue spasmi, deinde
mors pariter foetus ac infantis.
DEVENTER Cap. 22. p. 71.
Si muliebri proflumio conuulsio
aut animi defectus superueniat,
malum. HIPPOCRAT. Aphor.
Sect. V. Aphor. 56.

a. Potest morbus etiam, qui
per se finem habiturus est, ci-

Vol. II.

tius tamen, adhibito auxilio,
tollit, CELSVS de Medicina
Lib. 2. cap. 14. Saepe frustra
expectantur dolores, sub qui-
bus puer educi debeat, quando
foeminae magnam in partu san-
guinis vim amiserunt, vteri-
que abinde emolliti fuerunt.
ANDREAS PASTA Discursus
medico-Chirurgicus super flu-
xu sanguinis ex vtero gruida-
rum. Bergam. 1751 4. p. 109.

b. Si mulieri vterum geren-
ti tenesimus acciderit, abortus
sequitur. HIPPOCRAT. Aphor.
Sect. 7. Aphor. 27.

Mm

guentes excitare: Si ab horum, vsu, si ab analepticorum, vini maxime generosi, largitione, et ab exhibitione mitorum analepticorum recesseris,^c reliqua, quibus languentes pariendi motus stimulis excitare multi satagunt, et inepta sunt et periculosa.^d

§. 13.

De conatibus post foetus natiuitatem superstitibus regendis.

Non tantum id est parere, infantem deicere, sed partus omnium residuorum tam solidorum quam fluidorum deiectionem inuoluit. Igitur non admodum ordinate conatus illi ab edito foetu superstitibus, conatus post partum dicuntur, siquidem infans non solus, sed eius etiam inuolucrum paritur, sed sanguis quoque eiiciendus est, qui partim abducta placenta, ex tubulis sanguiferis nunc apertis in cauum matricis destillat, partim in ipso matricis contextu celluloso haeret, sensimque exprimendus et in cauum vteri ablegandus ac demum purgandus est; potest igitur partus in sensu laxiore eoque extendi, donec foetus domicilium eam, quam ante grauiditatem habuerat, paruitatem et stricturam recuperauit, quousque scilicet pur-

gamen-

c. A partu laborantibus erysimum ex vino tepido. CELSVS de medicina Libr. V. cap. 25.

Ast vbi iam certum spondet praegnatio foetum

Vt facili vigeat seruata puerpera partu,

Dictamnnum bibitur, cochleae manduntur edules. Q. Serenus Sammonicus.

d. Si quae mulieres, abortu imminente, eoque grandiore, eum expellere nequeunt, illis sternutatorium offerendum, nares eius apprehendere oportet, cumque sternuunt, os illis continendum est, vt sternutatio eo

fit efficacior. HIPPOC. de mul. morb. Lib. I. *Δυστόνια*, quae partum accelerarent, medicamenta, ab HIPPOCRATE Lib. I. de morb. mulier. proponuntur plurima. E quibus non incommoda videntur illa analeptica, Anisum cum vino dulci et myrrha. Excitare dolores docet Autor Gallus quem ex Commentariis Academiae Chirurgicae Parisiensis Vol. I. adducit PLATNERVS p. 1051. quando inserto in os digito illud paulatim dilatat, tum maxime, vbi foemina sub granioribus haemorrhagiis de vita periclitatur.

gamenta puerperii, siue sanguinea siue alia fuerint, fluere continuant: eo enim vsque certi motus perennant, quos *dolores post partum* appellare solemus, quorum ministerio et secundinae et alia purgamenta deiciuntur, quibus propterea, ad sanitatem mulieri procurandam, maxime opus est. Neutiquam autem omnis dolor a partu huncce finem, qui in purganda matrice consistit, solet intendere, danturque dolores ex inflammatione matricis, sub quibus non tantum lochia haud procedunt, sed etiam, quo minus fluere possint, impediuntur. ^e Praeceptus ille casus est qui multas puerperas abripit. Quapropter omnium, tam veterum ^f quam recentiorum, consensu, sanguinem ex talo mitti tunc oportet; quo spasmus tollatur, qui sanguinem egredi non sinit simulque metuenda auertatur gangraena, quae, sub febre acuta lochiali dicta, presso pede instat: Veri autem post natiuitatem conatus illi sunt, qui tam secundinas relictas atque easdem vel ex toto vel ex parte, quam alia purgamenta tollunt. ^g Hi sunt effectus eorundem organorum, quibus embryo ipse motus fuit, namque eadem phaenomena, quae sub conatu foetum pellente apparent, nunc quoque occurrere solent, valida scilicet ventris constrictio, lumborumque ac crurum dolor. Sunt

M m 2

etiam

e. Dolores post partum ex inflammatione habet HIPPOCRATES de Morb. mul. Lib. I. Si doleant vteri et illi inflammantur. Si sanguis sese non ostenderit, scias, ei capitis dolorem futurum; tunc si ex brachio sanguinem tollas, sanabis eam, Harm. Gynaeciorum ex CLEOPATRA. Signa caloris matricis post partum Tom. I. p. 31.

f. AVICENNA in vteri inflammationibus venaesectionem suadet atque ex vena brachii potissimum sanguinem duci vult

Lib. 3. Fen. 21. Tract. 3. Cap. 12. In quo consentiunt omnes artis obstetriciae doctores, maxime Galli. cum spasmus fluxum lochiorum oppresit, GALENVS constanter affirmat venas, quae ad talos sunt, aperiendas esse. Libr. de sanguinis missione Cap. 28.

g. Si purgamenta a partu pauca procedunt; dolor magnus oritur circa lumbos et circumquaque omnem pudendorum regionem. HIPPOC. de Morb. mul. Lib. I.

etiam hic aliqui dolores spurii, quos vel flatuum ac sterco-
rum nisus excitat, vel vis utero, sub laborioso partu, illa-
ta inducit; Est enim aliquando ex vulnere vteri conuulsio,
eaque periculosissima, qualis in omni vulnere esse solet. ^h
Si qui autem efficaces ac legitimi conatus sunt, illi mouen-
da mouent, motis liquidis subsistunt, iterumque ad labo-
rem reuertuntur. Horum aliqui placentam vteri relictam
attinent. An illa, cum tenacius adhaesit, relinquenda et
conatibus matricis solis relinquenda, an statim educenda
sit, curiosissime definiuit HARTTRAMFFTIUS, in cuius
autoritate ipse PLATNERVSⁱ acquiescit, nec expectationi
nimium hac in re tribuendum esse affirmat. Parum sane
utilitatis, pro supplendis conatibus placentam expulsuris,
afferre poterunt matris conamina, nisi manus experta ei-
dem in auxilium procedit. Non tamen omnino repro-
bandas esse arbitror, quas veteres proposuerunt machina-
tiones, in suppresso puerperarum spiritu, ^k ipsaque sternu-
tatione, positas.^l

h. Conuulsio ex vulnere le-
thalis est. HIPPOCR. Aphor.
Sect. V. Aphor. 2.

i. ALEXANDER MONRO
in *medical Essays* Vol. II.
Obs. XI. Fieri vult, quo se-
cundinae, etiamsi non statim
sequuntur, concessio tempore,
vt foemina a doloribus restitui
viresque colligere possit, spon-
te sua, contracto paulatim in
fese utero, excidant. Cui con-
sentit PLATNERVS l. c.

k. Ad supplendos dolores
post partum, vbi secundinae
haerent, Autor sub nomine
TROTULAE cognitus, apud
ISRAEL. SPACH Gynaec.
Tom. I, p. 202. commendat

inflationem aut contentio-
nem spiritus ipsius parturien-
tis. Fuerunt etiam, qui vo-
mitum mouerent, ventris vte-
rique succutiendi gratia, qua
in re ex nostris consentientem
habitura sunt neminem. Si se-
cundinae non statim abeunt
post partum, dolores in imo
ventre et lumbis sunt. Spiritum
foemina contineat. HIPP.
de Morb. mul. Lib. I.

l. Haec minus secura est,
tantaque eius vis est in uterum,
vt haemorrhagiam enormem a
frequente sternutatione motam
in foemina obseruauerit FA-
BRICIUS HILDANVS Observ.
Chirurg. 58. p. 243.

XXXIX.

D. CHRISTOPH. GOTTLIEB TRAVTMANN

DISSERTATIO

DE

NECESSITATE ACCELERANDI PARTVM.

L I P S I A E , 1 7 5 5 .

D E

NECESSITATE ACCELERANDI PARTVM.

§. 1.

Instituti ratio.

Non vniuersalis solum corporis humani contemplatio et stricta et elegans eius partium coordinatio, verum etiam cuiuslibet partis intimior notitia de structura et vsu, tanti est, vt hominem omnia bene inuestigantem, valde oblectet et profundius cogitantem plane stupefaciat. Et si aliquid est, quod omnium intellectui difficillimum et admiratione maius habendum, est sane primus hominum ortus, nec non variarum ad id pertinentium partium conspiratio, et modus, quo ille absoluitur. In nimis amplum exspatiandum nobis esset campum, primas hominis rudimenti enumerare si vellemus lineas. Nec, de necessitate accelerandi partum et interdum quoque promovendi abortum atque de variis signis et modo dicturis, quum ad eam pertractandam paucae destinatae sint plagellae, fusam pelvis reliquarumque ad conceptionem partumque pertinentium partium anatomicam, quam celeberrimi iam locupletarunt viri, WINSLOW, ^a ALBINVS, ^b ROEDERER ^c atque, nec physiologicam, praeter illam paucam, quae maxime ad nostram necessaria est dissertatiunculam, afferre iam licet notitiam. De partu autem in genere praemisimus quaedam, ex quibus praecipue ea eliciemus, quae specialioris tractationis rationes suggerunt.

Mm 4.

§. 2.

a. *Exposition anatomique de la structure du Corps humain* T. I. §. 672 seqq. et Tom. IV. part. I. §. 589. seq. à Paris 1732. 8.

b. In tabulis VII. de vtero mulieris grauidae ad naturae exemplar expressis et Lugd.

Batav. 1748. fol. reg. editis. Quae omnem structurae atque extensionis normam accuratissime proponunt.

c. *Elementa artis obstetriciae* §. 1. cap. 1. p. 1 et seqq. Goettingae 1753. 8.

§. 2.

Historia partus.

Vterus, qui extra grauiditatis statum pyri magnitudinem vix aequat, in tantam interdum grauiditatis tempore extenditur molem, vt rupturae immineat periculum,^d nisi embryoni subitaneus concedatur enixus. Vterus praeter robustas fibras carneas^e ex plurima vasorum, quae sanguinem vehunt,^f neruorumque^g multitudine com-

posi-

d. Vterum in partu rumpi posse sua testatur experientia LAUR. HEISTERVS in institut. chirurg. Part. II. Sect. V. Cap. XLIII. §. 7. p. 1067. Amstelaed. 1739. 4. vid. PLATERI obseruationes. Basil. 1641. 8. Lib. 2. p. 480. Porro MANGETTUS in Biblioth. Chirurgic. Libr. 14. Tom. 3. p. 453.

e. Musculosam vteri substantiam docte descripserunt WINSLOW loc. cit. PHILIPP VERHEYEN in corporis humani anatomes Tractatu II. cap. 33. p. 145, 146. Bruxell. 1710. 4. IOH. VESALIUS de corporis humani fabrica L. V. c. 15. p. 459. IOH. BAPTIST. MORGAGNUS in aduersar. anatom. IV. Animaduers. XXVI. p. 47. Patav. 1719. 4. Elegantissime fibras vteri grauidi musculares icone depinxit atque descripsit FR. RVYSCHIVS in aduersar. anatomic. medicis chirurgicis. Dec. II. p. 34 Amstel. 1720. c. f. Decad. III. ibid. 1728. p. 35. tab. V. Et idem in tractatu anatomico de musculo in fundo vteri obseruato, quem

delineauit. Amstelaed. 1726. Nec minorem laudem habet WILHELM. NOORTWYK in vteri humani grauidi anatome et historia p. 107, 108. Lugd. Batav. 1743. 4. edita.

f Vasa in vtero mirando contortu anastomosis et diuariatim distributa, quae ab hypogastricis, haemorrhoidalibus atque spermaticis oriuntur, describit WINSLOW loc. cit. §. 614 seqq. et HALLERVS in Comment. in BOERH. instit. med. Tom. V. P. II. p. 21. multa egregia de vasculosa structura habet. Et quomodo ampliari, variamque structurae vtero praebere possint formam videre est apud Cl. GVALTERVM NEEDHAM de formato foetu, Amstel. 1668. 12. Vasa vteri, quae REGN. DE GRAAF de mulierum organis in libro suo descripsit atque aeri insculpsit, quoad anfractus natura nitidiora esse videntur. Vid. eius Opera Lugd. Bat. 1677. 8.

g. Sunt ab intercostalibus, lumbaribus atque ossis sacri. Vid. WINSLOW l. c. §. 623.

positus extendere sese quidem sinit, ob suam tamen structuram atque mechanicas leges semper ad contractionem sui inclinans, mox irritari^h potest, mox contrahi. Hinc nimia ab embryone extensione continuata, pressione fortiori, non leuem doloris sensum accipit vterus, irritata et tensa se accurtare tendunt vasa; fundus vteri vehementer contrahitur, contractionis directio versus vteri internum procedit orificium:ⁱ Et sic aperto vteri orificio, embryonem cum funiculo atque placenta, sola vteri contractione, expelli posse mirum non est. Et hic actus maxime naturalis dicitur partus. Nec tamen credendum est, gravidas eo ipso partu a maximis immunes esse laboribus, anxietatibus, doloribusque, cum constet cuilibet, angustiam, per quam embryoni transeundum est, esse viam.

*Ipsa quidem partus naturae commoda res est,
Ipsa tamen partus labor est, sub imagine morbi.^k*

§. 3.

P a r t u s D i u i s i o .

Partus pro varietate subiectorum, et matris et embryonis circumstantiarum, varia temporis consumit stadia, variasque coniunctas habet difficultates. Non vni eidemque foetui corporis sui extensionis eadem est celeritas, non vnus cuiuscunque matris eadem sanitas, idemque vigor, ne dum alia, quae profunda occultat natura, mysteria. Sic enim accidere potest, vt vnus embryo nouem sola-

Mm 5 rium

h. Vid. RIOLANVS in Anthropographia Lib. II p. 199. de irritabilitate vteri HALLER in Commentar. Goettingens. Tom. II. p. 143. Goetting. 1752 4. ROEDERER loc. cit. §. 45 p. 19.

i. Et quid mirum, contrahi fundum, magis liberari et ampliari vteri orificium, quam

sciamus, fibram in arcum tensam, si contrahitur, rectam magis vt acquirat lineam, eniti.

k. Quae verba elegantia Magnif. HEBENSTREITIVS Praeceptor, quem pia veneratione colo, in carmine de homine sano et aegrotato §. 15. cap. VII. P. II. p. 163. Lipsiae 1753. 8. edito habet.

rium mensium expleat terminum, quem vulgo rectum assumunt atque definitum, alter autem tradius citiusque nascatur. Hinc partus euadit maturus, hinc nascitur praecox, et imperfectus expellitur, quem dicunt abortum. Talia quoque circa partum obstacula et matris obuersantur discrimina. Sic facilem et perfectissimum sistunt et matris et embryonis naturae accommodatae affectiones. Mater enim sanum corpus recteque figuratam peluim, optimum vteri situm habens, et foetum sanum, qui ipse rectum in instanti partu situm occupat, in vtero gerens, facilem et breuem absoluit partum. Sed haec paucis notata sufficiant. De partu nobis cogitandum est difficili, qui potius praeternaturalis dicendus est, cum praeter naturae conamina, artificiosa plus valeant negotia. Interdum enim euenit, vt sola arte eum absolueret, aut casui cuidam relinquere fortuito, vnicum sit opus. Et hic partum sistit contra naturam, qui cum difficili ad nostram magis spectat tractationem, quam facilis siue naturalis.

§. 4.

Causae partus.

Praeter incrementum embryonis, placentae indies maiorem molem, fusioeni aquarum in vtero copiam, quibus omnibus, mirum, quantum extensus vterus¹ ad perpetuam in pristinum se restituendi, qui virgineo propior est, statum inuitatur contractionem, et alia sunt, quae specialiora habentur causarum argumenta. Quis enim est, quem tanta, quanta in cryptis vterinis^m deprehenditur, sanguinis fugiat copia, quae ob perpetuum a tergo venientis

1. Legi meretur HENRY DE DEVENTER *Observations imporeantes sur le manuel des Accouchemens* Chap. IX. p. 34. à Paris 1734. 4. Vbi omne momentum vteri impraegnati de extensione eius atque contra-

ctione accurate docetur.

m. De dilatatis spongiosi vteri cauernis valde inclaruit supra memoratus NEEDHAM loc. cit. et ALBINVS l. a. Icon. II. Varia etiam habet NOORTWYK loc. cit.

tis sanguinis accessum, ob vim, quam tanquam fluidum possidet, prementem, maximam vltiori extensioni efficit resistentiam. ⁿ Quis dubitet, et ipso embryonis, in vtero adhuc inclusi, motu, ex frequenti colli et orificii vteri, leuiori etiam, tactu, spasticum produci posse stimulum, qui veram de fibra motrice et irritabilitate ^o callet scientiam. Nec vllum est dubium, vehementioribus animi pathematibus partes conuelli, ^p stimulari, contrahi-que, vt mirum non sit, vterum, neruis quam maxime factum, eo maiorem ex affectibus experiri sensum, quo plures simul in ipso vtero quaerendae proximae causae et aliae adiuuantes accedunt occasionales. Et ni etiam veritatem, illustraturi eam argumentis, ex ratione petitis, exponere vellemus, experientia ipsa quotidiana verissima esset testimonii magistra. Et alia, ex diaeteticis accersenda, huc faciunt momenta, Vti enim motus, cursus, saltus, vectioque in rheda, moderata tamen, varios leuare morbos, vehemens autem et aucta nimis, eos grauiores reddere, quid? quod prorsus destruere homines potest; sic moderamen omnium horum etiam partum, qui suo modo morbus dicitur, iuuat atque faciliat, dum nempe tranquillum per vteri vasa circulum et aequalem eius contractionem conciliat. Quidni etiam credendum, motuum vehementiam, quod infra clarius ex facto ab HIPPOCRATIS iussu abortu patebit, accelerare etiam posse eum, praecipuis, si in vehementi inopinataque grauidae hallucinatione terroris cooperetur affectus. Homini- bus varium nascendi tempus esse, nec omnes in aequali temporis spatio

n. DEVENTER a. l.

cap. XI. p. 343. Amstelæd. 1704. 4. habet.

o. Vid. GEORG. BAGLIVIVS in Tractatu de Fibra motrice et morbosa, Basileae 1703. 8. et quid BARTHOL. DE MOOR in Pathologia cerebri de motu musculari Cap. X. p. 287. atque de irritatione

p. Ad nostram expositionem concinne quadrat allegatum, quod DE MOOR loc. cit. Cap. XVII. p. 499. de animi pathematibus causa epilepsiae hystericæ nitide pertractat.

tio foetus perfici, sed alios citius, alios tardius nasci, Cœus iam refert.

§. 5.

Partus praecox.

Et sic varietas accidentium partuum et accelerare et quoque prolongare potest. Hinc superior valet distinctio. Ineptum non erit, de partibus, quoad temporis stadia diversis, quaedam dicere singulis. Mater bonis instructa digestionis visceribus, laete nutrita, nec ante incrementi ipsius terminum grauida facta, sana et robusta^r sanos plerumque in utero gerit, nutrit atque ex eo excludit foetus. Et eo maior et certior in embryonem perfectioris sanitatis, vegetiorisque nutritionis atque in utero celerioris incrementi est redundantia, quo amabilior in utrisque parentibus deprehenditur perfecta sanitas. Felix ille eiusmodi embryo, qui, dum ob celere incrementum, celerius quoque ex carcere uteri egressus terminum habet et citius nasci potest. Signa igitur vitalitatis non ad numerum mensium sed ad vigoris referenda sunt complementum. Hinc HIPPOCRATES de septimestri et octimestri, quibus ius vitae haud denegat, audiendus est. Vivere utique possunt, non ut viui, sed ut tales, qui a vinculo materno soluti in propriis visceribus humores concoquere, aeremque attrahere possunt.^s Et dum vulgo novem solares siue decem lunares non complevit menses, praecocis partus nomen accipit, perfecti tamen ob integrae interdum vitalitatis, civisque iuris, quae inde habet, privilegia. Uterus enim, qui ultra certam sibi diametrum extendere se non sinit, ipsum, dum omnia, quae ad perfectam extensionem re-

qui-

q. Libr. I. de Diaeta.

r. Vid. Summi mei Patroni atque Praeceptoris Magnifici C. G. LUDWIGII Institut. Physiologiae Cap. VIII. §. 564. p. 221. Lipsiae 1752. 8.

s. Legatur Magnif. PLAZ-

ZIVS, quem valde veneror, in Diss. de partu debili resciendo §. V et VI. Lips. 1754. 4. Et quis vitalis partus sit, et quaenam habeat privilegia explicuit HEBENSTREIT in Anthropol. Forens. Lips. 1753. 8.

quiruntur, passus est, pro vario commodi situs excludit fato. Sed dantur quoque praelibati partus imperfecti? Ita omnino est. Scimus enim, ut pomus ab arbore decidit, vento aut tempestate auulso, sic conuulsiuis placenta auulsa motibus et effrenato sanguinis flumine ablutum foetum quoque immaturum ex utero egredi cogi. Foetus nutrimenti defectus id haud raro efficit, ut maior extensione foetus uteri fiat reactio. Hinc validior uteri contractio; hinc promptior quoque miselli foetus exclusio. Et hae causae potiores a foetu, plures quoque a labe dependent materna, quae dum morbosae magis sunt, eas simul inter causas abortus referre libet.

§. 6.

Abortus.

Matris vitium et solam ut plurimum uteri labem, debilitatem foetus et mortem si addas, causam quilibet accusat abortus. Hinc mater defectu virium fracta, cui proprii ipsius succi ad eam nutriendam haud sunt satis, aliud corpus, foetum nempe, sufficienter nutrire nequit, quo fit, misere ut pereat foetus atque ex utero exeat. Contra ea, matris plethora ob nimium ad uterum sanguinis accessum, cereum quoque vita orbat foetum, qui tantam ob subtilitatem vasorum suorum sustinere nequit copiam. Eius enim nimis extenduntur vasa et ob id omnem amittunt elaterem. Est praeter ea, quod maximum momentum, ipsius uteri culpa, cuius aut nimis irritabile nervorum systema, aut mala et morbosa eius dispositio, aut morbus symptomaticus, minori abortum promouere potest opera. Sic uterus extensionis impatiens citius ad contractionem, leuissima modo facta irritatione, ruit atque expellit foetum. Uterus morbosus tumoribus oedematosis, scirrhis, sarcomatibus laborans, infringit extensionem et immaturum expellit foetum, praepriis si varia accedant ulcera, vulneraque. Quibus leuiter irritatis, irritari enim possunt facile, cum membrana uteri interne abrasa sit

fit inuestiens, celer et frequens oboritur vteri contractio: Violentas taceo externas matri illatas commotiones, ^t contusiones, pressiones aliasque laesiones, quibus maior ad vterum adfluxus fit, quo et funiculus subtilis rumpi, placenta separari atque plus minus ingens oriri potest inflammatio. Vehementer etiam vexantur foeminae, quibus ob abortus frequentiam singularis est facta consuetudo. Magnum naturae beneficium est, quod abortus vtplurimum absque manu obstetricis auxiliatrice ac sine multo temporis fiat dispendio, quamquam inficiandum haud sit, certis datis conditionibus grauidis multum facessere negotii. Qui partus abortus dicitur, septimum non expleuit mensem, et vtplurimum primis tribus et paullo vltra accidit. Hinc ob minorem molem angustas facilius transire potest vias. Partus *contra*, qui vltimos integravit menses et ob magnitudinem corporis, et ob magis fractas vteri resistentias, et ob maiorem vias transeundi difficultatem, difficiliorem constituit partum, de quo nunc agendum.

§. 7.

Partus difficilis.

Omnis partus quandam difficultatem habet atque inolestiam. Videturne forsitan de eò speciatim eloqui, esse superfluum? Neutiquam. Eum enim difficilem dicimus et praeternaturalem, vbi natura a consueta deflectit via, et ob corporis morbosum mechanismum, in iis puta, quorum dorsi spina morbose flexa aut pelvis nimis angusta et inordinatim composita est, satis conspirare nequit, hinc alienum, opus absoluendi, eligit modum. Ita enim cum

uatu-

t. Id satis, improbo tamen consilio, testatus est HIPPOCRATES de natura pueri p. 135. 136. Vol. I. edit. Io. ANT. VAN DER LINDEN Lugd. B. 1665. 8 mai. de cantatrice, quam ad terram saltare iulit,

et postquam septies iam exiliisset, genitura in terram profuisset ex ouulo sex dierum existente. Et Idem Lib. I. de morbis mulierum omnes abortus recenset causas.

naturali comparatum est partu, ut et uteri recte accommodati ordinatus sit positus, et, ni cum ROEDERERO^u in axi pelvis situm assumere vellemus, liberum tamen cum vagina, quoad ex abdomine exitum, nec a scybalis in recto intestino factis pressum, nec a vesica, vrina plena, turbatum esse, nec tumorem vesicam et rectum intestinum; nec ipsam vaginam, aut eam scirrhum aut ulcus aut canerum aut apostema aut cicatricem a praegressi difficultis partus vulnere illato relictam, aut illud quid praeternaturale occupare, nec, quod a carne fungosa saepius fit, ita coarctari vaginam, ut difficulter, ne dum manum, admittat stylum, necessarium valde putaremus. Nec, a morbo quodam correptas parturientes esse, a maxima pariendi difficultate liberum est. Sic enim vasorum exinanitio atque hinc inde quoque deducendus spasmus, varia partium inflammatio, e. c. nephritis, plures in actu orivundi vomitus, intestinorum flatulentia et convulsio, evacuationes per aluum acres et frequentes, pulmonum vitium, qui tamen respirationem moderando multum faciunt, vulnera capitis, herniae et quae sunt alia, maxime turbare possunt dolores uteri veros, varias producere uteri stricture et interdum ob gravitatem morbi, in partu valde cautum ut se gerat, admonent medicum. Lex autem foetus, ex utero commodius egrediendi, ea est, ut directio capitis infantis cum directione uteri et vaginae rationem habeat, ita, ut embryonis facies coccygis os versus directa,^v vertex capitis autem, nulla alia simul ex utero propendente parte, orificio insistant medio. Sunt autem varia, quae partum difficilem reddunt, et inter haec sunt: grandis capitis foetus magnitudo eiusque deformitas;^w incommodus capitis situs, qui modo in hoc, modo in alterum

u. l. c. §. 212. p. 97.

v. ROEDERER l. a. §. 213. p. 98.

w. Huc referri potest hydrocephalus aliique tumores vid.

IOH. SALZMANNI Diff. de tumoribus quibusdam externis. Argent. 1719. 4. et MAURICEAU Tom. I. Liv. II. Chap. XXIX. p. 339.

rum latus, modo retrorsum, modo antrorsum spectat. Interdum in vteri orificio incarceratae sunt nates, interdum eminent extremitas, interdum foetus insistit lateribus e. g. humero, hypochondriis, scapula, abdomine, dorso, aliisque corporis partibus. Accidit quoque, vt vmbilicalis funiculus circa foetum conuoluatur, aut placenta incongruum, ad marginem orificii vteri internum puta, occupet locum.^x Quae omnia aptam obstetricis manum requirunt. Periculosum enim est, plures eiusmodi casus naturae relinquere vnicae, et viribus matris consumptis fractisque, matrem cum foetu finire mori, quum impossibile sit, versionem eiusmodi situum sua sponte sequi. Foetus ille vario modo inordinate insistens, mirumque contortus flexusque, magis incuruatus vndique ab vteri premitur resistentia. Et, dum impossibile est, solo naturae molimine ita vt enitatur, et modus nullus alius restet, quam qui, manu obstetricis admota, versione sic dicta iuuatur, necessarius est. Quomodo autem leuetur, hic non enarramus, quum infra plura de huius argumenti partu accelerando simul docenda sint. Ideoque silentio ferme praeterimus, quod quilibet difficilis partus sit iuuandus atque subleuandus; et fusam eius dare historiam nostra haud concedit tractatio. Difficilis autem est cognoscendi ratio, quo in partu festinandum et accelerandum.

§. 8.

Signa necessitatis accelerandi partum.

Difficile est rerum cognoscere causas et certa earum praestare signa, quum plurima, quae ex externis corporis humani qualitatibus eruuntur, sint symptomata atque incerta, pauciora autem, quae maximis vtplurimum obuoluta sunt tenebris, parum dispiciantur. Ex vtero et foetu tamquam duobus obiectis praecipuis certissima desumi poterit necessitatis accelerandi partum indicatio. Vtriusque itaque

x. - - - - quandoque placenta

Occupat os vteri.

HEBENSTREIT Carin. l. c.

itaque causae huius plenior peruestigatio iam a nobis suscipienda est. Difficilem partum fieri optime indicat, si eius terminus longo temporis interuallo summis doloribus cruciatibusque transactus haud potuerit adsequi. Omnia enim matris conamina tunc frustra transeunt, si maxime anxie respirans parturiens, incommodis variis gestibus, multis et largis sudoribus, ob sitim vehementem, atrocissimum capitis dolorem, aliaque horrenda simul accidentia symptomata, ad partum suis viribus amplius cooperari nequit. Si, rebus ita se habentibus, citissimam saepe operam ferre nollet obstetricius, improbus esset utrorumque certissimae mortis secururae spectator; cum tamen, si etiam de foetus vita et morte ambigua res sit, ob dira adhibenda auxilia conclusum sit, matrem ab onere liberare, et optimis reficere, quae alias non seruari potuisset, remediis. Praestat autem prius utriusque vitam saluare conari, quam trepido atque incerto animo cum vita et morte utrorumque ludere. In statu extremo secundum CELSUM anceps experiri remedium, quam nullum, satius est, sed, si quando mater iam obierit, estne tunc simul foetum perire sinere, concedendum? Neutiquam, tunc enim maxime quoque crudelis circa matrem valet instrumentorum adhibitio. Et etiam huc spectat GALENI effatum, qui ait: quanto satius est, aliquid non nulla fiducia vel cum periculo facere, quam spe adempta, certo perire, tanto profecto satius est, potentibus praesidiis pugnare quam nihil agere. Inanis et nocuius interdum femellarum pudor nec chirurgi consilium nec ipsam conuenientem admittit disquisitionem. Ex quo dira interdum accidunt incommoda et ipsa interdum obstetricandi impossibilitas. Vti admissio viri in atretis^y siue imperforata naturalia habentibus est nulla, sic etiam idem morbus, ubi non iusto amplior vaginae transitus, aut modo reticulum ante uterum est, frustra mater vires

y. Ἀτρητοὶ κατὰ τὰ γεννητικὰ μόρια. PAVLVS Libr. VI. Cap. LXXXI. p. 92.

vires in expellendo foetu consumit, et ne et infans et mater vna pereant, crudelis medicina in ferro est. Foemina ergo supina collocanda est, ac si ipsum partum simulare velit, vt chirurgus in conspectu habeat partes adfectas et facilius feliciusque agere possit. Quippe haec, quae antecincta est, membrana, non ita tenera est, vt primo impetu dilacerari possit: sed robusta est et valida, interdum cum longo in vaginam continuato tractu.^z Quis porro foetum in vtero relinqueret, si riuulum quasi sanguinis ex muliebribus effluere videret maternis, et id praecipue, si de vera vteri certus factus fuisset haemorrhagia, quae vario embryoni mortem inferre posset modo. Ponamus aut ex spasmo aut ex laesione quadam auulsam fuisse placentam, qua separata omnis cum matre infantis cessat communicatio. Ob nullum humorum ex matre accessum et propter nutrimenti inopiam certe pereundum foetui, qui, nisi mox extrahatur, a circumfuso sanguinis suffocatur flumine. Accedit et hoc, quod ipsa mater in maximum vitae ponatur periculum, ni, relicto in vtero foetu valde dilatata in se contrahere se possent subito vasa, et ita letalis impediatur cruoris effluxus. Verum enim vero, maxima hic obstetricis requiritur diiudicandae necessitatis distinctio et absolute non credendum, in omni ex verendis sanguinis profluvio extrahendum foetum esse. Exempla enim plura prostant, in grauidis ex vagina naturalia fluere catamenia, per periodos ad partum continuantia, quae caute distinguenda sunt ab vteri haemorrhagia. Menstrua enim parcius fluunt, nec adeo dira secum habent incommoda, haemorrhagia vteri autem ab ea quoque cruenta cum aqueis in partu

z. Conf. I. CONR. BECKERI
Tract de παιδιοκτονη incul-
pata §. XXVII. p. 37 Giessae
1779 4. In quo facetum im-
pudicae puellae, quae clausis
verendis spem multorum ad-
missorum, venire vti violentum,
quos in oppugnando na-

tura munitissimo ipsius castello
ludificatos, genitura et argento
iuxta emunctos dimisit. Quae
vero chirurgo, a quo sanata
fuerat, gemellos peperit, vi-
vos rectae sanitatis pro sostro
testes, refert exemplum.

partu fluentibus humoribus materie confundenda non est, et ex spumoso sanguine, eius largiori copia atque ex signis, quae haemorrhagiam indicant, ex pulsu nempe vehementiore atque valde affectis diiudicanda locis est. Cito ex ruptis per violentiam placentaë uterinaë vasis effluit, et brevi temporis spatio citissime animi inducit deliquia, nisi promptius, quod in extrahendo foetu^a consistit, adhibeatur remedium, quod si distrahitur, in alium haemorrhagia atque difficiliorem mutatur morbum, in vasis inanitis effrenatos excitat fluidum nerveum motus, spasmo contrahitur uterus, convulsus quoque et matri et foetui summum vitae minatur periculum, enascitur ob resistantiam in locis vasorum ultimis obstructio, inde inflammatio, eaque nimis intenta gangraena utrosque strangulat. Et hasce sequelas, nec non omnes inde oriundas morbosas pluribus paullo post enarrabo affectiones. Eandem similitudinem vteri habent vulnera, quae secundum generalem doctrinam glutinari non possunt, prius eorum quam coniuncta sunt labia. Vteri autem vulnera quam maxime ob perpetuam extensionem hiant, et eo difficilius, diuturnius et periculosius erit eius curatio, quo longior foetus intermissa fuit extractio. Accedit et hoc, quod ipsa magna vulnera cruentata, dum ob perpetuam labiorum diductionem laesa constringi nequeunt, pessimam vteri haemorrhagiam imitando, multum ex osculis effundant sanguinem. Febricula,^b quae vulneribus semper accedit, incenditur magis

N n 2

et

a. A doctis obstetriciis confirmatur viris HENR. DE DEVENTER loc. cit. chap. XXI. p. 180. LOUISE BOURGEOISE *Hebammenbuch aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt*, Hanau 4. Theil 1. Cap. 5. p. 168. DE LA MOTTE *Traité complet des Accouchemens contre nature* Chap. VI. p. 346. GUILLEMEAU *L'heureux*

accouchement Liv. II. Chap. 13. dans ses *oeuvres de Chirurgie*, à Rouen. 1649 fol. p. 317 sqq. MAURICEAU *Traité des Maladies des Femmes Grosses* Liv. I. chap. 21. p. 155. à Paris 1675.

b. Vid. IO. ZACH. PLATNERI *institut. Chirurg.* §. 347. p. 216. Lipsiae 1745. 8.

et nisi extrahatur foetus, in pessima quid? quod incurabilia conuertit vulnere. Leui vterus externe applicata facile irritatur violentia, qualis sola abdomini matris adnota esse potest frigida; aut ictu ille tangitur aut casu lapsuque premitur. Haec et alia foetum ex vtero expellere possunt, atque varias cruentas mortiferasque producere matri et foetui causas. Sed haec missa faciamus, ob inconstantem ipsorum regulam, ea potius tangamus, quae frequentioris, notabilioris et ad opus nostrum magis spectantis sunt argumenti. Conuulsionem vteri ex sanguinis deperditione siue exinanitione facere, vt mater cum foetu pereat, ni mulier citissime liberetur a foetu, affirmat MAURICEAU.^c Sed vndenam spasmus ille vteri conuulsius et cur necessitatem accelerandi vrgeat, mox paucis videbimus. Ab inaequali et minus ordinato fluidi neruei in fibras motrices influxu spasmum oriri, eiusque subordinatam distinctionis speciem conuulsionem, quorum prior constantiorem et magis regularem, haec autem per vicissitudines subalternam habet stricturem, dici, constat, et specialem omnium causarum spasmii atque effectuum dedit doctrinam amicissimus mihi GERNHARDVS.^d Foeminas enormes vteri haemorrhagias pati superius dictum, et iis depleri vasa, sole meridiano clarior res est. Et largam sanguinis in vtero circumire copiam, eumque facile irritari posse ob neruorum numerum, supra etiam notauimus. Vterus duplici modo plenus spasmio corripitur potest. Aut enim vera vteri plethora, quae abundantia sanguinis in vasis vterinis est, aut spuria eius repletio, quae a foetu, ad spasmum disponere potest. Prior respectu fluidorum vasa distendentium et alter respectu foetus, vterum extendentis pro maiori fibrarum reniscitiores et vehementiores strictureas habet; quo auctior vis elastica fibrarum cum vitali et foetui et humoribus, vte-

rum

c. *Traité des Maladies des femmes grosses*, à Paris 1721.

T. I. Liv. II. chap. 28. De l'accouchement, qui est accom-

pagné de grande perte de sang, ou de conuulsion.

d. In Diss. Inaug. de Spasmo ab inanitione, Lips. 1755. 4.

rum distendentibus, se opponit, et quo sensibilibior vterus et extensionis magis impatiens, eo certius et periculosius se constringit et foetum ex vtero expellit. Nec agere duplices hae desinunt vires, prius quam laxius fundo vteri col- lum, quod iis, quae vtero gerunt, conuiuet,^e aperuerint, et nisi foetum; aliquam tamen eum circumambientem partem i. e. membranam cum amnio, bullae in speciem propendere effecerint. Et sic interdum remittit spasmus, qui tamen, renouata materia, iterum repetitus ante expul- sionem foetum non acquiescit. Anne ergo extractio foetus erit necessaria? Limitanda erit quaestio et modo largienda, si orificium iam detersum apertumque est, atque bulla aquea vi vteri expressa, rumpitur. Quenam autem spasmum vte- rini ex inanitione erit conditio? Vasa mirum quantum ex haemorrhagia vteri depleta et ob tonum, qui maiorem aut minorem resistantiam habet, et ob fluidum nerueum plus minus influens constricta, vterum ipsum, dum per gyros in eius excurrunt fornice, conprimunt atque coarctant tam diu, vsque dum fibra curva in contractione facta sit recta. Eo tamen vehementior erit fibrarum actio, quo arctior atque liberior hic elateris atque fluidi neruei con- spiratio. In subitanea euacuatione ferme ex toto diameter minuitur a spasmo in vasis, et illa eo sit minor, quo maior extendens vterum a foetu est compressio. Idem est cum antecedenti in expellendo foetu effectus, ne dicam maior. Qualis autem sit virtus DE LA MOTTE^f illustrat exemplis infantum, spasmo in vtero denatorum. Tertium spasmus genus, quod a dolore siue ab irritabilitate est, cum stimuli immediate ad neruos abeant, maiorem etiam in constringendis partibus habebit efficaciam. Stimulus enim maior tactu incommodo ingrati atque molestam sensationem i. e. dolorem producit. Quo vehementiores autem dolores

N n 3

ad.

e. HIPPOCRATES loc. cit. *μυμεν.*

Aphor. Sect. V. §. 51. p. 95.

f. *Traité des Accouchemens,*Ὀκόται, ἐν γαστρὶ, τὰ τέων τὸ
σῶμα τῶν ὑπερέων ξυμμέ-à Paris 1722. Liv. III. chap.
12. Obs. 217.

adsunt, eo magis alliciuntur humores, ipseque copiosius influit succus nerveus, qui fibras crispat et musculosas valde constringit partes, ex definitione spasmi, a BARTHOL. DE MOOR^b exhibita, qui eum vehementem et inuoluntariam musculi ad fibrarum muscularium contractionem dicit. Ita, ut sopiantur motus, vnicum est, extrahendi foetum remedium idque eo securius, quo certius HIPPOCRATIS^h est effatum: in vulneribus vteri et in resoluta iam placenta (est etiam vnionis solutio, graue itaque vulnus,) applicandum, et id eo magis, quo vehementior ex duplici causa est conuulsio. Bene ergo monet GALENVS, qui non omnes in vulnere conuulsiones letales, sed eas potius acutissimas atque perniciosas existimat, quibus magna facta fuit euacuatio. Nisi itaque haemorrhagia vteri, quae magis magisque vasa deplet, nisi consolidatio vulnorum, quae etiam sanguis maxime blandus irritare potest, procedat, ut singularis eorum cesset irritatio, et nisi imminuatur plethora, triga malorum perpetuo restans, conuulsionis ad mortem duraturae suslinetur causa. Accelerandi partum ergo patet necessitas. Aucto enim hoc vteri spasmo, vasa constringuntur maxime, deficit sanguinis regularis ad nutriendum foetum affluxus, et motus cordis, a tergo veniens magis auctus obstructa et constricta referare tentat vasa, et ita accendit partes, ut destructoriae inflammationis, gangraenosae et sphacelosa non inanis exoriatur metus, quin autem, extracto embryone, ea propter cessat, quoniam in pleno vtero, nunc vacuo, fibrae nimis tensae laxantur, et simul liber iterum humorum conceditur circulus. Vti in reliquis corporis partibus ex leui causa, quo minus humores vasa transfluere possint, oriri potest obstructio atque exinde inflammatio, sic in vtero ob vasa cauernosa quiescere potest sanguis atque ob suum, quem habet, lentorem, stagnare. Quae stasis sub-

g. Patholog. Cerebri p. 341. Amstelaed. 1704. 4.

h. loc. cit. Sect. V. aph. 2.

Ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγεγόμενος, θανάσιμον.

subtilia comprimit arteriosa vascula, renituntur vasa humori impulso, auctior fit motus, ex stasi tumor, ex aucto cordis et arteriarum, qui stagnationem referare tentat, motu calor, ex cruore in minima vasa impacto rubor et ex pressis, tensis vario modo atque laesis partibus enascitur dolor,ⁱ qui ex hac causa ortus spasmus et ex effectu suo suam exacerbat causam. Vitalis vis in spasm. nimis aucta auget etiam inflammationem et febres enormes inducit inflammatorias. Nec mirandum est, partibus vulneratis neruosis valdeque pressis euasci inflammationem, quae ob obstructiones ingentes atque maximas, et subitaneo interdum cessante motu, atque etiam iterum nimis intento in peiora mutatur mala. Violenti motus perumpunt vasa atque humores in caua effundunt, qui circumambiente calore motuque vasorum vibratorio in pus mutantur. Grauius autem ex inflammatione cacochymica expectant corpora periculum. Eorum enim corruptus sanguis solo auctiori calore subtilior fit, atque putridus cum febre serpit, vicinas destruit partes, et gangraenae nomen accipit. Splacelus autem tunc dicitur, si quando fibrosae molles partes, calore resolutae, nullum sensum nullumque motum in parte sentiunt corrupta. In inflammatione intentiore dissipantur fluida, et facta crassa remanet materia, quae, dum glandulas obstruit et dura est, scirrhum sistit, qui lente progrediendo leui motu leuique irritatione putrem acremque euoluit materiem, quae in vlcera sordida, ichorosa atque acria, degenerat. Et haec omnia breuiter enarrata, ad vterum spectare possunt. Praeter varia loca, varias quoque vteri partes, interuam plerumque vteri cavitatem villosam et membranasam, villosum et lacertosum contextum^k infestat, illustri argumento, foetum et placentam, quae proxima huic membranae corpora sunt, eius inflam-

Nn 4

matio-

i. Vid. PLATNER loc. cit. §. 48. p. 27.

HILF KIESLING de vtero post partum inflammato §. 3. p. 8. Lips. 1754. 4.

k. CHRISTIAN GOTT.

mationis producendae obstructionis atque irritationis causas esse non proletarias. Nec ob eas solum, quae lente exsurgunt, inflammationis in vtero grauido causas, verum potius ob occasionales ex ipso foetu deducendas accelerandus est partus. Et foetus in vtero, approximante partu, mox pedibus, mox manibus, mox alia inquieta parte leviter et grauiter partes tangere, eas calcitrare, irritare, violenterque premere solet,¹ et si quando eius non sequitur partus, aut pars foetus in parte quadam haeret nec potest emoueri,^m ita circulum impedire, motus augere, sic obstruere, et proximam inflammationis exhibere potest causam. Nec plura testimonia, partum accelerandi ob inflammationem indicantia, proferam, quum, qui inflammationis crudelitatem nouit, necessitatem esse, perspiciet. Singulare naturae beneficium est, quod aquae, embryonem circumfluentes, disruptis membranis, vias lubricantes leuiorem per vaginam efficiunt exitum. Sed, si foetus, iis effluxis, non protinus sequatur, qui saepius ob praeternaturalem excludi nequit statum, solum in promptitudine manus obstetricis facile auxilium est, alias incarcerationum ita, vt extrahi moleste debeat. Et vterus, qui magnum extensionis effluxo nunc amnii liquore, contrarium sibi amisit renisum, nunc relaxatus, vno impetu, quantum per foetum adhuc inclusum licet, se contrahens ipsam decorticat placentam, ex cuius osculis ruptis magna quidem, minor tamen, quam ex vtero, sanguinis erumpit copia, quae, nisi cum foetu extrahatur placenta, letalem et foetui et matri inferret haemorrhagiam. Aut enim diuellitur tota, aut ex parte, in vtroque casu periculum. Si
ex

1. Gestus a foetu in vtero vagos molestem inflammationis causam probat LAZAR. RIVERIUS *Oper. med. Prax. medic.* Liv. XV. c. 7. p. 458. Erf. 1674. fol.

m. Eiusmodi exemplum refert KIESLING de gemellis,

quorum vnus caput in ceruice vteri firmiter haesit l. c. §. V. p. II. Et inflammationem a capite inclauato oriri docet LEVRET *Observations sur les causes et les accidens de plusieurs accouchemens laborieux*, à Paris 1747. p. 61 sq.

ex parte, omnis quidem non cessat matrem inter atque foetum communicatio, et quid iuuat lenta per vasa accessio, si prodiga per rupta vasa perdatur sanguinis copia, nec vlla curationis reprimendique sanguinis spes sit; festinandum ergo potius, quam differendum erit negotium. Etenim

*Rusticus expectet, dum defluat annis: at ille
Labitur et labetur in omne volubilis aeuum.*ⁿ

Bene monet HEBENSTREITIVS et carmine docto canit:

*Saepe manent alta fixae matrice placentae
Aut ex parte manent, tunc magnis purpura riuis
Effluit et vitam matres cum sanguine fundunt,
Qui, nisi contracta, fisti, matrice, recusat.
Ast nequit in sese matrix contracta reuerti,
Ni penitus tota cessit matrice placenta
Ac educta fuit, nisi sordes abstulit omnes
Eduxitque molas partus studiosa ministra.*^o

Per vasa vmbilicalia nutriri foetum atque per ea superfluum reuehi sanguinem, constat ex physiologicis.^p Iis itaque vario modo pressis, contortisque, vt per ea nullus sit sanguinis transitus, id, quod fit, si ex vtero aut funiculus solus, aut cum embryonis quadam parte simul excidit atque ab interno vteri constringitur orificio, ni obeundum foetui sit, celerrime extrahendus est. Id etiam tunc valet, quando funiculus vario circa foetum circumuolutus est modo, et id etiam maxime, si ruptus est, aut si signa docent, foetum ex parte quidem dolorum praesentia expelli, remittentibus autem iis, ob nimis breuem funiculum iterum resilire subito.^q Singularis animaduersionis, frequens

N n 5

casus

n. HORATIVS Epistolae. Lib. I. ep. 2. v. 43, 44.

o. HEBENSTREIT c. carin.

p. LVDWIG loc. cit. §. 573, 574. BOERH. Inst. Med. §.

681. et HALLER Praelect. cit. loc.

q. De mensura funiculi legatur HEBENSTREIT in Diff. de Funiculi vmbilicalis humani patho.

casus est, ouula impraegnata, nescio, quo fato, in ovario et in tubis relinqui, ^r aut in abdomine residere ^s ibique nutrir. Extenditur aequae, crescit atque viuit, nec excludendqs vllum partus, quo commode possit, habet locum atque auxilium. ^t Difficile cognoscitur. Primis incerte conici potest mensibus, si foeminis post coitum consuetas grauiditatis eueniunt symptomata, ^u leuis quaedam horripilatio, ingrata partium tensio, nausea, vomitus et agrypnia, color faciei circa oculos praecipue liuidus et vnus aut alterius lateris prae altero maior percepta tensio. Signa autem cum perpetuo crescente in latere tumore magis patescunt atque ex motu; qui, frigida abdominis lateri admota manu, maior est et manifestior. Quomodo ex suis carceribus erumpens ex signis cognoscatur certis, obscurum est. Ob certam tamen secuturam matris et foetus mortem euitandam docta educendus est manu. Rarum quidem est, ita extendi vterum, vt rupturam accipiat. Et id nullo in alio, quam nimis debili metuendum est subiecto, atque in peruerso foetus situ, vterique morboso posito et tempore partus. ^v Foetus per nouem in vtero nutritur menses et omne imbecilli matri subducit nutrimentum. Euadit ergo fortior embryo, vegetior, languidior contra mater et vterus eius infirmior. Et sic, cum vterus insufficiens robur et nimis fractam elasticitatem habeat, partus per plures, quam nouem menses interdum extendi potest, quid? quod, ni auxilium accedat alienum, raro

a na-

pathologia, §. 2. p. 5. Lipsiae 1737. 4. Idem de morte embryonum funiculi collo foetus circumducti causa §. 9. p. 24. de noxis a funiculo rupto vel dissecto nec obligato §. 11. p. 29. atque de morte nascentis, funiculi ex vtero propendentis causa, §. 10. p. 27.

r. BOERHAAVE loc. cit. §. 668, 669. et HALLER in eius-

dem Praelect. Academ. pluribus confirmat exemplis.

s. ROEDERER loc. cit. Cap. XXV. §. 774. p. 341.

t. Idem. loc. cit. §. 777 sqq. p. 342.

u. Idem. loc. cit. Cap. VII. ea hic si excipias, quae ex vtero sunt.

v. Idem loc. cit. §. 783 sqq.

a natura absoluitur. Nimis extensum vterum frequentes indicant lipothymiae, quibus valde conuellantur grauidae. Nec ergo video, cur eiusmodi partum, qui nouem iam expleuit, et qui excedunt, menses, siquidem iura vteri accepit, accelerare non liceat, non vitae sed solius hic matris ratione habita sanitatis. Sed potestne etiam ab externis iniuriis rumpi vterus? Omnino. Vehementer enim impressa violentia tam celere in eo excitare potest iacturam, ut ex instanti, quum vndiquaque valde extensus sit, rumpatur. Et si id accidit, summo fit cum dolore, lancinante punctorio, ab opposito rupturae latere omni versus vulnus embryo premitur impetu. Aperitur quidem simul vteri orificium, per quod et ex vulnere et ab aulsa simul placenta magna sanguinis effunditur copia. Nisi itaque vi subito extrahi tentetur embryo, moribundus vehementer pressus per paruam rupturam, nunc vero magis atque magis amplificatam in ipsum exoneratur abdomen, ex quo, ut extrahatur noua vrgens accelerandi, et ob quandam adhuc spem vitae foetus residuam et ob incommoda, quae ex neglectu et relicto cum placenta embryone expectanda sunt medicum obstetricium noua admonet causa. Nec eo minus de iis, quos mox diximus, foetum accelerandi casibus licitis, tam trepido dubitandum est animo, quo propius vitalis exclusionis accedit terminus. Nec adeo terret animum ea legis conditio, qua ii tenentur, qui non vitalem sed viuum modo et vita orbandum exturbant abortum. Verissimum est et semper exsequendum TERTULLIANVM illud dictum: Etiam conceptum tantum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidii festinatio est, prohiberi nasci, nec refert natam quis eripiat animam, aut nascentem disturbet. Homo est, qui futurus est.

§. 9.

De licito abortu atque infanticidio.

Improbo saepius animo incastae foetum expellere et sic abortum promouere tentant puellae, qui tamen faciendus

dus a nobis suadetur nunquam, nisi certissima mortis pro-
 stant signa, nec in utero manere, nec cum summo atque
 certissimo vitae matris dispendio vitalis euadere potest. Ab-
 ortum accelerandi a mortuo embryone optime determina-
 tur necessitas atque licentia. Ille enim, dummodo caute
 extrahatur, nulla punitur poena, et nullam medicus suae
 conscientiae inurit maculam. Si quidem, dum relinqui-
 tur, ab ambiente calore celerrime putrescit, et ipsam ma-
 tri communicat putredinem. Et haec etiam causa est,
 quod frequens febris putrida cachecticaque breui depascat
 foeminas, quae per tempus mortuum in utero gesserunt
 foetum. In principio, quo infelix talis gravida mortuum
 in utero suo sepultum includit foetum, eius delassantur
 membra, lenis accedit horripilatio, genae ex liuore ru-
 bent, sudores emanant foetidi, caput dolet, prostratus est
 appetitus, foetent ex ore halitus, putrida ex genitalibus
 emanat materia foetidissima, et per orificium uteri, cuius
 obstruens gluten putredine resoluitur, membranis mollibus
 nunc exesis, magis magisque denudatus, tactu mortuus
 explorari potest embryo. De eius autem certiores sumus
 obitu, si flaccidus absque pulsu, variisque congrumatis san-
 guinis stasibus repletus est funiculus atque flocculenta a
 foetu abscedit cuticula, et si dolores ab acri magis irritati
 materia recludunt orificium atque praeter alia symptomata,
 ingens ex utero sanguinis adest profusio.^w Licitum ergo
 est, et forte in utero vitales paruos occidere foetus. Lex
 tamen est, qua liceat, quaque prohibetur. Nec indiscrimi-
 natim agentem, nec falsis captam rationibus, nec
 ebriam admittere licet obstetricem, quae

Inguinis et capitis, quae sint discrimina, nescit.^x

Tales

w. Nostram sententiam con-
 firmat HEBENSTREITIVS in
 Anthr. Forens. Sect. II Membr.
 II. Cap. 2. §. 13. p. 386. Ab-
 ortum educi, inquit, qui
 vivere nequit, nulla conscien-
 tia lex est, quae impedire pos-

sit, illoque sensu, abortum
 porro haud impediendum, pro-
 mouere, summa est impunitas
 et institutum valde laudabile ac
 saluiferum.

x. IUVVENALIS satyra 6. v.
300.

Tales veteres obstetrices non fuerunt, et quales fuere, distinctim descripsit HORATIVS AVGENIVS, inquiens; ignarae sunt nostra tempestate mulieres medicae, nec aliud meo quidem iudicio sciunt, quam nascentem puerum gremio recipere, vmbilicum rescindere et alligare; ad alia, quorum scientiam habebant antiquiores, sunt profecto vt asini ad lyram. ^y Sed integri docti atque periti medici est officium, partum quidem ipsum nisi faciat, obstetricem suis tamen consiliis instruendi, et probe disquirendi, num etiam omnia rite se habeant parerga. Ad pauca, licitum in vtero infanticidium restringi potest argumenta, et commode in officiosum distiuguitur et necessarium, cuius vltimi ex facto magna in matrem redundat beneficentia, maius autem ex eius intermissu enascitur periculum, matri et foetui certissimum. Officiosa παιδιοντομία potest sumi duplici respectu; aut foetus vita ob vitae, quam a matre accepit, rationes, matris vitae postponenda, aut quatenus chirurgus obstetricius ad omnia facienda obstringitur, quibus vita seruari possit. Sit ergo, cum foetus partu comparatum esse ita, vt ob viarum angustias aut ratione peluis aut ipsarum mollium partium, ob praeternaturalem magnitudinem, aut aliam conditionem, et ob vires matris deficientes egredi nequeat foetus, atque cum parturiens atque ipse exposcat mantus, vtrique autem ὑπερτομοτονίαν timentes et eam quamquam vilem, absolute tamen recusantes, ob auxilium, quod aliud exhibere, rebus sic se habentibus, nequit, suum, id concedendo et exsequendo absoluit officium chirurgus. Aliter enim in tanta animi parentum morositate atque pertinacia seruari nequit paritura, et vi suscipiendi anceps periculum nulla est potestas. De obligatione et officio foetus, quo sua vita redimere matris vitam obstringatur, apto exemplo de hoste et aggressore, qui alterum vita priuare tentat, quem, si fugitivum abest auxilium, instrumentis etiam mortiferis readgre-

gre-

y. In Epist. l. et consultat. medicinal. T. II. Lib. I. cap. 6. p. 333. Francof. 1597. fol.

grediendum esse, exposuit ex variis scriptis confirmato BECKERVS.² Quidni itaque mater in casu necessitatis, vbi foetum matricidam remouere nequit, vt suam conseruet vitam, valentioribus vti debet armis, quibus aggrediendus, expugnandus, imo, dum crudelis est, et matris vitae insidias sruat, anticipante occidendus foetus est ferro. Foetum occidendi necessitas porro adparebit magis, si exinde fructum, ex intermissione autem malum existere videamus. Spes salutis, quae plane deperdita visa fuit, concesso operandi artificio refocillatur iterum, et, eo absoluto, denuo reuiuiscit. Languida, terebrantibus consumpta doloribus, anxie respirans mater sensim sensimque redit et plena vitae redemptae ostendit signa. Cum vita noua redit noua voluptas, quae in expectanda et tristi finienda fato foetus exclusione erepta fuisset. Ne dicam de aetatum praerogatiuis, quas seniores excellentiores habent prae iunioribus. Foetus, qui etiam senectutis spem habet, ea tamen, si quoque excluditur, gaudet incerta, vbi autem impossibilis partus est, habet nullam. Quid expectandum ergo, quid metuendum, curne festinandum, curne occidendum? Videmus ex eius distractione atque intermissione, quam irreparabilia fiant tristia fata. Nec solus foetus perit, obit etiam mater diem supremum. Dolorum acerbitas excruciat parturientem, artus tremore rigent, angor occupat praecordia, extremitates mox frigidae, mox calidae, cum palpitante corde tremunt, delinquit animus, renduntur nerui, conuelluntur partes, et misera mater perit. Nec pluribus argumentis necessitatem rei comprobare volo, cum quilibet pauca haec considerans, magisque ea sibi explanans, facili videbit opera, non necessarium solum, verum potius iure iubendum esse huius infanticidii casum, siquidem reipublicae hoc vno, qui tamen conseruari non potuit, foetus intermissa occisione, vna quidem cunctando occidi non videtur persona, quae tamen visa, certo certius occumbit incuria, plures ex illa nascendi futuri

z. loc. cit. §. 47 sqq.

futuri eripiuntur ciues. Vnius ergo foetus iniuste parcendi causa, plura committuntur homicidia.

§. 10.

Modus accelerandi partum.

Si quid est in chirurgia, quod magnum requirit magistrum, pars eius est ars obstetricia, siue eius altior disciplina, embryulcia. In ea enim, dum agere debet medicus, occulta ob inanem femellarum verecundiam habet obiecta, quae sensu visus externo, chirurgo quam maxime necessario, difficile inquirere potest, hauiolando quidem, attento tamen experiri debet iudicio, ea, quae in partu simul obseruanda, et vi vocis proprie non ad extrahendum spectant, si excipias. Consilia a medico proutenter danda sunt, ad medicinam clinicam aequae ac ad chirurgicam spectantia, et adhibenda sunt omnia, quae causam necessitatis accelerandi partus tollunt, eumque tuto accelerare possunt. Hinc praeter consilia et instrumentis opus erit atque medicamentis. Consiliis edocenda grauida est, quid ipsi agendum sit, et qua ratione vario situ, varioque positu^a et propriis ad partum edendum facere possit viribus. Ipsa parturiens, vt nixus suo tempore edat, admonenda. Praeter haec itaque locanda mulier est, vt suis extremitatibus, rebus iis, quae substratae sunt, firmiter insistere, tenere se, atque fulcire possit, quo facto, singulari conamine ad partum intendere vires magis potest. Optime ergo consulunt ii, qui aptis vtuntur sedilibus, quorum varia prostant genera. Vnum tamen et ob commoditatem et ob ipsam rei naturam magis appetunt obstetricii, quod nempe tales affectiones habet plurimas, quas in describendo commodiori construendoque lectulo proposuit ROEDERERVUS.^b Et ea propter antiquissima minus vtilia sunt sedilia, e. gr. EVCHARII RHODIONIS, RVEFHII

a. PLATNER loc. cit. §. 1417. p. 1027. ROEDERER loc. cit. §. 259 sqq.

b. loc. cit. §. 268 seqq.

p. 145.

RUFFII et WELSCHIANVM, quae quidem vt in partu necesse est, fatis sunt simplicia, nimis tamen manca et haud sufficientia. Plus placent VAN HOORN, DEVENTERI^c et SIEGMUNDÆ, quae etiam multa habent incommoda. Parturiente nunc commodiori insidente fedili, aut incumbente lectulo, in partu, laxo poplite, cruribus leuatis, inter ea commode, nec nimis alte, nec nimis profunde se deat obstetricans ita, vt omnia quadam facilitate et constantia absolueret queat medicus. Qui sub velamenti, ne aer muliebria tangat, tegmine, digito calido, ita circumciso, vt

nihil emineant et sint sine sordibus ungues^d

atque oleo amygdalarum dulcium aut oliuarum recenti, puro, non rancido, inuncto, lente per vaginam vteri tangat orificium, explorans, num naturaliter se habeat, in quantum distet, quid ipsi obiiciatur, num vermicularis in eo motus deprehendatur, qui veros, id est, a fundo vteri ad eius collum sensim sensimque progredientes et reiteratos, ad partum adesse dolores, testatur.^e Et si eos motus inuenit, parturientem adhortetur, vt, inspiratis pulmonibus retineat spiritus, extremitates figat et valida musculorum abdominalium, rectorum praeprimis pressione, fundum vteri premere tentet ideo, vt, si omnia quasi abdominis vehementer ipsi imprimantur viscera, nouum quasi robur, nouamque denuo se contrahendi et contractionem continuandi et exsequendi accipiat facultatem imbecillis extensusque vterus. Studiose interim disquirendum, num etiam per obuoluentes membranas certior fieri possit de ipso embryonis situ, vt mox, iis ruptis atque effusis humoribus, partes, quas minus recte locatas inuenit, expedire, ordinare, extrahereque possit quam citissime. Nullus forsitan, vt mihi blandior, si quam citissime foetum extrahere, nec solum opus naturae relinquere iubeo, rigorosus erit
taxa-

c. loc. cit. chap. XXVI. *Explication de la Chaise* p. 108. amatoriae, v. 519.
e. vid. ROEDERER loc. cit.
d. OVIDIUS Lib. I. Artis Cap. V. de theoria partus.

taxator. Sic enim partus, mora temporis grauior existens, et praecauetur atque acceleratur. Neque tamen haec sola remedia in his casibus opem ferunt, sed alia simul adhibenda sunt, quae partim in pharmacis, partim in enchiresibus obstetricantis, partim etiam in scita instrumentorum applicatione consistunt. Nolim hic ea pharmaca, quibus ostentant mulierculae, se quicquam in partu iis praestare posse, recensere. Vana enim sunt pleraque atque lubrica. Nec tamen prorsus negandum, cum varios ex sua virtute producant in corpore effectus, etiam aliquid in eliminandis vteri contentis praestare posse. Stricte autem sic dicta, et absolute in vterum solum agentia qui exclamat, *sesquipedalia suspensio* profert verba. Sic putant τῶν ἀποφθαρμάτων genere et credulitate deceptae incaesae puellae suae fictitiae prospicere castitati, assumpto abortiuo poculo; sed constat,

Necis artifices arte perire sua.

Sed ecquid quoque superstitiosa valet hominum remedia, quae placentam pellunt, suadendi commendatio. Ostentatio artis et portentosa scientiae venditatio manifesta est, quam ne ipsi quidem nouere. ^f

§. II.

α. Per medicamenta.

Varia autem sunt pro varia parturientis aut grauidae conditionibus indicata. Quaedam ex his partum anteeunt, quaedam autem eum concomitantur. Inter prima ea referimus, quae et matris et infantis tuentur sanitatem, et mera haberi poterunt diaetetica, specialia therapeutica si excipias. Sic lene enim euacuans primas vias, haud inutile, sed potius necesse erit, quum earum saburra ferri possit numquam, atque ratione et experientia constet, malum ex primis viis redundare ad secundas. Hinc varias oriri

caco-

f. PLINIUS in *Histor. natur.* Lib. 29. c. 1. Edit. in vsum Delphini, Paris. 1723. T. 2. p. 479.

cacochymias et acrimonias, insignes actionum laesiones, turbari appositionem particularum, id est, morbose nutriri corpora. Hinc mater malis succis scatens, morbose in utero nutrit foetum. Hinc varia ex solidis et fluidis definienda, partum difficilem et praeternaturalem sistencia, oriuntur mala. Atque, si quis, vulgari metu captus, abhorreret purgans, clysmata exhiberi possent. Illa enim leniter abstergnunt, aluum liberant, atque praesentes interdum a sabura ortos compefcunt spasmos. De vomitorio, quod multi cane et angue peius fugiunt, nec timidus nec temerarius auctor esse vellem suaserque. Et eo confidentius lene et blande resoluens, quod ob nauseam vomitum efficit, largiri posse caute datum vomitorium existimo, quo saepius ab ipsa natura nauseas et vomitum materiae viscidae et atrabiliariae excitari observamus. Praeter iam dicta, etiam in ipso partu medicamenta adhiberi solent, quae eum facilitare et accelerare creduntur. Vili pendent plerumque lubricantia genitalibus super habita atque fomenta, eo ex argumento, quod ipsae vterinae aquae iamiam madida reddunt vaginae latera, nihilo tamen secius opinamur, iis adhibendis, et ad instrumenta laeuiganda et ipsa genitalia lubricanda quoque opus esse; longum namque temporis interuallum ruptas membranas et secuturum partum intercedit haud raro, id, quod ex ipsa, rigidas emolliendi partes, necessitate diiudicandum. Nec omittenda tunc est venaesectio, quae varios sanguinis inordinatos corrigit motus. De stimulantibus, et vulgo sic dictis vterinis aliquid certi statuere non audeo, quum prorsus respui soleant, sed sine discrimine atque iudicio. Nonne ad vini vitae respiciendum est semper, uonne ab ea matris dependet actio, quae difficilem iuuare debet partum, nonne vterina vere sunt neruina, analeptica, anodyna,^s atque roboran-

g. Non minus erit in analepticis, antispasmodicis, lenioribus diapnoicis, anodynis fidu-

cia, quo motus inordinati, vterinum inuadentes ipsamque turbantes operationem, componi possint.

borantia, quae vitali consulunt indicationi, nonne ergo haec medicamenta applicanda potius, quam negligenda? Haec omnia, prout dictum HIPPOCRATIS,^h quatenus ad partum faciunt, aequis relinquo veritatis iudicibus diiudicanda.

§. 12.

β. Per enchireses.

Manu, prudenter instituto partus praesentis qualitatum tentamine, obstetricia plus interdum perfici potest, quam natura ipsa praestat. In facili et maxime naturali, qui partus quidem sola absolui posset natura, valde tamen eum facilitare potest obstetricius, qui duobus manus digitis, indice nempe et medio, et parte praepremis eorum auersa, quousque fieri potest, ad vaginam immisissis, eam magis distendat atque magis, versus perinaeum, cui maxima ab embryonis capite metuenda est violentia, impingat, digitorum summitate disquirat, quae capiti facta fuit remora, eam molliter circa partes agendo remouere tentet et caput, quando ferme descenderit, vtraque manu comprehendens ita, vt vola, siue manu concaua digitis curuis, non preforie prehendatur facies, pollice autem vtroque semper coniuncto, atque sub osse occipitali in nucha firmo, omnem hinc inde vacillando atque trahendo foetum, nouis accedentibus doloribus, subito absoluat partum. Varia autem et magis ardua et cauta manus obstetricis requiruntur adminicula, vbi foetus, aut capite ad dorsum suum recuruo, aut facie ad pectora nutante, animaduertitur. In illo faciem, in hoc autem casu occiput per vteri offert orificium, quale vitium ita corrigere tentet obstetricius, vt digitis semper in ea parte, in quam directio tendit, admotis, regerere possit, vsque dum capitis insistat vertex, et si natum caput facie pubem matris versus respiciens re-

O o 2

pere-

possunt. Sic scribit HART. p. 52. Lipsiae 1735. 4.
 RAMFFT in Diss. de non dif. h. loc. cit. de morbis mu-
 ferenda secundinarum adhae- lierum L. I. Sect. 74. Tom. II.
 rentium extractione §. VII. p 461.

pererit, in ipsa extractione ita dirigendum est, ne partes reliquae nascendae ex osse pubis, duro non cedente, vllum capiant detrimentum, et vt eo citius absoluat^r partus, digitum vnci ad instar sub axillas figat, ⁱ vt eo fortius hinc inde ducendum attrahere possit foetum. Extremitas quaedam elapsa, aut funiculus propendens, aut apparens vteri proci- dentia, refundenda sunt. Primum vitium pedes attrahendo, vteri autem prolapsum, infantem dum extrahimus, duobus leniter reprimendo digitis, corrigimus. Haec ad partum tentamina, quae felici interdum expediuntur successu, saepius tamen ita incerta sunt atque fallacia, vt ob nimis consumtum tempus matris deficient vires, situs infantis deterioretur, incarceretur embryo cum sua placenta et partus quoque fiat grauissimus, ne dicam impossibilis. Et dum omni periculo prudenter modo instituta vacat operatio, qua foetus per pedes prehensus educitur, valde exoptandum esset, vt frequentior artificialis per pedes instituat^r extractio, a medicis tamen solis, arte obstetricia optime gnaris, suscipienda. Foetus in vtero eiusmodi refusionem, versionem, ^k et ita extrahendi modum agripparum adpellant partum. ^l De situ parturientis supra diximus. Hunc, si commodum fecerit obstetricans medicus, omnibusque rite disquisitis, si quando, quod frequens, ita strictum vteri orificium deprehendat, ne vnum admittat digitum, in principio vno, tunc applicato altero, tertioque et sic porro pededentim leniter amplificando ^m aperiat eo vsque, dum plenam in vterum demittere liceat manum. Quo facto, manus concava facta, sensim foetum inter eiusque velamenta inquirens, dorso manus simul tentando, vt vteri portionem, dorso manus proximam, valideque renitentem detineat, quo ipsi liberior concedatur actio, pedes quaesitos inueniens, inter digitos contineat atque

i. ROEDERER l. a. §. 307.
p. 162.

k. Idem loc. cit. cap. XVIII.
Sect. I.

l. Idem loc. cit. cap. XVIII.
Sect. II.

m. Idem l. a. §. 347. PLAT-
NER c. l. §. 1438. p. 1051.

atque arcus in modum in interna vteri fornicata periphæria ad orificium vteri circumgerat, prudenter tamen cauendo, ne, aut eo ipso motu placentæ deglubat partem, aut funiculum disrumpat, aut eum circa foetum periculose circumuoluat, aut nimis extendendo vterum, rupturam eius pariat. Circumuolutum autem vel aliter se habentem liberet funiculum. Quibus peractis, quantocyus leniter ita vertendo, vt facies extrahendi foetus cum coccyge respondeat, partus absoluendus est. Aperto iam orificio, ruptis membranæ, præsentibus doloribus veris, mox ad rem deueniendum. Ipsi autem adhuc integris membranæ, si reliquæ adsunt affectiones, quæ ad partum pertinent, illæ duobus prehensæ digitis, ad rupturam distorqueri possunt.ⁿ Si vero cessare incipiunt dolores, vteri orificium digito titillandum est, et noui sic producendi. His obseruationibus autem adhibitis seduloque obseruatis non potest non fieri, quin partus sequatur, cuius vitia, si quæ fuerint, ex sua corrigere tentat obstetricans scientia medicus, de eo, quod acceleratum iam partum fecerit feliciterque in lucem protraxerit, contentus.

§. 13.

γ. *Per instrumenta chirurgica.*

Raro partus, maxime difficilem, et qui contra naturam est, si excipias, instrumentorum expostulat auxilium. Abortus autem vt iis extrahatur, sæpe necesse est. Nec multa prostant exempla, caput abruptum atque in vtero relictum solo naturæ excludi beneficio, nisi ad illud educendum instrumentis vtatur. Sunt autem varia, quæ in vsum obstetricæ ducunt, instrumenta. Alia enim sunt, quæ foetum excipiunt atque extrahunt, alia, quæ ipsas eius discindunt partes. Inter priora variæ referuntur fasciæ

Oo 3 ciæ

ⁿ. Quare, inquit Excell. PLATNER, si ex velamento rum habitum sentit chirurgus, partum recte compositum non esse, expedit, ea sine mora di-

gito perforare, atque rumpere, infantem vero dirigere atque extrahere, loc. cit. 1432. p. 1044.

ciae, diuersi vinci, atque forcipes, posteriora autem acie instructa pro speciali adhibendi modo, atque singulari sua figura, varia quoque accipiunt nomina. Ad caput ex utero extrahendum applicare sacculos, qualis reticulus AMANDI^o est, et fascias collo foetus circumdare, constringere, atque iisdem extrahere foetum, ingeniosa magis videtur esse operatio, quam quae applicari queat, quum fila eorum multa confundant, atque simul aliis adhibendis forcipibus opus sit. Quae tamen solae interdum forcipes, quarum laminae extremae ita fabrefactae sunt, vt commodius infantis caput iis comprehendere, atque firmiter et tutius teneri possit atque extrahi, maiori adhibentur commodo. Vnci varie compositi maius prae enarratis instrumentis occultant periculum et numquam nisi in summa operis adhibendi sunt necessitate, vtpote iis et viui foetus et ipsae genitalium partes a cautissimo interdum cruentari attrahique possunt chirurgo. Ipsi aut in os, nasum, aures, orbitam, nucham aut aliam, vbi commode licet, figuntur partem. Taceo alia κεφαλέλκτα instrumenta. Tandem secantia quod attinet instrumenta, aut ad diuidendum foetum aut ad matris dissecandas, vt viuus extrahi possit foetus, pertinent partes. Huc spectat caesorum partus, quem sectione per abdominales musculos, peritonaeum et vterum incisum, mortua vtplurimum matre, celebrant et caesareum dicunt. Neque tamen exempla desunt, in viua etiam caesaream hanc sectionem institutam fuisse matre,^p quae rite suscepta, accelerandi partum in variis difficultatibus auxilium haberi debet egregium. Extractio tandem funiculi, eiusque coniunctae placentae absoluit partum. Funiculus, ne rumpatur, placide mouendus et attrahendus est. Placenta

o. Eiusmodi extractorem dedit MAURICEAU loc. cit. Liv. II. p. 367.

p. Nec raro videas mox vivae viscera matris Mox quoque defunctae, cultro reserata, patere,

*Insolitisque viis foetum,
per vulnera ventris,
Caesareo partu, res admiranda,
venire*

HEBENSTREIT l. c. Cap. V. §. 9. p. 150.

centa autem, simulac fieri licet, ne, constricto vtero ea remaneat et morbosa producat symptomata,^q vola manus deglubenda est tota, ita, vt eam inter atque vterum manus, do. so eius concavitati respondente, sensim sensimque veniens eam dissoluat.

§. 14.

Cautelae circa partum accelerandum.

Si partus itaque accelerari quandoque debeat, id non improvide, sed summa faciendum est cum providentia. Obstetricanti ea propter eo enitendum est sedulo, vt veros, quos supra innuimus, dolores a spuriiis distinguat, ne nimis cito parturientis consumat vires, quibus in subleuando partu opus est semper. In ipsam hinc matris constitutionem inquirat, ne ipsi, quod praestare nequeat, iniungat quicquam. Porro in accelerando partu lente festinet et nihil suscipiat vnquam, prius vero quam in omnes et vteri et nascendi hominis bene disquisuerit rationes. Alias vtrosque et matrem et foetum in maximum conuicere posset vitae periculum. Sic enim, qui funiculum discindit in vtero, nec certus de subitaneo foetus est exitu, vtrosque haemorrhagia perire facit. Et si etiam embryonis deligasset funiculum, quum in vtero respirare nequeat, ipsi tamen intereundum esset. Si deinde, nato foetu, ex nimia oscitantis obstetricis expectatione, a constricto placenta retineretur vtero, ea corrumpitur et matris corpus foedo inquinatur humore, et tabis lentaeque febris ineuitabilis inducitur causa. Cauendum etiam est studiose, ne in accelerando ac iuuando partu a grauioribus et heroicis incipiamus remediis, vbi mitioribus idem praestare potuisse nos videmur. Et instrumenta, quae applicamus, tuta sint, neque ante parturientis versentur oculos, ne trepida eam occupet meticulositas, neque, quod iis exsequendum, velandum est adstantibus, vt, si in malam operatio cedit

Oo 4

par-

q. Nostram confirmat sententiam HARTFRAMFFT loc. cit. §. 14. p. 39.

partem, actus illiciti accusari nequeat grauius, opem laturus obstetricans. In emolliendis et lubricandis genitalibus caueat medicus, ne incongrue procedens, ipsum partium oedema, quo iter claudi posset, efficiat. Hinc plethoricis, quae iam spongiosum a natura habent habitum, temperatura et balneorum et infessuum sit stricissima. Omnia in partu calidiora euitanda sunt remedia, quae, et ob dolores spurios ceu spasmus circa vterum, multas liberiori opponunt circulo resistentias, et aliis motus agentibus symptomatibus stipantur, facile febrim incendunt, nec non varios periculosos et acutos producere possunt morbos, matri infestissimos. Grauidarum plethoram quidem venae-sectionem indicare, concedendum est, sed ita, vt distinguantur tempora. Ea enim inter ipsos partus dolores, etiam summos, instituta, tamen, si quando ob atrociam motuum, videatur opportuna, contraindicatur ceu nocina atque pessima. Refundit enim subito cum latice rubro omnes ad partum pertinentes veros dolores et contra in abdomine vagos producit atque spurios. Circa promouendum autem abortum, quo plus se ab opprobrio illiciti infanticidii in necessitatis actu, matris seruandae causa, vindicauerit aliquis, non coram, sed publice, vtrosque maximo seruandi studio id fecerit, omnes prius de dirimendo et impediendo abortu disquirendas rationes probe perpenderit, et tunc demum, vbi nullum ipsi restitit euitandi illum, ex necessitate et sine quaestu mouerit, se ab omni vitii commissi generis liberauit cauitque iudicio satis.

XL.

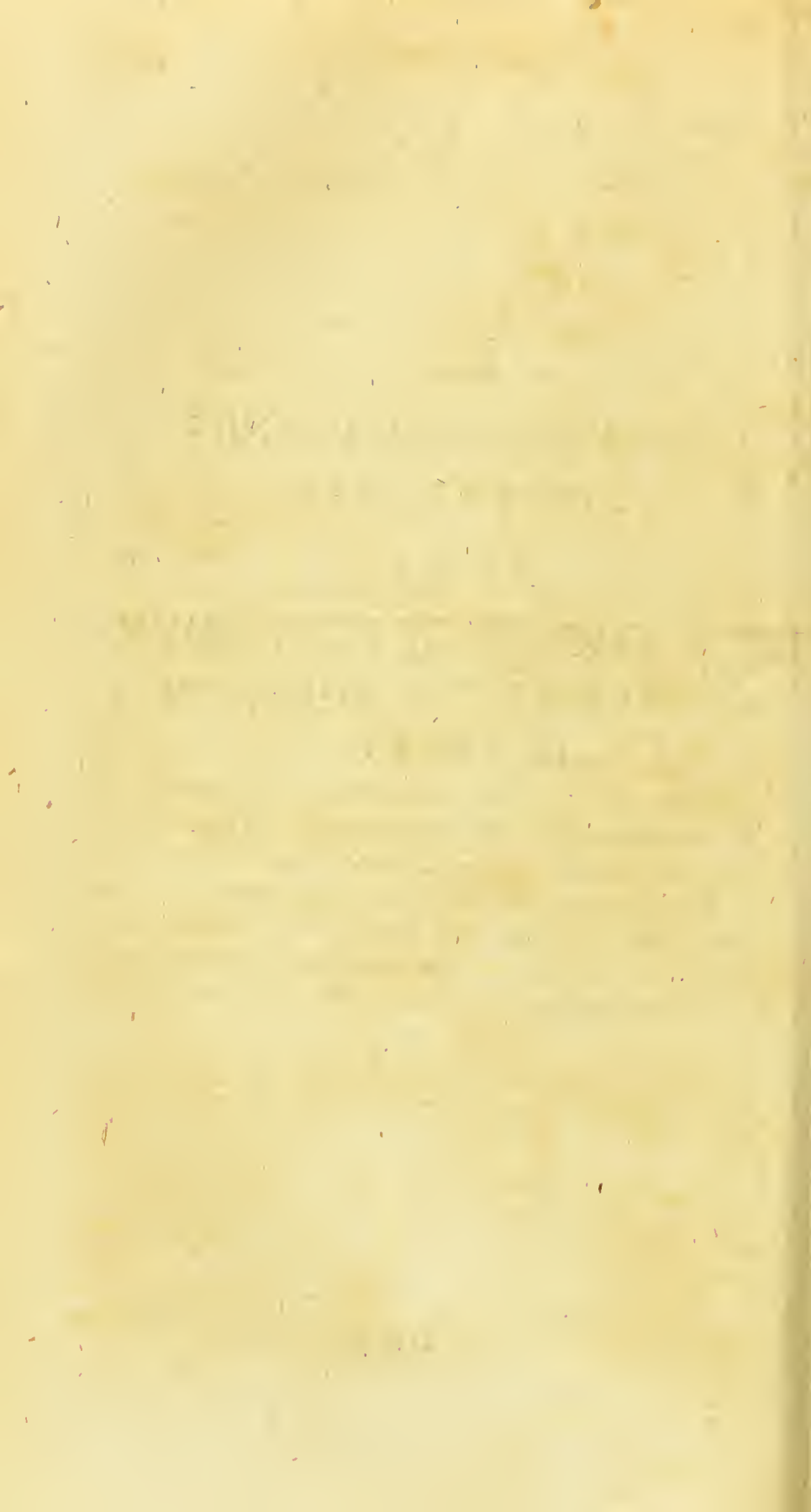
D. RICHARD. MAR. HARNIER

DISSERTATIO

SISTENS

INDICATIONES ET METHODVM
RVMPENDARVM AQVARVM
IN PARTV.

MARBVRGI - CATTORVM, 1794.



D E

INDICATIONIBVS ET METHODO RVM-
PENDARVM AQVARVM IN PARTV.

S E C T I O P R I M A.

Generalia quaedam.

§. 1.

Quid sint velamenta, quid contineant, cuiam infer-
viant vsui, haec omnia nota satis sunt, nec digna,
quae denuo enarrentur amplius. ^a Alium esse liquoris am-
nii (tritum tacere liceat inter veras aquas spuriasque diffe-
rentiam, variamque earum sedem et originem) in graui-
ditate vsu, ^b qua durante nimirum arcet a foetu pressio-
nem nimiam et vim quancunque irruentem externam, fa-
cilitatque foetus motum in utero et sanguinis in foetu;
aliu illius, non confundendum cum priore, vsu esse
in naturali partu, ^c quem dilatando orificium vteri vias-
que lubricando promouet; aliu denique in praeternatu-
rali, vt v. g. in versionis negotio caesareaque sectione, no-
vimus nos omnes. Nec tetigissem hancce vsus varii, quem
in vario casu praebet amnius liquor, distinctionem acura-
tam, nisi nobis eius momenta maxime consideranda veni-
rent in artificiali ruptura velamentorum.

§. 2.

Patent e dictis, et diligenter enumerata a Cl. CREVE
exstant loco citato damna, quae ducunt originem a prae-
poste-

a. F. A. KOENIG *Diff. de*
Aquis ex utero grauidarum et
parturientium profluentibus, pr.
BOEHMER, Hal. 1769.

b. Ill. STEINII *theoret. An-*
leitung zur Geburtsbülfe, Marb.
1793. p. 116. §. 377 et seqq.

PVZOS, *Tr. des Accouch.* Pa-
ris 1759. p. 105. LA MOTTE
Tr. des Acc. Paris 1722. p. 131.

c. GALENVS, de vtilitat.
part. Lib. XV. cap. 81. „Hu-
mores enim partus negotium
facile reddunt.“

postera membranarum ruptione; quas vero profert idem Auctor ibi^d consequentias de capitis tumore, capitisque hinc inde nascente obstaculo, quo minus in penultimo parturitionis stadio perficere possint semirotationem circa axin suam, has omnes aequaliter firmo niti talo dubitare me liceat.

Istius nempe tumoris primam et principem causam puto, non colli venarumque iugularium strangulationem, quae, si forte segmentum inferius vteri cingeret vnquam tam arcte collum infantis, magis aequalem omnium totius capitis integumentorum gigneret intumescenciam, sed resistentiam potius osseae peluis, qua comprimuntur et ita coarctantur ossa cranii, vt sese abscondant inuicem vnum sub alterius margine; nimis ampla fiunt inde rugosaeque cutanea capitis obtegumenta, et hae demum rugae, accedente omnino vteri pressione eiusque praesertim orificii, humorum fauent sensim stagnantium congestioni tumorigue formando.^e

Qui graue foret reuera semirotationis illius supra dictae impedimentum, si totum obsideret, vt e. g. Hydrocephalus, ambitum capitis; at rem non ita sese habere, sed sequi tumorem semper illud liberum, quod orificii circumscribunt margines, spatium, ideoque non multum asferre impedimenti capitis circumuolutioni, docemur experientia.

§. 3.

Id vero monere me liceat, enasci ex ruptis praepostere velamentis id potissimum obstaculi negotio parturitionis, quod caput, in aperiendo vteri orificio, membranarum gerere debeat vices, cui scilicet aperturae efficiendae maxime adaptata videtur cuneiformis bullae in naturali partu forma.^f

Est enim alia plerumque huius vesicae ratio in partu praeternaturali, et pro vario capitis situ variaque praeuia parte

d. STARCK'S *Archiv*, l. c. §. 567.

p. 366.

f. Ill. STEIN, l. c. p. 174.

e. Ill. STEIN l. c. p. 178. §. 556.

parte mox hanc mox illam præbet figuram, nec ideo debitas confert partes suas ad promovendum partum. Sic v. c. in agrippino partu mox longa propeudet solitoque laxior et mollior, mox transversam rimae diductæ formam æmulator, igiturque nunc inter generalia refertur signa, quæ partum præfagiunt, ob aliam corporis partem præviam præter caput, non naturalem.^s

Accedamus iamiam propius ad nostrum propositum.

§. 4.

Nihil prodest, quod non laedere possit idem — summo iure iam inquit OVIDIUS, nec magis unquam, ac in medica arte, dicti huius elucescit veritas. Fit bonum pharmacum ex veneno, venenum ex pharmarco; vox est media pharmacum, res est anceps quaelibet medicina; necat eundem Opii nimia dosis, quem servasset parca! Similia contingunt sæpe sæpius in arte obstetricia; vtilissimum fit noxium abusu, quod animo grato referimus acceptum LEVRETO, diuinum fere instrumentum; facillimus mutatur nonnunquam in partum lentum adeoque pericula minantem matrisque foetusque vitæ, si dilacerantur præpostere a manu rudi velamenta, quorum instituta iusto tempore ab ipsa natura ruptio exoptatum cruciatibus miserræ parturientis imposuisset finem.^h

Vidimus nuperrime in instituto nostro obstetricio, magis magisque crescente faustisque florente sub auspiciis Illustris STEINII, Viri pio mihi cineres ad vsque amore

CO-

g. ROEDERERI elementa art. obstetr. Goetting. 1766. p. 247. §. 593. WRISBERG annotat. 70. ad ROED. Elem.

h. Monet inde cel. LA MOTTE, l. c. p. 132. „de ne pas imiter les sages femmes, qui, dans la fausse esperance d'avancer l'accouchement, tombent journellement dans certe faute, et mettent les femmes et les en-

fans dans un péril évident de leurs vies.“ BURTON Syst. nouv. et complet de l'Accouch. traduit par LE MOINE 1771. p. 175. Not. 44. Il ne faut pas hésiter, d'attribuer la plupart des accidens, qui arrivent, à la mauvaise pratique des Sage-femmes, de percer les membranes. La nature est sage, il faut la laisser faire.

colendi, quos felices edat natura in casu dubio non nunquam successus, si properata non turbetur in suo negotio festinatione, cuius scilicet saepe saepius occurrunt in auctoribus exempla recentioribus adeo et recentissimis.

§. 5.

Attamen rarius reuera obstetricatores, quam obstetrices, talia sibi permittunt improbanda; quod nobis non mirum videbitur ponderantibus magnam, quae has inter et illos intercedit, differentiam.

Obstetrices nempe, non semper cauto satis, quod bene notandum, selectu indutae tanto munere, nec scientifice colentes artem, fabrilitate funguntur plerumque, opificum instar, suis negotiis; ⁱ non artem exercent sed quaestum, saepe de suo magis cogitantes quam de comodo parturientium; ardentes cupida obstetricatorum aemulatione non timent interdum commissorum opprobria, nec appetunt laudes, quas omittendo conciliare sibi possent. ^k

Nulla quidem est regula sine exceptione, et fidas dari quoque, solertes, nec imperitas obstetrices, minime dubito; quas tamen hucusque satis raras fuisse, credere me faciunt exempla creberrima tristissimaque relata partuum, quos incuria et imperitia obstetricum reddidit difficillimos et infelices, creberrimaeque huc illuc allatae subinde medicorum conuersiones. ^l

Magnopere miratus sum ideo, Illustr. nostrum STEINIVM, prohibentem obstetrices a negotio versionis, ^m nec docen-

i. STEIN l. c. p. 2. §. 3.

k. ROEDERERI *Elementa*, p. 113. annotat. 86. „Magis itaque partus turbatur committendo quam omittendo, et obstetricibus nunquam satis inculcari illa regula potest, in naturali partu plane nihil agere.“

l. STARCK'S *Archiv*, Bd. I.

St. I. p. 69. 96. St. 2. p. 37. St. 4. p. 91. Bd. II. St. I. p. 103. St. 2. p. 74. Cl. HINZE *chronol. Uebersicht der Instrumente*, 794. *Einleitung*.

m. *Land-Hebammen-Ordnung für die Grafschaft Lippe*, Leingo 1776. §. 17.

docentem eas nisi diagnofin, reprehenfum effe a. b. HAGENIO,ⁿ qui tamen bene nouiffe videtur enarratam indolem obftetricum,^o et cuius ipfius fcripta fcotent grauium ab illis commifforum errorum farragine. In apertam ideo, ni fallor, vir ifte meritiffimus contradictionem incidit, cum nullo modo dubitet, versionem inter obiecta referre altioris artis vel potius fcientiae obftetricariae,^p a cuius exercitio iure vult exclusas effe foeminas,^q alioque loco hanc ipfam operationem permittat obftetricibus. Vnde fit, vt in eiusmodi cafu, qualem HAGENIVS ponit,^r non anguftam nimis agendi copiam obftetricibus datam, fed obftetricatorum potius paucitatem vel intempeftiuam accusandam fore pudicitiam parturientis, habeam perfuafum.

§. 6.

Longe vero alia obftetricatorum eft ratio. Hi nempe ftudiorum auxiliis adiuti, quae firmant mores aequae ac ingenium, accedunt ad exercendam artem; cuius imbuti regulis Viri non haefitant in capiendis confiliis, quoniam pro qualicumque ftugulis in cafibus operatione fufcipienda non coeca diriguntur imitatione, fed grauiffima femper maximeque generali praexeos, tam medicae quam chirurgicae regula, quae iubet, nulla fieri fine indicatione.

Tales certe deberent omnes effe almae Lucinae facerdots, et grata tunc forent hominibusque Diis, quae faciunt, facra; nam iure ceterum multo maiore recensentur ac perstringuntur obftetricatorum peccata, quam errores obftetricum, quippe quae nesciunt faepe faepius, quid ipfae faciant.

Forent

n. *Versuch eines neuen Lehrgebäudes der praetischen Geburtshilfe, von I. P. HAGEN* Iter Th. p. 30.

p. *Ibid.* p. 88.

q. *Ibid.* p. 55.

r. *Versuch eines neuen Lehr-*

o. STARCK'S *Archiv*, I. I. p. 69.

gebäudes etc. l. c.

Fœrent omnino nequaquam laudandi artis obstetriciæ: periclitabundi magistri, qui discentium causa, quod illis exprobrat clar. CREVE; ex instituto protraherent, aquarum ruptione præpostera, negotium parturitionis, matrisque simul et foetus pericula.^s Dari vero tales magistros improbos, dubitemus beneuoli, taliaque tradendæ disciplinæ adminicula nec in Goettingensi, nec vnquam in Marburgensi certe obstetricio instituto, parturientium solatio, adhibita me vidisse, memini.

§. 7.

Id enim contigit arti obstetriciæ, tantaque cepit, at ita pridem reuera vltima quasi sua incrementa, vt nulla hac in arte existet operatio, nec manualis nec instrumentalis, quæ suas non habeat distinctas indicationes et contraindicationes. Omnia sensim redacta sunt ad firmum quoddam, Pathologiæ scilicet et Therapiæ Medicorum generali specialique quasi analogum, Systema; quod quidem basi superstructum est ita firmæ, vt vnius, e. g. versionis indicationes simul sint contraindicationes alterius, nimirum forcipis.^t

Nullus scilicet artis suæ imbutus elementis obstetricator capite præuio quidem, sed obliquo et adhuc alte sito superiorem supra peluis aperturam, applicanda de forcipe cogitabit,^u et de versione instituenda nullus, si caput profunde iam immersum est in peluim minorem;^v vtque capitis iniusta ad peluim, seu peluis ad caput proportio forcipis vsum suadet,^x sic præuia pars nulla vel vlla præ-

ter

s. STARCK'S *Archiv*, V. 2. p. 367.

t. Ill. STEINII *praktische Geburtshülfe*, §. 187. Versionis indicationes lucide nobis exposuit nuperrime amicus amicissimus, D. BAUSCH, Diss. sua, quæ sistit Indicationes

pro conuersione foetus, Marb. 1794.

u. Illustr. STEIN loc. cit. §. 192.

v. Ibid. §. 210.

w. Ibid. §. 645.

ter caput semper poscit versionem; ^x sic suas habet vectis indicationes, ^y suasque perforatorium. ^z

§. 8.

At non semel et simul, sed lento satis tardoque gradu, nec nisi post innumeros et lugendos errores ars nostra tantam est consecuta systematis perfectionem: non omnia grauissimae doctrinae de indicationibus et contra indicationibus, quotquot iam existant capita, vno tempore eodemque recepta sunt in artem, sed singula quasi a singulis auctribus. Collegisse haecce capita, auctaque ad scientiae formam redegit mathematicis superstructam principiis, laudem magnam primus sibi LEVRETUS meruit, cuius vestigia pede faustissimo secutus est Ill. STEINIVS, dignissimus tali praeceptore.

Tandem ex collectis ceteris pro hac quoque nostra rumpendarum in partu membranarum operatione, omnium minutissima, leges enatae videntur et regulae, formataeque ultimo loco iustae indicationes, quas iamiam singulas pertractare, mihi propositum est.

SECTIO ALTERA.

Indicationes operationis.

§. 9.

Omnium est simplicissima, minutissima facillimaque in arte obstetricia operatio, de qua nobis hic sermo, at quoad effectus et sequelas ardua tamen, maximique tantique momenti, ut ab illius abusu mala multa redundent in matrem et foetum, et in ipsam interdum merito iure obstetricem imprudentem; id quod suo iam tempore non sine dolore multo experiebatur SIEGMUNDIA, a Chirurgo quondam incul-

x. Ibid. §. 189. 91.

z. Ibid. §. 655.

y. Ibid. §. 664.

inculpata propter institutam praepostere velamentorum ruptionem.^a

In exponendis igitur eius indicationibus bene distinguendum est inter varios casus, naturales nempe eosque qui sunt praeter naturam, nec confundenda sunt varia parturitionis stadia, quoniam, quod quidem monitum suo iure huc pertinere puto, prima omnium huius operationis contra indicationum est stadium parturitionis primum, in quo scilicet dolorum praesagientium stadio nullum adhuc formantium sese aquarum reperitur vestigium.^b

§. 10.

Aliae sunt rumpendarum aquarum indicationes in naturali partu, quo prodit in lucem infans capite praevio rite locato;^c sunt aliae in praeternaturali, qui declinat ex aliqua parte a naturali atque vnica norma;^d et est magna, quae hinc inde, quoad operationis instituendae tempus atque methodum, oritur differentia. Alius in illo casu, alius in hoc est scopus operationis, maior in non naturali plerumque, quam in naturali partu necessitas vrget, nec esse respicienda eadem e. g. in membranarum ruptione propter solum naturae lentorem, quae nobis in Haemorrhagiis grauioribus obseruanda veniunt, vel a situ placentae decliui, ex ceruice et orificio originem trahentibus, vel a soluta placentae portione ex aliis vteri plagis prouenientibus, apparet facile et clarius apparebit infra.

§. 11.

In naturali vero partu alterum exstat nec omittendum discrimen, quod inter *generales* scilicet sic dictas atque *specia-*

a. IUSTINA SIEGMUNDIN *die Mutter geöfnet, und das preussische Hofwehennutzer, Berlin 1756. p. 131.*

b. Sic ait sua loquendi ratione SIEGMUNDIA loc. cit. p. 122. „Das Wasser kann nicht eher gesprengt werden, bis sich

die Mutter geöfnet, und das Wasser da ist.“

c. Ill. STEINII Theor. §. 430. Prax. §. 2.

d. Amic. BAVSCH. loc. cit. §. 2.

Speciales intercedit indicationes, cuius vtriusque generis habenda semper est accurate ratio.

Vt enim *speciales* accuratius nos docent casus singulos, in quibus sperare possumus a ruptione velamentorum necessaria utilitatem, sic nullo modo tamen instituire licebit operationem, si desunt indicationes omnes istae generales. quae vero solae per se permittunt eam interdum, absentibus imo specialibus. Recenseamus ideo utrasque.

§. 12.

Indicationes aquarum in *naturali partu* rumpendarum tres dantur principes *generales*, quae sequuntur.^e

1) Orificium vteri late diductum, et apertum, vna quasi serie continuatum cum fundo vaginae.

Quodsi nempe discernuntur membranae orificio nondum satis aperto, tunc oritur praeter alia multa, commemoratum iam supra (§. 3.) negotio parturitionis obstaculum, tardioreque procedit partus gradu, quoniam rotunda magis figura ossium capitis non est tam idonea ad dilatandum sensim et sine dolore orificium, quam conica mollis vesicae; vnde secundarium aliud sequitur incommodum, quod lentescente nimirum partu, sicciores sensim fiunt et inopes humorum ac sensiliores, quas amnius liquor lubricauerat, viae.^f Quod bene vidisse quoque videntur MANNINGHAMVS^g et ROEDERERVS,^h nullam iubentes ambo, ruptionem instituendam esse vesicae, antequam totum vteri diductum sit orificium; et consentit cum hisce excell.

Pp 2

WRIS-

e. Ill. STEINII Theor. p. 175. §. 559.

f. Cel. CREVE, loc. cit. p. 367. Tales sunt isti partus, quos siccos nuncupant obstetrices, quod quidem genus dicendi quotidie confirmatur a posteriori, anticipatis nonnuquam ab ipsa natura stadiis partuum. Nec video, cur neget

hanc ruptionis praeposterae noxam Cl. BAUDELOQUE *l'Art des Acc.* 1789. p. 262. §. 504. et p. 309. §. 627.

g. RICH. MANNINGHAM *Artis obstetriciae compendium*, ed. a P. A. BOEHMERO, 1746. p. 40.

h. *Elem. art. obstetr.* p. 86. §. 286.

WRISBERGIVS,ⁱ illum partum censens procul dubio optimum, in quo velamenta tamdiu maneant integra, quamdiu dilatandis in genitalibus vsu præstare possint.^k

Accuratius determinare limites necessariae huius dilatationis, profecto vix licet; at non facile peccabit aliquis obstetricator, iusto præditus, quo carere nequaquam vllus impune potest, practico iudicio,^l nisi omnia simpliciter naturae committere, seu, quod idem est, partum nullum vnquam accelerare velit artis ope.

§. 13.

2) Velamenta in vesicam rite formata, tensa, rupturae proxima.

Iusta plerumque hanc inter tensionem et illam orificii diductionem intercedit proportio, et valent ideo pleraque de hac indicatione, quae dicta sunt de priore. Addere tamen liceat, tantam adhibitam velle nonnullos hoc in negotio cautam prudentiam, vt velamentorum, nisi longe iam iam prominent e vagina,^m et nisi pars iam magna capitis sita sit inter labia, nunquam in naturali partu permittant discerptionem. Ita vult v. g. THEBESIVS,ⁿ sic porro suadent ad mentem FRIEDII BOEHMERVS,^o et KOEDERERVS^p expressis verbis: sic tandem Cl. WRISBERGIVS^q tum modo, cum ad dimidiam vsque partem pro-

mineat

i. Ibid. annotat. 71.

k. Hortatur inde PVZOS loc. cit. p. 114. de conserver les eaux le plus longtems qu'il sera possible, et de les laisser percer d'elles mêmes, puisqu'elles sont d'un si grand usage pour la dilatation de l'orifice de la matrice.

l. BAUDELOQUE loc. cit. p. 375. §. 810; On n'ose ouvrir la poche, à moins que l'orifice ne soit plus large qu'un écu de six francs, et que son

cercle ne soit assés mince et souple, pour s'étendre au de-là.

m. PVZOS loc. cit. ait: Il ne faut en venir à percer les membranes, que quand elles sont inutiles, c. à d. lorsqu'elles seront à fleur des grandes lèvres.

n. THEBESII Hebammenkunst, Liegnitz 1759 §. 314.

o. Praefat. ad MANNINGHAM Compendium.

p. loc. cit. §. cit.

q. Ibid. annot. cit.

mineat expansa e pudendis vesica cessantibus doloribus, rumpendam eam esse indicat.

Sed caueas quoque, ne diu praeter modum differas instituendam operationem, quia partus tandem galeato fieri capite, vel ouum adeo posset integrum excuti.

§. 14.

3) Caput profundum, ponderosum.

Hanc esse quam maxime necessariam rumpendarum aquarum indicationem generalem, dubitabit nemo non oblitus, de solo naturali partu nobis hic esse sermonem. Nec igitur, quoniam arctissimo nexu cum enarratis colliaret prioribus, vlla puto addenda esse, nisi consentientes auctorum quorundam sententias, quos inter v. g. vult ROEDERERVS,^r infantem osium replere vaginae, adeoque ad aures vsque editum esse BOEHMERVS,^s antequam aperiantur velamenta. Id certe praebet egregium ruptorum plus quam iusto tempore velamentorum signum, cum caput, statim post institutam operationem, locum occupat in orificio, quem obtinuerat hucusque vesica.

§. 15.

Haec sunt, quae nobis commemorandae fuerunt generales, permittentes ruptionem aquarum, indicationes; quibus iamiam illustratis veniamus ad *speciales* sic dictas, suadentes illam ac iubentes in naturali partu. Aequali quidem pondere non valent omnes; sed fallent rarissime tamen, quas ad sequentes praecipuas redigere licet, indicationes:

- 1) Omnis partus lentus, simpliciter per se talis
- 2) — — — ob aquarum penuriam
- 3) — — — ob aquarum copiam
- 4) — — — ob membranarum tenacitatem
- 5) — — oppositus lentiori, praecox in genere
- 6) — — praecox in specie

Pp 3

a) Ouo

r. loc. cit. §. cit.

s Praef. ad MANNINGH.

- a) Ovo integro
b) Capite galeato.

7) Omnis Haemorrhagia in primis stadiis parturitionis.

§. 16.

Partus omnis naturalis est vel facilis, temporisque non ita longo absoluitur spatio; vel est difficilis, seu, quod idem significat, lentus; vel tandem praecox est, cuius utriusque, lentioris scilicet et praecocioris, species recensitae sunt §pho praecedente. Iam ergo de singulis seorsim.

I. *Omnis partus lentus, simpliciter per se talis.*

Fit interdum, ut ob solam naturae inertiam, debilioresque hinc inde dolores tardet negotium parturitionis, durentque stadia praeter modum. Cuius quidem lentoris non semper patet causa; quaerenda tamen est plerumque in laesa corporis totius constitutione viriumque languore, vel in naturali parturientis phlegmatico temperamento, vel in moerore nimio et animi anxietate, aliisque similibus. Si res ita sese habet, nec omnes desunt generales istae, quas necessarias exposuimus supra, indicationes, tunc succurrendum est insufficientibus naturae moliminibus, et amnio liquori concedendus effluxus, ut vi maiori contrahatur uterus auctus crassitie et fortiores inde fiant dolores.

Nam plenae parturitionis consummationi potest interdum obflare id unicum, quod foeminae vires, exhaustae diuturnis laboribus et cruciatibus, tantum solae non possunt edere iusto tempore nisum, quantus requiritur qualiscunque ad perficiendam velamentorum ruptionem. In qua
tamen

t. ROEDERER loc. cit. p. 113. §. 247.: „Raro ultra sex horas, etiam in primiparis et aetate proejectioribus, partus omni modo facilis differtur.“

Est alia omnino partus ratio praeternaturalis, et vidimus ante paucos menses partum, facie lateraliter praecua,

in quo viginti fere quatuor horae sunt elapsae ab incipientibus doloribus veris ad finem vsque secundi stadii. Non festinat natura, ait inde cl. STEINIVS, sed potius differt negotium in peruerso situ foetus, prona quasi, ita loqui si fas est, ad implorandam artem,

tamen indicatione formanda prudenter sibi caueat quisque, ne vanis ipse decipiatur impatientiae suae nimiae suggestionibus.

§. 17.

2. *Partus lentus ob aquarum penuriam.*

Non sine iure haec ceteris annumerare licebit rumpendarum aquarum indicationibus, cum saepe lentorem auget et absolutionem retardet partus. Si nempe liquoris amnii paucitas est tanta, ut in parturitione membranis illum non possit impertire tensionis gradum qui sufficiat ad dilatandas partes, et ad efficiendam suo tempore vesicae rupturam, tunc, aperto sensum uterino orificio, doloribusque vigentibus fauentibusque ceteris, dilaceranda sunt velamenta, ^u ne producantur absque necessitate foeminae dolores, neque prodeat infans galeato capite, quod forte posset interdum praecipueque fieri, cum anteriorum, sitarum ante caput, aquarum copia nec formandae sufficeret, nec loco temporeque iusto rumpendae vesicae.

§. 18.

3. *Partus lentus ob aquarum copiam nimiam.* ^v

Hocce non valde rarum suspicari licet vitium, cum foetus sese mouet liberrime, matrisque sine multo sensu, in abdomine praeter morem magno, nec aequaliter in utroque latere duro, cum caput alte situm diu suam seruat mobilitatem, uterique cito tamen diducitur orificium.

Vario modo nocere potest aquarum abundantia. Uteri parietes in grauiditate quam maxime distendit, et hac ipsa nimia tensione frangit earum minuitque tonum, ^w unde contractiones eius in partu doloresque fiunt debiliores, et multo minus efficaces ad expellendum foetum; quo quidem peracto negotio alterum imminet maiusque periculum,

P p 4

lum,

u. Ill. STEINII Theoria p. 175. §. 559. *Accouch.* à Gand. 1785. p. 278.
w. PLENCK loc. cit. p. 365.
v. JACOBS *école pratique des*

lum, haemorrhagiae nempe grauissimae, ab inertis vteri pendens omiſſa contractione.^x Quodſi porro naturalem exſpectes et ſpontaneam velamentorum aperturam in tali caſu, citius prorumpet foetus, quam par eſt, cum prorumpentibus aquis, et omnes, enumeratae ſupra, metuendae nobis erunt praecocioris partus noxae.

Cum primum igitur veſica ad penultimum peruenerit tenſionis gradum, et oriſcium ſatis apertum ſit, tum diſcerpantur velaenta, et aquis concedatur effluxus.

Id etiam huc pertinere puto, quod, ruptis licet membranarum, poſteriorum tamen ſeu ſecundarum aquarum, retro foetum contentarum in vtero, remaneat interdum nimia copia, quoniam infantis caput, firmiter incumbens oriſcio, illarum prohibet effluxum, ita vt inaniem reddant, et infringant vteri actionem in foetum, igiturque remouentur parturitionem. Sed leui tamen opera, leuato nimirum atque reſpreſſo paululum capite, medere mox licet huic incommodo.^y

§. 19.

4. *Partus lentus ob membranarum tenacitatem.*^z

Nullum ab hac ſolita maiore membranarum duritie, quam ſatis raro occurrere affirmant auctores,^a oritur malum, niſi paulo ſerior infantis exitus, matrisque moleſtiae protractae diutius. Quare ſit, vt cl. BOEHMERVS velaenta, quo firmiora, eo potius meliora iudicet, quippe quae medium conſtituant ſufficientis et aequalis oriſcii vterini expansionis, maiorem ſcilicet preſſionis vim perferre valeant, reddereque vias ſufficienter patulas.^b Sic ore tantum aperto ſatis vteri, non vero citius, niſi neceſſitas vrgeat, membranam rumpendam eſſe nimis firmam, iure monet MANNINGHAMVS,^c quam vero nimiam velamentorum

x. *Ibid.* p. 191.

y. PLENCK loc. cit. p. 368.

z. JACOBS loc. cit. p. 276.

a. PLENCK loc. cit. p. 365.

b. Praefat. ad MANNINGHAMVS compend.

c. loc. cit. p. 22.

torum tenacitatem THEBESIVS, nescio cur, dubitat esse causam ferioris vesicae tensionis atque rupturae, et hanc vaginae spatio nimis angusto potius retardari putat et impediri.^d

Elucescit die clarius, amplioreque vix eget illustratione, quid in casu tali sit nobis faciendum. Noceret quam maxime instituta praepostere rumpendarum aquarum operatio, sola digitorum ope rarissime tunc perficienda; ac cum primum uteri satis diductum reperitur orificium, cum ponderosum incumbit caput, igiturque partum discerptis membranis illico factum iri spes est, cum porro tactu iam exploratorio percipimus, pendere remorae causam a tenacitate velamentorum, tum haec sine mora dilacerari debent. Ita partus enim ad felicem suum tuto modo citoque perducitur exitum, antequam magis exhauriantur magisque parturientis vires, quibus carere non potest absque magno periculo; ad ferendas varias plus minus graues sequelas parturitionis; unde fit, vt in asserenda hac discerpendae vesicae indicatione conveniant omnes, vno ferme ore, recentiores aequae ac minus recentes auctores.^f

§. 20.

3. *Omnis partus praecox in genere.*⁵

Mox hac, mox illa parte peccat nonnunquam natura, vel cunctatione nimia, vel festinatione. Aliquando nempe, sed fere nunquam in primiparis, cito citius transit alterum in alterum parturitionis stadium, breuissimoque temporis spatio absoluitur partus; quod scilicet tunc accidit in primis, cum peluis ampla foetum excipit paruum ratione huius amplitudinis, solitoque minorem, optime situm

Pp 5 in

d. loc. cit. p. 257.

e. SAXTORPH, loc. cit. p. 135. Nr. 9.

f. SIEGMUNDIN, loc. cit. p. 42. PYZOS, loc. cit. p. 123.

PLENCK, loc. cit. p. 265. AITKEN, *Grundsätze der Ent-*

bindungskunst, pag. 114. ill. STEINII Theor. p. 175. §. 559.

g. SAXTORPH'S *Entbindungskunst*, p. 121. §. 107 et seqq.

in utero bene sito, cum continui ferme dolores vigent, celeresque iam plures praegressi sunt partus.^h

At magna redundant inde matris pericula; impetum nempe humores irruunt in abdominis vasa liberata subito a diuturna pressione, miserrimaeque gignunt ista, quae Paracethesin incautam sequuntur institutam in Ascite, innumera mala, mortem ipsam improvisam ex lipothymia, ob sanguinem a corde delucentem, omnium acutissimam, stases certe humorum, intestinorum inflammationes, gangraenam et sphacelum! Uteri remanet porro, post hanc repentinam eius euacuationem, interdum atonica distensio,ⁱ exoptatam ipsius impediens aut certe retardans successiuam contractionem, unde copiosi sanguifluxus uterini pertinacissimi, non sistendi fere, perniciosissimi,^k uterique nonnunquam inuersiones. Maxime communis vero et plus vno respectu valde molesta partus eiusmodi praecipitati sequela est perinaei ruptura, orta facillime a subitanea fibrorum violenta distensione.

Tot igitur et tantis ut prouideamus timendis, remoremur nos partum et in lentiozem mutemus est necesse, cui scopo respondet egregie promotus arte liquoris amnii effluxus. Maior enim nec dum superata ceruicis renitentia maiorem tunc facit resistentiam contractionibus uterini fundi atque corporis, arcte cingunt uteri parietes foetum, fit strictio fortior, atque lentior partus, periculaque fugantur praecipitantiae.^m

§. 21.

6. *Omnis partus praecox in specie.*

a) *Ouo integro.*

Aliud praeterea commodum praebet aquarum iste praematurus exitus, id impediens certissime, quo minus edatur

h. Cl. LEVRET *Art des Accouchemens*, Tom. I. §. 568.

k. LE ROUX, *über die Blutflüsse* etc. p. 62. §. 91.

l. LEVRET loc. cit. §. 573.

i. PLENCK, *Anfangsgründe der Geburtshilfe*, p. 190.

m. STARK'S *Archiv*, V. St. 2. p. 367.

tur partus ovo integro, cui quippe malo fauet idem iste rerum status atque partium, quem fauere praecocioribus partibus in genere diximus supra. Quamvis enim dissentiant auctores in determinando, vtrum sit optanda magis an metuenda totius oui excussio, et quamvis eam retulerint nonnulli inter naturales et exoptatas imo species partus, adeoque talem contigisse credant Evae, primae sic dictae mortalium; ⁿ maioris mihi tamen momenti videntur istorum argumenta, qui, praeter recensitas, ceteras evacuationis vteri repentinae noxas, subitaneam timent placentae ab vteri pariete separationem, ^o rarissimumque hunc partum nec naturalem esse, nec sine magno plerumque fieri putant detrimento. ^p

b) Capite galeato.

Esse sic dictam galeam abruptam circa collum infantis amnii partem, capiti nato praetextam, ^q talemque fieri tum praesertim partum, cum minimum vel nullum fere spatium anteriores occupent inter velamenta atque caput aquae, vltiore non eget probatione. Galeatum vero nasci vix vnquam potest caput, nisi talis adsit infantis ad matrem proportio talisque habitus parturientis, qualem §. praeced. descripsimus tanquam causam quae partus permittit praecocios fieri. Ex ampla nempe pelui foetus exiguus procedit facillime integrisque membranis vno continuo tramite ad ostium vsque vaginae, ampliatae praegressis partibus, et tunc demum, nisi totum edatur ovum integrum, rumpuntur velamenta, non in centro, sed peripherice nonnunquam circa collum, formantque galeam.

Quam maxime quidem naturalis est et facillimus plerumque ratione matris iste partus; at non omni caret, ratione foetus, periculo, ideoque velamentorum tempestiva ruptione cauendus est. Ista enim galea, cingens arctissime

me

n. KOENIG, in Diff. cit. p. 13. Not. 6.

o. WRISBERGII annot. 71. ad ROEDER. Elem.

p. Ill. STEINII Theor. p. 92. §. 287. et p. 199. §. 636.

q. Ill. STEIN, l. c. §. 255.

me totum caput atque faciem, et ab infantis cute vix distinguenda, impedit et retardat primam, expirationi primae necessario semper anteriorem, inspirationem, et ita suffocat breui necatque, nisi celerrimum feratur auxilium, infantem.

§. 22.

Tandem ad indicationum, quae ruptionem suadent velamentorum in naturali partu, vltimam venio, notatu dignissimam, quam constituit:

7. *Haemorrhagia quaedam, in stadiis primis superveniens parturitionis.*^r

Talem ego haemorrhagiam in mente habeo, qualis oritur in partu, cum placenta, situe bene sita in ipso uteri fundo, ob causam quamcunque, ob solito breviorum e. g. tuniculum umbilicalem,^s seiungitur huc illuc a parietibus uteri.

Magna minatur pericula eiusmodi sanguifluxus, facillimeque lethalis euadit, nisi prudens adhibeatur atque tempestivum auxilium. Quod vnicum, at anceps profecto, diu posuerunt obstetricatores in accelerando partu versionis ope, periculosissimae semper,^t exitiosaeque non raro foetui non minus ac matri, quoniam vterus, a foetu liberatus subito, non semper cito satis pristinum recuperat elaterem suum nec pristinum tonum, continuoque flumine pergit ideo, vasorum ad inanitionem vsque, fundere sanguinem.^u

Primus fuit, ni fallor, Cl. Puzos, cui nos aliam, et ob vitata versionis pericula tutiorem, referimus acceptam methodum, accelerato naturali partu hasce sistendi haemorrhagias.^v

Vt

r. SAXTORPH, loc. cit. p. 203. §. 239.

s. LEVRET loc. cit. II. §. 45.
LE ROUX loc. cit. p. 46. §. 66.

t. III. STEINII, Prax. §. 183.

u. De praecauenda hac uteri inertia post partum, vid. LE ROUX, loc. cit. §. 148 et sqq.

v. Omnino ianuiam quidem MAURICEAU, Tom. I. Chap.

Vt primum scilicet, rite sito capite, portentofus, qualem diximus, in stadiis parturienti primis superuenit sanguifluxus, tunc statim de dilatando sensum, si non satis adhuc patet, orificio et excitandis augendisque doloribus, atque de rumpendis deinde velamentis, eadem fere ratione ac encheiresi, quali Cl. STEINIVS ad acceleranda stadia et promouendum partum vtitur, ^w cogitare iubet laudatus auctor. ^x Quo nempe facto id optatissimum contingere vidit, vt magis descenderet caput, et, fortiter incumbens vteri orificio, effluxum impediret sanguinis, vt aperta coarctarentur et clauderentur, vi dolorum, vasorum lumina, successiuisque se compingeret vterus contractionibus, quibus valde fauet lentor suetus in naturali partu, non nisi paululum hic adiuuandus arte nonnunquam, et imitandus adeo, qua fieri potest, in partu praeternaturali. ^y

Et respondet omnino, qua laude maior nulla datur, practicorum experientia huic theoriae, pluresque felices non ipse solus PVZOS vidit casus, sed auctores alii quoque clarissimi conveniunt in firmanda hacce doctrina, iustisque methodum illam Cl. LEVRET^z atque ill. STEINIVS,^a et adplicatam suo loco temporeque ROEDERERVS^b etiam laudibus ornant.

§. 23.

Haecce sunt, quae mihi videbantur exponenda de rumpendarum aquarum indicationibus in naturali partu, quas non omnes esse facillimas diiudicatu, igiturque semper attento ponderandas animo prius in praxi, quam suscipiantur

28. p. 334. atque DIONIS, Liv. 3. Chap. 24. p. 262. de tali cogitasse videntur consilio; quod autem primus exposuit accuratius PVZOS, in suo: *Mémoire sur les pertes de sang, annexo libro citato supra.*

w. b. SCHEMEL Diff. de

noua aequae ac praestantissima encheiresi etc. Marb. 1792.

x. PVZOS loc. cit. p. 334.

y. LE ROUX l. c. §. 154.

z. *Art. des Accouch.* II. §. 54.

a. III. STEINII *practische Geburtsh.* §. 274. et §. 475.

b. loc. cit. p. 279. §. 689.

tur ruptio, satis superque constabit ex allatis. Neque possum, quin denuo moneam, inprimis esse respiciendas plerumque generales, quas posuimus, indicationes admodum graues, vt, vbi desunt omnes, istam vix liceat instituire operatiunculam, neque membranis inferre manum.

§. 24.

Longe sunt aliae et a recensitis diuersae, quae iam contemplandae nobis exstant indicationes rumpendarum aquarum in partu non naturali (§. 10.). Momenti sunt maioris sine dubio prioribus, quoniam propius imminet maiusque periculum, nec indicationes istae valere possunt generales, obstetricantis incautam refraenantes interdum festinationem in partibus, a naturae tramite non deuiis. Principes illarum ac praecipuas, saepe saepius occurrentes obstetricatoribus in artis suae exercitio, sequentes puto:

- 1) Omnis situs infantis, pro partu naturali incongruus.
2. Omnis haemorrhagia a situ placentae decliui, et orificio propiori.
3. Conuulsionum vehementia
4. Omnis denique partus gemellorum vel trimellorum.

Quas iam enumeratas eodem ordine perlustremus singulas.

§. 25.

1. *Omnis situs infantis pro partu naturali incongruus.*

Multas dari variasque peruersi huius situs species, mox caput quidem praeuium, aut male locatum, mox partem nullam, mox aliam quamcunque praeter caput praeuium poscere versionem, igiturque tot esse, quot artus, versionis, tot, quot versionis, certo respectu quoque membranarum rumpendarum indicationes, ampliore non eget demonstratione. Est enim momenti maximi in negotio versionis, ruptis nondum membranis, nec effuso, quem continent, amnio liquore, accedere ad suscipiendam operationem, quae tunc ex omni parte cedit felicitior, quoniam

libe-

liberiores gaudet spatio manus obstetricatoris, ad mouendum sese et ad quaerendos pedes, quoniamque tunc multo facilius nec tantis stipata cruciatibus matris, fit foetus conuersio.^d

Attamen non idem est nec aequaliter opportunum quodcumque temporis ad discerpenda velamenta momentum, sibi que matrique nec non infanti, aucta quippe cervicis et orificii nondum aperti satis renitentia, male consuleret obstetricator, qui, non urgente vlla necessitate, parturitionis in stadio praesagiente primo concederet aquis effluxum.^e Quare, qua fieri potest in tali casu, naturae potius reliquendam esse dilatationem orificii, doloresque patienter a parturiente sustinendos, iure suadet amicus meus, vsque dum orificium ad meliorem manus obstetricantis aditum satis expansum sit;^f id quod sub finem accidit secundi stadii s. praeparantis, habendum igitur pro opportunissimo rumpendarum ante versionem instituendam aquarum tempore.

§. 26.

2. *Omnis haemorrhagia a situ placentae declinui et orificio propiori.*^g

Aliter, ac in priore, res sese habet in hoc casu, minime gentium confundendo ceterum cum illa, cuius §. 22. mentionem fecimus, haemorrhagia. Vt enim haec, quam praematura ciebat placentae solutio haerentis in vteri fundo, minuebatur et decresebat excitatis doloribus, sic illa, de qua iam nobis sermo oriunda a placentae situ in orificio,

d. PVZOS, loc. cit. p. 182:
„Il faut que l'Accoucheur ait eu l'attention, de ne travailler qu'à la faveur des eaux.“ JACOBS, loc. cit. p. 286. 5. MOHRENHEIM, loc. cit. p. 154.

e. BAUSEH, loc. cit. p. 56.
§. 20.

f. Id. ibid. p. 56.

g. BAUDELOQUE, loc. cit. I. pag. 483. Signa peruersae huius insertionis placentae vid. in ill. STEINII *practische Geburtsh.* §. 138 et sqq. SACTORPH, loc. cit. §. 228 et sqq.

cio, cuiusque prima iam mense septimo grauiditatis adparere solent vestigia, ^h sic illa potius, dico, iisdem mirum in modum augetur doloribus, qui diducunt et expandunt sensim ceruicem et orificium vteri, atque magis magisque seinngunt praeuiam placentam, ita vt nulla fere sit, in cita nisi accelerataque matris ab infante liberatione, *salus.* ⁱ

Quare tunc quoque lentioribus ac debilioribus naturae relinquere non licet conaminibus dilatationem orificii, promouendam potius adhibita digitorum ope, quae multo cedit etiam facilior quam alias, quia valde laxum et molle sit orificium ab effluente sanguine.

Rebus ita praeparatis manum, vt primum fieri potest, obstetricator inducat illa parte, qua maxime solutus reperitur margo placentae, ^k rumpat inde velamenta, eodemque momento mittat manum altius in vterum, ad extricandos, antequam effluerit amnius liquor, pedes et perficiendam versionem. At non semper a tota placenta, totum obsidente ambitum orificii, talis oritur sanguifluxus, sed saepe pars tantum illius, in vteri ceruice locatae, praeuia reperitur atque causa haemorrhagiae. Nil fere tunc potest exoptatius esse, quam gaudere foetum situ bono et ad partum naturali, quippe tunc omittere versionem, et naturalem a naturae viribus expectare licet interdum consummationem partus. ^l Qui simili, qualem §. 22. indicauimus, fit methodo; artificiali nempe membranarum rptione euacuantur aquae, vt citius fiat caput perfecte corollatum et orificium claudat, vt compressione hinc inde oriunda sistatur sanguifluxus, et vt partus fiat naturalis.

§. 27.

Hisce positis qualibuscunque, monere me liceat paucis, nimis forsan generaliter enunciatum mihi videri illud
Cl.

h. Ill. STEINII Theoria *hülfe* §. 277.
§. 220.

i. Eiusd. *practische Geburts-*

k. Ibid. §. 479.

l. Ibid. §. 278. et 476.

Cl. CREVII dictum, quo vesicae ruptionem in quocunque graviditatis termino adhibendam permittit ad sistendas haemorrhagias.^m Constat enim, proximam semper sequelam effusionis aquarum esse partum, partum vero quemcunque, editum ante mensem septimum graviditatis, immaturi nomine venireⁿ seruarique vix posse; quoties igitur elapsis nondum septem mensibus rumpuntur aquae tot reuera sollicitantur partus immaturi, quos malas certe partes ad sistendum conferre sanguifluxum, neminem fugit.

Exstant eadem exprobranda methodo, ab auctore citato laudatae^o in vteri retroflexi casu, occurrente nonnumquam tres primos inter vel quatuor graviditatis menses.^p Bene quidem scio, iam a Cel. LYNNE,^q qui primus ferme inter recentiores hocce vitium observatum annotavit et descripsit, istud datum esse liquoris amnii euacuandi consilium, repetitum postea a Cl. HUNTERO, qui, quoniam plerumque vix contingit, ascensum et anteriora versus locatum intrare orificium, perforationem adeo segmenti posterioris vteri cervicis proponere non timuit.^r Sed, ut taceam pericula oriunda a tali cervicis vulnere, multo certius immaturus impetraretur partus sub abortus specie, quam vteri repositio, et ista omnia accerserentur innumera gravissimaque mala, quae solent abortum comitari plerumque. Praeterea nullum hucusque methodi huius feliciter adhibitae exemplum innotuisse puto, cum e contrario plura fidaque monstrare videantur exempla, sufficere manualementem istam methodum commendatam ab excell. RICHTERO,^s qui,

m. STARCK'S *Archiv*, V. p. 375.

n. STEINII *Theor.* §. 423.

o. STARCK'S *Archiv*, loc. cit. pag. cit.

p. IOH. MELITSCH *Abhandlung von der sogenannten Umbeugung der Gebärmutter*, Prag. 1790.

Vol. II.

q. *Medical observations and inquiries*, vol. IV. vid. RICHTER'S *chirurg. Biblioth.* I. St. 4. p. 47.

r. Cl. RICHTERI *chirurg. Biblioth.* VII. p. 727.

s. *Ibid.* IV. p. 239.

Qq

qui, faecibus vrinaque exoneratis, digitos duos suadet immittere in intestinum rectum foeminae, incumbentis in manus et genua, illorumque auxilio pressionem antrorsum versus umbilicum edere repositoriani.^t

Quid vero sibi velint indicationes rumpendarum aquarum, ab instrumentorum usu depromtae,^u id ego quidem comprehendere nullo modo possum. Nam in secundo parturitionis stadio, cui liquoris amnii demum effluxus finem imponit, neminem cogitare spero de usu instrumentorum, cum v. c. forcipis reuera non prius licita sit applicatio, quam caput, bene corollatum tumoreque tectum notabili non descendat amplius in pelui, vigentibus quamuis doloribus.^v Ideoque multo minus esse potest sermo de perforatione capitis tanquam indicatione dilacerandae vesicae, quippe quod lugendum artis adminiculum non fere, nisi post irritam forcipis praegressam applicationem, vocari debet vnquam in usum.^w Certo certius ergo vsus instrumentorum nullam constituit rumpendarum aquarum indicationem, siquidem nulla nisi ruptis iam diu velamentis a natura effusoque liquore, instituendae cuiusdam operationis instrumentalis necessitas vrget. Sed mitamus haecce!

§. 28.

3. *Conuulsiones parturientis.*^x

Non mirum sane, foeminas, saepissime dispositas extra grauiditatem quoque ad spasmos, nimiaque praeditas sensilitate et mobilitate neruosi generis, hasce dico, vehementius affici mutationibus variis slipantibus grauiditatem, et agitari valde nouo dolorum stimulo tempore parturitionis. Quae quidem pericula attinent inprimis ad primiparas;

t. Ibid. V. p. 132. 548. —
VIII. p. 694. — IX. p. 182.
— XI. p. 58. 302. 318. —
XII. p. 47.

u. STARCK'S *Archiv*, loc.
cit. p. 376.

v. Ill. STEINII *practische*
Anleit. §. 652.

w. Ibid. p. 65.

x. BAUDELLOCQUE loc. cit.
p. 493.

ras; sed non admodum raro tamen in aliis quoque, defunctis iam pluries parturiendi negotio, observantur similia,^y quoniam plures e numero causarum occasionalium, v. c. liquoris amnii defectus, descensus capitis impediens fueras et naturales excretiones, aliaeque communes sunt multiparis cum illis, quae nondum pepererunt.

Vt primum adparent vestigia convulsionum, quarum imminantium signa symptomataque praesentium ROEDERERVS enarrat egregie,^z tentanda sunt quidem optima pharmaceutica aliaeque leniora auxilia, sicut e. g. convulsio ab impedita urinae excretionem oriunda cessat remoto paululum capite ab ossibus pubis;^a at illa non raro fallunt omnia, nec spem nobis ullam nisi unquam relinquunt anticipem, positam in solutione foetus, tanquam irritantis stimuli.^b Quem ergo re recenti, antequam agmen malorum opprimat parturientem et foetum interficiat, protrahere suadent auctores laudatissimi,^c igiturque ruptionem in tali casu velamentorum instituendam esse pro versione, ulteriori probatione vix eget.

Dantur quoque foetus interdum convulsionem,^d quae, si fortiores, timendam portendunt vteri rupturam cingentis stricissime foetum. At vix tamen unquam, nisi ruptis existunt aquis, diuque iam fortiter incuneato capite, ita ut non liceat cogitare de versione, sed a sola LEVRETI torcipe auxilium sperare.

§. 29.

4. *Omnis denique partus gemellorum vel trimellorum.*

Ratione molis hanc partus speciem esse simplici faciliorem minusque dolentem, facillime per se patet;^e et

Qq 2

ex-

y. LA MOTTE, loc. cit. Obferv. 214. 218.

z. loc. cit. §. 695. 696.

a. LA MOTTE, loc. cit. Obferv. 117.

b. PVZOS loc. cit. p. 172.

c. III. STEIN loc. cit. §. 201.

473. ROEDERER, loc. cit. §.

699. LA MOTTE loc. cit. p.

377. 380

d. STEIN loc. cit. §. 472.

e. ROEDERER loc. cit.

§ 708.

experientia nos docet quoque, vanos esse, quos suscitare nonnullis solet, errores, quippe non solum saepissime rite locatum sese prior offert foetus, sed posterioris etiam per apertam portam exitus fit facili plerumque et exoptato modo. Exstat ergo vtilissima quaedam obstetricia regula, quae ponit, foetum semper alterum, situe situs optime et plane naturaliter in membranis suis, post alterius praegressam exclusionem statim esse conuertendum et extrahendum pedibus, quoniam minora minuitur, strata iam a priore via, versio pericula, quoniamque post enixum primum inordinatae fiunt plerumque contractiones vteri dolorumque remittit actio, nec partus, solius naturae commissus viribus, absoluitur interdum nisi post aliquot dies. Huius naturae casum benevole communicauit mecum STEINIVS noster, in quo, praeside quondam aliquo obstetricatore in ipsius magis quam artis ignominiam, alterius gemellorum partus, non sine matris et familiae moerore, ultra 24 horas a natura protractus est. Quare tanti quoque Viri vno ore conueniunt^f in asserenda methodi huius vtilitate, vt plura monere pluribusque firmare velle regulam illam superuacaneum foret.

Accidit autem nonnunquam; vt vterque gemellus, prior aequae ac posterior, sese situ perverso ad partum offerat in suis velamentis, et poscat versionem. Quae tunc est instituenda pro suetis suis legibus ac regulis; at in prioris extractione id insuper agendum exstat omni cura atque diligentia, vt ipsum discerpamus, qui foetum huncce priorem continet, proprium saccum, non vero septum simul laedamus, quod eum seiungit a posteriore, ne scilicet huius procidant membra et cum membris confundantur illius. vnde partus, arreptis nempe pedibus diuersis, euadere potest

f. Ill. STEIN loc. cit. §. 202. *Traité des Accouch.* Paris, 1770. p. 254. §. 774. SAXTORPH
LA MOTTE loc. cit. pag. 521. loc. cit. §. 244.
MANNINGHAM loc. cit. p. 20.
30. 31. F. A. DELEURYE

potest molestus atque perdifficilis.^g Notabile rei huius exemplum compertum habeo e relatione experientissimi STEINII, qui, minus caute rupta ab obstetricatore quodam alio duplicatura membranarum in gemellorum casu inexpectato, tantam adeoque miram inuenit artuum inter se complicationem, vt non nisi voluminis ope, quo foetus vterque, bono auspicio, diuerso gaudebat, pedes alterius ab altero gemellorum distinguere, faustoque potuerit extrahere successu.

De trimellorum partu ampliora non addenda puto, cum valeant de rarissima hac aue mutatis mutandis omnia, quae dicta sunt de gemellis.^h

§. 30.

Sufficiant haecce de rumpendarum aquarum indicationibus in non naturali naturalique partu collecta qualiacunque, licet adhuc multa superesse dicenda lubenter credam, quae me vetat dicere doctrinae mea penuria temporisque. Restat enim pensae meae pars sat magna, quae minoris quidem, ni me spes mea fallit, ambitus est et momenti, quam prior, at aliquantulos tamen quoque iure suo labores poscit, exercitato facillimos, rudi vero talium nonnunquam satis molestos.

SECTIO TERTIA.

Operatio.

§. 31.

Facilem esse nec artificiosam hanc operatiunculam, supra iam facti sumus (§. 9.) et videbimus porro; sed plura tamen, vt bene cedat, obseruanda sunt et respicienda, minuta quidem ex parte, at prorsus non contemnenda. Quam primum scilicet, perpensis et ponderatis indicatio-

Qq 3

nibus,

g. STEIN loc. cit. §. 323.

ROEDERER loc. cit. §. 715.

MOHRENHEIM loc. cit. p. 154.

h. LA MOTTE loc. cit. p.

529. STEIN loc. cit. §. 203.

nibus, illam iudicat obstetricator necessariam et instituentiam esse, tunc attento cogitare debet animo de methodo maxime recta, de seligendo quodam instrumeto, optimoque de temporis momento, autequam adgrediatur opus, quoniam error commissus non foret absque damno multo periculoque. Propius et accuratius ergo has varias contemdemur operationis differentias, et natam inde, quae commo lissima videtur, diuisionem eius

- a) quoad terminum,
- b) quoad methodum,
- c) quoad instrumenta,

ad quos quippe tres numeros redire videtur summa moneendorum.

§. 32.

- a) Quoad terminum.

Pendet successus inde parturitionis, infaustus creberime, si neque tempore iusto neque iustis sub conditionibus, sed potius praepostere fit operatio.

Est vero ruptura membranarum artificialis in partu generatim

- vel tempestiua
- vel intempestiua.

Tempestiuam semper dicimus illam, quae sufficientibus suis indicationibus nititur, et quae tempore fit opportuno, circa finem circiter secundi stadii parturitionis. Si v. c. membranae solito firmiores, diducto sensim sufficienter vterino orificio pro transitu incumbentis capitis, sola sua tenacitate nimia retardarent partum, tunc illarum instituta ruptio tempestiua foret atque laudanda, quoniam id quasi tempestiuae huius est proprium, quod semper sit indicata.

Intempestiuam vero ruptionem esse velamentorum, praesentes probant et demonstrant, nulla ceterum vrgente periculi cuiusdam necessitate, contraindicationes, quas inter omnes eminet dolorum tempus praesagientium, vesica

non-

nondum formata nec satis adhuc patulum orificium. Sed dantur obstetricantes profecto nimis indulgentes suae impatientiae et forcipis applicandae nonnunquam iusto cupidiores, vnde tales incidunt in errores, et sapientissimae naturae praecoccupant partes.

§. 33.

At aliud silentio tamen praeterire nolo, quod huc pertinere videtur, discrimen quoad terminum operationis. Est nempe ruptura membranarum ista, quam nuncupamus intempestiuam, non semper simul praepostera, sed non nisi praematura nonnunquam, quae scilicet inuicem inter se ita differunt, vt illa sit indicata nunquam, nulloque tempore nec vlllo partus casu laudanda, haec vero saepe saepius requiratur, et, quamuis praematura, tamen in specificis suis casibus sit indicata, maximeque fiat ergo certo respectu tempestiua.

Praeposteram ideoque damnandam putarem rptionem istam aquarum, quae tardante paulisper praeter modum primo stadio parturitionis, vel praetexta forsan leuissima funiculi voluti circa collum infantis suspicione, instituta foret ab imprudente medico, praesente quadam contraindicatione. Quodsi vero propter haemorrhagiae cuiusdam vehementissimae, a praenia placenta ducentis originem periculum discerpuntur membranae in ipso stadio praesagiente, tunc *praematura* quidem ratione temporis, at maxime tamen indicata ceterum et inde tempestiua fit haec operatio.

Id tandem sequi videtur e dictis, tempestiuam rptionem praesertim in naturali partu locum habere, intempestiuam praematuram in non naturali magis, nullibi vero locum esse dandum praeposterae.

§. 34.

b) Quoad methodum.

Differre methodos minutissimae huius operationis, vix forte mirum videri poterit, cum tanta sit scopi diffe-

rentia, quem in rumpendis aquis habemus propositum. Mox enim illis effluxum concedere, vterique contractionem adiunare circa foetum, mox amnium retinere cupimus liquorem in ruptis velamentis, liberumque eius ope seruare spatium inter foetum et vteri parietes; partum mox lentum accelerandi, mox praecociorem retardandi causa vesicam aperimus.

Est igitur methodus alia in naturali partu, aliaque valde diuersa in praeternaturali; vtraque digna, quam paucis pertractemus singulam.

§. 35.

I. *Methodus in praeternaturali partu.*

Quid nobis partus significet non naturalis, quaenam sint verae rumpendarum in eiusmodi partibus aquarum indicationes, haecce iam explanata sunt supra (§. 10. 24 et sqq.) et paucis quoque tetigimus vsum magnum, quem praesens necdum effusus praebet amnium liquor in conuersione foetus (§. 25.).¹ Istius igitur effluxum impedire res est momenti maximi, satisque simul perfectu facilis, cum id vnicum nobis agendum sit, vt naturalem non expectemus vesicae ruptionem, sed nos ipsi discerpamus, et quidem extra orificium, membranas, eodemque momento manum inducamus in vterum. Quod autem nullo modo liceret, si manus esset armata forsitan instrumento idoneo ad vulnerandum, a quibus ergo instrumentis abstinentum esse hocce casu, facillime patet.^k

Sed datur etiam alia et adaequata magis rumpendae vesicae methodus absque instrumentis, quam accuratius descripsit primus cl. DELEURYE. Vt primum scilicet bene nouimus, pernerse situm esse foetum igiturque vertendum, tunc manum iubet immittere inter ouum et vteri parietem, digitorumque trituratione velamenta eo loco discerpere, quo pedes esse sitos suspicamur; qua quidem metho-
do

i. THEBESIVS loc. cit.
§. 331.

k. Illust. STEIN loc. cit.
§. 281.

do abbreviari laborem reddique posse multo faciliorem, iure Vir iste clarus affirmat.¹

§. 36.

Et vix vltiore eget explicatione, quomodo haecce differat quibusque valeat emolumentis methodus prae ceteris.

Ratione loci nimirum, vbi perficitur ruptura, manum semper inmittere debemus in vterum illo latere, quod est oppositum infantis capiti, et extra orificium lacerare membranas in vtero, quoniam ita citius extricare pedes et foetum vertere sperandum est praesentibus aquis, quae tardiores rarioresque tunc effluunt, quam cum vesica rumpitur intra circulum orificii.

Ratione vero temporis ruptionem instituimus non nisi durante, sed intercalari quasi dolorum absentium tempore, quo scilicet multo facilius ingerere manum in vterum laxiorem non contractum, atque liberius illam mouere licet, absque sensu tanto foeminae et obstetricatoris ingrato.

Non igitur sine iure laudandam et esse commendandam puto methodum enarratam rumpendarum aquarum, vbicunque versionis instituendae scopo vesica dilaceratur ab obstetricante.^m

Qq 5

§. 37.

1. DELEURYE, loc. cit. §. 691. „Si la poche des eaux n'est point percée, il faut, dès que l'on reconnoitra la mauvaise position de l'enfant, et que la dilatation du cercle de l'orifice sera ou suffisante ou que malgré les contractions elle n'augmentera pas, introduire la main dans la matrice, sans percer la poche des eaux, détacher les membranes des parois de ce viscère, et les percer à l'endroit, où l'on

juge que les pieds peuvent le plus naturellement se trouver: cette opération donne bien plus de facilité pour finir l'ouvrage.“ SMELLIE *Traité des Accouch.* trad. par Prévillie, 1754. p. 344.

m. Ad rumpendas firmiores, si adessent aliquando forsan tali casu, membranas cl. OSTANDER acuminatam inferiorem commendat bacilli partem, quo laqueos ingerimus in vterum.

§. 37.

2. *Methodus in naturali partu.*

Si membranarum in naturali partu instituitur ruptio, tunc animum exonerare plerumque liquorem volumus, vel quia quantitas eius est nimia dolorumque frangit efficaciam, vel quia partus imminet praecox, vel ob alias interdum causas (§. 15.).

Foret ideo improbanda hoc casu Deleuryanae methodi applicatio, recensitae §phis praecedentibus, aliaque nobis est quaerenda. adhibendaque, magis adaequata. Quam profecto, naturalibus accommodatam partibus, duplicem habemus in promptu,

vel per directum,

vel per indirectum

rumpendi velamenta methodum; et pro diuersis institutae ruptionis indicationibus mox haec est praeferenda, mox illa.

§. 38.

Per indirectum, iuxta methodum Steinianam, fieri dicimus operationem, cum nec digitorum utimur percussu, nec ullis ad disperendam vesicam instrumentis, sed vnica marginis vterini orificii dilatatoria repressione tensionem sensim promouemus atque ruptionem sollicitamus velamentorum. Quam quidem methodum e. g. in partu simpliciter lento sufficere puto.

Utimur autem altera, rumpendarum *per directum* aquarum, methodo, cum v. c. liquoris amnii penuria vel membranae firmiores spontaneam fieri non sinunt aperturam bullae. Nec semper sufficit operatio naturalis, quae sola fit ope digitorum, percussu nimirum vel contritione vesicae, sed est artificialis nonnunquam, et instrumenta requirit, inuenta per artem.

§. 39.

c) Quoad instrumenta.

Nullo modo licere quidem in dilacerandis pro versione instituenda velamentis usum instrumentorum, constat e dictis,

dictis, nec adhibenda sunt unquam, nisi cum ante prae-
vium caput et intra orificium rumpere volumus aquas per
directum in partu naturali.

Sed illis quoque non possum assentire, qui plane con-
temnunt omne instrumentum in partu quocunque, nec ul-
lum unquam praeter digitos, adhibendum permittunt au-
xilium.ⁿ Quos certe nonnunquam superandae non esse
pares tenacitati membranarum, plus vna vice docet expe-
rientia, et tunc nobis magnum, periculoque stipatum nul-
lo, si cauta sit applicatio, usum praebet eiusmodi instru-
mentum.

Licet vero tam minuta sit et parum artificiosa, saepif-
simeque omnino sola digitorum ope perficienda operatio,
tamen sat magnus exstat commendatorum ad hunc scopum
a variis auctoribus instrumentorum numerus, quae certe
non omnia aequali sunt laude digna, sed ex parte magna
potius damnanda periculosaque.

Tale vero instrumentum, si meritas appetit laudes,
esse debet molis exiguae, et applicationis tutae facilisque,
ut vnius tantum manus opem possit, nec partes laedat
matris, nec infantis caput, proxime procumbens et magis
plenique descendens cito post institutam rupturam.

Hanc quasi normam secuti, poterimus breves esse in
recensendis variis, quae hucusque innotuerunt, instrumen-
tis discernendae vesicae.

§. 40.

1) *Hamulus Wiedemanniae*^o — primum forte huius
generis est instrumentum,^p nec nisi hoc respectu videtur
mihi dignus aliqua mentione. Minime respondet enim
scopo suo, nec video, quid eius curvatura significet plane
superuacanea, et quomodo possit vesicam arripere, et ar-
rep-

n. ICART, *leçons pratiques*
etc. p. 47.

o. Eius *christl. Hebamme*, p.
194. Tab. A. fig. 3. et appli-
cationis methodum, p. 51.

p. SIEGMUNDIA, loc. cit.
p. 122. nosse quidem videtur
instrumentum tale; sed nullam
tamen dat descriptionem eius
nec figuram.

reptam lacerare sine partis cuiusdam vicinæ læsione. Unde non mirum, ab obstetricatore nullo, nec ab vlla, præter inuentricem ipsam, obstetrice commemoratum esse adeoque nec adhibitum forsau istud instrumentum.

2) Instrumenti vero FRIEDIANI^q cæte ratio est alia, floruitque diuturna satis laude. Simplex erat acus, (cuius nullam nullibi neque descriptionem inuenisse memini, neque delineationem) thecae inclusa, quæ digitorum ope protrudebatur contra tensas membranas, et hisce ruptis erat retrahenda intra thecam. Quoniam hæc vero retractio vix potuit tam cito fieri, vt vllum existeret læsionis periculum pro capite infantis, ROEDERERVS muniuit acumen, ad OULDIANI perforatorii imitationem, elatere quodam, quo sponte resiliret post peractam ruptionem.

Sed non omne tamen hac ROEDERERI emendatione tollitur periculum læsionis, prætereaque FRIEDIANVM instrumentum id habet incommodi, quod vtriusque manus opem poscat eius applicatio.

3) LE BOUSIER DU COUDRAY,^r granum salis grossiusculum imponere digito et istius ope vesicam rumpere suadet! Eodemque scopo quoque commendat dentiscalpium.

4) ASTRUC^s proponit incisorium breue exiguum, inter digitos admouendum vesicæ. Sed timenda semper est acies, miuime necessaria ad velamentorum ruptionem.^t

5) SMELLIE^u putat, stylum sufficere exploratorium vel simplicem fórficem — cuius acumen vero, antequam adhibeatur, globulo ceræ munire suadet Cl. BAUDELOCQUE.^v

6) Nec

q. THEBESIVS, loc. cit. Tab. 18. fig. 28 et 29 MOHRENHEIM, loc. cit. Tab. 45. fig. 3.

r. *Abregé de l'Art des Accouchemens*, Paris 1759. p. 68.

s. *L'art des Accouchem.* Paris 1766. p. 220.

t. Aliud eius generis incisorium, a Cl. STARCKIO ad vesicæ rupturam inuentum, commemorat Cl. HINZE, loc. cit. pag. 96.

u. loc. cit. p. 225.

v. loc. cit. §. 813.

6) Nec omittamus silentio scalpellum tandem, quod AITKENII, ineluctabili quorundam Anglorum fato victi, debemus ingenio, inventionum et inuentiuncularum quondam foecundissimo.^w

§. 41.

Haecce vero omnia, hucusque enumerata, postponenda puto annulo Steiniano, optimo ad discerpendas membranas instrumento, quod eundem prae se fert perfectionis gradum, quo cetera gaudent utilissima Viri huius inventa. Simplex est annulus, cui acus insidet unius circiter unciae atque dimidia, ut eius figura docet incisa aere.^x Imponitur annulus iste phalangi secundae digiti indicis ita, ut acus ipsa in dorso huius sita facile tegi possit a medio digito; immissi in vaginam inde ambo digiti velamentis admoventur, nudatur acus retracto paululum medio, vesicaeque leni motu rumpitur indicis.^y

Ita fit, ad CELSI mentem, cito, tuto modoque iucundo ruptura, aliaque vix vlla desideranda videtur methodus.

§. 42.

Emendare tamen studuit hoc instrumentum, et communicavit excogitatum suum cum nostro STEINIO, celeberrimus OSTANDER, quem fidum veneror artis obstetriciae praeceptorem meum, amicumque colo aestumatissimum. Breuiorem nempe fecit acum, et reflexam in apice, annulumque, non clausum sed apertum et inde quasi elasticum, primae maualt imponere phalangi indicis.

Quid vero redundet commodi ab imminuta acus longitudine, non bene me videre fatendum est, et maius inde, ni fallor, existit periculum, ne forsan annulus, primae inhaerens phalangi, abscedat a digito remaneatque in vagina. Et acus ista quoque reflexa, quam in instrumento iamiam notauimus WIEDEMANNIAE similem, non valde

w. *Grundsätze der Enbindungskunst* p. 114. Tab. XXX. fig. 6.

x. Ill. STEIN, *practisch. Anleitung*. Tab. 1. fig. 2. 3.

y. Eiusd. *theor. Anl.* §. 562.

valde bene conuenire mihi videtur cum partium figura situ- que, nec vlllo modo praeferenda rectae STEINII, quae tenacissimis sufficit dilacerandis velamentis, nec nisi rudi tantum applicatione laedere potest caput infantis.

Quodsi porro dicendum, quod res est, instrumentum hocce, hamulo instructum, nullius, vt mihi ferine vide- tur, indicationis vsum praestare potest. In partu nempe naturali prorsus est inutilis iste hamulus, et speciem prae se fert suspicionis, ac si praepostero faueret rudiorum ob- stetricantium aquas nondum rite formatas rumpendi, stu- dio; in partu vero praeternaturali vel Deleuryana (§ 35.) praestat, vel Steiniana (§. 38.) methodus, hamulique fo- ret ideo nullus vsus, nisi forsan ad istos indicationum ca- sus speciales eum restringere velis, in quibus ob haemor- rhagiae causam rumpere velamenta adhuc laxiora ars no- stra suadet.

Id autem omnino dignum iudico laude, quod ampli- ficari suum lumen sinit annulus apertus OSIANDRI, vnde fit, vt pluribus idem, in instituto v. c. dicato parturien- tium indigentiae, annulus accommodare sese possit mani- bus, nec vllas moueat, aucto paululum ambitu digiti, induendus vel detrahendus difficultates.

Nonne igitur ex inuenti vtriusque connubio, acus nem- pe Steinianae longioris atque rectae cum aperto elasticoque annulo OSIANDRI, proles forsan nasci posset, parentis vtriusque ornata virtutibus, incommodis vacua? —

XLI.

D. IOAN. CAROL. GEHLER

RESPONDENTE

CHRIST. FRIDER. BAVMEISTER

DISSERTATIO

DE

SANGVINE IN PARTV

PROFLVENTE.

L I P S I A E , 1 7 5 9 .

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

IN THE SEVENTEENTH CENTURY

BY JOHN VAUGHAN

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

IN THE SEVENTEENTH CENTURY

BY JOHN VAUGHAN

IN TWO VOLUMES

THE SECOND VOLUME

LONDON

PRINTED BY R. CLAY AND COMPANY

PRINTERS IN ORDINARY TO HER MAJESTY

1897

D E

SANGVINE IN PARTU PROFLVENTE.

I n t r o i t u s .

Cum nec splendido verborum apparatu, nec exquisita dicendi ratione placere, nec nouis inclarescere inuentis cuperem, sed eum tantum mihi scopum praefixissem, ut utilis esse eaque proponere possem, quibus tirones potissimum in facienda medicina vterentur: commode satis perficere hoc posse mihi visus sum, si in difficili quodam ac graui argumento conquirerem omnia, quae ab Auctoribus celeberrimis disputata inuenirem, iisque collectis ac inter se comparatis, simul sparsim additis, quae propria experientia me docuit, declarare anniterer, quid certi ac veri in scriptis proflaret, ut vno velut adpectu, quid in hoc iam praestitum esset, cuilibet pateret. Multa mihi quidem, in quibus enucleandis vires experiri possem, argumenta offert ars obstetricia, quae nunc summo laudabilique studio in nostra Germania perficitur, et quam ego etiam mihi ita discendam existimaui, ut non tantum eius scientia instructus essem, sed et, si occasione ferret, eam exercere possem. Nulli tamen eorum, vel grauitate vel frequentia cedere videtur illud, quod de iis, quae in partu obueniunt, sanguinis profluuus exponit. Tanta enim inde oriuntur saepius incommoda parturientibus, et tanta obstetricanti obiciuntur impedimenta, ut recte Cel. FRIEDIVS in doctissimis suis in artem obstetriciam praelectionibus omnem huius artis vim posuerit in ea encheiresi, quae medetur parturientibus, sanguinis profusione in discrimen sanitatis et vitae proiectis, simulque affirmauerit, illum demum, qui eam apte ac tuto exercere nouerit, verum ac luculentum suae peritiae exhibere specimen. Cum tamen non omne, sub partus negotio prorumpens, sanguinis profluum, tantum periculi metum secum habeat, sed le-

vioris notae interdum et vix attendendum videatur hoc phaenomenon, rem medico dignam me facturum credidj, si, quae in scriptis occurrerent, quae ab optimis artis magistris, modo laudato Sene meritissimo FRIEDIO et Fautore amicissimo WEIGENIO audiuissem, et quae ipsa experientia me docuisset, in singularem libellum congregerem. Consilium igitur huius dissertationis scribendae cepi et eam tractandi eligere rationem mecum constitui, vt brevissime expositis quibusdam, quae ex anatome et physiologia vasorum vteri historiam, placentae et structuram et adhaesionem spectant, partusque variis differentiis commemoratis, omnes eos adferrem casus, in quibus posset in partu profilire sanguis, et signa diagnostica, prognosin ob varias causas variam, quidque in arte cuius superfit medelae et auxilii explicare anniterer. Nec moneant quidam mihi que obiiciant varias ab exercitatis in nostra arte Viris consummatisque Medicis super hoc argumento eruditae scriptiones,^a quae me vel ideo a proposito minus revocant, quod vel longe alia, quam ego ingredi statui, via progressi sunt, vel de vno tantum alterove profluxus genere sigillatim disputarunt, neque vero recentissimorum scriptorum prolatae sententias adtulerunt. Tantum tamen abest, vt hoc meo instituto detrahere aliquid hisce libellis velim, vt potius lubens profitear, me in qualicunque hac tractatione elaboranda haud parum utilitatis inde percepisse.

§. I.

Vteri angiologia.

Vteri in virgine vel et in foemina, partum iamiam passa, structuram et fabricam hic fusius describere super-
vaca-

a. Nominari ex his praec aliis merentur Diss. de morbis placentae vterinae, quam hic Lipsiae 1709. Praeside Cel. POLYCARPO SCHACHERO defendit Experientiss. Senex D.

SEYLERVS, cui de iubilaeo suo promotorio, quod his ipsis diebus celebrauit, ex animo gratulamur: et Diss. de secundinis salutiferis et nociuis. Auctor. STUART Argent. 1736.

vacaneum foret, cum nullus libellus vel anatomicorum, vel in arte obstetricia versatorum exstet, qui non subtilem et accuratam musculi huius caui historiam exhibuerit.^b Nec tamen prorsus abs re mihi videtur alienum, pauca hic de vasis, quae vtero prospiciant, adferre, cum omnem fere in hoc opusculo declarandorum phaenomenorum causam a vasorum mutationibus dependere quilibet perspiciat. Eminent inter haec vasa sanguifera arteriosa, quae copiosissima plus omnino sanguinis huic visceri adferunt, quam eius nutritio postulat. Confluit vero sanguis arteriosus ex multis riuvis, a duabus arteriis spermaticis, circa vteri fundum potissimum distributis; ab hypogastricis, earumque propaginibus pudendis internis, in mediam partem siue corpus atque in vaginam vteri utrinque irrepentibus; et a pudendis externis haemorrhoidalibusque externis, quae cum haemorrhoidalibus internis in intestino recto anastomoses multas efficiunt, et in vaginam ab utroque latere se immergunt; imo a ramo iliacaee externae, qui epigastrica arteria dicitur, surculos quosdam ad has partes emittere auctores annotarunt. Omnes hae arteriae flexuoso satis progressu contortoque tractu in vtero aequae ac vagina procedunt, innumeris in locis sese exosculantur sibiq; committuntur, vt in nullo alio corporis loco hoc ita frequenter contingat. Insignes hi arteriarum rami in minores angustioresque per totum suum decursum extenuantur, et

Rr 2

tan-

b. Inter eos, qui fabricam ac figuram vteri accurate tradiderunt, praecipui nominari merentur: *EVSTACHIUS* in Tab. anat. XIII. *GRAAFIUS*, de mul. org. gener. inf. Tab. I. *SWAMMERDAMIUS*, in mirac. nat. Tab. I. *KVYSCHIVS* in Adv. anat. Dec. I. Tab. 1. et 2. *WINSLOW* Exp. anat. Tom. IV. p. 1. §. 590. *HALLERVS*, in Fasc. Icon. anat. II. Tab. de Vtero. Eiusd. praec-

lect. in Inst. *BOERHAAVII* Tom. V. §. 664. *BOEHMERVS* in Observ. anat. rar. Tab. VII. *ROEDERERVS* in Iconib. Vteri human. Tab. IV. qui duo ultimi in vasorum historia in primis consulendi sunt. De fibris vero muscularibus vteri, quae sparsim ab Auctoribus celeberrimis anatomicis et obstetriciis commemorantur, collecta videas in eleganti modo laudato opere *ROEDERERI* p. 9.

tandem seroso-lymphatica vasa constituunt, quae pari serentino ductu incedunt, et nutritioni prospiciunt: plerique vero in secretorias et exhalantes arteriolas, per innumeros villos, sinus et oscula in vteri et vaginae cavitatem patentes, terminantur, quae mucum pro lubricandis et a concretionibus liberis seruandis his partibus dimittunt. Absorbent iterum hanc lympham ipsamque sanguinem, nutritiis suis particulis orbatum, reuehunt et reducunt variae venae, nullis valvulis notatae, quae ab vltimis resorbentibus ostioliis in vteri cauo dispersis ortae, vel a sanguineis arterioliis reflexis multis in locis in maiores amplioresque ramos confluunt, copiosissimos gyros et flexus in vtero ac vagina formant, multasque inter se anastomoses alunt, et tandem spermaticis, pudendis internis et haemorrhoidalibus externis venis residuum humorem infundunt. Est vero longe alia ratio horum vasorum in virgineo vtero ac in grauidō, foetus mole extenso. In hoc enim, quae antea vix oculo conspici poterant, vasorum lumina, tantopere hiant, vt calamum scriptorium admittant, et sua crassitie interdum digitum minimum exaequant, totam vteri substantiam perreptantia.^c Ampliata hoc modo vasa, sinus sic dictos in vteri expansi interna superficie formant, quibus apponuntur placentae lobuli, vt inde commercium placenta cum vtero sustineat, infra pluribus describendum.

§. 2.

De secundinis.

Nec superfluum videtur et paucis considerare secundinas, quippe quae haud raro sanguinis profluuii in parientibus causa esse solent. Intelligimus vero secundinarum nomine partes istas, quae foetum continent et cum matre connectunt. Ex tribus constant partibus, membranis, placenta,

^c vid. ALBINVS de Vtero Tab. VII. VATER Vter. grav. Fig. lit. c. NORTWYCK de vtero grauidō, p. 10. ROEDE-

RERVS in schediā de imaginatione materna, Petropoli, 4to 1758. p. 57.

centa, quae hepar vterinum veteribus dicebatur, et funiculo, umbilicalem quem appellant ex eo, quod foetus umbilico implantatur. Membranarum numerus duplex est, quae enim a quibusdam commemoratur tertia, allantois dicta, eam in homine esse, nondum certo euictum est; altera earum internam oui superficiem respicit et tenuis, pellucida fere, paucissimis, imo nullis, sanguiferis vasis instructa, amnii nomine cognita est; altera, quae huic mediante tela cellulosa adhaeret, firmioris texturae, in laminas^d plures diuidenda, pellucida, in externa superficie villosa ac flocculenta, multa sanguifera vasa lymphaticaque habet, et chorion appellatur. Nectitur haec vteri internae superficiei per villosam suam superficiem in omnibus fere punctis, vt inde nascatur quaedam totius oui in cauo vterino immobilitas. Connexio ista firmior deprehenditur in eo loco, qui placentae propior est, vbi in ovo separando resistantiam operator sentit. Alteram secundinarum partem, placentam, ex figura, dicere consueuimus. Insignimus hoc titulo massam orbicularem ex infinito vasculorum numero, per cellulosam telam inter se connexo, contextam, cuius beneficio foetus a matre sanguinem accipit. Conglomerata est ex meris lobulis vasculosis, qui in maiores collecti, vnum corpus constituunt.^e In vtraque sua superficie chorio tegitur, quamquam in externa facie, quae vtero agglutinata est, subti-

Rr 3

lissima

d. Harum laminarum exteriorem, proprio suo nomine appellat *filamentosam* Cel. ROEDERERVS in Elem. art. obstetric. 1759. 8. p. 28. §. 68. quam tamen nouam membranam, contextum tantum cellulosum esse censemus.

e. vid. LEVRET *l'art des accouchemens, démontré par des principes de physique et de mécanique*, à Paris 1753 8vo p.

36. §. 216. 217. *le placenta est divisé en un plus ou moins grand nombre de petits lobes distincts, qui ont, chacun leur tronc et leurs ramifications particulières de vaisseaux. Les lobules mammelonés du placenta considérés chacun séparément, représentent assés bien les lobes du placenta des grands animaux quadrupèdes, et pris tous ensemble, les uns équivalent à peu près les autres par leur volume respectif.*

lissima tantum externa chorii lamina adest. Interior vero foetum respiciens, ob vasorum magnorum insignem numerum, inaequalis, crassiori chorio obducta, funiculum emit- tit. Numerus placentarum foetuum numero, nec tamen sine exceptione, respondet. Commemorantur enim ab Auctoribus exempla foetuum duplici placenta praedito- rum; ^f nec gemellorum defunt exempla, quanquam per- rara, quibus vna tantum placenta fuit. Crassities placen- tae diuersimode variat, nec norma certa vnquam constitui poterit de proportione foetu ad placentam, aut placentae ad matrem. Colliguntur vasa, quae placentam compo- nunt, tandem in funem istum vmbilicalem, qui in abdo- men foetus infixus, sanguinem, quem sorbent vltima ve- nosa ostiola, et placenta praeparat, ad foetum transmittit, reliquumque a nutritione per arterias vterinis venis rursus infundit. In loco, vt plurimum vni alteriue margini pla- centae propiori, existit hicc funiculus, qui modus placen- tam format gallis *en raquette* dictam, quam facilius ab vte- ro solui in partu, quam eam, e cuius centro funis egre- ditur, ex rationibus physicis demonstrare, quidam obstre- tricantium annituntur. Componitur hic funiculus ex tri- bus insignibus truncis, venoso vno, arteriosis duobus, ex innumeris vasorum ramificationibus collectis, firma qua- dam ac densa cellulosa connexis, qui membrana satis vali- da, a peritoneo foetus orta, cinguntur. Vrachum, quem alii pro canali peruio, alii pro ligamento habent, hic con- sulto taceo, cum ad haemorrhagiarum causas nihil faciat. In cellulosa hac tela si multum gelatinae inest, pinguem funiculum dicimus, qui valde crassus saepe inuenitur, cum contra sanguineum vocemus eum, qui nullam pinguedi- nem in suis cellulis monstrat, vt pelluceat per canales ru- ber

f. Diss. STUARTI supra ci- tata §. V. p. 8. it. BURTONS *Essai towards a complete new system of Midwifery*, 8vo Lon- don, 1751. p. 42. STALPART

VAN DER WIEL *Observ. rar. Centur. prior. Observ. 75. Scholio*, p. 329. SCHVRIGLI *Embryologia*, p. 96.

ber sanguinis color. Vena nec in trunco nec in ramis valvulas habet, et modo, venis ceteris inusitato, sanguinem ad corpusculum foetus aduehit, eiusdemque hepatis infundit. Arteriae duae ex iliaticis internis s. hypogastricis foetus producuntur et flexuoso itinere ad placentam tendunt, mirum in modum saepius contortae, venam spirali flexu cingentes. Interdum ex ima aortae descendens parte eas oriri Auctores affirmant,^b quod et factum fuisse in eo puto funiculo, cuius portiunculam cera repletam me videre memini in lectionibus anthropologicis b. HEBENSTREITII,ⁿ in qua vna tantum umbilicalis aderat arteria. Neruos nec in placenta nec in funiculo anatomicorum quidam adhuc detexit.ⁱ Nec etiam eos in his partibus adesse colligi ex phaenomenis vaquam potest, cum potius contrarium probare videantur obseruationes, ab artis obstetriciae peritis magistris prolatae, e quibus constat, nullum omnino matris neruorum cum iis foetus esse commercium, cum placentam vtero adhaerentem lacerare, premere, scindere possis, inscia matre nulloque doloris sensu inde affecta. Quos enim edunt interdum parientes, sub adhaerentis placentae separatione, vagitus ac eiulatus, eos non a placentae neruis irritatis, sed ab iniuria sensilissimo tunc temporis vtero, vel obstetricis imperitia, vel et nulla eius culpa, illata, excitari notum est. Nec etiam quicquam ponderis inesse videtur argumentationi, ab irritabilitate membrarum oui a Cl. LVPS adserta, ad neruorum praesentiam confirmandam desumptae, cum irritabilitas non a neruis dependeat, et fibra omnino irritabilis sine neruis esse possit, ad mentem Ill. HALLERI.^k Perperam igitur ad secundina-

Rr 4 rum

g. STUARTVS l. c. p. 11.

h. vid. Eius Dissertatio de funiculi humani pathologia, it. Anthropologia, Lips. 1753. 8. p. 227.

i. vid. Ill. HALLERI Comment. in Praelect. Boerhaauia.

nas. Tom. IV. part. II. §. 679. nota 35. it. Comment. Goettingenses, Tom. II. p. 128. BURTONS Midwifery, p. 44.

k. vid. Comment. Goetting. loc. cit. p. 134. vbi neruos ipsos non irritabiles esse contendit et

p. 138.

rum nervos confugiunt ii, qui abdita naturae phaenomena declarare, et imaginationi maternae vim quandam in foetus tenerrimum corpusculum hac de causa tribuere annuntiantur.

§. 3.

Placentae adhaesio.

Mediante hac descripta massa sanguis maternus foetui infunditur, qui vtrum ruber e matrice in funiculum transcat, an ex collectione fluidi, sanguine tenuioris, per vasorum resorptionem transmittatur, depuratus quodammodo ac perfectus a secretoria placentae vi,¹ inter doctissimos Viros nondum satis est compositum. Nec magnopere ad nostram disputationem pertinere videtur haecce controuersia, cum nobis hic loci sufficiat docere, ita omnino connecti cum vtero placentam, vt ad sanguinem accipiendum et vterius promouendum apta sit. Sed merito oritur quaestio, qualis sit eius loci in cauo matricis, cui placenta adhaeret, conditio, et quomodo fiat, vt placenta non solum per omne grauiditatis tempus nexum cum vtero conseruare, sed eum etiam aliquo post partum spatio continuare, imo interdum ita agglutinare sese possit, vt difficillimo negotio deglubi ac separari queat. Multum omnino in declarando hoc phaenomeno difficultatis latet, et variae a variis,

p. 138 sq. et ibid. p. 116. Per sola, inquit, experimenta definiri potest, quae pars corporis sensibilis aut irritabilis sit. Quod absque experimento de earum qualitatum praesentia a physiologis dicitur, id ipsum causa et hic vt alibi fuit errorum.

1. vid. b. HEBENSTREITII Carmen de homine sano et aegrotto, Lips. 1753. 8. p. 10. §. 17.

Illae caput mutatque datos a matre cruores,

Ex minimis venis, venam confundit in vnam,

Mutatosque diu foetus dimittit in alium.

conf. etiam MAURICEAU *Observations dernières*, vbi in Obs. VII. differit de foetu, ab icterica matre excluso, nentiquam flauo colore tincto, quanquam fuerat placenta flauedine inquinata.

riis, iisque acris iudicii Viris, prolatae sunt sententiae. ^m
 Alii enim cum iniectas per siphonem in vterina vasa mas-
 sas fluidas penetrare in placentam et ad foetum viderent,
 cum foetum, post matris haemorrhagiam obeuntem, san-
 guine orbatum, eiusque vasa plane vacua inuenirent, ve-
 terum opinioni subscribere non dubitarunt, oscula venosa
 placentae ostioliis arteriosis vteri per veram anastomosisin
 iungi affirmantes. Hanc tamen anastomosisin prorsus rei-
 ciunt ⁿ recentiores, qui non nisi contiguam placentam vte-
 ro esse et suctione vasa placentae minima ex sinibus am-
 plioribus vteri sanguinem accipere contendunt. Argumen-
 torum, hanc sententiam probantium, summam eleganter
 Cl. ROEDERERVS adduxit et explicauit. ^o Lumina nempe
 vasorum placentae ita exigua esse monet, vt ne oleum qui-
 dem terebinthinae transmittant, quod siphone in funicu-
 lum protruditur; nec sanguinis guttula ex superficie stillat,
 quanquam, statim a partu, vna cum foetu, integra pla-
 centa et illaesa, cuius arteriosa vasa adhuc pulsant, extra-
 hitur. Maxima e contrario vasorum vteri lumina, vt su-
 pra diximus, sub finem grauiditatis minimum digitorum ad-
 mittentia sinus dictos, amplos satis, efformant. Hinc
 fieri posse negat, vt vera vasorum anastomosis, qua lumen
 in lumen producat et vas vasi respondeat, vteri et pla-
 centae vasa neclantur, siquidem anastomosisin inter eiusdem
 diametri vasa fieri constat, maximaque vasa in multo mi-
 nora non produci. Nec etiam hydrargyrum aliique liquo-
 res, hypogastricis vasis immissi, quicquam cum vmbilici
 vasis communicant, sed potius placentae cellulosa[m] telam

R r 5

in-

m. vid. super hoc argumen-
 tum docte elaborata Dissert. b.
 HARTRAMPTII, de non dif-
 ferenda secundinarum extra-
 ctione, Lips. 1735. quae et ex-
 cusa exstat, in Collectione
 Disput. chirurg. ab Ill. HALLE-
 RO edita. Tom. III. p. 401.

n. conf. NVNNII Diss. in-

aug. De euerfa rubrorum va-
 sorum anastomosis. Erfordiae,
 1751.

o. in Comment. Goetting.
 Tom. III. p. 398 sqq. et in
 Iconibus de Vtero, p. 26 sqq.
 et in tractatu de vi imaginatio-
 nis maternae in foetum.

infarcitur, vel inter placentam et uterum fortius si vrgeantur, cum illius separatione, penetrant. Nec, quae BIDLVS ac NORTWYCKIVS in contrarium adferunt, Cel. ROEDERERO ponderis quicquam habere videntur, cum alter anastomofin a mercurio detectum iri sperauerit quidem, sed visam esse non descripserit, alter ex hypogastricis vasis in vmbilicum nihil penetrasse ipse monuerit. Quid roboris a funiculo non deligato, nostrae hypothefi accedat, infra paulo curatius perpendetur. Qui praeterea placentas frequenter ex vtero soluit, non potest non placentae cum vtero cohaesionem minus firmam, mobilem maxime ac solubilem notare. Sine violentia vel laesione lacerationeque aut ruptura, blanda manus interpositione ab vtero deglubitur, et si arctius paulo adhaerescat, modo a perito, qui vtero parcere didicit, operatio suscipiatur, inscia saepius matre et sine vlllo eius incommodo solui ac separari potest. Quod quidem et alii LEVRETVS,^p SMELLIE,^q FRIDIVS^r contendunt, atque affirmant, apponi tantum placentae tomentosam^s conuexam superficiem vtero, vt corpus contiguum, propter innumera, oculos fugientia, tubercula, nec quicquam fibrarum ex ea in matricem produci. Sola ergo partium agglutinatione vel contiguitate sine fibrarum concursu placenta cum vtero iungitur, quem nexum copiosi sulci et eminentiae augent iuantque. Cui sententiae dudum assentiri non dubitavi, nec

p. vid. *l'art des accouchemens* p. 36. §. 218. Chaque petit mammelon du placenta s'implante dans les orifices des vaisseaux uterins à peu près comme les radicules des plantes dans les porosités de la terre: et ces mamme-lons par la même conformité de loix recoivent de la matrice les sucs qui sont propres au developement et à l'accroissement du foetus.

q. SMELLIE *Treatise of Midwifery*, London 1756. 8. Tom. p. 136.

r. in *Comment. Mst. in DIONIS Traité de l'Accouchement.*

s. Tomentosam vocat RVYSCHIVS *Thef.* 5. not. 41. 57. Villosae intestinorum membranae similem appellat BURTON loc. cit. p. 42. Colliculosam dicit Ill. HALLERVS in *Com. Boerhaavian.* §. 679. not. 7.

nec de ea vnquam me dubitaturum esse putauerim. Cum tamen nuper admodum Magnificus atque Experientissimus Academiae nostrae h. t. Rector HVNDERTMARKIVS accepisset foetum septimestrem, in dextro ovario matris haerentem, in placentae cum utero nexum studiose inquirere mihi licebat, vbi miram copiam filorum siue fibrarum, ex placenta in uterum istum spurium productarum ibique sese immergentium detexi, quae aegre separationem placentae permittebant. Dolendum omnino est, quod incipiens iam partium putredo ac corruptio massae ceraceae iniectionem non permisit, quae omnino ad plura in hac dubia causa detegenda me deducere potuissent. Sed forsitan alius placentae ad ovaria eorumque parietes adhaerentis modus est, quam ad uterum. Cum enim ouulum impraegnatum quidem, nec tamen e sede sua dimotum ac diuulsum, ovario per eadem vasa adhuc adhaereat fibrillasque suas in ovarii latera dimittat, haec ipsa vasa per copiosiore affluxum sanguinis, quem foecundatio efficit, dilatantur et ad nexum hunc efficiendum apta redduntur. Eninvero certi quid hac de re determinare non audeo, relicta exercitatis ac perspicacibus Viris huius phaenomeni vera explicatione. De loco etiam, cui in cauo uteri adhaeret placenta, dissensus inter Auctores fuit. DEVENTER.^t tantummodo in uteri fundo eam agglutinari posse contendit, et ita pro sua opinione pugnat, vt nimis omnino acriter perstringat eos, qui aliam sententiam fouent, obliquitatem uteri causam huius opinionis existimans. Hoc tamen assertum omnes fere recentiorum SCHACHERVS, HEISTERVS, PLATNERVS, ROEDERERVS, in primis vero Cel. LEVRETVS,^u prorsus refutare annisi sunt, et nullam esse

t. vid. nouum lumen obstetricium, Lugd. Bat. 1733. cap. IX. p. 38. cui et assensum praebet inter recentiores anonymus LEVRETI aduersarius in

Journal des Sçavans 1749. mois d'Avril; cuius dubia refutat LEVRETVS in praef. libri *Suite des observations* dicti, p. 27.

u. vid. *l'Art des Accouchemens*,

esse uteri partem, cui non insinuare sese posset vasculosa haecce massa, accurate demonstrarunt. Fundum quidem ut plurimum replet, nec tamen desunt fide dignissimae observationes, quae sedem placentae variam declarant, nec quendam obstetricantium fore existimo, cui non placenta alii loco adhaerens interdum oblata fuerit, ut adeo misera parturientium haemorrhagia, de qua postea sumus dicturi, ostendat, ne ostium quidem ipsum matricis internum ad hanc adglutinationem ineptum esse.

§. 4.

Definitio et divisio partus.

Repletus ovo foecundato ac insigni modo extensus uterus ob eam, quae ipsi est a natura concessa, vim contractilem siue fibrarum elasticitatem, certo tandem statoque tempore in pristinum statum sese contrahere annititur, et ea, quae ipsi molesta sunt, eliminare tentat. Quod quidem per varias suas longitudinales, orbiculares et obliquas fibras praestat, quae, quanquam rubrae carnaeque non sunt, musculosae tamen iure appellandae videntur ex ipso, quem producunt, effectu. Variarum vero uteri contractiones, cum sensilissima sit uteri substantia, absque doloris sensu fieri non possunt, sed excitant cruciatus insignes torminaque, pro variis subiectis plus minus vehementia. Quae sub initium partus oriuntur molestae sensationes, non per longum temporis spatium durant, aliquamdiu remittunt

et

mens, p. 36. §. 219. le placenta peut s'arracher indistinctement dans tous les points de la surface interne de la matrice, sans en excepter même la circonférence de son orifice interne: néanmoins on prétend, que le placenta s'implante beaucoup plus souvent, dans le fond de la matrice, que dans toute autre partie de ce viscere, it. Suite des

Observations p. 40 sqq. et in addita Dissertatione libro priori, quae inscribitur: Dissertation sur la cause la plus ordinaire, cependant la moins connue des pertes de sang, qui arrivent inopinément à quelques femmes dans les derniers temps de leur grossesse, et sur le seul et unique moyen d'y remédier efficacement.

et praesagientes seu spurii ac praeparantes dolores ab artis peritis dicuntur. Tentant per hos fundus ac corpus uteri resistentiam, quam efficit segmentum matricis inferius, quod cervix olim fuit, densis, firmis ac compactis fibris contextum, superare et orbicularium circa orificium positarum fibrarum vim elasticam infringere. Quod si effectum est, et os tinae, non tantum dilatatum, sed prorsus fere detersum ac deletum, resistere amplius non potest, dolores vehementiores, qui veri ad partum appellantur, a lumborum regione incipiunt, oblique versus ossa pubis et sacrum descendunt, et, quanquam sub initium sese post longum satis intervallum demum excipiunt, augetur tamen eorum et vehementia et frequentia ita, ut tandem gravida ne libere quidem respirare possit, anhelet, genibus titubet, et actiones musculorum tam abdominalium quam diaphragmatis coacta exercent. In hac temporis periodo fundus et cervix uti antagonistae agunt, ut contracto fundo dilatetur cervix et orificium, intermittente fundi contractione haec rursus coarctentur. Prorsus tandem superata, quam cervix efficiebat, resistentia, fundus continuo, nullo intervallo, contrahitur, premit ovum, cuius ima pars, aquis repleta, in vaginam protruditur, eam distendit et, parata sic foetui via, rumpitur, vias suis liquidis lubricat, ut foetus tandem cum profluentibus aquis prorumpat, quem secundinae statim sequuntur. Totum hoc matricis negotium, a variis causis interdum diversimode mutatum, partus dicitur. Nobis vero paulo latius partus significationem extendere liceat, et comprehendere hoc nomine omnem, hac ratione factam, exclusionem cuiusvis corporis, in cavo uteri detenti, seu vivum sit seu mortuum, siue organicum, siue deformis quaedam massa carnosa, a quacunque causa producta. Nunc eas, quae in hoc phaenomeno saepius deprehenduntur, varietates brevibus commemorare operae pretium videtur. Proficiscuntur autem istae varietates a tam variis causis atque diversis, ut in certas quasdam classes describi omnes difficile possint. MAURICIAU,

C E A U, ^v et post eum plerique recentiorum ^w eam assumferunt diuisionem, qua omnis partus vel naturalis, vel praeternaturalis vel denique contra naturam fieri affirmatur. Magis tamen ea mihi probatur diuisionis ratio, quam protulit summus in obstetricia arte Vir ROEDERERVS, ^x quae, reiecta contranaturalis partus denominatione, naturalem alium, alium praeternaturalem seu aptius artificialem dicere docet. Quem enim alii mixtum, siue non naturalem siue et praeternaturalem vocant, in quo naturae ars debet succurrere, eum ille laboriosum ac difficilem nominat, et vt subdiuisam speciem naturali annumerandum, sed a facili probe distinguendum, esse censet. In quo vero a sola arte omne est expectandum auxilium, ille recte artificialis dicendus erit, cum natura, viribus destituta, vincere impedimenta neutiquam possit. Est vero et aliud distinguendi partus fundamentum in ipso eius tempore positum, quo in maturum, immaturum et praematurum diuidi solet. Quod quidem discrimen a variis causis, vel e matris vel foetus vitio enatis, oritur, et in nostra tractatione haud parum attendendum videtur, cum ad harum differentiarum qualitates omnino respiciendum sit in vltiori haemorrhagiarum disquisitione. Stabilita quidem a natura ipsa norma, vix vnquam declaranda, maturus foetus in quadragesima vt plurimum gestationis hebdomade excluditur, fit tamen saepe numero, vt citius contrahatur vterus molemq; distendentem protrudat. Si tunc temporis foetus viuus, cuius vita adhuc conseruari potest, propellitur, praematurus dicitur partus; si vero a primo ad septimum mensem lunarem eliminatur foecundatum onum, abortus siue immaturus foetus appellatur, qui ceu causa haemorrhagiae paulo infra considerabitur.

§. 5.

v. *Traité des Maladies des femmes grosses*, à Paris 1675. modo parientium situ, Lips. 1742. p. 21.

Lib. II. cap. I. p. 192 sqq.

x. in *Element. art. obstetr.*

w. GÜNZII *Diss. de com-*

Cap. X. §. 211 sq.

§. 5.

Sanguinis in partu naturali profluvium.

Quamvis naturae consentaneus sit partus, vix tamen unquam sine cruentatione perficitur. Qui foetus enim, iam ab HIPPOCRATE commemorati, nullo sanguine conspurcati interdum prodeunt, ob placentam nimis arcte adhaerentem, si eos etiam ad naturales partes retuleris, tamen aliquo tempore post cruoris profluvium excitant. Effunditur enim, foetu excluso, dum placenta deglubitur, quod tunc semper arte praestandum est, larga satis rubicundi laticis copia. In omni vero partus, qui secundum naturam procedit, stadio prorumpere sanguis maiori minorive copia solet; incipiente enim fundi vterini contractione dilatatur sensim sensimque orificium, dirumpi inde accidentibus vehementioribus doloribus solent vascula quaedam oris tincae, vel quod verosimilius mihi videtur, dilacerantur per orificii amplificationem fibrae nonnullae vasculosae, quarum ope ovum internae superficiei adhaeret, sanguinemque stillant, qui commixtus cum mucositate, tunc temporis copiose satis ad partes generationi dicatas affluente, explorantis digitum inquinat et signum proxime futuri partus constituit. Solent hinc istum, striis sanguineis conspurcatum, mucum mulierculae obstetrices nostrae in vernacula appellare *die Zeichen*. Rumpitur post haec etiam, ulterius protruso infantili capite, fraenulum, quod guttulas sanguinis quasdam stillat. Sequitur exclusum foetum in ipso partus negotio ut plurimum copiosus cruor, ob ipsam placentae ab utero spontaneam secessionem, qua ostia hiantia ac dilatata ad sanguinis profusionem disponuntur, usque dum rursus vteri contractione sensim occludantur, et materno sanguini via rescetur. Evenit tamen saepius, ut placenta non protinus abscedat sponte sua, sed leni agitatione, funiculo iam praeciso, sit a matricis parietibus separanda; prodit tunc ex ea funiculi parte, quae secundinis continua est, quaedam sanguinis quantitas, de qua
infra

infra pluribus agendum erit. Nec cessat sanguinis profluuium, etiamsi foetus et secundinae eliminatae sunt, sed pergat ad tempus quoddam et lochiorum nomine notum est. Non enim subito adeo contrahit sese uterus, ut in pristinum virgineum statum vere coarctetur, sed lento gradu fibrae se accurtant cauumque matricis angustant, hinc vasorum ostia, quae placentae erant contigua, stillant adhuc sanguinem et liquidum fundunt, donec paulatim coeant, lympham serumue tantum, loturae carniū simile, emittant et tandem prorsus coarctatae, illud modo fluidum exhalent, quo interna vteri cavitās irroratur et lubrica redditur. Lochiorum fluxus copia non determinari certo potest; variat enim pro puerperae conditione ac habitu corporis et pro aliis causis accessoriis mirum in modum, summamque medici attentionem in causarum scrutinio requirit. Interdum enim nimis copiose, interdum nimis parce profluunt, vel et suppressa horrenda symptomata procreant, et saepius conuulsionum dirissimarum subitaeque mortis causam constituunt. Nec tamen permittit nostrae dissertationis ratio plura de his monere, cum ad clinicum magis, quam ad obstetricium medicum eorum cura pertineat.

§. 6.

Sanguis in partu praeternaturali.

Quae in praecedente paragrapho breuiter disputata sunt sanguinis profluentis phaenomena, naturalem partum comitantia, neutiquam obstetricem terrent, cum omnia legibus naturae stabilita sint ac definita, nec noxae quicquam inde oriri possit. Nullum ergo nec ex chirurgico nec pharmaceutico fonte postulant auxilium, sed sponte cessant, ex ipso partus mechanismo declaranda. Sed alia nunc commemoranda sunt haemorrhagiarum genera, quae, matri foetuiue noxia, interdum lethifera, plus negotii medico obstetricio facessant, nec semper felicem euentum habere deprehenduntur. Obueniunt enim in ea partus specie,

cie, quam praeternaturalem siue artificialem supra diximus, varia quae pro circumstantiarum varietate terrent medicum, timoremque ac metum dubii ac infausi euentus iniiciunt, quae nunc tractanda sumimus, in eorum causas, signa et curam inquisituri. Differunt autem haec metuenda profluvia ratione temporis, quo fiunt, cum quaedam a primo ad septimum vsque grauiditatis mensem eueniant, et vt plurimum abortus siue immaturi partus causa aut effectus esse soleant, alia eaque multo periculosiora, duobus vltimis mensibus accidant, tantoque magis extimescenda sint, quo propior est partus termino mulier praegnans; alia demum in ipso partu prorumpant et varii discriminis esse soleant. De his igitur singulis nunc sigillatim, quantum per limites scriptionis academicae licebit, exponemus.

§. 7.

A b o r t u s.

Mutatur a variis praedisponentibus causis vteri habitus, vt ab occasionali, leuissima interdum, ad contractionem iusto citius stimuletur, et ouulum siue foetum immaturum excludat. Quod quidem euenire interdum in ipsis primis diebus a conceptione solet, vbi ouulum foecundatum et per tubas in vteri cauum descendens, nondum tamen fibrillis suis vtero accretum effluit et emittitur. Abortum^y hoc phaenomenon siue effluxionem^z et expulsionem, barbaris vocabulis, auctores dicunt, vt sit quaedam ipsius ab abortu differentia. Tunc vero abortum patitur foemina, si formatum iam embryonem, nec tamen vitalem, aut certe vitam viuere aptum, enititur. Fiunt vero hi abortiui partus duplici modo, alium enim nulla haemorrhagia comitatur, sed ea insignis ac copiosa, vt effectus, abortum sequitur; alius vero praecedentem haemorrhagiam, a
soluta

y. vid. SCHACHERI Dissert. supra citata.

z. vid. SMELLIE loc. cit. Lib. I. cap. III. Sect. VII. p. 125.

soluta placenta, abortam, pro causa sua agnoscit. Pauca nunc de eo prioris generis addam, qui, licet a naturali partu vix, nisi tempore, quo contingit, illegitimo, differt, multa tamen attendenda offert in causarum scrutinio, indeque pendente cura. Disponunt vero ad eiusmodi abortum solidorum debilitas et nata ex hac plethora indiuidualis, quae, ad vterum delata, distendit vasa, neruosque laceffit, et in iis, quae nimis sensiles sunt, contractiones vteri prouocat. Sunt etiam foeminae, quibus ea est vteri conditio, vt ille nequiquam patiatur sese extendi ad eam amplitudinem, vt ibi delitescere possit foetus perfectus, hinc, quem periodicum dicimus, abortus gignitur. Vel et embryonis nutrimentum deficiens et foetus mortuus, laxam placentae cohaesionem cum vtero efficientes, vterum ad contractionem disponunt. Ad occasionales referuntur violentiae variae externae, nimius grauidae motus et corporis agitatio, vel et morbi varii, acuti potissimum, dolorifici, conuulsui, animique pathemata vehementiora, quibus accedunt interdum aliae rariores, quas ROEDERERVS² recenset. Causis his cognitis, si accesserint dolores et praesagientes et veri, orificium dilatantes, abortus futurus praenuntiandus est. Eodem vero modo, vt partus naturalis perficitur, quanquam, prognosin si respexeris, multo periculosior est, foeminaeque plus discriminis adfert.^b In cura vero ipsa praestanda, nihil fere obstetricanti incumbit officii, nisi vt de placenta remouenda cogitet, quae in hoc casu arctius solito adhaeret; quam quidem solutionem, non trahendo suuam perficiat, sed deglubendo et paulatim attrahendo placentam eximere tentet, nec nimis praecipitanter, ne disrumpatur, eam educat. Prophylacticam vero curam interdum admittit abortus, per diaetam rite compositam, et venaesecionem in quarto quintoue mense institutam; quin ipsum periodicum abortum roboranti.

a. vid. Elem. art. obstetr. morb. mul. L. I. Corruptiones
Cap. XXIII. §. 723. p. 335. grauiores sunt, quam partus.

b. vid. HIPPOCRATES de

rantibus, cortice peruiano nimirum, et summa quiete fuisse curatum, vt post varios abortus praegressos, foetus perfectus ac vegetus, a debilissima ceteroquin matre fuerit exclusus, experientia nos docuit. De quibus tamen, cum medicum clinicum spectent, fusius hic exponere, dissertationis meae scopus non permittere videtur.

§. 8.

Placenta soluta.

Quemadmodum vero, vt in praecedente paragrapho diximus, abortus haemorrhagiam insignem producit, sic e contrario sanguinis profluxus abortiui foetus causa esse interdum potest. Ex maxime communibus enim, quae foeminis in primis mensibus aequae ac versus finem gestationis accidere solent, profluuiorum causis, primo loco ea commemoranda est, quae a placentae solutione, vel plenaria, quod raro certe, aut nunquam, vt ROEDERERVS^c contendit, vel partiali oritur. Solutur autem placenta ab utero multis de causis, externis potissimum v. c. casu, percussione, pressione matris, quas tamen omnes, quamquam pro occasionalibus eas assumere non dubito, proximas appellandas esse, nunquam mihi persuadere possum. Cumulant tantum sanguinem, impetuoso cursu, ad partem violenter affectam, tendentem; adeoque plethoram, veram solutionis placentae, mea quidem sententia, causam generant. Quod idem fieri mihi videtur in iis, quas internas appellant, causis, vomitu, tussi, terrore aliaque vehementi animi commotione, quibus omnibus augetur sanguinis circulus, vt pleno riuo affluat ad uteri corpus, et cum tanta copia ab ostiis, in superficie placentae positis, sorberi nequeat, solutio eius ab utero efficitur. Addunt etiam aliam separationis istius causam Auctores,^d nimiam nempe funiculi breuitatem, vel ob naturalem eius confor-

Ss 2

matio.

c. in Element. Art. obstetr. Cap. XX. §. 683. p. 318.
d. vid. PLATNERI Instit.

chirurg. §. 1464. it. ROEDERERVS loc. cit. §. 723. p. 335.

mationem, vel ob eius circa foetus membra conuolutionem, ortam, qua euenit, vt foetus increfcens et grauior in dies redditus, per pondus suum placentam auellat. Solet hic sanguinis fluxus pro sua vehementia et matri et in vltimis mensibus foetui lethalis esse, ac omnem vtrique sanguinem subducere; hinc de remediis, quibus supprimi possit, statim cogitandum est. Dignoscitur autem hoc profluuium a menstruorum fluxu, qui interdum grauidis fluit, sua frequentia et haud periodico tempore; ab haemorrhagia stricté sic dicta eo, quod dolorum sub remissione augetur, iis vero vigentibus cessat; cum enim patula ostia vasorum, facta contractione vteri comprimantur, cessante vero ea rursus aperiantur, facillimo negotio hocce discrimen verum esse perspici potest. Ab iis vero haemorrhagiis, quae ex vagina fluunt, rupto quodam vase maiori vel et varicoso, hoc nostrum profluuium, quod ex fundo siue cauo ipso vteri prouenit, et abortum minitatur, sola exploratione orificii interni dignosci potest, quod si apertum plus minusue fuerit, vix dubii de hoc profluxu esse poterimus. Prognosis efformanda semper erit et ab ipsius profusionis sanguineae vehementia et copia, et a parientis viribus vel fractis vel persistentibus. In sistenda igitur, quae hoc modo cognita est, haemorrhagia prius, quam ad artificialem foetus extractionem confugiamus, haud inutile erit alia artis medicae auxilia adhibere, quibus interdum ita pacatam hanc tempestatem experientia docet, vt ad finem vsque gestationis non amplius compareret, sed a salua matre foetus perfectus excluderetur. Omnibus vero praeferenda est venaesectio largior quidem, et, si vrget, repetita; qua nimius sanguinis impetus infringatur, et ab his locis derinetur, vnde fit, vt cesset profluxus, et licet soluta semel placentae portio coalescere ad vterum rursus posse non videatur, nouimus tamen experti, per grumosum sanguinem, tunc temporis inter placentam et vterum coagulatum, qui interdum, vti saepius vidi, post partum in placentae superficie apparet, obturari vasculorum

lorum hiantia lumina, et thrombis quasi formatis occludi. Nec aliena erunt ab hac indicatione temperantia nitrosa, ac acida vegetabilia et mineralia, quae simul condensando sanguinem, eius fluxum omnino imminuunt. Externe quoque applicentur, quae adstringentium nomine veniunt, quae certo, si vnquam, hoc in casu erunt vtilissima, quamuis interne adhibita superflua ac noxia recte a ROEDERERO^e dicantur. Est tamen simul summa seruanda quies, ne prorumpat denuo sanguis superato, quod dicto modo posuimus, obstaculo; cum verosimile sit, nouum hocce profluuium vltiori placentae solutioni occasionem praebere posse, vt tunc omne medici auxilium eludatur et ad solam chirurgicam opem sit confugiendum. Quae quidem, si debet institui, vel protrahendum est, si iunior fuerit embryo, integrum ouum, vel rumpendae membranae, vt, emissis aquis, spatium quoddam contrahendi vtero concedatur, quo possit, sese angustando, vasorum stillantium orificia coarctare et sanguini profluenti viam praecludere, vsque dum partu insequente foetus, quamquam praematurus est, excludi vel ab obstetricante pedibus extrahi queat. Quod quidem consilium vltius perficere conatus est Cl. PVZOS.^f Qui cum ex adlatis, a parallelismo, vt ait, naturalis artificialisque partus petitis, rationibus perspexerit, hunc vt plurimum ob nimis subitam enacuationem, vteri inertiam aliaque incommoda^g producere, medium quoddam inter naturalem ac violentum partum tenere satius duxit, quo vterus simili modo, vt in naturali fit, sensim sensimque contraheretur. Quod idem approbat SMELLIE^h nitideque explicat ea, quae ipsi ad hanc praestandam encheiresin commoda videntur et

Ss 3

utilia.

e. loc. cit. C. XXIII. §. 729. p. 338.

f. conf. *Memoir. de l'Acad. de Chirurgie*, Tom. I p. 358.

g. negat haec ROEDERERVS et ea contra experientiam

metui a PVZOS censet. *Elem. art. obst. p. 320 §. 687. no. γ.*

h. loc. cit. Lib. III. cap. IV. Sect. IV. artic. 3. p. 331. idemque et LEVRETUS affirmat. *Suite des observations p. 264. seqq.*

utilia. Tentat vero Puzos hunc medium modum efficere excitando in utero veras contractiones, quarum ope embryonis exclusionem ipse molitur et a medico adiutus perficiat; inceptae enim hoc modo ante partum per orificii irritationem contractiones pergunt adhuc partu iam absoluto, magis magisque vasorum ostia coarctabunt, sanguinisque fluxum, qui erat secuturus, suppriment. Explorari hinc iubet os uteri, an incipiat se dilatare, quod si cognosceretur, laceffendum paululum vno tantum digito orificium, et sensum, pluribus admotis digitis, magis magisque dilatandum, donec vesica membranarum locum consuetum occupat, et vltiorem dilatationem praestat. Rumpenda paulo post sunt velamenta vel digito vel instrumento, vt, emissis humoribus, utero contrahendi copia fiat. Quae quidem aquarum arte adiuta diffusio, alias noxia, hic summi vsus erit maximeque commendanda, cum et vias lubricet, et vaginam molliat, et uteri contractionem permittat, qua sanguinis prodeuntis riuuli penitus obliterentur.ⁱ

§. 9.

Placenta super orificio.

Est vero et alius, summi periculi plenus, casus, in quo placentae separatae vitio, integris membranis, vltimo plerumque gestationis mense, sanguinis profluuium oritur, matri foetuique funestissimum, quod stricte uteri haemorrhagia ab artis gnaris^k dicitur. Causa eius remota in placentae supra ipsum matricis internum orificium adhaesione posita est, hinc si proxima accesserit, uteri nimirum contractio, non potest non, fundo sese contrahente et inde orificio sese amplificante, magna vasorum vterinorum copia

i. conf. etiam Thesis Parisina: an parturienti accedente haemorrhagia vterina, partus diuersa, pro diuerso casu, encheiresi promouendus? 1758.

Auctore JACOBO SAVARY, §. IV.

k. ROEDERERO dicitur placenta oblata.

copia dilacerari, ex quibus adeo fluxus iste impetuose satis ac copiose profilire potest. Tot obseruatis probatur hoc phaenomenon, vt a nemine obstetricantium ignoretur, et a multis scriptoribus^l fusius expositum sit. Placentam ergo praeuiam interdum esse eamque insignem haemorrhagiam generare posse, quanquam nemo negat, in modo tamen declarando, quo ad orificium eā peruenire possit, inter se differunt clarissimi Auctores. DEVENTER ex sua, quam supra proposuimus, hypothesi, eam a causis vel internis, vti spasimis colicis, vomitu cet. vel a violentia quadam externa auulsam, ad os vteri prolapsam, ibique per sanguinem congruatum denuo agglutinatum statuit.^m MAURICEAU,ⁿ DIONIS,^o PEV,^p alii, quanquam in suis obseruationibus eiusmodi casus recensent, in quibus ipsis placenta primum est oblata, in suis tamen descriptionibus non rite accurateque cum processerint, dubium omnino est, quidnam hoc de phaenomeno vere senserint, eiusdem tamen eos esse sententiae cum DEVENTERO, ex variis explicandi modis dilucide apparere videtur. Etsi autem, vt in praecedente paragrapho asseruimus, placentam a variis internis aequae ac internis causis ab vtero ad partem solui posse, persuasum nobis est, et inde haemorrhagiam enasci demonstrauimus: tamen, quo minus illam a fundo seu parietibus, quibus adhaeret, ad orificium delabi statuamus, repugnat ea, quae a chorii vasculis in omni puncto vteri efficitur oui adhaesio, ac inde nata immobilitas, qua omnino via, quae eam ad os tincae ducat, nulla relinquitur, nec totam posse, integris potissimum velamentis, auelli placentam, ROEDERERI auctoritate affirmo. Atque effici

Ss 4

haud

l. prae aliis legi meretur
Dissert. BRUNNERI De partu
praeternaturali, ob situm pla-
centae super orificium internum
vteri, Argent. 1730. vid.
BOEHMERVS de situ vteri,
§. VII. et HALLERVS in praec-
lect. BOERH. §. 676. not. i.

m. loc. cit. Cap. XXXI. p.
137 sqq.

n. loc. cit. Lib. II. cap. 28.
p. 327 sqq.

o. *Traité des Accouchemens*,
à Paris 1724. Lib. III. cap. 24.

p. *Pratique des accouchemens*,
1694. Paris, p. 267.

laud posse congruato sanguine nouam delapsae ad orificium placentae agglutinationem, ille optime perspiciet, qui deglubendae eius munus in hoc nostro casu in se suscipit. Hinc recentiores omnes, quorum primus VAN HOORN^q nominandus, aliam, quam veritati magis consentaneam esse obseruationes docent, huius phaenomeni causam tradunt, demonstrantes, a primis iam conceptionis diebus, ubi fluctuat libere adhuc ouulum, vtero nondum contiguum, variis de causis, ita eius situm mutari posse, vt suae fibrillae matricis orificio implantentur. Cognoscitur huius mali causa ex ipsa parturientis exploratione. Offeritur enim tangentis digito, non durum rotundum corpus, caput scilicet infantis, aut alia corporis pars, sed spongiosa massa, speciem molae imperitis mentiens, post segmentum inferius vteri posita. Et ipsa insignis satis cruoris copia profluens, cum impetu ingruens, per intervalla cessans, rediens largius ac diutius fluens, hanc haemorrhagiae speciem ab aliis distinguit. Optimum tamen et vere pathognomicum signum a LEVRETO, inter alia magni ponderis adductum, in eo consistit, quod sub ipsis parturientis doloribus fluxus ille ingrauescit, remittit vero iis remittentibus, quod e partus mechanismo, cum causa hac comparato, declarari facile potest.^r Addit et hic Vir summi ingenii aliud, quod ipsi euentissimum videtur, sub ipso nimirum tactu augeri profluvium, percipique simul vesicam aqua viduali repletam. Prognosis a durationis tempore, copia sanguinis perdita, a maiori minorique parte placentae auulsa et parturientis debilitate formatur varia: funestissimi tamen semper ominis est haec profluvii species, vt, si quoque arte adiuetur aegra, post partum tamen finitum vel ob exhaustas vires, vel et vteri inertiam diem saepius obeat puerpera, vel hectico morbo consumatur.

§. 10.

q vid. die durch Fragen und Antworten treulich anweisende Weibmutter, Stockholm und Leipzig, 1754. p. 39.

r. vid. Dissertatio supra citata sub finem: et Suite des Observations, p. 66.

§. 10.

Curatio placentae oblatae.

Num haec haemorrhagia medicaminibus possit coerceri, quaeritur? Nec tamen quicquam expectari posse a medicamentis, in hunc usum adhibitis, ipsa causa declarat. Quae enim a veteribus, effectum magis quam causam haemorrhagarum considerantibus, commendantur adstringentia, quamuis fortia adhibeantur, sistere hunc fluxum nequeunt. Non enim arteriarum vterinarum ostiis immediate applicari nec ea patula occludere poterunt, et, etiamsi quodammodo ea coarctant seu potius crispant, vt ABLAINCOURT dicit, eo ipso maiorem resistentiam cordi efficiunt, vt maiori vi sanguinem propellat, et non remota causa, effectus quoque remoueri nequeat. Pellentia siue partum accelerantia, si quae sunt, tamen cum contractiones vteri augeant, et orgasmum sanguinis producant, mirum in modum quoque haemorrhagiam augebunt. Temperantia nitrosa, acidula, quin ipsa venaesectio, licet sanguinis affluxum coercere ac inde spasmos vteri quodammodo imminuere possint, causam tamen non tollunt, imo partum prolongare ac tardiores reddere solent. Opiata eandem ob rationem, vt venaesectio, reiiciuntur, et, si considerentur ea, quae TRALLÉS^r de opio adducit experientia edoctus, febre aucta profluum non imminuent sed potius copiosius reddent. Nec adhiberi poterunt, quae nuper admodum recentior quidam Auctor^u ad sistendas haemorrhagias commendauit, ex plumbo parata medicamenta, cum, etsi lentorem sanguini inducere ea lubens largior, tamen omni noxae suspitione non careant, vel et nimis tarde agere videantur. Omnis igitur therapeuti-

Ss 5

peuti-

s. vid. Thesis parisiensis: an praegnantia, superueniente haemorrhagia, partus manu promouendus, Auct. CHOMEL, 1742. §. IV.

t. Tractatus de Opio Sect.

II. p. 45.

u. vid. Observationum medicinalium Fasciculus. Oxonii, sine anno. Obs. 8va p. 8. Comment. de reb. in med. gestis,

Vol. VII. Part. IV. p. 599.

peutica supellex inutilis, quin imo noxia in hoc casu, et ex solo chirurgico fonte spes quaedam auxilii repetenda erit. Nec innocuam et tantum superstitiosam, vt MAURICEAU^v contendit ac DEVENTER, sed perniciosam et prorsus reiiciendam existimamus muliercularum consuetudinem, qua, foetus vitae ac viribus, sua opinione, prospicientes, placentam, tota si interdum fuerit prolapsa, vino calido immergere consueuerunt. Placenta enim si tota separata fuerit, commercium inter matrem ac foetum sublatum est, hinc nulla de huius vita spes supererit. Sed fac quoque illum adhuc vitam agere, quam vi halitus spirituosus in umbilicalem venam protrudi, quomodo ad foetum penetrare, et huius, nondum respirantis, motum sanguinis circulatorium promouere possent, certo non video, imo vero noxam ex mora, qua verum auxilium differtur, parturienti gignit. Cum igitur medicamenta quaevis respuat hic fluxus sanguinis, nihil restat, quam vt celeri extractione foetus euacuetur vterus, vt deinde contractus sanguinis riuos occludere possit. Ea enim, quam supra declarauimus, a PYZOS commendata methodus nihil utilitatis in hoc casu praestabit, sed profluum potius augebit: cum, vt saepius iam dictum fuit, fibrae motrices, in fundo uteri positae, fibrarum ceruicis antagonistae sint, facile perspicimus, quantum expedit in supra expositis circumstantiis vterum ad contractionem laceffere, tantum in hoc casu noxae adferre hanc encheiresin. Prout enim uteri fundus contrahitur, os simul diducitur atque adeo maior semper placentae portio soluitur, quo fit, vt ingrauescat quoque sanguinis profusio. Vnum ergo solumque auxilium^w in properanda partus festinatione positum est, quod

eo

v. loc. cit. p. 329 sq.

w. conf. LEVRETI *l'art de l'accouchement*, p. 123. §. 750. *Si la perte uterine dependoit du decollement du placenta, fortuitement implanté sur l'orifice de la matrice il faudroit proceder*

encore plus promptement à l'accouchement forcé, n'y ayant, dans ce cas, que la celerité d'operer qui puisse sauuer la vie de la mere, et sur tout celle de l'enfant.

eo citius ac audacius suscipi poterit, cum inertia vteri hic metuenda non sit, vt LEVRETUS docet: siquidem vasa tantum aperiuntur in ceruice matricis, quae celerius sese reliquis vteri partibus contrahit. Sed discrepant Auctores in ipsa foetum educendi methodo. Alii, SIGISMUNDA,^x VAN HOORNIVS,^y PLATNERVS^z mediam perforare placentam, et, ruptis demum membranis, viam sibi ad cavum vteri pandere suadent. Quae tamen encheiresis ob placentae crassitiem, quae mirum quantum obstetricanti resistet, non modo difficilis valde, sed et periculosa ex eo videtur, cum non possint non maiora vasa placentae dilacerari, imo ipse funiculus a placenta separari,^a et inde in praesentissimum vitae discrimen foetus reiiciatur. Melius igitur ii ac tutius procedere videntur, qui grumis sanguinis ex vagina exeuntis, digito in os vteri inserto ac circumducto explorare annituntur, in quonam loco placenta soluta deprehendatur; manum deinde in hunc locum demittunt, ad velamenta peruenientes ea rumpunt, et immissa manu foetum pedibus arripere ac educere allaborant. Eam placentae partem, quae vtero adhuc adhaeret, sic connexam relinquere omnino iuuabit, vt foetus cum matre nexus seruetur et simul via, qua amnii liquor effluere posset, pracludatur. Si tota separata placenta fuerit et vaginam occupet, prius eximenda erit, et posthaec ad foetum progrediendum. Mirandum omnino est VAN HOORNIVM,^b ceteroquin magnae perspicaciae Virum, monuisse placentam primum esse remouendam, et tunc demum membranas dilacerandas esse, quae quomodo, soluta placenta, possint esse integrae, sane non video. Fusiores descriptionem huius methodi, additis omnibus, quae cauendae artificii sunt, FRIDIUS^c exponit.

§. II.

x. *Die Cbuurbrandenbuvgische Hof - Wehemutter*, Leipzig, 1715. p. 248.

y. loc. cit. p. 41.

z. loc. cit. §. 1465.

a. vid. LEVRETUS *Suite des Observations*, p. 68.

b. loc. cit. p. 41.

c. in *Comment. Mst. supra cit.* et in STUARTI *Dissert.*

§. II.

Placenta remanens.

Relicta in utero placenta, profluvii sanguinei causa quoque esse potest. Remanet vero placenta tota, vel et eius particula, ^d aut obstetricis negligentia, si partus naturalis fuerit, aut ob nimis arctum nexum, quem cum utero habet, quod potissimum in abortu evenire solet, in quo interdum placentam ad tempus quoddam consulto relinquimus, ne inuersionem uteri, vi quadam adhibita, efficiamus, sed spontaneam separationem expectamus. Ut enim contigua vasa uteri et placentae, lege a natura stabilita, in naturali partu sponte a se inuicem secedunt, ita non solum in abortiuo partu fortius cohaerent, sed et in maturo foetu, si status morbosus accesserit, secundinas arcte connexas videmus, hinc grauiores interdum sanguinis profusiones, remota eiusmodi placenta oriri, experientia docet. Symptomata huic casui superuenientia, vel plenaria lochiorum suppressio, quam tamen hic loci silentio praeterimus, vel copiosa ac lethalis saepius haemorrhagia esse solent, quae tamen neutiquam oriri poterit, nisi ex parte iam auulsa sit placenta et ideo uteri sinus pateant. De quo, cum iam supra dictum fuerit, plura hic addere superuacuum foret, hoc vnum tantum monebimus, ipsam hanc remanentis placentae, ex parte solutae, haemorrhagiam, forsitan funiculo fuisse adscriptam, cuius phaenomeni fusior explicatio postea addenda erit. Relinquitur vero etiam tantummodo quaedam placentae portio, quae tunc, cum obicem utero contrahenti sese ponat, profluxus sanguinis causa omnino erit. Sola exploratione cognoscitur hocce malum, et ab aliis profluviiis dignoscitur, prognosis vero pro

d. HEBENSTREITIVS in
Carm. cit. p. 264.

Saepe manent alta fixae ma-
trice placentae,

Aut ex parte manent, tunc
magnis purpura riuis

Effluit, et vitam matres cum
sanguine fundunt,

Qui, nisi contracta, listi,
matrice recusat.

pro ipsa fluxus vehementia diuersa instituenda est. Nec tamen remoretur^c obstetricans in educenda sic relicta placenta, nec fidat adhibendis medicaminibus, utpote inutilibus, imo prorsus noxiis, sed de euacuando utero quam citissime cogitet, certo persuasus, fore, ut, contracto utero, contrahantur vasa hiantia, et inde haemorrhagia sistatur, cum e contrario nisi educatur placenta seu eius portio, si quoque haemorrhagia sistatur, vlcera et carcinomata uteri, per ipsam putredinosam corruptionem partis relictae efficiantur. Caueat tamen in ipsa instituenda placentae educatione, ne uterum inuertat et protrahat obstetrix, et igitur causam profluvii sublaturus, nouam eius causam efficiat. Quibus vero cautelis opus sit in deglubenda placenta, ne officiat utero, ex FRIDIJ, ROEDERERI, HARTRAMFTII aliorum praecipitis satis superque cognosci potest, ubi et ea exponuntur, quae peragenda sunt, si funiculus proxime ad placentam abruptus fuerit, vel si uterus se contrahens placentam in peculiari sacco abscondat,^f quod phaenomenon *placenta enkyste* Gallis dicitur. Quae tamen hic adducere non licet, ne dissertationis academicae limites transgrediar.

§. 12.

Funiculus ruptus.

Solet etiam accidere, ut umbilicalis funiculus ob nimiam vel breuitatem, vel tenuitatem, aut a violentia externa affectus, aut per suam circa corpus aliamue corporis foetus partem, conuolutionem tensus, dirumpatur, et hinc a quibusdam insequentis haemorrhagiae causa esse putetur. Sunt quoque plures iique doctissimi Viri, qui dissecto funiculo et, ex obstetricis negligentia, versus matrem haud ligato, remanente in utero placenta lethale matri

e. LEVRETUS quidem naturae reliquendum hoc negotium suadet, quod tamen satis periculosum mihi videtur. vid.

Suite des Observations Art. XII. p. 282.

f. vid. LEVRET *Suite des Observ.* p. 119 sqq.

tri sanguinis profluvium oriri posse perhibeant. Cuius rei exempla varia Celeberrimum FRIDIVM aequae ac Experientissimum WEIGENIVM coram enarrare memini, et a multis artis obstetricae magistris hinc inde adlata leguntur. Ipse Ill. HALLERVS^g hanc fouet sententiam, cui et b. HEBENSTREITIVS assentitur. Sunt tamen ex recentioribus alii clari aequae ac magni faciendi Viri TREWIVS,^h MONROVS,ⁱ BURTON,^k SMELLIE,^l prae aliis vero ROEDERERVS^m qui tantum abest, vt funiculum, quocunque modo ruptum, haemorrhagiae causam constitui posse concedant, vt potius demonstrare annitantur, noxiam omnino esse hanc deligationem ex eo, quod placenta intumescat et maiorem vtero se contrahenti efficiat resistentiam. Exigua enim tantum profluit cruoris e funiculo copia, vix vnam alteramue vnciam exaequans, et sensim sensimque sponte cessat, cessante simul omni placenta cum vtero commercio, quae quidem detracta hoc modo sanguinis copia multum ipsis ad citiorem placenta separationem conferre videtur. Hinc quoque ROEDERERVS, qui olimⁿ acceperat a suo Praeceptore cautelam deligandi pendente e genitalibus funem, nunc, cum experientia meliora eum edocuerit,^o obstetricantes isto labore commode superfedere posse monet, et absque haemorrhagiae metu funiculum, versus matrem illigatum, relinquere praecipit. Ne tamen iniurius in tantae auctoritatis ac doctrinae Viros videar, media mihi esse incedendum via existimo, et quamquam vt plurimum funiculi rupturam, vel neglectam deliga-

g. vid. prim. lin. Physiologiae, §. 830. p. 549.

h. in Diss. inaug. De chylosi foetus in Vtero, Altorfiae, 1731. p. 22.

i. in Actis Edinburgensibus, Tom. II. art. IX. §. 14. p. 110.

k. loc. cit. P. I. §. 30. p. 59.

l. Vol. I. Lib. I. Cap. III. Sect. IX. p. 135.

m. vid. Eiusd. Comment. de nexu placenta e. vtero, in Comm. Goett. Vol. II. p. 397.

n. vid. Elem. art. obst. Editio prior. §. 310. p. 163.

o. Eius edit. noua loc. cit. §. 356. et Comment. Goetting. Vol. III. p. 399.

ligationem sanguinis profluxum producere minime posse, et ipse expertus sum, et ex muliercularum nostratium consuetudine certo persuasum mihi est, occurrere tamen interdum eiusmodi obseruationes haud nego, vbi ob ruptum apertumque funem in magnum satis vitae discrimen mater inducta esse legitur.^p Ex quarum numero videtur illa esse, quam LA MOTTE^q tradidit, venam tantum ruptam sanguinem insigni copia profudisse. Hoc in casu enim umbilicales arteriae integrae et illaefae placentae conseruant vitam, quam cum foetu, tanquam eius pars, communem habet, vt cum RÖEDERERO loquar, et quae in eo, quod cum vtero ipsi est, commercio consistit, supersitem. Nulla sunt, quae eiusmodi casum declarent, signa.^r Quamquam enim sanguine conspuitur, membranis ruptis liquoribusque iamiam effusis, obstetricantis manus, vix tamen de vera sanguinis profluentis causa cogitari potest, praesertim vbi naturali modo partus perficitur, et caput pelui intrusum explorandi copiam non permittit. Hoc etiam modo fieri posse mihi persuadeo, vt parturiens latente et incognita moriatur haemorrhagia, simulque foetus diem obeat; cum enim rupta vena semper sanguinem sudet, et caput, inclauatum potissimum si fuerit, vel velamenta nondum disrupta sanguini effluxum non permittant, nullum aderit, quo constet matris periculum, signum, vt igitur obstetrix, hunc partum pro lento ac tergiuersante habens, cunctando, nulla sua quidem culpa, mortis causa existat. Si contra haemorrhagiam eiusmodi suspicari potuisset, partum variis, quae ars suppeditat, auxiliis promouere et forsan tempestiua ope aut matrem aut foetum, imo vtrosque, seruare illi licuisset. Nec abso-

num

p. *Hist. de l'acad. royale des Sciences.* An. 1727. Observ. I. p. 15.

q. *Traité des Accouchemens,* Obs. 211 et 398.

r. varia quidem adducta leguntur in WALBAVMI notis ad LEVRETI Observ. in linguam teutonicam translatis, p. 233. quae tamen fallacia esse experientia docet.

num videtur aut absurdum contendere, eum nexum vteri ad placentam, qui in morbofo statu tam firmus exiftit, vt sine inuerfionis fundi vteri metu, protrahi placenta nequeat, fanguinis prodeuntis e funiculo caufam effe. Quod et dicendum erit de gemellorum fecundinis, in quibus omnino, nifi funiculus verfus vterum ligetur, lethalis haemorrhagia oriri potest, vt obferuata BVRTONIS^s probant. Non ergo profluuium cruoris ex funiculo pro vana opinione habendum, nec prorsus in dubium vocandum, reiciendaue vt ridicula funiculi duplex ligatura, cum interdum, vt ex dictis patet, necessario instituenda fit. Idem et praecipit LEVRETUS,^t qui, fi haemorrhagia partum vel praecesserit, vel comitata fuerit, inutilem hanc ligaturam ducit, quam tamen suadet, fi nullus in toto partus decurfu fanguinis profluxus acciderit.

§. 13.

Inertia vteri.

Haec sunt quae fecundinarum vitio prorumpunt fanguinis profluvia, nunc agendum de iis, quae ipsius vteri culpa fieri folent. Profluit interdum, omnibus, quae partum conftituunt, rite peractis, in debilioribus potiffimum, larga fatis fanguinis quantitas ex genitalibus. Quem quidem cruoris perfluxum a plenaria vteri inertia dependere LEVRETUS^u folide commonftrat. Hac enim impeditur vterus feffe contrahere, hinc ex patulis finubus hiantibusque vasis fanguinem continuo riuo dimittit, qui congrumatus orificium vteri obturat, et haemorrhagiae internae occultae anfam fuppeditat, qua faepius fit, vt puerpera in fyncope proii-

s. loc. cit. p. 61.

t. vid. *Part de l'accouchement* p. 128. §. 780. Il est inutile de faire deux ligatures au cordon lorsque la sortie de l'enfant s'est faite avec hémorrhagie, avant, pendant ou après; mais

on ne doit pas manquer à cette précaution, lorsqu'il n'y a en aucune perte de sang, dans aucun de ces périodes de l'accouchement.

u. vid. *Suite des Observations* p. 273 fqq.

proiciatur, imo diem obeat nulla cognita causa. Efficitur haec fibrarum ad agendum ineptitudo, vel a nimia vteri dilatatione, quae potissimum in gemellorum gestatione contingit, vel et, uti supra dictum fuit, a nimis festinanter suscepta vteri euacuatione. Diagnosin huius mali in mollitie et amplitudine vteri, per ipsum abdomen percipienda, consistere idem modo laudatus Auctor^v monet. Addamus vero nunc paucis, quae huic morbo sunt remedia, ne, otiosi spectatores, matrem vita priuaremus. Vitanda sunt omnia, quae sub analepticorum ac reficientium nomine celebrantur, medicamenta, quae orgasmum sanguinis agendo, haemorrhagiam quoque augere certum est. Adstringentibus potius et refrigerantibus tractanda erit foemina, externis quidem partibus, neququam verò genitalibus, applicandis. Sic laudant LEVRETUS et LA MORTE eam methodum, qua manus puerperae vini aceto immerguntur, aut linteamina; aceto imbuta, renibus et abdomini applicantur; et aqua frigida abdomini aspersa, quod tamen in debilioribus caute adhibendum esse censeo, siue balneum ex glaciale aqua confectum summi usus esse ille^w affirmat, monet tamen simul viginti demum quatuor horis post partum ea esse in usum vocanda. Interne adhiberi haustum aquae frigidissimae suasor est FRIDIVS,^x qui eo phaenomeno, quod hausta frigida urinam propellit, commotus, hoc remedium utile fore existimat, saepiusque cum felici

v. vid. *L'art de l'accouchement*, p. 129. § 785. *le véritable signe, qui peut faire connoître la cause de cet accident, est l'amplitude mollette de la matrice, qui s'aperçoit en touchant l'abdomen.*

w. *Suite des Observations*, p. 275 sqq.

x. vid. *Dissert. de gravidarum vterina haemorrhagia*. Auct. FRIDRICI, Argent. 1732.

lici successu se adhibuisse asserit. Nec tamen omittere debemus, vterum a grumis sanguineis repurgare, vt his remotis sese contrahere possit, ^y simulque laceffando orificium, fibras ad sui contractionem irritare ac stimulare iuuabit.

§. 14.

V t e r u s r u p t u s.

Ipsa interdum, vt ex innumeris obseruationibus constat, vteri, quamuis densa sit ac compacta, substantia rumpitur, ob varias nunc adducendas causas. Quam quidem rupturam semper profluum sanguinis procreare nemo facile negabit, qui insignem vasorum, quae vterum perreptant, copiam perpendat. Nec tamen haec haemorrhagia semper se manifestat, cum in abdominis cauum cruor sese effundat, ipsique ad genitalia via vel capitis mole, vel membranarum ad imam partem integrarum ^z expansione praeccludatur. Adhuc tamen, quamquam rariores, obseruationes BVZAN, ^a TREWII, ^b ROEDERERI, ^c quae sanguinis effluxum ex disrupto vtero externe cognosci interdum posse testantur. Varias habet hocce infortunium causas, quae vel a matre vel a foetu proficiscuntur, nisi ab iniuria qua-

in-

y. vid. LEVRET *Part de l'accouchement* §. 786. *Le moyen unique d'y remedier c'est de porter promptement la main dans la cavité de ce viscere pour en extraire les caillots.*

z. Num integris membranis rumpi possit vterus adhuc dissentiant Auctores. Comparatas eorum sententias vid. in CRANTZII comment. de vtero

a foetu in partus doloribus rupto 8vo Lips. 1756. p. 17.

a. vid. LEVRET *Suite des Observ.* p. 74.

b. vid. Act. Nat. Cur. Vol. II. p. 113.

c. Elem. art. obstetr. p. 353. lit. 9.

dam externa, casu ab alto loco, pressione, percussione, iniquis obstetricantium encheiresibus, pellentibusue medicamentis in partu laborioso propinatis productum fuerit. Matris vitio rumpendi vteri occasio suppeditatur, vel ex mala vteri conformatione eiusue morbo locali et deprauato situ, vel ex nimia eius attenuatione, vel ab orificii expansione, quae difficilior redditur vlcere, scirrho, excrescentia, aliis, vel ex nimia peluis, ab ossium deformitate, angustia, placentaque in latere vteri haerente et obliquum vterum efficiente.^d Foetus vero rupturae matricis causa existit, ob nimis crassum caput, vel ob iniquum situm, vel quacunque causa conuulsus. Locus rupturae nullus determinatus ac certus est, cum nullam fere vteri partem exstare obseruatores doceant, quae non obnoxia huic malo deprehendatur. Fundum tamen ob suam crassitiam vel nunquam, vel certe rarissimo exemplo, rumpi posse affirmat iure ROEDERERVS,^e quaeque in contrarium allegantur obseruata, non omni, qua decet, cura instituta ac tradita monet. Verticali tractu semper dirumpi illud viscus LEVRETVS^f affirmat et idem comprobari videtur ex ipsa fibrarum compositione ac decursu, negat tamen illud et transuersim rupti vteri exemplum b. QVELLMALTZIVS^g adducit. Dissensum quoque inter auctores inuenimus de artubus foetus, quibus vteri substantiam perfodit. Capite id perfici VESLINGIUS et HEISTERVS aliique tradiderunt, genubus dilacerasse foetum parietes vteri vna tantum STALPARTI VAN DER WIEL docet obser-

T t a

fer-

d. Negat hoc WALLBAYMIVS loc. cit. p. 231.

e. Elem. art. obst. §. 763. p. 352.

f. vid. *l'art de l'accouche-*

ment p. 98. §. 601. *C'est toujours verticalement que l'enfant déchire la matrice.*

g. vid. *Programma de rupto Vtero*, Lips. 1756.

seruatio, pedibus vero vt plurimum id fieri celebres artis doctores affirmant, et LEVRETVS^h non nisi pedibus id effici posse pro certo dicit. Vt tamen aliqua funestissimo huic malo occurratur ratione, necesse omnino videtur colligere, quae ab Auctoribus adferuntur, signa et prognostica et diagnostica, vt, si quid adhuc in arte sit auxilii, promte de eo possimus cogitare. Adfert modo laudatus CRANTZIVSⁱ rupturi vteri characteres varios, vastum distentumque, retracta simul vagina, abdomen, orificium matricis alte reconditum, dolores violentissimos ac frequentissimos, nullum tamen partus progressum procreantes. Tunc iactare sese incipit foetus, vterumque quatere, parturiensque sedem angoris dolenter circumstantibus monstrare solet. Saepius tamen et haec symptomata, quamvis sedulo cum supra adductis causis comparentur, nisi simul adfuerint, certos nos reddere de metuendo dicto malo non poterunt, cum aliis quoque sub partus negotio oriundis incommodis similia deprehendantur, vt dubius haesitet obstetricans, nec quid molendum sit satis cognoscat. De cura ista, prophylactica pauca MÜLLERVS^k habet, et LEVRETVS^l venaesectio-
ne larga ad syncopen vsque instituta, contractionum vehementiam compescere, vel, si fieri adhuc liceat,
rup-

h. loc. cit. §. 596. *C'est toujours avec ses pieds que l'enfant déchire la matrice. en les debandant, pour ainsi dire, tout à coup et par secousses violentes et repetées.*

i. loc. cit. §. XIV. p. 14. seqq.

k. vid. *Diff. de vtero rupto*, Argent. 1745.

l. *l'art de l'accouchement*, §. 607. *Quant à la cure prophylactique de ce terrible accident. il faut des la premiere secoussé douloureuse, que la femme se plaindra de ressentir vers la region epigastrique, lui tirer du sang du bras jusqu'à ce qu'elle tombe en syncope, si la chose est possible.*

ruptis arte membranis, aut versionem, aut situm focus magis commodum efficere suadet. Fusior tamen in ista prophylaxi declaranda est CRANTZIVS,^m qui secundum ordinem causarum huius infortunii, quaevis obstacula, quantum fieri potest, remouere docte satis ac eleganter docet. Ruptus vero iam uterus pluribus iisque evidentissimis signis sese prodere solet, quae idem CRANTZIVS et ROEDERERVS concinne tradunt, symptomatumque cateruam, lethale hoc matri et tantum non semper foetui satum, comitantem, recensent. Inter quae prae ceteris memorantur, subita dolorum vehementissimorum cessatio, quae interdum fragorem; ab adstantibus percipiendum, excipit, sensus gratissimi calor ab effuso sanguine in abdomine natus, syncope, singultus materiaeque biliosae atrae per vomitum reiectio, qui quidem vomitus ab eo, qui interdum parturientibus accidere solet, sola materiae reiectae qualitate diuersus, cum in plurimis obseruationibus de rupto utero traditisⁿ commemoretur, fere pro pathognomonico signo videtur posse assumi, quod idem auctoritate FRIDII MÜLLERVS^o affirmat. Cognitis vero certissimis disrupti uteri signis, prognosin semper pessimam instituanus necesse est. Quamquam enim vulnera uteri sanabilia omnino esse, multa experientia constat,^p haemorrhagia tamen, hunc nostrum casum semper comitans, vires parturientis mirum quantum infringit, vimque uteri contractilem hebetat, qua alias vterini vulneris labia sibi rursus agglutinantur, praeterea quoque vul-

T t 3

nus

m. loc. cit. §. XX seqq. p. 27 seqq.

o. Dissert. sup. cit. §. vlt.

n. vid. HAASII Observ. de rupto utero, in Act. Nat. Cur. Vol. V.

p. vid. Diff. de utero grauidae vna cum partu vulnerato Auct. REICHARDO. Argent. 1735.

nus vtero inflictum, cum collisum sit, non scissum, haud facile a contrahente sese vtero clauditur, et sphacelo citissime corrumpitur. Hinc rariores proflant medicorum observationes, quibus vteri rupti vulnus sanatum describatur. Cura, quam praestare possumus, dubii semper euentus est, et in sola caesarea sectione consistit; interdum tamen, nisi totus foetus in abdominis cauum effusus fuerit, prehendere eum forcipe ac per orificium vteri educere perito artificio licebit.

§. 15.

Mola et polypus.

Quae haecenus breuiter disputata fuerunt, in vera grauiditate, vbi vterus, a foetu seu ovo foecundato distentus, partum molitur, eueniunt. Accidit vero interdum, vt alia corpora heterogenea matricis cauum repleant, grauiditatem mentiantur, et partus speciem efficiant, quae nunquam sine cruento profluvio perficitur. Huius generis mola sunt et polypus, quae nonnunquam inagnorum malorum causa in foeminis existunt. Est vero in ipsa molae certa definitione magnus inter celebres Auctores dissensus, quem paucis hic commemorare e re esse ducimus. Sunt qui molam a vulnerato in partu vtero, laesaque eius interna substantia oriri sibi persuadeant, et eam morbofis matricis affectionibus annumerare nulli dubitent, cuius sententiae PUGH,^q FRIDIVS^r dignusque tanto praecipitatore discipulus THEBESIVS^s sunt, qui

q. *Treatise of Midwifery*,
London 1754. p. 115 seq.

r. in comment. mist. supra
citat.

s. vid. *Eius Hebammenkunst*,
Liegnitz 1759. 8vo p. 424.
§. 485 seqq.

qui omnes molam non a conceptu, sed ab vteri læsione formatam esse contendunt. Hiuc etiam FRIDIVS molam dicit esse corpus vtero continuum, siue tumorem ex ipsa vteri substantia excrecentem. Videntur ii ex veteribus AETIO et AEGINETAE assentiri, qui eam, vt morbum vteri, ad scirrhos matricis pertinere perhibent. Et SMELLIE eandem sententiam fouere existimari potest, qui, quanquam molam etiam ex concremento sanguine oriri posse contendit, glandulas tamen vteri insigniter tumentes quoque pro mola habet, hinc affirmat foeminas post menstruationem demum cessantem iis esse magis obnoxias. LEVRETUS^t quidem in polyporum descriptione recenset, quosdam eorum pedunculo instructos molas nominari, ipse tamen optimo iure eos ad veros polypos refert. Relictam placentam producere molam KERKINGIVS, RVYSCHIVS, DENYSIVS, alii statuunt, quod tamen dubium, vt SMELLIE^u monet, per ipsam experientiam videtur. Prorsus tamen has omnes opiniones reiicit ROEDERERVS^v qui molae definitionem, iam ab antiquissimis HIPPOCRATE, GALENO, AVICENNA prolatam, veram esse, experientiis indeque deductis conclusionibus demonstrat, et molam omnino esse conceptionis effectum contendit. Est tamen iuter molas ipsas ea differentia, vt aliae cauae foetus rudimenta includant et ouum deforme sistant, quod sub nomine conceptus fatui venit; aliae massam carneam, pulposam, ex fibris

Tt 4.

in-

t. *Traité des Polypes* p. 75. et *Suite des Observ.* p. 389. vbi dubia a SHARPIO mota refutat.

u. loc. cit. p. 131.

v. vid. Sermo de mola in

Comment. Goett. Tom. II. p. 374. et Elem. art. obstetr. Cap. XXIV. Sect. I. §. 738. conf. etiam BURTON loc. cit. p. 218. et LEVRET *Suite des Observ.* p. 28. not. b.

interdum, irregulariter contextis, compactam constituent, quae, mortuo in primis iam diebus embryone, ex solo placentae incremento enatae videntur, verarum molarum nomine insigniendae. Quam quidem distinctionem LEVRETUS et THEBESIVS paucis allegant, SMELLIE simul a temporis spatio, quo in utero resistit mola, eius differentiam determinandam esse suadet. In ipsa vero horum corporum excretionem, quae uteri contractione efficitur, eadem, quae in partu vel abortu euenire solent, symptomata occurrunt, praeterquam quod, si vera mola fuerit, nulla aquarum vesica in orificio deprehendatur. Cum tamen satis magnae interdum molis sit haec carnosae substantia, fit etiam ut requirat obstetricantis auxilium, quo vel manu vel instrumento educenda est. Commoda satis et huic scopo apta videtur forceps illa minima, quam describit LEVRETUS^w et ex multis, quas ibidem adfert, causis commendat. Quamquam enim ROEDERERUS quorumvis instrumentorum usum prorsus reiicit,^x non possumus tamen, quin LEVRETO subscribamus, cum et ob orificii uterini angustiam et ob ipsius molae mollitiem nonnunquam manus huic officio praestando haud sufficiat. Alterum genus corporum, quae cauum uteri replent, et graviditatis falsam speciem prae se ferunt, sunt matricis polypi. Generantur hi et propullulant ex uteri vaginae-ve parietibus, a facta, quacunque de causa, laesione ipsius substantiae. Fungiosi seu spongiosi sunt, figura vero mirum in modum variant. Cum tamen hae excrementariae a conceptione non producantur, cum etiam uteri contractione seu partu non eliminantur, sed

w. *Suite des Observations* p. 285 sequ. Tab. II. fig. 12. 13. x. *Elem. art. obst.* p. 344. §. 744. litt. §.

sed solam chirurgicam opem postulent, quae illos vel excindendo, vel variis forcipibus extrahendo, vel filis ligando extirpat, missas eas hic loci facimus, alii occasione illorum ulterius examen referuaturi, cum nobis sint variae de istis memorabiles observationes. Id vnum tantum monere hic opus erit, esse omnino quandam polyporum in utero haerentium speciem, quae ex sua superficie sanguinem fudet, hinc haemorrhagiam efficiat, cui tamen, rite cognita causa, sola extirpatione corporis huius peregrini mederi chirurgus poterit. Multa ad hunc usum apta instrumenta LEVRETUS^y descripsit et iconibus depinxit. Cuius omnino, uti in omnibus aliis scriptis, sic et in hoc, perspicacia ingenii magni facienda est.

§. 16.

C o n c l u s i o .

Superfunt adhuc varia symptomata, sub partus negotio occurrentia, cum quibus sanguinis profluuium coniunctum est. Vena varicosa rupta, vas magnum uteri seu vaginae dilaceratum, orificium uteri, obstetricis vel errore vel voluntate, fissum, perinaeum ruptum, haemorrhoides fluentes huius generis sunt, quae omnia plus minusue sanguinis emittunt. Vel et arte interdum cruentus redditur partus, si sectionem caesaream instituimus, ubi alio modo impedimenta partus removeri nequeunt. Hanc excindendi foetum ex utero methodum varii Auctores fuisse satis tradiderunt, et LEVRETUS^z multa disputavit, quae monenda in usitata huc usque ratione erant. Obveniunt quoque nonnunquam parturientibus haemorrhagiae, non

Tt 5

ex

y. vid. *Traité des Polypes.*

z. vid. *Suite des Observations* p. 237.

ex genitalibus, sed ex aliis locis v. c. naribus, ore prorumpentes, quas periculosas pronuntiat LEVRE-TRVS.^a Cuius tamen asserti veritas, ex principiis medicis non apparet, experientia forsan sola, quae mihi nulla est, confirmari poterit. Ulterius tamen haec singula pertractare vetant limites Dissertationis, quae iam in spissum volumen abire videtur. Hinc finem dicendi faciam, et, vt leuiter tenuiterque dicta benigne accipiant aequi rerum iudices, humanissime rogo.

a. vid. *l'art de l'accouchement* §. 749 p. 123. Si dans le cas supposé le sang ne sort pas de la matrice, mais de la bouche, du nez etc. on doit se presser davantage de terminer l'accouchement de force, afin de faire cesser l'hémorrhagie par le calme, cet accident étant des plus graves.

XLII.

D. GVSTAV. FRIDER. BEZOLD

DISSERTATIO

DE

HAEMORRHAGIA VTERI PARTUM
INSEQUENTE.

ARGENTORATI, 1780.

D E

HAEMORRHAGIA VTERI PARTVM
INSEQVENTE.

Exarata Dissertatione prooemium variaque in eo dicenda, meditor: quo vsitato etiam me processisse videar more. Mox, cur hanc nec aliam elegerim materiem, mox ingenii tenuitatem temporisque angustiam praeuertere exempla plurimorum Candidatorum me iuebant; vt saltem mitius sentirem Censorum flagellum, si forte spem illorum frustraerim, nec ex asse illis satisfecerim. Quamuis de omnibus quaedam mihi monenda essent, mitam tamen singula, quae aliquam, vel minimam tantum inuoluere possent suspicionem; blandis et mollibus verbis sphingis quasi me subducere voluisse faucibus. Feci, quae vires permiserunt; ultra nemo potest.

§. I.

De haemorrhagia partum insequente dissertaturus describam morbum puerperis infestissimum; sed quoniam illis naturalis sit sanguinis aliorumque humorum effluxus certis cancellis concentratus, quem *Lochia* vocant; ideo horum accuratam descriptionem praemittere, vt ab excretionem naturali, praeternaturalis rite distinguatur, officium requirit.

Lochia illam purgationem puerperarum appellamus, qua initio plerumque sanguis sincerus effluit, mox in liquorem loturae carniui similem, tandem vero plane albidum et fere puriformem desinens; inde illud lochia rubra, hoc alba appellant.

Exempla, vbi plane albida, et valde parca fuere adco rara sunt, vt pro exceptione valeant, imo pro casibus praeternaturalibus iudicari possint. An casus puerperae, de qua **DEVENTER** sequentia verba facit, hic locum habet?

bet? *Puerperam aliquando defunctam octavo, ni fallor, vel nono post partum die, cultro aperui, uterum tam exiguum et naturaliter adeo constitutum mirabundus inueni, quasi puerperae non fuisset.*^a

Distingui quidem posset inter lochia partus naturalis et abortiui, sed dum fere inter se sanguinis excreti copia tantum differunt, vix opus erit. In omni corporis nostri excretionem, si cum euphoria fit, superflui quid e corpore eliminatur. Quod idem etiam hic valeat, videtur partim ex emolumento puerperae, quando lochia rite fluunt, partim ex malis illorum retentionem pedissequis. Insuper haud difficile est, necessitatem eorum perspiciendi, si modo perpendamus, cuiuscunque grauidae uterum pluribus turgere humoribus, quorum semper pars quaedam in nutritionem foetus abit. Partu vero edito causaque sublata, maiorem humorum copiam requirente, necesse est, ut proportio fluidorum in visceribus et vasis restituatur, quod lochiorum ope peragitur: totus enim uterus durante grauiditate abundat humoribus, partim per vasa valde ampla meantibus, partim in sinibus uteri delitescantibus: foetu vero excluso, ut in illud fere, quo ante grauiditatem gaudebat, reduci possit volumen, lochia exprimuntur. Nimia dicuntur lochia, quando solidam quantitatem et tempus excedunt; hinc ut quid certum de hac re statui possit, deberet cognosci illa copia, quae naturaliter excludi solet: prouti enim varii dantur corporis habitus, ita et hic fluxus variat. Maior erit, si puerpera sanguinea est, aut aliis turget humoribus, si habitus corporis ei laxus est, et sanguis nimis serosus in vasis continetur, et vice versa: quibus enim menses parci sunt, aut vasa exilia, aut habitus corporis siccus, iis lochia parce fluunt.^b Nec minus alia huius fluxus abundantiam conciliabunt, e. gr. si mulier sanguinea grauiditatis tempore nullam celebrauerit venaesectionem, si lauta et calida diaeta vitaeque sedentaria

a. Nov. Lum. Obst. C. IX.
p. 44.

b. Illustr. GRVNER Semiot.
P. 447.

taria vfa fuerit etc. Praeterea ingens obferuatur diuerfitas non tantum in variis puerperiis, fed etiam in eadem puerpera in diuerfis puerperiis: dum enim uterus in graviditate extenditur, fenfim magis explicatur eius vafa, ideoque caeteris paribus eo largiora expectanda erunt lochia, quo maius volumen uterus adq̄uifuerit.

§. 2.

Hinc fanguinem, quidquid etiam contra clamitent quidam moderni, recte pro materie morbifica, qua natura fele fenfim fenfimque exoneret, habendum effe, ftatuo. Hinc GALENVS iam olim optime hac de re iudicauit^c fcilicet foetum meliorem in fe, qua nutritur, partem fanguinis trahere, deteriore relinquare, quae caufa fit praegnantibus cacochymiae, quam natura poft partum euacuet, ideoque lochiale fev puerperii purgationem Medici nominauerunt, non fimpliciter vacuationem.

Ipsa etiam nutritio foetus ex hoc fanguine, nec minus totus grauidae corporis habitus ante et poft partum fati abunde probant, cruorem illum et quantitate et qualitate peccantem excerni. Quamuis etiam ille fanguis, qui ftatim poft feperatam placentam copiofe effluit, purus fit et non ftrictè dictum vteri purgamentum, attamen ille, qui aliquot poft partum horis et illum febfequentibus quatuor priinis hebdomadibus ex ipsa vteri febftantia exprimitur, pro vera huius vifceris depuratione habendus effe. Exinde mala lochiorum retentionem fequentia: v. c. metaftafes, inflammationes, febres putridae, feirchi rel. quae omnia tam quantitati quam qualitati fanguinis retenti adfcribenda erunt, facile eruuntur. Fatemur attamen, multa quoque, quae olim lochiorum febpreffioni tantum tribuebantur, incommoda, non inepte lactis metaftafi adfcribenda effe. Tempus durationis lochiorum valde incertum effe, plerumque per XXX. dies viget. HIPPOCRATES pro vario fevu infantis geniti, lochiorum fluxus durationem male

de-

terminavit; ita vt XLII. dies pro foemineo et XXX. pro masculino sexu; ^d mox enim illud tempus non attingunt, mox longius trahuntur; semper magis decreseunt pro ratione vis muscularis, diathesis fluidorum in genere, et diaetae parturientis. Quod absque sanitatis detrimento plane non apparuerint, vix credo: semper enim in hoc casu, vt alia aucta excretio vices eorum suppleat, necesse est.

§. 3.

Priusquam opus ipsum adgrederer, amplam quidem praemittere possem vteri texturae, vasorum eius in placenta et eorum huius massae in internam illius superficiem insinuationis etc. descriptionem, sed labores summorum virorum HALLERI, ROEDERERI, HUNTERI et simil. longe maioris mihi sunt momenti, quam vt in compendio illos mutilem. Adeat eos, qui haec scire desiderat. Incerta vero, quae adhuc haecce in materie obtinent, recensere, parum frugis afferret; rem enim me plane enucleare non posse, lubens fateor; cui bono itaque, si varias enumerem Auctorum sententias, ipse destitutus experientia? Practica magis mihi incumbit pars, hac occupabor, id vnice adhuc addens: in haemorrhagia vteri sanguinem maxime venosum erumpere: in quo cum infra citatis clarissimis viris, qui contrarium statuunt, non consentio. ^e

Sub haemorrhagia haecce intelligo eum nimium sanguinis e genitalibus post partum effluxum, qui simul cum laesione functionum coniunctus est. Pro proxima causa agnoscit nimiam et praeternaturalem vasorum vteri dilationem; quotuplex ea esse possit, in quouis videri potest compendio pathologico. Inter remotas praecipue sequentes sunt accusandae: 1) Atonia vteri. 2) Congestio versus illum. 3) Corpus peregrinum in eo relictum. 4) Laesio eius. 5) Vitium locale.

§. 4.

d. De Natura puerp. C. V. SCHMIDT D. de Haemorrhagia
e. KALTSCHMIDT r. Vteri, Ienae §. 17. n. 2.

§. 4.

I. *Atonia uteri.*

Vterum gaudere fibris muscularibus, neminem fugit. Litem de diuersa illarum directione iactatam ineam non facio. Vim, qua deficiente, *Atonia* adest, fibris esse infitam, post stimulum sese contrahendi, ex physiologia Ill. HALLERI satis abundeque patet. Nunc ergo examinandum nobis erit, quaenam causae hanc inducere valeant atoniam. Sub hoc titulo considerari debent omnia, quae cohaesionem partium vteri imminuunt, quae neruos ita debilitant, vt stimulum non rite in fibras exserere possint. *Atonia* haec variat per gradus, mox partialis est, mox vniuersalis, mox maior, mox minor, prouti vel pars tantum vteri, vel totus vterus ea laborat, vel iste plus minus est exhaustus. Vtraque magni vel minoris rursus esse potest momenti. Partialis tantum oriri debet a causa immediate in vtero haerente v. c. locali eius debilitate, vitiosa placentae adhaesione, interdum etiam a causa externa v. c. ictu, vi in solutione placentae adhibita.

Cohaesio partium corporis cuiusdam imminuitur vel nimia eius extensione, vel interuentu fluidorum inter partes eius solidas. Vtrumque in vtero locum habere potest. Causa vterum supra modum extendens primaria foetus, aquae amnios, et placenta sunt, de die in diem in maius sese euoluentia volumen. Vterus virgineus sanus pyri mediocris vix superans magnitudinem, mirum sane, quantum patiat extensionem, si impraegnatus fuerit: quam quidem et structura et fibrae eius, affluxu fluidorum laxae redditae, libenter concedunt: plerumque enim foetus magnitudo vteri capacitati respondet: sed vti in omnibus rebus exceptiones, ita et hic obseruantur. Foetus quandoque praegrandis est, fibrae vasaque vteri ad certum tantum gradum extendi valent; excedente itaque vi extendente, ni ipse rumpatur vterus, fibrae necessario a se inuicem recedunt, et chordarum instar nimis tensorum remittunt, to-

numque amittunt a se inuicem coeundi. Quare etiam accidere solet, vt in flaccidis et mollibus corporibus vterus iam vacuus, debilius et lentius se contrahat, vnde semper nimius lochiorum fluxus et multoties haemorrhagia sequuntur.

§. 5.

MAURICEAU, LA MOTTE, LEVRET et alii obseruauerunt, praecipitem et facilem partum haemorrhagiam non semper sequi, sed tamen metuendam esse. Res autem ita se habet. Vterus durante grauiditate, prouti sensim sensimque extendebatur, ita etiam absoluto partu gradatim se contrahit. Peluis admodum ampla, contractiones vehementes, et laxa nimis colli vteri structura efficere possunt, vt vno quasi momento absoluaatur partus. Si dein placenta sponte foetum sequitur, aut vi extrahitur, tunc vtero etiam sano non sat temporis datur supra oscula vasorum hiantia sese contrahendi, inde haemorrhagia, quae erit vehementissima et lethalis, si puerpera fibra in genere laxa donata aut fluiori albo habituali obnoxia fuit. In vltimo partus stadio vteri, musculorum abdominis contractionibus validissimis omniumque totius corporis actione sanguis vi pellitur per vasa, ideo extracta praemature placenta, ille in vterum minus resistentem corruit, et qua data porta erumpit. Audiamus cl. LE ROUX^f *Les femmes, qui ont les détroits du bassin vastes, et l'orifice de la matrice mol, sont exposées à avoir des accouchemens précipités, et les accouchemens précipités sont suivis d'inertie --- la matrice reste donc dans le relachement et le sang coule sans interruption par les embouchures béantes des vaisseaux qui fournissoient au placenta etc.*

Triste exemplum, quo dolores admodum vehementes talem praecipitanter absolutum partum effecerunt, MAURICEAU notauit: per aliquot dies debiliores adcrant contractiones, tandem vehementiores eueniebant; membra-

nae

^f *Observ. sur les pertes du sang, §. 91. p. 55.*

nae rumpebantur, partus facilis erat, sed post quadrantem horae haemorrhagia extincta fuit puerpera.⁸ Aequae lethalem nobis exhibet causam LA MORTE, ubi partus vnius horae spatio peractus, haemorrhagiam et mortem post se traxit.^h

Vidimus, momentaneam quasi atoniam ad nostram haemorrhagiam ansam praebere posse. Nunc haud difficile erit perspectu, veram quoque oriri posse atoniam, quando sub validis contractionibus partus in longum trahitur. Uterus maxime et quasi ultra modum extensus omnes colligit vires, ut a contentis se liberet. Vltimis tandem, ob impeditum exitum foetus, viribus collectis, res vel succedit, vel uterus defatiscit, et partus arte absolendus erit. In utroque casu haemorrhagia pertinescenda est. In Ephem. N. C. legimus observationem; ubi ex pertinacia parturientis partum in longum protractum tandemque aegre absolutum lethalis sequebatur sanguinis fluxus.ⁱ

§. 6.

Et inaequalis uteri contractio hic recensenda venit. Quamvis enim vna eius regio in se coeat, si illa, cui placenta annexa fuit, vel plane omnem respuit contractionem, vel tamen illi non aequalem patitur; necessario sanguis supra modum erumpet. Quod quidem saepius effluxus cuiusdam statim partum insequentis causa erit; sed si modo stimulum applicas, manum in utero circumagendo, irritabilitas excitatur in partibus atonia hacce laborantibus, et haemorrhagia cessabit, quod iam aliquoties observare mihi occasio fuit. Placenta tunc semper in vna regionum uteri adhaesit, qua soluta fundus coit quidem, sed ob illam regionem magis adfectam inaequalis surgit contractio, minorque; vnde sanguinis profluuium. Huc merito referri debet syncope, validissimas uteri contractiones et inde

Vv 2

oriun-

g. *Suite des observ. par Mr. BRANDT de Sanguis. uter.*
 LEVRET p. 447 sq. p. 65.
 h. *Ibidem p. 455. et GVL.* i. Dec. II. obs. 93.

oriundos dolores, vel exhaustas ob nimis prolongatum partum puerperae vires, subsequens; symptomata omnium pessimum, atoniam veram musculis et sphincteribus in genere indeque momento citius lethalem haemorrhagiam inducens.

§. 7.

Fluida nec minus aliquid ad hanc vteri laxitatem conferunt. Quotidiana hoc probatur experientia; corpori enim solido, si fluidum adfunditur, statim interstitia eius penetrat, cohaesionem partium imminuit, imo tandem plane eius nexum soluit. Hoc aliquo modo vtero applicari potest grauido, humoribus turgenti. Equidem verum est, quod hic ille affluxus ad hanc extensionem sustinendam aptum reddat vterum; nihilo minus tamen laxitatem inducit, indeque ad sanguifluxum disponit, si humores in vasis et sinibus vterinis contenti quantitatem requisitam excedunt, nimis sunt serosi, et simul vterus ultra modum est extensus tam foetu quam insolita aquae in cavitate, annios congestione. Omnes ergo causae non solum ante sed et in partu habituales et occasionales quasi congestiones in vterum inducentes, hic referri debent, sicuti nimis frequens coitus, debilitas vteri congenita vel partibus praegressis laboriosis aut frequenti abortu acquisita.^k Quamvis libere fateamur, has causas separatim sumtas rarissime puerperae funestas esse; sed necessarium fere esse, ut omnes simul concurrant, ut haemorrhagia oriatur. Magis iam abhorrenda sunt, status grauidae cachecticus, cacochymicus, oedematosus, febris lenta, phthisis, hydrops, fluor albus habitualis, quibus et textus solidorum nimis relaxatur, et humores aut inspissati aut dissoluti variis vitiati sunt acrimoniis; has internumerari possunt virus venereum, scorbuticum, scrophulosum rel. Fere similem observavit GVLBRANDT, XII. hebdomades post

k. HUGVENIN D. de Atonia vteri etc. Argent. 1770.
p. 21.

post partum continuam vna cum gonagra, maculis scorbuticis et stomachace. ¹

§. 8.

Ex Physiologia patet, nervos esse, qui vitam omnibus fere corporis nostri partibus organicis conciliant: quod si illorum influxus in partem aliquam debilitetur, vel plane deficiat, illa ad functiones suas rite celebrandas languida aut absolute inepta reddatur. Non mirum igitur, uterum, etsi innumeris fibris persitum nerveis, aequae ac alias corporis partes debilitate, imo paralyti laborare posse. Causae hoc efficientes quaerendae erunt in debilitate congenita, magis vero in morbis chronicis praegressis supra nuncupatis praecipue spasmodicis illis, diu misereque corpus excruciantibus. Quod maxime valebit de malo illo hysterico in utero plerumque hospitante: qui vnquam talem miseram viderit, certe dirissimis cruciatibus vexatam, nervorum eius debilitatem pedissequam esse debere non mirabitur. His non inepte addi possunt profundior moestitia, qua languet humorum circulus, et inspissatur sanguis, et validior iracundia. qua arteriae aucto stimulo vehementius contrahuntur, et sanguis ad uterum pleno flumine propellitur, solidaque in genere nimirum tensa praeter modum relaxantur. Actionem nervorum et imminui et impediri posse obstructionibus, tumoribus, scirrhis, cicatricibus et simil. ratio simul et experientia probant.

§. 9.

1. *Congestio versus uterum.*

Vbi minor resistentia, illuc motus humorum dirigitur; haec regula hic non inepte tanquam axioma applicanda est. Uterus enim iam virgineus propter structuram suam labyrinthicam ^m ad maiorem sanguinis copiam excipiendam constructus est; granidus, valde extensus, hu-

V v 3

mori-

1. Loc. cit. p. 26.

m. ASTRUC *Malad. des femmes*, Tom. I.

moribus turgens a densa in laxiorem et porosam structuram conuertitur: minima itaque in corpore si oritur causa occasionalis, humorum circulum augens, excitans, aut in quibusdam partibus impediens, necesse erit, vt vterum petat sanguis, et in eo excipiatur, mox hæmorrhagia proditurus. Idem eueniet, si grauida diæta lauta vinosaque. vita sedentaria, fortioribus pellentibus, atque calidioribus in ipsis præcipue partus doloribus vsa fuerit; si spasmus in quibusdam corporis partibus circulum humorum impedit, ⁿ fortiores animi adfectus, terror, ira, ^o quandoque etiam ab induratis fecibus grauiditatis tempore in intestinis crassis accumulatis: MAURICEAU enim vocatus fuit ad puerperam, quæ educta rudiori manu placenta validam hæmorrhagiam per 5—6. dies perpessa est, et quam, aliquot clysmatibus emollientibus incassum adhibitis, paulo acriori iniecto curauit. ^p Maxime quoque hoc valebit de vasorum infimi ventris obstructione; sicuti enim hæc haud infrequens est, ita etiam ob viciniam sanguis, circulo eius per viscera impedito, in vterum redundare debet.

Quidam etiam lactis repulsionem accusant, ^q et quidem non iniuria; multa enim sunt, quæ consensum mammarum cum vtero probant; scilicet quod plerumque vtero fluente mammae deturgeant, mammisque plenis vteri fluxus imminuatur; quod si vteri scirrhus adsit, mammae plerumque eo adfectæ sint: quod simile quid lactis in vtero secernatur: prouti testimonia clarissimorum virorum probant, qui in placentæ recentis superficie materiem lacteam viderunt, et vasa lactea in placentæ papillis repererunt. ^r

Clar.

n. FR. HOFFMANN Med. Rat. Tom. IV. P. II. S. I. C. 5. p. 109.

o. Comment. de reb. in S. N. et med. gest. P. IV. p. 601.

p. *Traité des mal. des femmes* gross. L. III. C. V. p. 386.

q. REICHARD D. de Hæmorrh. vter. Argent. 1755. p. 25.

r. DEIDIER Anat. raison. p. 413. VIEUSSENS posth. Verheyn. p. 40.

Clar. Astruc adduxisse.^s Vix quidem videtur, hunc probari posse consensum per vasa, et tamen res aliter se habere haud potest: et quid impedit per congestionem hoc explicare? cum uterus aequè, ac mammae laxa, cellulosa gaudeat substantia; in vno itaque fluxu impedito, versus alterum sanguis ut ruat, necesse est, sicuti in his secretionibus aucta, in illo imminuatur. Evidenter hoc videtur in imminutione fluxus lochialis, quando febris sic dicta lactea oritur, et lac per mammas excernitur; nam lac rarior est vel plane deficit, si fluxus ille augetur.^t

§. 10.

3. *Corpus peregrinum relictum in utero.*

Frequentissima sane causa haemorrhagiae placenta, vel eius pars, aut aliud quid in utero relictum esse solet. Possemus quidem longe de modo adhaesionis placentae in utero differere, sed mittamus haec, quia nimis nos distraherent, et disquiramus solum, quomodo ea relicta, haemorrhagia uteri producat.

Neminem fugit, post quemvis partum uterum in se invicem coire, idque successiue fieri, ut lochia rite exprimi possint. Omne itaque huic contractioni obicem ponens, simul efficit, ut per oscula vasorum aperta sanguis libere erumpere possit. Placenta itaque quamvis soluta iamiam, sed adhuc in utero latens, hoc efficiet. Nec infrequenter ignorantia obstetricum praemature, aut nimis adhaerens vi soluitur; ideo mirandum sane, quod non saepius eiusmodi extractiones haemorrhagia sequatur. In-

V v 4 ter-

1. *Malad. des femmes* Tom. I.

t. Notabile exemplum, quod mirum mammarum et uteri consensum probat, refert LENTIN in Memorab. circa aer. vit. gener. sanit. et morb. Clausthal. Goetting. 1779. Foc-

mina IX. experta fuit abortus ob admodum maturam lactis in mammas effusionem. Cl. LENTIN impedit novum abortum per repressionem lactis: per venaesectionem, fomentationes frigidas, et antispasmodica.

terdum (sed rarissime) orificii uterini nimia constrictio eam retinet, vel in parte, vel in toto solutam, tunc aderit haemorrhagia verum interna absque sanguinis per vulvam effluvio; observatur quoque, cuius placenta solutione gradatim et lente peractae fluxum sanguinis vehementiorem superuenire; nam sicuti per longius temporis spatium protrahitur, et ob hanc rationem plus sanguinis emanat, ita plerumque ad quandam uteri debilitatem concludi debet. LA MOTTE talem nobis exhibet casum puerperae, a partiali placenta solutione haemorrhagiam passae, quam chirurgus ob quodammodo difficilem placenta solutionem suae forti, et miserae morti reliquerat.^u Si vero uterus tanta vi gaudet, ut circa placenta adhuc fortiter adhaerentem se contrahat, illa incarcerabitur (*enkisté* Gall.)^v Extracta hac massa, quod non absque summa difficultate peragitur, et ab obstetricante et lentorem et perspicacitatem in operando, ne uterus laedatur, requirit, euenit, ut nunc per aliquot horas sanguis plane nullus, postmodum, praegressis torminibus, in magna copia grumofus et foetidus erumpat, quod intra sex aut septem primos a partu dies alternatim, ratione ad sanguinem et humores in utero retentos habita, sic peragitur, donec nullum amplius facci, in quo placenta latebat, supersit vestigium. Hoc in casu lochia per carceris aperturam facilius effluent, si puerpera in latus illi oppositum decumbit: miror, hoc consilium a nullo hactenus Auctore suppeditatum fuisse. Idem producet frustulum placenta laceratae in utero relictum, in eiusdem cauo fluctuans aut adhuc adnexam; fere nunquam non hoc obstetricis fit vitio. LA MOTTE enim observavit: quod secundinae post partum sponte sequerentur, quas antea obstetrix extrahere frustra tentauerat: sed ob vim adhibitam frustulum remansit, ut sectio demonstravit, atque lethalis haemorrhagiae causa fuit.^w Legimus adhuc aliud, de summa haemorrh-

u. T. II. Obs. 385. p. 1173.

v. LE ROUX loc. cit. p. 40.

w. *Traité compl. des accouchem.* p. 147.

rhagia violentam placentae extractionem subsecuta, ita ut dimidia eius relicta fuerit pars; quam postea CL LA MORTE extraxit, ac aegra conualuit.^x Cuique ex his erit perspicuum, hancce haemorrhagiam aequè produci posse, si aliud quid praeter placentam in utero delitescat, ob volumen suum contractionem eius impediens v. c. caput abscissum, mola, gemellus, grumae sanguinis, placenta foetus abortiui, vulgo *faux germe*, membranae.

§. II.

4. *Laesio uteri.*

Est certe dolendum, hodie adhuc, dum ars obstetricia summam fere pertigerit perfectionem, dari vel admitti obstetrices, quae, rei plane ignarae, rudi semper manu opus adgrediuntur, innumeraque mala in parturientes accumulunt. Quamvis negari non possit, experto etiam quandoque obstetricanti euenire posse, ut placentam utero quasi concretam per frustra extrahere coactus sit; y nemo autem nisi inconsultus, et in operando praeceptis, quamvis alias expertus, uterum, aut vaginam instrumentis laedet. Sed innumera prostant exempla, ubi non solum obstetricum culpa grauissimi errores fuerunt commissi, verum ipse etiam uterus laesus est, ita ut iure meritoque multarum foeminarum mors illis adscribi debeat. Uterus grauidus valde extensus creberrimis contractionibus admodum debilis redditur, caute itaque tractandus, caute ideo, et lente in solutione secundinarum agendum est, ne vi laedatur. Exemplum nobis notauit LE ROUX^z vitio obstetricis commissum. Simile accidere potest, si funiculus praeternaturaliter brevis est, vel foetui circumuolutus, partusque arte finitur. Inconsideratis etiam iamiam euenit, ut uterum pro velamentis habuerint et exploratione affecerint. In genere variis vulnerari potest modis: mox unguibus obste-

V v 5

tri.

x. Ibid. p. 744.

Observ. 10. T. III. p. 135.

y. LA MOTTE Obs. 389. et

Obs. I.

seq. SMELLIE T. II. p. 467.

z. Loc. cit. p. 65.

tricum, ^a mox violenta dilatatione orificii; ^b mox instrumentis praecipue in dissectione foetus adhibitis. Eum plane rumpi, si vtero et capite obliquo sub continuis et vehementissimis doloribus neglecta foetus versione hoc ita ipsi opprimatur, vt substantia eius attenuetur, ROEDERER sibi persuasus est. ^c Idem eueniet, si caput aut nates peluis capacitatem iam ingressa, vi reprimuntur in vterum; aut si incuneato capite, cerebroque exinde compresso foetus conuellitur.

§. 12.

5. *Vitium uteri.*

In coetu vitiorum organicorum, quibus vterus laborare potest, occurrunt nimia eius debilitas aut rigiditas etc. Hic recenferi itaque merentur praecipue scirrhi vtero valde frequentes. Fatemur quidem, raro obseruari, vterum eo laborantem impraegnari; sed plane negare velle, ineptum esset; nihil enim conceptioni, praecipue scirrho modum non excedente, obstat. Obseruata quoque plurima docuerunt, mulieres concepisse, licet eximia admodum, imo nulla fere apertura fuerit, per quam semen in vteri cauum immitti potuit: ideo non semper absoluta sterilitas locum habet amplo etiam scirrho vterum occupante; sed partus tunc erit difficilior. Ipse LEVRET affirmat: ^d *Il y a cependant des exemples non seulement pour des matrices squirreuses, mais carcinomateuses et même cancéreuses, et ce qu' il y a de plus surprenant est de voir accoucher quelquefois spontanément des femmes, qui ont le col propre de la matrice dans cet état; c' est un fait, dont j' ai été témoin plusieurs fois.* Facile etiam fieri potest, vt grauiditatis tempore qualicunque causa sanguinis venosi recursus impediatur, et exinde non tantum varices sobolescant, verum etiam scirrhi in eorum confinibus generentur. Hacce de
re

a. LE ROUX loc. cit. p. 67.

b. SMELLIE T. III. n. 2.

Obf. 2. p. 143. et Obf. 9. p. 169.

c. Elem. art. obstr. §. 459.

d. L' art des accouch. p. 475.

§. 269.

re GVLBRANDT^e testem habeo, qui in cadauere secto foeminae haemorrhagia per dimidium annum durante extinctae, fere omnem uteri substantiam scirrhosam inuenit. Non immerito polyphi huc referendi sunt, sicuti ulcera, cancer, sphacelus uteri. Facile enim eueniet, ut validis uteri contractionibus pars scirrhosa in cancrum abeat, vel inflammatio oriatur, in gangraenam et sphacelum degeneraturâ. Nec hic omittenda mihi videntur uteri inuersio et depressio: minima etenim impedit, quo minus requisita et aequalis fiat huius visceris contractio. Quod patet ex obseruationibus cl. MORICAEI: primipara foetum fauste edidit: mox MORICAEVS excluso foetu placentam absque vlla difficultate, uti recenset, extraxit: attamen post horae quadrantem, superueniente haemorrhagia, conuulsionibus extincta est. Aperto cadauere fundus uteri versus centrum huius visceris, sicut fundus phiolae depressus erat. MORICAEVS, qui metu subitae colli uteri contractionis percussus, et BURTON, qui placentam excluso foetu tanquam corpus mortuum et inutile respiciebat, inepte docuerunt, eam edito foetu ocys esse extrahendam, et hic praematuram huius massae extractionem effecit, cui soli depressio fundi uteri et inde subsequens debilitas, haemorrhagia et puerperae mors merito adscribi possunt, quamvis in citata obseruatione puerperae mortis causam in temperamento eius sanguineo, et haemorrhagia vehementi a praegresso abortu ponat.^f Varia ad huiusmodi depressionem occasionem dare possunt, maxime autem violenta placentae extractio, inprimis pertinaciter utero adhaerentis, nimis vehemens uteri et musculorum abdominis contractio,^g vel etiam funiculus collo circumuolutus, aut per se nimis breuis.

§. 13.

e. Loc. cit. d. 24. in nota.

g. Cf. LE ROUX loc. cit.

f. T. II. Observ. 230. p. p. 57. §. 96 sqq.

§. 13.

Diagnosis.

Morbus hic sanitati vitaeque mulierum adeo infestus dirissimis stipatus est symptomatibus: unde etiam facile cognoscendum, an lochia sint naturalia, nec ne. Statim edito partu, foemina hilaris, subito et nimio sanguinis e genitalibus effluxu afficitur, debilis inde euadit, vires semper magis labantur, pulsus mox paruus, mox inordinatus est. Accedunt dolores abdominis, praecipue in regione umbilicali, cardialgiae, anorexiae, vomitus, spirandi difficultas, palpitationes cordis et capitis dolor. Sequitur urinae verum non semper parcius fluxus, oculorum obnubilatio, facies pallida, vocis depressio, aurium tinnitus, vertigo, extremorum frigus, imo sudor frigidus, lipothymiae, tendinum subsultus, singultus, tandemque sub conuulsionibus mors. Interdum sanguinis effluxum per animi deliquium cessare aut saltem leniorem euadere, revocata vero ad vitam aegra, eundem rursus cum vehementia recrudescere contendit REICHARD.^h Verum optimi Viri sententia, ut iam supra monui, et rationi et experientiae adversatur, imo in praxi periculosissima foret; nam non cessaret haemorrhagia (sit ea interna absque sanguinis per genitalia effluvio, vel externa) et celerrime de vita parturientis actum foret, nisi introducta et circumacta in utero manu, extractis grumis sanguinis, inertes in lipothymia uteri fibrae irritatae ad contractionem sollicitarentur.

Sanguis e genitalibus mox insigni quantitate, magnoque impetu mit, mox vero non adeo copiose, sed tamen continuo; mox etiam cum interuallis, modo ater est, modo grumosus, mox tenuis floridus, et demum, quando haemorrhagia per quoddam iam durauerit tempus, aquosus; quandoque summe foetidus effluit.

Febris plerumque haemorrhagiae superuenit, eritque putridae indolis, si, illa in longius tempus protracta, saburra

^h REICHARD D. c. p. 22.

burra in primis viis adest, et puerperae vires fuerint exhaustae; vera autem, imo pessima aderit febris putrida, si placentae quid aut corpus heterogeneousum qualecunque in vtero adhuc hospitat: in hoc enim casu ob impeditam huius visceris contractionem, vasorum oscula in eiusdem cavitatem hiabunt, et sanguinem perpetuo emittent; puerperae vires collabascant, ob defectum cruoris in vasa reagentis, pulsus erit debilis, plus minus frequens et irregularis, tandemque resorpto ad secundas vias liquamine putrido pulsus debilioris aderit frequentia, et irregularitas aucta, animi deliquium, praecordiorum anxietas, spirandi difficultas, cutis ariditas, linguae siccitas, absque plerumque siti, somnolentia perpetua, abdominis successiua mollis et tandem summa inflatio, subsultus tendinum, risus sardonius, sudor frigidus, pulsus celerrimus, singultus, mors.

Quoniam in primis a partu horis sanguis tam grumofus, quam fluidus excernitur et saepius adsunt dolores lancinantes, vehementissimi cum excretionem sanguinis grumosi, ideo inexperti plerumque non animaduertunt corpus heterogeneousum in vtero relictum, idcirco officii mei esse duxi, signa, quae illud in vtero remorans manifestant, et propria experientia et practicum celeberrimorum auctoritate suffulta, recensere: aliquot post partum horis sanguis ex vtero excretus tam quantitate, quam colore et consistencia decrescit, et sensim loturae carnis similis apparet, pulsus, qui antea plenus, durus et frequens erat, mollis et lentus euadit, cutis madet, respiratio est facilis, abdomen vbique flaccidum est, nisi in hypogastrio, vbi vterus pro ratione quantitatis humorum adhuc in vasis, aut in eiusdem cauo contentorum, plus minus circumscriptus, durus et parum sensibilis tangitur, puerpera in lecto tranquilla de edita prole sibi gratulatur, dolores partus iam fere oblita.

Vbi autem quid heterogenei in vtero remoratur, pulsus contractus et frequentior, cutis sicca et ardens, respiratio anxiosa, suspiriosa hinc inde, abdomen tensum mole auctum

auctum, vbiq̄ue sensibile, magis autem in regione hypogastrica, dolor adest grauius in lumbis, et supra intestinum rectum, cum nixu frequentiori et subinde stranguria. Sanguis e pudendis in magna copia grumosus et fluidus erumpit, superueniunt lipothymiae, palpitationes cordis, pulsus celer, paruus, et inaequalis, extremorum frigus, mentis perturbatio transitoria, anxietates et multoties sudor frigidus etc. conuulsiones et mors, nisi viribus naturae expellatur, aut arte extrahatur ex vtero id, quod eiusdem contractionem impedit; si autem illud in vtero remanet e superficie eiusdem interna, vel partialiter, vel in toto solutum, in putrefactionem abibit, odorem cadauerosum a se sparget intolerabilem, lintea colore ex atro viridi tinget, sanies putrida, cuius pars ad secundas vias resorpta febrem putridam pessimae indolis, tremoribus, subsultibus tendinum, somnolentia perpetua, lingua siccissima, et demum nigra, delirio vago, respiratione tremula, pulsu frequentissimo, inaequali et intermittente, abdomine tandem in summam molem et ad regionem vsque epigastricam eleuato, oculis toruis et fere extinctis, facie lurida et hippocratica stipatam, cui puerperae plerumque intra XXI. dies succumbunt, generabit. Si vterus iactatione pedum foetus conuulsi rumpitur, tunc semper id fit in eiusdem fundo, per quem isti cum parte foetus corporis ad diaphragma vsque transgrediuntur; si autem imprudenti obstetricantis manu, aut regionis alicuius vterinae prae aliis nimia tenuitate sub validissimis et frustraneis huius visceris contractionibus laceratur, tunc apertura erit plerumque in latere. In quouis casu puerpera praegressis valida animi anxietate et dolore in loco, vbi vteri ruptura imetuenda est, respiratione difficili et celeri, quasi subito et inexpectato ictu percussa esset, exclamant. Mox animo linquitur, perturbantur sensus, ab extrauasato humore hypochondria tenduntur et inaequaliter eleuantur, sanguis nunc pleno flumine per vuluam effluit, nunc nullus. Succedunt presso pede omnia, de quibus, vbi de
haemor-

haemorrhagia a corpore heterogeneo in vtero relicto, actum est, symptomata, et sub conuulsionibus tragoediae finis imponitur.

Signa de quibus coniecturaliter in haemorrhagiam ab hac vel illa causa oriundam, concludere possumus, sunt: lumborum dolor grauius, horror extremorum, hypochondria tensa, praegrande abdomen, dolores post partum vehementes, menses praegressi nimii, habitus corporis cacochymicus, partus difficilior, aut facilis et praeceps, puerpera ad vehementes animi commotiones propensa, abortus praegressi, laxitas corporis vniuersalis; nimia enim genitalium laxitas, vasorum et fibrarum debilitatem, et proinde faciliorem sanguinis in ea aditum et minorem resistentiam praesignificat.ⁱ His non inopportune addenda sunt, temperamentum puerperae plethoricum, venae sectiones omissae, medicamenta pellentia calidiora in usum tracta, pulsus frequens, plenus tensusue, respiratio anhelosa, placenta per frustula extracta. In genere simul attendendum est in omnes causas §. §. antecedentibus recensitas.

Verum, quia medicus in auxilium vocari potest mulieris, quae absente marito, aut puellae, quae abortum passae sunt, in quo casu sollicitae reticebunt morbi causam, quem pro immoderato mensium fluxu venditare solent, non irritum a me esse susceptum, credo, signa quaedam, quamuis adhuc dubia, eruere, quibus in suspicionem saltem huius morbi incidere possimus. Medici enim est, non ex verbis aegrotae, sed ex symptomatis ex laesionibus functionum emanantibus rite inter se collatis iudicare et curationem instituere. Videamus statim sanguinem! Si qua inde deducta valde incerta sunt: attamen plerumque obseruatur, sanguinem hic in magna copia emanantem, nunc tenuem, floridum, rubicundum, cum frustulis immixtum, nunc grumosum, atrofuscum esse.^k Prae omnibus autem nostram meretur attentionem specificus ille lymphaticus et graue olens parturientium odor, quem
Medi-

i. GRVNER Semiot, §. 662.

k. REICHARD D. c. p. 20.

Medicus, qui iam aliquoties lectis puerperarum adstitit, facile dignoscet. Insuper vitae genus praegressum morumque integritatem animo rimetur. Nec parum luminis illi conciliabitur abdominis et mammarum inspectione, examinando, an illud sit rugosum in hypogastrio, elatum, sensile; an hae sint tumidae, an succum lacteum plorent: si haec occurrunt, supra omnem dubitationis aleam positum erit, hanc esse haemorrhugiam lochiale.

§. 14.

Prognosis.

Prognosis Medico non erit admodum ardua, si modo corporis habitum, aetatem, temperiem, vitae genus, causam, ipsumque morbi decursum rite perspexerit. Certi quid praesagire in paucissimis tantum poterit casibus; dantur tamen signa, quae mali periculum maius vel minus nobis exhibent.

Periculum semper cum diuturnitate mali augetur, quo longius itaque, quove impetuosius sanguis effluit, eo erit urgentius, praecipue in aegrota iam ante partum haemorrhugiam passa, vel praegresso morbo extenuata. Mulieres a multis iam praegressis partibus vel aetate debiles, si haemorrhugia afficiuntur, lente plerumque moriuntur cum signis anaemiae.¹ Haemorrhugia ex ruptis vel erosis vasis praeter omnia alia ominosa est, praesertim si partui superuenit; vterum enim valde adfectum esse docet, praecipue si ab usu drasticonum, calefacientium, et emmenagogorum ortum traxerit, quod puellis abortum tentantibus praeprius evenit; aut si humores corrupti, acres, abortus fuerunt causa. In corpore cacochymico maxime est reformidanda;^m ni enim subito mortem, certe tamen hydropem vel tabem post se trahet; si vero sedato iam fluxu ut Cl-VOGEL censet,ⁿ humor saniosus, foetidus, diversi coloris,

k. LE ROUX Loc. cit. p. T. IV. P. IV. p. 110. § 9.
82, 83. m. De Cogn. et cur. C. H.
l. HOFFMANN Med. rat. adf. §. 304.

ris, loco sanguinis emanat, accedente lenta febre elapso vno vel altero anno, febre purulenta, et subsequente atrophia iugulabitur.

Si a corpore heterogeneo in utero retento soboleuerit, ablato illo protinus cessabit; verum, si per longius tempus in utero hospitauerit, febre putrida superueniente ut plurimum trucidabitur. Singultus mortem appropinquantem denunciat. ° Si uterus cancro laborat, haemorrhagia fere semper lethalis est, saltem decumbens ocyus aut serius ea extinguetur. Varia uteri vitia v. gr. carcinomata, vlcera, scirrhi, polypi illam a violentia externa ortam facile sequuntur. Si spasticis simul comitatur adfectibus, facie pallida, pulsu paruo, tremore, frigore extremorum, tunc res in angusto est.

Haemorrhagia ab atonia orta, si euadunt aegrotae, ad abortus disponit, sterilitatem, menses nimios, adfectus spasmodicos et fluorem albumi producit; verum plerumque momento citius iugulantur. Quae a rupto sub partus doloribus utero dependet haemorrhagia, plane nullum admittit auxilium.

§. 15.

Quod ad prophylaxin huius morbi attinet, tam in graviditate, quam in partu, eoque peracto; regulae observandae sunt quaedam, quibus ni plane hoc malum evitari, certo tamen eius impetus mitigari poterit. Repetere hic, quae omnibus grauidis incumbunt, regulas, superfluum esset: praecipue autem hoc valet, quod omnia, quae abortum ciere possint, etiam haemorrhagiam excitent, ideoque omni cura euitanda sint: quare quaedam tantum addere studeamus, tunc praeprimis obseruanda, quando signa adsunt, quamuis adhuc dubia, quae suspicionem haemorrhagiae partum subsequaturae nobis inuolunt. Inter quae refero: foeminam subtilioris texturae, debilem, cui abdomen in immensum volumen est extensum,

sum,

° O. LEAKE Loc. cit. p. 198.

Vol. II.

sum, ad animi deliquia et adfectus pronam, vel iam praegressis morbis valde exhaustam: quando plethorica est lactaque vsa fuerit diaeta, si menses admodum copiosi fuere, aut in subiecto plethorico nimis parce, et cum torminibus emanarunt, si suppressis, emmenagogis mederi studuerunt; si iam aliquoties abortus passa fuerit, vel prolapsu vteri laborauerit; si corpus impuris humoribus turget, vel venereis vel scorbuticis, vel ob laxitatem vniuersalem pituita adest etc. secundum varia haec signa et curam variam esse debere quisque perspectum habet. In genere vitanda sunt omnia grauiora animi pathemata, modice etiam grauiditatis tempore Venere vtantur eae, quae admodum sensiles voluptati venereae libentius indulgent; illa etenim maiori, quam par est, humorum ad vterum adfluxu facile abortus citatur. In plethora itaque conducet venaesectio pro ratione quantitatis sanguinis in vasis apparentis, repetita, estque quolibet mense celebranda, si symptomata plethorae adsunt. SWIETENIVS quasdam foeminas vidit lautissime viuere solitas, quibus quatuor, imo quinque vicibus venam secare, opus erat. ^P Huic SWIETENII obseruationi plures addere possem, a Practico Argentinensi in mulierum morbis versatissimo, mihi communicatas; quarum vniam tantum, notissimam, hic allegare sufficiet: Matrona XXXVIII. annos nata temperamenti sanguineo-phlegmatici, quae in vico *Niederbergen* sex ab Argentina leucis distante, degit, iam plures antea, quinto, sexto, imo septimo mense abortus cum haemorrhagijs vehementissimis passa fuerat; in quorum vltimo aduocatus Medicus puerperam in summo vitae periculo, frigidam et fere absque pulsu, conuulsam vidit. Ex hoc morbo canualescenti, et rursus grauidae, statim ac mensium suppressio adfuit, venaesectio in brachio instituta est, sequenti quouis mense ad partum vsque versus typum menstruum venaesectio reiterata, et a sexto mense ad partum vsque quotidie decocti corticis Peruuiani mane et vesperi aliquot cochlearia degluti-

tita

tita sunt: hacce methodo impedito ad uterum sanguinis adfluxu nimio et roboratis ventriculo, vasisque in genere foetum legitimo graviditatis tempore peperit sanissimum. Summopere cauendum, ut alvus semper aperta maneat, ideoque clysmata emollientia et lubricantia adhibenda. In foemina subtilioris habitus, extenuataque, carniū usus, praecipue earum iuscula, vini meracioris parcior potus, corporis moderatum exercitium omne fert punctum; in sanguineis autem diaeta vegetabilis obseruanda; potus actu calidus ut et alimenta aromatibus condita, euitanda erunt.

Quando in atoniam uteri concludere possumus, conveniunt roborantia interne exhibita; extus applicentur, quae praecipue robur tonumque vasis ac fibris conciliare possunt; huic scopo inseruiunt lenissimae abdominis frictions, imo ipsae fomentationes frigidae cum oxycrato caute applicatae, vna cum potu aquae fontanae frigidiusculae vel chalybeatae.

Si cacochymia laborat grauida, laxis genitalibus, vel fluore albo: quantum in hoc statu fieri potest allaborandum, ut emendetur tota humorum massa, vasisque et fibris relaxatis deperditus restituatur totus, euacuando, incidendo et roborando. Succī herbarum leniter amararum, antiscorbuticarum expressi cum sero lactis aut iusculo ex pullo iuniori confecto cum pauxillo Tartar. solubilis, Rheum, Manna, Cassia, Tamarindi, flores persicorum, Salia media, et quibus pro ratione temperamenti, et virium grauidae concinnatur potio eccoprotica, hinc inde propinanda, ut saburra, cruditates et glutinosa, quae identidem a vitiatīs digestionibus generantur, et humorum spissitudinem, et acrimoniam sustentant e ventriculo et primis viis euerrantur. His peractis ventriculo, vasis et fibris tonus conciliandus est, ut ingestorum digestio facilius peragatur, indeque tenuis et blandus ad secundas vias aduehatur chylus, illeque aucta vasorum actione sanguini intimius immisceri, et assimilari possit. Rheum in substantia cum Sale medio remixtum, eiusdem animae, extracta martialia, Cor-

tex Peruvianus in infuso aut substantia, vel solus, vel prout indicatum est, cum tonicis, et incidentibus supra dictis maritatus, infusa radicum et herbarum amararum etc. prouti cuncta a temperamento et dispositione congenita grauidae indicata sunt, prudenter propinata hanc absolvent paginam. Si fluore albo excedente vexatur grauida, collumque vteri simul laxum, spongiosum et praeter naturam tumidum est, tunc non inepte iniectiones leniter tepidae ex marte et Cort. Peruv. conflatae in vaginam iniici possunt; exulent autem, sicut in haemorrhagia quacunque, et hic illae, quas minima etiam Saturninorum portio ingreditur. Tristes euitandi sunt animi motus, solida enim inde debilitantur, et humorum languescit circulus: lectione et societate iucunda mens recreanda est: nec balnea negligantur frigidiuscula; praecipue in subiecto illis adueto; nec fots genitalium ex herbis aromaticis, nec lenes abdominis frictiones. Diaeta sit sicca, vini generosioris modicus vsus, temperata corporis exercitatio; somnus modum non excedat, aerem et loca humida fugiat.

Demum hic non praetereunda est haemorrhagia, quae durante grauiditate foeminae quandoque vexantur: Sub duplici specie illa in praxi obseruatur, estque maximi momenti, ne haec pro illa habeatur et sinistra instituat medicatio. Vna est, quae quandoque grauidas inuadit, debiles, cachecticas, quibus pulsus paruus et lentus est, facies pallida, et languor corporis vniuersalis; quae omnia potius defectum cruoris in vasis, quam eius excessum accusant: attamen euenit, vt grauidae tales tertio, quarto, quinto, etiam sexto mense illa prehendantur; effluit in illis ex vagina sanguis nunc pallidus, nunc ater, glutinosus et foetidus; sed sub forma stillicidii, non haemorrhagiae, et multoties ad duodecim et ultra, imo ad XX. et aliquot dies hic sanguinis fluxus protrahitur. Inepte ad illam sedandam institueretur venaesectio, cum a vasorum debilitate, aut sanguine forsan nimis dissoluto originem trahat. Experientia et ratio confirmant, abortum in hoc casu

casu aliter non praeueniri posse, quam quiete, diaeta in-
crassante et roborante, et tonicis interne propinatis.

In altera sanguis subito floridus et grumosus effluit:
pro causa agnoscit maiorem vel minorem placentaе par-
tem a superficie interna uteri separatam. In hac quiete,
situ horizontali et venaesectione in brachio celebrata, et
pro vehementia haemorrhagiae, ac ratione virium aegro-
tantis repetita, sanguinis ad uterum affluxus est impedi-
endus, nitrosis temperantibus, potu frigido, acidulo, hu-
morum aestus temperandus est. Hacce methodo multo-
ties euenit, vt sistatur haemorrhagia etiam vehementissi-
ma, et vt grauida a regimine conualescentium ad victum
ordinarium successiue reducta, praescripto a natura ter-
mino feliciter pariat. Verum omnes consentiunt, et re-
cte, venaesectionem non amplius esse celebrandam, imo
nociuam esse, si durante haemorrhagia contractiones uteri
appareant; in hoc enim casu ocyus partus vi est instituen-
dus. Prostant autem exempla, vt breui tempore ita ex-
hauriantur, vt extremis frigidis, nullus fere persentiri
possit pulsus, et in grauissimas incidant syncopes, vno
verbo, ita debiles euadant, vt nullus amplius ad parien-
dum nixus aut alia vel minima contractio muscularis in
illis expectari possit. Quid hic venaesectiones? Cur in-
caute nixus ad pariendum expectaret obstetricans? cum
partu vi instituto hic tam properandum, quam si placenta
orificio colli uteri interno superincumberet. Miror, ne-
minem huc vsque hunc casum dilucide explicasse. Negli-
gentiae aut ignorantiae culpam incurrerem, si illam uteri
haemorrhagiam internam absque sanguinis per vuluam ef-
fluio in ipsis partus doloribus superuenientem silentio
praeterirem. Si capite foetus peluim iam occupante a ve-
hementioribus uteri contractionibus vomitu coniunctis vel
ob aliam quamcunque causam placenta vel in toto vel in
parte a superficie interna uteri soluitur, sanguis pleno flu-
mine in uteri cauum extrauasatur, uterumque in fundo
plerumque breui tempore ita extendit, vt in summum et

immensum volumen crescat epigastrium. Interea respiratio difficilis euadit, conqueritur aegra de tinnitu aurium et visus obnubilatione, pulsus debilis, paruus et inaequalis est, frigentque statim, extrema cum sudore vniuersali. Statim ac primum enarrata apparent symptomata, adhibita forcipe foetus est extrahendus; ne aegrotans ante partum iuguletur, aut illo etiam absoluto vterus a cruore extrauafato vltra modum extensus et debilitatus in se coire nequeat; hanc ob rationem extracto foetu obstericans, manu aqua frigida madida in vterum celerrime inducta, illum repetitis vicibus a gruinis sanguinis liberabit; postea ea, de qua, vbi de atonia, verba facturus sum methodo ad contractionem sollicitet. Denique absque temporis iactura nunquam non partus vi est instituendus, si videntibus iamiam vteri contractionibus maior sanguinis copia per vuluam apparet.

Vltimo adhuc monenda habeo, vt grauida semper degat in aere sano saepiusque renouato. Omnia insuper calida, sternutatoria vitanda, et tussis appropriatis remediis prudenter sopienda est.

§. 16.

Si ampla in genere nimis pelui, naturalibus praesertim collo vteri praeternaturaliter relaxatis, vteri et foetus situ optimo, capite exili, contractionibus vehementissimis intra breue temporis spatium per dilatatum vteri orificium, foetus caput ad ischii spinas vsque transpellitur, id, ne insequenti contractione foras praemature exprimatur, digitis in formam conii collectis, in vagina retinendum, parturiensque ne subsequente vteri contractionem nixu secundet, solcite monenda est. Hoc enim mechanismo obtinetur, ne non tantum vteri prolapsus completus vel incompletus, sed et haemorrhagiae, quae partum nimis acceleratum exhaustis vteri viribus plerumque insequuntur, locum habeant, praesertim dum placenta exclusum foetum, quod multoties euenit, sponte sequitur; et si videtur,

par-

parturientem inanibus doloribus summo opere debilitari, secundum regulas artis obstetriciae, ut partus acceleretur omnibus viribus est annitendum. Verum, cum innumerae prostant causae, quae partum nimis retardare possunt, et in hoc, vel illo casu diuersus grauidae situs, diuersa manus obstetricantis tentamina, imo nunc versio foetus, nunc instrumentorum usus requiratur, ideo de his omnibus verba facere, nimis prolixum esset nosque à suscepto opere nimis distraheret.

Postquam foetus in lucem prodiit, nondum ab omnibus liberata est puerpera; expellendae aut extrahendae enim remanent secundinae. Omnem nostram attentionem hic naturae mechanismus meretur, cum sententia artis obstetriciae peritorum in hoc casu plane diuersa sit. Mittamus has Auctorum rixas, et sufficiat nobis statuere, placentam excluso foetu non esse extrahendam, nisi haemorrhagia adsit, donec uterus in regione hypogastrica durus atque circumscriptus tangatur, simulque parturiens inuoluntarios patiat, ut in partu, aut leniores nixus, cum lumborum dolore, et multoties cum sensu ponderis supra intestinum rectum coniunctos: tunc absque vilo periculi metu natura in hoc salutari opere prudenti manu est adiuuanda. Hacce de re prae reliquis sententia STOELLERI mihi arridet, qui affirmat: *Blos der Natur die Absonderung und Austreibung der Nachgeburth zu überlassen, halte ich eben für so unrecht, als die bekannten Handgriffe zur Beförderung der Geburth eines nicht recht innestehenden oder übel liegenden Kindes darum zu unterlassen, weil man doch mancherley Erfahrungen anführen kann, dass die Natur auch dergleichen Geburthen jezweilen vor sich glücklich bbeendiget hat.*^q Uterus enim praescripto a natura grauiditatis termino non patitur, ut corpus qualecunque in sua cavitare remoretur; quamobrem sese indefinenter totis viribus contrahit, donec vel sit exhaustus, vel a contentis sese liberauit. Optime hoc videtur in grauidis,

vidis, castra sequentibus, quae plerumque solae et feliciter pariunt. Excluso itaque foetu, huic visceri tantum relinquendum est temporis, quantum ipsi sufficiet, in sese coeundi: hoc autem determinari non potest; dependet enim a temperamento parturientis, a qualitate partus praegressi, et ipsius placentae fortiori, vel minori cum vteri interna superficie nexu.

Mala quae a praematura placentae extractione exdamnando MORICAEI et BURTONI systemate in humanitatem redundarunt, enarrate, superfluum esset; quisque in arte obstetricia peritus absurdas et periculosas has opiniones hodie abhorret. Non ignoramus, collum vteri, quod toto partus negotio in statu passiuo erat, et in exitu foetus validissime fuit extensum, innata sibi vi contractili excluso illo celerrime, et ita se contrahere, ut labia eiusdem orificii interni prorsus sint coniuncta; ex hoc forte mechanismo MORICAEVS concludit, placentam ocyus extrahendam esse, ne contracto vteri collo absolute retineatur; non attendens, vel uti videtur, prorsus ignorans, hanc colli vteri contractionem tantum esse momentaneam, vterumque doloribus partus fatigatum ab inactione successiue resurgere et rursus in contractum vteri collum tanquam in antagonistam totis viribus sese contrahere.

§. 17.

Princeps, quae in ipsa curatione obseruanda incumbit, indicatio, est ut inhibeatur sanguinis effluxus, vitae parturientis minitans. Methodus vero, qua id fieri debet, et potest, secundum diuersas causas diuersa erit: optime itaque actum esse puto pro singulis earum curationem addere.

Iam autem innotescit imminutam partium cohaesionem neruorumque debilitatem, a quacunque causa oriundam ad atoniam ansam praebere. Quidquid igitur cohaesionem augere poterit, et ad contractionem sollicitabit, fausto euentu non defraudabitur. Varia et multa dantur medicamenta, quae huic scopo inseruire poterunt, sed quoniam

niam varii occurrunt atoniae gradus, ideo in administratione medicamentorum prudentia opus erit. Leninora propinabimus, si atonia non ita notabilis est, quando adhuc adsunt quaedam uteri, quamvis insufficientes contractiones: ad fortiora vero, quando maior adest atonia, et periculum urget, est deueniendum. In primo itaque gradu statim aquae frigidae haustus exhibendus est. HOFFMANN et LEAKE eius usum valde extollunt. Iam in nobis ipsi horrorem quasi per totum corpus sentimus post aquae frigidae potum, nonne et hoc quandoque sufficeret, ut in inertis, et quasi dormitante utero vis contractilis rursus excitaretur? Nonne etiam clysmata ex aqua frigida eundem in finem adhiberi possent? desperatissimam enim haemorrhagiam uteri aqua glaciale in anum iniecta cito et feliciter curatam fuisse, testis olim fui.

Nec abdominis frictiones negligendae sunt; superfluum esset, omnes allegare Auctores, qui huius remedii salutarem effectum laudibus extollunt. Vnicui sufficere Cel. SAXTORPH^r qui (liceat ipsi dicere) cum exaggeratione hoc remedium optimum, citissimum et efficacissimum appellat, quo haemorrhagia haec sisti possit, in medium protulisse. *Attonitus*, inquit, *saepius vidi, quomodo sub hac abdominis pressione, puerpera debilis et lipothymia correpta, momento oscitavit sensibus redeuntibus. Omissam pressionem subsequatur statim obscuritas oculorum, susurrus aurium et ipsae lipothymiae.* His autem irritis iam ad fortiora confugiendum est: eidem scopo ab homini applicanda sunt liutea aceto, et aqua frigida, imo glaciale madida, saepius repetita. Maximum hic rursus frigori adscribendum erit auxilium, stimulum in utero excitando, fibris et vasis robur contractionemque conciliando. LEAKE asserit, quod his liuteis, potu aquae frigidae, et aere renouato imperatis, semper (an verum dicat, dubito) felix fuerit successus. ^s

X x 5

Sed

r. Act. Havn. T. I. p. 328. 1774.

s. Loc. cit. p. 195.

Sed omnibus his incassum adhibitis sunt quidam, qui usum et applicationem pessorum illorum stypticorum maxime extollunt; inter quos praecipue FR. HOFFMANN, et LE ROUX eminent. Non ego sum, qui clarissimorum virorum experientiae contradicam, nec minus sentiam, aquam aluminosam vi adstringente maxima gaudere; sed liceat etiam tironi quaedam non inutilia, et forte in praxi salutaria hic annuotare. Lintea carpta aqua aluminosa, vel alio liquido adstringente imbuta, vaginaeque intrusa, illam certe constringent: fieri etiam poterit, ut per consensum uterus contrahatur; sed quoque eveniet, ut, vagina his linteis repleta, sanguis in utero iam extrausatus, et ille qui identidem per vasa erumpit, in utero retineantur, collo uteri a remedii immediato contactu arctius constructo, moraque in grumos abeat multoties immensi voluminis, quo fiet, ut uterus in se coire impar, aperta vasorum oscula operire nequeat: insuper cruor in utero hospitans in putredinem necessario abeundo, totam humorum massam inficere, et in exhausto corpore febrem putridam generare poterit. Quid auxilii afferret haec methodus, in haemorrhagia interna absque sanguinis per vaginam effluvio? quare per consensum contractio uteri tentanda est, cum per immediatum contactum eadem celebrari poterit, iniectione in uteri cauum eiusdem aquae aluminosae aut liquidi cuiscunque adstringentis? Hac methodo celerior obtinebitur effectus, nihilque impediet, quo minus irritatus uterus in sese coire possit, imo sese contrahendo sanguinis grumos non tantum eius contractioni resistentes, verum etiam vasorum aperturam sustentantes successiue foras expellat. Attamen, antequam in uteri cauum fiat iniectio, obstetricans manu, aqua frigida, cui sexta pars spiritus vini affundi poterit, aut solutione suprascripta, madida, iteratim grumos sanguinis ex utero educat, eamque circumuoluendo hoc viscus ad contractionem sollicitet. Hac methodo, citius, iucundius et tutius curabitur.

Dum haec geruntur, non negligenda sunt auxilia interna, cum aegrotans in praesentissimo versetur vitae periculo: ideoque omnia, quae motum humorum compefcunt, eos condensant, et solida ad praecipitem contractionem sollicitant, repetitis dosibus sunt ingurgitanda. Inter haec primas tenet aqua frigidissima cum duodecima parte aëti remixta, quae simul est reficiens: huic, si urget periculum, accedit proxime spiritus Vitrioli, essent. Rabbellii aut Tinct. rosarum congrua dosi, aquae frigidae nupta: si haec desunt, solutio aluminis rupei aut ipsum ex alumine rupeo et sanguine draconis conflatum HELVETII in haemorrhagiis adeo celebratum specificum, aut quodvis aliud remedium adstringens pro occasione aut lubitu subministratum pleno gutture est hauriendum.

Cessante haemorrhagiae vehementia, fluida identidem incrassanda, solidaque et vasa in recuperato tono sunt sustentanda, ut sensim imminuto sanguinis effluvio non tantum sanguis in locum minus resistentem non irruat, verum ut etiam puerpera deperditas vires successiue recuperet: huic scopo apprime conveniunt cremores vegetabilium, amygdalata, gelatinae ex carne iuniorum animalium, ex cancris fluviatilibus, coxis ranarum, seminibus quatuor frigidis, radicibus consolidae maioris et Altheae confectae, prudenterque propinatae. Secundam implebit indicationem decoctum Corticis Peruviani leniter aluminatum, aut cum tincturae rosarum aut spiritus Vitrioli debita quantitate remixtum: praesertim autem haec methodus medendi conveniet, si a nimis dissoluto sanguine haemorrhagia natales traxerit: in quo consentit GVLBRANDT, dicens: *quod si acrimoniae cuidam putridae vel scorbuticae resolutio humorum debeat, illis vix efficacius opponitur remedium ullum, quam acidum vitriolicum Cortici Peruviano iunctum.*^s

Ad uteri haemorrhagiam partui superuenientem sistendam, sunt, qui tartar. emet. aut rad. Ipecacuanh. incon-
sulte

sulte proponunt; concussu enim totius corporis sanguis aucto impetu ad vterum corruet. Videntur mihi hi auctores periculosum hoc remedium temere in usum traxisse, quia ignorabant, quod attamen tironibus notum est, haemorrhagias quasque animi deliquiis et haec vomitu etiam pertinacissimo fere semper esse coniuncta, falso iudicantes, eo tendendum, quo natura vergit: vomitus enim talis symptomaticus est et addito calcare compescendus, ne peiora ex illo mala insequantur. Sunt equidem haemorrhagiae vteri, quae a saburra in primis viis hospitante, sustentantur, et in longius protrahuntur; sed adsunt ciborum inappetentia, nausea, linguae amarities, vomitus biliosus, tormina, diarrhoea symptomatica, quibus solidorum tonus debilitatur, et non tantum humorum inter se debita cohaesio imminuitur, illisque acrimonia conciliatur, verum etiam nimius ad intestina et vasa vicina affluxus proritur. Hoc in casu^u emetica prudenter et refractissima dosi et longis interuallis conuenient, demulcente vehiculo praegressis irritisque eccoproticis ingurgitanda, in alio quocunque autem cane peius et angue euitanda sunt.

Alii etiam clarissimi viri, quibus magna in praxi medica auctoritas est, ipsum opium eiusque composita vteri haemorrhagiae opponunt: an recte? Opium sanguinem diluit, et rarefacit, solidorum tonum debilitat, imo eadem absolute pro tempore relaxat. Dilutus sanguis facilius per oscula vasorum aperta effugiet; et rarefactus vasa vteri magis implebit: vasorum denique deperdito tono nihil impedit, quo minus pleno flumine erumpat. Summopere autem depraedicantur opii effectus salutares in compescendis illis torminibus, qui fluxum lochialem multoties concomitantur. Non ignoro opium dolores quoscunque compescere, quomodo id fiat, supradictum fuit.

Absoluto partu immensa humorum copia, qui gestationis tempore foetui nutrimento erant, huius visceris contractione ex vasis successiue exprimitur. Si vteri contra-

ctio

ctio aequalis est, collumque eius expresso sanguini non resistit, tunc ille eadem proportione per pudenda identidem emanabit, qua in eius cauum ploravit, et hic mechanismus celebrabitur absque dolore, quod plerumque in primiparis obseruatur. Si autem sanguis in uteri cauo retinetur, praeternaturali colli eiusdem contractione: tunc aderunt tormina, dolores lancinantes, spasmodici, donec tandem uterus resistantiam colli superauerit, quod plerumque eiectione grumi sanguinis voluminosioris iteratis vicibus peragitur. Aliae adhuc adsunt causae, quae statum hunc puerperis adeo infestum inducunt; v. g. spissitudo, tenacitas humorum in uteri vasis contentorum, aut eorum quantitas nimia, obstructio, scirrhus in textu uterino existens, corpus heterogeneum in eiusdem cauo relictum, violenta nimis huius visceris contractio, imo omne id, quod quocunque modo fibras nerueas irritare, et eas exquisito doloris sensu afficere poterit.

Ex supradictis sequitur, post partum adesse in vasis uterinis humores excrementitios, contractione huius visceris expellendos: tormina non adesse, si eorum expulsionem collum uteri non resistit, aut si nulla ex pariter allegatis causis occurrat, quae liberam, et non dolorificam nuncupatorum humorum ex vasis uterinis exclusionem impediatur, aut nihil heterogenei in utero remanserit, quo fibrae nerueae admodum sensiles concutiantur.

Ex praemissis pariter sequitur, passivum hunc uteri statum esse in subiectis eo laborantibus, uti recte dicunt artis obstetriciae praeceptores, malum necessarium prudenter et palliative tantum tractandum, non autem plane sopiendum. Ideo si tormina sunt vehementiora cum pulsu duro, pleno et febricitante, si cum aliquali hypogastrii elevatione, et sensu praeternaturali, functionumque laesione sunt coniuncta, venaesectio in brachio, et si opus est iterata vice, ut minor sanguinis in uterum iam infarctum fiat influxus, instituenda est. Simul potu diluente, demulcente, et relaxante cum refrigerantibus, oleosisque in-

interdictis omnibus, quae vasa ad minimam etiam contractionem ciere possent, militandum. Externe embrocationibus, et fomentationibus, clysmatibus emollientibus crebro injectis spasmus est relaxandus. Hac methodo ab excernendis humoribus liberatur vterus absque metu grauioris morbi, cum in eo semper conseruetur tanta vis contractilis, quanta ei sufficit ad implendam legem a natura impositam. Opii autem vsu dilatatis maioribus vasis minora exhalantia comprimuntur, vnde sanguinis in vtero remora: adde, quod deperdito fibrarum tono vterus ad contractionem sit incapax. Non mirum igitur, si ab imprudenti huius remedii administratione tot, et tantaelochiorum suppressiones, et inde pedissequae vteri aut aliorum viscerum inflammationes in praxi occurrant. Quidquid etiam contraclament adhuc hodiedum nonnulli artis obstetriciae magistri, ego et ratione, et experientia aliorum non inferioris subsellii obstetricantium, suffultus, papaueracea in refracta dosi, et prudenter administrata, non neglectis, de quibus supra, remediis, in haemorrhagia nunquam, sed in torminibus solummodo partum insequentibus, suppeditabo.

Quandoque haemorrhagiae vteri sese adiungunt suffocatio vteri, et symptomata ab ea dependentia. Hoc accidit praeprimis mulieribus passioni hystericae obnoxiiis, quae iracuendae, et meticulosae sunt, et illis, quibus systema neruosum summo opere debile, et sensibile est. In hoc casu non neglecta cura radicali symptomatibus hystericis est occurrendum, spasmus compescendus et arcendus est. Liquore anodino miner. temperantibus et diluentibus internis, fragrantibus cardiacis, ex aceto, aromatibus, et gummatibus antihystericis naribus admotis, vel sub forma fumi inhalitis: exulent, quae moschum, et ambram redolent, vtpote quae malum exacerbant. In omni haemorrhagia ad aeris renouationem, et vt ille sit frigidiusculus, est attendendum, quod LEAKE iam obseruauit. ^v Reficit enim

enim absque commotione. Ideo proscribenda sunt cardiaca interne sumta, etiamsi adsit summa debilitas; commouent enim arterias, et in patula uteri vasa sanguinem propellunt; éxulent quoque lecti molliores ex plumis confecti, et aegrotata decumbat culcitrus ex corio contextis, et pilis equinis, imo stramine fartis.

Antiqui ^w in omni haemorrhagia vrgenti frictions, et ligaturas artuum instituebant: cucurbitulas scarificatas applicabant. Hodie autem horum remedium plane inutilis vsus exoleuit; ad quid enim in nostris uteri haemorrhagiis?

§. 18.

Si a corpore heterogeneo in utero relicto haemorrhagia natales traxit, eo extracto statim haemorrhagia cessabit: hoc autem non nisi intra primas XXIV. a partu horas celebrari poterit; his enim elapsis collum uteri iam ita est constrictum, ut manus in uterum aditum recuset. Ideo si illud utero adhuc adhaeret, quod exploratione cognosci poterit, iniectionibus ex aqua tantum tepida in uterum proiectis, ut id in putredinem celerius abeat, et ab interna uteri superficie soluatur, omnibus viribus est allaborandum: si vero iam in uteri cauo fluctuat, orificio colli interno superincumbens, illud plerumque forma infundibuli dilatatur, et profundius in peluim deprimit, et digito exploratore tangitur: si tunc prehendi, et extrahi nequit, irritato per lenem dilatationem et attractionem uteri collo contractio huius visceris est iteratim excitanda; hunc scopum secundabunt clysmata acriora ano iniecta; hac enim methodo quandoque euenit, ut contentum tandem expellatur. His irritis, si haemorrhagia vrget, et vitae parturientis minuitur, forceipe minori LEVRETI vulgo *Pince à faux germe* prudenter in uteri cauum inducta, est ex-

w. GALENVS I. ad Glaucon. Cap. 14. HIPPOCRATES de morb. mul. AETIVS Tetrab.

IV. Sermon. 4. C. 64. PAVLVS AEGINETA de re med. Lib. III. Cap. 64.

extrahendum. Hac methodo plures ab orci faucibus quasi ereptae, mihi notae sunt. Quod remedia interna in hoc casu adhibenda spectat, palliativa tantum praescribi poterunt; donec corpus heterogeneum ex utero extractum sit: sublata enim causa protinus cessabit effectus; ideo, quae motum humorum, eorumque ad uterum affluxum compescunt, interdicta attamen venae sectione, quae inutilis, imo nociva foret, quae putredini resistunt, sunt ingurgitanda. Inter haec primas tenent Nitrum, acida vegetabilia et mineralia, serum lactis acidulum, Cortex Peruvianus et Camphora etc. Neglecta autem, aut impossibili corporis heterogenei extractione, injectiones ex decocto Corticis Peruviani sunt multiplicandae, ut ex utero eluatur semper sanies putrida a corruptione oriunda: interne vero antiseptis, omnibus cardiacis, demulcentibus et sanguinem condensantibus, quae feбри putridae pessimae indolis opponuntur, est militandum: sed incassum plerumque medicina adhibetur. Inter alia innumera triste huius veritatis exemplum intra muros Argentineses nuperrime apparuit.

Tandem de prophylaxi et cura simul haemorrhagiae, quae a rupto, aut laeso partus tempore utero oriunda est, verba quaedam facere mihi incumbit: in hac statim ac prima, quae metum rumpendi uteri iniiciunt, symptomata apparent, sanguis e brachio ad syncopen usque, mittendus consilio LEVRETI, ut relaxetur uterus: simul autem cum extractione foetus properandum est. Si itaque caput eius in vagina iam haeret, adhibita forcipe partus est absolvendus; si autem adhuc in utero delitescit, et orificio colli interno in debito situ superincumbit, dilatato ocyus orificio ad unum vel aliud latus, quo via facilior patet, est reprimendum, ut partus versione foetus celerrime absolui queat.

Rupto autem semel utero de vita puerperae non amplius cogitandum et forcipe aut versione foetus partus est celebrandus, ut huic saltem vita conseruetur. Sunt, inter quos

quos LEVRETUS, qui in miserrimo hoc statu sectionem abdominis proponunt, sed cur tantis malis, quibus nulla hucusque puerpera evasit, adhuc alia adderentur, incerto prorsus, imo sinistro potius eventu? Si enim caput foetus vaginam obsidet, nihil erit tali partu facilius, si non, patebit introductae in uterum manui via, per quam obstetricans pedes foetus in abdomineprehendere, et versione partum absolovere poterit; quod ex Observationibus LA MOTTE et BURTONI supra citatis cuique patet.

Ultimo, si uterus aut eiusdem vagina obstetricantis vnguibus, instrumentis lacerantibus, vel scindentibus, aut alio quocunque modo vulneratur, haemorrhagia aderit, cuiusque vehementia a magnitudine vulneris inflictii, a quantitate, et qualitate vasorum laceratorum mensuranda est. Laesiones vaginae plerumque congruo situ puerperae conciliato, absque adhibito medicamento curantur. Non autem idem censendum est de illis, quibus uterus laborat: si enim iis intra breve temporis spatium puerpera non succumbit, recte metuendum est, ne subsequenter, ulcere, scirrho et carcinomate postmodum extinguatur. Vbi in hoc casu haemorrhagia valida est, supra enarrata remedia, atoniae uteri opposita, tam interna, quam externa, cum venesectione in brachio instituta, si aegrotantis vires eam admittunt, convenient; illa demum cessante iniectionibus detergiuis, et leniter tandem balsamicis, non intermissis internis, quae feбри purulentae conveniunt, remediis vlcus depurandum, et ad consolidationem conducendum est.

§. 19.

Si haemorrhagia uteri qualiscunque cessavit, res equidem est in vado; aut aegrotata non adhucdum sanitati est restituta; vasorum enim nimiam depletionem, quae semper cum solidorum deperdito tono coniuncta est, presso pede insequuntur febris lenta, obstructions viscerum, hydrops et marasmus etc. Ideo tota medicantis cura eo est dirigenda, ut de nouo, et successiue deperditus cruor restituitur; id obtinebitur, si chylus blandus, et dilutus sup-

pedatur, id autem fieri nequit, nisi euacuatis hinc inde pro ratione virium primis viis, venticuli et intestinorum tonus excitetur et sustentetur medicamentis roborantibus tonicis: inter quae aliis palmam eripiunt Cortex Peruvianus, radix Rhabarbari et martialia, vel sola vel incidentibus nupta, nisi tussis adsit; duplicem hunc scopum absolvent aquae minerales, chalybeatae, Spadanae, Swalbacenses, Bussanae et Pymontanae nostro clymate familiares; roborant etenim solida, diluunt et incidunt lentos humores, quorum difficilior in vasis a potentia motrice remotis est transitus, quibusque debentur obstructions viscerum, et sequelae inde oriundae, spasmi et dolores artuum, vertigines, animi deliquia et capitis dolores vehementissimi, quibus nunquam non a vehementiori haemorrhagia conualescentes diuexantur.

Vt autem haec fausto coronari queant effectu ingestorum tam qualitate, quam quantitate est adiuuanda: in horum selectu, a cremoribus vegetabilium, et gelatinis carniū, quibus praeter herbas refrigerantes, incoqui possunt cancri fluitatiles, et coxae ranarum primis diebus in parca dosi, sed iteratis vicibus exhibitae: si rite succedunt, ad carnes piscium, lucii, percae et trutae et ad illas iuniorum animalium, ad radices et olera vernalia, et, si humorum adest dissolutio, acrimonia, ad lac et lacticia roborantibus, tonicis et absorbentibus adiuta prudenter est deueniendum, si nulla adest febris, vini generosioris parcus et quotidianus potus, corporis moderatum exercitium, mentis alacritas, victus in aere sicco, et eiusdem hinc inde mutatio praesentaneas ad restaurandum corporis robur, suppeditabunt opes.

His autem incassum adhibitis, si succedit morbus qualiscunque a nimia virium deiectione et ex hac subsequente functionum laesione oriundus, is pro sua specie et aegrotantis temperamento indicationes offeret, cuique pro suo iudicio adimplendas.

XLIII.

D. IOAN. PHILIPP. IVL. RVDOLPH

DISSERTATIO

DE

PARTV SICC O.

ERLANGAE 1790.

1875

RECEIVED JAN 10 1875

30

DOUGLASS

NEW YORK

1875

 DE PARTU SICCICO.

PROOEMIUM.

Cum de argumento dissertationis inauguralis delibera-
 rem, non modo rationes, quae doctrinam de par-
 tu sicco commendarent, animo se obtulerunt, sed etiam
 aliae quae disfuaderent. Videbam etenim, adhuc a ne-
 mine, quantum scio, materiam ex instituto pertractatam
 esse, plerosque eam per transennam adspexisse, aut par-
 cius quaedam, quae eo pertinent, in variis scriptis disper-
 sa reperiri; praeterea et casus quidam partus sicci sat me-
 morabilis mihi obuenit: atque haec inter alia potissimum
 procliuem me faciebant ad indolem huius partus, qui in
 difficilioribus haberi solet, explicandam. Verum, cum
 iterum rem mecum reuoluerem, atque tractationem in
 varios quasi ramos et difficiliora Physiologiae capita diuer-
 gere animaduertentem, quae, si omnia in plenam lucem
 poni deberent, fusius exponenda essent; tum quoque per-
 penderem, cuncta haec Dissertationis limites longius exce-
 dere: propius ab eo abfui, ut prius mitterem consilium.
 Tales igitur contrariae rationes aliquantisper incertum me
 tenebant, donec tandem, re penitus ponderata, consul-
 tius visum sit media quasi via incedere, ut neque superfi-
 ciam tantum ubique tangerem, neque subtiliora Physiolo-
 giae loca, ultra quam fas est, excuterem, sed potius ea
 tantum, quae ex hac disciplina maxime necessaria videban-
 tur, supponerem magis quam persicerem, reliqua vero,
 quae a supposito succinctae commentationis sine nimium
 me abduxissent, maiorem licet lucem foeneratura, tem-
 pori, et scribendi opportunitati seruarem. Non dubito,
 quin aequus Lector hoc temperamentum probaturus sit;
 ideoque, si quid exinde vitii traxerit scriptiois genus, fa-

cilius me eius veniam ab eo impetraturum esse spero atque, vt detur, obnixius rogo.

§. I.

Principio autem officii ratio poscit, vt termini partus sicci notionem vagam figamus, quod sequenti ratione commodissime fiet: si naturam corporis humani consideramus, licet animadvertere, quod organa corporis humani ita structa sint, vt per quodlibet certus finis obtineri debeat, quem ipsa natura intendit; et quoniam cuncta haec organa aliter agere non possunt, quam per structuram suam est possibile, inde consequitur, quod, si naturam corporis humani spectes, singulorum actiones organorum tales actu esset debeant, per quas eorum finis vere obtinetur, id est, tales, quae maxime naturae corporis humani conueniunt. Haec cum vniuersum ita se habeant, necessario etiam locum habere debent tunc, quando organa et matris et foetus in eius utero latentis, quatenus in hoc excludendo in actione constituta sunt, et ita partum intendunt, spectamus, dicendumque est ideo, ea omnia, natura in abstracto considerata, ita versari in agendo et ad id quasi consentire, vt homo in lucem prodeat; et hunc partum talem esse, qui maxime sui rationem in natura positam habet, nemo est, qui negat. Quam ob rem, cum *naturale* soleat vocari id, quod naturae eiusque ordini conuenit, sat rationis adesse credo, cur *partum*, quo omnia et matris et foetus organa, quae per structuram suam apta sunt ad ita agendum, vt foetus excludatur, hunc finem suum actu consequuntur, *naturalem* vocare admodum solemne sit.^a Hic partus, quandoquidem in natura corporis

a. Hoc sensu partus maxime naturalis vocatur a. b. ROEDERER Elem. art. obstetr. §. 113. 198. HAMBERGERO Physiolog. medic. §. 158. MARRER Praelect. ad BOER.

HAV. institut. med. Tom. 3. p. 723. 731. adiungens naturalem partum eum esse, qui sit secundum naturalem ordinem, quem describit.

poris materni et foetus, si haec quoque in vniuersum considerantur, rationem sui agnoscit, habet rationem vniuersalem; nam ipsa natura hominum est vniuersale agendi principium. Cum igitur, quod rationem vniuersalem habet, plerumque contingat, et quod plerumque verum est, regulam constituat; haud ineptus esse crediderim, si partum naturalem etiam ita definiiri posse credam, quod talis sit, qualis plerumque et ordinario contingit, vel qui sit secundum regulam naturae corporis materni et foetus; praesertim, cum hisce definitionibus suffragium vsus loquendi subueniat. ^b Pone vitiatam esse structuram cuiusdam membri in singulari homine, actiones eius conueniunt quidem naturae singulari huius corporis, non autem communi. Cum igitur, si terminus plurium significatum occurrit, significatus, quo eo utimur, secundum vsus loquendi figendus, atque is eligendus sit, qui rei explicandae est aptior, quippe qui non intelligeremur alias ab aliis, quod officii mei ratio postulabat me fecisse existimauerim.

§. 2.

Cogitanti autem quae, qualia, quanta, requirantur, vt partus naturalis sit, haud obscurum erit, quot modis partus a regulis naturae in singulis indiuiduis declinare possit, dum natura singulorum aut determinationem quandam ad communem naturam adiicit, aut ei aliquid detrahit. Illud equidem hoc loco vberius exponere pro instituti ratione non necessarium est: quaedam inferius sequentur. Monuisse sufficet, sic concipi posse partum, quo non omnia vel matris vel foetus organa, quae iuxta communem naturam alias apta sunt ad ita agendum, quo quid ad foetus exclusionem conferant, hoc suo officio actu

Yy 4

fatis-

b. Et terminus partus naturalis non semper eodem sensu occurrit. Interdum enim opponitur artificiali (quem etiam praeternaturalem dicunt) atque

designat partum, qui solius naturae ope perfici potest, adeoque artis ope non indiget, eoque sensu eum definit ROEDERER loc. cit. §. 214.

fatisfaciunt; partum dico, qui quodam modo a regula et ordine naturae aberrat, adeoque talis est, qualis plerumque et ordinario non solet esse: atque hunc *partum*, naturali oppositum *praeternaturalem* vocari, postulat vel ipsa oppositorum ratio. Simul autem ex hisce manifestum est, non modo satis multa esse capita, in quibus partus praeternaturalis a naturali possit recedere, quibusque determinatis praeternaturalis partus in genera vel species dispesci potest; sed etiam fieri posse, ut partus praeternaturalis in pluribus simul, vel quoad eandem naturalem partus qualitatem nunc magis, nunc minus a partu naturae regulam sequente distet, atque hac ratione *gradu* quoque diversus sit. Quae omnia latius deducere nunc non vacat. Hoc unum addere licet, eam nimirum partus praeternaturalis speciem, qua liquor amnii tunc deficit, cum regulis partus naturalis conformiter in ipso partu adesse debuisset, a Medicis *partum siccum* vocari. Vbi vero *defectus* liquoris amnii, et temporis mentionem facio, nec minimum defectum intelligo, nec punctum temporis obseruo; quem ad modum enim vulgo minima non curantur, ita nec Medicus de illis est sollicitus: sed eum liquoris amnii defectum, et tantum temporis, quo aquae a partu absumunt, intervallum intelligo, quo usus impeditur, quem liquor amnii praecipuum in partu praestare secundum regulam debuisset. ^c

§. 3.

Proinde, sicuti definitionis *genere* partus siccus ab eo, qui naturalis est, haud difficulter discernitur, cum *hic* servet naturae communis regulam, *ille* ab ea recedat; ita spectata *differentia specifica* facillime perspicitur, quid distet iste a ceteris praeternaturalis partus speciebus, ubi vitiosi quidem adest aliquid, sed iusto tamen tempore non abest liquor amnii, illumque partum, quo minima adest
liquo-

c. Si ruptis oui membranis caput foetus non eodem nisu transit per ostium vterinum, sed

eí adhuc impactum haeret, hunc partum iam siccum dicit MARIHERR loc. cit. p. 730.

liquoris amnii quantitas, hoc est ea; quae prorsus non sufficit ad usum praecipuum, quem hic liquor in partu praestare debet, producendum, partibus siccis esse accensendum. Fatendum quoque est, partum nihilominus siccum esse, etsi simul aliud vitium in partu defectum liquoris amnii comitetur, illiusve vel causa sit, vel effectus; nam illo non obstante partus sicci requisita adsunt. Illi quidem WRISBERG^d partum siccum dicit, ubi foetus in lucem editur sine ullo liquoris amnii etiam in tota gestatione effluxu, adeoque a partus sicci speciebus illum excludit, ubi liquor amnii effluit quidem, sed citius quam fieri debebat, ante tempus partus; e contrario ei partum annumerare videtur, quo ovum integrum et membranis non ruptis editur. Sed, ut non negem in posteriori casu praeternaturalis quidpiam adesse, id tamen tanti non est, ut iste partus pro sicco haberi debeat, cum liquor amnii non prorsus desit, neque praecipuus usus, quem amnii liquor in ipso partu praestare debet, impediatur, siue ad tutelam foetus contra ventris materni molimina, siue ad conum aquarum, quo via aperiri debet foetui in lucem prodeunti, respicias. Quod autem ad primum casum pertinet, usus loquendi, qui tamen in rebus definiendis dominari dicitur, id postulat, ut definitionem ita concipiam, quo casus comprehendatur.

§. 4.

Haec ubi cogitamus, sponte se nobis offert axioma, id omne, quod potest efficere, ut tempore partus non adsit iusta liquoris amnii copia, in causa esse posse, ut partus siccus sequatur. Atque huc primo loco referendus est casus omnium frequentissimus, nimirum si citius quam oportebat membranae rumpuntur et liquor amnii praemature effluit, ita nimirum, ut foetus non statim post aquas

Y y 5

ostium

d. in Observ. de structura rum in partu maturo et perfecto collectis, §. 9. p. 11.

ostium intret; ^e deinde vero contingere etiam potest, ut partus siccus euadat, etsi effluxus aquarum non praemature praecedat. Hic casus posterior iterum duplici ratione contingere potest, scilicet, ubi aut liquor amnii iusta quantitate non adfuit, aut ubi quidem adfuit, sed *membranis non ruptis* adesse desiit. Quare, cum sine secretionem liquor amnii adesse non possit, neque, si adfuit, *membranis non ruptis* abscedere queat, nisi resorbeatur; si deest liquor amnii vel iusta eius quantitas, absque tamen illius effluxu, necessarium est, ut in causa sit aut secretio liquoris amnii praeternaturaliter sublata, vel saltim imminuta, aut vero resorptio aquarum praeternaturaliter aucta et accelerata. Atque isti tres casus partus sicci paullo studiosius nunc considerandi sunt.

§. 5.

Quod igitur ad primam speciem spectat, quae frequentius obseruatur, ubi nempe membranis citius, quam fieri debebat, ruptis liquor amnii effluit, illa similiter non vnam semper causam habet. Re etenim generaliter considerata causae, cur membranae praemature rumpuntur, vel matri sunt internae, vel extra matrem quaerendae sunt, vel demum vtrumque concurrat. Sed de his omnibus, cum plurima per se iam manifesta sunt, pauca tantum adferre operae pretium est. ^f Pone itaque membranam annios in eo vitiosam esse, quod vel iusto tenuior, vel inaequalis crassitudinis, vel extensionis ultra modum sit impatiens, rumpi potest leui inclinatione occasionem
prae-

e. Praematurum aquarum effluuium retardare partum, evidens est: in naturali igitur partu nunquam rumpendae aquae, nisi ex praeciso nimis celeri partu malum symptoma metuatur, aut iam profluuium sanguinis periculosum ingruat, quibus malis dilaceratio mem-

brantarum remedio est. Cel. KRAPFF Thef. Medic. Oblt. Viennae 1756. Thef. VII.

f. Conf. Cl. IANTKE Diss. de praematurum aquarum parturitionis ex utero grauido effluxu. Altorfii A. R. S. MDCCCLV. §. XXVIII sq.

praebente, etsi insolita liquoris amnii copia non fecernatur. Et quis inficias facile iuerit, tunc quoque, cum nullum quidem vitium in membranis haeret, sed aquae ultra, quam fas est, accumulatur, earum nimia quantitate sola ad primam occasionem membranas rumpi, atque hac ratione partum siccum euenire posse? ^b Quodsi ad ipsum foetum respicimus, iniquus illius situs, e. g. si pars acuminata foetus, ut pedes manusue, orificio vteri ita applicantur, vel etiam si caput foetus ita in illud oblique tendit, ut omnibus his casibus orificium non exacte claudatur, eundem euentum expectare licet. Subortis enim partus doloribus pars foetus orificio imminens vna cum membrana amnios versus orificium vteri truditur, et, cum illa vi pellenti cedere nequeat, huic vero ibi, ubi orificium non perfecte clauditur, nihil resistat, eueniet, ut membrana amnios in forma intestini tenuioris in orificium penetret, itaque pressioni aquarum concentratae minus resistat, eaque ratione, cum maxima pars vis pellentis eo nitatur, ubi minimum resistitur, perruptis membranis aquae effundantur, ipse vero partus iniquo foetus situ insigniter retardetur. An etiam ille casus huc referri debeat, quo foetus antequam aquae naturae conuenienter effluerint, pedibus et membranas et ipsum vterum perforavit, qualem contingere posse ex observationibus HAMBERGERI ^h et ALEX. MONRO ⁱ et pluribus aliis exemplis liquet, disceptari potest. Affirmantibus tamen non acriter con-

g. Ad hanc vel illam causam referri debent casus, quos exhibet Cel. DE LA MOTTE, *Traité complet des Accouchemens* Liv. IV. Chap. I. Observ. 305 et 306. praesertim posterior, ubi foemina dum cubitum iret, subito fragorem audiuit, eoque audito totus statim lectus aquis inundatus fuit. Vterque casus octauo mense

contigit; utroque foetus iusto deinde tempore sanus vegetusque exclusus est. Sed tempore partus nullae omnino aquae apparuerunt, ut frustra spurias incuses.

h. Physiolog. §. 1580.

i. Observatione operibus suis practico chirurgicis p. 408. versionis-germanicae. Lips. 1782. editae inserta.

contradicerem, quod perinde esse videatur, an aquae in cauum abdominis praemature effundantur, vel extra illud. Idem eneniet, si vteri orificium, ex quacunque sit causa, nimis crassum est et rigidum, vt parum nimis aquis penetrare conantibus cedat seque dilatari permittat. Sic etenim fiet, vt conus aquarum, qui orificium dilatare debebat, in nimis gracilem formam cogatur, et ob concentratos vis trudentis in exiguam superficiem membranae nisus, facillime rumpatur. His casibus eum adiungere licebit, vbi membranae rumpuntur, sed, vel ob insolitam funiculi breuitatem, vel si alicubi foetui circumuolutus sit ita, vt breuiori aequipolleat,^k et ob fortiorem placentae ad vterum adhaesionem; vel etiam ob peruersum situm vel alia vitia organica, ita foetus retinetur, vt aquas, alias iusto tempore effundi solitas, statim sequi non possit. Nimis breuem enim, vel, quod paene idem est, foetui praeternaturaliter circumuolutum vmbilicalem funiculum omnino partum retardare posse, quotidiana experientia demonstrat, etsi ZELLERVS^l contrarium testetur. Non dicam de mala peluis ossei constitutione, de placenta orificio vteri insidente, de membranis praeternaturalibus illud claudentibus,^m neque de contractionibus spasticis et convulsuis vteri, de epilepsiae maternae effectibus huc pertinentibus, vel de nimis et intempestiuis ad veros spuriosue dolores matrum conatibus, cum dicta sufficiant ad indagandas varias et internas causas, quae praenaturum liquoris annii effluxum efficere possunt, vt partus siccus sequatur. Quod vero ad causas externas spectat, ex quibus eiusmodi partus siccus oriri potest, haud difficulter perspicitur, eas vel iniqua obstetricantium manipulatione, vel nimia

k. Talem casum nuperime etiam mecum communicauit Praen. LEIBLIN, Serenissimi nostri Principis Chirurgus aulicus.

l. in: *Bemerkung über einige Gegenstände aus der praerischen*

Entbindungs - Kunst. Wien, 1789.

m. vid. WRISSII Diss. sist. historiam partus impediti ex membrana tendinosa orificium vteri aetante. Altorfii.

nimia cunctationeⁿ quaerendas esse, vel in violentia matri illata; atque, quod classem primam attinet, cum vix exstet commentarius de arte obstetricandi, qui hancce chordam non tangat, et facile pateat, ad classem posteriorem plerasque violentias pertinere, quae vterum gravidum maxime afficiunt: nec necessarium nec utile esse puto, rebus peruulgatis diutius immorari. Id vnum addere licebit, dari interdum foeminas vteri adeo potentes, ut subtractis voluntariis nixibus, naturales soli ad foetum expellendum non sufficiant; eoque fieri posse, ut partus, qui naturalis esse potuisset, in siccum degeneret. Nam, quid voluntas grauidarum interdum valeat, casus, qui mihi obvenit, nunc statim recensendus aliquatenus demonstrabit.

In foemina octavo mense gravida euenerat, ut ad primos minimosque dolores ingens aquarum copia effunderetur, sine vlla orificii vterini dilatatione, quo facto dolores statim cessabant. Ea re perterrita obstetrix me aduocabat. Cum aduenissem nulli amplius dolores aderant, orificium vero vteri clausum, et in eo statu erat, quo plerumque in grauidis multa iam puerperia perpeffis extremo grauiditatis tempore deprehenditur. Statuebam igitur, aquas, quae eruperant, non nisi spurias fuisse, ac ad proprios lares rediens mandabam tantum, ut ad primum dolorum reditum reuocarer. Id vero tandem post 42 dies factum est. Orificium vteri tunc satis dilatatum et caput foetus illi contiguum erat, ad quemcunque etiam dolorum impetum liquor amnii cum velamentis in vaginam intrabat; sed ipsa mulier nec precibus nec minis commoueri poterat, ut voluntariis nixibus partum perficeret. Ita per quatuor integros dies partus retardatus est. Tunc vero parturientis soror mihi indicauit, illam ideo vires ad partum intendere nolle, quia maritus praeliminare cum milite adultero, ex quo conceperat, colloquium admittere recusabat. Hoc post multas intercessionem impetrato
fini-

n. vid. Cl. TRAVTMANN partum. Lipsiae, MDCCLV.
Diff. de necessitate accelerandi §. XII.

finitoque ita deinde foetum vrgebat, vt post dimidium horae spatium foetus velamentis integris et multo liquore amnii repletis excluderetur. Hic igitur casus ad siccos quidem partus referri nequit: sed ostendit tamen, quid voluntas parturientium interdum valeat. Et quidni effusis aquis idem possit, quod illis non effusis?

§. 6.

Si quantitatem liquoris amnii, quae proximo post conceptionem tempore in ovo deprehenditur, consideramus, eum vsque ad medium circiter gestationis tempus pedetentim mirifice augeri, inde autem secretionem huius liquores paullatim, ratione ad foetus incrementum inuersa imminui, constat. Ex hoc vero ad secretionem huius liquoris et porro ad vasa secernentia indubium argumentum duci potest. Vbinam haec vasa quaerenda sint, de eo litigant Physiologi, et adhuc sub iudice lis est. Porro, an omnia sint eiusdem generis, et iam confectum liquorem amnii in amnii cauum effundant, an generis diuersi, vt liquoris diuersae indolis ingerant in cavitatem amnii, ita, vt ex eorum demum miscela is liquor oriatur, qui deprehenditur in amnio, de eo nondum liquet. Est quidem mihi suspicio, vt puto, haud inanis, vasa non eiusdem esse generis, et ex diuersis specie liquoribus in amnio confusis liquorem demum amnii enasci; opinabile quoque est, vasa secernentia quaerenda esse partim in placenta et funiculo vmbilicali, ° partim in filamentis chorii, in mem-
brana

o. Cel. MONRO Aët. Edimburg. p. 189. T. II. Experimento repetito, et numquam fallaci, aquam in arterias vmbilicales foetus iniectam ex interna amnii superficie exsudasse vidit. Et Ill. MARHERR, in Praelect. in H. BOERHAAVE Institut. Medic. T. III.

p. 700 et seq. dubia a B. HALLERO huic experimento opposita ingeniosissime soluit, cui et nos lubentissime assentimur. COWPER Anat. of the hum. Bod. T. 59. vascula sanguinea ab vmbilicali chorda oriunda detegi posse in amnio quam plurima, et arterias cum
venis

brana decidua HUNTERI, ipsius chorii et amnii vasis: P sed cum ad praesens argumentum nihil conferat accuratior in haec inquisitio, quin potius sufficiat, dari vasa, quibus liquor amnii secernitur, in hoc subsistere lubet. Quod spectat ad modum, quo generatim quaecunque secretio fit,

venis continuas, si mercurio in arterias et venas traiecto microscopium adhibeatur, annotat, et in brutis quoque amnion vasculosum reperit. IO. NICOL. HELD in Diff. de liquore amnii, Giesae 1750. impressa §. XXIV. liquorem amnii ex vasis amnii et chorii, ex placenta provenientibus, secerni ait. IOH. HYACINTH. VOGLI in Anthropogeniae P. II. p. 219. liquorem amnii ex vasis amnii secerni dicit etc.

p. BAUDELOCQUE in institut. art. obstetr. traduct. MECKEL. Lips. 1782. transudationem Liquoris amnii per tunicas ovuli affirmat, P. I. §. 3. MARCELL. MALPIGHIVS in Posthumis p. 47 et 88. ex chorii glandulis connexisque vasis liquorem amnii secerni testatur. IOH. CLAVDIVS DE LA COURVEE in Paradoxis de nutritione foetus in utero p. 151. GVALTHER NEEDHAM de formato foetu cap. 2. PHILIPP VERHEYEN Anat. Lib. 2. pag. 462. HERM. BOERHAAVE Institut. med. §. 682. et Praelectionibus in eas, IO. BAPTIST. BIANCHI de naturali, vitiosa, morbosaque generatione, Part. I. p. 21. liquorem amnii ex utero,

per chorion usque in amnion vasa exhalantia inittente, secerni contendunt. Amnii glandulas et vasa lymphatica nondum demonstrata esse dicit HALLER Physiol. T. VIII. Lib. XXIX. Sect. 3. §. 9. provocatque ad DE LA MOTTE *Traité des accouchements* Lib. I. Cap. 24. At vero huius verba sic fluunt: *que ces Eaux sont séparées du sang dans le placenta, par le moyen des glandes, et parties dans les membranes, qui sont destinées à les contenir avec l'Enfant, par l'entremise des vaisseaux lymphatiques, qui se trouvent en quantité dans toutes ces parties, comme le sçavant M. MERY nous le fit voir autrefois à l'Hotel - Dieu. — Cet excellent Anatomiste voulut bien nous démontrer ces vaisseaux lymphatiques, qui étoient très sensibles et remplies d'une sérosité fort claire et qui rampoient non seulement sur les membranes qui contenoient les eaux, mais généralement sur toutes les parties qui servent à la génération; nous en ayant aussi fait remarquer en quantité et de très considérables, sur les tuniques des grosses veines et artères. Sed simul notat, haec vasa statim post mortem disparuisse.*

fit, cum haec sine motu fluidi secernendi fieri non possit, per se patet, *primo* vasa secernentia ita comparata esse debere, ut fluidum secernendum per ea transire possit, eo-que potissimum pertinet apertura sufficiens; *deinde* vis pel- lens requiritur, eo-que maxime spectanda est, praeter par- tium secernendarum adhaesionem ad parietes vasorum, vis cordis et arteriarum maiorum, forte et motus, peristalti- co similis, spiralis in organis secretoriis; ^q *tum* quoque praesentia fluidi secernendi in eo, ex quo secretio fieri debet, legitima eius constitutio, et illius ex quo secernitur, ne partes eius maiores sint diametro vasorum secernentium, ne partes remanentes fluidi, ex quo secretio fieri debeat, et fluidum quoque secernendum nimium inter se cohae- reant, et nimia tenacitate siue visciditate laborent.

§. 7.

Haec ideo tangenda fuerunt, quia, nisi his cognitis, vix ea cognoscere licet, quae secretionem impediunt. Constat enim, quod causa plus minusue sublata, magis et- iam minusue illius effectus tollatur. Igitur, si ad *primum* secretionis requisitum respicimus, statim patet, ea omnia, quae lumen canalium secernentium aut ultra quam fas est coarctant, aut plane occludunt, secretionis quoque im- minutae aut plane abolitae causas esse posse. Quenam sint, quae hunc effectum producere possunt, ex generali consideratione modi, quo cuiusvis canalis elastici cauum imminui vel tolli potest, facillime patebit. Id, nisi fal- lor, triplici fere ratione contingere potest. Vel enim 1) adest aliquid, quidquid demum sit, ipsi canalis cavi- tati fortiter *infixum*, eiusque lumen obstruens vel immi- nuens, 2) parietes canalium ita ad se invicem accedunt, ut, siue coalitione, siue solummodo praeternaturali contractio- ne, aut plane ad contactum redigantur, aut propius ad minimum ab eo absint; vel tandem 3) aliquid extra

cau-
ruisse. Ceterum de glandulis
facile transigere.

q. Vid. HALLER Physiol.
T. II. Lib. VII. Sect. 3. p. 441.

canalis cauum, aut intra tunicas parietum, aut contra in partibus vasorum vicinis adest, quo canalıs lumen comprimitur et omnis fluidi transitus impeditur, quas impediti per vasa fluidorum transitus species vulgo Pathologi emphraxeos, stenochoriae, et thlipseos nomine appellare solent. Cum vero sine transitu fluidi per vasa secretoria secretio concipi nequeat, quis iuerit inficias, ista obstacula et secretioni generatim, et speciatim etiam secretioni liquoris amnii mōx maiori mox minori gradu infensa esse posse. Ut autem fluidum aliquod secerni possit, iam dictum est §. 6. non sufficere, vt canales vasorum secretoriorum rite pateant, sed etiam *secundo* necessarium est, vt fluidum vi quadam moueatur, et ita ad locum secretioni destinatum perueniat. Hanc vim pellentem potissimum in vi cordis et arteriarum quaerendam esse, vulgo uotum est; cui, nisi vana sit suspicio, motum ipsorum vasorum secernentium, peristaltico similem, adiungere licebit, cuius origo quaerenda est in ipsa structura parietum horumce vasorum: Equidem hic multa dici potuissent, si in campum Physiologiae latius excurrere decuisset. Sed, cum Dissertationis limites non permittant, vt ad primos fontes eamus, sufficet hic notasse, vim cordis et arteriarum maxime dependere a fibris muscularibus et contractilitate, elasticitate, irritabilitate, quae illis inest. Quod si ita est, inde porro argumentum ducere possumus, quod omne id, quod minuit vel tollit contractilitatem, elasticitatem vel irritabilitatem fibrarum muscularium cordis et arteriarum, vel et parietum vasorum secernentium, itaque, quod hisce partibus corporis humani morbosam rigiditatem inducit, vt ossificationes vel lapidescentiae metastaticae, paralyfes etc. referri debeat ad causas motus retardati aut plane cessantis fluidorum in canalibus secretoriis contentorum. Atque haec, cum generatim vera sint, valebunt etiam in specie de vasis, quae amnii liquorem secernunt. Quod tandem ad *tertium* secretionis requisitum §. 6. spectat, ex eo necessaria fluit consequentia, quod, cum liquor amnii

omnino humoribus lymphaticis accensendus sit, ^r id omne, quod praesentem in humoribus, ex quibus liquor amnii fecernitur, lympham absorbit vel auerit, aut eius indolem ita mutat, ut, qua talis nequam a sanguine fecerni possit, causa quoque impeditae secretionis liquoris amnii esse possit. Quod primum attinet, duplici id modo fieri potest. Vel enim lympham plane ex vniuersa humorum massa absorbitur et ex corpore educitur, quod e. g. in vlcibus malignis multamque lympham effluentibus, vulneribus, aliisque casibus contingit; vel lympham quidem ex humorum massa abscedit, non autem ex corpore excedit, sed in varias partes, natura ad eius nimiam vel totalem exceptionem non destinatas deponitur; quae metastasis impedit, ut lympham caua sibi destinata attingere non possit. Varie tandem quoad secundum lympham mutari potest, et in hac mutatione vel in partes suas constitutiuas resoluitur, vel in massam solidiorem spissioreque redigitur, et indole sua sic mutata nunquam qua talis fecerni potest.

§. 8.

Supra §. 4. dixi, etiam ex vitiosa resorptione liquoris amnii partem siccam oriri posse. Qua de re cum dubitari possit, paullo vberius dicendum est. Etsi enim de mutationibus, quas liquor amnii inde ab initio grauiditatis ad tempus partus vsque subire solet, accuratas annotationes medicorum nusquam deprehenderim; obseruatum tamen est, hunc liquorem primo grauiditatis tempore limpidissimum et crystallinae pelluciditatis, versus partum tamen tempus sensim turbari et opacum fieri, ad putredinem procliuem, acriorem, salsiorem et glutinosiorem, ^s ex flauo subrufum vel subuiridem. ^t Quo magis igitur tem-

r. vid. ALB. DE HALLER
Elem. Physiol. Tom. 8. p. 194.
MARHERR Praelect. T. III.
pag. 698.

s. ALEX. MONRO Act.

Edimburg. Vers. German. pag.
242.

t. HALLER, Physiol. pag.
193. 195. HAMBERGER,
Elem. Physiol. §. 1544. MAR-

tempus a conceptione distat, eo magis partes solidiores, salinae, terrestres, in amnii liquore constitutae ad se invicem accedere debent. Cum tamen in liquore amnii aequaliter distributae maneant, fluidior pars liquoris amnii paulatim abire, terrestres contra, magis opacae et salinae partes remanere, atque ideo necessario propius ad se invicem accedere debent. Quemadmodum igitur ex cauo undique clauso liquidior pars amnii abire non potest, nisi resorptione: ita liquorem amnii paulatim resorberi non ambigendum est. Id confirmat adhuc crusta subpinguis et lubrica, ^u viscida et caseosa, ^v quae tum foetum, tum internam amnii superficiem obducit. Hanc eiusdem cum liquore amnii indolis observari, ex eo patet, quod cel. Viri ab unius ad alterius naturam argumentum ducant. ^w Attamen haec crusta haud paullo densior est reliquo liquore amnii, adeoque partes solidiores liquoris amnii in illa fortius tum inter se, tum cum pariete amnii cohaerere, itaque necessario etiam proximius sese contingere debent. Ad hoc vero requiritur, ut fluidior pars liquoris amnii, in cuius ampliori quantitate antea solidiores partes distinguebantur, pro parte abscedat relictis partibus solidioribus; quod, uti antea dixi, sine resorptione fieri nequit. Et esto, haec nihil admodum ad convictionem Lectoris prodesset; at dabit aliquid experientiae, quam observatio in fine huius tractationis allata subministrabit. Haec igitur cum ita sint, adesse etiam debent vasa resorbentia, etsi ubinam sint, pauci adhuc viderint. Coniectura tamen haud inanis est, quod, cum resorptio fiat ad internam superficiem amnii et cutim foetus, et maxime probabile sit, ibi vasa resorbentia esse, ubi resorptio fit; praeterea aliunde certum sit, in cute foetus haud minimam esse copiam vasorum lymphaticorum resorbentium,

Lz 2 quod

HERR, Praelect. T. 3. pag. 698. 706.

u. NEEDHAM, de format. foet. Cap. 3 et 5,

v. HALLER, Physiolog. p. 193.

w. Id. p. 207.

quod his etiam in cute foetus vasis, aliisque in ipso amnio latentibus venosis vasis^x liquor amnii absorbeatur.^y Sic etiam

x. Id. Physiol. T. V. p. 193.

y. ALEX. MONRO, Aët. Edinb. p. 19. vasa venosa resorbentia in amnio adesse, et vere l. a. resorberi affirmat. Huius liquoris a medio graviditatis tempore vsque ad partum plus resorberi quam fecernitur, probat idem p. 241. B. quidem HALLERO resorptio per cutim foetus videtur improbabilis, sed rationes, quas adducit, parum videntur idoneae. Nam 1) dicit, epidermidem natantis in amnio foetus viscosa et caseosa materia obliniri. At huius genesis resorptionem potius probare crediderim. Mox 2) putat, cum cute penetrata humor amnii in cellulosum subcutaneum textum subeat, ibi stagnaturum esse. Id vero minime verendum est. Cum enim alii humores per cutim resorpti recipiantur in venulas et circulum, cur non idem fieret, cum liquor amnii resorbetur? Tum, quando 3) obicit, humorem amnii viscidum esse, neque adeo penetrabilem, aut ad cutim permeandam idoneum videri, id speciem haberet, si humor amnii resorberetur talis, qualis est; sed cum dixerim, eius partes fluidiores tantum, reliquis crassioribus, absorberi cur istae partes fluidiores cutim penetrare nequeant, ratio appa-

ret nulla. LEVRET quoque resorptionem l. a. plane negat, et opinionem suam experimento confirmare tentat, quo matri, lue venerea infectae, mercurius frictione administratus, foetum a lue curavit, postea autem l. a. mercurio adhuc plane imbutus deprehendebatur. Minime autem istud argumentum resorptioni l. a. opponi potest, cum quotidie experimentis confirmetur, mercurium post lue veneream sanatam non statim ex vniuersa humorum massa abire, sed saepius post longum tempus ibi inueniri. Ex quo sequitur, l. a. omnino sine iactura partis mercurii illi immixtae resorberi posse, cum semper alius quidem l. a. sed is quoque mercurio imbutus, ex humorum massa aequaliter mercurio intermixta, rursus in membrana amnios secernatur, quo fit, vt l. a. etsi non idem, semper tamen mercurium continens, in membrana amnios remaneat. Praeterea id quoque notari meretur, quod necessarium sit, omne fluidum, in vase capillari ascendens, specificè lenius esse debere partibus constitutivis vasis capillaris: iam vero mercurius specificè grauior est partibus vasorum capillarum constitutivis, ergo nec cum l. a. resorberi potest, sed semper in amnio cauo

etiam pars liquoris amnii, per poros inorganicos membranæ amnios, et chorii transfudare, et in vtero per vasa resorbentia, quæ FERREIN in vtero foeminae, durante menstruorum fluxu mortuae, sanguine repleta vidit, et quæ Cel. MASCAGNI vere vasa lymphatica resorbentia esse dicit, resorberi potest.

§. 9.

Cum igitur de resorptione l. a. non amplius ambigendum esse cenſeam, operae fortassis pretium eſſet in modum, quo fiat reſorptio, et mechanismum paullo penitus inquirere. Quia verò arctiores ſcriptionis limites tanta non capiunt, aliunde quoque conſtet, vafa reſorbentia, cum ſint vafa capillaria, etiam qua talia agere: modo, quo hæc agunt, præſuppoſito ad duo tantum momenta animum aduertere iquat. Eorum primum eſt, quod ad reſorptionis mechanismum preſſio quaedam, a robore ſeu elasticitate et irritabilitate vaſorum reſorbentium naturaliter veniens, nonnihil conferat. Experientia nimirum probat, hydropem nonnumquam vel ſolo roborantium uſu curari. At, cum hoc fieri nequeat, niſi reſtituto vaſorum reſorbentium robore aquae extrauſatae reſorbeantur, prona eſt conſequentia, vaſorum reſorbentium robur in explicando reſorptionis mechanismo vel maxime attendendum eſſe. Deinde nec negligenda eſt tum determinata quantitas fluidi, quod vehitur in vaſis, quæ humorem reſorptum recipiunt, tum, qua mouetur, celeritas. Illa enim, ſi modum excederet, humorem reſorbendum ultra modum quaſi reprimeret et aditum illi in vaſ excipiens præcluderet, ſin defectu laboraret, remoto omni impedimento, nimia quantitate humor reſorbendus afflueret; hæc e contrario, ob cohaeſionem tum humoris reſorbendi cum eo, qui vehitur in vaſe recipiente, quam partium

Zz 3

illius

cano remanet. Caeterum, quod reſorptionem per ipſam amnion non attinet, aſſentiuntur.

HAMBERGER Phyſ. §. 1571. et MARHERR Praelect. T. III. p. 762.

illius inter se, liquidum resorbendum secum rapit et in circulum ducit, et, si nimia est, ultra, quam fas est, resorptionem auget. Haec generatim proposita speciatim etiam ad resorptionem l. a. applicari velim. Quae vero inde deduci possunt consequentiae, hae fere sunt, primo, quod, quae naturale robur vasorum resorbentium, adeoque eorum elasticitatem vel irritabilitatem, ultra modum augment, ut febris, hystericus morbus, et generatim nimia sensibilitas et irritabilitas systematis neruorum, quae pressioni a robore vasorum resorbentium venienti aliam extrinsecus addunt, ut inconsultus fibulatoriorum abusus, et obligationes ventris, quae saepius foeminae uterum celantes uti solent, deinde, quae debitam quantitatem fluidi, quod vehitur in vase recipiente, nimium minuunt, ut inconsultae et debito largiores venae sectiones, et generatim euacuationes, tum quoque, quae circulationem sanguinis ultra, quam fas est, accelerant, ea omnia partui ob nimiam resorptionem sicco occasionem dare possunt.

§. 10.

Haec quae dicta sunt, ad causas partus ficci pertinent; quibus proximum est, ut de eius singularibus agatur. Sed, quoniam satis distincte explicari nequit, in quibus partus ficcus distet a naturali, quaeque singularia inde proueniant, nisi cum partu naturali sollicitae conferatur; et tamen non liber scribendus sit, sed specimen academicum, quod non permittit, ut integra doctrina de partu naturali susius pertractetur: hoc, uti opinor, temperamentum mihi observandum est, ut ea tantum ex theoria de partu naturali capita hic tangam, quae maxime ad partus ficci indolem declarandam, utilitatem adferunt, atque de his ita agam, ut non tam commentarium adferam, sed, quae dudum ab aliis euicta sunt, tamquam certa et extra dubium posita supponam.

§. II.

Quam ob rem, etsi generatim certum sit, necessarium partus naturalis requisitum esse, vt actionibus illis, quibus in partu foetus ex vtero materno extruditur, nullum impedimentum praeternaturale opponatur, i. e. vt istas actiones nihil praeternaturale impossibiles reddat; deinde vt foetui maxime innoxius transitus sit, matri minime infensus, speciatim tamen requiritur:

I. Vt omnes actiones musculorum abdominalium et diaphragmatis, contractiones vteri, voluntarii matris nisus et ipsum pondus et moles foetus (si quidem hanc quoque in censum venire existimes) in eum motum compositum consentiant, quo foetus vrgetur secundum eam directionis lineam, quae incidit in axin peluis. Sic enim minimum virium pellentium perit et frustra absumitur.

II. Ne situs vteri et foetus sit obliquus vel alias vitiosus, sed talis, vt diameter vteri a fundo ad orificium et foetus secundum longitudinem ducta, incidat in praedictam directionis lineam. Hac enim ratione foetus maxima vi versus orificium vteri vrgetur et ipse tendit; cum posito contrario insignis pars virium trudentium pereat, vel plane noceat cum matri, tum foetui.

III. *Situs* foetus is sit, vt natibus pedibusque retrorsum et sursum vergentibus *supinis* caput orificio vteri sit contiguum, facie versus os sacrum spectante. Ita enim actiones diaphragmatis et contractiones fundi vteri directe tendunt ad maiorem superficiem, adeoque fortius pellunt, minore foetus incommodo, minori, ceteris paribus, impedimento. Sic quoque contractiones musculorum abdominalium et diaphragmatis *uterum* in axi peluis, contractiones fibrarum circularium vteri *foetum* in axi vteri figunt. Ita magis acuminata pars progreditur, et amplioribus viam aperit.

IV. Ne potentiae resistentes tantae sint, vt aut prorsus a solis viribus pellentibus vinci nequeant, aut non siue praeternaturali incommodo superari possint. Huc referri

potest, si orificium vteri dilatationis impatiens e. g. ob substantiae rigiditatem vel callositatem, vel si pelvis ratione ad foetum habita, est praeternaturaliter angusta. Quae quidem vitia partibus genitalibus matris insunt; similia tamen ex aliis etiam circumstantiis, praecipue vitio foetus contingere possunt, si scilicet, praeter consuetum naturae ordinem, magnus est, siue caeteroquin sanus sit, siue hydropicus,² vel alio modo morbosus. Etenim his omnibus casibus facile perspicere licet, vires expulsionis foetus destinatas tunc incassum absumi et aut magnam partem aut in totum periri. Tandem

V. praecipue etiam requiritur, vt iusto partus tempore sufficiens adsit in amnio liquoris copia. Id enim prodest cum ad tutandum foetum, tum quoque ad partum facilitandum; defendendamque matrem tum a doloribus nimis, tum etiam a periculo, ne forte orificium vteri rumpatur. Et quidem quod ad *primum* pertinet, quamdiu membranae integrae sunt, et solitam l. a. copiam continent, foetus cum liquore amnii et membranis continentibus, priusquam rumpuntur, vt vna massa et vnum corpus spectandus est, cum omnia simul moueantur et pellantur, nihil sine altero. Dum igitur partus labores incipiunt, et muscoli abdominales cum diaphragmate, materni nixus et vteri contractiones, vi sua non immediate in solum foetum incurruunt, sed totum ouum, adeoque membranas cum aquis et foetu, quem continent, vt vnum corpus, pellunt. Sic vero fit, vt impetus virium pellen-
tium non solum foetum afficiat, sed illius effectus per integram oui massam distribuatur, ipse autem foetus ex omni parte aequaliter vrgeatur, adeo vt hoc impulsu minimum ei noceri queat, et nihilominus tamen totum ouum ad eam viam tendet, qua transeundum est. Deinde quod spectat ad *alterum*, vbi vires pellen-
tes primum agere, praesertim vero vteri contractiones intendi incipiunt, vte-
rus

² vid. Cel. NAYMANN drope foetus Lips. MDCCLXII. Diff. de partu difficili ex hy- §. IX.

rus non modo circa fundum contrahitur, sed etiam circa orificium viciniamque in contractiones sollicitatur. Tunc igitur orificium vteri, imo totum eius segmentum inferius contractionibus fundi vteri et diaphragmatis aduersatur, atque ita actioni virium pellentium maxime, vt in partu naturali resistit. Dum vero vires pellentes continuatis conatibus ouum premunt, idque ob aquas molle secundum eam directionem cedere debeat, vbi resistentia est minima, orificium autem vteri minus resistere possit, quam ceterae vteri partes, vtpote continuac, eueniet, vt rima orificii primo hiscat, hiatusque pars vesicae aquis plenae intret obtusi fere coni forma, sed apice, cui minimum resisti possit, praecedente; ^a deinde, dum subsequenter nixibus conus hic magis magisque collectis viribus protruditur eoque ipso basis illius continuo ampliatur, paulatim orificium ita dilatatur, vt illius annulus antea tumidulus omnino euanescat et ipsum orificium in modum membranae extenuetur, et magis magisque debilitetur. Ita autem simul efficitur, vt orificium et vicinae vteri partes continuo magis ab axi peluis recedant, et reactiones ex earum contractionibus oriundae ita pedetentim lineam directionis, qua in axin peluis tendunt, mutant, vt angulus, quem cum axi peluis haec linea constituit, ex acutiori semper in obtusiolem abeat; quo ipso, cum vis orificii, quae toti onno resistit, eo minor esse debeat, quo minus directe dirigitur in axin peluis, res sensim eo venit, vt resistentia orificii contiguarumque vteri partium continuo decrescat, vis pellens autem in eadem ratione augeatur, donec ad extremum vis resistens omnino enanescat, aut prorsus in vim pellentem vertatur; quod vltimum tum deinum fit, cum rupto aquarum cono caput foetus per patulum vteri orificium transire molitur, et tandem foetus excluditur. Neque praetereundum est, vim illam orificii vterini, quae ab eius fibris orbicularibus venit, et, quamdiu conus aquarum penetrare conatur, oblique ad

Z z 5

latus

a. MARHERR, loc. cit. T. III. p. 728.

latus coni vergit, et huic pro ratione vis dilatantis resistit, immediate etiam in solum aquarum conum reagere, inox per totum ouum, adeoque per liquorem amnii et foetus corpus, diffundi; quo ipso foetui multo magis parcitur, quam si ipse immediate orificium vteri ad transitum patefacere, omnemque vim dilatationi orificii resistentem excipere debuisset. Sic vero et matri, quantum fieri potest, caueri, et ab excessu dolorum et a periculo, ne forte orificium vteri rumpatur, ex conica figura aquarum in orificium penetrantium intelligitur, siquidem hac ratione vis orificium aperiens non vno quasi impetu in orificium irruit, sed successiue a gradu minimo ad maximum vsque crescit, quo casu fibras non facile rumpi, sed relaxari, doloresque non intendi, sed minui, experientia testatur. Tandem, ruptis membranis, liquorem amnii et orificium vteri et cetera muliebria interdum lubrica facere, facilioremque sic quoque transitum parare, sunt qui statunt. Sed, cum hic l. a. vsus et admodum dubius sit, et defectus illius per mucum foetui adhaerentem hand difficulter suppleatur, hunc l. a. vsum hic contemnendum esse crediderim.

§. 12.

Quod §pho praecedente quinto loco positum est partus naturalis requisitum, illud primo loco considerandum est ei, qui differentias partus sicci a naturali vult exponere. Hic vero liquoris amnii defectus, siue oriatur ex praeternaturaliter impedita secretione, resorptione naturaliter procedente, siue ex praeternaturaliter aucta resorptione, secretionem naturaliter succedente, siue simul ex utroque, siue tandem ex praematurato effluxu, duplici tempore spectandus est; nimirum vel *antequam* actiones ad partum tendentes incipiant, vel postquam iam coeperint. Etenim, etsi praeternaturalem defectum liquoris amnii, quacumque periodo contingat, semper sequatur *collapsus* vteri et membranarum, indeque plicae oriuntur, quibus membra foetus includi possunt, et porro *contractio* quaedam fibrarum
vteri

vteri muscularium ei accedat; id tamen priori periodo, si casum effluxus excipias, vix momento temporis contingit, sed sensim sensimque, et profecto in casu in fine huius commentationis allato intra octiduum demum l. a. absorptus est. eodemque temporis spatio, collapsus vteri et contractio absolui potuit; et, si etiam ponas, l. a. effluxu abiisse, omni tamen casu contractio, utpote a sola fibrarum elasticitate et irritabilitate descendens, semper mitior est, neque membra foetus plicis vteri forte implicata tam valide inclusa tenet, sed potest tamen sufficere ad foetum, in eo, quo deprehensus est, situ retinendum impediendumque, ne situm naturalem occupet. At postquam iam omnes vires ad partum promouendum intendi coeperunt, tunc vterus contractus non modo foetum apprehendit eo, quo deprehensus est, situ, siue aequus sit, siue iniquus, eiusque membra plicis inuoluit, sed etiam contractio vteri nouis viribus ita augetur, ut vterus vndique fortissime, sed inaequaliter, ad foetum vrgeatur eunique premat, eius plicae vero, quibus membra foetus forte inuoluta sunt, longe maiori vi membra retineant. Ita ergo requisitum secundum et tertium partus naturalis cessat (§. 11.). Praeterea, qui perpendit, actiones virium pellentium in partu differre debere pro diuersitate superficiei corporis, in quod agunt; repleta autem vesica agant in superficiem oui aequalem et in corpus ad directionem impetus facile cedens, e contrario, ea euacuata in corpus foetus inaequale nec cedens tum facile, is oppido perspiciet, in partu sicco non minus consensum actionum muscularium abdominis, diaphragmatis, contractionum vteri, et matris voluntarium in lineam directionis turbari, atque ita non tantum multum virium consumi inutiliter, sed etiam actiones earum in noxiam plane directionis lineam posse dirigi; eoque ipso et primum partus naturalis requisitum §. 11. deliquium quadantenus patitur. Idem dicendum est, si ad quartum partus naturalis requisitum animum aduertimus. Nam certe illud orificium, quod in partu naturali conus aqua-

aquarum in vincenda orificii vteri resistentia, vertendaque illius vi resistente in pellentem (§. 11. n. 5.) viaque foetui aperienda, et ipsi foetui et matri praestare debebat, instar cunei nempe validissime quidem, sed tamen et lentissime adeoque et mitius agens, id omne nunc foetus ipse obire debet; et illud sine eius matrisque praeternaturali incommodo fieri non posse, non tantum ex superioribus intelligitur, sed etiam paucis adhuc observationibus declarabo. Haec omnia si colligimus, si cogitamus, naturam humani corporis *per se* tendere ad summam salutem suam, et organa eius *per se* non aliter agere posse, quam per structuram texturamque suam est possibile, haud sine ratione statuendum erit, partum naturalem etiam minime periculosum esse tam matri, quam foetui, e contrario vero praeternaturalem, quo magis a naturali recedit, eo plus etiam periculi adferre secum. Quam ob rem, cum partus siccus in sat multis distet a naturali: eum etiam generatim periculosioribus annumerandum esse, non ambigendum erit.

§. 13.

Id vero, quanto facilius cuilibet in oculos incurrit, tanto breviori esse licebit in specialibus quibusdam adferendis. Vbi ad duo momenta saltem animam aduerti velim. Eorum primum est, quod, etiam si situs foetus vel maxime opportunus est, semper tamen ea sui parte versus orificium vteri pellatur, quae obtusior est, quam quidem coni aquarum apex, adeoque pluribus simul punctis in conflictu cum viribus resistentibus constituatur. Cum vero constet, vim resistentem eo fortius reagere in corpus incurrens, quo pluribus punctis in contactum venit: nemo negabit, in partu sicco, ad resistentiam vincendam, vires pellentes valide intendi debere. Quod ubi fit, non modo mater insigniter debilitari debet, sed etiam, cum hac ratione orificium vteri non sensim ac successiue dilatetur et ad transitum foetus praeparetur, sed potius vi atque vno impetu perrumpatur, periculum est, ne illud prorsus dis-

disfrumpatur. Non dicam, irregularibus vteri contractionibus placentam separari, atque ita, dum foetus exclusio retardatur neque medelae locum facit, mortiferam haemorrhagiam sequi posse. Neque quidquam adiciam de inflammationibus vteri aliisque symptomatibus, quae validam viscerum irritationem sequi solent et ab istis fortioribus contractionibus haud difficulter deriuari possunt; cum dicta sufficiant ad intelligendum, quanto in periculo parturiens in partu sicco versetur.^b Id vnum addere lubet, quod nempe in partu ob aquarum effluxum sicco tunc praesertim, cum orificium vteri primo per aquarum conum satis dislentum, mox tamen eo rupto iterum contractum est, partu nihilominus non secuto, adeo irritabile fieri soleat orificium, et quidem magis adhuc, si inflammatio accedat, ut deinde, si digitis manuque iterum dilatatio tentatur, id siue intensissimis parturientis doloribus perfici non possit, quin saepius forcipis applicationi fortissima obstacula opponantur. Neque tamen mater sola, sed etiam ipse foetus a viribus tum pellentibus tum resistentibus, longe, quam oportebat, vehementius afficitur, adeo quidem, ut in manifesto mortis periculo versari debeat. Nam, si vel sola fortior contractio vteri circa foetum in censum veniat, sic fieri potest, ut funiculus umbilicalis, qui alias libere in liquore amnii quasi natabat,

nunc

b. Talem casum refert MAURICEAU in *Obs. sur la grossesse et l'accouchement*, etc. T. II. Obs. XXVI. Aquae ex orificio vterino, paululum dilatato, effluerant, quo facto statim brachium in illud intrabat. Eo multa data opera reposito, ita vterum circa foetus superficiem contractum reperit, ut manum, etsi minutam, difficillime tamen illatam, nullo modo mouere, et cum illa agere pouerit. Octaua die par-

turientem ut omni auxilio destitutam reliquit. Aderat eo tempore Parisiis Anglus quidam CHAMBERLEN dictus, qui se omnes et difficillimos partus citissime finire posse gloriabatur, qui ad parturientem vocatus, per 3. integras horas inutiliter vires suas profundeabat, et tandem plane fatigatus parturientem relinquere cogebatur, quae paullo post supremam diem obiit.

nunc fortius ad corpus foetus prematur, eo vero ipso et influxus et refluxus fluidorum impediatur, quo per aliquantum temporis interuallum continuato necessarium est, ut mors infantis sequatur. Et quis non viderit, praeter haec in partu sicco fat multa ad foetum debilitandum concurrere, quae periculum foetus aestimanti non sunt ex oculis dimittenda? Quodsi vero ad alterum momentum nos conuertamus, et foetum iniquo situ retentum consideremus, praeter priora mala et alia adhaec accedunt, quorum vnus tantum, sed fere praecipui, mentionem faciam. Constat nimirum, hoc casu et parturienti et foetui potissimum *versionis* ope subueniendum esse. At vero, si vterum ob aquarum defectum non modo collapsum, sed et fortius, sed inaequaliter, circa foetum eiusque membra contractum; si membra foetus plicis forte inuoluta et fortius retenta cogitamus; ecquis erit adeo obtusae mentis, quin viderit, explicationem membrorum foetus eiusque versionem in situm aequiorem plerumque non modo difficillimam, sed et saepissime plane fore impossibilem? Quod, quantam malorum segetem secum adducat, neminem latere potest.

§. 14.

De signis partus sicci prognosticis curatius exponere, si partum ob l. a. effluxum siccum excipias, res admodum est ardua. Vt enim huius vel ipse effluxus liquoris amnii indicium est, atque hic tantum cauendum, ne aquas spurias cum l. a. confundamus: ita in ceteris partus sicci speciebus vix talia praecognosci posse videntur, ex quibus vel probabiliter colligi possit, partum fore siccum. Quaedam tamen tentabo, et regulam asserendam esse credo: Si constat de grauiditate, et ventris tumentis proportionatum

c. MARHERR T. III. pag. 736. NICOL, PECHLINVS iam in Obs. Phys. Med. de periculoso partu sicco intempesti-

vum l. a. effluxum secuto loquitur, et illum eo periculosiorem esse, quo longius effluxus a partu distat, confirmat.

tum s. ordini naturae conueniens incrementum notabiliter *sistitur*; vel si, sub eadem hypothefi, venter antea tumidior mox notabiliter *decrefcit*: tunc, nifi fallor, haud inanis est imminentis partus sicci suspicio; et primo quidem casu, ob impeditam secretionem, secundo, ob nimis auctam reforptionem. Conflare de grauiditate debere ideo praefupponendum esse exillimo, quod multae exiftere poffunt caufae, propter quas foeminis venter tume fiat, ita vt deinde aut crefcere definat aut plane decrefcant, neque tamen ideo pro grauidis habendae fint. Plane infanticae, quae recentem partum necauit, ventrem decrefcere, nemo ignorat; fed etiam nemo erit, qui detumefcentiam illam pro figno partus sicci futuri habebit. Aff, fi de grauiditate conflare, fupponas, omnino res aliter fe habet. Imminutio abdominis tumidi in grauiditate ex reforptione l. a. proueniens, ab illa, qua flatibus fimul magis tumens grauidum abdomen, vel alio morbo inflatum, materiam extendentem eiiciens iterum detumefcit partim euacuatione fimul procedente, partim inaequali figura abdominis in priori casu facile difcernitur. Sic etiam deficiente secretione l. a. aut aucta nimium illius reforptione mater, alias a membrana annios l. a. extenfa contra foetus motus, interdum valde feroces, defenfa, hoc leuamine plauie deftituitur, quo fit, vt ad minimos foetus motus inimiciffimos dolores percipiat, imo faepe inde animi deliquiis, aut vteri inflammationibus crucietur. Nec adeo exigui momenti hancee fignorum partus sicci futuri eiusque caufarum expositionem effe cenfeas, et plane indignam contemplatione, cum non modo *interdum* ficcitas partus inde dependeat, fed faepiffime etiam, medio praefertim gellationis tempore, praecipua in vitiofa l. a. secretionem aut reforptionem abortus caufa quaerenda fit. Cum enim, vti antea §. 3. docuimus, etiam defenfio foetus contra vteri contractiones, et mufculorum abdominis conatus, non inter minima l. a. officia numeranda fit,^d

fequi.

sequitur, in incremento foetus semper continuato, secretionem autem l. a. retardata aut cessante, istam defensionem cessare, quo fit, ut tandem foetus incrementum, cum nusquam ab uteri compressione liber sit, impediatur, uterum inaequaliter circa foetus partes contrahatur, placenta saepe separetur, et sic eius expulsio intendatur.

§. 15.

Nosse morbum eiusque causas cuilibet sane medico, qui consciam recti mentem conservare vult, curae cordique est, et ideo nullus pro superfluo habebit studium nostrum, signa et differentias causarum partus sicci paullo accuratius, quantum fieri poterat, indagandi, cum omnis methodus medendi illis accommodata esse debeat. Ex illis autem praemissis facile perspicitur, methodum medendi naturaliter in duas dilabi species, prophylacticam nempe et curatoriam, quarum illa quidem medicum et medicinam, haec obstetricem magis occupat, et quibus breuiter exponendis nunc nos accingimus. Remediorum, quibus imminentem partum siccum auertere conamur, non nimis larga est copia, eaque potissimum in grauidarum diaeta posita est, ideoque paullo accuratiorem considerationem meretur. Cum causae et praeternaturaliter impeditae l. a. secretionis, et illius resorptionis in immensum acceleratae ex iisdem plerumque principiis oriantur; viam eandemque paene methodum medendi illis opponere, et sic malis ex illarum praesentia oriundis mederi possumus. Quod itaque ad secretionem nimis imminutam attinet, ibi respiciat prudens medicus, ut omnia, ad quaslibet secretionem necessaria requisita §. 6. in grauida legitime comparata sint, et turbata, forte ex via alteraue causa liquoris amnii secretionem, iusto tempore omnia in pristinum ordinem reducantur. Operam nauabit itaque Medicus, omnibus vasis secretoriis in eo statu conservandis, qui secretionibus optime conuenit, illorum ostia, ex qualicumque sit causa §. 7. imminuta vel obstructa, aperiendo; impulsum

sum fluidorum in ista vasa ita moderabit, vt nec nimius, nec iusto minor sit, et tandem potissimum eo tendat, vt sufficiens l. a. fecernendi copia, i. e. lymphaticorum humorum legitima pars in sanguine supersit, quae sensim, vt in alia caua sibi destinata, sic et in illud membranae amnios effundatur. Permulta equidem sunt, quae hic medici attentionem, durante grauiditate, intendunt; nec vero tot tantorumque hostium copia illum terreat. Consideret saltim quocunq; tempore grauidae statum, quae in illo praeternaturalia inuenit, statim methodo generaliori in therapia generali praesertim explicita, in statum naturae magis conuenientem reducat, vitae genus grauidarum oculo perspicaci contempletur, et ea, quae hic male ordinata, quae requisitis ad secretionem l. a. necessariis §. 7. contraria sunt, prohibeat, vel in meliorem ordinem reducat. Tali modo optime partum sicco, ex impedita l. a. secretionem oriundum, quantum possibile est, euitabit.

Eadem circiter methodus erit obseruanda ad l. a. periculosam resorptionem impediendam. Omnis praeternaturalis grauidi abdominis compressio prohibenda, et praesertim bene attendendum est, ne maiore irritatione in remotiore corporis parte facta, vel etiam nimio effluxu aut deriuatione humorum lymphaticorum in alias partes, l. a. a loco sibi destinato auertatur, et iam in amnion effusus, citius resorbeatur. Generatim, omne vitae genus grauidarum ita dirigendum est, vt causae resorptionis l. a. limites naturae excedentis §. 9. explicitae, prudenter euitentur, et sic omnimode partus sicco a nimia l. a. resorptione ortum trahens impediatur. Vltimo demum grauiditatis tempore non raro nobis occurrunt saxa, omnem medici prudentiam conquassantia. In eo id praecipue momento fit, quo incipientes ad partum dolores grauidas turbant, vteri orificium sensim aperitur, et coni aquarum apex illud ingreditur; quo ad puerperium accersito medico aut foeminae obstetrici conuenit partum, quanto ci-

tius potest, finire, neque tamen intempestive subueniendo partum difficiliorem reddere; quod, quomodo optime, et sine matris aut foetus detrimento fieri possit; nunc exponemus. Inter omnes partus, naturalis citissime finitur, et sibi omne auxilium medici fere periculosum est, quippe quod semper malam mutationem in corpore producit, cum summus status naturalis et sanitatis gradus nunquam innoxie transcendendi et mutari possit. Proximiores huic gradus magis iam a statu naturali recedunt, et vno iam vel altero requisito, ad facillimum partum necessario, plus minusve carent, quo in casu medici officium est, eius defectum vel medicamentis vel operationibus suis supplere. Id quomodo effici possit, artis obstetriciae obiectum est, neque hic, ob angustiores opusculi fines, exponendum. Tangam modo paucas cautiones, quibus inter praeludia partus praematurus l. a. effluxus praecaveri, aut saltem malis inde metuendis aliquatenus obuiam iri potest. Earum prima est, vt, si peruersus est situs foetus, et partus artificialis possibilis est, is sine longa mora adhibeatur. Deinde curet medicus, vt dolores ad partum ita moderari possit, vt respondeant capacitati orificii vterini ad extensionem, adeo vt in eadem proportione, qua haec augetur, frequentiores validioresque fiant. Nimis rigidum orificium vteri, inflammatum forte, scirrhosum, turgens, emollientibus remediis, iniectionibus et epithematibus ad extensionem aptius reddat, venaesectione, remediis temperantibus, anodynis et situ nimis acceleratos et validos ad partum dolores moderabitur, et praecipue impedire conabitur, ne intempestive doloribus premendo subueniens mater effluxum l. a. promoueat, antequam orificium vteri satis apertum foetui transitum concedere, vel antequam situs foetus iniquus in naturalem, vel talem, quo in lucem edi potest, conuerti potuerit. Haec sunt, quae ante partum circa l. a. eiusque effluxum obseruet medicus ad siccitatem partus prohibendam. Restat adhuc de iis loqui, quae l. a., ex quacunque sit causa, dudum absente,

te, id est in partu sicco iam existente facienda sint, quibus recensendis nunc nos accingimus.

§. 16.

Omnis obstetricantis opera semper eo tendit, ut impedimentis partu obuientibus superatis foetus in lucem edi queat. Tale impedimentum in partu sicco praecipue est uterus circa foetum contractus eiusque orificium non dilatatum, et ideo omnis indicatio in eo consistit, ut orificium aperiatur, uterus, si modo fieri potest, relaxetur, et foetus positio ita ordinetur, ut vel solis naturae viribus, vel obstetrice subueniente ex utero excedere vel eximi possit. Ea dilatatio optime concinna operatione, ab omnibus, qui de arte obstetricia scripserunt, sufficienter explicata, perficitur; nihilominus tamen multis difficultatibus obnoxia est, et rarissime in tantum dilatari potest orificium, ut capiti foetus, quod hic orificio inhaerens superponitur, liber sit exitus. Sufficit autem et apertura sufficiens forcipis applicationem permittens, qui leniter attractus reliquam orificii partem aperit, et sic foetum in lucem educit. Leuior est talis partus sicci species, qua solus uterus contractus partui sese opponit, foetus autem naturaliter situs, et omnia ceteroquin bene disposita sunt. Alia iam est magis complicata et difficilior, qua peruersa foetus positio contractioni uteri circa foetum accedit. Non sufficit in tali casu dilatatio orificii uterini, sed etiam versio foetus requiritur, quae autem ob validam uteri contractionem difficilis, et non raro plane impossibilis est. Nec remedia emollientia externe, nec antispasmodica interne adhibita hic conducunt, cum non spasmis, sed solo fibrarum suarum robore uterus contractus sit, et vnicum refugium adhuc in iniectione liquorum emollientium in uteri cavitatem ponendum est, qui aliquo modo l. a. vicibus fungantur, et liberam manui operationem in utero

Aaa 2

sup.

e. vide §. 13. Obs. MAURICEAU.

suppeditent. Erunt quidem qui talem iniectionem, ob validas vteri contractiones, inutilem esse affirmabunt; ipse autem illam perfecit, et liquor annii in vterum sensim, et guttatim paene effusus adeo illum emolliebat, vt magis libere et minore periculo rupturae vteri manus agere potuerit. Non raro autem partes foetus per orificium vteri elapsae, eius dilatationem, et manus introductionem in vterum multo difficiliorem reddunt. Tali obstaculo sola medici patientia et indefessa opera opponenda est, qua, sensim vnum post alterum digitum inter orificium et partem prolapsam inferendo, orificium dilatato, et sic in vterum peruenire conatur. Modo nominemus adhuc difficillimum et grauissimum casum, quo partus siccus cum male conformato foetu, vel pelui matris complicatus est, ita, vt nullo modo per vias naturales in diem edi queat, cum, siccitatis et contractionis vteri incommodo superato, nihilominus tamen partus impossibilis reddatur; et illum, quo vtero ab vna alteraque foetus parte perforato, ille in abdomen excedit, vnde nullo modo, quam per sectionem caesaream, quae et in priori casu etsi dubium, tamen vnicum remedium est, eximi potest.

O B S E R V A V I O.

Mense Maii 1788. Illustr. patruus meus, qui in hac Academia Medicinam et Chirurgiam profitetur, in vicinum pagum Vach aduocabatur, vt parturienti per 24. horas iam laboranti auxilium adferret; quem more solito comitabar. Postquam adueneramus obstetrix haud inexperta referebat, (et omnes adstantes, praecipue qui quolibet cum parturiente cognationis vinculo coniungebantur, id confirmabant,) se aliam difficilis partus nescire causam praeter hanc, quod, cum septimo mense graviditatis venter mulieris incredibili modo tumuisset, mox octo fere dierum spatio sine omni aquae effluxu adeo decreuerit, vt, nisi motum foetus admodum distincte sensisset

fisset grauida, omnino de grauiditate dubitasset. Hesternò meridie, nono scilicet mense, postquam aliquot sat leues dolores orificium vteri aliquatenus aperuissent, paululum muci subuiridis, nihil omnino aquarum emissum, sed, post duarum horarum interuallum, sinistrum foetus brachium procidisse; atque in hoc statu rem omnem hætenus substitisse. Sic illa. In præsens omnes partus dolores cessauerant, genitalia parturientis tumebant, orificium vteri adhuc crassum fortiter contrahebatur circa brachium foetus prolapsum, nihil liquoris, sed omnia sicca erant. Ipsum, quod prodierat, foetus brachium liuidi coloris, tumidum, plane frigidum, pulsus arteriarum nullus; itaque hæc omnia mortem foetus annuntiabant. Primus nunc Operatoris labor eo tendebat, vt orificium vteri dilatari manusque intronitti posset, quod, licet difficillime, ita succedebat, vt non modo pessimus foetus situs (latere enim sinistro et dorso pelui incumbibat, pede vno dorso, altero pectori applicato,) explorari, sed et, cum singula foetus membra ob validam vteri contractionem singulis plicis fortiter includerentur, pes dexter plicae similiter inuolutus attingi, explicari et paulisper attrahi potuerit. Verum, cum vltius progredi, ac pedem sinistrum attingere, versionemque foetus tentare instituisset, cuncta conamina a vehemente vteri contractione adeo prohibebantur, vt citius ipsummet vterum, quam foetum, inuertisses. Neque consilium foetum in vtero disseccandi probari poterat, ita enim vterus a contractionibus in foetum vrgebatur, vt interna illius superficies vndique arctissime attingeret foetum, et, cum præterea genitalia vehementer tumerent, hæc omnia faciebant, vt mater a læsionibus instrumenti incidentis defendi non potuisset. Periculum igitur faciebamus, num extorsione brachii ex articulatione cum scapula adiumenti quidpiam afferri posset; sed hoc quoque frustraneum fuit, osse nimirum humeri ad primum aggressum, licet admodum moderatum, fracto. Præterea etiam iniectiones emol-

lientes nihil efficere poterant, et, cum contractiones non spasticae essent, sed naturales, de opiatibus bene sperare non licebat. Haec omnia occupauerant tempus ab h. XI. matutina usque ad V. vespertinam, per cuius interualla non modo saepius parturientis vires medicamentis analepticis, iusculo carniuum etc. sustentare, sed etiam venaesectio et medicamentis emollientibus abdomini applicatis inflammationi obuiam ire laboramus. Ita ergo, conclamatis rebus, suadebamus sectionem caesaream, cui tunc adhuc omnia opportuna erant; anceps quidem, sed, pro re nata, vnicum remedium. Et primo quidem et ipsa parturiens et omnes adstantes illi non modo voluntatem accommodabant, sed et obnixius rogabant, vt operationem acceleraremus, quo fiebat, vt ipso Erlangam repetere necessarium quippe adparatum allaturus. Mox vero erant, qui proponerent, numne consultum sit, ante tentare fortunam vicini Medici, qui in re obstetricia nomen aliquod consecutus erat, quam ad tam dubium auxilium accederemus? Et cum cognati facile adsentirentur, Patruo meo quoque prudentia suaderet oblatam opem non renuere, ille accitus illico aderat, et sine mora hora circiter VIII. manus operi adinouebat. Non opus est, quid successiue egerit, hic referre; sed notasse sufficit, eum, postquam continuis laboribus trium horarum omnes vires exhausserat, rem deseruisse, ac tandem factum esse, quod miserae nulla alia spes supersit, nisi in operatione caesarea. Sed vero interea, dum haec fiebant, omnia in peius iuerant. Nec tantum, quae ante superfuerant, viribus post tot cruciatus summa successerat debilitas, quae interuallum quieti dandum poscebat; sed et cetera continuo ruebant in deterius. Tumor genitalium et inflammatio post tantas irritationes, quas misera perpeffa erat, mirifice increuerant. Pulsus autem, vt continuo fiebat celerior, ita et debilior, imo versus matutinum tempus plane intermittere incipiebat, et omnes circumstantiae gangraenam indicabant. Stolidissimus igitur fuisse, qui rebus ita dispositis

positis caesaream operationem amplius suadere voluisset, quam etiam ipsa parturiens cum parentibus et marito nunc deprecabantur. Sequenti itaque die h. III. pomeridiana misera diem obiit. Ego vero elapsis ab obitu XXIV. horis praesentibus multis, qui Medicinae hic operam nauant, cadaueris sectionem institui. Totum corpus iam intumescebat, abdomen maxime tensum erat, et spuma foetida ex ore et naribus effluebat. Vterus, gangraena affectus, inaequaliter contractus et vndique foetui contiguus erat. Placenta fortiter adhuc adhaerebat vtero. Caput foetus pectori fortiter impressum in latere sinistro positum erat. Peluis et reliqua genitalia naturaliter conformata erant, ita vt, cum nec liquor amnii per os vteri effluerit, nec vlla alia in vtero inueniebatur apertura, per quam l. a. abire potuisset, causa mortis soli l. a. defectui, ex aucta nimis resorptione proueniente, merito omnique iure adscribi possit.

* * * * *

I N D E X

R E R V M N O T A B I L I O R V M .

A.

Abortus eiusque causae.	pag. 201. 641
— a nutritione foetus laesa.	204
— a morbis membranarum foetum inuoluentium.	208
— a morbis liquoris amnii.	210
— a morbis placentae.	212
— a vitiis funiculi umbilicalis.	215
— a vitio foetus ipsius.	220
Abortus licitus.	571
Adminicula chirurgica, quae ante partum administranda.	325
Angiologia uteri descripta.	626
Aquarum rampendarum in partu naturali indicationes generales.	595
— — indicationes speciales.	597
— — indicationes huius operationis in partu non naturali.	606
Arteriae uterinae describuntur.	302 seq.
Atonia uteri est causa haemorrhagiae uteri.	673

B.

Balneorum usus ante, in, et post partum demonstratur.	403
---	-----

C.

Cartilagine in symphyribus, durante graviditate, emolliuntur.	23
Conatum pariendi definitio.	526
— — discriminen et causa.	529
Conatus pariendi spurii, eorumque regimen.	535
— — veri, eorumque regimen.	540
— — debiles, eorumque auxilia.	543
Conceptio, qua ratione fiat, demonstratur.	80
— abdominalis.	227
— naturalis s. uterina et praeternaturalis s. extrauterina	225
— ovaria.	226
— tubaria.	228
Conceptionis extrauterinae exitus.	234
Conceptionis/tubariae notabilis observatio.	246
Conceptionum harum causae et signa diagnostica.	230

D.

Dilatatio partium genitalium sub partu censetur.	389
Disruptio velamentorum ouuli non praecipitanda	384
Dolores ad partum, tam spurii quam veri, eorumque regimen.	535
— post partum, quomodo regendi.	546
Dolorum ad partum descriptio.	354
— — debilitas, quomodo ei succurrendum.	358
— — atrocitas, quibus auxiliis compescenda.	364

E.

Exploratio patientis omnino sed caute adhibenda.	381
Extractio placentae ex utero suadenda.	397

F.

Foetus ipſius vitia ſunt cauſae abortus.	pag. 220
— exſiccatio et induratio in conceptione extrauterina eſt euentus rariffimus.	241
— — cauſae variae.	243
Foetus viui ac mortui ante partum et ſub partu ſigna.	510
Funiculi umbilicalis vitia, cauſae abortus.	215
Funiculus umbilicalis ruptus non eſt cauſa profluuii ſanguinis ex vtero.	653

H.

Haemorrhagiae vteri partum inſequentis variae cauſae.	672
— — quibus adminiculis ſuccurrendum.	689

I.

Inertia vteri eſt cauſa ſanguinis profluuii ex vtero.	656. 673
Infanticidium licitum.	571
Iniquitas infantis in vtero vid. poſitura infantis.	
Inſerſionis placentae in vteri oriſicium cauſa.	73 ſeq.

L.

Ligamentum vteri rotundum conſtare certiffime fibris carneis.	300
Liquor amnii, vnde ſecretio illius.	718
— — reſorbetur, et quomodo fiat reſorptio.	725
Liquoris amnii morbi cauſa abortus,	210
— — vſus	587
Lochiorum deſcriptio.	669

M.

Monſtrum ouillum ſine faucibus natum.	167
Motus vteri elaticus et vitalis.	523 ſeq.

N.

Nutritio foetus in vtero per vaſa umbilicalia ſolum fit.	169
— — in vniuerſum.	198
— — laeſa cauſa abortus.	204

O.

Obliquitas capitis infantis in partu varia eſt, et quomodo emendari poſſit.	503
— — infantis in vtero materno.	142
— — cauſae.	151
— — ſigna.	152
— — vteri non ſemper ex diuerſa placentae adhaeſione.	428
Obliquitatis vteri variae ſpecies.	133. 495
— — cauſae.	136. 498
— — ſigna.	140. 496
— — methodus medendi.	145. 499
Oſſa innominata in grauidis et parturientibus diducuntur.	465
Oni adhaeſio, nutritio et incrementum extra vterum.	225

P.

Partum accelerare interdum neceſſe eſt, et ſigna huius neceſſitatis.	560
Partum accelerandi modus.	575
— — — per medicamenta.	577
— — — per encheiſtes.	579
— — — per inſtrumenta chirurgica.	581
Partus cauſae.	554
— — animalis cauſae naturales.	267
— — naturalis definitio.	348 636

Partus naturalis requisita et causae.	pag. 121.	727
— praecox.		556.
— praeternaturalis causae ex vitiis matris et foetus.		125
— siccus, qui talis fit et quibus causetur.		712
— — quibus ex signis dignoscatur.		734
— — de quo observatio notabilis.		740.
Pelvis muliebris vitia ratione partus.		6
— ossa sub partu difficili semioventur.		23
Placentae insertionis in vteri orificio causa eruitur.	73	seq.
— adhaesio in genere.		632
— — super orificio vteri.		643
— morbi causa abortus.		212
Placenta remanens profluvii sanguinei causa.		652
— soluta causa fluxus sanguinis		643
— vterina ostio matricis insita frequentiore abortus causam constituit.		212
Placita veterum medicorum de situ parturientis.		444
Positura infantis iniqua in vtero materno, eiusque species, signa, prognosis et methodus medendi.		156 seq.
Profluvium sanguinis in partu naturali.		639
— — in partu praeternaturali.		640
R.		
Retrouersio vteri quomodo cognosci et emendari possit.		582
Ruptio velamentorum oui in partu, quomodo instituenda.		614
S.		
Sanguinis in partu profluentis variae causae.		643
— profluvium vid. profluvium.		
Secundinarum cohaesio cum vtero, qua ratione fiat.		32
— descriptio.		628
Secundinae interdum ambitui ostii matricis interni sunt adfixae.		34
causa insertionis huius praeternaturalis docetur. 74. 89. quibus ex signis haec insertio cognoscatur. 38. 46. et quid tunc faciendum sit.		53. 60
Sellae usus in partu antiquior esse videtur, quam lecti.		448
Seminis virilis proprietates quaedam, praesertim aer seminalis et eius effectus enarrantur.		83
Signa foetus vivi ac mortui ante partum et sub partu.		510
Situs parientium commodus.		439
— parturientis in partu naturali.		367
— — variat pro diversitate partus.		471
— — in partu praeternaturali commodus.		493
U.		
Vteri angiologia descripta.		626
— structura muscolosa defenditur.		264
— — dilucide evincitur.		296
Vterus ruptus causa est profluvii sanguinis.		658
— — quibus ex signis cognoscatur.		661.
V.		
Venaesectio usus in partu naturali proficiuus.		374
Vires partum efficientes consistunt in vtero ipso.		285



V I R O

ILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO
FAVTORI HONORATISSIMO

PHILIPPO FRIDERICO MECKEL

M. D. ET PROF. PVBL. ORDIN. IN ACADEM. FRIDERIC.
POTENTISSIMO BORVSSORVM REGI A CONSILIIIS
SANCTIORIBVS, INSTIT. REG. CLINICI CHIRVRG.
DIRECTORI, CIRCVL. SALIC. ET COMITAT.
MANSFELD. PHYSICO ETC.

V I R O

DE ARTE OBSTETRICIA

OPTIME MERITO

HOCCE VOLV MEN SECVNDVM

D. D. D.

OMNI OBSERVANTIAE CVLTV

EDITOR.

Table IV. bound up with plates
of Vol. I

Fig: I.

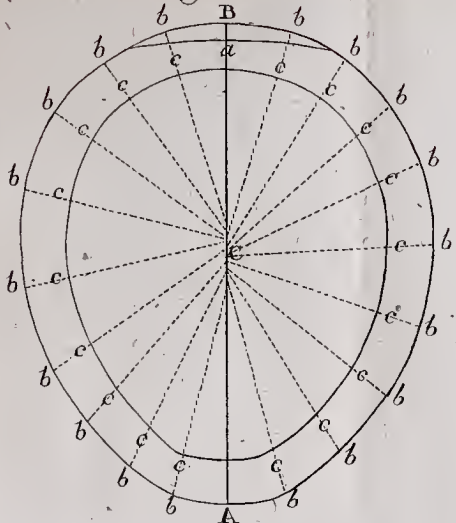


Fig: II

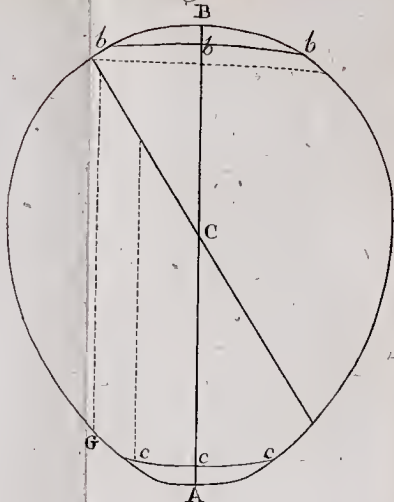


Fig: III.

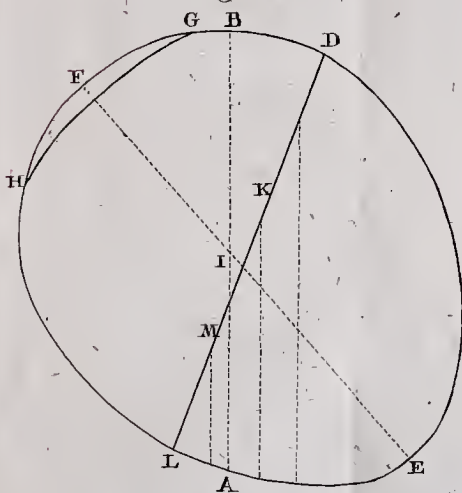
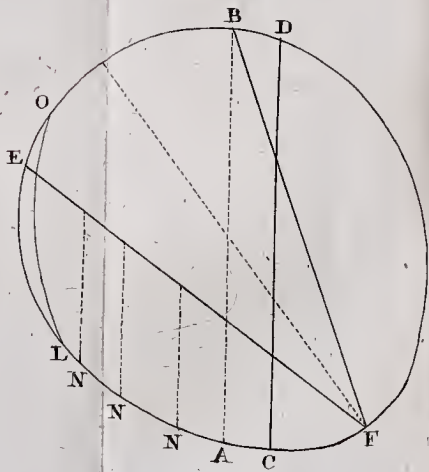


Fig: IV:



Sylloge oper. min. Th: II.



Fig: I.

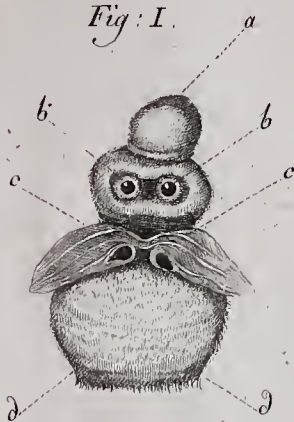


Fig: II.

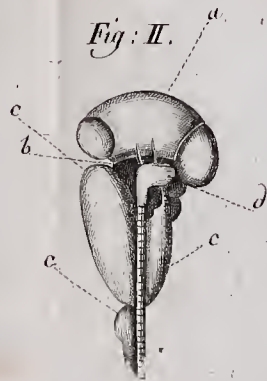


Fig: IV.



Fig: III.





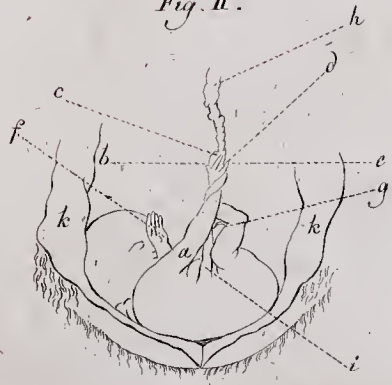
Fig. I.



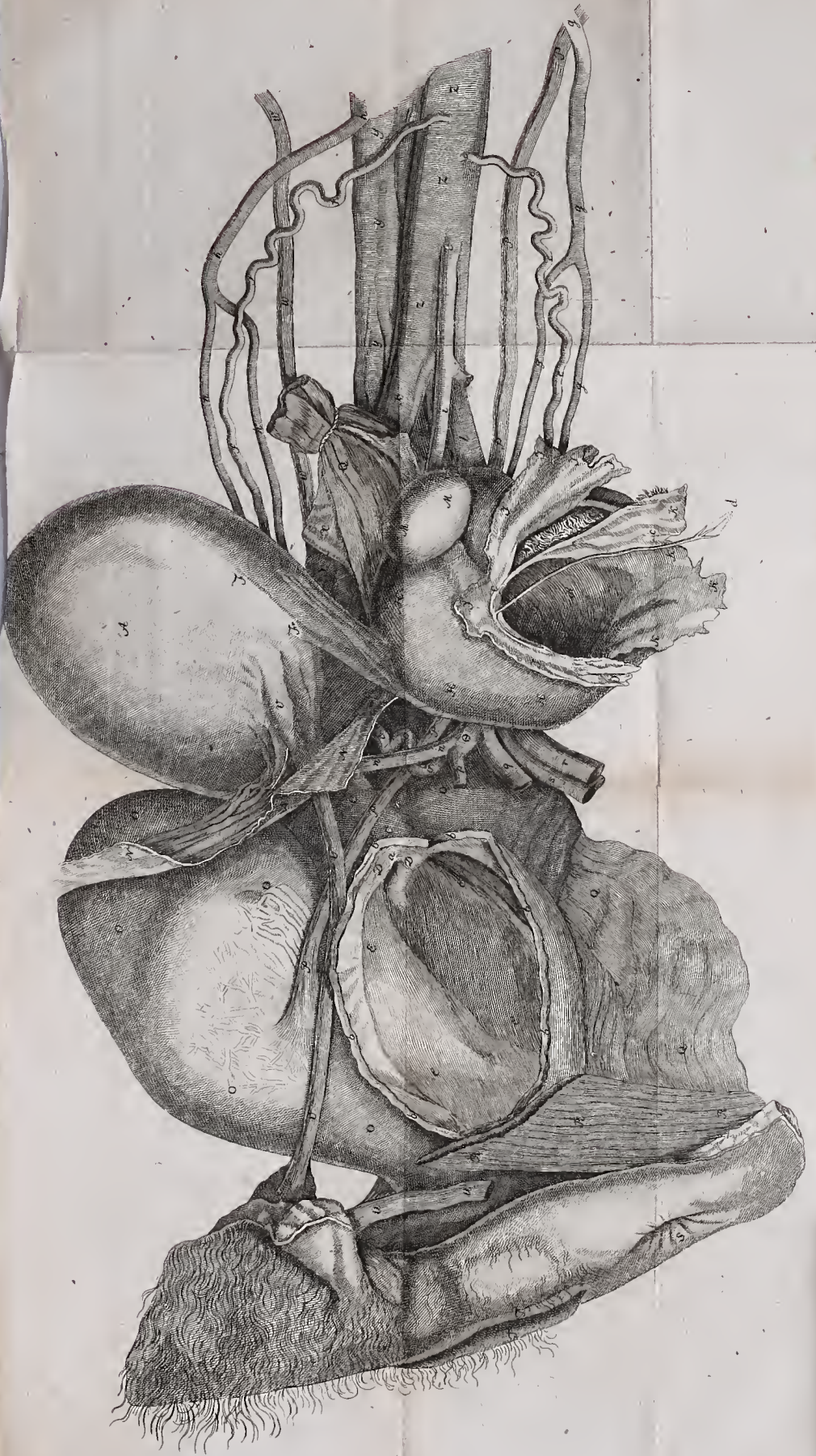
Fig. II.

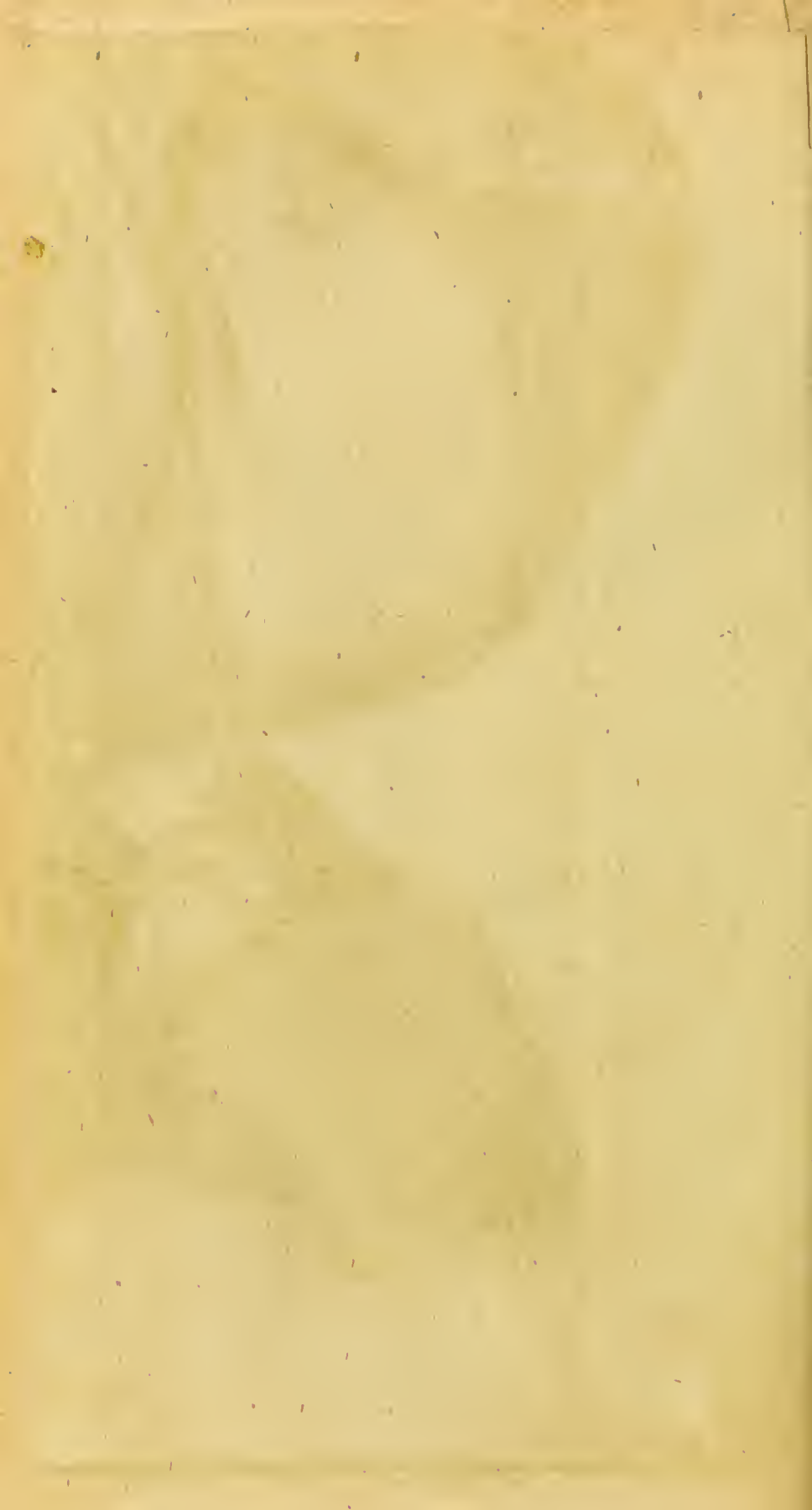


Fig. II.

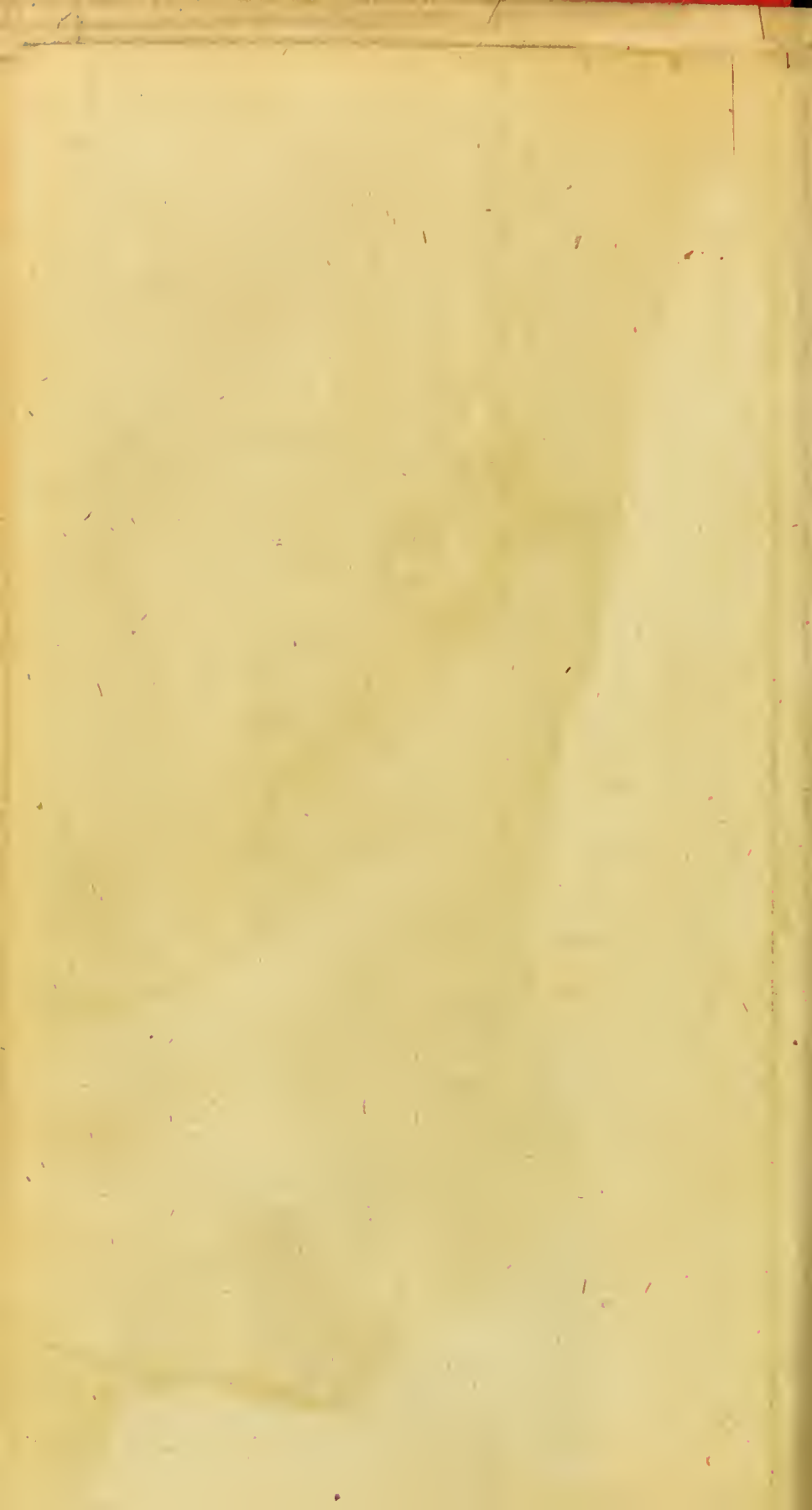














Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

